

117822



9752.

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI  
DIN  
REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DOCUMENTE  
PRIVITOARE LA  
ISTORIA ECONOMICĂ  
A ROMÂNIEI



ORAȘE ȘI TÎRGURI

MOLDOVA

SERIA A

VOL. II

BUCUREȘTI — 1960

Biblioteca  
Arhivele Statului Jani

---

DIRECȚIA GENERALĂ  
A  
ARHIVELOR STATULUI  
DIN  
REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DOCUMENTE  
PRIVITOARE LA  
ISTORIA ECONOMICĂ  
A ROMÂNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE

ION PARASCHIV, Director General al Arhivelor Statului, Acad.  
prof. ANDREI OȚETEA, Prof. MANEA MĂNESCU, membru  
corespondent al Academiei R. P. R., Conf. univ. N. N. CONSTAN-  
TINESCU, FL. BOERAȘ, GH. UNGUREANU, I. MĂRCUȘ.

Inv. 13035 / 1991

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI DIN R. P. R.  
BUCUREȘTI — 1960

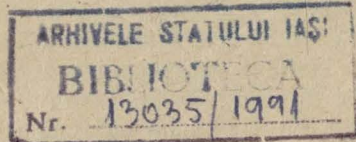


II 7822

DOCUMENTE  
PRIVITOARE LA  
ISTORIA ECONOMICĂ  
A ROMÂNIEI

ORAȘE ȘI TÎRGURI  
1776 — 1861

M O L D O V A  
S E R I A A  
V O L . II



REDAȚIA VOLUMULUI :

GH. UNGUREANU, GH. DASCALESCU, M. GHEORGHIU, GH. ROBU.  
Secretari de redacție : I. LEONTE, P. MATEI, V. TRANDAF.

**PREZENTUL VOLUM A FOST ÎNTOCMIT DE UN COLECTIV DE ARHIVIȘTI  
DE LA ARHIVELE STATULUI IAȘI FORMAT DIN: V. APOSTOLESCU,  
R. ANGHEL, GH. BALICA, E. CHELARU, F. CRUCEANU, A. GHEORGHIU.  
V. ISAC, E. SOFRONIE, C. TURCU, GH. UNGUREANU.**



## INTRODUCERE

Prezentul volum conține documente dintre anii 1776—1861 privind dezvoltarea vechilor orașe și târguri, înființarea unor noi târguri și iarmaroace precum și înmulțirea zilelor de târg, toate acestea în cadrul procesului de lărgire a pieții interne. Tot în acest volum se publică documente privind frământările din rîndul locuitorilor orașelor și târgurilor, lupta lor împotriva abuzurilor proprietarilor moșiilor pe care erau așezate ca și ale aparatului fiscal al statului. Uneori locuitorii orașelor sau târgurilor „se scoală în tărie” împotriva asupritorilor și exploataților.

Dezvoltarea orașelor și târgurilor din Moldova a avut loc în condiții grele, datorită dominației otomane. Unele orașe, care prin sec. XV—XVI începuseră să ia avînt, au decăzut în secolele care au urmat, ajungînd sate, altele dispărînd cu totul. Dominația otomană a fost în general un obstacol serios în calea dezvoltării economice a Țărilor Romîne, așa cum au arătat clasicii marxismului<sup>1</sup>.

Noile condiții economice create Țărilor Romîne după pacea de la Kuciuk-Kainargi (1774) au dus, în primul rînd, la îngrădirea monopolului economic turcesc, au favorizat procesul de destrămarea feudalismului și de dezvoltare a relațiilor de producție capitaliste, care au dus la lărgirea pieții interne, la dezvoltarea orașelor vechi și înființarea multor noi orașe și târguri.

Către sfîrșitul secolului al XVIII-lea se constată un interes crescînd pentru dezvoltarea comerțului și a relațiilor de schimb. Datorită dezvoltării forțelor de producție, a crescut volumul mărfurilor pe piața internă.

Dezvoltarea economiei de mărfuri a adîncit procesul de separare de agricultură a unei părți din ce în ce mai mari a populației, provocînd deci creșterea populației industriale pe seama celei agricole<sup>2</sup>.

Sustragerea populației de la agricultură prin creșterea orașelor, a suburbiilor, târgurilor cu caracter industrial și comercial și cu mește-

<sup>1</sup> Marx-Engels, *Opere*, Ed. Politică, Buc. 1959, vol. IX, p. 8.

<sup>2</sup> V. I. Lenin, *Opere*, Ed. P.M.R., Buc. 1951, vol. 3, p. 22.

șuguri dezvoltate, în perioada de care se ocupă volumul de față, „fac parte integrantă și necesară din dezvoltarea capitalistă și au o însemnătate profund progresistă față de formele vechi ale vieții”<sup>1</sup>.

\* .

La începutul secolului al XVIII-lea în Moldova erau următoarele orașe: *Iași, Tg. Frumos, Roman, Bîrlad, Tecuci, Focșani, Hîrlău, Cotnari, Botoșani, Suceava, Rădăuți, Piatra, Bacău, Ocna și Trotuș*. Bîrladul era „aproape pustiu”, Bacăul o mică așezare „pe un ostrov pe apa Bistriței”, Suceava „mai de tot pustii”<sup>2</sup>.

Un document din 1769 ne arată următoarea situație numerică a orașelor și târgurilor: *Suceava, Siret, Neamț, Piatra, Roman, Bacău, Trotuș, Tg. Ocna, Focșani, Adjud, Galați, Bîrlad, Fălciu, Huși, Dorohoi, Ștefănești, Hîrlău, Botoșani, Tg. Frumos și Iași*.<sup>3</sup> Despre Tecuci, documentul arată că „au fost târg mai înainte, numindu-se târgul Tecuciuului, dar s-au pustii, nerămînînd nici o casă”<sup>4</sup>. „Tîrguri mari” erau socotite la această dată: *Iași, Galați, Botoșani, Roman și Focșani*; celelalte erau „tîrguri mici”.

Statistica<sup>5</sup> locuitorilor din Moldova, din anul 1774, ne dă pentru orașe și tîrguri, o populație foarte redusă. Tîrgul Tecuci, care se repopulase, abia avea 224 locuitori; Iașul avea 1697 case, din care 695 „dugheni” și 68 crișme. Aceasta se explică prin faptul că „țara pînă acum se afla în nestatornicii din nedreptățile stăpînirii turcești” locuitorii satelor și tîrgurilor se împrăștiau apucînd calea codrilor, sau trecînd hotarele țării și numai „dacă se vor statornici lucrurile — continuă același document<sup>6</sup> — toți aceștia se vor întoarce la patria lor și, pe lângă aceștia, vor năzui și alți pravoslavnici ca să scape de jugul cel tirănesc și așa înmulțindu-se oamenii locului, trebuie și toate veniturile să se înmulțească”.

În urma tratatului de la Kuciuk-Kainargi, sub presiunea Rusiei turcii au fost siliți să emită diferite firmane prin care se dădeau Țărilor Romîne unele ușurări, nepuse în practică în întregime, deoarece Poarta era profund interesată în menținerea monopolului în aceste țări<sup>7</sup>.

Intervențiile energice ale diplomației ruse au impus turcilor respectarea condițiilor stabilite și, pînă la urmă, înlăturarea monopolului turcesc în domeniul comerțului exterior. *Pacea de la Adrianopole (1829) în-*

<sup>1</sup> Ibidem, p. 550.

<sup>2</sup> Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Iași 1851, pp. 21—32. În 1742, următoarele tîrguri erau domnești: Suceava, Baia, Piatra, Neamț, Roman, Bacău, Trotuș, Adjud, Focșani, Tecuci, Galați, Bîrlad, Vaslui, Fălciu, Huși, Hîrlău și Botoșani (Acad. R.P.R., M-sse, 237, f. 638—639).

<sup>3</sup> Unele orașe, ca Huși, Siret, Galați, Trotuș existau cu mult înainte de secolul al XVIII-lea.

<sup>4</sup> *Arhiva Romînească*, Iași, 1860, p. 139.

<sup>5</sup> Această deosebit de importantă statistică executată din porunca Administrației militare ruse în anii 1769—1774, se găsește la Moscova, în păstrarea Arhivei Centrale a Actelor Vechi (T.G.A.D.A.). Arhivele Statului din Iași a primit din partea Direcției Generale a Arhivelor Statului din Moscova microfilmul de pe acest document.

<sup>6</sup> *Arhiva Romînească*, Iași, 1860, p. 216.

<sup>7</sup> *Arhiva Romînească*, Iași 1860, p. 239 și Arh. St. Iași, Doc. P. 49/1 : 1774 iulie 23 „*Scrisoarea grașului Romanșov către mitropolitul, pentru pace*”.

seamnă pentru Țările Române un moment important pentru dezvoltarea lor economică și socială.

Paralel cu dezvoltarea orașelor propriu-zise, pe măsura creșterii diviziunii sociale a muncii și pe baza ei, a producției de mărfuri, se înființează noi târguri. Între anii 1774—1800 s-au înființat în Moldova 8 târguri: Fălticeni (1780), Moinești (1781), Vlădeni (1782), Trifești (1790), Burdujeni (1792), Adjulul Nou (1794), Negrești (1796) și Marmonița (1799). Între anii 1800—1829 se dau hrisoave pentru înființarea a 39 târguri. Statistica din 1830 însă nu arată decât 33 orașe și târguri. Unele privilegii pentru înființări de târguri — obținute înainte de 1832, dar nepuse în lucrare — au fost reluate după acest an. În statisticile arătate apar noi târguri: Sculeni, Podul Iloaiei, Lespezi, Buhuși, Căiuți, Adjud, Panciu, Odobești și Nicorești.

Statistica<sup>1</sup> orașelor și târgurilor din Moldova — lucrată în 1832 — ne dă 40 orașe și târguri. Din acestea, 7 sînt noi: Bucecea, Frumușica, Sulițoiaia, Săveni, Drăgușeni, Podul Turcului și Nămolosa.

În aceste 40 de orașe și târguri erau 5602 negustori contribuabili și 5080 meseriași, în care număr intrau și callele.

Aceeași statistică ne dă și numărul „locuitorilor nestatorniciți”, adică încă nesupuși dărilor către Vistierie. În această categorie, ca și în cea a birnicilor de prin orașe, sînt cuprinși majoritatea țăranilor fugiți de prin sate.

Un tablou<sup>2</sup> al Vistieriei din 1850 ne dă numele a 44 orașe și târguri, iar între anii 1850—1859 numărul lor se ridică la 78<sup>3</sup>.

Paralel cu înmulțirea târgurilor, numărul iarmaroacelor și zilelor de târg crește foarte mult<sup>4</sup>. Aproape că nu era proprietar de moșie care să nu ceară să i se dea, prin hrisov, privilegiu de a avea iarmaroace sau zile de târg pe moșie. Unele din acestea, așezate la loc prielnic comerțului, au constituit prima așezare a viitorului târg, care pornea de la primul ratoș făcut pe locul respectiv. De asemenea și locuitorii orașelor și târgurilor libere cereau să li se acorde — tot prin hrisoave domnești — privilegiu de a avea anumite zile de iarmaroace, zile de târg sau piețe, în care se țineau zile de târg.

Publicațiile oficiale și cele particulare anunțau periodic locuitorilor data și locul unde se țineau iarmaroace sau zile de târg.

\*

Documente privitoare la problema atât de importantă a dezvoltării orașelor și târgurilor din Moldova și a diferențierii lor de sate, care are loc în cadrul procesului de separarea meșteșugului de agricultură,

<sup>1</sup> Arh. St. Iași, Tr. 644, Op. 708. În afară de aceste orașe și târguri trecute în statistica oficială, mai erau încă unele așezări cu negustori și meseriași, dar nedezvoltate în așa măsură încît să poată fi recunoscute de Vistierie în actele oficiale.

<sup>2</sup> Arh. St. Iași, Tr. 1423, Op. 1619, nr. 1054.

<sup>3</sup> *Lucrările statistice ale Moldovei*, Iași, 1860, p. 80.

<sup>4</sup> În Arhivele Statului de la Iași se găsesc dosare voluminoase privitoare la lucrările în legătură cu iarmaroace, zile de târg și înființări de târguri. Cele mai multe sînt de după anul 1836. Pe lângă cererile respective, aceste dosare cuprind cercetările, contestațiile, hrisoavele, etc., și toate lucrările de „publicație” pentru a se aduce la cunoștința locuitorilor înființarea noii piețe.

de dezvoltare a pieții nu s-au publicat în trecut decît într-o foarte mică măsură.

În cîteva monografii de orașe au fost utilizate sau publicate în întregime unele documente însă cu oarecare greșeli. Majoritatea acestor documente fiind din colecții particulare nu pot fi astăzi verificate decît în măsura în care unele au ajuns în depozite publice. În lucrările monografice din trecut asupra orașelor, istoricii burghezi au neglijat de cele mai multe ori indicarea sursei de unde au folosit documentele respective.

Istoricii burghezi s-au limitat doar la studierea politico-juridică a orașului, ignorînd rölul factorilor economici și sociali în dezvoltarea lor și au dat de cele mai multe ori o interpretare greșită documentelor folosite în lucrările lor<sup>1</sup>.

Pe baza lucrărilor publicate în trecut, se poate spune că modul de tratare a problemei orașelor și ținurilor a fost nesatisfăcător și tendențios.

În legătură cu unele aspecte din marea problemă a orașelor și ținurilor din Moldova s-au scris după 23 August 1944 studii<sup>2</sup> valoroase de pe pozițiile noilor cuceriri ale științei istorice.

Culegerea de documente — majoritatea inedite — privind orașele și ținurile din Moldova, sperăm că va fi de folos pentru aprofundarea și completarea cercetărilor privind această importantă problemă, constituind astfel — împreună cu celelalte volume din corpul de documente istorico-economice — o contribuție prețioasă a Arhivelor Statului la crearea bazei științifice a cercetărilor din diverse domenii.

\*

Materialele documentare depistate în depozitele de arhivă, privind tematica acestui volum, fiind foarte numeroase, s-a impus o selecționare riguroasă pentru a se publica numai documentele cele mai importante și mai caracteristice. Documentele care se repetau, sau erau redactate după un formular, au fost date în rezumat la sfîrșitul volumului.

În lucrarea arheografică a documentelor care se publică, o grijă deosebită s-a avut pentru respectarea formei originale a documentelor. Textul documentelor, scrise în majoritate cu alfabet chirilic, a fost redactat în ortografia actuală. Greșelile și omisiunile evidente ale

<sup>1</sup> Exemple de astfel de greșeli se găsesc la: N. A. Bogdan, *Orașul Iași, Iași 1923*; idem, *Din trecutul comerțului moldovenesc și mai ales a ucelui eșan*, Iași 1925. Dr. E. Schwarzfeld, *Din istoria eșanilor, impopulara, reimpopulara și întemeierea ținurilor și a țirgușoarelor din Moldova*, București 1914. N. Iorga, recenzie asupra acesteia, în *Revista Istorică*, 1915, nr. 5, pp. 89—103. D. Furtună, *Înfrîntarea ținului Săveni, în Revista Istorică*, 1915, nr. 7—8, pp. 129—134. Gh. Ghibănescu, *Vasluiul (Surete și izvoade, XV)*, Iași 1926. A. Gorovei, *Monografia orașului Botoșani*, Botoșani 1926; idem *Fălticeni*, 1938. Eugen Pavlescu, *Economia breslelor în Moldova*, Buc., 1939, pp. 321—324.

<sup>2</sup> S. Vianu, *Cu privire la problema descompunerii feudalismului în Țările Române*, în *Studii și referate privind istoria Romîniei*, Ed. Acad. R.P.R., Buc. 1954, I, p. 801. D. Ciurea, *Orașele și ținurile din Moldova în cadrul descompunerii feudalismului*, în *Studii și cercetări științifice — istorice*, Acad. R.P.R., Filiala Iași, 1/1956, p. 97; *ibidem*, *Noi date pentru istoricul orașelor din Moldova în sec. XVIII și XIX*, în VIII/1957. N. N. Constantinescu, *Aspecte ale dezvoltării capitalului premonopolist în România*, Buc. 1959, p. 3. N. N. Constantinescu și colectivul, *Din istoricul formării și dezvoltării clasei muncitoare în România*, Ed. Politică, Buc. 1959, p. 11.

copiștilor din trecut au fost corectate fără a se mai face discuții în jurul lor. Fiecare document este precedat de un rezumat cuprinzător al problemei principale la care se referă. Când un document nu a avut o dată precisă, sau chiar nu era datat, s-a făcut ținându-se seama de documentele apropiate din dosarul sau condica respectivă. Astfel de date au fost puse în paranteze unghiulare.

Rezoluțiile și orice însemnare ulterioară datei actului de bază, au fost așezate la sfârșitul documentului, în ordine cronologică. La fel, hrisoavele care figurează în fruntea anaforalelor.

O atenție deosebită s-a dat punctuației, construcției frazelor și aliniatelor, redându-se clar textul, pentru a se ușura lectura și înțelegerea lui, uneori extrem de anevoioasă în scrierea unor copii din secolul al XIX-lea.

S-au întregit totdeauna cuvintele prescurtate, fără a se face nici o însemnare, atunci când operația a fost sigură. Adăugirile unor cuvinte pentru claritatea textului au fost puse în paranteze unghiulare. Locul de păstrare a documentului (cota) s-a arătat imediat după fiecare document.

Volumul are un indice general în care sînt cuprinse și cuvintele utilizate în documente dar necunoscute astăzi.



# DOCUMENTE





*1776 decembrie 28, Tg. Fălciu. — Scrisoarea tîrgoveților din Fălciu, către Manolache Bogdan mare spătar, prin care cer înlocuirea lui Hriste grecul de la exploatarea podului de peste Prut, cu căpitanul Tudor Pomană.*

Adică noi toți tîrgoveții de Fălciu jăluim milei și bunătății dumitale, cucoane Manolache, fost mare spătar.

Cucoane, avem mare jalobă de Hriste grecul ce ține podul dumitale la Fălciu. Un an este de cînd ne supărăm cu dînsul și noi într-alți ani n-am fost supărați de oamenii dumitale, cum ne supără acesta și se amestecă între noi.

Podul de la vadul vechi l-a mutat mai jos, han la capul podului a făcut acolo unde l-a mutat, venitul tîrgului ne-a închis, supărați sîntem de dînsul, a trece pe jos în ceea parte nu ne lasă. Ne rugăm, cucoane, să fii milostiv asupra noastră; de-i vrea dumneata să cercetezi îndărpnicitura lui, de la ținutul Grecenilor și de la ținutul Codrului, și de la Isprăvnicia de Fălciu, îi găsi dreaptă jalobă noastră.

Cucoane, cu toți tîrgoveții ne rugăm, prețul ce ți-a dat acest om în răste de la noi, de la tîrgoveți, ne rugăm, noi tîrgoveții, dăm și despre partea noastră, cu voia tuturor tîrgoveților. Lăsăm pe dumnealui căpitanul Tudor Pomană să tocmească și să ia, il primim între noi, și dumneata ce ni-i porunci om asculta și om sluji. Ne rugăm dumitale să fii milostiv rugii noastre, că noi cu toți tîrgoveții la poala dumitale voim să cădem și pentru alte nevoi ce avem. Numai ne rugăm cu prețul podului, să-l dai căpitanului Tudor, fiind om bun, și noi o mîină de ajutor, și dumneata îi hi hodinit cu căpitanul Tudor, ori cu podul, ori cu ce-i porunci, noi dăm samă și noi din cuvîntul căpitanului Tudor nu ieșim, pentru că-i om bun, ne bucurăm.

Anul 1776 decembrie 28.

Ai dumitale prea plecați, toți tîrgoveții de Fălciu, eu vornicul Constandin Ciudin; eu Vasile Ciotu; eu Lupu Sirghii; eu Ilie Anedellii;

eu Angheluți Podariu ; eu Fani ; eu Toma Aivaz ; eu Tănasi Badiul ;  
eu Neculai a Sănicăi ; eu Ioniță Aivaz ; eu Todirașcu Brașovanul și alții.

Și noi toți țirgoveții Fălciului.

Arh. St. Iași, Doc. P. 422/25.

2

*1779 iulie <9>, Iași. — Constantin Dimitrie Moruzi  
voievod, luînd în considerare reclamațiile țirgoveților din  
Iași, hotărăște ca întreg imașul din jurul orașului să  
fie lăsat spre folosul locuitorilor, pentru vitele lor.*

Facem știre cu acest hrisov al domniei mele, tuturor cui se cade  
a ști că, în multe rînduri, dîndu-ne jalbă orășanii Iașului au arătat  
precum vitele lor, îndată cum ies din oraș afară la pășunat, le închid (cei  
cu moșiile de primprejur, uneori cu pricină că ar fi păscut la imaș, aalte  
ori că ar fi călcat la finațe, alte ori la țarine, și vrînd să facă ispașă  
cer plată de la aceștia; iar osebit de gîlcevi și pagube ce se fac tot-  
dauna între dînșii, trăgîndu-se încă și pe la judecăți.

Și așa ei, în toată vremea verei, sînt întru această necontenită  
supărare pentru care, cerînd dreptate, a căror jalbe cercetîndu-se de  
către domnia mea, s-a aflat adevărul și socotindu-se că norodul umui  
oraș ca acesta, <mai> ales unde este și domnescul nostru Scaun, se  
află într-o <strîm>toare ca aceasta, și a nu avea loc să-și pășuneze vitele  
— atît <ei cît> și cei străini care vin cu trebuințe neincetat și se duc —  
nu este nici cu cale de vreme ce și moșiile dimprejur sînt tot <din> locul  
orașului acestuia, <și> deși s-au și dat danie de către răpoșații domni la  
mănăstiri <și> altora, cu toate că cu dreptul nu a fost, însă și orașul  
atunci a fost mai mic, dar și acelora căroră li s-au dat moșiile nu s-au  
întins mai mult pînă la atîta a face strîmtoreală și supărare orășenilor,  
precum acum ; care urmare fiind acum cu totul cum nu se cade, și wă-  
zîndu-se o pricină de strîmbătate ca aceasta, ce razimă de-a pururea  
asupra nu numai a orășenilor ci și a străinilor, care cu trebuințe vin și  
se duc, și a lăsa un domnesc oraș ca acesta nepus la cale și lipsit de  
tot locul ce se cade cu toată dreptatea a avea — împrejur îndestul —  
n-am putut domnia mea mai mult a îngădui, ci ca pe o rea urmare am  
căutat cu tot chipul a o dezrădăcina.

Ci întru aceea, iată, împreună cu tot Sfatul nostru, am hotărît ca,  
de acum înainte, tot locul de prinprejurul orașului, cît se arată mai  
jos, să fie slobod și neoprit de nimeni în veci, adică : partea despre  
amiazăzi, șesul Bahluiului, dealul Gălății și podișul Miroslava, pînă  
în dreptul Balciului și pînă în tufarii Miroslavei ; așijderea și pînă la  
Valea Adîncă și în jos pînă într-acei drept, și iarăși șesul Bahluiului,  
și pînă între gîrlele Bahluiului, în jos pînă în gura Tomeștilor, cum  
și de iastă parte de Bahlui, pînă la movila cea mare la stîlp, și <în  
sus> pînă la iazul Chiriței.

Așijderea, desprea partea lui Aron Vodă, dealul a Șapte Oameni  
și alătura viile de la Șorogari, și printre iazul lui Aron Vodă și pîmă

în coada iazului Aron Vodă; deosebit, de la Șorogari pe deasupra Vacotei, la apus de Hîrtoapele pînă unde se suie drumul spre Rediul Mitropoliei; cum și despre apus pînă la Rediul lui Tătar și dealul Copoului, pe amîndouă părțile pînă la Breazu, și pe de o parte și pe de alta, pînă la iazul Mitropoliei, șesul Bahluului în sus pînă la Rediul lui Tătar.

Pe acest loc pe cît se cuprinde mai sus, orașenii cîm și cei nestătători, care cu trebuință sau pentru nevoile lor vin aici și se duc, să fie volnici deobște a-și pășuna vitele lor fără de nici o plată, și fără de nici o supărare sau oprire de către nimeni, ca pe un loc slobod ce este al orașului, însă puindu-și orașenii și oricine păzitori la vite și ferind locul cu țarini și fînațe ca să nu facă păgubiri; și nimeni să nu poată a năimi sau a da cuiva dintr-acest loc, să pună stîni, sau pentru pășunat, ori măcar cu alte chipuri de vînzări, ci să fie în veci, tot locul acesta, slobod pentru trebuința orașului.

Deci, poruncim sfințiilor voastre, cuvioșilor egumeni de pe la mănăstiri, și altora carele veți fi avînd danie pe locul acesta ce se arată mai sus, vîzînd hrisovul acesta, cu toții să vă feriți și pe acest loc nici un chip de oprire să nu faceți, <și> pe nimeni să nu-l supărați, nici să-l năimiți măcar ori cu ce chip cuiva să se dea, și după cum poruncim mai sus, așa să urmați.

Iar dumneata marele agă să dai de știre tuturor orașenilor deobște ca să știe fieștecine pînă unde au să-și pășuneze vitele, fără de nici o oprire de către nimeni, însă avînd <păzitori> la vite ca să nu facă stricăciune în țarină, la fînațe.

Așijderea poruncim d-voastră, ispravnicilor de ținutul Iași, să purtați de grijă, cercetînd adesea pentru tot locul acesta de mai sus arătat, de jur împrejur, și dacă după această poruncă și hotărîre a noastră veți afla că cineva din cei cu moșiile de împrejur au năimit vreo parte dintr-acest loc cuiva, ori cu ce chip, atunci nu numai să-i goniți pe cei ce vor intra pe locul acesta cu oi sau cu alte vite, cu chipul năimelii, ci să liți datori a ne înștiința îndată pentru ca să-i înfrînăm și să-i îndreptăm pe acei neascultători, să urmeze întocmai după cum poruncim.

Poftim și pe alți luminați domni, pe care dumnezeu îi va rîndui în urma noastră, să nu surpe această așezare și hotărîre, ce s-a făcut pentru odihna orașenilor, ci mai vîrtos să o întărească pentru a domniilor sale cinstire și veșnică pomenire.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei mele, în orașul Iași, la cea întii domnie a noastră la Moldova, întru cel al doilea an. de credincios boierul nostru Dimitrachi Vîrnăv, al doilea logofăt.

Noi Constantin Dimitrie Moruzi voievod  
(L.P.)

V. Razu mare logofăt, a citit.

Urmează întăritura grefei Tribunalului județului Iași, secția I-a.

Arh St. Iași, Doc. P. 652/1, cop.

Corectat și întregit de pe altă copie, publicată de N. A. Bogdan în *Imașul tirgului Iașilor* în *Ioan Neculce*, buletinul muzeului municipal din Iași, fasc. IV (1924), p. 47—48.

*1784 mai 6. — Hrisovul dat de Alexandru Costantin Mavrocordat voievod, pentru statornicirea drepturilor locuitorilor din vatra veche a Țîrgului Frumos, asuprași de către călugării de la schitul din codrul Iașilor.*

Cu mila lui dumnezeu, noi Alexandru Costandin voievod, domnul țării Moldovei.

Facem știre, cu acest hrisov al domniei mele, tuturor cui se cade a ști, că prin jaloba ce au dat ȧrgoveții din Ȧrgul Frumos, ce este în ținutul Cîrligăturii, au arătat că la acest țîrg ar fi fost Scaun vechi de domnie, unde și pînă acum ar fi stînd zidiurile curților domnești față ; și dîndu-se moșia aceea domnească danie la schitul din codrul Eșului, ce este deasupra Socolii — care schit rămîind mitoh la mănăstirea sfințului Spiridon din Iași, îi supără pe țîrgoveți, epitropii mănăstirii să le ia cîte 2 lei de casă bezmăn. Și viind ei atunci de s-au jăluit la răpăusatul domn Grigorie Ioan Calimah voievod, li s-a dat hrisov de la domnia sa cu hotărîre ca niciodată adet de casă să nu dea nimica mănăstirii, ci să dea numai dijma obicinuită de pe moșia de afară, cu care hrisov, de atunci și pără acum, ar fi fost odihniți și nesupărați.

Iar acum, epitropii mănăstirii sfințului Spiridon, prin vechilul ce au acolo — pe un Lupul căpitan — i-ar fi supărînd, cerîndu-le să dea acei cîte 2 lei de casă bezmăn, vrînd să le ia și hrisovul din mîna lor, pentru care pricină s-au rugat domniei mele să aibă dreptate, și ca să facem milă cu dinșii, să nu fie supărați, arătînd și hrisovul domniei sale Grigorie Ioan Calimah voievod, ce este din anul 1767 iulie 3, prin care scrie așa : că fiind țîrgul acesta din cele vechi orașe, unde și Scaun domnesc a stătut, și din vreme în vreme rămîind spre scădere și împuținare de oameni, rămăsese de se afla la proastă stare, care stricăciune și împuținare de oameni, după înștiințarea ce luase de la ispravnicul ținutului, ar fi fost cel mai mult de la vremea ce a fost dat danie acest țîrg la schitul ce se află în codrul Eșului, că supăra călugării pe cei ce locuiau în țîrg, cu bezmăn cîte 2 lei de casă ; care danie cercetîndu-se de către domnia sa, s-a aflat un hrisov de la domnia sa Matei Ghica voievod, în care arată, pentru cîtă moșie a rămas a Ȧrgului Frumos nedată danie pără la acea vreme, să fie a schitului din codrul Eșului și cu ace danie s-au fost întins călugării a lua și bezmăn de pe case, arătînd și o carte de la domnia sa Scarlat voievod, în care volnicea pe schit să ia cîte doi lei de casă.

Și, cunoscîndu-se că acea carte s-a fost dat fără de nici o cercetare, arată răpăusatul domn că n-a găsit a fi cu dreptul să se supere locuitorii — ce se află în vatra țîrgului — cu bezmăn, fiindcă vatra țîrgului nu este dată, hotărînd prin hrisovul domniei sale ca să fie apărați, nesupărîndu-se pentru adetiul de case cu nimica ; iar pentru cele ce ar lucra pe moșie, afară din vatra țîrgului, să dea dijma obicinuită.

Deci cercetîndu-se și de către însuși domnia mea această pricină, s-a văzut și hrisovul domniei sale Matei Ghica voievod, ce este din

anul 7263 iulie 18, prin care arată că, cită moșie mai rămăsese din hotarul Țîrgului Frumos nedată danie pâr atunce, a făcut milă domnia sa și a dat-o danie la schitul din codrul Eșului și bisericii domnești din Țîrgul Frumos; iar de vatra Țîrgului nu scrie că a dat-o, nici pomenește ca să se ia lei adet de casă, de la cei ce vor locui în Țîrg. Apoi și hrisovul răposatului domn Grigore Ioan Calimah voievod ce li s-au dat Țîrgoveților mai pe urmă, de întăritură, hotărăște să nu fie supărați cu adet de case cum s-a arătat mai sus.

Pentru aceea, dar și domnia mea, luînd în samă, cu amăruntul, n-am găsit cu cale a se supăra Țîrgoveții cu bezmănul de case ce li se cerea, ci — după cum pîră acum s-a păzit de n-au fost supărați cu bezmăn, nici au dat, asămîne — am făcut milă cu dinșii și, printr-acest al nostru domnesc hrisov, ce li s-a dat de întăritură, hotărîm ca și de acum înainte, toți Țîrgoveții ce vor fi șezători în vatra Țîrgului Frumos, și pe siliștea cea veche a Țîrgului, să fie apărați și nesupărați de către nime pentru adetiul de casă, iar pe cele ce s-or face la cîmp, pe moșie, afară din Țîrg, sămănături, finați și orice pentru hrana și alișverișul lor, să aibă a da dijma obicinuită din toate.

Întărindu-se hrisovul acesta cu a noastră domnească iscălitură și pecete, poftesc domnia me și pe alți luminați domni, pe care sfîntul dumnezeu îi va orîndui în urma noastră la Scaunul domniei aceștii țării, să nu strice această miluire, ci — mai vîrtos — să o întărească pentru a domniilor sale cinste și veșnică pomenire.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei mele, în orașul Iașii, întru ce dintîi domnie a noastră la Moldavia, în al doilea an.

Noi Alexandru voievod  
(L.P.)

A citit, marele logofăt.

Arh. St. Iași, Doc. P. 736/3.

#### 4

*1785 august 19, Iași. — Porunca domnească trimisă ispravnicilor de Bacău, ca să cerceteze neînțelegera dintre răzășii de pe moșia Nicorești, cu Țîrgoveții din Troțuș.*

Noi Alexandru Ioan Mavrocordat, din mila lui dumnezeu, domn al țării Moldovei.

Cinstiți și credincioși boierii domniei mele, dumnealui Neculai Roset fost mare ban și dumnealui Manolachi Dimachi fost mare stolnic, ispravnici de ținutul Bacăului, sănătate.

Se face știre că domniei mele ne-au jăluit Ichim Negrușoi și Ion Chiriță cu alții ai lor, ce s-au numit răzeși de moșia Nicorești de la Bacău, arătînd că acea moșie Nicorești, de la ținutul Bacăului, ar fi a lor baștină, cu scrisori, pe care atît moșii și părinții lor cum și ei, pînă la o vreme ar fi stăpînit-o cu pace, iar de cîțiva ani încoace oamenii din Țîrgul Troțușului, de la Bacău — numai cu gura și fără nici o scri-

soare sau alte dovezi — s-ar fi întinzînd cu stăpînirea și le împresoară moșia Nicoreștii, pentru care au cerut jăluitorii dreptate.

Deci, iată, scriem dumneavoastră, aducînd pe tîrgoveții de Trotuș ce le fac împresurare, față, cu scrisorile ce vor avea, să faceți întii cu amăruntul cercetare pricinii și scrisorilor ce vor fi de îmbe părțile și, cu giudecată, să le hotărîți cum va fi drept, dînd și carte de giudecată la care parte se va cădea. După care, apoi, de va fi trebuință ca să se și hotărăscă moșia aceea, Nicorești, și neputînd a merge însuși dumneavoastră, avînd alte trebi ale ținutului, să rînduiți din mazilii aceluia ținut pe care veți socoti, ca să meargă la starea moșiei Nicorești, unde strîngînd de față, atît pe oamenii din tîrgul Trotușului, cum și pe alți împregiurași moșiei Nicorești sau părți dintr-aceia moșie ce vor fi drepte a jăluitorilor, alegîndu-le deosebite de către părțile altor răzeși și împregiurași, și măsurîndu-le în stînjeni, să le stîlpească cu pietre pe la locurile ce se va cădea, și să facă jăluitorilor mărturie hotarnică în semne și în stînjeni, iscălită și de toți răzeșii tîrgoveți de Trotuș și de alți împregiurași ce se vor tîmpla față la hotărît, pe care mărturie hotarnică apoi, cercetînd-o dumneavoastră, de veți cunoaște că iaste făcută cu dreptate și cu primire despre toate părțile, să o adeveriți și cu ale dumneavoastră iscălituri.

Iar cînd, ori despre tîrgoveții de Trotuș, sau despre alți împregiurași, va naște pricină cu pietre hotară la locul ce va fi cu pricină să nu stîlpiască, ci să dați mărturie cu arătarea pricinii pre larg, la care parte se va căde, și cu zi de soroc, după vremea lucrului, să vie la Divan.

Aceasta scriem.

Arh. St. Iași, Doc. P. 406/69

## 5

*1786 noiembrie 27. — „Așezarea tîrgoveților ce sed pe prund, pe moșia Mărăței”, în tîrgul Piatra, prin care se învoiesc cu vornicul Lascarache Roset, pentru plata havaetului vinului ce-l vor vinde.*

Adica noi, neguțitorii care avem crișme pe Prundul ce iaste pe moșia Mărăței, a dumisale vornicului Lascarache Roset, ce se hotărăște cu tîrgul Pietrii, adică cu vatra tîrgului, dat-am încredințată scrisoarea noastră la cinstita mina dumisale, precum să se știe că pentru vînzarea vinului — afară de bezmănul de stînjeni a locului — într-aceștiași chip ne-am învoit și ne-am așezat cu dumnealui :

Toți cei ce vom aduce vin să vindem pe moșia dumisale, atît noi cît și alții, să avem a plăti havaetul, de bute, ce va fi de la 80 vedre în sus, cîte un leu; și de polobocul ce va fi de la 80 vedre în jos, cîte 20 parale. Și cei ce vom avea pivniți, și vom aduce vin mai mult, să avem a da bani pe toate vasele ce vom aduce, la sf. Gheorghe; iar cei ce vor aduce cîte un poloboc sau două, ori bute, și nu vor fi șezători pe moșia dumisale, de vor vinde acel vin, ori cu deridicata ori cu oca

din car, ori la vreo casă la părete, unii ca aceia să nu fie volnici să înceapă a vinde pîră nu vor plăti havaetul după rînduiala ce se arată mai sus, adică un leu de bute și 20 parale de poloboc.

Și după această învoială, ce am făcut-o noi care mai jos ne vom iscăli, să se urmeze, atît despre dumnealui, cît și despre noi, cît vom avea dughenile și crîșmele acolo; și pentru mai adevărată credință am iscălit.

eu Sterii fiul lui Cooce  
eu Năstase băcal  
eu Arghire băcal  
eu Mihălache băcal  
eu Pîrvan Similanul  
eu Petre crășmar  
eu Agachi băcal  
eu Paraschiv  
eu Toader fiul lui Orze (?)  
eu Gligori Sîrbu  
eu Tănase blănarul  
eu Vasile Buțuică, împreună cu toți negustorii din tîrgul Piatra.

Am scris cu zisa acestor iscăliți  
Vasile Arapu, logofăt

Arh. St. Iași, Doc. P. 300/31.

## 6

*1789 ianuarie 26, Roman. — Porunca Cezaro-Crăeștii Agenției, prin Divanul din Roman, către locuitorii de pe moșia Mărăței din tîrgul Piatra, să fie supuși la îndatoririle ce au față de vistiernicul Lascar Roseti, stăpînul moșiei.*

S-a dat cartea Divanului, cinstit dumnealui vistiernicului Lăscărache Roset și vechilului dumnealui ce-l are asupra moșiilor dumnealui, Mărățaii de peste vale și Mărățaii partea din tîrgul Pietrei, cu care să fie volnic a lua și a strînge tot venitul numitelor moșii, după ponturile și obiceiul vechi al pămîntului și după tocmeala ce au cu dumnealui vistiernicul, adică: de la neguțitorii ce au dugheni și crîșme pe moșia dumisale vistiernicului, să aibă a lua după tocmeala ce au avut cu dumnealui; iar de la ceilalți gospodari să aibă a lua cîte 2 lei, și dijma din a zecea, ori din ce semănături vor avea pe numitele moșii.

Din stupi să aibă a lua din 50 unul, iar fiind mai puțin să ia cîte o para de stup; pe stîngenul de fîn ce ar avea fieștecine, pe acele moșii, să le dea cîte 2 parale de stîngen, dijmă; iar de ori fi avut tocmeală cu stăpînul moșiilor într-alt chip, să se urmeze după tocmeala ce au făcut; cum și dreptele rămășițuri din adet și alte datorii drepte, ce

ar fi asupra lor, iar să aibă a-și împlini. Însă să se ferească de a nu asupra pe locuitori din ceea ce a fi cu dreptul.

Pentru care se poruncește și vouă locuitori, ce vă aflați pe numitele moșii a dumnealui vistiernicului, să plătiți dreptul adet după vechiul obicei al pământului acestuia, și după tocmeala ce ați avut, cum și alte orice rămășiți din anii trecuți, și datorii ce-ar fi asupra voastră, să le plătiți, căci pentru carele se va arăta nesupus și împotrivor a plăti ceea ce a fi drept, s-a scris cinstit dumnealui ispravnicului de ținutul Neamțului, pe unii ca aceia să-i supuie și să facă împlinire.

(Pecetea Agenției austriece în ceară roșie).

(Iscălitură indescifrabilă, lângă pecete).

Constantin Balș, ban.

(Altă iscălitură indescifrabilă).

Arh. St. Iași, Doc. P. 64/6.

## 7

*1789 mai 30. — „Cartea de judecată“ dată de Ispravnicia Neamț, în pricina dintre Șt. Pisoschi, vechilul vistiernicului L. Roset și sătenii din Mărăței țîrgului Piatra, pentru asupra.*

Avut-au judecată, de față, căpitanul Ștefan Pisoschi — vechilul dumisale vistiernicului Lascarachi Roset ce-l are asupra moșiei Mărăței — cu Ioniță vornic și cu toți sătenii din Mărăței, jăluind vornicul și sătenii asupra căpitanului Ștefan Pisoschi, cum că-i asuprește peste dreptate și nu-i lasă să se hrănească pe moșia Mărăței, nedindu-le finăț și loc de arat, și ei ar fi avînd poieni făcute din curături pentru finăț de la părinții și moșii lor, cum și locuri de arături, și acum au rămas de n-au unde să cosească și să se hrănească, și ei adetiul de casă ar fi dînd dumisale vistiernicului; mai adăugînd la jaloaba lor și alte pricini;

— întii a jăluit Ioniță vornic, cum că în anul trecut, 88, februarie, l-ar fi bătut căpitanul Ștefan fără nici o vinovație și dreptate, din care bătaie ar fi zăcut 6 săptămîni și i s-a pricinuit mare pagubă și sărăcie, că din pricina boalei n-ar fi putut să-și caute de trebuințele sale;

— al doilea, cum că astă toamnă, la septembrie, a poruncit căpitanul Ștefan și i-a ucis 20 mascuri din țarină, pe care l-a făcut de i-a plătit năpasta, și la desătînă, și a rămas sărac și păgubaș de mascuri.

Au mai jăluit și Iordachi, fratele vornicului și Neculai Bejan, cum că ei au arat și și-au sămănat păpușoi pe moșia dumisale vistiernicului, și căpitanul Ștefan a trimis, și peste semănăturile lor a semănat ovăs, și ei au rămas păgubași de arătură.

Impotriva cărora jalobe, a răspuns căpitanul Ștefan, întii, pentru pricina moșiei cum că din vechi, fiind moșia aceasta toată domnească, cum și țîrgul Pietrei domnesc, poate părinții și moșii lor or fi stăpînind, arînd și cosind, cine pe unde apucase din bătrîni, ca pe un loc domnesc; iar după ce s-a dăruit moșia de domni, cui au socotit că i se cade,



aceluia a rămas și moșia. Și acum fiind această moșie a dumisale vistiernicului, dată cu hrisoave și alte întărituri domnești, are să o stăpînească ca pe o dreaptă moșie a dumisale, după cum și alții își stăpînesc moșiile, fără nici o împiedecare despre nimeni. Și măcar că ei cu totul sînt împotriviți a-și plăti adetiul moșiei, după ponturile și obiceiul pămîntului, și de-a pururea sînt voitori spre a aduce păgubire dumisale vistiernicului, și pînă împlinesc de la dinșii, se cheltuiesc cu împlinatori și cu alți zapcii, banii în giumătate, după cum este știut, care și anul trecut, la 1787, cumpărînd ei mutări de fînaț și cu împlinatori a scos o sumă de bani de la dinșii, iar 19 lei nici pînă acum nu i-au plătit, după cum nici ei n-au tăgăduit.

Dar, cu toate aceste, strîmbătate nu le face nici la una, căci dijimă mai mult decît de a zecea nu le ia — ci încă le-a și mai lăsat cu vreo clacă — sau alt ajutor cît de puțin nu i-a supărat, după cum dau alți oameni ce sînt cu locuința pe moșii boierești, cum nici ei n-au tăgăduit.

Iar fînațele și locurile de arături le-a poprit ca un vechil ce este moșiei, și cînd s-au vîndut mutări sau poiene de fînaț, i-a întrebat de dau ei ce dau alții, să-i protimisească pe dinșii. Și nevrînd ei să dea prețul acela, n-a vrut să păgubească pe stăpîn și a vîndut la cei ce-au dat mai mult, după cum a arătat și dovezi cu iscăliturile ispravnicilor ce-au fost atunci. Iar pentru arături, la vreme de primăvară, le-a poruncit să nu are nimeni fără de știrea și știința sa, ci întîi să meargă și să le rînduiască ca să împartă fiștecăruia după analoghie. locuri de arat, oprindu-și pentru sine cît va avea trebuință.

Care nemairămînîndu-le cuvînt de răspuns, după dreptate am hotărît — fiindcă acum moșia este a dumisale vistiernic — volnic este să facă ce a vrea cu a dumisale, și cît imaș și fînaț a fi pe moșie, ceea ce a fi de prisos, peste trebuința dumisale și a vrea să vîndă, de vor primi mărășenii să dea ce dau alții, să se protimisească ei, sezînd pe moșia dumisale, însă dînd bani gata și plătiind și acei 19 lei ce-i sînt rămășiță din anii trecuți. Iar ne urmînd ei cu chipul care se arată mai sus, volnic să fie vechilul de a vinde celor ce ar da mai mult.

Cît și pentru locurile de arat, întîi să meargă să întrebe și să ceară de la vechilul moșiei și unde le va da și le va împărți, acolo să are, iar nu să are în tărîe, unde vor vrea, făcîndu-se ei stăpîni, căci care va ara în tărîe, osebit că i se va lua arătura, dar să fie și de certare.

Iar pentru bătaia vornicului, a arătat că la acea vreme, fiind pus vechil la poruncile ținutului, ei se rînduiau, și vornicul nu numai că umbla împotriva și nu-i da ascultare, ca unui vechil, ci încă umbla bătînd oamenii și bînîndu-i, luîndu-le carele de pe drumuri, nu vrea să dea cele rînduite; pentru aceea l-au bătut. Și după cercetarea ce am făcut, aflîndu-i cu adevărat faptele lui, cu cale și cu dreptate l-a bătut.

Cum și pentru mascurii vornicului, fiind cîrd și umblînd prin țarină, de făcea stricăciuni, și fiindcă i-a poruncit să și-i strîngă, și el neavînd purtare de grijă, și că a poruncit de i-a ucis, nici o greșeală n-a făcut și n-are vornicul nici o dreptate ca să apuce pe căpitan să-i plătească mascurii, ci să-i apuce pe acei ce nu și-au plinit gardurile de țarină, sau au pus garduri rele și cu aceia să se judece.

Iar pentru că a luat arăturile semănate, a arătat că unde-și oprise pentru sine un pămînt de țelină cu prilog, ca să are și să samene ovăs,

fiind și brăzdat, acești oameni au intrat în țaria lor și i-au arat pământul. Și după cercetarea ce s-a făcut, dovedindu-se că au intrat în țarie — mai virtos unde-și oprise vechilul moșie — cu cale și cu dreptate le-a semănat arăturile cu ovăs.

Numai, fiind niște oameni săraci, s-a zis căpitanului Ștefan ca să le dea plugurile să-și are de mălai, să nu rămie lipsiți de arătură; la care s-a primit și căpitanul, zicînd că are și păpușoi semănați să le dea, neprimind sărăcia lor. Numai să ia bătaie spre pilda și altora. Și, după dreptate, s-au scos și la bătaie și prin rugăminte i-a iertat. Și lui Neculai Bejan i-a și arătat o lature ogor de păpușoi și s-a mulțumit; iar lui Iordachi i-a dat plugul să-și are mălaiul, nevrînd să ia păpușoi.

T. Balș, logofăt.

Arh. St. Iași, Doc. P. 300/32.

## 8

*1791 octombrie 30, Piatra. — Răspunsul <ispravnicului de Neamț> către Căimăcămie, prin care se dau informații asupra neînțelegerilor dintre negustorii din Mărăței și stăpînul moșiei.*

Cinstiți dumnealor boerilor caimacani, cu multă plecăciune,

Cinstită scrisoarea dumneavoastră cu multă plecăciune am luat, întru care porunciți dumneavoastră ca, după arătarea ce a făcut vechilul dumisale Dumitrache Bogdan — ce-l are asupra moșiei Mărăței — cum că nu se supun neguțitorii și alții, după răvașul ce l-a scris stăpînul moșiei, ca să nu mai aducă vin sau altă băutură, să puie să vîndă pe hotarul moșiei Mărăței, avînd a pune să vîndă băutura dumisale, și să le dăm poruncă ca de acum înainte să nu mai îndrăznească nime a vînde vreun fel de băutură pe hotarul moșiei Mărăței, ci să-și mute băuturile ce au să le vîndă, pe locul domnesc, unde a fost tîrgul lui înainte, iar cînd și cînd n-a fi nici cu o puțință ca să-și mute băuturile, atunci întîi să-și plătească adetiul după ponturile Visteriei și să vînză pe locul moșiei Mărăței.

După porunca dumneavoastră, chemîndu-se pe neguțitori față înaintea noastră, și cetîndu-li-se cartea de poruncă, au răspuns Vasile Buțuică, dimpreună cu alții, cum că ei și-au făcut dugheni pe acel loc de atîta vreme, și acest obicei n-au avut ca să plătească adetiul pentru băutură, nici or plăti nimic, fiindcă plătesc adetiu cîte 25 parale de stînjen și ar fi volnici a vinde orice fel de marfă sau băutură.

După ce li s-au poprit băuturile, iarăși s-au adunat al doilea rînd, toți neguțitorii, ațit creștini cît și evrei. Și făcîndu-se cercetare cu amăruntul pricinii aceștia, a arătat vechilul moșiei cum că la veleatul 1785 noiembrie 10, după cartea mării sale Alexandru Ioan Mavrocordat voievod — cînd a luat dumnealui vistiernicul Lascarachi Roset la stăpînire satul Mărăței, după hotarele sale — au fost apucați pentru acest

adeti ca să-l plătească și atunci au mers unii din neșuțitori la dumnealui vistiernicul, și după rugăminte ce i-au făcut, i-a lăsat ca să plătească cîte un leu de bute și 60 bani de poloboc, întărindu-se această tocmeală și prin scris; care vreun an-doi au și plătit, iar apoi au prins a se împotrivi și a nu plăti, și văzînd și dumnealui vistiernicul împotrivirea lor, și că nu se țin de tocmeala ce au făcut, a poruncit vechilului dumisale ca să ia zapisul acestei tocmele de la țirgoveți și să le deie al lor, să rămîie stricată această tocmeală.

Fiindcă și dumnealui vistiernicul a dat zestre această moșie ginelei dumisale, mai sus numitul boier, și ginerele dumisale cum a vrea și a socoti așa va urma, și așa s-a și stricat, care nici neșuțitorii n-au putut tăgădăui. Numai au arătat iarăși Vasile Buțuică, dimpreună și alții, cum că de frică ar fi făcut acea tocmeală și ar fi dat acel zapis, și cum că-cu cătane s-ar fi împlinit de la dînșii acel adetju, dar ei nici-decum nu se țin de tocmeala aceea, nici primesc ca să deie nimic.

Li s-a zis, după poruncă, ca să-și puie zi de soroc să vie înaintea dumneavoastră să răspundă. Au cerut vade 2 luni, dar pînă atunci să aibă voie să vînză. Care vade, socotindu-se că este fără de cale, căci pînă la Roman pot să meargă într-o zi și a doua zi să se întoarcă, nu li s-a ținut în samă, neprimind nici vechilul, căci se cunoaște că umblă cu urneli, ca să-și vîndă băutura, arătînd și de față înaintea noastră, că or vinde în tările.

Le-am arătat și noi că îndrăznind peste poruncă or mînca bătaie. Mai pe urmă, sfātuindu-se, iarăși au venit cu toții înaintea noastră, bașe Steri — că este fruntaș — Năstase băcalu, Buțuiceștii, cum și toți acei împotrivitori, și au făcut rugăminte ca să se lase tot pe acea tocmeală, adică să deie cîte un leu de bute și 60 bani de poloboc, și să vîndă și ei.

Și arătînd vechilul cum că n-are voie, nici poruncă, ca să facă vreo așezare sau tocmeală cu dînșii, ci după cum i-a hotărî o giudecată și dreptate așa are să urmeze, iar ei pot să facă zapis ca acela de iznoavă, încredințindu-se și cu iscălitură de la Isprăvnicie și să margă la stăpînul moșiei, ducînd și adetiul lui sfîntul Dumitru, ce au să dea, făcînd rugăminte ca să-l primească. Și trecînd atîtea zile, acum, și nemaipuindu-se ei nici la o cale, a cerut vechilul moșiei răspuns ca să vie la dumneavoastră, mai virtos arătînd că acum, la sfîntul Dumitru ce a trecut, le este vadeaua ca să deie și bezmănul locului acela, 25 parale de stînjen.

Și ne rugăm dumneavoastră ca să avem poruncă în ce chip să urmăm, atît că cere ca să i se îplinească acele 25 parale bezmănul locului, cum și pentru vin, căci unii se primesc ca să deie cîte 1 para de vadră bezmă, după ponturi, și să aibă voie să vîndă, cum și pentru horelcă, cîte cît să se iee de vadră adetiu, fiindcă unii din evrei se primesc să plătească adetiul, numai ca să aibă voie a vinde.

A dumneavoastră plecată slugă  
(indescifrabil)

*1791 noiembrie 21. — Raportul căpitanului PISOŢCHI către Căimăcămie, prin care arată că negustorii din târgul Pietra, moşia Mărăţei, nu se supun obligaţiilor faţă de stăpînul moşiei, fixate prin cartea dată de Alexandru Mavrocordat voievod.*

Prea cinstiţi dumneavoastră boieri caimacami,

La anul 1785, după judecata ce a avut dumnealui vistiernicul Las-carachi Roset cu târgoveţii din târgul Pietrei, la Divan, pentru satul Mărăţei ce este alătura cu târgul Pietrei, şi dîndu-se numitul sat sub stăpînirea dumisale vistiernicului, s-a dat şi carte de stăpînire de la măria sa Alexandru Ioan Mavrocordat voievod, din anul 1785 noiembrie 10, apucîndu-se şi pe neguţitorii din târgul Pietrei ca să plătească cite o para de vadră pentru vinul ce vor vinde pe locul dumisale vistiernicului, Mărăţai, afară de 25 parale ce dă bezmăn pe stîngen pentru locul dughenilor.

Ei au mers la Eşi, la dumnealui vistiernicul şi, după rugămîntea ce au făcut, i-a lăsat ca să plătească cite un leu de bute, şi 60 de bani de poloboc, întărindu-se această tocmeală şi cu scrisori despre amîndouă părţile, după care tocmeală s-a şi urmat vreun an, doi, apoi au început a se împotrivi aşezării ce au făcut şi a nu plăti după scrisori ce au dat, zicînd că n-au fost cu toţii faţă la acea aşezare, ci numai unii dintre dînşii, şi nici au fost prin ştirea lor.

Şi arătînd dumnealui vistiernicul pricina şi împotrivirea neguţitorilor, mi-a poruncit ca să iau scrisoarea dumisale de la dînşii şi să le dau scrisoarea lor, şi acea aşezare să rămîie răsufletă de vreme că ei au stricat aşezarea şi tocmeala ce au făcut; fiindcă şi dumnealui, acea moşie — Mărăţei — a dat-o zestre ginerului dumisale, Dumitraşcu Bogdan, şi dumnealui, ca un stăpîn al moşiei, după cum a voi, a face aşezare cu neguţitorii; după care, poruncă a dumisale vistiernicului am şi urmat.

După ce a luat la stăpînire moşia arătată, dumnealui numitul boier, vrînd ca să urmeze aşezarea ce a făcut dumnealui vistiernicul cu neguţitorii, trimetînd oamenii dumisale în anul trecut, ca să strîngă acest venit, scriind şi cite vase vin s-au aflat în crişma fiiştecăruia, pe moşia dumisale, prin volnicia vechilului dumisale ispravnic de ţinut! Neamţului, le-a cerut şi bani; şi un Vasile Butuică şi cu alţi neguţitori, au dat răspuns că n-ar da nici un ban pentru vînzarea vinului.

Dumnealui, numitul boier, văzînd împotrivirile lor, în anul acesta le-a poruncit ca să nu aducă vin şi holircă pe moşia dumisale, căci are să aducă băutura dumnealui; şi ei ne luînd la înţelegere, fără a nu face nici o aşezare cu stăpînul moşii, în tăria şi puterea lor, au adus şi vin şi holercă şi au pus pe acea moşie de vînd. Din care pricină, nu puţină păgubire se pricinuieste dumisale numitului boier, stăpîn al

moșiei, mai virtos că băutura dumisale, ce și-a adus pe moșie, rămîne nevîndută.

Și după cum se va socoti de către înțelepciunea dumneavoastră, mă rog dumneavoastră, după cum a da dreptatea să se puie de către dumneavoastră la cale, ca să nu rămîie stăpînul moșiei păgubaș de venitul moșie, atît din anul trecut, cît și pe anul acesta.

Prea plecată slugă a dumitale

Ștefan Pisoțchi, căpitan, vechilul dumisale Dumitrașco Bogdan.

Arh. St. Iași, Doc. P. 300/35.

## 10

*1792 iunie 12, Roman. — Alexandru Moruzi voievod aprobă înființarea de tîrg pe moșia Vlădeni de la ținutul Suceava și, totodată, întărește și învoiala dintre proprietar și tîrgoveți.*

Cu mila lui Dumnezeu, noi Alexandru C. Moruzi voievod, domnul țării Moldovei.

Facem știre cu această carte că — după jaloaba ce au dat către domnia mea o sumă de jidovi de peste hotar, din alte părți străine, ce au venit în partea Moldovei, rugîndu-se ca să aibă voie să facă tîrg nou la ținutul Sucevei, pe moșia Vlădeni a lui Costandin Mareș — s-a scris cartea domniei mele către dumnealor ispravnicii de ținutul Sucevii că, de va fi cu primirea acelu Costandin Mareș a se face tîrg pe moșia sa, să aducă pe amîndouă părțile de față, să facă așezare între dînșii pentru venitul moșiei.

Și, după așezarea ce s-a făcut, a trimis către domnia mea înștiințare, împreună și cu zăpăsul numitului Costandin Mareș stăpînul moșiei Vlădeni, cuprinzător de așezarea ce a făcut cu jidovii. Și atît din înștiințarea ispravnicilor cît și din zăpăsul dat la mîna jidovilor, încredințîndu-ne domnia mea că este cu primirea stăpînului moșiei, și că cu facerea tîrgului pe acea moșie nu se dă nici o pricină de stricăciune altor tîrguri de pe împrejur, iată dăm voie, domnia mea, ca să facă tîrg pe numita moșie Vlădeni, adunîndu-se jidovi și alții, numai din cei străini de peste hotar, iar nu și din locuitorii pămîntului acestuia, făcîndu-și dugheni și alte întemeeri pentru petrecerea și alișveriușul lor, și urmînd întocmai după așezarea ce s-a făcut cu stăpînul moșiei, adică :

Toți acei străini ce vor veni să se așeze în numitul tîrg, pe rîndul de dugheni și de crîșme, oricîte vor face la uliță, să aibă a plăti bezmăn pe an, în fața dughenilor, pe tot stînjenu domnesc cîte 84 bani — în curmezișul dughenilor — iar lungul dughenilor să aibă din peretele

dughenii din dos 12 stînjeni ca să-și facă cele trebuincioase; și acei stînjeni să nu se socotească a plăti bezmăn.

Locul ce vor cuprinde pentru școală și feredeu să fie lungul și curmezișul, după cum și la alte tîrguri, și bezmăn să nu plătească.

Neguțitorii ce vor veni, ori creștini, ori armeni, sau jidovi, și vor voi ca să-și facă crișme și dugheni la uliță, oricîte rînduri de dugheni or face, stăpînul moșiei să nu se amestece, ci singuri neguțitorii să aibă voie a împărți locul ca să-și facă dugheni și crișme la uliță; iar la partea mahalalei să nu se amestece, ci stăpînul moșiei să aibă a da loc celor ce vor veni ca să se așeze. Și acei care vor voi a se așeza la mahala să fie volnici a-și face casă, și locul ce li se va da să fie zece stînjeni lungul și cinci stînjeni curmezișul, pe care vor plăti cîte un leu 60 bani de loc bezmăn pe an, și nici un fel de băutură să nu vîndă.

Toți tîrgoveții ce vor avea cîte o vită, două sau și mai multe, să aibă a da cîte cinci parale la stăpînul moșiei de toată vita mare, cal, bou și vacă, pentru cheltuiala gardului țarinii; și tîrgoveții să nu se supere a pune gard la țarină.

Pentru căsăpiile ce vor face în tîrg, vor da la stăpînul moșiei cîte cinci ocă carne pe toată săptămîna, iar în postul mare și în postul sfintei Marii nu vor da nimica; și pentru bezmăn să nu se supere a plăti.

Orice fel de neguțitori sau locuitori vor merge la ziua iarmarocului, cu orice fel de marfă, și ne năimind loc de la tîrgoveți, vor vinde marfa lor la mahala, să aibă a plăti bezmăn la stăpînul moșiei cîte șase parale de tot șopronul sau și mai jos, după starea neguțitorului; iar de la cei ce vor merge cu cară încărcate cu altfel de marfă, și o vînd din cară, adică: sare, legume, mere și altele, va lua stăpînul moșiei cîte una sau două parale de tot carul încărcat.

Vrînd cineva din tîrgoveți a-și vinde casa sau dugheana cu locul său, volnic să fie; numai acei ce vor cumpăra, să aibă a plăti bezmăn cum mai sus se arată.

Toți tîrgoveții acei ce vor veni acum, să-și măsoare locurile de dugheni și crișme, într-un an de zile să nu fie supărați a plăti bezmăn.

Spre aceasta, dar, iată prin cartea aceasta a domniei mele, întărim tîrgoveților creștini, armeni și jidovi ce se vor aduna cu locuința la acest tîrg, ca după așezarea și tocmeală ce au avut cu numitul stăpîn al moșiei să se urmeze la toate întocmai și pre deplin nestrămutat în veci, după cum se cuprinde la acea scrisoare; și să stăpînească fieștecarele cu pace casele, dughenile și crișmele ce vor face într-acest tîrg, dîndu-și bezmănul numai pe cele ce se arată la scrisoarea de tocmeală; cu mai mult să nu fie supărați, nici să se adauge odată mai mult peste cuprinderea scrisorii de tocmeală

Și pentru o școală ce se va face într-acest tîrg, pentru învățătura copiilor ce vor avea creștinii, să nu se supere de către stăpînul moșiei cu plata bezmănelui.

Și într-acest tîrg să se facă patru iarmaroace pe an adică: la sf. Gheorghe, la zi întii a luni lui august, la zi întii a luni octombrie și la șaze zile ale lui ghenar; iar ziua tîrgului, în toată săptămîna de peste an, să fie luna.

Deci, poruncim domnia mea, și dumneavoastră ispravniciei ținutului să fiți cu priveghere și cu purtare de grijă, ca să se urmeze la toate întocmai și nestrămutat, după cum mai sus se arată prin cartea aceasta a domniei mele.

Ed. „T. Codrescu” — *revistă istorică*, Iași 1915, nr. 1, p. 4—6; publicat cu unele erori, de dr. Schwartzfeld, în „*Din istoria evreilor, împopularea, reîmpopularea și întemeierea târgurilor și a țirgușoarelor în Moldova*”, București, 1914, p. 101—103.

## 11

*1792 iulie 20. — Copie de pe cartea dată de voievodul Alex. C. Moruzi, la cererea țirgoveștilor din Burdujeni, ținutul Suceava, prin care întărește invoiala dintre ei și mănăstirea Tudoreni cu privire la îndatoririle reciproce și stabilirea zilelor de țirg și iarmaroace.*

Se face știre cu această carte a domniei mele că, prin jalobă ce ne-au dat toți țirgoveștii din țirgul Burdujeni, de la ținutul Sucevei, au făcut rugăminte ca prin domneasca noastră carte să li se întărească tocmală și așezarea ce au făcut cu al nostru duhovnicesc părinte, sfinția sa chir Ananie Sevastie, de la mănăstirea Tudoreni, pentru adetiul ce au să dei într-un an pe casă, dugheană, crîsmă și altele; a căror rugăminte, netrecînd domnia mea cu vederea, iată — după cuprinderea zapisului de tocmală ce s-a văzut la mîna lor, din anul 1786 iunie 25, iscălit fiind de al nostru duhovnicesc părinte, sfinția sa chir Ananie Sevastie — hotărîm prin cartea aceasta a domniei mele ca la toate ponturile să se urmeze întocmai și nestrămutat, adică: pentru tot stînjenu de loc pe care va fi dugheană, casă sau crîsmă la fața uliții, să aibă a plăti cite 25 parale bezmăn pe an, iar pentru casele ce vor fi la mahala, vor da cite 60 parale de casă bezmăn pe an; iar pentru casa ce va fi de rugă jidovească, și pentru un feredeu ce vor avea, pentru locul în-gropărilor, să nu se supere a plăti bezmăn.

Pe vitele ce vor avea țirgoveștii pentru hrana lor, cum și caii de călărie, să nu se supere cu cerere de adet; iar care dintrînșii vor face vite de negușitorii sau de tamazlic, pentru acelea se vor învoi cu mănăstirea.

Țăranii să nu fie volnici a șede a casa la uliță ci la mahala, iar dugheni sau crîsme de vor vroi să-și facă la uliți, sînt slobozi. Niciunul din țirgovești să nu aibă voie a vinde nici un fel de băutură la mahala, ci numai la ulițe, fiindcă la mahala este să se vînză băutură mănăstirii.

Acum, pentru plata bezmănelui se va începe de la sfințul Dimitrie, octombrie 26, și banii să-i dei la mănăstire, la începutul fiiștecării an. Fiiștecare din cei ce-și vor prinde locuri în numitul țirg, să aibă așa a le stăpîni cu partea din neam în neam, plătindu-și bezmănel după hotărîre; iar cînd vreunul ar vrea să-și așeze casa sau dugheana, înții dator să fie a face întrebare la mănăstire, și neîntrebîndu-l ca să cumpere, apoi va avea voie a vinde cui ar putea; cum și de se va întîmpla vreo primejdie de foc și altele, care i-a arde casă sau dugheană,

nu va fi putincios ca să o facă la loc, <și> volnic să fie a da locul cu învoială oricui ar putea, ca să facă zidire pe dînsul, să nu se păgu-bească mănăstirea de bezmăn.

Țîrgoveții să nu fie siliți de către mănăstire că să vindă niscaiva băutură, ci numai a lor băutură să-și vindă la fața uliții.

Intru acest țîrg să se facă șase iarmaroace pe an, adică: la sfînta Mașia Mare, august 15; la Vinerea Mare, octombrie 14; la sfîntul Vasile, ghenar 1; la Blagoviștenie, mart 25; la Duminica Mare; la sf. Ion, iunie 24; iar ziua țîrgului de toată săptămîna, peste an, să fie duminica.

Spre aceasta dar, iată; prin cartea aceasta a domniei mele, în-tărim țîrgoveților creștini, armeni și jidovi, ce sînt adunați în numitul țîrg, ca după cuprinderea de mai sus să urmeze la toate, întocmai și nestrămutat în veci; pentru care poruncim domnia mea și dumnea-voastră ispravnici de ținutul Sucevei să fiți cu priveghere și purtare de griji, spre a nu se urma împotriva, ci întocmai după cum prin cartea aceasta a domniei mele se hotărăște.

Alexandru Constantin Moruzi voievod

Urmează legalizarea Divanului Apelativ al Țării de Sus, din 3 iulie 1840.

Arh. St. Iași, Tr. 1765, op. 2014, dos. 50, f. 340.

## 12

*1793 mai 18, <Iași>. — Copie de pe cartea dom-nească prin care se hotărăște bezmănul ce trebuie să-l plătească țîrgoveții din Focșani.*

Noi Mihail Constantin Suțu voievod, domnul țării Moldovei.

Facem știre cu această carte a domniei mele că, la venirea în Scaunul domniei mele, în trecerea prin țîrgul Focșani, prin jaloaba ce ne-au dat unii din locuitorii din țîrgul Focșani, au arătat că avînd du-gheni și case făcute pe locul proorocului Samuiei și Precista din Focșani și a altora, ar fi avut așezare cite cit să plătească bezmăn la stăpînii locurilor — adică, cite 3 lei 60 bani pe stîinjenul de loc, loc de frunte, și cite 2 lei 60 bani locul de mijloc, și cite 1 leu 60 bani locul cel mai de jos — prin carte domnească de la domnia sa Alexandru Constantin voievod și acum s-ar fi așuprind de către stăpînii locurilor a plăti bezmăn mai mult, peste hotărîrea aceasta.

Cuvioșile sale, egumenii mănăstirilor proorocului Samuiei și Pre-cista, cum și ceilalți ce mai au locuri acolo împreună, iarăși prin ose-bită jaloabă ce ne-au dat, că cu bezmănul ce dau acei ce au dugheni pe locurile care se arată mai sus, nu pot fi mulțumiți, fiind puțin și de mare pagubă a lor, și nu după așezările ce au avut mai înainte.

Pentru care pricină de neodihnă între amîndouă părțile, porun-cit-am domnia mea de s-au scos de față înaintea noastră, acolo în



Focșani fiind, atît pe egumenii numitelor mănăstiri proorocului Samuil și Precista și pe ceilalți ce au locuri împreună, cît și pe cei ce au dugheni pe locurile acelor numiți stăpîni ai locurilor.

Și cercetînd însumi domnia mea pricina aceasta, din cărțile ce au arătat stăpînii locurilor pentru bezmănul ce se ia de la cei ce au dugheni pe locurile lor, așa ne-am adevărit: întii dintr-o carte de la răposatul domn Grigore Alexandru Ghica voievod, din anul 1777 iunie 5, arată că fiind pricină și atunci între cei care și-au făcut dugheni pe locuri străine, și cerînd să fie puși la cale cîte cît să plătească bezmănul pe an, după cum s-a găsit cu dreptate, a hotărît adică dughenile de frunte ce se încep de la vamă din hotar, pînă la podul lui Cuciuc, să dea cîte 6 lei de stînjien; dughenile de mijloc ce se încep de la Cuciuc Gheorghe și pînă la pîriul Căcaina, cîte 4 lei; iar dughenile de coadă ce se încep de la pîraul Căcaina și pînă la ocol, cîte 2 lei.

Care hotărîre, asemenea se întărește și de către răposatul domn Constantin Dimitrie voievod Moruz, prin cartea domnească din anul 1783 iulie 28; arată că fiind pricină iarăși între neguțitorii din tîrgul Focșani, care au dugheni pe locurile altora și plătesc bezmăn la stăpînii locurilor, care cerînd ca ori să le mai scadă stăpînii locurilor din suma bezmănului ce plăteau pe an mai înainte, sau să le prețaluiască dughenile, și plătindu-le stăpînii locurilor prețul zidirilor, ei să se mute pe alte locuri unde le va da mîna.

Și fiind rînduiți la Divan, ca să li se facă așezare, nicidecum nu s-au primit, nici cei cu locurile a mai scădea bezmănul de cît era hotărît prin cartea domnească, nici neguțitorii ca să plătească bezmăn după hotărîrea de mai înainte, și rămăsese ca să se prețaluiască zidirile și, întorcîndu-le stăpînii locurilor banii pe zidiri, să rămîie și zidirile ale lor. Și s-au fost făcut și carte domnească către starostii de Putna ca să le prețaluiască.

Apoi, nevrînd să meargă la prețaluit, un Gheorghe Stile ce era vechil și din partea celorlalți cu locurile, și dînd de iznoavă jalobă tîrgoveții, a poruncit domnia sa lui Gheorghe Stile, ca ori să se învoiască, ori să meargă la prețaluit. Și s-a pus și zapciu, aprod, ca să-l pornească la Focșani.

Iar după zile, viind iarăși neguțitorii din Focșani, au arătat că s-au așezat cu stăpînii locurilor pentru bezmăn și sînt mulțumiți după așezarea ce au făcut, care așezare este aceasta: cîte 3 lei 60 bani pe stînjien — locul de frunte — și cîte 2 lei 60 bani. locul de mijloc, și cîte 1 leu 60 bani locul cel mai jos; cu scădere din suma așezării de mai înainte, cîte 2 lei 60 bani la locul de frunte și cîte 1 leu 60 bani de stînjien la locul de mijloc și cîte 60 bani de stînjien la locul de jos.

Deci, dar, văzîndu-se de către domnia mea că învoiala ce se arată prin cartea domniei sale Alexandru Constantin voievod, că au făcut stăpînii locurilor cu cei ce au dugheni pe locurile lor, au făcut-o cu paguba lor, din poruncă domnească și siliți fiind prin zapciu, iar nu din singură a lor voință.

Și voind domnia mea ca nici stăpînii locurilor să nu se păgubească de ceea ce este cu dreptul a lua bezmăn, cum nici cei ce au dugheni pe locuri străine, să nu fie supărați de către stăpînii locurilor la plata bezmănului, de către cei ce au dugheni, s-a hotărît de către

domnia mea, ca de acum înainte, plata bezmănului de către cei ce au dugheni pe locul mănăstirilor proorocului Samuil și Precista, și a altora, într-acestași chip să se urmeze: adică, locul de frunte care se începe de la vamă din hotar, pînă la podul lui Cuciuc Gheorghé, cite 5 lei de stîngen; locul de mijloc, ce se începe de la Cuciuc Gheorghe și pînă la pîrîul Căcaina, cite 3 lei de stîngen; locul cel mai de jos, ce se începe de la pîrîul Căcaina și pînă la ocol, cite 2 lei, măsurîndu-se locul în fruntea dughenilor la uliță, cu stîngen domnesc și pe cîți stîngeni va cuprinde pre fieștecare dugheană, să dea bezmăn după hotărîrea aceasta; iar la mahalale să dea cite 1 leu de casă.

Cu care hotărîre, a domniei mele, mulțămîndu-se amîndouă părțile, li s-a poruncit ca de la Scaunul domniei mele să li se dea și cărțile domniei mele de întăritură, cuprinzătoare după hotărîrea aceasta, la amîndouă părțile.

Drept aceea, iată prin această domnească carte, poruncim ca de acum înainte, întocmai după hotărîrea domniei mele, ce mai sus se arată, să se urmeze, nemaiputînd, nici stăpînii locurilor a supăra mai mult pe cei cu dughenile, nici cei cu dughenile pe stăpînii locurilor, preste hotărîrea aceasta.

Noi Mihai Constantin Suțul voievod  
A citit marele logofăt,

S-a trecut la condica de hrisoave, Matei Costin, condicar

Notă marginală: Cartea domnească în chip de hrisov de la Mihai Constantin Suțu voievod.

Arh. St. Iași, Ms 61, f. 55—58 v.

### 13

*1794 noiembrie 8, Iași. — Mihail Constantin Suțu voievod întărește în stăpînirea locuitorilor din tîrgul Botoșani, locul domnesc pe care stăteau din vechime, fără să aibă un act de proprietate.*

Noi Mihail Constantin Suțu voievod, cu mila lui Dumnezeu domnul țării Moldaviei.

Din ceasul ce dumnezeiasca pronie bine a voit de ne-am suit la domnescul Scaun al acestei țări a Moldovei, cugetul nostru a fost și este de-a pururi cu purtare de grijă spre odihna și liniștita petrecere a tuturor supușilor locuitori ai acestei țări, ce ni s-a încredințat, și a-i vedea în cea mai întărită și folositoare pentru dîșii stare, din care este cea mai întii laudă și fericire a patriei. Drept aceea dat-am domnia mea milostivnică ascultare și la jaloaba ce ne-au dat locuitorii botoșeneni, arătînd aici învechită a lor slobozenie și nesupărată odihnă ce moștenesc de la strămoșii lor, din vremea descălicăturii acestui tîrg, nefiind supărați nici cu o dare pentru casele, dughenile și alte zidiri ce au avut și au pe locul cît fiștecare a avut cuprins sub a sa stăpînire.

Fiind vatra târgului domnească și dintru început nedată nimăru, și pentru ca nu cumva după vreme să se tulbure odihna lor cu vreun chip împotriva acei pînă acum nestrămutat păzită rînduală, au făcut cerere ca să le întărim și domnia mea — spre în veci a se păzi — privilegiile ce au avut de la strămoșii lor. Care jaloabă a lor, cercetînd-o domnia mea și încredințîndu-ne că târgul acesta, Botoșanii, dintru început a fost domnesc și nimăru pînă acum nu a fost dat. Și fiindcă și privilegiile pămîntului întăresc slobozenia acestora, precum condicile Divanului adevăresc, că din întîmplările vremurilor, de multe ori pus-tiindu-se târgurile, și luminații domni, ca să se locuiască iarăși la loc, au dat cărți deschise deobște cu hotărîrea, ca oricine va veni să locuiască la târguri, să fie volnici a-și face case și dugheni, și locul să rămîie a lui de istov. Și după puterea acelor luminate cărți ce s-au dat deobște, a rămas locul al lor și rămîn și vînzările de la unul la altul iarăși temeinice și stătătoare, și atît vînzătorul cît și cumpărătorul nu rămîn îndatoriți cu vreo dare stăpînului țării pentru loc.

Milostivindu-ne dar, domnia mea, n-am trecut cu vederea rugămintea târgoveților de Botoșani ci, iată, prin acest al nostru domnesc hrisev îi miluim domnia mea și le dăm danie vatra târgului Botoșani, pe care au case și dugheni, cum și locuri slobode, care din întîmplări au rămas fără zidiri, cîtă pînă acum nu este dată nimăru — afară de locul ce cu osebite hriseoave de mai înainte, este lăsat pentru vînzarea vitelor, ce se numește târgul vitelor, și afară de locul mănăstirii sfin-tului Nicolai din Botoșani, ce este dat acestei mănăstiri — fiind loc slobod și hotărît; ca după cum pîră acum au fost nesupărați, nici cu o dare pentru locul caselor, a dughenilor, asemenea și de acum înainte târgoveții din Botoșani, creștini și alte limbi, ce vor fi locuitori, de către nimeni, nici cu un fel de chip, ori și sub ce nume, să nu fie supărați nici cu o dare pentru locul caselor și al dughenilor, a locurilor slobode ce va avea fiștecare. Și să fie slobози și neopriți a stăpîni vatra târgului și a face cu locurile lor orșice vor vrea, ca cu a lor drepte ocini.

Asupra căreia danii, spre deplină întărire a stăpînirii, li s-a dat și domnescul nostru hrisev, acesta, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, ca să le fie lor și urmașilor lor moștenitori, uric neclătit și nerușeit niciodinioară.

Și spre aceasta este credința a însumi domniei mele, noi Mihai Costandin Suțu voievod, și credința a cinstiți și credincioșilor boierilor domniei mele, dumnealor Ioan Cantacuzino mare logofăt de Țara de Jos, Jordache Ghica mare logofăt de Țara de Sus, Costin Catargiu mare vornic, Costantin Greceanu mare vornic, Iancu Razu mare vornic, Teodor Balș mare vornic, Grigorașcu Sturza hatman, Anastasie mare postelnic, Iordache Ruset mare vistier, Iordache Negre mare agă, Manolachi Dimachi mare spatâr, Iordachi Sturza mare ban, Costachi Manu mare comis, Iacovachi Arghiropol mare camaraș, Iordachi Mavru mare căminar, Vasile Lăcusteanu mare paharnic, (loc alb) mare serdar, <loc alb> mare stolnic, și credința tuturor boierilor noștri a mari și mici.

Poftim dar domnia mea și pe alți frați luminați domni, care în urma noastră vor fi la Domnia acestei țări, ca asemenea să întărească

dania și mila ce am făcut acestor orășeni din Botoșani, pentru a domniilor sale veșnică pomenire.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei mele în orașul Eși, întru întâia domnie a noastră la Moldova, la al doilea an al domniei noastre, de boierul nostru Costandin Ursuiian, logofăt de taină.

Iscălitura domnească  
(L.P.)

La anii 1794, noiembrie 8,  
Ioniță Canta mare logofăt a citit  
Iordachi al treilea logofăt a citit.

S-a trecut în condică, Matei Costin condică

Posleduindu-se cu cel adevărat hrisov s-a aflat asemenea și am adevărit și cu a noastre iscălituri.

2 iscălituri nedescifrabile

1797 iunie 17.

Arh. St. Iași, Doc. P. 402/23, Cop.

## 14

*1795 februarie 15. — Copie de pe hrisovul dat de voievodul Mihail Suțu, pentru așezarea târgușorului Adjudul Nou.*

Se face știre, prin această carte a domniei mele, că prin jalobele <ce> au dat târgoveții mutați din târgul Agiud, pe moșia Troțuș de la ținutul Putnei, ce este a dumisale sărdăresei Elencu Canta, au făcut arătare că văzînd strîmtoririle și nealîșverîșurile lor, ce aveau la târgul Agiudul — aflîndu-se loc depărtat de drumul cel mare — au fost siliți a-și căuta alt loc unde să fie de alișverîș și întemeierea lor, și găsindu-se la moșia Troțușului, prin scrisoare s-ar fi și învoit din cele ce să dea pentru venitul moșiei, rugîndu-se că, după acest — înscris — așezare, să facă întăritură și de către domnia mea spre mai bună întemeiere și statornicia lor și să le hotărască și ziua de târg, cînd să fie.

Deci, găsindu-se asemenea înscris — așezarea lor, ce au făcut cu dumneaei sărdăreasa Elencu Canta, care este din 1794 iulie 13, cuprinzătoare ca să aibă a da cîte doi lei de dugheană și crîșmă, care vor fi la uliță; cum și celelalte crîșme ce vor fi la mahalale, tot asemenea, și cîte un leu pe casă care vor fi în mahala; însă nefăcînd nici un alișverîș la aceea casă. Iar vinul și rachiul și orice alte alișverîșuri vor vroi să facă, fără oprire să fie.

Și, socotînd că a lor cerere este cu cale și se cade a avea acest privilegiu, iată prin această carte a domniei mele, se întărește așezarea ce s-a făcut cu dumneaei sărdăreasa și de acum înainte, mai mult, nici dumneaei sărdăreasa sau cliromonii dumisale, nici numiții târgoveți, să nu fie supărați nici a se mai adăugi la venit nici a se scade.

Însă după zapisul ce au dat la Visteria domnească, prin care s-au și îndatorit, cum că împrejurașilor celor cu moșii nu se va pricinui oricît de puțină păgubire, stricăciune și supărare, să aibă a urma. Iar de se va întîmpla împotriva urmarea lor, pe toți tîrgoveții să-i izgonească pe la alte tîrguri și tîrgul acesta să rămîie stricat. Așijderea și ziua de tîrg, în tîrgul acesta nou, să fie marți.

Drept aceea poruncim domnia mea, că de către toți să urmeze întocmai, precum mai sus se cuprinde prin cartea aceasta.

Mihail Suțu, voievod

(L. P.)

A citit marele vistiernic

Arh. St. Buc. Ministerul de Interne — Moldova, dos 237/1859, f. 22.

Actul de „tocmeală” dintre locuitorii tîrgului Adjud și sărdăreasa Elencu Canta, proprietatea moșiei Troțușul, unde „neguțitori adgudeneni” au înființat tîrgul Adjudul Nou, este din anul 1794 iulie 13, și în el se arată că „oricine se va scula asupra acestei tocmele ca să o strice, niciodată să nu i se țină în seamă... cînd de buna voia lor, nefiind siliți de nimeni au făcut această tocmeală”. Celelalte condiții se găsesc în hrisovul de față. (Ibidem, f. 23).

## 15

*1795 octombrie 4. — Cartea domnească dată pentru  
ținerea a patru iarmaroace pe an, la tîrgul Vaslui.*

Noi Alexandru Ioan Calimah voievod, cu mila lui Dumnezeu, domnul țării Moldovei.

Fiindcă ne-a arătat al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Costachi Ghica hatman, că la tîrgul Vasluiului, ce este moșia dumisale, este numai zi de tîrg peste săptămînă, duminica, pentru alijverişul locuitorilor, iar zilele numite de a se face iarmaroace peste an, după cum sînt pe la alte tîrguri, nu sînt.

Și făcînd cerere ca să i se rînduiască, de către domnia mea, zile însemnate cîte se vor socoti, spre a se face iarmaroace și la acel tîrg, după arătarea dumisale, socotim domnia mea că iarmaroacele ce se fac nu numai că sînt pentru alijverişul tîrgoveților și a locuitorilor țînutului aceuia, dar sînt și pentru folosul locuitorilor altor țînuturi, căzîndu-le cu îndemînă spre a-și face alijverişul cu cele ce au de vînzare; și mai ales — prin cercetarea ce s-a făcut — încredințîndu-ne domnia mea că și locul la tîrgul acela este bun și larg spre a se face adunare de iarmaroace, și că nefiind nici pe la alte tîrguri, pe la țînuturile din partea de gios, zile numite de iarmaroace, este și de trebuință a se face iarmaroace la acel tîrg.

Pentru aceea, dar, după cererile ce au făcut dumnealui hatmanul Costachi Ghica, iată, prin această carte a domniei mele, hotărîm ca să se facă și la tîrgul Vasluiului patru iarmaroace într-un an, adică la Blagoviștenie, ce este în martie 25 și la sfîntul Costandin împărat, ce este în mai 21 și la ziua nașterii sfîntului Ioan Botezătorul, ce este în iunie 24 și la ziua înălțării cinstitei cruci a domnului nostru Isus Hristos, ce este în septembrie 14. Deci, poruncim domnia mea și dum-

nevoastră ispravnicilor de ținutul Vasluiului, ca să dați în știre neguțitorilor și altor locuitori ca — la zilele arătate mai sus — să se adune iarmaroace la târgul Vasluiului și să-și facă fiștecare alijverișul lor, fără de nici o împiedecare și supărare despre nimeni, iar ziua obicinuită a târgului, peste săptămână, să fie duminica, precum este socotită și hotărârea de mai înainte pentru alijverișul locuitorilor.

(L.P.)

1795. octombrie 4

A citit, marele logofăt.

S-a trecut la condică.

Costandin Veisa de la Visterie

Arh. St. Iași, Doc. P. 406/82.

Privilegiul dat prin acest hrisov hatmanului C. Ghica, proprietarul târgului Vaslui, a fost reînviat prin hrisovul din 1805 iunie 28, dată la care s-au făcut și publicațiile necesare pentru știrea neguțitorilor și altor locuitori ca să-și facă alijverișul (Ibidem, doc. 118).

## 16

<1796> februarie 4, <Iași>. — *Jalba vechilului mănăstirii sfântul Spiridon din Iași către Domnie, prin care arată că locuitorii din târgul Vaslui, nu se supun la plata venitului cuvenit mănăstirii Precista din Roman, proprietara moșiei aceluia târg.*

Iarăși mai jăluiesc măriei tale pentru venitul moșiei de la târgul Vasluiului, ce este afară din vatra târgului, care este a mănăstirii Precistei din Roman, care mănăstire este mitoc sfintei mănăstiri lui Spiridon și a spitalului de aici din Iași, pentru care pricină am fost mai jăluit măriei tale în luna trecută a lui decembrie când și vasluienii erau aici. Și rînduind măria ta la dumnealui marele logofăt de a cercetat scrisorile mănăstirii, s-a adevărit că mănăstirea are strîmbătate despre târgoveții, de nu poate lua venitul moșiei după hrisoavele domnilor, căci târgoveții numai cu jalobe nedrepte au fost luat cărți domnești de s-a pus împotrivirea și au păgubit pe spital, în vreme ce ei menzil nu țin, ci numai Domnia, iar târgoveții fac fîn și altele de neguțitorie și sed cu casele pe moșia mănăstirii și nimic nu vor să dea folos spitalului.

Pentru care măria ta ai pronuncat de s-a scris carte la ispravnic să cerceteze, care carte luînd-o vasluienii s-au dus și ori au dat-o la ispravnic ori nu, că nici un răspuns nu a venit, care lor le dă mîna să nu mai aducă nici un răspuns, fiindcă venitul moșiei n-au dat de atîția ani, și pricina aceasta nici o curmare n-a luat și se pricinuieste mănăstirii mare păgubire, pentru care fie mila măriei tale, că după cum alți luminați domni au făcut milă cu mănăstirea și cu spitalul, de au întări hrisoavele, așa și din mila măriei tale să se întărească hrisoavele mănăstirii, ca să-și ia venitul, că mai în trecuții ani erau în Vaslui 30 de oameni și erau toți mezilgii<sup>1)</sup> și fînul ce făceau pe moșia

<sup>1)</sup> formă coruptă de la „menzil“.

mănăstirii. cînd era pentru mezil, nu-i supăra mănăstirea; iar acum fiindcă mezilul îl ține Domnia și finul mezilului nu-l fac tîrgoveții, ci-l face ținutul și tîrgoveții de Vaslui s-au înmulțit, și cită moșie, are mănăstirea, trei părți o pasc imaș și o bucățică de moșie, cit mai rămîne de fînaț o cosesc tîrgoveții și fac și neguțătorie, ne dînd nimic mănăstirii, pentru aceasta, mănăstirea și spitalul razimă și nădăjduiesc numai la ajutorul și mila mării tale, ca să-și afle dreptate.

februarie 4

Rugătorul mării tale, preotul Evstatie, vechilul mănăstirii sîntului Spiridon de aici din Iași.

Dumnealui marele vistiernic să cerceteze și să ne înștiințeze  
Marele logofăt

februarie 6

Arh. St. Iași, Doc. P. 431/40.

Datat după Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, XV, p. 180—181.

## 17

<1796> mai 24. — *Jalba vechilului m-rei sf. Spiridon din Iași către Domnie, prin care arată că locuitorii din tîrgul Vaslui se opun la plata venitului cuvenit mănăstirii Precista din Roman, proprietara moșiei acelei tîrg.*

Prea înălțate doamne,

Iarăși, cu al treilea răvaș, mă jăluiesc mării tale pentru venitul moșiei de la tîrgul Vasluiului, ce este afară din vatra tîrgului, care este al mănăstirii Precistii din Roman, care mănăstire este mitoc sîntei mănăstiri a sîntului Spiridon și a spitalului de aici din Iași. Pentru care pricină am fost mai jăluit mării tale, la luna trecută ghenarie, și fiind orînduit la dumnealui marele vistiernic ca să cerceteze dumnealui scrisorile mănăstirii, și scoțînd perelipsă să arăte mării tale, și de atunci este atîta vreme, și de pricină este nu știu, că pînă acum nici o urmare n-am luat, și mănăstirea acum de doi ani se păgubește de venitul moșiei, și osebit s-a scris carte domnească și către domnealui paharnicul Iordachi Roset, fiind ispravnic, ca să cerceteze pe tîrgoveții de Vaslui pentru ce pricinuesc de nu vor să dea venitul moșiei, și iarăși nu pot să știu la ce au rămas, că nici un răspuns n-am văzut.

Și fiindcă de la măria ta sînt trei luminate cărți domnești de stăpînire, ca să-și ia mănăstirea adetiul moșiei după ponturi, și vechilului ce a fost pus la mănăstire asupra moșiei, nevrînd oamenii să dea adetiul, prin știrea dumisale ispravnicului li s-a luat zăloage pînă se va alege și se va hotări de către măria ta. Și oamenii, acum, nu știu cu ce poruncă, că s-au sculat în tărie și au mers de și-au luat zăloagele de la vechil, la care mă rog, milostive doamne, să fie luminată porunca mării tale la dumnealui marele vistiernic, să arăte scrisorile

mănăstirii, măriei tale, ca să nu rămîie mănăstirea și spitalul păgubaș, pentru că mănăstirea și spitalul razimă și nădăjduiește numai la ajutorul și mila măriei tale, ca să-și afle dreptate.

Mai 24

Rugătorul măriei tale, preotul Efstatii, vechilul mănăstirii sfințului Spiridon din Iași.

Pe verso : Dumisale marelui vistiernic, să cerceteze. Mai 25.

Marele logofăt

Arh. St. Iași, Doc. P. 431/11.

Datat după Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, XV, p. 180—181.

## 18

*1797 mai 8, <Iași>. — Copie de pe hrisovul dat de Alex. Calimachi voievod, locuitorilor din țirgul Pietra, cărora le-a dăruit tot locul domnesc ce mai rămăsese.*

Binevoind domnia mea a întemeia starea supușilor noștri și, după cuviință, a revărșa ale noastre domnești mile la locurile căzute, pentru ca facerea de bine și milostivire, după ce este strălucită podoabă luminațiilor domni, este și cea mai trainică, care și după cuviință rămîne păzită; pentru aceasta dar, toți cei de mai înainte noastră luminații domni, s-au silit a avea cu sineși. Asemenea și domnia mea, din ceasul ce cu mila sfintului dumnezeu am domnit întru această binecredincioasă țară și ne-am suit la al nostru părintesc și domnesc Scaun, în cît a fost cu puțință, ne-am silit a o avea cu noi.

Drept aceea, luînd domnia mea aminte și pentru locuitorii din țirgul Pietrii, din ținutul Neamțului, care prin jaloba ce au dat domniei mele, au făcut cerere pentru tot locul domnesc ce a mai rămas acolo nedat nimăruia, să li se facă lor danie și miluire de către domnia mea, ca unora ce de-a purure au purtare de grijă pentru sfînta biserică domnească ce este pe acel loc, întru care se cinstește și se prăznuește hramul nașterii sfintului, slăvitului, marelui prooroc, înainte mergătorului și botezătorului Ioan, <cum și alte> sfînte și dumnezeești lăcașuri ce mai sînt acolo. A căror cerire <n-am> trecut domnia mea cu vederea, rîvnitor fiind spre buna podoabă <și> întemeierea slintelor lui dumnezeu lăcașuri, pentru ca să aibă prilej pururea ca să slujească întru dînsule dumnezeiasca liturghie.

Iată, ne-am milostivit domnia mea și, prin al nostru domnesc hrisov, i-am miluit cu tot locul domnesc din țirgul Pietrei, atît acel cu dugheni, din sus, cît și tot locul slobod, ce mai este afară de țirg, care de a<cum> înainte și în veci să le fie dreaptă ocină și moșie, pe care să o stăpînească cu bună pace, în toate semnele și hotarele lui, ce sînt osebite între alte moșii și între alte locuri ce sînt date mai înainte.

Și țirgoveții să fie datori, în toată vremea, a ține acea biserică domnească <cum și> alte sfînte și dumnezeești biserici de acolo, cu îndestulare de <cărți> și cu toate trebuincioasele podoabe bisericesti, pentru slujirea <sfintei> și dumnezeeștii leturghii. Asupra căruia loc,



să fie hrisevul domniei mele acesta de danie și miluire statornică, neclintită, nerăsluită nici odinioară în veci; care s-a întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete.

Deci, poftim domnia mea, cu dragoste și pe alți frați luminați domni ce veți fi în urma noastră la domnia acestei țări, să nu se surpe milostivirea aceasta, ci mai virtos, adăogînd, să întemeiască pentru al domniilor sale cinste și veșnică pomenire.

Crisu-s-a hrisevul acesta la Scaunul domniei mele, în orașul Iași, întru cea dintii domnie a noastră în Moldavia, în al doilea an, de către credincios boierul nostru Șerban, fost mare sulger, în anii de la Hristos 1797 mai 8.

Alexandru Calimah, voievod

Iordache Canta, mare logofăt, a citit  
Grigore Movilă (?), logofăt

Posleduindu-se copia aceasta cu hrisevul cel trecut în condica Divanului, s-a aflat întocmai.

Matei Costin, clucer

Această copie, scoțindu-se de jos iscălitul după alta, iarăși copie prescrisă de mai sus iscălitul, ce a scos-o de pe condica Divanului, precum mai sus rostește, care poseduindu-o și fiind întocmai cu aceea, am încredințat-o.

Teodor Rîșcanu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne — Moldova, dos. 493/1860, f. 188.

## 19

*1800 martie 15. — Copie de pe invoiala dintre hatmanul Costache Ghica și negușitorii străini C. Adam și C. și Gh. Arapu, cărora le acordă unele scutiri și reduceri de obligații.*

Se face știre cu această carte, că viind către mine Costandin Adam și Costandin Nicolau Arapu și Gheorghe Nicolai Arapu, ce sînt șezători în tirgul meu, Vaslui, cu casă și cu dugheni pe a lor loc ce îl au miluire de la luminații domni, prin hriseoave, ca niște străini ce sînt veniți în pămîntul acesta, și făcînd multă rugăminte ca să-i mai ușurez din plata bezmănului vinului, care venit îl am danie prin luminate hriseoave domnești, deci văzînd rugămințile lor, nu le-am trecut cu vederea, și milostivindu-mă i-am lăsat ca pentru tot vinul ce se va vinde în crîșmele lor, ce le au făcute pe locul lor, să plătească numai cîte una para de vadră, iar mai mult să nu se supere. Și, pentru rachiul ce vor vinde în trei dugheni ce au pre locul lor, să plătească orînda rachiului precum plătesc și alții; și pentru căldările lor, ce scot rachiul la casele lor, din drojdiile vinului ce se vinde în crîșmele lor, și din buzumul ce va ieși din ceara ce vor bate în teascurile lor, pre-locul lor, să rămîie nesupărați.

Așijderea de bezmănul locului pentru dugheni și case, și orice altă bina vor avea pe drept locul lor, să nu se supere, și orice neguțitorie a lor vor face în dughenile lor — lucruri care nu se ating de hrISOVUL ce am eu — să fie neopriți ca unii ce au locurile drepte ale lor.

Iar căsăpie, pe locul lor, volnici să nu fie a face fără a se învoi cu mine sau cu vechilii mei; cum și marfă străină care se cuvine a avea venit după hrISOAVELE ce am, să nu îndrăznească a pune supt numele lor, pe locul lor, spre a mă păgubi, căci oricînd se va dovedi cît de puțin vicleșug, urmat de dînșii la cele ce se ating de hrISOAVELE domnești ce am eu, atunci vor fi lipsiți de mila ce am făcut cu dînșii spre întemeierea și statornicia lor, și nu vor mai fi ascultate jalobele lor, ca unor vicleni, după scrisoarea ce mi-au dat și ei mie.

1800 martie 15.

Costache Ghica hatman.

Arh. St. Iași. Doc. P. 407/61.

## 20

*1801 aprilie 2, Iași. — Hrisovul dat de Constantin Alexandru Ipsilanti voievod lui Șerban Costachi, prin care îi dăruiește tîrgul Fălcui, cu toate veniturile, rînduindu-i și zi de tîrg.*

Datorie avînd oblăduitorii pentru supușii stăpînirii lor, ca pe fiiștecare să-i păzească întru o dreaptă măsură, cum și pe cei slabi a-i ajuta după a lor stare, fiindu-le cea mai întii laudă și a patriei fericire, de care, din ceasul ce sîntul dumnezeu ne-a încredințat părintescul și domnescul scaun al țării aceștia, nici noi nu ne-am apărat, ci mai virtos, încît s-a putut, ne-am arătat următori.

Precum asemenea, luînd aminte domnia mea și pentru cinstit și credincios boierul nostru, dumnealui Șerban Costachi fost mare spătar, carele fiind din neamurile cele vechi ale pămîntului acestuia — și după și starea sa neîndestulat și vrednic de ajutor — domnia mea, dar, așebit de altele ale noastre domnești mile, l-am milut pe dumnealui și i-am dat desăvîrșită danie, toată vatra tîrgului Făciului, cu tot locul cît pînă acum a fost domnesc și nedat nimăruia, pe care, de acum înainte, să stăpînească ca pe a dumnealui dreaptă ocină și moșie cu tot venitul, din tot locul. Adică: orînda a tot feliiu de băutură ce se va vinde acolo în tîrg, vin, rachiu și orice altă, să fie numai a dumisale; căsăpia, dohotul sau păcura să fie iarăși a dumisale și nimeni alții să nu fie volnici a vinde dintr-aceste mai sūs arătate, fără învoiala dumisale; cum și la toate altele, se va urma întocmai precum se urmează și la alte tîrguri boierești, ce sînt în pămîntul acesta.

Și, deosebit, i-am dat domnia mea și mortasipia tîrgului acestuia, ca pe cîte vite se vor vinde acolo, dumnealui să iei fără a se amesteca vameșii sau alții; rînduindu-se și ziua tîrgului ca să fie acolo, în

toată săptămîna odată, adică sîmbăta, în care zi la tîrgurile megieșite nu se face tîrg.

Așijderea, pentru douăzeci oameni străini, ce-și va putea aduce de peste hotar, care să fie adeveriți de dregătorii marginilor pe unde vor trece că sînt străini, fără de bir în Visterie și nu au nici un amestec cu vreunii din locuitorii țării, i-am dat ca să fie pentru slujba casei dumisale, care să fie apărați și scutiți de tot birul Visteriei, cum și de toate alte dări și angării ce vor fi pe alți locuitori; aceștia întru nimica să nu se supere, ci să fie numai pentru slujba casei dumisale.

Pentru care poruncim dumnevoastră ispravnici și dregători ai ținutului, ca la toate să se urmeze întocmai și pre deplin, și poftim domnia mea și pe alți frați, luminați domni ce vor fi în urma noastră, ca să nu strice această puțină milă ci mai vîrtos să adauge și să întărească pentru a domniilor sale laudă și pomenire.

Datu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei mele în orașul Eșii, întru întîia domnie a noastră la Moldova, la al treilea an al domniei noastre.

Constantin Ipsilanti, voievod.

Costandin Balș, mare logofăt, am citit

S-a trecut în condică,

Matei Costin, condicar.

Arh. St. Iași, dos. lit. F./343, f. 19.

## 21

*1801 mai 15. — Carte de la Constantin Alexandru Ipsilante voievod, prin care miluește pe Dimitrache Bogdan, fost mare spătar, stăpînul moșiei Mărăței din Piatra, cu venitul din mortasipia ce se strînge în zilele de tîrg și iarmaroace.*

Noi Constantin Alexandru Ipsilante voievod, cu mila lui dumnezeu domnul țării Moldovei.

Se face știre cu această carte a domniei mele, pentru al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Dimitrachi Bogdan, fost mare spatar, că arătîndu-ne domniei mele cum că pe moșia Mărăței, ce are la ținutul Neamțului, la tîrgul Pietrei, cu partea de la munte, este și tîrg și se fac și adunări de iarmaroace, a făcut rugăminte ca, după cum alți boieri ce au tîrguri sînt miluiți de către luminații domni cu venitul mortasipiei, să-l miluim domnia mea și pe dumnealui cu mortasipia tîrgului Pietrei, ce se ia de pe vînzarea vitelor la zilele de tîrguri și iarmaroace.

Deci, domnia mea, după datoria ighemonicească, rîvnitor fiind ca să ajutăm și să miluim pe cei care se cuvine a se împărtași din domneștile noastre mile, luat-am aminte cu milostivire la rugămîntea ce ni-a făcut și, după încredințare ce am luat, că arătările dumisale sînt adevărate, socotind domnia mea întii slujbele dumisale ce a arătat cătră

luminății domni de mai înainte, cu silință și credință, cum și acum în vremea domniei noastre, la trebile ce a fost rînduit a arătat iarăși vrednice și credincioase slujbe; al doilea, socotind că, cu adunările de iarmaroace ce se fac la tîrgul Pietrei — unde are și dumnealui moșie — și pe moșia Mărăței ce o are lîngă tîrg, i se calcă moșia fără a avea vreun folos, am găsit domnia mea cu cale că se cade a fi cuprins cu acest ajutor de milă, și iată, prin această a noastră domnească carte, îi facem miluire mortasipia de la tîrgul Pietrei, în ținutul Neamțului, și hotărîm ca să aibă a lua mortasipie de pe vitele ce se vor vinde la acel tîrg, cîte 24 bani noi de toată vita, bou, vacă, cal, iapă, însă pe jumătate să dea vînzătorul și pe jumătate cumpărătorul, după hotărîrea condiții ce este în Visterie, cu pecete domnească. Iar vameșii de Carvasara să nu aibă a se amesteca nimic la mortasipia tîrgului Pietrii.

Deci poruncim domnia mea, vameșilor de Carvasara, ca precum mai sus se hotărăște, să aveți a urma întocma.

(pecetea domnească)

Mare vistiernic

S-a trecut la condica Visteriei  
Condicularul Veisa de la Visterie

Arh. St. Iași, Doc. P. 300/44.

## 22

*1802 noiembrie 30. — Carte domnească dată la mîna locuitorilor din Vaslui, spre a fi apărați de abuzurile drumeților. Se recomandă ispravnicilor și beșlegei a fi apărați.*

Noi Alexandru Constantin Moruzi, cu mila lui Dumnezeu, domnul țării Moldovei.

Toți locuitorii tîrgoveți din tîrgul Vasluiului, prin jaloaba ce au dat domniei mele, cu mare plîngere s-au jăluit că ar fi trăgînd mari supărări cu păgubiri despre trecătorii drumeți, luîndu-li-se caii de olac și cele trebuincioase fără plată, din care ar fi venii la mare sărăcie, și au făcut rugăminte ca să fie apărați despre supărările acestea. Drept aceea s-a dat cartea aceasta a domniei mele la mîna lor, prin care poruncim vouă drumeților trecători, oricine veți fi, nimeni să nu îndrăzniți a lua cel mai mic lucru de la numiții locuitori, fără plată și în silă, ci cu plată veți lua lucrurile ce <vă> vor trebui. Căci carele va îndrăzni a urma împotriva și va supăra mai mult cu cereri de acestea pe locuitorii tîrgului acestuia, nu numai întreit va fi îndatorit a plăti prețul lucrului, dar pe unul ca acela cu strășnicie îl vom și pedepsi; precum și cu cai de olac să nu fie supărați.

Poruncim domnia mea și dumneavoastră dregătorilor ținutului acestuia, întru nimic să nu îngăduiți a se face mai mult acest fel de asupritoare cereri de la locuitorii aceștia; și, beșleagă de la ținutul acesta, poruncim domnia mea să fii cu priveghere a nu se supăra lo-

cuitoarii, nici cu un fel de cereri de lucruri fără plată despre trecătorii turci și arnăuți, ci să te silești a-i ocroti, apărându-i despre niște silnice cereri ca acestea, ca să se poată statornici locuitoarii.

(pecetea domnească)

A citit marele logofăt

Arh. St. Iași, Doc. P. 434/41.

Porunca de mai sus a fost repetată în anul 1820, de către Mihail Grigore Șuțul voievod, tot în cererea Țirgoveților (Ibidem, doc. 69).

## 23

*1803 martie 16, Iași. — Copia tipărită a hrisovului prin care Alexandru Moruzi voievod, întărește lui Șerhan Costachi, fost mare spatar, dania ce are pe Țirgul Fălciu și-i sporește veniturile din bezmene și iarmaroace.*

Datorie neapărată a oblăduitorilor, fiind a ajutora și a întemeia stările supușilor săi, din ceasul ce dumnezeiasca pronie ne-a înălțat la părintescul și domnescul nostru Scaun al țării aceștia a Moldaviei, am păzit și păzim cât este prin putință, și n-am lăsat a mai purta de grijă pentru toți, cuprinzându-i cu milele ce s-au cunoscut că li se cuvin după starea fieștecăruia. Drept aceea, dar, arătându-mi al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Șarban Costachi, fost mare spatar, două hrisoave domnești — însă unul de la domnia sa Costandin Alexandru Ipsilant voievod, din anul 1801, aprilie 2, cuprinzător că toată vatra Țirgului Fălciului, cu tot locul cât a fost domnesc și nedat nimăruie, l-a dat danie și miluire dumisale cu tot venitul, împreună și cu mortasipia vitelor ce se vor vinde acolo la acel Țirg, și alt hrisov de la domnia sa Alexandru Nicolae Șuțul voievod, din anul 1802 mai 28, prin care nu numai că i-a întărit dania și miluirea, dar încă a binevoit ca să se facă la acel Țirg și șase iarmaroace pe an — a făcut rugăciune ca să i se întărească miluirea aceasta și de către noi, și să-l mai cuprindem și cu alt oareșcare ajutor de milă ce se va socoti.

După care arătare, ce ne-au făcut, cercetind domnia mea și încredințându-ne pentru dumnealui, ca fiind din neamurile cele vechi ale pământului acestuia, și după starea dumisale neîndestulat și vrednic de a-l ajuta, și socotind că cu cale și cu dreptate i s-a făcut această danie, nu i-am trecut cu vederea rugămintea, ci, prin acest al nostru domnesc hrisov, întărim asemenea danie și miluirea ce are, și hotărîm ca toată vatra Țirgului Fălciu, cu tot locul, câtă pîră acum a fost domnesc și nedat nimăruii, să o stăpînească dumnealui, ca pe o a dumisale dreaptă ocină și moșie, cu tot venitul, din tot locul, precum mai jos se arată, asemenea :

Adică, a vinde tot felul de băutură ce se va vinde acolo în Țirg, vin, rachiu și orice alte, să fie numai a dumisale; căsăpia și dohotul sau păcura să fie iarăși ale dumisale și nimeni alții să nu fie volnici a vinde dintr-acestea mai sus arătate, fără învoiala dumisale.

Așijderea, din suma banilor chiriei fieștecărei dugheni, să aibă a da stăpînul dughenii, dumisale spătarului, pe tot anul bezmănul locului de zece bani unul, cum și de tot gospodarul ce va fi șezător pe vatra tîrgului, să dea numai cîte un leu pe an, precum dau și la Huși cei ce au casă pe locul Episcopiei, iară pentru bezmănul de loc din chiria dughenilor și a gospodarilor celor cu casă, nici odată să nu fie siliți de către dumnealui spătarul ca să lucreze, ci să aibă a da bani, precum s-a arătat mai sus, iar femeile sărace care nu vor avea bărbați, nici feciori, să nu dea nimic.

Și volnic să fie dumnealui și vechilul dumisale ca să nu îngăduiască pe nimeni — ori din cei de acolo, ori din cei străini ce ar veni la acel tîrg, fără știrea și voia dumisale — a-și face casă sau dugheni pe moșia aceasta, ci, întîi să se învoiască cu dumnealui spătarul prin scrisoare, pentru bezmănul locului, pe cîți stînji de loc va avea trebuință să cuprindă, și așa să înceapă a face zidire, iar într-alt chip să nu aibă voie, și plătind bezmănul locului după tocmală pe stînji, cu alt adetiu de casă să nu fie supărați de către stăpînul moșiei.

Deosebit și mortasiopia tîrgului acestuia să fie iarăși a dumisale și să fie volnic dumnealui a lua cîte 24 bani noi de toată vita : cal, iapă, bou, vacă, ce se va vinde acolo în tîrg, însă 12 bani cumpărătorul, după hotărîrea condiceii ce este în Visterie cu pecete domnească, iar oamenii sau alții să nu se amestece nimica, cît de puțin, la mortasiopia acestui tîrg.

Și, pentru ziua tîrgului, măcar că în hrisoave este arătată ca să fie sîmbătă, dar fiindcă ne-am adevărit domnia mea că acolo este obișnuit din vechi a fi zi de tîrg marția, care și acum tot așa se urmează, în care zi la tîrgurile megieșite nu se face tîrg, hotărîm ca să se păzească și de aci înainte acea zi de tîrg, marția, nestrămutat în toată săptămîna.

Dar, spre oareșicare mai bună înlesnire a alișverîșului locuitorilor, atît a celor de loc cît și ai ținuturilor megieșite, cum și spre mai bună statornicie și întemeiere a acelu tîrg, hotărîm domnia mea ca să se facă la acel tîrg 12 iarmaroace pe an, însă șase iarmaroace ce s-au mai adaos de către domnia mea, peste șase iarmaroace ce au fost pînă acum, adică : la ziua cuvioasei mucenița Evdochia ce este <la> mart 1, la Florii, la înjumătățirea praznicului adică la Rusalii, la Duminica mare, la sfîntul Onofrei (iunie 12), la sfîntul Pantelimon, (iulie 27), la sfînta Maria Mare (august 15), la sfîntul Ioan Bogoslovul (septembrie 26), la ziua sfîntilor făcătorilor de minuni Cozma și Damian (noiembrie 1), la sfîntul Nicolae (decembrie 6), la închinarea cinstiului lanț a sfîntului apostol Petru, ce să numește Sîmpetru de iarnă (ghe-nar 16), și la Stratenie (februarie 2), la care zile arătate, să se adune iarmaroace în tîrgul Fălciului și să-și facă alișverîșul lor fără de nici o împiedecare sau supărare despre nimeni.

Osebit, am făcut domnia mea milă și hotărîm ca patru dugheni și două crîșme, ce va avea dumnealui spătarul, drepte ale dumisale, în tîrgul Fălciului, să fie scutite de banii ajutorinții și de alte dări și havalele ce vor fi asupra altor dugheni și crîșme.

Drept aceea, poruncim domnia mea, domniilor voastre ispravnici de ținutul Fălciului și altor zapcii, la toate să se urmeze întocmai și

pre deplin precum mai sus, prin hrisovul acesta al domniei mele, se hotărăște. Și, poftim domnia mea și pe alți frați luminați domni, pe care sfântul dumnezeu îi va orîndui în urma noastră, la domnia acestei țări, să nu strice această miluire, ci mai vîrtos să adoage și să întărească pentru a domniilor sale laudă și fericire.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, întru a doua domnie a noastră la Moldavia în anul dintîi.

Sturza, mare logofăt, a citit

S-a trecut la condica Visteriei,  
Costandin Veisa. medelnicer.

Arh. St. Iași, Tipărituri—foi volante, nr. 45.

## 24

*1803 iulie 31. — Copie de pe cartea domnească dată în pricina de judecată dintre locuitorii târgului Botoșani și m-rea sf. Neculai din acel târg, pentru folosirea locului de imaș.*

După jaloaba ce au dat domniei mele locuitorii din târgul Botoșani, cu arătarea că moșia ce din vechi a fost slobodă împrejurul acestui târg — pe care se hrăneau târgoveții și vitele lor — dîndu-se mai înainte danie mănăstirii sfîntului Nicolae de acolo, de răposatul domn Constantin Racoviță voievod, cu altă nu ar fi fost supărați de către mănăstire, fără numai își da dijma obișnuită din semănăturile și finațele ce făceau. Iar de la o vreme, egumenii ce-au fost la această mănăstire i-ar fi strîmătorit cu totul, pentru că, cu hotărîturile ce-ar fi făcut în urmă, ar fi cuprins multe case din vatra târgului, de la care acum iau adet. Și, deosebit, la partea cîmpului, afară de două sate ce erau mai înainte pe acest loc, anume Păpăuții și Cișmeaua, s-au mai făcut de curînd și alte două sate pe pîrăul Sătna, la morile ce are mănăstirea într-acei pîrău.

Și pe lîngă acestea ar fi mai strîmțat imașul împrejurul târgului și cu niște vie ce s-au făcut prin voia și tocmeala cu mănăstirea. Iar cît ar fi mai rămas, l-ar fi oprind pentru trebuința și vitele mănăstirii de neguțătorie, și încă ar fi vînzînd și la alții, din care pricină, pentru vitele lor, loc de hrană nu le-a rămas și li s-a făcut împiedecare și la alijverisul târgului, conținînd venirea vitelor în vreme de iarmaroace, pentru că nu au loc unde să se pășuneze.

Și cerșind dreptate și punere la cale, fost-au scoși la Divan, înaintea domniei mele și a tot Sfatul, cu sfinția sa Antim Edesis din partea mănăstirii sf. Nicolae, dumnealui marele vornic al Obștei, Manolache Dimache, episcopul mănăstirii, unde <am cercetat> domnia mea, atît arătările jăluitorilor târgoveți, cît și cele de împotriva răspunsuri ale vechililor mănăstirii.

Cît pentru locul ce este dat mănăstirii, din hotarul târgului Botoșani, cu hrisovul răposatului domn Constantin Racoviță voievod de la 7261 septembrie 2, măcar că dispre vatra târgului nu arată că au hotă-

rit, ci numai dispre alte moșii megieșite, dar fiindcă în urmă s-a despărțit locul mănăstirii și de către vatra târgului — când și târgoveții au fost fața — și s-a lăsat încă mai mult loc la vatra târgului decît au fost arătat târgoveții că era în vreme ce s-a dat locul la mănăstire — de răposatul domn Constantin Racoviță voievod — cum pre larg se arată și se cuprinde prin hrisovul domnesc din 1780 decembrie 14 ce s-a dat mănăstirii de la răposatul întru fericire, părintele domniei mele, Constantin Dimitrie Moruz voievod; la aceasta, târgoveților nici un cuvînt nu le rămîne a se împotrivi, ci despărțirea între vatra târgului și între locul mănăstirii, se va urma întocmai prin semnele hotare ce se cuprind la hrisovul arătat, din 1780 decembrie 14, și ciți vor avea case sau dugheni pe locul mănăstirii, vor da bezmăn precum s-a urmat și pîn-acum.

Iar pentru locul pe care s-au fost hrănind târgoveții, fiindcă au arătat o anafora din 1768 aprilie 22, de la veliții boieri ai vremii de atunci — întărită și de răposatul domn Gligore Ioan Calimah voievod — prin care se cuprinde judecata ce-au avut târgoveții cu egumenii mănăstirii sf. Nicolae pentru locul acesta, care egumeni s-au fost obișnuit de-l vindeau la alții și ei<sup>1</sup> rămîneau fără loc de hrană; precum și în anul acela au fost vîndut venitul a o parte de loc unui Ștefan Stihe, și osebit de vitele ce avea mănăstirea, încă mai făceau și vite de negustorie, și fin de vînzare, și lor, târgoveților, nu le rămînea loc de hrană, nici de cosit, cînd cererea lor a fost ca ori să le ia egumenii de a zecea sau să cumpere ei venitul moșiei.

Și judecata, găsind cu cale, a hotărît că acel Ștefan Stihe, să-și ridice vitele de pe moșia acea de negoț, și bucata aceea de loc, cu prețul ce va fi cumpărat-o Stihe, să o ție târgoveții ca să fie pentru hrana tuturor locuitorilor de acolo; cum și egumenul să nu aibă voie a primi vitele cele de negoț, ale altor neguțitori străini, prin vitele mănăstirii, nici să facă fin de neguțitorie, ci să aibă a-și face fin îndestul pentru trebuința vitelor mănăstirii, și toate vitele mănăstirii să se pășuneze pe moșia aceea. Și care din târgoveți va cosi sau va ara pe partea moșiei ce este ne vîndută, a mănăstirii, să aibă a da de-a zecea din toate pe obicei, și egumenii să nu aibă voie a opri pe locuitori de a nu se hrăni pe moșie, cum arată anafora aceasta; din care dreaptă hotărîre n-a putut nici mănăstirea a se întinde mai mult, cum nici târgoveții a se împotrivi.

Și cele ce în urmă, peste aceasta au adaos egumenii mănăstirii, de-au mai făcut acele două sate pe pîrăul Sătna, și au dat locuri de vii de s-au făcut împrejurul târgului, și deosebit au mai vîndut părți din locul acesta — afară de trebuința mănăstirii — cu care au strîmătorit pe târgoveți, au fost împotrivă urmate.

Însă, iarăși, de vreme ce satele acele au apucat de s-au statornicit și viile s-au făcut, ca să nu se mai dea pricină de strămutare acelor, vor rămîne precum sînt.

Și pentru ca nici mănăstirea să se păgubească de dreptul venit moșiei, ce i se cuvine a lua, cum nici târgoveții să rămîie strîmătorii pentru locul trebuincios spre hrana lor și a dobitoacelor ce le țin pentru casele lor, de vreme ce dintru început pe acest loc s-au hrănit, domnia

---

<sup>1</sup>) Târgoveții.



mea, împreună cu tot Sfatul, judecînd, așa am găsit cu cale și am hotărît să se urmeze, adică :

— vii, mai mult decît sînt pînă acum făcute pe locul acesta, împrejurul tîrgului, altele să nu se mai adauge ;

— locurile ce iarăși, împrejurul tîrgului, pentru vii s-au fost dat în anul acesta, din care unele numai cît le-au îngrădit și n-au apucat a le sădi, să întoarcă tîrgoveții cheltuiala gardurilor și să rămîie slobode în imașul tîrgului ;

— o parte de loc ce de cîțiva ani se obișnuiseră egumenii de o vindeau la alții — precum și în anul acesta o au fost vîndut-o stolnicului Gheorghe Critico — să nu se mai vîndă, ci să rămîie slobodă, iarăși împreună cu celălalt loc, și de acum înainte voie să nu mai aibă egumenii a-l mai vinde ;

— nimeni din cei ce vor face casă pe locul mănăstirii, să nu poată cuprinde mai mult loc decît a trebui pentru o casă, ci după tocmeala și așezarea ce vor face cu mănăstirea, să li se dea după starea fiiște-căruia ;

— acele patru sate ce sînt pe moșia mănăstirii, anume Păpăuții și Cișmeaua, și două ce sînt pe pîraul Sătna, să nu se mai adauge din cît sînt acum, adică pe alții străini să nu primească, ci numai acei ce se află și se vor mai spori din copiii lor ; care pentru ca să se păzească aceasta întocmai, dumnealor vornicii de Botoșani să-i ei în scris pe toți cîți se află acum, ca să fie știuți.

Și după aceasta, din locul cît va rămîie slobod, mai întii să se protimisească locul trebuincios pentru arătura mănăstirii și satelor mănăstirii, cum și tîrgoveților de le va mai rămîie, și din semănăturile ce vor face sătenii și tîrgoveții, vor da dijmă obișnuită de-a zecea, după ponturile domnești ce sînt deobște.

Al doilea, din fînațul ce va face pe moșia aceasta, să-și oprească mănăstirea cît va fi îndestul pentru trebuința și îndestularea vitelor ce are, și deosebit, să se dea și locuitorilor dintr-acele patru sate a mănăstirii, după ponturi, fiindcă ei încă sînt supuși mănăstirii la tot adețiul moșiei ; și de va mai prisosi, se va da și tîrgoveților cu analoghie, de la care mănăstirea își va lua iarăși dijma obișnuită din 10 căpițe, una.

Al treilea, tot locul cît va prisosi, afară de fînațul trebuincios a mănăstirii și a satelor mănăstirii, sau și a tîrgoveților, de le va rămîie, să fie pentru imașul a toate vitele, atît ale mănăstirii și ale satelor mănăstirii, cît și ale tîrgoveților ; pentru care tîrgoveții nu au să dea nici o plată și, fără osebite în tot locul unde se vor pășuna vitele mănăstirii, să se pășuneze și vitele satelor mănăstirii și ale tîrgoveților, iar a ține vite de neguțitorie pe moșie și locul acesta, sau a face fîn de vînzare, ori a primi vite străine pentru pășunat, nici mănăstirea nici locuitorii din satele mănăstirii, cum nici tîrgoveții să nu aibă această voie, ci să rămîie numai pentru hrana și îndestularea tuturor, precum s-a arătat.

Însă fiindcă din tîrgoveții care sînt în stare, au prilejirile lor de-și fac îndestulare hranei trebuincioase la alte locuri. aceste toate cîte pentru tîrgoveți s-au arătat, se vor urma pentru cei mai în slabă stare și săraci.

Așa dar, puindu-se la cale și hotărîndu-se s-au dat două asemenea cărți a domniei mele, una mănăstirii sf. Neculai și alta tîrgoveților de Botoșani, după care se va urma de către amîndouă părțile întocmai și pre deplin, însă din finul ce va face mănăstirea pentru trebuința și îndestularea vitelor ce vor avea, precum s-a arătat, de se va întîmpla să prisosească, ori din economie sau din slăbiciunea iernii, acel fîn poate să-l și vîndă sau să facă ce va voi, fără nici o oprire.

Balș, logofăt,

Ioan Balș, al doilea logofăt. a verificat.

Arh. St. Iași, condica K/370, f. 65—67.

## 25

*1803 noiembrie 8, Iași. — Hrisov prin care Alexandru C. Moruzi voievod, împarte și face danie un loc domnesc de lîngă Iași, între domnița Ralu Mavrocordat și Comunitatea evanghelică (luterană) din Iași.*

Cu mila lui dumnezeu, noi Alexandru Constantin Moruzi voievod, domnul țării Moldovei.

Facem știre cu acest al nostru domnesc hrisov că avînd luminata domniță Ralu Mavrocordat, fiica luminat fratelui nostru, domnia sa Alexandru Constantin voievod, un loc afară din orașul Eșii, danie cu hrisovul domniei sale din anul 1782 iulie — precum și cei mai dinainte luminați domni au dat și au dăruit fiilor și rudeniilor și boierilor din cele ce au fost drepte domnești, păzindu-se și pîră astăzi toate întregi și nestrămutate, ca un lăudat obicei al pămîntului — care loc a fost hotărît și stîlpit cu pietre hotară din jur împrejur, adică fiind între locul răposatului vornic Constantin Rîșcanu și între locul mănăstirii Copoului, începîndu-se din drumul Botoșanilor, și în lung pînă în Bahliul vechi, iar în lat 76 stînjeni, 6 palme domnești.

Asupra căruia loc, cerșind de la domnia mea întăritură, s-a rînduit prin domneasca noastră țidulă pe al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Manolachi Dimachi, mare vornic al opștiei, ca să-l cerceteze de se află locul acela în toate semnele și hotărele sale, și de nu este împresurat cu locuitori pe dînsul. Și după căzuta cercetare ce a făcut l-a aflat împresurat: o bucată de loc, partea din jos, încă și prin mezat vîndut, supt numele unui Nicolai Nedelcu, fost ispravnic de curte, avînd el hrisov mai vechi; iar celălalt loc îl cuprinsese națioani a lutanilor<sup>1)</sup>, prin neștiință că este dat luminatei domnițe mai dinainte, însă nu apucase ei a-și face hrisov domnesc.

Deci, dumnealui marele vornic, ca pe un loc drept al luminatei domnițe, măsurîndu-l cu stînjenu domnesc în lung și în curmeziș, a aflat lățimea locului în curmeziș tot 76 stînjeni și 6 palme, din locul vornicului Rîșcanu pînă în locul mănăstirii Copoului, iară în lung,

<sup>1)</sup> „națiunea luteranilor“ adică locuitori de credință luterană.

marginea pe din jos de drumul Botoșanilor pînă în Bahluiul vechi, 985 stînjeni ; și la marginea locului cea dinsus, alătura cu locul Copoului, din drumul Botoșanilor pînă iară în Bahluiul vechi, 1175 stînjeni domnești, cum mai prea larg se arată la anafora dumisale marelui vornic

Însă, dînd multe jalobe către domnia mea străinii locuitori, de aice națioane a lutanilor, cu arătare cum că ei, de la cei mai dinainte luminați domni au avut privilegiu să-și facă aici biserică și dugheni și magazale, pentru lucrul meșteșugului lor, care lucru este de folos și de podoabă țării, și acum n-au unde se îngropa, făcut-au multă cerere și prin mijlocirea Consulatului lor, ca numaidecît să li se dei lor locul acesta (lucrul cu totul împotriva obiceiului pămîntului și a buneia sta-torniciei, rămîind ca cu aceasta să se strămute daniile domnești care totdeauna s-au păzit nesmintite).

Deci, mai întii domnia mea am poruncit cinstului și credincios boierului domniei mele, dumnealui Costandin Balș mare logofăt de Țara de Jos, ca sa cerceteze să afle alt loc domnesc, aici împrejurul Eșilor, să li se dea ; și, după cercetarea ce a făcut dumnealui, nu s-a putut găsi alt loc domnesc ne dat nimărui ; și văzînd domnia mea ste-nahoria națioanelor și cererile consulaturilor, am luat din locul acesta o bucată mare de loc și am poruncit dumisale marelui vornic al opștii, de s-a dat națioanilor, rămîind luminatei domnițe numai 200 stînjeni în lung și 76 stînjeni, 6 palme în curmeziș, alătura cu drumul Botoșanilor și cu locul vornicului Rășcanu, și puțin alătura cu locul lui Nedelco pe din jos ; iar pe din sus, alătura cu locul mănăstirii Copoului, pînă într-o văiugă unde s-au pus și patru pietre colțuri despărțitoare. Iar de acolo la vale, tot celălalt loc, pînă în Bahlui, s-a dat națioanilor, adică 975 stînjeni marginea locului din sus, alătura cu locul Copoului, 785 stînjeni marginea din jos despre tîrg alătura cu locul lui Nedelco, iară în curmeziș tot cîte 76 stînjeni, 6 palme, la toate măsurile.

Deci în locul acestei mari bucăți de loc care razimă asupra a două drumuri, unde putea să se facă dugheni, și în Bahlui moară, rămîind Domnia îndatorită ca să dea luminatei domnițe alt lucru domnesc cu venit deopotrivă, Domnia mea, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm ca de acum înainte, pe tot anul să aibă a lua luminata domniță Ralu și în urmă clironomii, cîte 50.000 ocă sare din ocna domnească, la care poruncim dumisale marelui vistiernic să se treacă acest obicei de venit la ponturile ocniei, ca să se dea pe tot anul nestrămutat, spre împlinirea venitului ce putea să aibă de pe acea bucată de loc ce s-a luat în treaba țării.

Deci asupra acelor 76 stînjeni, 6 palme de loc în curmeziș, și 200 în lung, ce-au rămas luminatei domnițe dintru a luminării sale drept loc ce-a avut danie, domnia mea întărim stăpînirea în veci, pe care să-l stăpînească cu bună pace, în toate semnele și hotarele lui, precum s-a arătat mai sus.

Iară cînd vreunii din cei din urma domniei mele domni, nu vor primi să dea acele cîte 50.000 ocă sare pe tot anul, atunci luminarea sa, sau în urmă clironomii, volnici să fie a-și trage tot locul la stăpînire, adică din drumul Botoșanilor și pînă în Bahluiul vechi, precum a fost dat prin hrisovul acela din anul 1782, iulie.

Și spre aceasta este credința a însumi domniei mele, Noi Alexandru Constantin Moruzi voievod și credința a prea iubiți fiilor domniei mele, Constantin voievod, Dimitrie voievod și Neculai voievod, și credința a trei arhierii ai țării aceștia, preaosfinția sa părintele mitropolitul Moldovei chir Veniamin, și iubitorii de dumnezeu episcopi de pe la Scaune, sfinția sa chir Gherasim episcop Romanului și sfinția sa chir Meletie episcop Hușului; și credința a cinstiți și credincioși boierii Divanului domniei mele, dumnealor Costantin Balș mare logofăt de Țara de Jos, Mihai Sturza mare logofăt de Țara de Sus, Costantin Balș mare vornic de Țara de Jos, Vasile Costachi mare vornic de Țara de Jos, Costantin Palade mare vornic de Țara de Sus, Lupu Balș mare vornic de Țara de Sus, Manolachi Dimachi mare vornic a opștiei, Dimitrie Manu mare postelnic, Răducanu Roset hatman și pîrcălab al Sucevei, Iordachi Roset mare vistiernic, Alexandru Mavrocordat mare cămăraș, Alexandru Balș mare agă, Costantin Sturza mare vornic de aprozi, Neculai Balș mare spătar, Vasile Roset mare ban, Dimitrie Ghica mare comis, Neculai Dimachi mare căminar, și credința tuturor boierilor domniei mele mari și mici.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei mele, în orașul Eși, întru a doua domnie a noastră la Moldavia, în anul al doilea, în anul de la Hristos 1803, noiembrie 8.

Alexandru Costantin Moruzi voievod  
(pecetea domnească)

Iordache Roset mare vistiernic  
Ioan Balș (?) mare logofăt a citit  
Constantin Balș mare logofăt a citit

S-a trecut și în condica Visteriei,  
Constantin Veisa medelnicer

S-a trecut în condica Divanului  
Matei Costachi, condicar.

Arh. St. Iași, Doc. P. 671/1.

## 26

*1804 septembrie 15. — Poruncă domnească adresată ispravnicilor de la Vaslui, să oblige pe locuitorii din Vaslui să dea ajutor logofătului C. Ghica la facerea iazului și morii pe moșia tirgului.*

Noi, Alexandru Constantin Moruzi voievod, cu mila lui dumnezeu, domnul țării Moldovei.

Credincioși boierii domniei mele, dumneavoastră ispravnicii de ținutul Vaslui, sănătate. Al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Costachi Ghica mare logofăt, a făcut arătare către domnia mea, cum că acolo la tirgul Vasluiului are să facă un iaz și moară, care iaz și moară, fiindcă este și pentru odihna și înlesnirea trebuinții la petrecerea locuitorilor tirgoveți, se scrie dumneavoastră ca să-i îndatorați pe

tîrgoveții de Vaslui să dea și ei ajutor de clăci, la ieșirea iazului și a morii ce are a face dumnealui marele logofăt, iar de nu vor vrea de voie, să-i supuneți ca să dea ajutorul trebuincios și fără de voia lor; că făcîndu-se iazul și moara este mai mult de a lor folos și odihnă.

1804 septembrie 15

Arh. St. Iași, Doc. P. 431/62.

27

*1804, <Iași>. — Copie de pe cartea de judecată încheiată de Divan, în pricina dintre neamul Hobjilă, Enache Popa și tîrgoveții din Focșani, pentru dreptul de proprietate.*

Întru a noastră domnească ființă de față, s-a judecat la Divan, jicnicerul Enache Danu și Costantin Hobjilă, împreună cu alții ai lor, ce se zic neamul Hobjileștilor și a Poeneștilor, cu tîrgoveții focșîneni ce se află locuind pe moșia numită Brătuleștii. Pricina, după ce în multe rînduri, cu amăruntul cercetare s-a făcut, într-acești chip s-a aflat, adică :

De multă vreme, născînd pricină de judecată și de neînvoire între numiții mai sus, neamul Hobjileștilor, și între un Enache Popa cu alții ai lui, și fiind multă piră și judecăți necurmăte, pentru 6 pămînturi de moșia Brătuleștii — pe care se află tîrgul Focșani — ce cu nedreaptă împresurare și prin scrisori meșteșugite cu vicleșug, le cuprinsese acel Enache Popa cu neamul său în trecutul an 1803, după nemulțumirea ce-a arătat numitul Enache Popa, cu judecata domniilor sale veliților boieri, s-a înfăoșat și înaintea noastră, unde, prin ispită, cunoscîndu-se după toată cuviința și urmarea dreptății, s-a întărit și de domnia mea, dîndu-se rămași pe Enache Popa cu ai săi, de vreme ce vederat și fără de îndoială, s-a cunoscut vicleșugul ce s-a urmat de către neamul lui.

Căci, întăi, unde ei aveau numai un pămînt cumpărată din hliza lui Agapi, pe din jos de Bratu, la judecățile cele mai din vechi ce-au avut, dînd într-o parte zapisul, s-au silit a arăta că acel pămînt ar fi fost alături cu hotarul Stroeștilor și după a lor arătare și judecățile au urmat.

Al doilea, că unde toată pricina lor era numai pentru singur acel pămînt, ei cu plastografie au dres cărțile de judecată, făcînd numele de „un pămînt“, sub număr de „șase“, și cu chipul acesta, au pus stăpînire pe șase pămînturi, după cum de către însumi domnia mea, cău-tîndu-se cărțile de judecată, s-au văzut cu adevărat tocmite, făcîndu-se cuvîntul de un pămînt, pe șase.

Și, al treilea, că unde pămîntul era numai cîte de zece pași, ei — cu sureturile acele neadevurate — le-au făcut număr de 20 pași, și cu aceste chipuri viclene, au stăpînit fără dreptate pe-ntreg bătrînul Bratului, ce-l trag Hobjileștii, pe lîngă alt bătrîn al Stanciului, ce-l stăpînesc fără pricină; împotriva căroră, nici jăluitorilor cuvînt de

răspuns ne mai rămîindu-le, au vrut a se apăra numai cu acest vicleșug, că plastografie n-ar fi urmat de dînșii; și ca pe unii ce s-au cunoscut de răi acolisitori, din judecată s-au dat rămași.

Și, atît cărțile acele de judecată, cît și sureturile acele de dînșii tocmita la numărul pămînturilor, luîndu-se de la mîna lor, s-a hotărît ca neamul Hobjileștilor și a Poeneștilor să-și tragă întru a lor deplină stăpînire toate pămînturile acele care au fost împresurate — de către Enache Popa, cu alții ai săi — după două zapise ce-au arătat, însă unul din 7185 și altul din 7208, la locul unde le scriu zapisele, și cite de zece pași pămîntul.

Și cu toate că rînduiala judecătii, arătarea lui — cum că din scrisorile Hobjileștilor s-ar dovedi că au mai multe pămînturi cumpăratură — nu putea a se asculta, însă spre a se tăia prepusul lor, s-a orînduit un logofăt al Divanului, de a luat toate scrisorile Hobjileștilor și le-a citit, deosebi, întru auzul lui, și a dat înscris că nici una nu poate să-l ajute, cum prea larg se arată prin aceeași carte de judecată, fiind din trecutul an 1803.

După care acum, arătîndu-se cu jalobă și numiții locuitori tîrgoveți — acei care au cumpărat locuri de casă și de dugheni de la Enache Popa și mai înainte, de la neamul său, din pămînturile acele ce le-au avut ținute sub chip de vicleșug — rugîndu-se, au făcut cerere a nu fi strămutați din așezările acele ce le-ar fi avînd cumpăratură cu bună credință, cu care înfătoșîndu-se înaintea noastră, răspunsul lor a fost că ei, ca unii ce de-a pururea au văzut deplină stăpînire pe neamul împresurator lor, cu cărți de judecată în mîinile lor, în care pe Hobjilești se da cu totul rămași, și pe de altă parte, văzînd și pre însuși domnul stăpînitor, răposatul Costandin Cehan Racoviță voievod, cumpărînd locul pe care s-a zidit mănăstirea proorocului Samoil, cum și pe arhiereul locului asemenea cumpărături făcînd, tot pentru aceeași mînăstire, nu le-ar fi mai rămas îndoială de a nu-i cunoște de stăpîni pe tot locul acela.

Și că dacă, tocmai în vremea de acum, s-a descoperit vicleșugul acela urmat de către vînzători, ei la aceasta nu s-ar cunoaște învinovațiți, fiind cumpăraturile lor cu bună credință, întemeiată cu îndelungata vreme în care niciodată pricină despre neamul Hobjileștilor nu li s-a dat. Și, al doilea, că întru cele mai multe din zapisele cumpărătorilor, ce după vreme s-au făcut de către neamul lui Enache Popa, ar fi înscris și unii din neamul Hobjileștilor, primînd atunci vînzările de bune.

Arătînd încă, pe lîngă răspunsul lor, și o copie de pe o diată din anii 7250 mart 8, cu care o Paraschiva, ce pe sine se mărturisește din neamul Hobjileștilor, face danie o casă cu pomi și cu loc sterp, arătîndu-l în semne, adică din hotarul bisericii domnești pînă în Căcaina și pînă în hotarul mănăstirii Miera, pomenind la diată că locul acestei case, moșii și pîrinții ei încă l-au avut danie, de la un moșnaș anume Rusul și Rusoaie; adică acela după care Enache Popa cu ai săi se trag semîntenți ei, și au avut acele două pămînturi și trei răzoare, drepte a lor

Răspunzînd jăluitorii tîrgoveți că locul acestei case este acolo unde Hobjileștii acum își pretinderisesc pămînturile lor — acele împresurate — și că dacă dintru început ar fi fost pămînturile lor acolo, unde

acum le cer, cum putea acea Paraschiva neamul Hobjileștilor a pomeni la diata sa, că și moșilor și părinților ei, le-a fost danie acel loc, de la Rusul ?

Drept aceea, cît pentru judecata urmată între neamul Hobjileștilor și între acel Enache Popa, după cercetarea ce s-a făcut și acum, s-a cunoscut dreaptă, ajutîndu-se neamul Hobjileștilor a-și lua în stăpînire pămînturile ce s-a dovedit că sînt a lor. Dar, dimpotrivă și jăluitorii nu pot fi supuși viclesugului, ce a făcut acel Enache Popa, și cumpărăturile lor se socotesc a fi cu bună credință, văzînd pe neamul lui Enache Popa deplin stăpîn pe tot locul acela și, mai vîrtos, văzînd și pe însuși domnul stăpînitor din vremea aceea, cumpărînd locul pe care mănăstirea proorocului Samoil este făcută. Aceasta este o pricină care la dînșii le-a dat a înțelege și a cunoaște, fără îndoială, pe neamul lui Enache Popa de stăpîn locului.

Însă iarăși, dimpotrivă, Hobjileștii nu pot rămîne păgubași de dreptul lor, și cu adevărat pentru locul daniei, s-ar fi socotit vrednic răspunsul jăluitorilor, cum că acolo, alături, ar fi trebuit să fie acele două pămînturi și trei răzoare, ale Rusului. Dar, dimpotrivă, zapisele de cumpărătură, pe numele aceluia Rusul, ce sînt unul din 7185 și altul din 7208, trecute fiind peste o sută de ani, s-a văzut răspunderea lor pe acele pămînturi din hliza lui Agapi, pe din jos de Bratul, și el n-a căutat a se așeza cu stăpînirea acolo, unde zapisele îi scriu, ci, în putere, s-a pus pe locul acel mai de frunte, cum aceasta, fără îndoială, s-a dovedit din jalobele ce de atunci sînt pornite asupra Rusului, de către neamul Hobjileștilor ; căroră, cu viclesug, atît acel Rusul cît și neamul său, în urmă le-au stătut pricină și dar această diată fiind făcută pe locul acel de pricină — dacă jalobele Hobjileștilor au ridicat trecerea anilor — nu putea să aibă tărie ; dar, singur Costandin Hobjilă a primit-o de bună, zicînd ca să-și stăpînească, acei ce vor fi avînd dugheni și case pe cuprinderea acestui loc de danie, fără a se supăra de bezmăn.

Și așa, după cîte cercetări s-au făcut cu îndestulă silință ca nici Hobjileștii să se păgubească de dreptul lor, și locuitorilor încă să nu le cadă cu greutate, și căutîndu-se și hotărîrea pravililor, s-a văzut ajutînd pe Hobjilești ; și cu adevăr ar putea avea tărie — cînd înmulțirea oamenilor, trecerea vremii, urmarea judecăților de la care tot rămași privea pe Hobjilești, nu ar fi deosebit pricina.

Și dacă ei, prin bună credință au cumpărat, și cu danii, zestre, vînzări, au trecut din mină în mină, cînd mai ales de-ar fi știut că pămînturile acestea sînt ale Hobjileștilor, nu ar fi zidit ulița acolo, ci puteau să o facă pe acele două pămînturi și trei răzoare ale lui Enache Popa, de la al cărui neam au toate cumpărăturile ; și după o atîta învechită vreme, după starea întru care pămîntul s-a aflat în multe rînduri arzînd tîrgul, jăluitorii, ca unii ce se știu pe sine de adevărați stăpîni locurilor, de iznoavă au făcut zidiri pe dînsele. A se da acum pricină de strămutare la o așa obște, cu stinghereală s-a socotit.

Ci, dar, domnia mea, cu tot Sfatul judecînd, și cu toată osirdia toate chipurile de cercetări făcîndu-le, alt chip de așezare mai cu odihnă și cu cuviință, nu s-a găsit cu priință ci s-a hotărît :

Preosfinția sa părintele mitropolitul, împreună cu dumnealor veștii boieri, să socotească pe cine să se orînduiască hotarnic să meargă la starea locului, să măsoare toate pămînturile pe care este zidit tîrgul, din care întii să deosebească locul daniei pe care îl vor stăpîni acei ce se vor fi aflînd cu locuința pe dînsul, după primirea a însuși Hobjileștilor.

Al doilea, să cerceteze zapisele acele de vînzare. Și acele care vor fi iscălite și de neamul Hobjileștilor, cu toate că Hobjileștii acum se sileau a găsi pricină, zicînd că de vor fi și iscăliți la acele zapise, însă acele iscălituri ar fi din vremea cînd judecățile vechi îi da rămași și că n-ar putea să prindă loc, însă, cu aceste zise ale lor, nu s-au putut ajuta, căci ei, dacă erau neodihniți a-și avea gînd de-a mai porni jalobe, nu trebuiau să iscălească; și dacă au iscălit, acum asupra acelor zapise, cuvînt nu le rămîne, ci vor rămîne statornice, deosebindu-le pe toate acestea în slăpînirea celor ce le vor fi avînd.

Al treilea, să măsoare acele două pămînturi și trei răzoare ale lui Enache Popa, în lung și în curmeziș, și înfocmai să se socotească în curmezișul pămînturilor, în ulița veche, unde vor fi avînd locuitorii cumpărători; și împotriva, Hobjileștilor, spre împlinirea pagubei lor, să li se dea acele două pămînturi și trei răzoare ale lui Enache Popa, la locul unde vor cădea după zapise, neputînd Enache Popa cu ai săi, nici după a pravilelor hotărîre, nici după alt cuvînt să stăpînească, în vremea cînd de către dînșii s-a urmat vicleșugul, și lui parte nu i-a mai rămas.

Și după această alegere, toți acei cîți vor încăpea pe locul daniei și pe acele două pămînturi și trei răzoare, ce au să se socotească în ulița veche, precum și acei ale căror zapise de cumpăratură vor fi iscălite de neamul Hobjileștilor, la plata de bezmăn să nu fie supărați; și măcar că jăluitorii tîrgoveți, cît s-au aflat aici, au dat samă cum că toți cumpărătorii pot să încăpă pe acele pămînturi și trei răzoare, însă pentru acei ce nu vor încăpea, din cumpărători, afară de acei care vor avea zapise iscălite de Hobjilești, și de acei care vor fi pe locul daniei, acei cumpărători luîndu-și de la Hobjilești banii, prețul locurilor după cum vor fi cumpărat de la Enache, sînt supuși a plăti bezmăn. Inșă, fiindcă și aceia, dreptatea <ii> face părtași la acele două pămînturi și trei răzoare ale lui Enache Popa, s-a hotărît că plata bezmănelui să o dea pe jumătate, adică cel ce va fi de frunte și care ar trebui să dea patru lei pe stîngen, să dea doi lei; cel de mijloc, care se cade a da trei lei, să dea 60 parale; și cel de jos, ce trebuie să dea doi lei, să dea un leu.

Și după socoteala aceasta, cîți bani vor cuprinde cu analoghie, să-i răspundă toți, cumpărătorului, adică și alții care vor cădea pe acele două pămînturi și trei răzoare; și cu chipul acesta, cu toții să se împărțasească din cele două pămînturi ale lui Enache Popa.

Iar pentru locuitorii ce vor fi din vechi pe pămînturile Hobjileștilor, și nu vor fi cumpărători, sau și alții cîți s-au învoit cu acel Enache Popa, să plătească bezmăn după cum și pînă acum au plătit; și plata hotarnicului, să se socotească de către preasfințit părintele mitropolit și de dumnealor boierii, cît poate să fie, și să o răspundă Hobjileștii ca unii ce ei cer moșii.



Și, deosebit, să cerceteze hotarnicul, și scrisorile mănăstirii Miera, ca nu cumva din aceleași să se găsească vreun ajutor pentru locuitori. Iar pîră cînd se va da sfîrșit cercetării acesteia, Hobjileștii să nu îndrăznească a face nici o mișcare de supărare, cu vreo cerere. Inșă, fiindcă Hobjileștilor dreptate li s-a dat pentru netăcerea lor, s-au orînduit ca să se mai cerceteze de iznoavă de dumnealor veliții boieri, jalobele lor, să se vadă de nu sînt închise cu tăcere de 30 ani; după care, dumnealor boierii, cercetînd dintru început toate scrisorile, prin anaforaua din 3 a curgătoarei luni iunie, înștiințează că, cumpărătura pe acele două pămînturi ale lui Niculiță Rusu, este la anii 7185, în urma căreia cu 28 ani Hobjileștii au pornit jalobă asupra Rusului, că n-ar fi stăpînind pămînturile la locul unde le-a cumpărat, și unde îi arată vinzătorii, ci în tărie s-a pus în fața tîrgului, cum aceasta s-ar dovedi din cartea domnului Costandin Antohi voievod, din anii 7207 decembrie 15. Așijderea și cele din urmă ale lor jalobe se vād curgînd din vreme în vreme, trecînd la mijloc și 33 ani a tăcerii lor; care după pravilă ar putea să-i ajute pe tîrgoveți, și cu totul pe Hobjilești să-i depărteze. Cînd divanul, primind jalobe, nu va fi închis trecerea anilor și iarăși fiindcă și Hobjileștii se vede că au făcut tăcere de 30 ani, care dacă Divanul, atunci judecînd nu va fi primit jalobe, cerere acum nu încapă a face. Și, de vreme ce Divanul jalobe a primit și locuitorii încă cunoscînd, și mulțumiți arătîndu-se, prin scris au făcut rugămîntea de a le și întări judecata.

Domnia mea, dar, împreună cu tot Sfatul judecînd, și întocmai hotărînd fără strămutare a se urma, poruncim dumisale marelui logofăt de Țara de Jos, să se rînduiască un boier hotarnic, — pe care se va socoti de către preosîinția sa părintele mitropolitul și de dumnealor veliții boieri — să meargă la starea locului și să măsoare toate pămînturile pe care este zidit tîrgul; și, urmînd întocmai la toate precum mai sus se hotărăște și se cuprinde prin această carte de judecată ce s-a dat Hobjileștilor.

Și după asemenea carte, ce s-a dat și locuitorilor, întărită și cu a noastră domnească iscălitură și pecete, se așează și să se dea sfîrșit, dînd și mărturie ca să știe fieștecare, urmarea ce trebuie să păzească.

Noi, Alexandru Costandin Moruzi, voievod.

Arh. St. Iași, Cîndica K/370, f. 212—215.

## 28

*1806 aprilie 12, <Tg. Frumos>. — Jalba locuitorilor din Tîrgul Frumos către Domnie, arătînd obișduirile din partea posesorului moșiei pe care era așezat tîrgul.*

...1) noi și să o ducem în coșere, și nouă loc de hrană îndestul nu ne dă, și niște arături ce am făcut în primăvara aceasta, ni le-a oprit și

<sup>1</sup> Lipsește jumătatea de la început a documentului

au rămas nesemănată, pricinuindu-ne mare sărăcie, care obiceiuri noi niciodinioară n-am avut; pentru care cu lacrimi ne rugăm milei înălțimii tale, ca să te milostivești asupra noastră săracilor, să nu fim asupriți după cererea pîrîtului orîndator, ci să fim miluiți a se urma după cum și pînă acum, după lumnatele hrisoave ce are acest tîrg, de la lumații domni, de miluire, ca să ne putem și noi hrăni, și să purtăm și birul cinstitei Visterii, cum și alte havalele ce ne vin, fiind oameni săraci și mare pomană va rămîne mării tale.

Robii mării tale, toți locuitorii birnici din Tîrgul Frumos...<sup>1)</sup>.

Arată că orîndatorii moșiei tîrgului moșiei i-ar fi asuprind făcîndu-le obiceiuri noi...<sup>2)</sup>.

...<sup>3)</sup> du-să jalba lor adevărată, dumneavoastră pe acei cumpărători nici într-un chip să nu-i îngăduiți a-i sili mai mult peste vechiul obicei, ca să rămîie odihniți; și de punerea la cale ce veți face, sau pricinile ce vor dovedi într-alt chip, pe larg să trimiteți înștiințare către dumnealui marele logofăt de Țara de Jos.

Mare logofăt

S-a trecut <la condică>

(L.P.)

Arh. St. Iași, Doc. P. 736/4.

## 29

*1807 septembrie 12, <Piatra Neamț>. — Zapisul tîrgoveților din Piatra Neamț, dat unu! pentru altul, ca să fie uniți la judecata cu Dimitrie Bogdan, „pentru tîrgul Piatra“. Ei s-au „răzvrătit“ împotriva stăpînului moșiei.*

Adică toți lăcuiitorii din tîrgul Pietrei — dimpreună bogat și sărac, mare și mic, care mai jos, din cîți știm carte ne vom iscăli cu mîinile noastre, iară cei ce nu vor ști, se vor iscăli prin punerea degetilor — dat-am adevăratul zapis al nostru, unu la mîna altuia, ce este dat la mîna lui Manolachi blănar, pentru ca la toată curgerea judecării ce avem cu dumnealui Dimitrachiu Bogdan, pentru tîrgul Pietrei, să stăm cu toți la un cuvînt, cu unire, la toate pricinile ce s-ar întimpla; să sărim cu toții, unu pentru altul, netrăgîndu-ne într-o parte cînd ne-a trage la vreo judecată, pe vreunul din noi, să avem a merge și a răspunde cu toții într-un cuvînt, măcar orice s-ar întimpla, una să fim, pînă cînd se va așăza un luminat domn în Scaun ca să ni se hotărască toată curgerea judecării de către un luminat domn.

Iară care nu va sta la un cuvînt, după cum ne-am apucat prin acest zapis, acela să fie subt pedeapsa a tot tîrgul, a-l ucide cu pietre, și sub blăstămul sfîntului Ioan și a tuturor sfinților — unul ca acela, ce

<sup>1)</sup> Lipsește continuarea.

<sup>2)</sup> Un rezumat marginal.

<sup>3)</sup> Lipsește începutul poruncii domnești.

s-ar afla făcînd vreo economie de a se ajunge cu dumnealui Dimitrachi Bogdan, sau cu vechilii dumisale, dînd bezinîn, sau altceva amestecătură făcînd împotriva judecării noastre.

Pînă cînd se va rupe toată judecata de un luminat domn — în ce chip a fi mila lui Dumnezeu — și la judecată să avem cu toții a merge la luminatul domn, ce-l va trimite Dumnezeu în Scaun, să ne căutăm toată judecata. Și după cum se va hotărî de către luminatul Divan, vom fi următori. Și spre încredințare am iscalit.

Ioniță Necorescu	Andoni șlicar
Lupu băcal	...Tănase
Vasile Buțuchi	Neculai Grăpescu
Tănase blănar	Petre Sîrbu
Petre Mătăsaru	Toader croitor
Panaite Eșanu	Gheorghe Vlaicu
Theodor...	Simion ciubotar
Panaite Buțuică	Manolachi
Stamatin...	Radu croitor
Tudorachi cojocar	Vasile Matricaliu
Eu Matei fiul lui Dumitru blănar	Gavril vornic
Vornicul Inițe	Ichim Ungureanu
Sandul Bălan	Ion luga
Vasilachi casap	Iordachi Șoldan
Iftimi Mîrzacu	Hagi Paraschiv
Dumitru Ciolpan	Ioniță fiul lui Apostol
Mihai Olaru	Lupul ginerele lui Angheloi
Iamandi Sîrbu	Ion fiul lui Angheloi
Stavri băcalu	Ilia...
Ion Neculau	Vasile...

*1807 septembrie.* Cu bună voie și primire a tuturor tîrgoveților din tîrgul Piatra, mi-au dat această scrisoare, ce era făcută între dînșii, pentru răzvrătirea lor asupra dumisale vornicul Dumitrachi Bogdan, ca să o dau eu la locul ce voi socoti.

Pentru aceea, dar, încredințîndu-se și de mine, o am dat-o la dumnealui vornicul.

Balș, spătar

Arh. St. Iași, Doc. P. 300/54

### 30

*1812 decembrie 20, <Iași>. — Copie de pe anajoraua Divanului întărită de domn, privind judecata dintre tîrgoveții din Adjudul Nou și logofătul C. Balș, stăpînul moșiei pe care era tîrgul.*

Prea înălțate Doamne,

Înălțimii tale au dat jalobă tîrgoveții din tîrgul Agiudului, de la tînutul Putnii, cerînd ca să se strice așezarea și învoiala ce s-a făcut

cu vechilul dumisale logofătului Costandin Balș — stăpînul acestui tîrg — cu cuvînt, întîi că ei din vechi, cînd s-a statornicit în acest tîrg, au făcut învoială în scris, cu stăpîna moșiei, sărdăreasa Ilinca Canta, ce să dea fiiștecare locuitor; asupra căreia învoiei li s-a făcut și carte de la domnul Mihail Costandin Suțu voievod și, așa, de atunci și pînă ce a trecut moșia în stăpînirea dumisale logofătului, s-a urmat întocma după acea așezare și cartea pomenitului domn. Iar după ce a trecut la dumnealui, trimițînd vechil acolo ca să facă așezare cu dînșii, unii dintre dînșii, ce au fost rînduiți a face așezare cu vechilul dumisale logofătului, au făcut așezarea ce o are în scris dumnealui logofătul, cu asuprirea lor și că lor nu le-a fost cunoscută și nici sint iscăliți toți la acea așezare, cerînd ca, după cartea pomenitului domn Mihail Costandin Suțu voievod, să se păzească și de acum înainte urmarea plății adetiului moșii între dînșii și între dumnealui logofătul.

Pe lîngă care jalobă a lor, au scos de au arătat mai întîi o scrisoare de așezare ce au făcut ei cu sărdăreasa Ilinca Canta și fiul ei Costandin Canta, la anii 1794 iunie 23; cum și cartea pomenitului domn din anul 1795 februarie 15, prin care se cuprinde că: după în scris așezare ce au făcut cu sărdăreasa, să aibă a da cîte doi lei de dugheană și crîșme, care vor fi la uliță, cum și de crîșmele care vor fi la mahala, tot asemenea; și cîte un leu de casele care vor fi la mahala, însă nefiînd nici un alișverîș; iar vinul, rachiul și orice alt alișverîș vor vre să facă, fără oprire să fie; se întărește și de către domnia sa, așezarea, ca mai mult, nici sărdăreasa sau clironomii săi, nici tîrgoveții, să nu se supere a se adăogi la venit, nici a se scade, însă și ei, după zapisul ce au dat la Visterie — cu îndatorire cum că împrejurașilor celor cu moșiile nu le vor pricinui oricît de puțină păgubire — să aibă a urma. Iar de s-ar arăta împotriva urmare lor, pe toți tîrgoveții să-i izgonească la alte tîrguri, și tîrgul acesta să rămîie stricat. Hōtărîndu-le și ziua de tîrg, marța.

Impotriva cărieși jalobe, din partea tîrgoveților, și a învoiei și a cărții domnești arătată mai sus, întrebîndu-se și pe dumnealui logofătul ce are a răspunde, dumnealui a arătat că, după ce moșia aceasta Răspopii — pe care este lăcuit tîrgul acesta — cu alte săliște și părți de la ținutul Putnii, fiind a vinovatului Costandin Canta, după cererea epitropiilor, din porunca stăpînirii, s-a scos la mezat spre îndestularea *păgubașilor prădați de către Costandin Canta, fiul serdăresei*. Care, strigîndu-se pe rînduiala păzită, și cu prețul cel mai de pe urmă făcîndu-se hareciul asupra dumnealui, i s-a dat întăritură de la Divan spre veșnica stăpînire și ca să-și iei tot venitul de la toți, după obiceiul pămîntului, care întăritură au arătat-o de față fiind din anul trecut 1811 septembrie 24.

Apoi, trimițînd vechil la fața locului ca să facă așezare venitului tîrgului, rînduindu-l vechil a chemat pe tîrgoveți și le-a arătat că moșiile aceste, prin cumpărătura de veci, trecînd în stăpînirea dumisale logofătului, voiește ca să facă așezare pentru adetiul ce se cuvine a lua stăpînul moșiei de la fiiștecare. La care cerere nici ei nu s-au arătat împotrivitori, fără numai au zis că gata sint a se alcătui prin învoială la darea adetiului, pentru folosul stăpînului, însă și stăpînul să pui la cale, pentru dînșii, a avea locul trebuincios pentru hrana lor. Căci trupul

moșiei pe care este locuit târgul nu le este îndestul nici pentru imașul vitelor și toată ceelantă a lor hrană, pe moșii străine, cu grele plăți de bani o întîmpină.

Și așa, vechilul dumisale, cunoscînd strîmtoreala ce o aveau ei tirgoveții cu lăcuirea și hrana numai pe moșia târgului, a slobozit și toate celelante moșii, și părți de moșii megieșite cu moșia târgului, ca să fie spre îndestularea lor de arat și cosit și pășunatul vitelor, și să dea dijma obișnuită. Care moșii, în vreme stăpînirii serdăresei Canta, se vindea venitul lor la alții și ei nu erau volnici a se hrăni pe dinsele; și întru aceștia chip, mulțămindu-se, au stătut împreună cu vechilul și au alcătuit ce adetiu să ia stăpînul moșiei de la dînșii, cum pre larg se arată întru aceeași scrisoare ce au dat ei, care este dintr-acest an, ghenar 18; în care după ce s-au iscălit acei ce au fost față, apoi, de către vechil, s-a dat în mîna lor și, ducînd-o în târg și cetînd-o, au iscălit-o și acei ce n-au fost față și ducînd-o la mîna vechilului, s-au iscălit marturi acei ce s-au tîmplat față, adică: Costachi Zăgănescu căpitan, și Angheli Palsa (?) gramatic, dumnealui marele postelnic — aflîndu-se atunci acolo — și Neculai Stavăr.

Și, asemenea scrisoare de așezare au primit ei, de la vechilul dumnealui, asupra căreia cerînd dumnealui logofătul de la Ocîrmuire ca, spre nestrămutarea aceștii așezări, să i să și facă întăritură după obicei, și Ocîrmuirea văzînd că învoiala aceasta atîrnă asupra locului dughenilor și asupra orînzii băuturii, cum și alte venituri ce se cuvin stăpînului târgului — după scrisoarea de așezare — care sînt drepte și legiuite, neavînd cuvînt de anerisirea învoielilor celor drepte, fiind și un preț cuviincios; cum și pentru orînzi, după pronomiile și întăriturile ce au de la domni, sînt a stăpînilor târgurilor și numai băutura stăpînului poate să se vîndă, iar alții nu sînt volnici a vinde băutura, și dacă pronomionul acesta, cu învoială l-a dat dumnealui logofătul tirgoveților — și mai cu ușurare decît se urmează la alte târguri — hotărăște Divanul Ocîrmuirii, prin întăritura ce s-au dat dumnealui logofătului, dintr-acest curgător an iulie 6 ca întocmai după cuprinderea învoielilor să se urmeze.

Prea înălțate, într-acest chip fiind curgerea pricinii, învoiala ce o au ei cu sârdăreasa Ilinca, de către noi se socotește că nu are nici o putere; întii că moșia n-a fost a sârdăresei, ci a soțului ei; al doilea că, de a și iscălit fiul ei, atunci cînd au iscălit au fost nevîrsnic; și dacă ar fi rămas întru a sa stăpînire, <pe> cuvîntul nevîrsnicii, însuși el putea să strice ace învoială; al treilea, că în învoială și în cartea pomenitului domn, Mihail Costandin Suțu voievod, ce o au locutorii la mîna, curat zice ca învoiala să se păzească de către sârdăreasă și de către cliromonii săi. Apoi iată, dar, că de către sârdăreasă s-a păzit. Iar după ce din porunca Stăpînirii — cu veșnică vînzare și în privilegiile pămîntului, spre îndestularea păgubașilor acelor prădați de către Costandin Canta, fiul serdăresei — prin mezat au trecut în stăpînirea dumnealui logofătului, noi nu socotim a avea vreun temei ace învoială și cartea pomenitului domn, ci numai atunci ar putea ei să se întemeieze întru acea învoială și carte, cînd ar zice că și trecînd cu vînzarea de veci, moșia la cineva, să se urmeze tot după ace învoială.

S-a cercetat și pentru așezarea ce au făcut ei, cu dumnealui logofătul, de s-a făcut fără știrea lor, precum ei jăluiesc, și de li s-a făcut vreo asuprire cu această așezare; și cît pentru așezare, că s-au făcut cu știre tuturor tîrgoveților, însuși unul dintre dînșii — anume căpitanul Gheorghe Trufanda, care are 4 dugheni și 5 casă într-acest tîrg al Agiudului — au mărturisit înaintea noastră că el, împreună și cu alții, au fost puși de către toți tîrgoveții ca să stei și să facă învoială cu vechilul dumnealui logofătului, și făcîndu-se învoielile față au fost pînă cînd au iscălit unsprezece neguțitori din cei ce erau adunați, și iscăind el s-au dus apoi.

Și la aceasta, noi socotim că scrisoarea de așezare, ce-au dat-o ei dumnealui logofătului, fiind mărturisită de unii din însuși dintre dînșii, că este dată cu bună primirea lor, încredințată de martorii pomeniți mai sus și adiverită de către dregătorii ținutului, nu poate a le rămîne vreun cuvînt că n-au avut știință, căci și cu plata adetiului au urmat după așezare.

Cunoaștem și noi, de bună, învoiala ce-au săvîrșit cu dumnealui logofătul, că este făcută cu a lor mulțămire și urmată după toată dreptatea, și se cuvine după obiceiul pămîntului a se păzi fără strămutare, iar cea desăvîrșită hotărîre rămîne la înaltă înțelepciunea înălțimii tale.

Al înălțimii tale, smerit rugător,  
Veniamin, mitropolitul Moldovei.

Prea plecate slugi, Iordache Canta mare logofăt, Dimitrie Sturza mare logofăt, Vasile Costache mare vornic, Costandin Balș mare vornic, Vasile Roset mare vornic, Alecu Balș vistiernic.

Nemuțămîți arătîndu-se locuitorii tîrgoveți din tîrgul ce se numește Adjudul Nou, de la ținutul Putnei, cu judecata preaosfințitului mitropolit și a dumnealor veliților boieri, cuprinsă mai jos, prin anaforaua aceasta, poruncit-am de s-au scos — cu al nostru cinstit și credincios boierul dumniei mele Costandin Balș, iost mare logofăt de Țara de Jos — și la Divan, de față înaintea noastră și a tot Sfatul, și după ce s-a cetit anaforaua înaintea domniei mele, fiind ei întrebați la ce nu se mulțumesc, cererea lor a fost ca și dumnealui logofătul să-și urmeze luarea venitului de la dînșii după așezarea ce au făcut ei (cu cei mai dinainte stăpîni, cînd au descălecat tîrgul acolo) care este cuprinsă prin cartea răposatului domn Mihail Costandin Suțu voievod din 1795 februarie 15, ce au la mîna lor, iar nu după învoiala și așezarea ce au făcut cu vechilul dumisale logofătului, nefiind primită de toți.

Și, cetîndu-se și cartea pomenitului domn, s-a văzut că are două osebiri, una dîndu-li-se privileghiu ca să poată descăleca tîrgul acolo, și alta cuprinzîndu-se așezarea ce au făcut cu stăpîinii de atunci, pentru luarea venitului de la dînșii. Și, cît pentru a fi tîrgul acolo, rămîne dar cartea întru toată puterea ei, a se urma pentru totdeauna; iar pentru venitul ce se cuprinde întrînsa, după așezarea ce făcuse cu cei de atunci stăpîni, fiindcă cu vînzarea prin sultan-mezat a trecut la dumnealui logofătul, întărîndu-se de la Divan stăpînirea după obiceiul țării, și nici ei în cîtă vreme s-a strigat la mezat nu s-au arătat cu acea carte să facă vreo pretenție după pravile și obiceiul pămîntului, dumnealui

logofătul nu este dator a urma tocmelile lor celor mai dinainte stăpîni, și la această osebite și acea carte rămîne fără putere.

Apoi, cercetîndu-se de sînt ei asuprași despre dumnealui logofătul, s-a cunoscut în faptă că îndată ce s-a făcut stăpîn acestui tîrg, a urmat chipurile spre statornicie și odihna lor, cumpărînd cu grele sume de bani și alte osebite părți megieșite, pentru îndestularea hranii lor și a dobitoacelor, aflîndu-se mai înainte foarte strîmtoriți. După aceasta însuși dumnealui logofătul din buna voință dumisale, înaintea noastră și a tot Sfatul, spre îndestularea voinței lor, au primit într-acest chip.

Întîi, să-i întoarcă tîrgoveții banii și cheltuielile ce a făcut, și să rămîie tîrgul al lor; și la aceasta niciun răspuns n-au dat.

Al doilea, dacă la aceasta n-au dat niciun răspuns, dumnealui logofătul a primit că din cuprinderea învoielii ce au făcut cu vechilul dumnealui, să le dăruiască, ori bezmănul pe stînjenii ce cuprind du-ghenile lor, ca să nu plătească, sau pentru vînzarea rachiului și a horelcii să nu deie nimica și să lîe slobozi a vinde, alegîndu-și ei, dintre aceste două, care vor voi.

Al treilea, care dintre dînșii nu se vor mulțami a șide în tîrgul acesta, cu urmarea așezării făcută prin știrea Visteriei, ridicîndu-se de acolo și mergînd la alte locuri, aici în țară, dumnealui se îndatorește a le plăti binalele ce vor avea, după dreaptă prețaluire ce se va face în frica lui dumnezeu, și în locul acelora se îndatorește să aducă pe alții ca să nu se pricinuiască cit de puțină neorînduală tîrgului. Care primire a dumisale logofătului, fiind cu cuviință și fără păgubirea lor, am hotărît domnia mea cu tot Sfatul nostru, ca dumnealui logofătul, urmînd precum înaintea noastră s-a îndatorit, pentru celelalte să aibă a-și lua venitul întocmai după învoiala ce au făcut ei cu vechilul dumnealui, întărîndu-se anaforaia aceasta și cu a noastră domnească pecete.

1813 febr. 24.

Noi Scarlat Calimah voievod

A citit Mihalache Sturza, mare logofăt.

Arh. St. Iași, Condica lit. K. 375, f. 48-53.

31

*Scarlat*

1813 iunie 23, Iași. — *Hrisovul dat de Alex. Calimachi voievod, fiicei sale Ralu Calimachi, căreia îi face danie Tîrgul Frumos.*

Cu mila lui dumnezeu, noi Scarlat Alexandru Calimah voievod domnul țării Moldovei.

Precum pronia cerească nu încetează niciodinioară de a se îngriji pentru toată suflarea și făptura ca să le păzească în stărea lor cea orînduită, așa și ocîrmuitorii noroadelor — care sînt aleșii proniei,

și orînduiți de a împlini o parte din însuși iconomia înaltei sale ocîrmuirii, spre înlesnirea omeneshii viețuiri și ocîrmuirea dreptăților ei — se cuvin a fi cu o asămănată purtare de grijă pentru ca să se arate următori buneii sale voințe. Neapărată dar este datoria ocîrmuitorilor de a fi cu gîndul și cu rîvna sufletului la săvîrșirea acestui scopos și, întru cît îi va ajuta puterea și prilejurile, să nu cruțe revărsarea facerilor de bine către supușii stăpînirii lor, păzind o potrivită îngrijire pentru toate stările supușilor, ca să-i înlesnească în dreptățile lor, și să-i ajute întru cele cuviincioase ale viețuirii.

Domnia mea, din ceasul ce dumnezeiasca pronie ne-a orînduit de-al doilea la părintesc Scaunul domniei țării aceștea, a iubitei noastre patrii, cugetînd cu sufletească simțire la slăbăciunea stării deobștie, a lăcuiitorilor aceștii țări, urmată din prelungirea oștirii trecute în curgere de șase ani, toată sîrguința am pus-o mai întii, de a căuta chipuri ca să ajutăm starea cea vătămată a obștiei locuitorilor, de a slobozi cea de istov răsufolare a lor, obosiți fiind de greutatea sarcinilor ce au purtat. Și, în scurt, de a face tot ceea ce a stătut prin putință ca să-i mîngîiem și să-i îmbărbătăm spre o de iznoavă alcătuire a stărilor, rîvnind în tot chipul ca să-i aducem la dorita fericire, precum deobștie sînt văzute sămnile buneii-voințe și a lucrării noastre către aceasta, de vreme ce nici osteneală am cruțat, nici strădanie am socotit, dar nici la însăși starea noastră, această — iarăși din cunoscutele întîmplări ale războiului strîmtorită — cît de puțin privind.

Am ridicat și am întîmpinat cu cele mai simițitoare cheltueli greutățile trebilor Domniei, trecerea rămășițurilor oștirii, petrecerea robilor și a altora ce s-au întîmplat, fără a supăra pe locuitorii țării cu cea mai puțină dare spre întîmpinarea acestor grele cheltuieli. Iar pe lîngă aceasta, nu am depărtat nici rîvna cuviincioasă de a urma pildelor celor de mai înainte noastră luminați domni, care dimpreună cu lucrarea altor folosuri deobștie, s-au sîrguit a cuprinde și cu agiutoruri deosebite pre cei ce i-au aflat vrednici de asemenea împărtășiri sau pentru răsplătirea slujbelor, sau pentru sprijinirea stării și înlesnirea viețuirii, atît din pămînteni, cît și din cei străini; nu mai puțin și pre fii și fiicele de domni, cărora starea neamului și cuvîntul părinteștilor slujbe, acelor cu jărtvire către prea puternica Împărăție, le dă mai cu deosebire dreptăți spre a avea din partea pămîntului asemenea agiutoriuri, pentru întemeierea stării și înlesnirea viețuirii lor.

Văzînd, dar, domnia mea, că toți cei mai dinaintea noastră luminați domni, după legiuitul obicei din vechi al pămîntului, ce se păzește, au dat și au hărăzit — celor ce au socotit cu cuviință, atît din pămînteni cît și fiilor și fiicelor de domn — moșii, tîrguri, și altele ca acestea, drepte ale Domniei, prin veșnice danii și întărituri, pentru cuvîntui slujbelor și întemeierea stării neamului lor, nu am lăsat de a face și noi cele din partea noastră agiutoruri și hărăziri, către asemenea obrază, după dreptățile ce au avut.

Drept aceea, după ce întru aceasta, prin cît a fost cu cuviință și prin cît s-a putut, am împlinit datoria noastră către alții, luat-am aminte și pentru prea iubită fiica noastră, luminata domniță Ralu



Calimah, către care și glasul firii și datorie ighemonicească ne îndeamnă spre deosebită îngrijire. Și socotind că, după toate acestea cunoscute deobște și netăgăduite mărturii — a rîvnii și a necruțării noastre spre folosul și binele patriei noastre — se cuvine a fi împărțită și lumina sa, precum și alți fii și fiice de domn, și încă mai cu deosebire pentru cuvintele dreptății domneștilor noastre slujbe către patrie, după cercarea ce am făcut spre a afla chipul cuviincios către aceasta, am aflat un tîrg în cuprinsul ținutului Cîrligăturii, numit Tîrgul Frumos, carele este pe drept loc domnesc și nu s-a dat pînă acum nimăruî întări-tură de stăpînire asupra lui.

Deci acest tîrg — întru care, după cercetarea ce-am făcut domnia mea, am aflat că sînt două vetri de tîrg, numite vatra veche și vatra nouă, și care după hotărîtura ce s-a făcut la anul 1796 din poruncă domnească, de către dumnealui spătarul Teodor Balș, ce era atunci pitar și de către stolnicul Neculce, se găsește, prin mărturia hotarniceii ce au dat, arătat și în măsură de stînji, adică, vatra veche 491 stînji domnești în lung, și 243 în curmeziș, iar vatra nouă 198 stînji în lung și 324 în curmeziș — îl facem și-l dăm veșnică danie și hără-zire luminatei domnițe Ralu Calimah, prea iubitei noastre fiice, cu tot locul cuprinderii lui, cît nu este pînă acum dat danie nimăruî, care să aibă a-l stăpîni, atît luminarea sa cît și clironomii luminării sale, din neam în neam, nestrămutat și neclătit, nici odinioară în veci, luînd de-a pururea întru deplină pace, și tot folosul veniturilor sale, precum se urmează și la alte tîrguri ale țării, care se află date danie altora ; și după cum, anume, se hotărăște prin hrISOVUL acesta al domniei mele, adică : pentru vinul, rachiul și horilca, care pe la alte tîrguri este hotărît prin hrISOAVE domnești, ca să ție și să vîndă numai stăpîinii tîrgurilor, domnia mea, nevoind a opri alijverișul cel obștesc, lăsăm slobodă vînzarea lor fiștecării din tîrgoveți, și luminarea sa hotărîm ca să aibă a lua, din vînzarea acestor băuturi, acest venit, adică, cîte 10 parale pe toată vatra de vin, ce se va vinde în tot cuprinsul tîrgului, prin crășme și cîte 30 parale de toată vatra de rachiul sau horilcă, ce se va vinde iarăși în cuprinsul tîrgului. Oricare, dar, din tîrgoveți va voi să vîndă vin, rachiul sau horilcă, plătînd venitul acesta, volnic să fie și neoprit, însă nimeni să nu înceapă vas cu vin sau rachiul și horilcă, ca să vîndă, fără știrea luminării sale sau a vechilului ce-l va avea orînduit.

Din chiria dughenilor să ia la 10 bani unul pe an, de la toți acei ce vor avea dugheni ; atît de la cei ce le vor da cu chirie, cît și de la cei ce nu le vor da, și vor face ei înșiși alijveriș întrînsele, să ia după analoghia celorlalte dugheni ce vor fi date cu chirie, care plată fiind pentru bezmănul locului — au să o deie și acei ce vor face alijveriș cu bău-turile însămnate.

Fiiștecare gospodar, trăitor la mahala, să aibă a plăti pe an cîte doi lei bezmăn, ca unii ce au loc mai mult cuprins cu ogrăzi și altele, decît acei cu dugheni, și nici zile nu lucrează.

Orînda păcurii și a dohotului, ce se va vinde în tîrgul acesta va fi, precum și la alte tîrguri, numai a luminării sale ; căci acestea fiind din

matahurile pămîntești și nu din lucrurile cele de întîia trebuință, nici o supărare nu aduc obștiei locuitorilor de a fi lăsate numai stăpînului tîrgurilor. Pentru aceea, nimeni să nu fie volnic a vinde păcură și dohot, nici în tîrgul acesta, fără a se învoi spre aceasta cu luminarea sa, sau vechilul ce-l va avea rînduit.

De la negușitorii străini și alții ce aduc marfă de întind la iarmaroace spre vînzare, la tot iarmarocul se ia cîte 40 bani de o întindere sau tarabă, iar la celelalte zile de tîrg, de piste an, la toate se ia asemeni 12 bani. Nimeni din tîrgoveți sau străini să nu fie volnici, fără știrea luminării sale sau a vechilului ce va ave, și fără învoire, a face casă sau dugheană pe locul tîrgului ; asemeni și cei ce vor voi să vîndă casă sau dugheni sau orice altă, să fie datori a face înștiințare mai întîi luminării sale, sau vechilului luminării sale.

Căsăpia acestui tîrg să fie volnici a o ține oricare vor voi, din tîrgoveți numai, iar nu și din străini ; și să fie slobozi a tăie carne de vacă, de oaie și de miel, pentru hrana tuturor locuitorilor, fiind datori cu toții a răspunde pentru acei ce se vor pune casapi, cînd nu se vor păzi ca să aibă carne bună și cu îndestulare, sau se va întimpla lipsă în tîrg de carne ; dar țiiitorii căsăpiei să fie datori a plăti stăpînului cîte un leu de tot boul și vaca, și cîte cinci parale de oaie, capră și miel, ce vor tăia în tîrg, iar cu altă nimică să nu fie supărați.

Velniță, nimeni să nu fie volnic a face fără știre și învoială cu luminarea sa, sau cu vechilul luminării sale ; deosăbit va lua luminarea sa și dijma obicinuită din livezi, grădini și altele ce se vor afla pe locul tîrgului, întocmai după ponturile domnești. Iar venitul mortasișiei, fiind dat mai dinainte miluire schitului din codrul Eșii, despre Socola, ce este acum mitoc al sfîntului Spiridon și bisericii domnești din Tîrgul Frumos, acesta, de către răposatul domn Matei Ghica voievod, cu hrisov din anul 7263 iulie 18, rămîne a-l ave și de aice înainte numitele biserici spre pomenirea domniei sale.

Deci, spre întărire și veșnică statornicie daniei aceștia, a Tîrgului Frumos, ce am făcut-o prea iubitei fiicei noastre, luminatei domnițe Ralu, s-a dat acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, supt credința a însuși domniei mele, noi **Scarlat Alexandru Calimah** voievod și a prea iubit fiului domniei mele, **Alexandru** voievod și supt credința a cinstiți și credincioși boerilor **Divanului** domniei mele, dumnealor **Iordachi Cantacuzino** mare logofăt din Țara de Jos, **Dimitrie Sturza** mare logofăt de Țara de Sus, **Vasile Costachi** mare vornic de Țara de Jos, **Costandin Balș** mare logofăt de Țara de Jos, **Grigorie Sturza** mare vistiernic, **Manolache Dimachi** mare vornic de Țara de Sus, **Dimitrie Bogdan** mare vornic de Țara de Sus, **Vasile Roset** mare vornic al Obștiei, **Dimitrie Zambaco** hatman și pîrcălab **Sucevei**, **Costachi Negrea** mare postelnic, **Iordachi Manu** fost mare postelnic, epistatul **Comisiei**, **Alecu Balș** fost mare vistiernic, epistatul **Vorniciei** de **Aprozi**, **Alexandru** mare cămăraș, **Iordachi Balș** mare agă, **Neculai Roset** mare spătar, **Dimitrie Beldiman** mare ban, **Dimitrie Statachi** mare căminar și credința a tuturor boierilor domniei mele, mari și mici, ca să fie spre adevărire și veșnică întăritură.

S-a scris la Scaunul domniei mele în oraşul Eşi, întru a doua domnie a noastră la Moldavia, în anul dintîi.

Scarlat Alexandru Calimah voievod

S-a trecut în condica Visteriei de hrisoave,  
Constandin Veisa

Arh. St. Iaşi, Doc. P. 736/5.

## 32

*1813 august 8, <Iaşi>. — Copie de pe anaforaua Divanului, întărită de Domnie, prin care s-au rezolvat neînfelegerile dintre tîrgoveţii din Focşani şi proprietate (m-rea Mera).*

La trecuta lună martie a dat jalbă înălţimii tale prea cuvioşia sa Zaharia, arhimandrit şi egumen al mănăstirii Mera de la ţinutul Putnei, <arătînd> că locuitorii din tîrgul Focşani şi satul Odobeşti, — cei care îşi au dugheni şi aşezări pe locul mănăstirii — unii au cuprins loc mai mult cu binalele ce au, iar alţii mai puţin, şi că numai cite un leu de casă plătesc bezmăn pe an, şi cei mai mulţi fac neguţitorie şi ţin băutură pe la casele lor, pricinuindu-se păgubire mănăstirii; <şi> făcînd cerere ca să se măsoare locul în stînji a fiiştecăreia case, şi lepădîndu-se trei părţi, o parte să plătească cite 20 parale stînjiul şi să se îndatorească şi pe cei ce ţin băutură pe la casele lor să se învoiască cu mănăstirea; cînd atunci s-a dat luminata poruncă a înălţimii tale către starostii de Putna ca, după dreptate, să puie la cale cererea mănăstirii să nu se păgubească; iar de se va arăta vreo parte cu nemulţămire să-i sorocească să vie la Divan.

Acum s-au arătat cu jalobă către înălţimea ta, o samă din locuitorii tîrgoveţii din Focşani, cerînd judecată cu cuvioşia sa, fiindcă nu s-ar fi mulţămînd cu cererea cuvioşiei sale a da bezmăn cite 20 parale pe stînji, cum s-a arătat.

Din luminată poruncă înălţimii tale, înfătoşîndu-se la Divan înaintea noastră pe amîndouă părţile, s-a întrebat pe cuvioşia sa, ce urmare s-a păzit după luminata carte a înălţimii tale ce s-a arătat că s-a scris către dumnealor starostii de Putna, în pricina aceasta? Şi cuvioşia sa a arătat că două părţi din tîrgoveţii s-au mulţămit şi s-au învoit după cererea ce au făcut, iar unii au rămas; cerînd cuvioşia sa, la aceasta, că acei ce au case la mahala, să plătească bezmăn cite 20 parale pe stînji, după cum se arată; cum şi cei ce vor avea dugheni iarăşi să se învoiască cu mănăstirea, precum şi de acum înainte nimeni să nu fie volnic a face binale pe locul mănăstirii fără ştirea şi învoiala mănăstirii şi iarăşi de va voi cineva a-şi preface casa sau dugheana ce va avea — sau din vreo întîmplare de foc va arde — să nu fie volnic fără ştirea şi învoiala mănăstirii a face biņa pe acel loc.

Jăluitorii, la aceasta, au arătat o carte din 1793 mai 18, de la domnul Mihail Costandin Şuţu voievod, în care se cuprinde judecata ce

au avut atunci, iarăși, locuitorii din Focșani cu mănăstirea proorocului Samoil și Precista de acolo, și cu alții ce mai au locuri în Focșani, cînd iarăși au jăluit și atunci locuitorii din Focșani că se asupresc cu bezmănul ce li se cere ; la care judecată se arată că s-au văzut aceste cărți domnești, însă :

O carte de la domnul Grigore Alexandru Ghica voievod din 1776 iunie 5 — cînd iarăși asemenea pricină a fost — și se hotărăște ca dughenile de frunte, ce se încep de la vamă din hotar, pînă la podul lui Cuciuc Gheorghe, să dea cîte 6 lei de stîngen ; dughenile de la mijloc, ce se încep de la Cuciuc Gheorghe și pînă la pîriul Căcaina, cîte 4 lei ; iar dughenile de coadă, ce se încep de la pîriul Căcaina și pînă la ocol, cîte 2 lei.

O carte din 1778 noiembrie 13, de la domnul Costandin Dimitrie Moruzi voievod, prin care iarăși asemenea se hotărăște pentru bezmăn — cum și prin cartea arătată a domnului Grigore Alexandru Ghica voievod se hotărăște.

Altă carte din 1783 iulie 28, de la domnul Alexandru Costandin voievod ; cînd atunci tîrgoveții au făcut cerere ca, ori să li se mai scadă din prețul bezmănului ce s-a arătat că s-a hotărît să dea, sau să li se prețeluiască dughenile și zidirile ce au, și să le plătească și ei se vor duce unde vor putea.

Și fiind rînduiți la Divan să li se facă așezare, deodată nici stăpînii locului n-au primit a se scade bezmănul ce s-a fost așezat, dar nici tîrgoveții să dea acel bezmăn ce s-a fost hotărît, rămîind numai să li se prețeluiască zidirile și stăpînii locurilor să le întoarcă banii. La ce de pe urmă, apoi, s-au învoit cîte 3 lei 60 bani pe stîngen de loc la frunte, 2 lei 60 bani la mijloc și 1 lei 60 bani locul cel mai de jos.

După care, apoi, cercetînd și domnia sa Mihail Costandin Șuțu voievod cererile, despre amîndouă părțile, și văzînd că invoiala făcută la judecata de sus pomenită, a domniei sale Alexandru Costandin voievod, a fost asupritoare stăpînitorilor locurilor și cu pagubă lor, hotărăște într-acestași chip să se urmeze, adică : locul dughenilor care se încep de la vale din hotar, pînă la podul lui Cociuc Gheorghe, cîte 5 lei de stîngen ; iar la mijloc, ce se începe de la Cociuc Gheorghe și pînă la pîriul Căcaina, cîte trei lei stîngenul ; iar locul cel mai de jos, ce se începe de la pîriul Căcaina și pînă la un loc, 2 lei ; iar la mahala să dea cîte un leu de casă ; cu care s-au mulțumit amîndouă părțile hotărîndu-se ca întocmai să se urmeze cum pre larg arată cartea aceasta.

Impotriva cărora arătate cărți domnești, cuvioșia sa a dat acest răspuns : că în vremea cînd s-a căuțat această pricină, erau locurile fieștecărui stăpîn nehotărîte și nu ar fi avut deplină știință cine cît loc are, și da locuri de binale și făce învoieli care nu vre ; că de ar fi avut știință ce loc are fieștece stăpîn, și-ar fi căutat folosul lor mai cu durere.

Cererea tîrgoveților este că să nu se mai strămute hotărîrea dată prin cartea domnului Mihail Costandin Șuțul voievod. Cuvioșia sa, și la aceasta a răspuns că hotărîrea și așezarea ce este făcută pentru tîrgoveții acei ce au dugheni, nu o strămută decît fiindcă la acea vreme — cînd s-a dat această hotărîre să plătească cîte un leu de casă — au fost case foarte mici și cu loc puțin, la mahala, iar acum

înmulțindu-se, nu numai că a cuprins fiiștecare loc ca de trei case, făcînd grădini și livezi de pomi, dar mai virtos, casele acelea (de cînd se văd trecuți peste 20 ani) au rămas acum dugheni ; și, în scurt, s-a făcut tîrg în mahala, și este cu paguba mănăstirii — după greutatea vremii de acum și după înmulțirea cheltuielilor mănăstirii — a da numai cîte un leu de casă ; și face cereri ca să plătească cîte 20 parale de stînjen. La care, o samă de neguțitori, cunoscînd cererea mănăstirii cu cuviință au primit și s-au învoit a plăti bezmăn după cererea mănăstirii, și dintru aceasta s-ar înțelege a avea dreptate mănăstirea.

Deci, aceste fiind cererile și răspunsurile despre amîndouă părțile, și fiindcă aceste pricini s-au căutat cu judecata Divanului Domnesc, rămîne și acum a se da hotărîrea de către înalta înțelepciunea a înălțimii tale.

Ale înălțimii tale plecate slugi,

Iordache Canta, mare logofăt ; Dimitrie Sturza, mare logofăt ; Costandin Balș, mare vornic ; Manolachi Dimachi, mare vornic ; Dimitrie Beldiman, mare ban.

După cercetarea dumnealor veliților boieri, cuprinsă mai jos prin anafora, adevărindu-ne domnia mea pentru tocmelile ce au urmat mai înainte, între locuitorii din tîrgul Focșani — atît cei care au dugheni la fața ulițelor, cum și cei care au casă la mahalale — și între cei de veci stăpînii locurilor, care cele mai din urmă așezări pentru cei ce au dugheni la fața uliței lor, măcar că și acele n-au avut statornicia lor, după cum dovedesc cărțile domnești, dar rămîne să se urmeze după aceleași așezări ; iar pentru acei care au case la mahalale, de vreme că atunci au fost case mici, cu cuprinsuri de locuri puține, iar în curgerea vremii, pînă acum, înmulțindu-se casele, nu numai că au cuprins fiiștecare mai mult loc, încît îndesîndu-se ca un tîrg, au rămas unele și dugheni, făcîndu-și alijverişurile lor ; și a plăti după aceleași hotărîri — numai cîte un leu de casă — s-a cunoscut a fi cu paguba mănăstirii, mai ales după greutatea vremii de acum.

Drept aceea, s-a cunoscut cu cuviință să se urmeze într-acestași chip, adică : după măsurile în stînjeni a fieștecăruia loc, cît se va cuprinde împrejur, scoțîndu-se trei părți, numai pe o a patra parte din toată suma stînjenilor ce va rămîne, să fie îndatoriți a plăti fiiștecare cîte 20 parale de tot stînjenu, iar nu mai mult ; și de acum înainte, nimeni, fără de știrea mănăstirii Miera, și învoială, să nu poată face nici un fel de binale pe locul mănăstirii.

Pentru care, hotărîm domnia mea, întocmai și asemenea să se urmeze, atît de către locuitori, cum și de către mănăstirea Miera. Poroncim și dumneavoastră, starosti de ținutul Putnei, să puneți în lucrare și săvîrșire după hotărîrea noastră, întărîndu-se anafora și cu domneasca noastră pecete.

1813 aug. 25.

A citit, Sturza logofăt

Arh. St. Iași, Condica lit. K/375, p. 120—123.

*1814 martie 15, Iași. — Anaforaua Divanului către Domnie, cuprinzînd constatările la care a ajuns, în urma cercetărilor ce s-au făcut spre a se curma neînțelegerile dintre obștea locuitorilor din Tîrgul Frumos și mănăstirea sf. Spiridon.*

Prea înălțate doamne,

După jaloaba ce au dat înălțimii tale preoții și locuitorii din Tîrgul Frumos, de la ținutul Cîrligăturii, au făcut arătare că din moșii și strămoșii și părinții lor, s-ar fi aflînd cu șederea în Tîrgul Frumos, și niciodată mai înainte din vechi n-ar fi fost supărați cu bezmăn de casă și cu parale de vite, păscutul de pe imașul ce l-au avut. Iar din vremea ce s-a dat danie o bucată de loc din locul tîrgului, schitului din codru Eșului, ce iaste metoh mănăstirii Sfîntului Spiridon și bisericii domnești din Tîrgul Frumos, ar fi început călugării a-i supara ca să plătească cîte doi lei bezmăn de casă pe an. În urmă, după hrisoavele ce li s-ar fi dat, n-ar fi fost supărați. Iar mai cu temei, din vremea oștirii de trei ani încoace — după o mărturie de alegere a vetrei tîrgului, ce s-a făcut în anul 1796 de către hotarnici, și după o carte de judecată a Divanului din 1811, ce s-ar fi dat mănăstirii — i-ar fi supărînd iarăși cu plata bezmănelui de casă și de orice acaret, parale de vită de pe imaș și cu zile de boieresc, după cum pe o samă le-au luat bezmăn pe acareturile ce au, parale pentru pășunat și zile de lucru. Adăogînd, pe lîngă jaloaba lor și aceasta, că tot venitul acei bucăți de loc — prin hrISOVUL de danie ce-l are mănăstirea — este dat pentru hrana și îmbrăcămîntea călugărilor de la schit și a doi preoți și un țircovnic la biserica domnească, și pentru alte trebuinți bisericești ce vor lipsi; și cît pentru biserica din Tîrgul Frumos și preoții slujitori, din partea mănăstirii puțin se ajută din jumătate de venit ce-l are biserica, fiindcă ei, țîrgoveții, i-ar fi purtînd de griji bisericii, cu toate cele trebuincioase, dintru înviechime și pînă în ziua de astăzi.

Adică, cu a lor cheltuială s-au făcut bolțile și acoperemîntul bisericii, trei odăi a bisericii, și ograda de zaplaz de jurîmprejur, și zugrăvitul catapetezmei, și toate veșmintele bisericii, două clopote, două policandre și sfeșnice, și argintării și altele multe de mare sumă de bani. Asemenea și toată leafa și hrana preoților slujitori deobștie, diaconi și clisiarhi și dascăli, și toată cheltuiala bisericii cu cele trebuincioase, și pomenirea cîtorilor la hramul bisericii pe tot anul, tot ei țîrgoveții ar fi purtînd-o. Și în loc să cunoască și ei vreun folos de la mănăstire, se vād cu totul asupraindu-se peste dreptate, de către cumpărătorii venitului acei bucăți de loc, și de către mănăstire, cu plata bezmănelui de casă și dugheană și o moară din vatra tîrgului, a unui Apostol Tăutu, și de alte orice acareturi și parale de vită păscutul de pe imaș, ce din vechi l-au avut, și cu lucrul zilelor de boieresc, și altele; și au cerșut ca, după cuprinderea hrISOAVELOR ce au, să fie puși la cale după dreptate a se odihni, ca să nu li se pricinuiască stricarea tîrgului.

După a căroră arătare și jalobă, a numiților târgoveți, înfăloșindu-se cu vechilul mănăstirii la sfânta Mitropolie, răspunsurile vechilului mănăstirii, dumnealui pitarul Ioniță Jan (?), i-au fost că, mănăstirea, pe târgoveții din vatra mănăstirii, nu i-ar fi supărînd cu plată de bezmăn, decît pe toți acei care sînt eșiți din vatra târgului, după alegerea ce s-au făcut în anul 1796, de către boierii hotarnici, și, după cartea de judecată a Divanului, sînt supărați a plăti bezmăn și parale de vită pentru imasă și zile de lucru, ca unii ce se află pe moșia mănăstirii.

Intrînd Divanul în cercetarea scrisorilor, mai întîi, vechilul mănăstirii a arătat acestea :

A) Un hrisov de la răposatul domn Matei Ghica voievod din anul 7263 iulie 18, de 59 ani, cuprinzător că pentru schitul ce iaste în codrul Eșului, la care este domnia sa ctitor, și mai fiind și o biserică domnească la Tîrgul Frumos ajunsă la stricăciune, le-a miluit pre amîndouă aceste sfinte biserici, cu o bucată de loc din hotarul Tîrgului Frumos, cît s-a aflat loc domnesc (arătîndu-l în semne și în stînjeni, după alegerea ce s-a făcut marginilor despre megieși, prin boieri hotarnici), și iarăși le-a mai miluit domnia sa, cu venitul cămărei și mortasăpiei, și altele, și din tot venitul acestor mile să se poarte de grijă acestor două biserici cu lumini, untdelemn, tămîie, hrană și îmbrăcămintea călugărilor, a doi preoți și un țircovnic de la biserică domnească. și pentru alte trebuinți bisericesti ce vor lipsi, numai și ei să aibă datorie la amîndouă bisericile, în toate zilele, să slujească dumnezeieștele leturghii.

V) O mărturie hotarnică din 1776 septembrie 29, de 38 ani, de la răposatul spătar Atanasie Ramadan, cuprinzătoare că fiind rînduit de răposatul domn Grigore Alexandru Ghica voievod, ca să meargă la Tîrgul Frumos, care este danie sfîntului Spiridon, și cît loc va socoti că este trebuință pentru vatra târgului, să-l stîlpiască cu pietre și să arate și târgoveților că porunca domnului este ca fieștecăre ce va fi șezător în vatra târgului, să aibă a da cîte un leu de casă și de dugheană pe an, iar cei ce vor fi șezători pe moșia mănăstirii, afară din vatra târgului, să dei cîte doi lei de casă pe an și dijma din toate, și arătîndu-le porunca a stîlpit și cu pietre hotară vatra târgului.

G) O carte de la răposatul domn Alexandru Ioan Mavrocordat voievod din 1786 august 3, de 28 ani, ca pentru toți acei care vor să se mute, din târgoveți, în săliștea veche, fără știrea mănăstirii să nu fie volnici a lua locuri, ci mănăstirea să le dei ceea ce va socoti.

D) O mărturie hotarnică din 1796 iulie 30, de 18 ani, de la dumnealui spătarul Teodor Balș și stolnicul Neculce — că fiind rînduiți din poruncă domnească, după cererea boierilor epitropi mănăstirii sfîntului Spiridon, ca să hotărască vatra Tîrgului Frumos, ce iaste loc domnesc, cît au fost din vechi, fiindcă moșia târgului de prinprejur, au arătat epitropii că este danie mănăstirii cu hrisovul domnului Matei Ghica voievod — unde mergînd la fața locului, arată că au strîns oameni bătrîni din târgoveți, și că cerîndu-le ca să arate și ei scrisori pentru vatra târgului nou și săliștea veche, și nici o scrisoare sau hrisoave n-au arătat, dînd samă că le au la Eși, mistuite, și așa rînduiții boieri hotarnici au făcut numai măsurătoare cu alegerea vetrii târgului nou și a săliștii vechi, în sămne și în stînjeni, de jurîmprejur, dar pietre hotară n-au pus pînă

nu vor lua a doua poroncă, și că din alegerea târgului ce-au făcut, câteva case și o cășării s-ar fi venit pe moșia mănăstirii.

E) O carte de judecată de la preosfinția sa episcopul Romanului și de la dumnealor boierii Divanului, din vremea ocîrmuirii rusești din anul 1811 decembrie 21, de judecata ce a avut mănăstirea cu târgoveții, cu cereri de plată de bezmăn de la cei ce vor fi trecînd peste semnele alegerii ce s-a făcut în anul 1796 în moșia mănăstirii; prin care, pe mănăstire, o împuternicește a stăpîni întocmai după acea alegere, adică, cîți din târgoveți vor fi cuprinși în vatra târgului vechi și nou, să nu se supere cu bezmăn, iar pentru acei ce vor fi eșiți cu casă în moșia mănăstirii, să dea cîte doi lei de casă și dijma obișnuită, scriindu-se și osebită carte Divanului, către dumnealui spătarul Teodor Balș, ca să meargă să puie și pietre hotară după alegerea de mai înainte ce-au făcut vetrii târgului de către moșia mănăstirii, cum mai pre larg arată și această carte de judecată.

Deci cerîndu-se și la locuitorii târgoveți ca să arate dovezi, și ei încă au arătat aceste scrisori :

A. Un hrisov de la răposatul domn Grigorie Ioan Calimah voievod, din 1767 iulie 3 din a doua domnie, de 47 ani — cu 12 ani în urma hrisovului mănăstirii — cuprinzător că Tîrgul Frumos, fiind din cele vechi orașe unde și Scaun domnesc a stătut, și din vreme în vreme târgul a mers tot spre scădere, cu înpuținare de oameni, care stricăciuni și împuținări de oameni s-a încredințat domnia sa de la ispravnicul țitutului, că s-au pricinuit lui multe de la vremea ce s-a dat danii acest tîrg, că supără călugării pe locuitori cu bezmăn, cîte doi lei de casă; și că, cercetînd domnia sa, a văzut și dania răposatului domn Matei Ghica voievod, și cu acea danie s-ar fi întins călugării de lua bezmănul, arătînd călugării și o carte de la răposatul domn Scarlat Ghica voievod, în care volnicea pe schit să ia cîte doi lei de casă.

Dar, cunoscîndu-se de către domnia sa că acea carte fără nici o cercetare s-a dat, și negăsind domnia sa a fi cu dreptul să se supere locuitorii ce se află în vatra târgului, cu dare de bezmăn, în vremea cînd vatra târgului nu s-a dovedit dată danie, și hotărăște ca să fie apărați, nesupărîndu-se pentru casă cu nimică; dar, pentru cele ce vor lucra pe moșie, afară din vatra târgului, să dea dijma obișnuită. Și că vrînd domnia sa a-l aduce pe acest tîrg iarăși spre întemeeri cu înmulțirea oamenilor, făgăduiește tuturor celor ce vor vrea, din părți străine, să *vic să se așeze în Tîrgul Frumos; și de bezmănul ce-i supăra călugării*, vor fi apărați și oricît de mulți oameni de vor veni străini și se vor așeza acolo în tîrg, hotărăște că nu se vor supăra întru nimică, decît numai dijma din cele ce vor face afară din vatra târgului, vor da pe obicei.

V. Alt hrisov, de la răposatul domn Alexandru Costandin Mavrocordat voievod, din 1784 mai 6, de 30 ani, cuprinzătoriu că după jaloba ce au dat și atunci târgoveții, de supărarea ce le mai face călugării pentru plata bezmănului, cercetînd și domnia sa, și văzînd hrisovul de danie a schitului și a bisericii domnești cum și hrisovul târgoveților, hotărăște ca, precum mai înainte n-au fost supărați, nici de acole înainte, toți târgoveții ce vor fi șazători în vatra Tîrgului Frumos și pe săliștea veche a târgului, să nu fie supărați a da cîte acei doi lei de



casă bezmăn, precum îi supără călugării; iar pe cei ce vor lucra la câmp, afară din târg, să dea dijma obișnuită.

G. O carte de la măria sa Costandin Alexandru Ipsilanti voievod, din 1801 mai 12, către dregătorii ținutului Cîrligăturii, după jaloaba târgoveților pentru că nu le-ar fi dînd imășul ce l-ar fi avut din vechi, și se scrie să-i pue la cale a se odihni.

D. Altă carte de la măria sa Alexandru Costandin Moruzi voievod, din 1806 aprilie 12, către dregători, scriind după jaloaba lor, ca să nu fie supărați locuitorii cu adetiul de casă și se poruncește a nu îngădui și pe vechilul mănăstirii a-i supăra mai mult peste vechiul obicei, ca să rămîie odihniți.

Prea înălțate doamne, aceste fiind cererile și la o parte și alta, și cuprinderea scrisorilor ce s-au văzut, din care s-a dovedit că locuitorilor târgoveți — după hrisoavele ce au în urma daniei mănăstirii, și a hotarnicii răposatului spătar Atanasie Ramadan — nu numai că li s-a dat vatra Tîrgului Frumos și săliștea veche, de a nu se supăra cu nici un fel de dare de bezmăn, dar răposatul domn Grigore Ioan Calimah voievod, prin hrisolul ce a dat — care în urmă se întărește și de domnul Alexandru Costandin Mavrocordat voievod, ce s-a arătat mai sus — vrînd a aduce pe acest târg, iarăși spre întemeiere, cu înmulțire de oameni străini, hotărăște ca cît de mulți oameni străini vor veni și se vor așeza acolo în târg, n-au să fie supărați cu plata bezmănelui, cunoscîndu-se că, fără dreptate se sileau călugării a-i supăra pe locuitorii, în vreme cînd prin dania ce s-a dat acelor două biserici, nu scrie că s-a dat vatra tîrgului și siliștea veche, nici pomenește ca să ia călugării lei de casă de la cei ce vor locui în târg.

Apoi, și după acea alegere a tîrgului, ce s-a făcut la 1796, întărită și cu cartea Divanului după 15 ani, adică la 1811 în vremea oștirii, mănăstirea nu poate a-i supăra pe locuitorii ca să le ia bezmăn, cu cuvînt de la cei ce vor fi trecînd peste semnele acei mărturii în moșia mănăstirii, fiind urmată împotriva hrisolului domnului Calimah voievod, ce s-a dat târgoveților, după cum nici mai înainte vreun bezmăn n-au dat, păzîndu-se urmarea hrisoavelor ce au. Asemene și de la acea alegere, în curgere de 15 ani pînă la judecata de la 1811 — de cînd sînt la trei ani trecuți — mănăstirea vreo lucrare cu punere de stăpînire pe acele semne, n-au avut; nici petre hotară de către acei boieri hotarnici nu s-au pus, nefiind primită acea alegere de către târgoveți, nevăzîndu-se după rînduială niciunul înscălit: și mai ales că, acea alegere s-a făcut fără să se vadă și hrisoavele locuitorilor.

De se va găsi cu cale de către înălțimea ta, de către noi, doamne, așa se socotești cu dreptate a curma: toți locuitorii târgoveți, boierănași, ce se află așezați în Tîrgul Frumos cu casă, dugheni, moara din târg a lui Apostol Tăutu, și orice alte acareturi vor fi, și toți acei care de acum înainte se vor aduna acolo în târg, cu faceri de casă și dugheni, spre întemeierea orașului, după puterea hrisoavelor n-au să se supere cu niciun fel de bezmăn, pe toate acareturile lor, neputînd Divanul a strămuta hotărîrea hrisoavelor ce au locuitorii. Cum și tot locul de imăș, ce din vechi l-au avut și arată că îl au și acum, asămînea și de acum să-l aibă toți târgoveții și locuitorii, pentru păscutul vitelor tuturoră ce se află cu locuința acolo în târg; însă și locuitorii să plătească

cîte cinci parale de vita mare și cîte două parale de mînzat, iar pentru viței să nu dea nimic, după urmarea ce se păzește și pe la alte tîrguri, prin hotărîrile și întăriturile domnilor de mai înainte, și după cum se cuprinde și la cartea de judecată din 1811, ce s-a dat mănăstirii. Și pentru cele ce vor lucra la cîmp, în moșia bisericilor, să dea dijma obicinuită după hotărîrea ponturilor domnești, iar pentru zilele de boieresc, ce arată că i-ar fi puind pe unii dintrînșii ca să lucreze, nici într-un chip n-au să fie supărați cu nimica, dîndu-se și porunca înălțimii tale către dregători ca, de acum înainte, să nu-i îngăduiască mai mult de orîndatorii moșiei mănăstirii a-i supăra pe locuitori cu zile de lucru; după care socotință și hotărîre a judecății, ce s-au arătat, nici mănăstirii nu-i poate rămîne vreun cuvînt de pricinuire, în vreme cînd mănăstirea a cunoscut și cunoaște folos de la numiții tîrgoveți, cu toate cele trebuincioase cheltueli a bisericii ce fac, precum s-au arătat mai sus la jaloba lor, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămîne a se da de către înălțimea ta.

A înălțimii tale, către dumnezeu smerit rugător,  
Veniamin, mitropolitul Moldovei

Prea plecate slugi, Lupu Balș mare logofăt și alte trei semnături nedescifrabile.

Arh. St. Iași, Doc. P. 736/6

## 34

*1814 aprilie 30. — Cartea domnească, dată fostului logofăt C. Ghica, spre a fi imputernicit să ia dijma după ponturi, din moșia sa, pe care se află și tîrgul Vaslui.*

Noi Scarlat Alexandru Calimah voievod, cu mila lui dumnezeu, domnul țării Moldovei.

Dat-am cartea domniei mele cinstit și credincios boierului nostru, dumnealui Costache Ghica, fost mare logofăt, și omului ce-l va avea rînduit vechil la moșia dumisale, tîrgul Vasluiului și locul de primprejurul tîrgului, ce-l are schimb de la mănăstiri, ca să aibă a stăpîni și să ia venitul de la toți acei ce vor fi cu locuința pe această moșie — tîrgul Vasluiului și locul de primprejurul tîrgului — și alții ce se vor fi hrănind acolo, din toate după obicei și după hotărîrea ponturilor domnești.

Iar pentru acei ce se vor arăta împrativitori, poruncim dumnea-voastră, ispravnicilor ținutului, ca să-i supuneți a urma întocmai după hotărîrea ponturilor domnești. Iar care va avea a răspunde să vie să-și caute prin judecata Divanului domniei mele.

(pecetea domnească)

Mare logofăt,

S-a trecut la <condică>.

Arh. St. Iași, Doc. P. 434/57.

1814 mai 20 <Iași>. — Copia anaforalei Agiei orașului Iași, pentru reinșiințarea pieții din ulița sf. Teodor din Iași.

Prin jalba ce a dat înălțimii tale o seamă din târgoveții din ulița sf. Teodor, din dosul Tîrgului de Sus, cu cerere ca să aibă și ei slobodă voie a se face adunare de locuitori care aduc brinză, lapte, verdețuri, spre vindere orășenilor, și s-a rinduit la Agie în cercetare, și prin anafora să înștiințăm pre înălțimea ta.

După poruncă, intrînd în cercetare, am aflat că la anul 1813 februarie 19, însăși porunca înălțimii tale este dată prin țidulă către dumnealui marele agă și dumnealui epistalul podurilor din orașul Iași, cu cuprindere că înălțimea ta, luînd seama pentru tot binele obștesc, atît în sănătatea cît și pentru curățirea ulițelor orașului, și înlesnirea umblării în ulițele orașului, poruncești ca întii să facă cercetare unde a fost din învechime piațul pescăriei și a celorlalte vînzări: cîrnuri de mascuri, lăpturi și altele, și apoi să se socotească acel piaț de nu este în mijlocul orașului, ca să aducă aerului vătămare și ulițelor împiedecare și necurătenie. Și, cercetînd dumnealui, a aflat că este piațul al pescăriei și al celorlalte împreună, din învechime; s-a aflat în capul uliței Podului Vechi, în ulița de la meidanul ce se coboară către Căcaina, unde este cu totul păzită curățenia orașului și înlesnirea umblării în oraș.

Și, prin anafora, la 1813 mart 10, s-a înștiințat înălțimii tale, care, de către înălțimea ta s-a găsit cu cale cercetarea ce au făcut rinduiții boieri; și poruncește iarăși dumisale, prin aceeași anafora, întărită de înălțimea ta, ca să ridice toate pescăriile de pe ulițele orașului, și celelalte împreună, și să le statornicească la arătatul piaț al pescăriei vechi, care atunci, după hotărîrea înălțimii tale, s-a pus în lucrare.

Iată, după cităva vreme, iarăși a început a se risipi adunarea aceasta prin podurile uliței sf. Neculai — de lingă Curtea Dumnească — și în alte locuri; care, vîzîndu-se de către Agie această urmare a lor, împotriva și a hotărîrii înălțimii tale și cu totul pricinuitoare de supărare celor ce umblă prin ulițe, și necurătenia și stricarea aerului ce porț pricină, s-a fost dat poruncă Agiei spre a-i ridica și a-i statornici iarăși la piațul hotărît de înălțimea ta. Apoi, căutînd și la cererile și rugămîntea jăluitoților, am cercetat și starea acelu loc și am găsit că ulița sf. Teodor, ce este din dosul Tîrgului de Sus, nu are multe umblări a orășenilor printrînsa, fiind deoparte, și s-a socotit că ar putea și acolo a se face o parte de adunare din acest alijverîș, care — de se va socoti de către înălțimea ta cu cuviință — a se statornici acele două piațuri ale pescăriei vechi din ulița sf. Teodor, în dosul Tîrgului de Sus, se va da hotărîrea poruncii înălțimii tale prin anaforaua aceasta, după care se va urma întocmai.

A înălțimii tale, prea plecată slugă,  
Costandin Palade, mare agă.

Copie încredințată de Agie, la 1817 februarie 17, iscălită de Alecu Canta, mare agă.

Noi Scarlat Alexandru Calimah voievod, cu mila lui Dumnezeu, domnul țării Moldovei.

S-a citit anaforaua aceasta înaintea domniei mele și — de vreme ce după cercetarea și de acum a dumisale marelui agă, în pricina de mai jos, cuprinde o pescărie, zarzavaturi, lăpturi și altele — s-a găsit cu cuviință să se mai așeze și al doilea piaț, în ulița arătată prin anafora pentru asemenea vânzări, spre înlesnirea și a celor din acea parte a târgului.

Hotărîm, domnia mea, ca numai aceste două piațuri să fie de acum, pentru acest fel de vânzări, în tot orașul Eși, adică acel arătat prin anaforaua întărită de către domnia mea la 1813 mart 10, și acest de acum, din dosul Tîrgului de Sus, găsit cu cuviință de către dumnealui marele agă.

Pentru care se poruncește dumnealui marelui agă, ca acestea de acum să se păzească întru toată buna orînduială, ridicîndu-se toate vânzările acestea și statornicîndu-se numai la aceste două piațuri.

1814 iunie în 2.

Arh. St Iași, Eforia Iași, dos. 17/1832, f. 21, 22.

## 36

*1814 iunie 6. — Copie de pe cartea dată de Scarlat Al. Calimachi voievod, prin care arată cum trebuie soluționate, de către episcopii și frunțașii târgului Pietra, neînțelegerile ce se ivesc între locuitorii care folosesc o parte din locul domnesc de acolo.*

Înștiințare facem prin această carte a domniei mele, tuturor cui se cuvine a ști, că atît locul din vatra târgului Pietrei, de la ținutul Neamțului, împreună și cu toate mahalalele, cît și tot locul cît s-a aflat drept domnesc de primprejurul târgului și nedat nimărui, încă la anul 1797 mai 8, de către părintele domniei mele, Alexandru Ioan Calimah voievod, cu hrisov s-a dat danie și miluire tuturor locuitorilor de la același târg, ca să le fie dreaptă ocină și moșie în veci. Însă și ei, târgoveții, să fie datori, în toată vremea, a ține — atît biserica domnească ce este într-acelel târg, întru care se cinstește și se prăznuiește hramul nașterii sfîntului prooroc, înainte mergătorului și botezătorul Ioan cum și alte sfinte și dumnezeiești biserici, ce mai sînt acolo, într-acelel târg — cu îndestulare de preoți și cu toate cuviincioasele podoabe bisericesti, pentru slujirea sfîntei și dumnezeieștii liturghii, cum mai pe larg arată același hrisov al părintelui domniei mele.

Deci, acum, născînd pricină între locuitorii dughengii din vatra târgului și alți ai lor, și între locuitorii de pe la mahalale, care au numai casăle lor de locuință, cererea mahalagiilor fiind pentru locul ce se numește Borzocheanul și Avramul — ce este afară din cuprinderea ma-

halalelor — ca să-l aibă numai ei la stăpînire, pentru a lor hrană și chiverniseală, ca unii ce pentru acel loc ar fi făcut și multe cheltueli spre dezbaterea lui de sub împresurarea megieșilor ; și pe de altă parte și tîrgoveții dughengii, cu toți ai lor, îl cer ca să fie slobod pentru imașul vitelor tuturor tîrgoveților deobște, ca unii ce și ei sprijinesc cele mai mari greutăți ce se întîmplă asupra aceluia tîrg și mai ales că ei, mahalagiii, de nu-și au dugheni la fața uliți, dar cel mai mult loc de la mahalale ei îl au cuprins, cu casele și livezile ce au făcut. din care nu puțin s-ar fi folosind.

Care, atît pentru pricina aceasta, cît și pentru alte neînvoiri ce mai erau între dînșii, amîndouă părțile au avut și înfățișare înaintea domnescului nostru Divan și a tot Sfatul, de unde, după toată cercetarea ce am făcut însumi domnia mea, după cum s-a socotit a fi mai cu cuviință dreptății, am dat domneasca noastră hotărîre ca pentru toate acele pricini, cu nestrămutare niciodinioară, de către toți tîrgoveții deobște, să se păzească urmarea întocmai și pe deplin precum în jos anume se arată.

#### *Pricinile :*

1) Pentru locul ce se numește Borsăcheanu<sup>1</sup> și Avram, ce-l cere ca să-l aibă în stăpînire numai o samă din tîrgoveții mahalagii, din partea cărora la această cerere a fost vechil Mane Orza și Ion Hama.

2) Pentru tot trupul moșiei și din vatra tîrgului și de la mahalale, cum și de prin prejurul tîrgului.

3) Pentru cît loc se află slobod din tot trupul moșiei, necuprins de nimenea, atît din vatra tîrgului pe la mahalale, cît și de afară de pe Valea Văi<sup>2</sup> și ori de unde.

4) Pentru casele și dughenile și alte acareturi ce au tîrgoveții făcute, atît în vatra tîrgului cît și la mahalale.

5) Pentru cele trebuincioasă la toate șintele biserică ce sînt într-același tîrg, adică : preoți, diaconi, dascăli, veșminte, ciară, untdelemn, tămîie, meremeturi și orice altele.

6) Toate scrisorile moșiei tîrgului.

7) Pecetea tîrgului.

#### *Domneasca noastră hotărîre :*

1) De vreme ce acel loc — împreună cu vatra tîrgului și a mahalalelor — este dat danie și miluire tuturor tîrgoveților din același tîrg și mahalale, apoi dreptatea urmează iarăși cu toții să-l stăpînească ; numai fiindcă acele locuri, unii au cerut să le are, alții ca să rămîie imaș, la aceasta cum vor socoti cu sfat deobște că le este de mai mult folos pentru toți în fieștecare an, așa să rămîie.

2) După cuprinderea hrisovului părintelui domniei mele să se stăpînească de către toți frățește, stăpînindu-și fieștecare și casele și livezile, cum și curăturile unde au apucat de și-au făcut, fără nici o supărare unii despre alții.

<sup>1</sup>) corect „Borzogheanul“.

<sup>2</sup>) corect „Valea Viei“

3) Nimeni dintre dînșii — toți tîrgoveții — să nu fie volnici a vinde cuiva măcar o palmă din toate acele locuri, ci oricare dintre dînșii va avea trebuință de vreun loc de casă, dator să fie a merge la epitropii bisericii domnești și la tîrgoveții fruntași și, de i se va cădea a i se da, iarăși de către epitropi și fruntași să se socotească cît loc îi poate fi spre îndestulare de trebuință stării sale, iar nu cît va voi el ; și să meargă să i-l măsoare în stînji, și stîlpindu-se cu pietre hotare, să-i dea epitropii și fruntașii și scrisoarea lor de mărturie la mîna, spre vecinică stăpînire, arătătoare și în semne și în măsuri, pentru ca după vreme să nu se poată întinde mai mult. Care scrisoare să se întărească și cu pecetea tîrgului și să se treacă și în condica bisericii domnești.

Și așa, cu această orînduială, cei care vor avea trebuință, să poată prinde locuri ; iar nu de sine, măcar ori de ce stare va fi. Și cel care i se va da loc, dator să fie și el atunci a da două ocă ceară la biserica domnească.

4) Oricare dintre dînșii vor voi a vinde casele și dughenile și alte acareturi ce vor avea de veci, unul altuia sau oricui, cu prețul ce se vor putea învoi, volnici să fie ; însă prin știrea epitropilor bisericii domnești și a tîrgoveților fruntași, și zăpășul vînzării să se adeverească și de epitropi și de fruntași, precum și cu pecetea tîrgului, și vînzătorul încă să fie dator a da două ocă ceară la biserica domnească.

5) La toate acele, datori să fie toți tîrgoveții deobște a da cuviinciosul ajutor, însă fiiștecare după starea și putința sa, iar nu mai mult. Și epitropii bisericii încă să fie datori a-și da samă de toate acele luături și daturi, la cei mai fruntași din toate acele stări.

6) Pecetluindu-se cu pecetele tîrgoveților fruntași, să stea la mîna epitropilor bisericii domnești și cînd va fi ca să se scoată dintrînsele vreo scrisoare, iarăși prin știrea fruntașilor să se scoată ; și epitropii de sine, fără știrea fruntașilor, să nu fie volnici a deschide scrisorile. Precum și cînd va naște vreo pricină despre cineva, asupra moșiei tîrgului, să se strîngă toți tîrgoveții la un loc și prin sfătuirea și alegerea tuturor, să se puie la cale și să-și rînduiască și vechil dintre dînșii, pre cel mai cu înțelegere om ce va fi, ca să meargă să se și judece, de va cere trebuința, dîndu-i și în scris vechilime la mîna sa.

Și după pricină să i se socotească și să-i dea și măsurata cheltuială de la toate stările pe analogon stînjienilor locurilor ce stăpînesc, însă atît tîrgoveții fruntași cît și alții, să se ferească ca să nu cumva să facă vreo asuprîre spre interesul lor — cu cuvîntul acela al cheltuielilor — celor mai săraci, după cum această rea obișnuință se urma pînă acum, căci pe urmă, dacă se va dovedi că vreunii dintre dînșii au metahirisit un chip de vicleșug, unul ca acela se va pedepsi.

7) Să stea păzită la mîna epitropilor bisericii domnești și fără de știrea tîrgoveților fruntași, să nu fie volnici epitropii a o pune, nici pe o scrisoare ; căci o scrisoare ca aceea, în care nu vor adeveri și tîrgoveții fruntași cu iscăliturile lor, că s-a pus pecete și prin a lor știre, nu va putea avea nici o țarie.

Intr-acestași chip după cum s-a arătat mai sus, dîndu-se domneasca noastră hotărîre pentru toate pricinile, poruncim dar domnia <mea, epitropilor> și tuturor locuitorilor din același tîrg, ca la toate să se păzească urmarea întocmai și pe deplin, cu nestrămutare niciodinioară,

în veci, întru cât de puțin. Căci carele va îndrăzni a face vreo împotrivă urmare, ca să se asuprească pe vreunii dintrînșii, se vor pedepsi și nici un cuvînt spre vreo îndreptare nu vor putea avea; și spre aceea li s-a dat la mîină și această a noastră domnească carte, care s-a întărit și cu a noastră domnească iscălitură și pecete.

Noi Scarlat Alexandru Calimah voievod  
(L. P.)

A citit, marele logofăt.

Arh. St. Iași, condica K/377, p. 284—289.

## 37

*1814 iulie 11. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Alex. Callimachi, prin care se aprobă ca m-rea sf. Spiridon să-și înființeze 10 iarmaroace la moșia sa Blăgești, ținutul Bacău.*

După cererea prin jaloaba ce au făcut dumnealor boierii epitropii mănăstirii sf. Spiridon, ca să se orînduiască a se face oareșcare adunări de iarmaroace la moșia Blăgești a numitei mănăstiri, de la ținutul Bacăului, socotind domnia mea că aceasta este spre mai multă înlesnire lăcuitorilor, de a-și face alișverișul cuviincios cu folosință trebuințelor, s-a hotărît și s-a orînduit ca să se facă 10 adunări de iarmaroace pe an la numita moșie...<sup>1)</sup>

Deci se poroncește dumnevoastră dregători ai ținutului acestuia ca îndată să faceți publicație în cuprinsul ținutului aceluia, spre înștiințarea tuturor lăcuitorilor deobște pentru ca să vie fieștecine cu cele ce vor avea de vînzare la înșămnamele zile de iarmaroace, încredințați fiind că-și vor săvîrși alijverișul cu folosință și cu toată îndeminare.

Arh. St. Iași, Litera dos. „la“/27, f. 3.

## 38

*1815 ianuarie 23. — Porunca Vistieriei către Isprăvnicia Vaslui, spre a sili pe locuitorii răzvrățiți din ucel tîrg, contra logofătului C. Ghica, să-și îndeplinească obligațiile față de stăpînul moșiei.*

Dumnealui logofătul Costache Ghica a făcut arătare la Visterie pentru obrăznicia și cutezarea ce au făcut o seamă din locuitorii de pe moșia dumisale, tîrgul Vaslui, asupra orîndatorului ce are acolo, spre care a înfăoșat și o mărturie a dumnealor ispravnicilor, de mai înainte

---

<sup>1)</sup> urmează zilele iarmarocelor.

de curgerea acestei pricini, după cum vă veți pliroforisi din cuprinderea acelei mărturii.

Deci, se scrie dumneavoastră ca aducînd la Isprăvnicie pe începătorii cutezării acesteia — față fiind și vechilul dumisale logofătului — să cercetați și, de se va dovedi urmarea lor adevărată, să-i înfrînați, poruncindu-le cu strășnicie, ca să se părăsească de așa obrăznicie și nesupunere, la ale adetiului, căci precum în trecutele zile s-au adus de s-au pedepsit aici pentru niște așa urmări, asemenea și de acum înainte li se va întîmpla, de vor mai cuteza.

Mare vistiernic.

Arch. St. Iasi, Doc. P. 434/59.

### 39

*1817 iulie 20. — Copie de pe hrisovul dat ae Scarlat Callimachi voievod, locuitorilor din ținuturile Tecuci și Nicorești, pentru întărirea zilelor de iarmaroace și pentru dările ce trebuie să plătească negustorii de acolo.*

Se face știre cu această carte a domniei mele, precum să se știe că prin jaloaba ce au dat domniei mele locuitorii din ținutul Tecuciului și Nicoreștii, de la acel ținut, au făcut arătare că la zilele de ținut, iar mai ales la iarmaroace, se asupresc — atît ei cît și locuitorii ce vin cu lucruri de vînzare — de către zapcii rînduiți din partea dumnealor dregătorilor și de către beșleaga căpitan de ținut și de către alți zapcii ; cu care urmare nu numai că li se pricinuieste mare păgubire jăluitorilor și împiedecare la alijverisul lor, dar și locuitorilor ce vin la zile de ținut, nu puțină asuprire și păgubire ; care urmare, fiind cu totul împotriva voinței domniei mele, prin această carte deschisă — ce s-a dat la mîna jăluitorilor din ținuturile Tecuciul și Nicoreștii — poruncim :

I-iu. Iarmaroacele să se facă tot pe aceleași locuri ce au fost și pîră acum și — atît la iarmaroace cît și la zile de ținut — înșiși dumnealor dregătorii și vechilii ce vor orîndui, să aibă a cerceta toate pricinile acele care atîrnă de datoria dregătorească, și a căuta judecățile ce vor urma între acei ce se adună la ținut, cu toată dreptatea, intru îngrijire ca să nu se asuprească nici jăluitorii nici pîrîții și de la acei ce se va face vreo împlinire de datorii, își vor lua dumnealor dregătorii legiuită împlineală, iar cu alte cereri, supt nume de cheltuială, să nu se supere cît de puțin.

Asemenea și supt nume de havaet, să nu cuteze a lua cît de puțin, nici de la orice fel de marfă ce se va aduce în ținuturi de vînzare, nici de la cară, nici de la lucrurile ce se vor aduce de mîncare, supt nici un chip să nu se supere, ci numai acelea ce vor fi supuse la vamă vor plăti după hotărîrea ponturilor, iar peste ponturi nici vameșii să nu-i supere cît de puțin pe locuitori. In cuprinderea pontului acestuia, este supus și căpitanul ținuturilor care să nu cuteze cît de puțin a urma catahrisis și asuprire pentru locuitori.



2-le. Beșleaga își va lua obișnuitul havaet de la neguțitorii turci, iar pe locuitori cît de puțin să nu-i supere, și nimica să nu ei supt nume de havaet — nici de la carele ce vin cu marfă, nici de la carele ce merg la mori și vin de la mori, nici din cele pentru ale mîncării ce se adună la tîrg; în scurt, pe locuitori întru nimic și cît de puțin să nu-i supere.

3-le. Căpitanul de poteră își va lua pentru cheltuiala sa aceea ce este rînduit, numai de pe la crișmele de pe la sate; iar de pe la tîrguri nimica să nu poată lua, nici supt nume de havaet, nici pentru cheltuiala sa.

4-le. Pentru arabagie — ce este venit al Năzariei poștelor — va lua arabagișa acelor tîrguri, după hotărîre, numai din prețul chiriei din zece lei unul, de la chirigiu și numai de la harabagii acei ce se vor tocmi de către arabagișă; iar pe cărăușii de pe la sate, ce se vor tocmi singuri, cît de puțin să nu-i supere cu cerere de acest havaet.

5-le. Pentru zile de iarmaroace, afară de trei iarmaroace ce se urmează pîră acum, — adică în Tecuci la zi întii ianuarie, iar în Nicorești la Duminica Mare și sfîntul Ilie — să se mai adauge două iarmaroace în tîrgul Tecuciului, la 9 martie și la 24 iunie, urmîndu-se și cele obișnuite iarmaroace la podgoria Nicoreștilor, toamna; și pentru aceste adunări de iarmaroace, să se publicarisească de către dumnealor dregătorii întru știința tuturor de obște.

6-le. Pentru bezmănul caselor și al dughenilor, cu împrejurările lor — care sînt pe moșia proorocului Samoil — au făcut arătare că mai înainte, după cărți domnești ce avea mănăstirea, plătea bezmănul acesta, cîte 20 parale pe casă și dugheană, iar pe urmă s-a sporit pîră la doi lei; și făcîndu-se întrebare, dumnealor boierii epitropi ai sfîntului Spiridon au făcut arătare că, după cartea Divanului de la 1809, s-a făcut urmarea a se lua cîte doi lei, cu care urmare este mulțămîtă mănăstirea a se urma și de acum înainte asemenea; pentru care hotărîm domnia mea, de acum înainte, să plătească jăluitorii cîte doi lei de toată dugheana și casa, iar mai mult să nu se adauge.

Poruncim dar, domnia mea, dumneavoastră isprăvnici de ținutul Tecuciului, beșlegilor ce veți fi orînduiți după vreme, căpitanilor de poartă și altor zapcii ce veți fi orînduiți, ori cu ce fel de porunci, ca cu toții să aveți a urma întocmai după cuprinderea poruncii aceștia a domniei mele, căci oricare va cuteza a urma cît de puțin împotriva, se va împlini de la unul ca acela ceea ce a luat cu asuprire, va plăti și cheltuiala jăluitorilor și va fi judecat ca un următor împotriva poruncilor și voinței domniei mele.

Iscălit, Scarlat Alexandru Calimah

Iordachi Roset mare vist. a citit

S-a trecut la condică, Grigore paharnic.

Urmează încredințarea Judecătoriei ținutului Tecuci, cu pecetea. din 1836 iunie 3.

Arh. St. Iași, Doc. P. 606/35

*1818 martie 12, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Callimachi voievod, fostului mare ban Mihalache, pentru întărirea drepturilor sale asupra veniturilor din moșia Mamornița (Căpitănie, mortasiția, Vătăjia de harabagii etc.).*

Una din datoriile domnilor ocîrmuitori, fiind și întemeierea celor mai dinainte alcătuite și așezate spre folosul obștiei oblăduirilor, nu mai puțin și în statornicirea pronomiilor și miluirilor împărțite către cei ce s-au arătat vrednici pentru slujbele lor către pămîntul patriei și pentru alte dreptăți de opștie cunoscute și mărturisite, domnia mea nu ne-am apărat, ci mai vîrtos ne-am sîrguit de a arăta și întru aceasta, toată plecarea rîvnii și a voinții noastre cea de bine voitoare.

Văzînd, dar, hrisoavele ce ne-a arătat al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Mihalachi fost mare ban, pentru venitul Părcălăbiei și al mortasiției, de la moșia dumisale, Mamornița, de la ținutul Herții, ce este la marginea hotarului Austriei — adică unul de la fericitul întru pomenire, dumnealui Costandin Ipsilanti voievod din anul 1799 noiembrie 20, prin care se face dumisale banului ce era atunci, pentru ostenele și slujbele dumisale cele cunoscute, miluire, atît venitul arătat al Părcălăbiei, care se ia de la mărfurile trecătoare, sau din Austria în pămîntul Moldaviei, și din pămîntul acesta în Austria, și care mai din vechi era al ispravnicilor de Herța, cît și venitul mortasiției de la vitele vînzătoare în adunările tîrgurilor următoare la această moșie, iar alt hrisov de la luminatul domn, fratele nostru, Alexandru Suțul voievod din anul 1801 octombrie 2, întăritor miluirii aceștia — am socotit, și după acesteși dreptăți ale vredniciei slujbelor dumisale, atît din vremile de mai înainte, cît și a celor următoare, nu mai puțin și acestor săvîrșite supt însăși ocîrmuirea domniei noastre, am găsit cu cale și cu toată cuviința, nu numai de a-i întări cuprinderea arătatei miluirii, dar de a-i mai face și oareșcare adăugire, spre răsplătirea nevoințelor și a ostenelelor dumisale.

Pentru aceea, hotărîm, și prin acest al nostru domnesc hrisov îi întărim, mai întii, miluirea pomenită a Părcălăbiei și mortasiției de la marginea hotarului, ce este pe moșia dumisale Mamornița, întocmai după cuprinderea hirsoavelor de mai sus arătate.

Adică, să aibă a lua pîrcălăbii, după legiuita orînduială, cîte 20 bani de tot carul și căruța, încărcată ori cu ce fel de marfă va fi, care va veni de peste hotar în Moldova, pe la marginea Mamorniței și — ori acolo, la acel ținut, de se vor descărca, sau de vor trece la alte ținuturi — dînd, omul rînduit de către dumnealui banul Mihalachi, cărțuție la mîna cărăușilor, să fie nesupărați de Părcălăbie în toată țara și pe la toate ținuturile.

Asemenea să ia cîte 20 bani noi și de tot carul și căruța încărcată cu orice fel de marfă, care vor trece peste hotar, ieșind din țara aceasta

pe la Mamornița, urmîndu-se întocmai hotărîrea ce este în Visterie cu pecete domnească.

Așijderea să aibă a lua și în venitul mortasipiei cîte 24 bani noi de toată vita: bou, vacă, cal și iapă ce se vor vinde la Mamornița, moșia dumisale — însă jumătate din acești bani să-i dea vînzătorul și pe jumătate cumpărătorul — iarăși după hotărîrea condicii din Visterie, cu pecete domnească, iar vitele ce se vor vinde la alte tîrguri și vor merge ca să treacă hotarul pe la Mamornița, să nu se supere cu mortasipie și nici ispravnicii în venitul Părcălăbiei, nici vameșii întru al mortasipiei, să nu se amestece întru nimic și cît de puțin, păzindu-se veșnică și nestrămutată miluirea aceasta către dumnealui banul, și către clironomii dumisale.

Deosebit hotărîm și, pe lingă miluirea aceasta, adăugim ca și venitul Vătăjiei de harabagii de la Mamornița, să fie al dumisale, orînduind omul dumisale ca să-l strîngă sau, vînzîndu-l cu anul cui va voi, fără să se amestece întru acest harabagilic nici hatmanul poștelor, nici alții nimeni, spre a-i face dumisale cît de puțină supărare; iar rînduiala luării acestui venit să se urmeze întocmai după hotărîrea legiuită, ce se urmează și pe la alte tîrguri ale țării, adică, cîte patru parale la leu, din prețurile chiriei hotărîte prin tocmelile căraușilor, care plată au să o dea căraușii, iar acei cu mărfurile nu au să fie supărați cît de puțin.

Așijderea hotărîm și pentru căpitanul de marginea Mamorniței, ca de acum înainte să fie pururea omul dumisale banului <adică> acel care îl va alege dumnealui, pe carele arătîndu-l la Hătmănie, orînduirea sa să se urmeze prin hatmanul ce va fi după vreme, dîndu-i-se după rînduiala obișnuită și carte domnească pentru orînduirea sa; și fiind pururea, rînduiala căpitan, supt ascultarea Hătmăniei, iar havaetul dumisale hatmanului, de la această Căpitănie, va fi pururea cîte 350 lei pe an, care plătindu-i dumnealui banul, nu va fi supărat, nici dumnealui nici căpitanul, cu cerere de un ban mai mult, supt niciun fel de cuvînt sau pricină.

Spre a se păzi, dar, purure statornică și neclătită cuprinderea privilegiilor acestora de miluire, s-a dat acest al nostru domnesc hrîsov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, hotărînd ca să aibă și patru liudi, oameni străini, din oamenii veniți din alte părți de locuri, care să nu aibă niciun amestec în pămîntul acesta, pentru ca să lie spre slujba și trebuințele marginii, scutindu-i de birul Visteriei și de toate alte dări și havalele ce vor fi asupra locuitorilor țării. Poftim dar, domnia mea, și pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din pronia cerească se vor orîndui întru ocîrmuirea țării aceștie, nu numai să nu strămute acestea hotărîte ci, mai virtos, să întărească și să le înstatornicească, pentru a domniilor sale nesfirșite laudă și proslăvire.

S-a scris la Scaunul domniei mele, în orașul Eși, întru a doua domnie a noastră la Moldavia în anul al șaselea.

Noi Scarlat Calimah

Costachi Canta, mare vistiernic

Arh. St. Iași, Litera M/509, f. 265—266.

*1818 martie 14, Iași. — Copia hrisovului dat de Scarlat Alexandru Callimachi voievod hatmanului Răducanu Roset, pentru alcătuire de târg la moșia sa Căiuți, ținutul Bacău.*

Cu mila lui Dumnezeu, noi Scarlat Alexandru Calimah voievod, domn al țării Moldovei.

Se face știre cu acest hrisov al domniei mele, că prin jaloaba ce ne-a dat al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Răducanu Roset hatman, ne-a arătat că la moșia dumisale <Căiuțul>, de la ținutul Bacău, după starea locului în care se află, urmează a fi de multă trebuință și de multă înlesnire pentru locuitorii din partea aceea, ca să se facă alcătuire de târg, unde nu numai satele împrejurașe, dar și alții pot să aibă toată îndemănarea spre a-și săvârși alijverişurile și a-și împlini cele de trebuință; făcînd cerere ca prin hrisovul domniei mele să i se dea voie de a face adunare de târg pe arătata moșie, care are și toate îndemănările cuviincioase spre aceasta.

Deci, după arătarea ce ne-a făcut dumnealui, încredințîndu-ne domnia mea că așezarea de târg, la un loc ca acela, urmează a fi cu adevărat de multă înlesnire și folosință pentru locuitorii din partea aceea, și că și starea moșiei este foarte destoinică și cu toate îndemănările cuviincioase pentru alcătuirea de târg, am socotit și, nu numai că cererea dumisale o am găsit-o cu cale și cu cuviință, dar și de trebuință și de obștească folosință.

Pentru aceea hotărîm și, prin acest al nostru domnesc hrisov, dăm voie dumisale, ca să adune și să așeze târg pe numita moșie a dumisale, slobozi fiind oricine din străini, de a merge ca să se așeze și să-și facă case, dugheni și orice alte binale pe numita moșie, la locul ce li se va arăta de către dumnealui hatmanul și după tocmelile în scris ce vor face cu dumnealui, pentru locurile ce li se vor trebui să-și prinză; iar din locuitorii altor târguri ale țării, nu sînt slobozi a se strămuta ca să se așeze pe această moșie, căci nu voim domnia mea să se facă alcătuirea unui târg prin împuținarea și stricăciunea altuia, fiind aceasta împotriva cuviinței și a buneii orînduiei.

Și, spre alcătuirea târgului acestuia, precum și pentru venitul și adetiurile ce se cuvin stăpînului a le avea din târgul său, și din partea târgoveților, în urmarea rînduiei și a legiurii ce se urmează și la alte târguri boierești din țară, hotărîm domnia mea aceste următoare, adică:

Toți acei ce vor voi să-și facă case, dugheni sau alte binale la acest târg, să se alcătuiască mai întîi cu stăpînul moșiei pentru bezmănul locului, pe cîți stînji va vroi să prinză și — după alcătuirea ce vor face, luînd la mîna lor și scrisoarea stăpînului — vor fi slobozi a-și face binalele trebuincioase pe locul ce vor prinde, și bezmănul să-l plătească după legătura tocmelii. Iar locuitorii ce se vor așeza cu casă

în mahalale, și nu vor face alijveriş la uliță, să plătească bezmănul cite doi lei pe an de tot gospodarul, după rînduiala obișnuită și pe la alte tîrguri.

Dijma obișnuită de la cîmp, din toate să o ia a zecea, după hotărîrea ponturilor ce sînt în Visterie, cu pecete domnească.

Orînda a toată băutura ce se va vinde la acest tîrg, vin, rachiu sau holercă, mied, bere și orice altă, să fie numai a dumisale, nefiind volnici nimeni alții a vinde nici un fel de băutură, fără numai aceea ce prin tocmeală în scris se vor învoi cu dumnealui hatmanul.

La zilele iarmaroacelor de peste an, de la acest tîrg, să ia cite 40 bani de toată dugheana de la uliță, ce va ține orice fel de marfă de vînzare pentru alișverişul lor; asemenea și de la toți cei străini ce vor aduce orice fel de marfă și vor întinde într-acest tîrg, de vîndut, să ia iarăși cite 40 bani.

Mesărnița pentru tăierea și vînzarea cărnii de la acel tîrg, să fie numai a dumisale hatmanului, iar alții nimeni — fără învoială prin tocmeală în scris, cu dumnealui hatmanul — să nu fie volnic, nici a ține scaune de căsăpie și a tăia sau a vinde carne în acest tîrg.

Orînda păcurii, iarăși să fie numai a dumisale, nefiind slobozi nimeni alții a vinde păcură sau dohot în acest tîrg, afară de aceia care se vor învoi cu dumnealui hatmanul, ca să aibă voia aceasta.

Toate crîșmele și dughenile ce va avea dumnealui hatmanul în acest tîrg, făcute de dumnealui cu însuși cheltuiala dumisale, să fie scutite de banii ajutorinții și de alte toate dări și angării ce vor fi asupra altor crîșme și dugheni din țară.

Căpitanul de la acest tîrg să fie pururea al stăpînului moșiei — avînd priveghere ca acel căpitan să fie om cu bune obiceiuri, păzînd toată buna orînduială în slujba Căpitaniei, spre mulțămirea tîrgoveților — supt ascultarea însă a dregătorilor ținutului, care căpitan să aibă a strînge și banii birului de la tîrgoveți și a-i face teslim la Isprăvnicie, fără să se amestece întru aceasta ocolașul ocolului sau alții, cît de puțin.

Patruzeci liuzi, oameni străini ce-și va aduce dumnealui hatmanul de peste hotar — fără bir și fără nici un amestec în pămîntul acesta — să-i aibă dumnealui pentru pază și alte trebuințe ale tîrgului; găsindu-i însă <pe> acești oameni, va lua adeverînțele dregătorilor marginii, pe unde vor trece, că sînt străini precum se arată, și cu acele adevărînțe, arătîndu-i la Visterie spre a li se face cercetarea obișnuită, și de se vor dovedi a fi cu adevărat străini, iar nu din locuitorii pămînteni, sau din bejenarii veniți mai înainte, se va da și cartea visteriei spre a fi cunoscuți și a rămîne în deplină apărare de dările visteriei, și de toate alte angării și havalele ce vor fi asupra altor locuitori ai țării aceștia.

Deosebit facem dumisale hatmanului veșnică miluire și venitul mortasipiei din tîrgul acesta, care venit să aibă a-l lua după hotărîrea condicii ce este în Visterie, cu pecetea domnească, adică cite 24 bani noi de toată vita mare ,bou, vacă, cal și iapă ce se vor vinde la acest tîrg, la iarmaroace sau în orice vreme, luînd însă venitul acesta,

pe jumătate de la vânzatori și pe jumătate de la cumpărători, fără să fie supărat cineva, cât de puțin, împotriva hotărârii acesteia ce se arată.

Drept aceea, spre a se păzi nestrămutat hotărârea aceasta a domniei mele, s-a dat acest al nostru hrisov domnesc, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, ca să-i fie dumisale și clironomilor dumisale, veșnică întăritură asupra pronomiilor și a miluirilor de mai sus arătate.

Poftim și pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din pronia cerească se vor orîndui întru ocîrmuirea țării acesteia, nu numai să nu strămute aceste hotărîte ci, mai virtos, să le întărească și să le păzească, pentru a domniilor sale lăudată și nesfîrșită pomenire.

S-a scris la Scaunul domniei mele în orașul Eși, întru a doua domnie a noastră la Moldavia, în anul al 6-lea, la anul 1818 martie 14.

Scarlat Al. Calimah, voievod

Costachi Cantacuzin, mare vistier a citit

S-a trecut în condica Visteriei de hrisoave,

Costandin Veisa

Cercetat și este întocmai.

D. Paiu

Urmează două întărituri ale Judecătoriei ținutului Iași, din anii 1838 și 1844, cu nr. 1151 și 365.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 4 și 7.

În 1833, hătămăneasa Eufrosina Roset arată că are hrisov încă de la Scarlat Calimachi pentru înființarea unui târg pe moșia Căiușul (Bacău) cu 7 adunări de iarmaroace, hrisov care a fost pus în lucrare atunci, „iar de la o vreme încoace părăsindu-se a venit acel târgușor în stricăciune“. Ea cere să se reînnoiască publicațiile pentru adunarea de iarmaroace. Visteria ordonă Isprăvniceii Bacău la 4 decembrie 1833 să facă publicațiile necesare „cu îndemnare printre locuitori a merge la însemnatele zile spre adunarea iarmaroacelor“ la Căiuși. Idem, Tr. 255, op. 280, dos. 381, f. 1.).

## 42

*1818 decembrie 16. — Carte de la voievodul Scarlat Alex. Callimachi, prin care face danii bisericii de pe moșia Cucorăni, Botoșani.*

Se face știre cu această carte a domniei mele pentru sfînta biserică de la moșia Cucorăni de la ținutul Botoșanilor, că arătîndu-ne al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Manolache Manu hatman, stăpînul moșiei — cum că în urmarea slobozeniei date dumisale prin domnesc hrisovul nostru, spre a alcătui târg din nou pe această moșie, urmează neapărată trebuință de a se pune și biserica de acolo într-o stare mai vrednică și de mai bună cuviință — a făcut rugătoare cerere,

ca spre oareşcare înlesnire către aceasta, şi ca să poată avea biserica şi în urmă o puţină sprijinire în cele după vremi trebuinţe, spre cea dinlăuntrul ei bunăcuviinţă, şi a slujitorilor ei înlesnire, să i se facă oareşcare cuprindere din domneştile noastre mile.

Drept aceea, binevoind domnia mea asupra rugăminţii ce ne-a făcut, şi cu cale găsind de a se face pomenitei sfinte biserici, o asemenea cuprindere de milă, iată prin această carte a domniei mele, hotărîm ca să aibă a lua pe toată luna cîte 50 lei milă din vama domnească, care bani — ori în vînzare de vor fi vămile sau în credinţă de se vor căuta — să se dea numitei biserici pe fieştecare an, deplin şi fără strămutare. Deosebit, trei preoţi şi un diacon de la această biserică, să aibă a scuti fieştecare cîte 150 oi de goştină, 150 stupi sau sfini de desetină şi 150 vedre vin de vădrărit, avîndu-le aceste bucate drepte şi adevărate ale lor.

Poruncim dar, domnia mea, dumneavoastră vameşi de Carvasara şi slujbaşilor goştinari, desetnici şi vădrari, să aveţi a urma întocmai după hotărîrea cărţii aceştia, a domniei mele, care, spre a avea nemîntită şi nestrămutată lucrare, s-a întărit cu a noastră domnească iscălitură şi pecete.

Noi Scarlat A. Calimah, voievod

A citit marele vistiernic

S-a trecut în condica Visteriei, de hrisoave.

Paharnic (indescifrabil)

Arh. St. Iaşi, Doc. P. 450/53 (condică), f. 101v—102.

## 43

*1819 martie 9. — Alex. Callimachi voievod întăreşte lui Toader Buhuş, zile de tîrg şi iarmaroace la moşia Budeşti, ţinutul Neamţ (Buhuşi).*

Prin hrisovul domnului Alexandru Calimah din 1819 mart 9, se hărăzesc moşiei Budeşti, ţinutul Neamţului, a dumisale comisului Toader Buhuş, 6 adunări de iarmaroace pe an şi anume...<sup>1)</sup>; precum şi zi de tîrg pe săptămîină, duminica, avînd stăpînul îngrijire de a da iarmaroacelor locul cuviincios. Iar pentru a avea stăpînul moşiei oareşcare folos de pe moşia sa — pe lingă venitul acel obicinuit al iarmaroacelor şi zilelor de tîrg, care îl va avea după acea orînduială ce să urmează şi pe la alte moşii boiereşti, unde se fac asemenea adunări, îi întăreşte şi venitul mortasipiei după condicile Visteriei, cîte 24 bani noi de toată vita mare ce se va vinde.

Arh. St. Iaşi, Tr. 766, op. 868, dos. 537 ,f. 132, rez. după un perilipsis prezentat de vorniceasa Anica Buhuş.

<sup>1)</sup> urmează datele iarmaroacelor.

*1819 aprilie 23, Iași. — Copie de pe învoiala dintre C. Mavrocordat și locuitorii din Dracșani, la Sulița în drumul Botoșanilor, prin care se stabilesc condițiile așezării lor ca târgoveți.*

După puterea domnescului hrisov ce am ca să fac târg pe moșia mea Dracșani, la Sulița, în drumul mare a Botoșanilor, venind cîțiva din neguțitori la mine au cerșut săvîrșirea tocmelii pentru madelile cuprinse prin hrisov, spre a se putea și ei statornici întru acest târg, asupra cărora madeli prin bună învoială din partea mea și a lor, am făcut această așezare scrisă prin ponturi după cum se arată mai jos. Și cîte din madeli rămîn necuprinse întru această așezare, după cuprinderea hrisovului din anul 1817 noiembrie 2, se vor pune în lucrare după vreme și întemeierea târgului, toate acelea.

1-iu. Toți acei ce vor voi a vinde rachiul în cuprinsul tuturor ulițelor și a mahalalelor târgului, să plătească orînda pe toată vadra 1 leu cîte de 40 parale, ferindu-se însă a metaherisi orice chip de vicleşug spre păgubirea mea, căci dovedindu-se că au mistuit aducerea și vînzarea rachiului, atunci nu numai că tot acel rachiul să se iei boieresc, dar să fie dator a plăti și orînda, îndoit după cum se va vinde rachiul la dugheana sa.

2-lea. Pentru vînzarea vinului nimeni să nu fie volnic a vinde în tot cuprinsul uliței lor și a mahalalelor târgului, pentru ca să poată fi în stare orînda boierească; iar voind cineva a vinde, dator să fie mai întii a se alcătui cu mine și, luînd voie în scris, atunci va fi slobod a vinde.

3-lea. Păcura și dohotul, vor fi slobози a aduce și a vinde fiiștecine, plătind orînda zece parale de toată vadra, ferindu-se iarăși de urmarea vicleşugului, căci dovedindu-se că au mistuit spre a nu-mi plăti orînda, atunci păcura și dohotul să se iei de istov boieresc și orînda să o plătească îndoit.

4-lea. Jidovii vor fi slobози a-și ține un scaun sau două de căsăpii, plătind avaețul moșiei, două parale de miel, 4 parale de oaie și berbece, șase parale de vițel, zece parale de mînzat și de gonitor, douăzeci parale de vacă și treizeci parale de bou. Vor fi slobози a tăia și a vinde carne, ori la cine vor voi a cumpăra, însă dovedindu-se că au mistuit din vitele ce vor tăia, atunci acea vită să se iei boieresc și avaețul să-l plătească îndoit, iar pentru altă căsăpie vor fi slobози după alcătuirea ce se va face cu mine.

5-lea. Pentru pîine și covrigi, iarăși vor fi slobози jidovii a face și a vinde.

6-lea. Lumînări să fie slobози fiiștecine a face în casa sa și a vinde, iar voind cineva a ține mumgerii, atunci să se învoiască cu mine.

7-lea. Pentru o vită-două, mult trei cine va avea, fiiștecare pentru hrana și slujba casei sale, vor fi slobози a le paște pe imașul satului, în tolocă, fără plată.



8-lea. Fîn și orz volnici să fie fiiștecare să vîndă la casa sa, fără vreo plată de avaet.

9-lea. Loc pentru casă și dugheni, voind cineva a prinde la uliță, să aibă a plăti bezmănul locului cîte doi lei de tot stînjenu domnesc, pe fieștecare an, în lat numai, pe toate ulițele acestui tîrg; și la cîți stîjnjeni va avea în lat, să aibă și în lung 18 stîjnjeni; datori fiind a lua fiiștecare scrisoare de la mine, cu iscălitura și pecetea mea, ca cu acea scrisoare, plătind bezmănul cîte doi lei de stînjen, orice întîmplare va fi, ferească dumnezeu, focul sau alte, volnici să fie acei cu locul prins, a face ceea ce vor voi cu dînsul, făcîndu-și orice bina pe acel loc, atîta numai, să plătească bezmănul neapărat; precum și oricare dintre locuitorii tîrgoveți, după vreme, vor voi a schimba și a vinde binalele lor, datori să fie a mă înștiința pentru ca și de la mine să se întărească tocmala ce vor face, sau că voind eu a le și cumpăra, să mă protimisesc, însă tot cu prețul ce se vor alcătui cu alții; iar la mahalale vor plăti cîte doi lei de o casă proastă.

10-lea. Pentru bere și medul ce se va vinde la acest tîrg să fie fără a plăti orîndă, însă făcînd acea bere și med în casa sa, să nu plătească; iar cine va voi a deschide fabrică de aceste băuturi să aibă a se alcătui mai întii cu mine.

11-lea. Pentru două școli jidovești, două case a hahamilor lîngă școli, pentru un feredeu, un țintirim afară din tîrg, să nu fie supărați cu plata bezmănului.

12-lea. Adunarea la zi de tîrg și iarmaroace să fie pe ulița ce a început a se face de la ratoșul vechi, în sus și în jos, pînă unde va fi uliță pe drumul cel mare.

13-lea. Slobod să fie fiiștecare neguțitor, pe toate ulițele tîrgului, a scoate dinaintea dughenii sale spre vînzare, marfa sa sau să învoiască pe altul străin, fără a-mi plăti ceva; iar prin capul ulițelor sau prin medeanuri, acei ce vor vinde mărfuri, datori să fie a-mi plăti avaetul moșiei precum se obișnuiește.

14-lea. Oricine va face în tot cuprinsul ulițelor tîrgului și a mahalalelor livadă, vie sau grădină, va da dijma a zecea după obicei.

15-lea. Orice fel de fabrică în toate ulițele și mahalalele tîrgului, nimeni să nu fie volnic a face, fără a avea alcătuire în scris de la mine, iar luîndu-și voie cu scrisoare apoi atunci va fi slobod a face.

16-lea. Oricine va avea loc prins, dator să fie a plăti bezmănul locului la ziua sfîntului Gheorghe, deplin neapărat pe fiiștecare an.

17-lea. Asupra tuturor ponturilor cuprinse mai sus, mă îndatoresc a scoate tîrgoveților și hrisov domnesc, întăritor și, hotărînd cu de istov întemeiere, că aceste toate ponturi de așezare să se păzească pentru totdeauna, atît de mine cît și de clironomii mei, neclătît cu pace și liniștire, în veci. Spre mai temeinică siguranție urmează a mea iscălitură și pecete.

Costache Mavrocordat, mare vornic.

Arh. St. Iași, Doc. P. 125/12

*1819 mai 7. — Perilipsis de pe hrisovul dat de Scarlat Callimachi voievod, fostului vistiernic Sandu Sturza, pentru vadul de pod de la tirgușorul Rădăuți și pentru Căpitănia mării de acolo.*

Dumnealui vornicului Costachi Sturza.

Perilipsis de pe hrisovul domnului Scarlat Calimah voievod, din anul 1819 mai 7. Hotărăște și dă dumisale cinstului și credinciosului boier, Sandu Sturza fost mare vistiernic, această hărăzire și acest pronomion, în urmarea cea deplină a cererii dumisale, legînd la moșia aceasta, Rădăuții, vadul de pod, iar nu aiure și legiuind ca acolo să fie, atît adunarea tirgușorului ce se va face împotriva carantinii, cît și șederea Căpităniei mării; și căpitan să fie pururea din oamenii dumisale, care spre semnul cunoștinții va da, la cel după vreme hatman, 100 lei pe an — fără strămutare și mai multă adăogire — împlinind și toate cele datornice ale mării, spre slujba Ocîrmuirii, iar întru alt nimic și cît de puțin să nu se supere, hotărîndu-se această Căpitănie întru tot moștenitorului Rădăuților.

Arh. St. Iași, Dos. Litera M/509, I. 251.

*1819 mai 26, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Alexandru Callimachi voievod, fostului mare vornic Costache Mavrocordat, prin care se întărește învoiala sa cu locuitorii tirgoveți de pe moșia sa Drăceșani, de la ținutul Botoșani.*

Se face știre cu acest hrisov al domniei mele că, arătîndu-se al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Costache Mavrocordat fost mare vornic, cum că — spre alcătuirea tirgului din nou, ce s-a dat dumisale voie, prin osebit hrisovul domniei mele, de a face pe moșia dumisale Drăceșani, de la ținutul Botoșanilor — a făcut o așezare în scris hotărîtă (cu acei ce s-au găsit pînă acum ca să se așeze pe numita moșie) pentru rînduiala adetiurilor de la tirgoveți, cum să se urmeze pentru totdeauna, <și> a făcut cerere că acea așezare — care s-a văzut și de către domnia mea iscălită de dumnealui — să se întărească prin înadins hrisovul domniei mele, care să se dea tirgoveților spre a-l avea de-a pururea, cu o întăritură nesmintită și nestrămutată niciodinioară, asupra așezării pomenită.

Drept aceea, după cererea ce ne-a făcut dumnealui asupra aceștii așezări, că alcătuirea așezării pomenită este de bună primirea și cu toată mulțămirea celor ce au avut venit ca să se așeze pe pomenita moșie, iată, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și această așezare, precum mai jos pre larg se arată, să se păzească în desăvîr-

șită și statornică urmare, fără strămutare niciodinioară, nefiind volnic, nici dumnealui vornicul de a o supune vreunei schimbări în vremea viitoare, dar nici locuitorii din acest ținț a mai cere întrinsa vreo prefacere de scădere nici într-o vreme, adică :

1-*iu*. Toți acei ce vor voi a vinde rachiū și horilcă, în tot cuprinsul țințului, să plătească orînda cîte un leu de toată vadra, ferindu-se însă de a metahirisi orice chip de vicleşug spre păgubirea stăpînului țințului, căci atunci nu numai rachiul și horilca aceluia se va lua boierească, dar va plăti și orînda, îndoit după cum se va vinde hătura aceasta la dugheana sa.

2-*lea*. Vin, nimeni să nu fie slobod a vinde în tot cuprinsul țințului, fără numai stăpînul țințului, la orînda boierească ; iar de va voi cineva să vîndă acest fel de băutură, dator să fie mai întii a se alcătui cu stăpînul, ca să dea această slobozenie de va voi, în scris, după care să poată vinde.

3-*lea*. Păcură și dohot să fie slobози a aduce și a vinde oricine plătind stăpînului orînda cîte zece parale de toată vadra, ferindu-se însă și aceștia de a metahirisi vreun chip de vicleşug spre păgubirea stăpînului, căci atunci toată păcura și dohotul aceluia luîndu-se boierească, va plăti și orînda îndoit.

4. Jidovii să fie slobози a-și ține un scaun sau două de cäsăpie, plătind avaetul moșiei cîte două parale de miel, 4 parale de oaie și de berbec, 6 parale de vițel, zece parale de mînzat și gonitor. 20 parale de vacă, 30 de bou, avînd voie de a vinde, de la scaunele lor, carne ori la cine vor vrea să cumpere ; dovedindu-se însă că au mistuit ei niscaiva vită din cele tăiate, atunci acelea să se ia boierește, și avaetul să-l plătească îndoit ; iar pentru alte scaune de cäsăpii, de se vor găsi și alții ca să ție, să se învoiască prin alcătuire cu stăpînul spre a le da slobozenie.

5-*lea*. Pîinea și covrigii vor fi slobози jidovii de a face și a vinde fără oprire.

6-*lea*. Lumînări să fie slobози oricine de a-și face în casa sa, și de a și vinde ; iar de va voi cineva să deschidă mungerie, atunci să se învoiască cu stăpînul.

7-*lea*. Pentru o vită, două, sau trei cel mult, ce va avea fiiștecare pentru hrana și slujba casei sale, să fie slobози a le paște pe imașul satului, în toloacă, fără plata vreunui adetiū.

8-*lea*. Fin și orz, volnici să fie fiiștecine ca să vîndă la casa sa, fără nici o plată de adetiū sau havaet.

9-*lea*. Loc pentru casă sau dugheni, voind cineva a prinde la uliță, să aibă a plăti bezmănul cîte doi lei de tot stînjenu domnesc, pe fiiștecare an, în lat numai, pe oricare uliță ; și la cîți stîjnjeni va avea fiiștecine în lat, în lung să aibă 18 stîjnjeni ; datori fiind a lua fiiștecare scrisoare de la stăpînul țințului, iscălită și cu pecetea dumisale, ca după acea scrisoare, plătind bezmănul hotărit, de doi lei pe stînjenu, orice țimplare ar fi, adică de foc (ferească dumnezeu), sau altă asemenea primejdie, volnici să fie a face cu locul ce vor prinde, orice vor voi, și a-și face orice bina ; precum și oricare din țințoveți, după vreme, vor voi a schimba sau a vinde binalele lor, datori să fie a înștiința mai întii pe stăpînul țințului pentru ca și din partea sa să se întărească tocmala ce vor face,

sau de va voi a cumpăra dintrînsele să se protimisească pururea, însă tot cu același preț ce se vor alcătui cu alții ; iar la mahala să plătească bezmănul cîte doi lei de o casă proastă.

10-lea. Bere și med, cine vor voi a face prin casele lor, volnici să fie a o și vinde în cuprinsul tîrgului , fără să plătească vreun avaet ; iar voidn să deschidă cineva fabrică de acest fel de băutură, să aibă a se alcătui mai întîi prin tocmală, cu stăpînul tîrgului.

11-lea. Pentru două școale de adunare a jidovilor, două case a hahamilor lîngă școală, și pentru un feredeu și pentru un țintirim, afară din tîrg, să nu fie supărați cu plată de bezmăn.

12-lea. Adunarea la zilele de tîrg și a iarmaroacelor să se facă pe uliță, începută de la ratoșul vechi, în sus și în jos, pînă unde va urma ulița, pe drumul cel mare.

13-lea. Slobod să fie fieștecare neguțător, pe toate ulițele tîrgului a scoate dinaintea dughenii sale marfa sa spre vînzare, sau să învoiască pe altul străin, fără să plătească ceva stăpînului ; iar prin capul uliței sau prin medeanuri, acei ce vor vinde mărfuri, datori să fie a plăti avaelul moșiei precum se obișnuiește.

14-lea. Oricine va face, în tot cuprinsul tîrgului, adică sau la uliță, sau la mahala, livadă, vie sau grădină, va da dijma obișnuită a zece din rodurile lor.

15-lea. Oric fel de fabrică, sau în uliță, sau în mahala, va voi cineva să deschidă, să nu aibă această volnicie fără a se alcătui mai întîi cu stăpînul, prin tocmală în scris, pentru ca să aibă slobozenie către aceasta.

16-lea. Oricine va avea loc prins, dator să fie a plăti bezmănul moșiei la ziua sfîntului Gheorghe, deplin și neapărat pe fieștecare an.

Asupra acestei așezări, dar, ce se arată mai sus, alcătuită între dumnealui vornicul Costachi Mavrocordat și între cei ce se vor așeza pe numita moșie Drăcșani — spre a se păzi ca o așezare cu bună primire a amînduror părților săvîrșită, de-a pururea statornică și în veșnică nestrămutare, nici despre urmașii clironomi ai dumisale vornicului — s-a dat acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, care va sta în purure în mîinile tîrgoveților, ca o întăritură nesmintită și nerușiită către aciasta niciodinioară.

S-a scris la Scaunul domniei mele, în orașul Iași, întru a doua domnie a noastră la Moidavia, în anul al șaptelea.

La anul 1819, mai 26.

Arh. St. Iași, Doc. P. 118/7.

## 47

*1819 iunie 15. — Copia poruncii Vistieriei către Isprăvnicia Dorohoi, recomandînd măsuri pentru păstrarea liniștii publice și interzicerea răspîndirii diferitelor svonuri tendențioase.*

Iarăși și acum, prin cartea Visteriei, se face cunoscut că răi alcătuiți sub chip de zurbalic s-au înfrînat și se înfrînează și întru toate

urmează liniștire ; iar dumneavoastră nu veți conțeni a publicarisi în tot ținutul liniștire, a întâmpina vorbele răsuflăte, ori în ce chip de vor fi, avînd grijă pentru liniștirea locuitorilor întru toate, fără să lăsați medean a se abate cineva la scornituri de vorbe răsuflăte, spre a da pricină de neodihnă locuitorilor.

Arh. St. Buc., A. N. CXXVI/53.

## 48

*1820 aprilie 30. — Copie de pe porunca Jală de Domnie, pentru cercetarea plîngerii unor oameni străini din tîrgul Fălciu, asuprași de către orîndatori la lucrul boierescului.*

Fiindcă domnia mea a luat înștiințare că oamenii străini, lipoveni și alții, așezați în tîrgul Fălciului, se asuprașesc de către orîndatori la lucrul boierescului, peste hotărîrea ponturilor, împotrivindu-i peste puterile lor, din care pricină nemaiputînd suferi sarcina acestor asuprași, au început unii a se împrăștia, iar alții a căuta chipuri să poată trece peste hotar, pentru ca să poată scăpa de asuprașirile orîndatorilor ; drept aceea, volnicim domnia pe (loc alb) care mergînd la ținutul Fălciului — și după osebită carte a domniei mele ce s-a scris către dumnealor dregătorii ținutului — și mergînd la tîrgul Fălciului, și pe la alte sate pe unde se află oameni străini și lipoveni, să se facă o pătrunzătoare cercetare ca să afe într-adevăr asuprașirile ce pătinesc oamenii de către orîndatori.

De va fi învoială în scris adevărită de dregători, să se urmeze după acele învoieli, atît pentru lucrul boierescului cît și pentru scutelnici ; iar de nu se vor găsi învoieli ca acestea, pentru lucrul boierescului, să se urmeze întocmai după a ponturilor hotărîre, neîngăduind pe orîndatori a-i asuprași cît de puțin, mai mult fără voia lor să nu fie siliți, și după cercetarea ce va face zapciul rînduit, împreună cu unul din dumnealor dregătorii, la care sate se va afla că s-a făcut vreo asuprașire, ori de către cine, să trimită pre larg și adevărată înștiințare către domnia mea, spre a se da hotărîrea cuviincioasă ; iar zapciul rînduit, oprind toate urmările asuprașirii, să facă știută cuprinderea aceștii a noastre domnești porunci, tuturor și orîndatorilor, ca să se conte-nească și să nu cuteze mai mult a se întinde cu urmări asuprașitoare împotriva poruncilor domnești, căci se vor judeca și se vor pedepsi după vinovăție pe fiiștecare.

Arh. St. Iași, Tr. 166, condica nr. 6, f. 116v—117. (Registrul de ieșirea hirtiiilor din Visterie pe anul 1819—1820).

1820 iulie 20, <Iași>. — Copia hrisovului dat la cererea negustorilor străini din Galați, prin care se relementează drepturile și obligațiile lor față de Visterie, în exercitarea comerțului ce fac în târg și prin sate.

Se face știre cu acest hrisov al domniei mele pentru câțiva neguțitori din târgul Galați, ținutul Covurului, ce sînt la număr 31 liudi, care prin jaloba ce au dat domniei mele, au arătat că ei, fiind oameni străini adunați din multe părți la târgul acesta, schiverniseala lor o au cu neguțitoria, și pînă acum, ne fiind nici la o așezare de bir, se supără de către unii și alții, pricinuindu-le de multe ori asupriri și supărări, atît de către înșiși acei pe la care se află ei supuși, cît și de către dumnealor deregătorii și alți zapcii, împiedecîndu-se prin acesta și însuși căutarea alijverîșului lor; pentru care au făcut rugămînte către domnia mea ca, după cum sînt și alți neguțitori de pe la alte târguri, cu așezare pentru darea birului în hrisoave domnești, să fie și ei cuprinși cu această milă, în hrisovul domniei mele, de a-și da bir cu asemenea rînduială.

După a cărora jalobă, făcîndu-se cercetare de către domnia mea și încredințîndu-ne pentru dînșii că tot alijverîșul și chiverniseala lor este cu neguțitoria, cu care aduc folos și cîrmuirii domnești și locuitorilor înlesnire la alijverîșul lor, socotind dar domnia mea că niște neguțitori ce sînt la acel târg, spre mai bună statornicie și întemeiere a lor, se cade a avea și ei un privilegiu precum au neguțitorii și de la alte târguri, nu le-am trecut cu vederea rugămîntea lor ci, prin acest al domniei mele hrisov, făcînd milă, hotărîm ca toți neguțitorii aceștia ce se arată anume prin izvod cu pecete domnească, <să dea> :

Întîi, pentru birul Visteriei să dea cîte 24 lei pe an banii Visteriei, de tot numele, și osebit cîte 50 parale de leu obicinuita răsură, care bani să-i plătească de două ori pe an, jumătate la sfîntul Gheorghie și jumătate la sfîntul Dumitrie, iar mai mult să nu se încarce.

Al 2-lea, pentru dughenile ce vor avea neguțitorii aceștia, la agiu-torința de iarnă să aibă a plăti cîte 15 lei de o dugheană bogasierie, 10 lei de dugheana brașovenie, 10 lei de dugheana căvălie, 10 lei dugheana blănărie, 10 lei dugheana băcălie, 10 lei dugheana rachierie, 10 lei dugheana pitărie și cîte 15 parale obicinuita răsură, iar cafencele ce vor avea, fiindcă plătesc avaeul lui cafengi bașa, să nu se supere.

Al 3-lea, dintre crișmele ce vor avea, să plătească în vremea agiu-torinții cîte 3 lei pe bute și 60 parale de poloboc, banii Visteriei și osebit cîte 15 parale obicinuita răsură.

Al 4-lea, feciorii și frații lor și calfele lor, ce slujesc pe la dugheni, cum și argații de pe la casele lor, fiind holtei, să nu fie supărați cu darea de bir sau havalele, asemenea și cînd vor umbla pe la iarmaroace, zile de târg, și prin sate pe la alte ținuturi, să fie slobozi și să nu se supere de către dregători, nici să li se ia vreun ban cu pricină de bir, sau cu nume de alte cheltuieli, fiindcă ei toate dările după cuprinderea hrisovului își plătesc la târgul Galați, însă aceștia ce se vor duce pentru alijverîșul lor pe la alte târguri, să aibă adeverința dumnealor pîrcă-

labilor de Galați, precum că sînt în breasla neguțitorilor hrisovuliți de acolo de la Galați.

Al 5-lea, murind sau lipsind vreunul dintre dînșii, să se puie pe altul la loc prin știrea dumisale marelui vistiernic și prin alegerea breslei, și cine vor socoti.

Al 6-lea, cu cai de menzil, zaherea, salahori și alte havalele, ce vor fi pe alți locuitori, breasla aceasta a neguțitorilor să nu se supere cît de puțin; iar pentru cheltuielile tîrgului vor da și ei agiutor celorlalți tîrgoveți cîte 8 lei de toată casa.

Al 7-lea, la vremea slujbii desetinii, pe toate bucatele ce vor avea, stupi și sfini să aibă a plăti după rînduiala ce plătesc mazilii, iar mai mult să nu se supere.

Al 8-lea, pentru trebuința caselor lor, slobozi să fie, atît oi, cît și capre, iar a vinde și pentru străini să fie cu totul oprîți.

Al 9-lea, neguțitorii breslei aceștia, umblînd prin țară pentru alij-verișul lor, poruncim domnia mea, dumneavoastră dregători ai ținuturilor, să aveți a-i judeca cu dreptate sau, nemulțumindu-se cu judecata de acolo, cu zi de soroc și mărturia dumneavoastră, de toată curgerea pricinii, să vie la Divanul Domnesc.

Drept aceea poruncim domnia mea dumneavoastră dregători de pe la ținut, cum și altor zapcii slujitori și slujbașilor desetnici, pentru toate să aveți a urma întocmai după cum mai sus se cuprinde, prin hrisovul acesta. Poftim dar, domnia mea, și pe alți frați luminați domni pe care sîntul dumnezeu îi va orîndui în urma noastră la Domnia acestei țări, să nu se strice această așezare, ci mai virtos să întărească pentru a domniilor sale vecinică pomenire. Scrisu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei mele, întru înția domnie a noastră la Moldova, în anul al doilea.

Arh. St. Iași, Tr. 166, condica nr. 6, f. 137—138. (Registru de ieșirea hîrtilor din Visterie, pe anul 1819—1820).

## 50

*1820 sept. 13. — Mihail Suțul voievod întărește fostului vistiernic Sandu Sturza dreptul de stăpînire a Căpităniei marginii de la tîrgușorul Rădăuți.*

Dumnealui vornicul Costache Sturza.

Hrisovul domnului Mihail Suțul voievod din anul 1820 septembrie 13, prin care hotărăște ca adunarea tîrgului din partea aceasta, în preajma carantinei ce acum s-au așezat acolo, împotriva Rădăuților, să fie pe această moșie a dumisale, iar nu aiurea; și șederea Căpităniei marginii să fie iarăși acolo, în toată vremea stătătoare, și căpitanul care să fie același al marginii și al carantinei, să fie pururea din oamenii dumisale, care spre sîmna cunoștinței va da la cel după vreme hatman cîte 100 lei pe an, fără strămutare și mai multă adăugire, îndatorit fiind căpitanul ca, pe lîngă slujba cea următoare a carantinei, să

plinească și toate cele datornice ale marginii, spre slujba Ocîrmuirii, iar întru alt nimic și cît de puțin să nu se supere, hotărîndu-se această Căpitănie întru tot stăpînitoriului Rădăuților.

Arh. St. Iași, dos. litera M./509, f. 251 ; rez. după periplipsis.

## 51

*1821 ianuarie 10, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de M. Gr. Suțu voievod lui Iordache Roset, fost mare vistiernic, pentru administrarea veniturilor tirgului Sculeni, de pe moșia sa.*

Folositoarele săvîrșiri — cele cu patrioticească rîvnă și cu jărtviri întru adevăr vrednice de pildă și de laudă, ce a aratat către pămîntul acesta cinstitul și al nostru credincios boier, dumnealui Iordachi Roset fost mare vistiernic — mărturisite fiind de toată obștia cu înaltă propovăduire, mărturisite sînt, deopotrivă, și îndatoririle patriei către dumnealui, și cuviința mulțămirii și a vrednicelor răsplătiri ce cu dreptul urmează a fi aduse dumisale.

Pentru aceasta, domnia mea — luminat cunoscînd-o aceasta, nu numai din a obștiei mulțămitoare glăsuire, dar și din starea lucrurilor acestora, văzute și însuși prin noi ispitite — socotit-am și cu dreptul prețuind jertfirile dumisale cele fără cruțare spre slujba patriei, grelele și nevoincioasele sarcini ce au ridicat simțitoare folosuri ce a adus obștiei, îndelungarea anilor ce a cheltuit pururea întru osteneți, credința cea fără prihană și întru totul nevătămată ce a păzit în toată vremea întru ale Ocîrmuirii, iubirea patriei ce n-a slăbit niciodinioară de a o arăta în toate întîmplările, pînă și în cele mai grele și mai strîmtoare și, însfirșit, vîrsta cărunteților dumisale, acestor întru totul cu cinste și cu laudă învrednicite, am găsit a fi fără îndoire o dreptate — nu numai după omeneștile așezămînturi întru tot legiuită, dar și însuși în firească simțire fiiștecăruia bun patriot, luminat și prea înalt glăsuire — de a primi și dumnealui, din partea pămîntului, cele mai mari și mai încuviințate răsplătiri, spre mulțumirea dumisale.

Către aceasta, dar, cu iubirea dreptății și cu toată plecarea cugetului, aflîndu-ne domnia mea spre a-i aduce dumisale — nu numai pentru cele de curînd slujbe, dar și pentru cele de mai înainte către patrie și către domneasca curte — mulțumirea cea după cuviință din partea noastră, și cunoștința cea datornică din partea patriei, nu ne-am apărat de a o arăta și în fapt plecarea buneivoinții noastre aceștia, prin ceea ce s-a socotit și a stătut prin putință, de nu spre o răsplătire asemănată cu vrednicia dreptățiilor dumisale — lucru care întru adevăr nici prilejurile nici starea patriei nu o au iertat — dar spre aceea măcar pentru oareșicare sufletească mulțămire numai, și pentru mîngîierea hătrînețelor dumisale întru asemenea lucrări, dar unite cu dreptate și cu cuviință.

Rîvnind domnia mea de a ne arăta pururea sîrguitori, luat-am aminte și la arătarea ce mi-a făcut, acum, al nostru cinstit și credincios



boier, dumnealui Neculai Roset mare vistiernic — fiul lăudatului întru vrednicie boier dumnealui Iordachi Roset, fost mare vistiernic — că la moșia dumisale Sculeni de la ținutul Iași, ce o are dreaptă de moștenire, fiind din vechi vad și pod de trecătoare pe Prut, acum, după așezarea de carantină ce s-a făcut în partea megieșită pe această moșie a dumisale, s-a alcătuit și în partea aceasta, în preajma carantinei, oareșicare adunare de țirgușor, iarăși pe moșia dumisale și că venitul, atît al trecătoarei Prutului, care din vechi a fost al stăpînului acestei moșii, cît și acela al adetiului de la țirgușor, l-a avut dumnealui, stăpînitorul de acum al moșiei, luîndu-l după o alcătuire de așezare hotărîtă, care prin știrea și hotărîrea Ocîrmuirii fiind făcută, a și avut lucrarea ei în toată curgerea vremii mijlocitoare de la așezarea carantinei și pînă acum, făcîndu-ne dumnealui, asupra aceștii arătări, rugătoare cerere — la acea alcătuire de așezare după orînduiala cu care au avut pînă acum urmarea ei — să binevoim domnia mea de a o legiui și de a o statornici, și prin domnesc hrisovul nostru, unindu-se către aceasta și o așezare de cîteva iarmaroace, ca să se facă pe an la țirgușorul pomenit, precum și mortasiopia vitelor ce se vor vinde acolo, în zilele de țirg și a iarmaroacelor, pentru ca să le aibă toate acestea ca un privilegiu legat către moșia pomenită și către stăpînitorul ei, fără strămutare.

Și, dar, cu bunăvoință, domnia mea — asupra rugămînții ce ne-a făcut și ca să arătăm buna cugetarea noastră, ce o avem și pentru dumnealui — încredințați fiind că după cunoscutele dumisale vrednicii personalicești și de moștenire, ce le are și dumnealui (după pilda părintelui dumisale urmînd), nu va fi cu mai puțină rîvnă, credință și osîrdie spre slujba patriei, iar în alt chip, ca să îndemnăm și mai cu deadinsul această rîvnă sîrguitoare din partea dumisale — care o au și arăt — cu îndestulă plăcerea noastră și cu obșteasca mulțămire întru cele pînă acum săvîrșite, ale sarcinei slujbei dumisale, cu cale și cu toată cuviința am găsit de a se hărăzi dumisale o asemenea leguire de pronomion, și de așezare asupra pomenitei moșii aceștia a dumisale.

Pentru aceea, iată, prin acest al nostru domnesc hrisov, întocmai după cerea dumisale, întărim și hărăzim dumisale toate acestea ca să le aibă veșnic pronomion și miluire, atît dumnealui cît și urmașii moștenitori ai dumisale, din neam în neam, nesmintit și nestrămutat, asupra moșiei pomenite Sculeni, legiuindu-le sub hotărîrea și orînduiala aceasta de mai jos următoare, adică :

1-*iu*. Venitul pîrcălăbiei și al brudinei, pentru trecătoarea Prutului, să aibă a-l lua în același chip precum și pînă acum s-a urmat, însă :

— 28 parale de tot carul încărcat cu sare ce va trece sau în partea din stînga sau în partea din dreapta peste Prut ;

— 56 parale de tot carul încărcat cu scînduri de brad, cofe, secie, putini, poloboace, perje uscate, miere, nuci, poloboace cu păcură, băcălii și alte mărfuri ce vor trece Prutul ;

— 56 parale de toată butea cu vin, sau antalul ce va trece Prutul, iar de poloboacele mici, încăpătoare două într-un car, să se iei cîte 40 parale de poloboc ;

— 20 parale de tot omul călare ce va trece Prutul, sau străin sau de loc de va fi;

— 50 parale de doi cai înhămați la o trăsură, trecînd Prutul, oricine ar fi, cu calabalicurile sale iar nu cu marfă, socotindu-se la acea trăsură stăpînul, un vizitiu și o slugă;

— 5 parale de tot omul pe jos ce va trece Prutul pe pod, pe zidusul și întorsul;

— 10 parale de tot calul în pohod, ce va trece Prutul, sau unul de va fi, sau mai mulți în tabunuri, slobozi fiind însă fără sarcini pe dîșii;

— 5 parale de toată butea de horilcă de sortă ce se va da taval pe pod peste Prut, din partea dreaptă în partea stîngă, sau de polobocul de vin dișart, ce se va da iarăși taval pe pod, din partea stîngă în partea dreaptă; iar fiind încărcate în cară, acest fel de vase vor plăti precum se arată la articolul de mai sus;

— 80 parale de toată butea cu horilcă, trecătoare peste Prut, cu plata boilor din astă parte, ce slujesc pentru trasul acestor vase dină la locul unde se descarcă aceste vase în tîrgușor;

— 48 parale hamalîcul pentru o bute cu horilcă, descărcatul în malul din a dreapta și încărcatul ei de acolo, avînd stăpînul moșiei mahali, oameni ai dumisale;

— 90 parale de tot carul încărcat cu lînă, piei de vacă sau de bou, de cal sau de oaie, cu brînză de oi sau de vaci, cu var și altele, trecînd Prutul, cu plata boilor cărași;

— 20 parale de tot carul cu lemne, verdețuri sau legume ce se vor aduce pe malul din a dreapta a Prutului spre a se vinde cu ridicata.

2-le. Adetiul de la tîrgoveți, atît acei de la ulițe cît și acei de la mahalale, precum și celelalte căzute de la tîrgușorul arătat, să se urmeze întru acest chip, adică:

— tot felul de băuturi: vinul, rachiul, horilca, miedul, berea, precum și vînzarea dohotului și a păcurei, căsăpia, pităria, băcălia, bucătăria și altele ca acestea, să fie pururea ale stăpînului tîrgului, fără să se amestece alcineva întru acestea, decît acei care prin învoială și tocmeală vor avea slobozenie de la stăpînul tîrgului ca să facă alișveriș cu de-acestea;

— *bezmănul locului*, atît de la cei cu dugheni în uliță, cît și la cei din mahalale, și de la cei cu magazale, îl va lua stăpînul după așezarea și învoirea ce va face cu fiiștecare;

— nimeni să nu fie volnic a prinde loc cu îngrăditură sau a face magazale (supuși fiind la aceasta și înșiși țitoriilor ocnelor), ori altfel de binale — sau în tîrg sau pe locul tîrgului dimpregiur — fără să se învoiască mai întîi cu stăpînul tîrgului pentru aceasta și pentru plata bezmănului.

3-le. Afară de zilele adunărilor de tîrg obișnuite peste săptămînă în acest tîrgușor, așezăm ca să-și facă acolo și 12 iarmaroace inari pe an. <Urmează zilele iarmaroacelor>.

La care iarmaroace, volnici să fie oricine de a merge ca să-și facă trebuinciosul alișveriș cu vite, zahireli și orice alta, fără nici o

oprire despre nimeni, folosindu-se stăpînul tîrgului de aceste iarmaroace cu aceea ce este legiuit și pe la alte moșii și tîrguri boierești, unde se fac iarmaroace.

4-le. Venitul mortasi piei să aibă a-l lua după hotărîrea condței ce este în Vistierie, cu pecete domnească, adică, cîte 24 bani noi de toată vita mare : bou, vacă, cal și iapă, ce se vor vinde acolo în tîrgușor în adunările de tîrg și de iarmaroace ; din care plata pe jumătate să se iei de la vînzător și pe jumătate de la cumpărător, fără să se facă cuiva vreo asuprire peste hotărîrea arătată.

5-le. Hotărîm domnia mea, și cu adăogire legiuim dumisale, ca 24 liuzi podari ce-i are pentru slujba podurilor, la trecătoarea Prutului, pe numita moșie Sculeni, să fie scutiți de birul Visteriei și de orice alte dări și havalele pămîntești, în toată vremea.

Așijderea și dughenile, și orice alte binale va avea dumnealui în acest tîrgușor, făcute cu însăși a dumisale cheltuială, să fie scutite de banii ajutorinței și de toate alte orice dări și angării vor fi asupra altor asemenea dugheni și binale ; <pentru> acestea întru nimica și cît de puțin să nu fie supărat.

Acestea, hotărîndu-le domnia mea sub legiuire de veșnic pronomion și hărăzire dumisale cinstit și credinciosului boier, Neculai Roset mare vistiernic, și moștenitorilor din urmă ai moșiei pomenite, Sculeni, din neam în neam, s-a dat acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, poruncind dumneavoastră dregători ai ținutului Iași, și tuturor altora ce se cuvine, ca — neamestecîndu-se nimeni spre a pricinui vreo supărare stăpînului acestei moșii și a tîrgului, cît de puțin, sau întru ale carantinei, sau întru ale trecătoarei, precum și întru ale tîrgului și toate celelalte mai sus cuprinse — să se urmeze întocmai după hotărîrea legiuită prin hrisovul acesta al domniei mele.

Iar pe lumații stăpînitori care din porunca cerească se vor orîndui în urma noastră cu ocîrmuirea în pămîntul acesta, poftim nu numai să nu strămute cît de puțin din acestea hotărîte sub veșnica legiuire, ci, mai vîrtos, să adaoge și a domniilor sale, și după cuviință întărire de statornicie pentru în veci nesfîrșită laudă și proslăvire domniilor sale.

S-a scris la Scaunul domniei mele, în orașul Iași, întru cea dintîi domnie a noastră la Moldova, în anul al doilea. La anul 1821 ghenarie 10.

Iscălit, Mihail Grigore Suțu voievod

N. Roset, mare vistiernic.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, f. 85—87 și 90

## 52

1821 ianuarie 28. — Ponturile hotărîte de hatmanul Ghica, la arendarea veniturilor din tîrgul Vaslui și a moșiilor înconjurătoare. Arendașii sînt paharnicul Emanoil Andipa și căpitanul Gr. Economul.

Venitul tîrgului meu, Vaslui, și a moșiilor de primprejur, cu 7 chetre la trei mori, cu o chiuă, și cu două iazuri, l-am vîndut dumisale

paharnicului Emanoil Andipa și căpitanului Grigore Economul pe 3 ani de zile, de la 1821 aprilie 23 și se sfîrșesc la 1824 aprilie 22, cu tocmeală cite 12.000 lei pe an, îndatorîndu-se a urma întocmai ponturilor arătate în jos.

1) Banii, se îndatoresc a mi-i plăti în două vadele pe fieștecare an, jumătate la sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie, fără să mi se pricinuiască, cit de puțină întîrziere sau zmințeală cu plata banilor, la vadele.

2) Plătind dumnealor banii la vadele, volnici să fie a strînge și a lua tot venitul din toate, după obicei și după hotărîrea ponturilor domnești.

3) Toți negușitorii tîrgoveți să aibă a-și urma datoriile lor după privilegiurile hrisovului ce are acest tîrg, fără cea mai mică împotrivire; a cărui copie ne-au dat la mîină.

4) Iazurile, să aibă voie a le pescui și a le tăia, și la împlinirea anilor să fie datori a le lăsa iezite bine la loc, și cu pește îndestul de ajuns pentru sămînță.

5) Toate acareturile ce sînt în tîrg și pe moșie, să aibă a le stăpîni și a le purta de grijă, ca la împlinirea anilor, să aibă a le lăsa în stare bună.

6) Cum și orice acaret vor mai face din nou, în curgerea acestor ani, să rămîie a moșiei, fără să pretenderisească vreun ban cheltuială.

7) Oamenii boierești ce sînt acolo pe moșie, să aibă a meta-hirisi în trebuințele moșiilor.

8) Iazul cel mare să fie dumnealor cu îngrijire de a-l păzi ca să nu se rupă.

9) Să fie dumnealor silitori cu tot chipul spre întemeierea tîrgului.

10) Codrul, se îndatoresc dumnealor a-l păzi cu pădurarii rînduiți, ca numai lemnul în trebuința moșiilor și a tîrgului să se ia, iar într-alt chip, sau de vînzare, nu au voie a da nimărui <decît> cînd vor face vreun acaret pentru folosul moșiei sau a tîrgului.

11) Toți țigani gospodari sînt datori a lucra cite 18 zile pe an, ori la ce lucru îi vor pune vechilii moșiei, afară numai din chitari ce cu neconținere păzesc rîndul lor aici, nu vor fi supărați întru nimic; cum și din hierarii acei ce-i vor orîndui a avea îngrijire spre întocmirea lucrului morilor, asemenea nu se vor supăra, ci vor fi deobște pentru acel lucru; cum și cite un țigan pe săptămîină, de rînd, să li se dea pentru slujba moșiei din fieștecare coată.

12) Chetrarii și teslarii, cu asemenea îndatorire vor fi ca și ceilalți gospodari, însă cu deosebire, cînd vor avea de lucru toată vara, atunci numai nu se vor supăra cu cerere de a lucra și ei pomenitele zile. Iar cînd lucrul lor nu va fi mai mult decît pentru o lună sau două, atunci atît pentru cuvîntul că le mai rămîne vreme de a-și împlini din zile, cit și pentru că iau și plată pentru lucru, vor lucra și ei vechililor 6 zile numai, iar nu mai mult.

13) Doi rîndași ce neapărat trebuiesc aici în ogradă, de la zi întîi a lui septembrie pînă la sf. Gheorghe, iarăși să se alcătuiască de către vechili, ca să se trimită în toată luna cite doi, care această sinisfora are să fie despre toți țigani.

14) Se mai îndatoresc a-mi da și 50 merțe făină popușoi și 40 merțe făină grâu și 70 merțe orz, pe tot anul, însă făina să fie bună, de grâu spălat și nesticat, cum și cea de popușoi să fie iarăși de popușoi buni, să nu fie mucedă, și orzul asemenea ; căci neplăcându-mi, dumnealor să le trimet înapoi, fără să le rămîie vreun cuvînt ; pe care, rînduri, rînduri are să le trimită la ogradă mea de aici.

15) Hotarele moșiei, se îndatoresc a le păzi de a nu intra nimeni cu împresurare cît de puțin.

Iar cînd din împotrivă nu vor fi următori cu plata banilor la vadele, precum mai sus se îndatoresc, să aibă a le lua moșiile de sub stăpînire și să le dau altora, cu prețul ce voi găsi ; și cît nu va ajunge pînă la împlinirea sumei, se îndatoresc dumnealor să răspundă fără să le rămîie cuvînt. Și am iscălit.

*Lex. Costache* Ghica, hatman.

Arh. St. Iași, Doc. P. 434/74.

## 53

*1822 decembrie 2. — Porunca Vistieriei către  
Isprăvnicia Vaslui, prin care se reglementează rapor-  
turile dintre hatmanul Alecu Ghica, proprietarul tg. Va-  
slui și locuitorii din acel tîrg.*

Fiindcă dumnealui hatmanul Alecu Ghica, după împărțeala ce a avut cu frații dumisale, n-a rămas cu altă moșie aici în țară — fără numai cu tîrgul acela al Vasluiului, care se socotește așezarea casei dumisale acolo — se scrie dumneavoastră ca, în afară de zilele hotărîte ale ponturilor, ce sînt datori locuitorii tîrgoveți să lucreze, după rînduiala ce se păzește și la alte moșii și așezări boierești, să-i îndatoriți dumneavoastră pe locuitorii tîrgoveți din mahala, ca să mai dea și să facă și acestea, afară din zilele hotărîte ale ponturilor, adică meremeturile la iazuri și mori, carele sînt și pentru a lor trebuință, iar la mori și iazuri ce va voi dumnealui să facă din nou, supărați să nu fie, ci voind dumnealui a face, se va face cu cheltuiala dumisale.

Toți acei ce vor avea boi, să aducă cîte o potvoadă aici la Eși, la casa dumisale ; să aducă și să dea cîte un car lemne de foc, acolo la casa stăpînească din tîrgul Vasluiului ; iar cei fără de boi să nu se supere nici cu aducerea potvozii, nici cu datul carului de lemne ; să dea și cîte una găină de toată casa, și să toarcă și femeile cîte un căliap, cîte de o jumătate de ocă. Iar mai mult decît aceste și decît zilele boierescului după pont, supărați să nu fie ; însă și acestea le vor da numai locuitorii din mahala, iar neguțitorii și dughengiii ce fac alișveriş la uliță, supărați să nu fie ; asemenea și pentru garduri să se urmeze după zapisul de învoială a lor.

Semnătură nedescifrabilă

Arh. St. Iași, P. 431/118.

*1823 ianuarie 8. — Copie de pe cartea domnească nr. 1 dată de Ion Sandu Sturza voievod ȋrgoveșilor din Piatra, pentru oprirea negustorilor desegari, de a face comerț în oraș în alte zile, decît la iarmaroacele mari*

După jaloaba ce au dat domniei mele locuitorii ȋrgoveși din ȋrgul Petrei, cu arătare ȋnguindu-se că la toate zilele de ȋrg, acele hotărîte pe fieștecare săptămînă, se adună negușitori străini, de pe la alte locuri, ce poartă marfă în desagi și le face oprire interesului și alijverişului lor, cercetînd dumnealui marele logofăt de Țara de Jos, s-a văzut pe lîngă jaloaba lor și înștiințarea dregătorilor ȋnutului, adevéritoare arătărilor lor, cum și o carte a domnului Scarlat Alexandru Calimah voievod din anul 1818 aprilie 7, poruncitoare dregătorilor ȋnutului să facă oprire la aceasta, acelor desăgari străini, decît numai la iarmaroacele mari să nu fie oprîți de a-și vinde marfa ce vor avea. Și, la aceasta, cunoscîndu-se și de către domnia mea cu dreptate jaloaba și cererea acestor ȋrgoveși, drept aceea iată și prin această a noastră domnească carte, hotărîm și poruncim dumneavoastră, dregători de ȋnutul Neamțului, să nu fie îngăduiți acei negușitori desăgari de a mai face acest fel de împiedecare la alijverişul jăluitorilor; decît numai la iarmaroacele mari nu vor fi oprîți de a-și vinde marfa ce vor avea, precum toți alții ce se adună la iarmaroace, urmînd întocmai precum hotărîm și poruncim.

Arh. St. Iași, condica lit. K/386, f. 7.

*1823 februarie 23, Iași. — Copia hrisovului nr. 5 dat de Ion Sandu Sturza voievod, ȋrgoveșilor din Fălticeni, restatornicind vechiul așezămînt al relațiilor dintre ei și proprietari.*

Înștiințare se face prin acest al nostru domnesc hrisov că, din partea locuitorilor ȋrgoveși din Fălticeni ȋnutul Sucevii, primind domnia mea îndestule jalobe, cu multă ȋnguire despre cel de acum stăpîn al acestui ȋrg, căminarul Tudorache Ciure, pentru nedreapta lucrare ce a mijlocit a isprăvi, în vremea procatohului nostru Scarlat Alexandru Calimah voievod, stricîndu-le așezămîntul și tocmelile de la acel de mai înainte stăpîn, cu care s-a descălicat acest ȋrg; pătîmind simțitoare zdruncinare și păgubire și cerșind îndestulare, s-a dat domneasca noastră poruncă, ca să se aducă în cercetarea judecării pe pîrîtul boier.

Și acum, dumnealor veliții boieri, prin anafora, au făcut înștiințare domniei mele că s-a sorocit în trei rînduri pe numitul boier, și prelungind anii în judecată au cercetat dovezile înfăoșate de jăluitorii ȋrgoveși.

Întîi, o scrisoare din 1780 iulie 1, iscălită de Ioniță Bașotă stolnic și Ștefăniță Bașotă sulger, Grigoraș Iancu și Alexandru Davidel, dată către ȋrgoveții ce s-ar aduna pe locul său și vor face crișme și dugheni și orice le va fi trebuința, să fie volnici și să aibă a da, de crișma cu pivniță, 60 parale; de dugheană, 40 parale; asemenea ș-acei, de la mahala care ar face alișveriș, cu orice fel de hrană, tot cîte 40 parale să aibă a da; iar care n-ar face alișveriș, să dea cîte 20 parale de casă. Lărgimea locului din dos să fie de 15 stînjeni, iar latul, cît va ține casa; școală cu ograda ei, să aibă a-și face unde le va fi voia, și pentru bezmăn ei să nu aibă a da nimic; cum și pentru locuri de mormînturi și pentru velnițe și berării, să nu aibă a da nimic; bezmănul locului, să aibă a da fără nici o pricinuire.

Cei ce-și vor apuca locuri, să aibă a le stăpîni ei și copiii lor, tot cu această tocmeală. Cei ce vor voi a-și vinde acareturile, să aibă a da de știre, întîi la stăpînul locului și tot cu același bezmăn, să le stăpînească și cumpărătorii.

Al doilea, o întăritură asupra aceleiași scrisori, tot de la același an 1783 august, de la domnia sa Dimitrie Moruzi voievod, cum și două cărți a Divanului din anul 1810, august 30 și 31, asemenea hotărînd și adeverind să-și aibă scrisoarea arătată de așezare, deplină statornicie, după cuprinderea cărții de întăritură a domniei sale Moruzi voievod.

S-a văzut apoi și cuprinderea hrisovului domniei sale Scarlat Calimah voievod din anul 1814 septembrie 10, adăugînd adetiurile cu multă sporire și deosebire de cele legiuite așezări, cuprinse la scrisoarea arătată, cunoscîndu-se cu totul fără de cuvînt de dreptate, surparea acestui așezămînt de către procatohul nostru, prin hrisovul arătat, cum pe larg arată, aceeași anafora, întărită de către domnia mea, ca să-și aibă scrisoarea de așezămînt, statornicia ei.

Deci, din dovezile arătate și din cercetarea dumnealor veliților boieri, s-a cunoscut cu totul fără cuvînt de dreptate surparea acestui așezămînt de către procatohul nostru, căci tocmelele și așezările <ce> se fac în scris, însemnează cunoștința unei veșnice săvîrșiri, adeveresc o veșnică lucrare și întemeiere spre nesupărarea unei părți de către alta; și, spre apărarea și de cuvîntul înșelăciunii, pre acele în scris legături, apoi și pravila le întemeiază; precum și domnia sa, Moruzi, voievod și judecătorii Divanului de la 1810, cunoscînd dreptatea și puterea acestui așezămînt, l-au întărit a sta întru veșnicie.

Asemenea și de către domnia mea, cunoscîndu-se fără de nici o prihănire acest așezămînt, drept aceea, iată și prin acest al nostru domnesc hrisov, judecînd, hotărîm și întărim ca jăluitoarii ȋrgoveți, întru puterea scrisorii arătate de așezarea adetiurilor și în puterea cărții domnești de întăritură, și a Divanului, să rămîie nestrămutați, nemișcați, cît de puțin, dintru același așezămînt, și a-și face tot alișverișul de băutură și de orice, precum l-au avut și li s-au dat prin același așezămînt. Și pentru ca să nu li se mai adauge pricini, hotărîm și aceasta că dacă dintru ȋrgoveți vor fi cuprins mai mult loc cu binalele lor, decît 15 stînjeni dați pentru o bina, cum se arată prin scrisoarea de așezare, să plătească pentru acel mai mult loc, după analoghia oelor 15 stînjeni, fără mai multă adăogire, ca să lipsească cu totul, aceste prigoniri.

Și hrisovul domniei sale Calimah voievod, fiind pe nedrepte temeiuri alcătuit, va rămîne întru nelucrare, ca o hîrtie netrebnică.

Iar hrisovul acesta, al domniei mele, care s-a întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, să fie asupra scrisorii arătate de așezămînt, de întăritură — statornic, neclătit și nerușiat, nici odinioară în veci.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la scaunul domniei mele, în orașul Iași, de credinciosul boier al domniei mele, Enache Stamate fost mare stolnic.

Și s-a dat la anii de la mîntuirea lumii, 1823 februarie 23.

Ioan Sturza, voievod

A citit, mare logofăt

După cuprinderea poruncii întăriturii anaforalei din anul 1826, februarie 28, s-a șters din condica Divanului.

Semnătură indescifrabilă.

Arh. St. Iași, condica lit. K/386, f. 13—15. Hrisovul privind întemeierea tîrgului Fălticeni, din 8 august 1780, este publicat în *Uricarul XVI*, p. 129—132.

## 56

*1823 martie 15, Iași. — Hrisov dat de Ioan Sandu Sturza voievod m-rei Neamț, prin care îi sporește venitul ce-l avea pînă atunci de la locuitorii din Tg. Neamț și de la cei din satele Pometele, Pîriul Ursului, Blebea și Humulești, toate în hotarul tîrgului.*

Cu mila lui Dumnezeu, noi Ion Sandu Sturza voievod, domnul Țării Moldovei.

Să face știre cu acest hrisov al domniei mele că prin jaloaba ce ne-au dat cuvios rugătorul nostru Ilarie, arhimandrit și stareț sfintelor mănăstiri Neamțul și Secul, dimpreună și cu tot soborul părinților de acolo, au arătat că această mănăstire Neamțul, avînd veche danie și miluire tîrgul Neamțului, prin hrisoave domnești întărite, venitul ce-l lua de la acest tîrg era foarte puțin și mult mai scăzut decît acel legiuit pe la alte tîrguri; iar mănăstirea, de altă parte, aflîndu-se îngreunată cu *mari și sporite cheltueli, pentru înmulțirea numărului părinților* ce din vreme în vreme s-au adaos la aceste mănăstiri, prin jaloabă către procatohul nostru domn Scarlat Calimah voievod, a făcut rugăminte ca să se mai sporească venitul mănăstirei, dela acest tîrg, într-un chip ce s-ar găsi cu cale și cu dreptate, pentru ca să nu fie păgubită de un folos ce cu dreptul i s-ar cădea să-l aibă de la tîrgul său, aceasta; și că domnia sa, binevoind, și din dumnezească rîvnă îndemnat, nu a lăsat rugămîntea și cererea aceasta, a mănăstirei, în trecerea cu vederea ei, dreaptă și cuviincioasă găsind-o, a și făcut, prin hrisovul domniei sale ce s-a dat în anul 1813 august 17, sporirea aceea ce o a socotit mai dreaptă și mai cuviință — și într-un chip încît s-a putut judeca mai bine chibzuit — spre neasuprirea, nici a mănăstirei, nici a negușitorilor tîrgoveți, sporire care, mai în urmă, cu toate acestea, a luat oareșcare



puțină prefacere, după jalobele de nemulțămire ce au mișcat lăcuitorii din satele Pometele, Pîrul Ursului și Humuleștii, ce sînt tot pe locul tîrgului acestuia, al mănăstirei, pentru adetul ce să îndatorisă prin hrisov a-l da și ei la mănăstire, dar care iarăși s-a pus la cale de către domnia sa, întemeindu-se și adetul acestor sate către mănăstire, prin inadins învoire săvîrșită înaintea Divanului Domnesc între mănăstire și între lăcuitorii pomenitelor sate. Care învoire s-a întărit și prin cartea domniei sale, dată din anul 1820 septembrie 25, spre a rămîne statornică și în veci nesupusă mai mult strămutării. Asupra căreia arătări de jalobă, cuvioșia sa starețul și cu tot soborul ne-au făcut rugătoare cerire ca să se întărească și de către domnia mea, mănăstirei, ace așă-zare de venit ce i s-a legiuit după hrisovul și cartea domnească a domnului pomenit, de la tîrgul său, acesta, al Neamțului.

Drept aceea, domnia mea, osîrdnici fiind întru toate cele drepte și cu cuviință, și cu deosebită rîvnă aflîndu-ne întru cele către dumnezeu și către sfințele sale lăcașuri, nu am trecut cu vederea rugămîntea aceasta, a cuvioșiei sale și a soborului ei, iată prin acesta al nostru domnesc hrisov, hotărîm și întărim numitei mănăstiri așezarea venitului său de la pomenitul tîrg și de la satele ce sînt pe locul tîrgului, spre a fi și a păzi subț veșnică legiuire și întru tocmai urmare, după hotărîrea hrisovului și a cărții gospod de mai sus însemnate, ale pomenitului procatohului nostru domn, care hotărîre o am găsit și noi a fi întru totul dreaptă și fără cît de puțină asupra, mai virtos pentru lăcuitorii tîrgoveți și pentru lăcuitorii satelor pomenite, adică :

— fieștecare ce va avea dughenă la uliță, să aibă a da cîte una ocă ceară pe an la mănăstire ;

— fieștecare gospodar ce va fi trăitor cu casă, în dosul uliței și la mahala pe vatra tîrgului, să aibă a da cîte jumătate ocă ceară pe an, iar acei ce vor fi șăzători pe uliță și întru aceeași bina vor face și aleșveriușul lor și va fi și șăderile lor, sau și în osăbită casă de va fi șăderea lor, pe locul dughenii, să nu fie supărați a plăti ca pentru una și pentru alta, ci numai pentru dughene ;

— vînzarea băuturilor, în toată vatra tîrgului, va fi slobodă ca să o facă fieștecare, și mănăstirea va lua acest venit pentru orindă : adică pe toată vatra de vin ce se va vinde prin crîșme în vatra tîrgului, să ia cîte 20 parale ; asămînea și de toată vatra de rachiu sau holercă să ia cîte 10 parale și nimeni să nu fie volnic a începe vas cu vin sau cu rachiu și holercă, fără a înștiința mănăstirea sau vechilul său, pentru ca să măsoare acel vas, și după ace măsurătoare să-și primească și venitul ;

— cei ce vor avea a vinde dughene, case, vaduri de moară și orice altă, să înștiințeze mai întîi mănăstirea, pentru ca de va voi să le cumpere mănăstirea să se protimisască ; precum și acei ce vor voi să facă binale din nou, să se învoiască cu mănăstirea pentru cît loc le va trebui ;

— de la neguțtorii străini și alții ce aduc marfă de întind la iarmarocace, la tot iarmarocul să aibă a lua mănăstirea cîte 40 bani de întindere, iar zilele de tîrg, de peste an, să ia cîte 12 bani ;

— asămînea, vînzarea cărnii și a pîinei și altile, să fie slobodă fieștecăruia din tîrgoveți, și mănăstirea să fie cu privighere încă, pentru ca să aibă lăcuitorii tîrgoveți și alți trecători, îndestulare ;

— iar adetiul satelor Humulești, Blebea, Pometele și Pîriul Negru (sic) și îndatorirea mănăstirii către locuitori, să se urmeze întru acest chip, după învoirea făcută între mănăstire și între aceste sate, și după cartea domnului Calimah, întăritoare învoirii aceștia, adică :

1) fieștecare lăcuiitor gospodar să aibă a da la mănăstire cîte 11 lei pe an, adică 5 lei la sf. Gheorghe și 6 lei la sf. Dumitru ;

2) fieștecare gospodar să aibă a duce la mănăstire cite două cară lemne pe tot anul, cînd să vor cere de către mănăstire ;

3) fieștecare gospodar, toată dejma din toate, după obicei, fără nici o împotrivire, să aibă la vreme și cu trăsurile lor a o duce la locul nînduit de mănăstire ;

4) lăcuiitorii să aibă voie de la mănăstire, a tăia pari, nuiele și lemne de foc pentru trebuința casălor lor, din codrii mănăstirii, iar de vînzare să nu aibă voie a tăia fîmă să se învoiască cu mănăstirea ;

<5> curăturile ce le au curățate cu toporul locuitorii, să nu aibă putere monastirea a le lua, ci să se hrănească întrînosele, dînd numai dijma obișnuită la mănăstire, iar vrînd a mai curăți din nou, fără știrea și voia mănăstirii să nu fie volnică.

Drept aceea, spre întărirea acestor de mai sus, hotărîm și întărîm ca să aibă mănăstirea aceste venituri întocmai și pre deplin, dîndu-să și acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră iscălitură și pecete. Poftim dar și pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din pronia dumnezească se vor orînduia la domnia aceștii țări, nu numai să nu strice această așăzare de venituri ce cu dreptate s-a făcut numitei mănăstiri ci, mai virtos, să întărească și să adaugă prin cît s-a cădea, pentru a domniilor sale cinste și veșnică pomenire. S-a scris hrisovul acesta la scaunul domniei mele în orașul Eșii, întru ce dintîi domnie a noastră la Moldavia, în anul întîi, la let 1823, martie 15

Noi Ion Sturza voievod

L. P.

Petrachi Sturza, vistiernic, a citit

S-a trecut în condica de hrisoave, a Visteriei.

Constantin Veisa, paharnic.

Arh. St. Buc., M-rea Neamț, X/1, original.

O copie întărită de Judecătoria ținutului Neamț în 1847, se află la Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 95 și 100

## 57

*1823 aprilie 7. — Ion S. Sturza voievod întărește iarmaroacele și zilele de tîrg pe moșia Budești, ținutul Neamț (Buhuși), a vornicesei Anica Balș.*

Prin hrisovul domnului Ioan Sturza voievod, din anul 1823, apr. 7, se întăresc adunările de 6 iarmaroace la moșia Budești, și zi de tîrg, precum și veniturile cuprinse în hrisovul domnului Calimah, avînd a fi și vînzarea vinului și a rachiului sau holercii, numai a dumisale ; venitul

mortasipiei, de la toate vitele ce se vor vinde la aceste adunări de târg, care venit îl va avea veșnic danie, luându-l după condice; și osebit avînd dumnealui pînă la 20 dugheni, făcute cu a sa cheltuială, pe pomenita moșie, să fie aparte de banii ajutorinței și de toate orice alte dări și angării.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 132, rez

## 58

*1823 iulie 10. — Porunca Domniei către dregătorii ținutului Vaslui, pentru înfrinarea târgoveților care fac tulburări pe moșia Măriuței Canta.*

Noi Ion Sandu Sturza voievod, cu mila lui Dumnezeu domnul țării Moldovei.

Cinstiți credincioși boierii domniei mele, dumneavoastra ispravnicii de ținutul Vasluiului, sănătate.

Dumneaei logofeteasa Măriuța Canta a făcut arătare domniei mele că locuitorii de pe moșia dumneaei, Vaslui, după ce nu s-ar fi supuind a lucra zilele boierescului după ponturi, apoi și așezările cele făcute din vechi, prin întărituri domnești, voiesc a le strămuta. Și aceste toate răzvrătiri se pornesc de la cîțiva locuitori târgoveți care, pentru a lor înfrinare, și în vremea domnului Calimah s-au bătut la poarta Curții. Tot acela, se înțelege că și acum iarăși au început a scurma pricinile, ca să aducă supărare dumisale logofătului, dar nu mai puțin și celorlalți locuitori de pe arătata moșie.

Pentru care scriem domnia mea dumneavoastră, și vă poruncim ca să-i supuneți numaidecît adetiurilor moșiei, întocmai și nestrămutat, după așezările vechi și după ponturi.

Și pe acei carele veți dovedi că sînt pricina tulburărilor, să se infrineze spre pilda și altora, de la care veți lua și o carte a Visteriei ce li s-a dat după neadevăratele lor arătări și o veți da vechilului dumisale logofetesei.

Arh. St. Iași, Doc. P. 434/75.

## 59

*1823 iulie 23, Iași. — Copia hrisovului dat de Ion Sandu Sturza voievod, țîrgului Bacău, pentru instituirea „cutiei” țîrgului (casierie) și a veniturilor necesare pentru buna sa organizare, precum și pentru înființarea unei școli publice.*

Se face știre cu acest hrisov al domniei mele că, înfățișîndu-se înaintea noastră toată obștia locuitorilor țîrgoveți din țîrgul Bacăului, cu jalobă asupra alcătuirii ce după cerirea dumilorsale boierilor de acolo,

s-a fost făcut de oareșicarele venit obștesc târgului acestuia, spre a se înlesni în cele de obștească trebuință a târgului — care alcătuire s-a întărit și prin domnescul nostru hrisov ce s-a dat în trecuta lună martie a anului 1823 — ne-a arătat că acea așezare de venit, nefiind alcătuită prin știrea și obșteasca învoire a târgoveților, și nici cu chibzuirea acea cuviincioasă, după starea acestui târg, le cade cu multă greutate și cu asuprirea cea mai simțitoare pentru unii, făcînd rugăminte ca să ne milostivim domnia mea și, în locul acei așezări, să întărim acestui târg altă alcătuire de venit, care este cu primirea tuturor locuitorilor târgoveți și cu toată obșteasca mulțumire.

Drept aceea, domnia mea, încredințîndu-ne asupra adevărului arățărilor acestora ale dumniilor, și însăși voința noastră fiind, că o asemenea alcătuire de venit obștesc al târgului să fie în cît se poate mai chibzuită după starea acestui târg și, cu obșteasca mulțămire a târgoveților, iată, prin acest al nostru domnesc hrisov — întocmai după cerea lor care o am găsit și noi întru tot dreaptă și cu cuviință — hotărîm și (în locul cei mai dinainte așezări de cutie, cuprinsă prin hrisovul nostru de mai sus pomenit, care prin acesta îl rușăm și-l oborîm cu totul din ființă) leguim târgului acestuia pomenit, Bacăul, alcătuirea aceasta mai jos însemnată de cutie și de venit obștei târgului, adică :

1<sup>lea</sup>. Măhălitul târgului să fie al cutiei târgului, care să-i ia după rînduiala aceea ce se urmează și pe la alte târguri, sau vînzîndu-se cu anul sau în credință căutîndu-se.

2<sup>lea</sup>. Cotăritul târgului să fie iarăși venit al cutiei ; și de la tot rachiul, horilca sau vinul ce se va vinde — sau cu vurtă sau pe la crișme și pe la dugheni — să ia cutia cîte 10 parale de tot vasul cînd se va măsura, neavînd voie vînzătorii de a măsura vasele, precum nici înșiși crișmarii la căutarea socotelilor, cu apă sau cu altfel, decît numai cu cotul.

3<sup>lea</sup>. Căsăpia târgului să dea pe tot anul cîte 50 lei la cutie, venit târgului, măcar oricine ar fi țitorii căsăpiei, afară de ceea ce s-a obișnuit a se da la Isprăvnicie.

4<sup>lea</sup>. Străinii ce vin cu mărfuri de le vînd în târg, la iarmaroace și la zilele de târg, să dea la cutie cîte doi lei de un car și cîte un leu de o căruță cu marfă, ori de ce nație ar fi.

5<sup>lea</sup>. Aței ce vor cumpăra acareturi de veci în târgul acesta, orișicine ar fi, să dea la cutie cîte doi lei la sută pe toată suma prețului, cîtă va cuprinde cumpărătura.

6<sup>lea</sup>. Cei ce vor strînge perje de la velnițe pentru neguțitorie să dea cîte 10 parale de toată merța, la cutia târgului, afară de acei care vor strînge pentru trebuința numai a caselor lor, care nu au să se supere cu această plată.

7<sup>lea</sup>. Orice străin va veni ca să-și deschidă dugheană nouă în târg, pentru orice fel de alișverîș, afară de târgoveții acei vechi, să dea la cutie 10 lei cînd va deschide dugheana, iar în urmă nu are să se mai supere cu asemenea plată.

8<sup>lea</sup>. Cei ce vor voi a prinde vreun loc din nou, din locul târgului, care nu va fi nici cu o pricină, să se învoiască mai întîi cu epitropii cutiei târgului, pentru a plăti un bezmăn hotărît la cutie, și apoi să aibă voie a prinde locul și a face bina pe dînsul.

9<sup>lea</sup>. Cei ce se vor orîndui cu țidule de la Isprăvnicie, în cercetarea neguțitorilor pentru pricină de socoteli, sau pentru prețăluire de vite și alte lucruri, să dea la cutie doi lei de va fi pricina mică, iar de pricina mai mare să dea și pînă la cinci lei de o pricină.

10<sup>lea</sup>. Din piațul tîrgului să ia cutia venit de la toți acei ce vin cu mărfuri și orice alte lucruri de vînzare, cîte cinci parale de tot carul, iar căpitanii Isprăvniciei, vameșii sau alții din zapcii isprăvnicești, să nu ia nimica de la nime, ca să lipsească jafurile.

11<sup>lea</sup>. Străinii ce nu vor prinde ca și ceilalți locuitori tîrgoveți la havalele și cheltuielile tîrgului, să nu fie volnici a intra ca să-și facă arături în țarină, pe locul tîrgului; și în țarină să nu se întindă nimine mai mult cu închidere de loc ci, pe cît este astăzi țarina, să se însemneze cu pietre statornice de hotare, pentru ca să rămîie de-a pururea slobodă, spre hrana locuitorilor tîrgului.

12<sup>lea</sup>. Toți acei ce vor lua lemne de foc din pădurea de pe moșia tîrgului, să dea cîte 10 parale de tot carul la cutia tîrgului, afară însă de locuitorii tîrgoveți care nu au să se supere cu această plată.

13<sup>lea</sup>. Nimeni de astăzi înainte să nu fie volnic a mai da cuiwa loc, din locul tîrgului ce se află slobod, fără de știrea epitropilor cutiei și toată obștia tîrgoveților; iar acel ce s-a împuternici de sine întru o urmare ca aceasta, ori cine ar fi, să se supere a da ștraf 100 lei la cutia tîrgului și locul să se ia iarăși obșteac.

Acestea sînt veniturile și privilegiile care se legiuesc tîrgului acestuia, al Bacăului, ca să le aibă de-a pururea, nezmintite și neștrămutate. Și, obștia tîrgoveților, alegînd epitropi pe cine vor socoti oameni de bună înțelegere și cu frica lui dumnezeu, acei epitropi să fie însărcinați cu ținerea cutiei sub pecetea tîrgului, și cu strîngerea tuturor acestor venituri numai la cutie, precum și cu cheltuirea din venitul cutiei, care are să se facă numai pentru trebuințe obștești ale tîrgului și mai cu dinadinsul pentru alcătuirea de o școală obștească a tîrgului, încît se va putea mai încuviințată, spre învățătura copiilor tîrgoveților, fără nici o plată de la sine, pentru ca să se înlesnească, în acest chip, și acei mai săraci întru cîștigare de învățături; iar mai prisosind ceva la cutie, afară de trebuința școalei, aceea să se întrebuițeze și în alte cheltueli de trebuinți și de havalele ale tîrgului și ale moșiei tîrgului; datori fiind epitropii a da seamă pe tot anul de venitul cutiei ce se va strînge și de cheltuelile făcute, care purure au să se urmeze după voința și după cea mai obștească primire a tîrgoveților. Și acea samă, cercetînd-o obștea, să o și iscălească de va fi bună și fără pricină, și să se dea iarăși epitropilor ca să o pue în păstrare la epitropia cutiei.

Prin aceasta, dar, s-au dat acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, ca să stea de-a pururi la mîna tîrgoveților, ca o întăritură statornică și în veci nerușiiată, asupra legiurii acestor mai sus însemnate obștești venituri și privilegii ale tîrgului. Poftind și pe luminații domni, frații noștri, care din pronia cerească se vor orîndui în urma noastră oblăduitori pămîntului acestuia, nu numai să nu strămute sau să zmintescă ceva din aceste hotărîte ci, mai vîrtos, ca pentru obștească trebuință, să adauge cele ce vor mai găsi de cuviință, pentru a domniilor sale în veci nesfîrșită laudă și fe-

ricită pomenire. S-au scris la Scaunul domniei mele în orașul Iași, într-o  
ace dintii domnie a noastră la Moldavia, în anul al doilea.

Iscălit, noi Ioan Sturza voievod.

Petrache Sturza, mare vistiernic, a citit.

S-a trecut în condica Visteriei, de hrisoave, Constantin Veisa,  
paharnic.

Urmează întăritura Sfatului Municipal Bacău.

Arh. St. Iași, Dos. lit. M/526, vol. 5, f. 28—30

## 60

*1823 iulie 25, <Iași>. — Copia hrisovului dat de  
Ion Sandu Sturza voievod, locuitorilor din târgul Podul  
Iloaie, prin care se reintărește așezarea făcută de ei cu  
hatmanul C. Palade, proprietarul moșiei Totoești de lângă  
acel târg.*

Se face știre cu acest hrisov al domniei mele că — arătându-ne  
al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Ștefan Roset fost mare  
vornic, episcopul purtător de grijă al averilor hatmanului Costandin Pa-  
lade ce le are în pământul acesta — cum că spre alcătuirea târgului  
din nou (ce i s-a dat voie dumisale hatmanului, prin hrisovul de la pro-  
catohul nostru domn Scarlat Calimah voievod, de a-l face pe moșia  
dumisale Totoești, de la ținutul Cîrligătura, la locul ce se numește Podul  
Leloaiei) a făcut așezare în scris cu acei ce s-au găsit pînă acum ca să  
se așeze la locul arătat cu case și cu dugheni, pentru rînduiala adeti-  
rilor de la târgoveți, cum să se urmeze pentru totdeauna, făcîndu-ne ru-  
gătoare cerere ca această așezare, care o au înfătoșat și domniei mele,  
iscălită de dumnealui, să se întărească prin înadins hrisovul domniei  
mele, care să se deie târgoveților spre a-l avea ca o întăritură nesmin-  
tită și nestrămutată niciodinioară, asupra acestei așezări.

Drept aceea, domnia mea, pe temeiul hrisovului pomenit, de la pro-  
catohul nostru domn, ce s-a dat dumisale hatmanului Costandin Palade  
pentru slobozenia de a alcătui așezare de târg pe arătata moșie la  
Podul-Leloaiei, pe care o întărim și noi întocmai în toate privilegiile și  
așezările cuprinse întrînsa, și după cererea ce ne-a făcut dumnealui vor-  
nicul de a se întări și alcătuirea așezării acesteia pomenită, care s-a  
găsit și de către noi a fi întru tot cuviincioasă și cu deplină mulțumire  
acelor ce au venit ca să se așeze pe numita moșie, iată, prin acest al  
nostru domnesc hrisov, hotărîm și această așezare, precum mai jos pe  
larg se arată, să se păzească în desăvîrșită și statornică urmare, fără  
strămutare, niciodinioară, nefiind volnic, nici dumnealui hatmanul de  
a duce în vreo adăogire, nici locuitorii târgoveți de a mai cere vreo pre-  
facere de scădere întrînsa pentru vremea viitoare, adică :

1. Toți acei ce vor voi a vinde rachiul, în tot cuprinsul ulițelor și al  
mahalalelor târgului, să plătească pe toată vadra cîte un leu de 40 parale,

ferindu-se însă a metaherisi orice chip de vicleșug spre păgubirea dumisale hatmanului, căci adevărindu-se că a mistuit aducerea și vânzarea rachiului, atunci nu numai că tot acel rachiu să se ia boieresc, dar să fie dator a plăti și orînda, îndoit după cum se va vinde rachiul la dugheana sa.

2. Toți acei ce vor voi a vinde vin în tot cuprinsul ulițelor și a mahalalelor târgului, să plătească pe toată vadra, câte 30 parale; dator însă fiind fieștecăre neguțitor, care va aduce vin la târg, să deie de știre vechilului ce va fi asupra târgului ca, măsurîndu-i vasele ce va avea, drept, cu cotul vămii, și plătind mai întii banii ce se vor cuprinde pe suma vedrelor, câte 30 parale pe toată vadra, atunci va fi slobod a-l băga în târg, în pivnița sau în dugheana sa, ferîndu-se însă a metaherisi orice chip de vicleșug spre păgubirea dumisale hatmanului, căci dovedindu-se că a mistuit aducerea și vânzarea vinului, nu numai că tot acel vin să se ia boieresc, dar să fie dator a plăti și orînda. Îndoit după cum se va vinde în dugheana sa.

3. Păcură și dohot vor fi slobozi a aduce și a vinde fieștecine, plătind orînda 10 parale de vadră, ferîndu-se iarăși de urmarea vicleșugului, căci dovedindu-se că a mistuit spre a nu plăti orînda, atunci păcura și dohotul să se ia boieresc și orînda să o plătească îndoit.

4. Jidovii vor fi slobozi a-și ține un scaun de căsăpie. Plătind avaelul moșiei, două parale de miel, 4 parale de oaie și berbec, 6 parale de vițel, 10 parale de mînzat și gonitor, 20 parale de vacă și 30 parale de bou, vor fi slobozi a tăia și a vinde ori la cine vor voi a cumpăra, însă dovedindu-se că au mistuit din vitele ce vor tăia, atunci vita aceea să se ia boieresc și avaelul să-l plătească îndoit. Iar pentru alte căsăpii vor fi slobozi, după alcătuirea ce vor face cu stăpînul moșiei, dumnealui hatmanul, sau cu pomenitul boier, epitropul averilor dumisale.

5. Pentru pîine și covrigi sărați iarăși vor fi slobozi jidovii a face și a vinde.

6. Lumînări, să fie slobod fieștecine a face în casa sa, numai pentru trebuința sa; iar voind cineva a ține mumgerie sau a vinde, atunci să se învoiască cu dumnealui hatmanul sau cu dumnealui vornicul, vechilul dumisale.

7. Pentru o vită-două, mult trei, ce va avea fieștecăre pentru hrana sa și slujba casei sale, vor fi slobozi a le paște pe imașul satului în toloacă, fără plată.

8. Fîn și orz, volnici să fie fieștecăre a vinde la casa sa, fără vreo plată de avael.

9. Loc pentru casă și dugheană, voind cineva a prinde la uliță, să aibă a plăti bezmănul locului câte doi lei de tot stînjenul domnesc, pe fieștecăre an — în lat numai — pe toate ulițele acestui târg, și la cîți stînjeni va fi în lat să aibă și lungul 18 stînjeni și dator să fie a-și lua fieștecăre scrisoare de la dumnealui hatmanul cu iscălițură și pecete. Volnici să fie acei cu locul prins a face ce vor voi cu dînsul, făcîndu-și orice bina pe locul acela, atît numai să plătească bezmănul neapărat. Precum și oricare din locuitorii târgoveți după vreme vor voi a vinde și a schimba binalele lor, datori să fie a înștiința, pentru ca și dumnealui hatmanul să întărească tocmeala ce vor face, sau că vroind a le și cumpăra să se protimisească dumnealui hatmanul, însă tot cu prețul acela

ce se vor alcătui cu alții, iar la mahalale vor plăti câte doi lei de casă proastă.

10. Pentru bere, și med ce se va vinde la acest târg, să fie slobod fără a se plăti orînda, însă făcînd acel med și bere în casa sa să nu plătească; iar cine va voi a deschide fabrică de aceste băuturi, să aibă a se alcătui cu dumnealui hatmanul.

11. Pentru două școli jidovești, două case a hahamilor lîngă școli și pentru un feredeu și un țintirim, afară de târg, să nu fie supărați cu plata bezmănului.

12. Adunare la zi de târg și iarmaroace să fie pe ulița ce a început a se face la ratoșul vechi, în sus și în jos, pînă unde va fi ulița pe drumul mare.

13. Slobod să fie fieștecare neguțitor, pe toate ulițele tîrgului a-și scoate dinaintea dughenii sale, spre vînzare, marfa sa, sau să învoiască pe alți străini, fără a plăti ceva. Iar prin capul ulițelor sau prin me-deanuri, acei ce vor vinde mărfuri, datori să fie a plăti venitul moșiei precum se obișnuiește.

14. Oricine va face în tot cuprinsul ulițelor tîrgului și a mahalalelor livadă, vie sau grădină, va da dijmă a zecea după obicei.

15. Orice fel de fabrici, în toate ulițele și mahalalele tîrgului, nimeni să nu fie volnic a face fără a avea alcătuire înscris de la dumnealui hatmanul, iar luîndu-se voie cu scrisoare, apoi va fi slobod a face.

16. Oricine va avea loc prins, dator să fie a face și bina pe dînsul, plătiînd bezmănul locului la ziua sf. Gheorghe, toți deplin neapărat, pe fieștecare an, iar care nu va avea chip să-și facă bina pe locul prins, atunci acel loc rămîne slobod a se da altuia ce va avea trebuință, plătiînd bezmănul precum se hotărăște mai sus.

Asupra acestei așezări ce se arată mai sus — alcătuită între dumnealui hatmanul Constantin Palade și între cei ce vor voi a se așeza pe numita moșie Totoești, spre a se păzi ca o așezare cu bună primire a amîndoror părților, și în veșnică neștrămutare despre dumnealui hatmanul și despre urmașii clironomi ai dumisale hatmanului — s-a dat acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, care va sta de-a pururea în mîinile tîrgoveților ca o întăritură nesmintită și neștirbită niciodinioară.

S-a scris la Scaunul domniei noastre la Moldova în anul al doilea, la anul 1823 iulie în 25.

Ioan Sandu Sturza voievod

Arh. St. Iași, Prefectura Iași, dos. 136/1896, f. 4—5.

Ed. Dr. E. Schwarzfeld, *Din istoria evreilor*, p. 106—109

## 61

*1823 septembrie 3. — Copie de pe scrisoarea de învoială dintre aga Buhuș și neguțătorii ce se vor așeza în tîrgușorul de pe moșia sa Bodești, ținutul Neamț.*

Prin luminatul hrisov al preainălțatului domnului nostru, Ioan Sandu Sturza voievod, dîndu-se voie pentru adunare de iarmaroace și



zi de tîrg pe toată săptămîna, duminica, a se face la satul meu Bodești, din ținutul Neamțului, precum și 20 dugheni ce le vom face, să fie apărate și scutite de toate dările, precum și bezmănul și mortasipia, iarăși fiind mie date. În cuprinderea dar a luminatului hrisov, viind cîțiva neguțitori, m-am alcătuit ca acei ce vor voi să vie să se statornicească, să aibă a plăti adetiul locului, atît la rachiul cît și la altele toate, întocmai precum vor fi așezați a plăti neguțitorii de la tîrgul Suliții, fără cît de puțină strămutare, afară numai pentru bezmănul vinului, cît se va aduce și se va descărca într-acest tîrg, atît pentru acel ce se va vinde cu ridicata, cît și pentru acel ce va vinde pe cep, să aibă a plăti cîte nouă parale pe vadră, numai vadra rachiului și vadra vinului să se socotească 12 ocă a Brașovului, măsurîndu-se cînd va aduce îndată și să-l plătească precum mai sus se arată.

Și după alcătuirea ce s-a făcut, pînă cînd se va face scrisoare de ce alcătuire, arătătoare pentru toate ponturile, pînă la cel mai puțin, s-a făcut deodată această scrisoare în care m-am iscălit și eu și neguțitorii acei ce vor voi a veni ca să se statornicească, și în urmă, aducîndu-se ponturile Suliții, se va face asemenea așezare întru toate.

Pentru adetiul păcurii, m-am alcătuit ca să plătească în jumătate, precum a fi la Sulița; și orîndă să nu fie ca să ție numai unul păcură, iar bezmănul păcurii, cît a fi, să se plătească de vadră.

Eu sînt volnic a orîndui, ori și pe cine voi vroi a orîndui, ca să-l strîngă, sau de voi vroi a-l vinde, volnic sînt.

Bușuș, agă. Copie încredințată la 1824 april 14.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1741, f. 17.

## 62

<1823>. — *Copia învoielii dintre Spiridon Pavlu, proprietarul moșiei Sulița și tîrgoveții din Sulițoaia, privitoare la obligațiile reciproce dintre proprietar și tîrgoveți.*

1-*iu*. Orișicine din neguțitori sau boieri, vroind a face velnițe aici, datori să fie a merge mai întîi la vechilul ce-l va rîndui veșnicul stăpîn, aici pe moșie, ca să-i dea știre că are a face velniță unde îi va place și va fi bine de făcut asemenea bina, unde și vechilul rînduit, mergînd să măsoare locul unei velnițe, cu toate cele trebuincioase împrejurul ei, dînd cu stîngenul domnesc, 30 stîngeni în lung și 30 stîngeni în lat, în care mărime de loc își va urma acel neguțitor facerea velniței și altor trebuincioase împrejurul velniței. Și, după gătirea binalei de velniță, la punerea căldărilor pe lucru, iarăși să dea de știre la vechilul rînduit, ca să vie să facă măsura căldărilor ce va vroi stăpînul velniții a pune pe lucru și, pe cîte vedre se va găsi o căldare, să fie dator, acel cu căldările, a plăti pe toată vadra cîte 65 parale, havaetul stăpînului veșnic; socotindu-se pe cîte vedre <au> căldările ce vor fi așezate în velniți,

suma acelor lei să se urmeze plata lor pe fiștecare lună, în scurt pe câte luni vor lucra căldările velniței fieștecăruia neguțitor.

Așa dar, urmîndu-se plata havaetului arătat precum s-a zis mai sus, atunci volnic este a deschide și a lucra velnița orișicine va vroi a face velniță în cuprinsul mahalalelor acestui tîrgușor, cu câte căldări ii va da mîna, supt alcătuirea mai sus zisă. urmărindu-și neguțitoria rachiului și a holercii ce va lucra fieștecine în a lui velniță, făcută aice în mahalale; vînzarea aceștii băuturi orișicine va vroi, sau aici în tîrg sau aiurea, cu deridicata, <să fie> nesupărat cu nimica altă dare de către dumnealui stăpînul veșnic.

2-lea. Neguțitorii creștini sau jidovi de aici din tîrg, care nu vor voi a lua rachiul sau holercă de la velnițele de aici, și vor aduce de pe aiurea, toți aceia vor fi datori a da câte un leu de vadră, precum s-a urmat pînă acum. Asemenea și acei ce vor avea velnițe făcute aice, și nu vor lucra, și vor aduce de pe aiurea, iarăși să plătească câte un leu de toată vadră de rachiul sau holercă, nefiind volnici a descărca din car, după măsură, pără nu vor plăti havaetul hotărit ce se arată mai sus.

3-lea. Vinul, orișicine va vroi a-l vinde sau a-și aduce pentru casă, de la orișicare podgorie, în tot cuprinsul acestui tîrgușor, volnic și slobod este din partea dumisale stăpînului, vînzarea și aducerea aceștii băuturi, pentru totdeauna, nestrămutat, însă fieștecarele boier sau negustor să aibă a plăti câte un leu de toată vadră ce va vinde sau trece în casa lui, peste an, aici în tîrg; iar care va vroi a vinde cu deridicata, afară din tîrg, să plătească câte 20 parale de toată vadră, și care din neguțitorii acestui tîrg vor sfîrși vinul din pivnița lor, și vor găsi aici în tîrg vin de cumpărat, la alt negustor, pentru negustorie în cîrciumia lui, pe câte vedre va cumpăra, să plătească iarăși câte un leu de vadră; și vînzătorul aceluia vin să plătească câte 20 parale de toată vadră, ca unul ce vinde cu hurta.

4-lea. Asemenea, din tîrgoveți, să nu fie volnici a descărca sau a pune în pivnița sa măcar cît de mic vas, pînă nu va da de știre vechilului rînduit, ca să meargă să măsoare cu cotul, toate vasele aceluia boier sau negustor, spre a se putea socoti suma vedrelor ce va aduce fieștecare aici în tîrg, pentru urmarea plătirii havaetului hotărit, de toată vadră, care bani socotindu-se în lei să aibă a-i plăti pe jumătate la descărcatul vaselor și pe jumătate după șase luni; iar care se va dovedi că a mistuit de a urmat vreun catahrisis spre păgubirea veșnicului stăpîn, unuia ca aceluia să i se ia tot felul de băutură controbont, spre pilda și altora.

5-lea. La ratoșurile boierești, volnic este stăpînul veșnic a pune tot felul de băuturi sau alte lucruri cu prețul ce va vroi, fără să avem noi tîrgoveții vreun cuvînt.

6-lea. Care din neguțitorii creștini vor vroi a face pîine sau covrigi, prin casa dughenilor lor, iarăși au slobodă voie de către dumnealui stăpînul veșnic a face orișicare, și a vinde numai pe taraba dughenii lui, iar nu să dei și pe la alte pușcocuri, căci, dovedindu-se că au dat, să li se iei toată pîinea controbont; și pentru slobozenie, acești neguțitori să plătească, acei ce vor face pîine și covrigi, creștini ne-

gustori, câte 37 de lei și 20 parale de toată casa, sau dugheana, pe tot anul. în ziua sf. Gheorghe, negreșit, toți banii havaetului mai sus arătat.

Cu frățească dragoste mă închin dumitale arhon comis, Iată, după voința dumitale și porunca dumisale vistiernicului, am scos copie de pe învoiala târgușorului meu și o trimit dumitale.

Al dumitale ca un frate și slugă

Spiridon A. Pavlu

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 133, 138.

Documentul a fost datat după corespondența din 1834 noiembrie 27, alăturată așezământului, f. 134—136.

## 63

*1824 octombrie 16. — Copia cărții prin care Ioan Sandu Sturza voievod întărește fostului mare spatar Alexandru Scorțescu dreptul de a înființa iarmaroace la moșia sa Hăbășești, ținutul Roman.*

Noi Ioan Sturza voievod, cu mila lui Dumnezeu domnul țării Moldovei :

Prin jaloaba ce ne-a dat al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Alexandru Scorțescu, fost mare spătar, a făcut rugăminte că, la moșia dumisale Hăbășești, ce o are la ținutul Romanului, să i se legiuiască și dumisale privileghiu de a se face vreo două adunări de iarmaroace pe an, arătînd că la un loc ca acela, vor avea multă înlesnire și locuitorii împrejurași, și alții din locuri și mai depărtate, ca să-și săvîrșescă trebuinciosul alișveriș, avînd moșia aceasta toate îndemînările cuviincioase pentru adunări de iarmaroace.

Deci, socotînd domnia mea că așezarea de iarmaroace pe numita moșie negreșit va aduce și mai multă înlesnire în lucrarea obștescului alișveriș, iată prin această carte a domniei mele, hotărîm și așezăm pe această moșie; aceste două adunări de iarmaroace pe an, adică la Duminica Mare — care este și obișnuit mai dinainte de se făcea — și la sf. Arhangheli noiembrie 8, la care iarmaroace, volnici să fie a merge oricine, ca să-și facă trebuinciosul alișveriș, cu vite și cu orice alte lucruri, fără de nici o oprire despre nimeni, dînd dumnealui, iarmaroacelor, pururea locul cuviincios pentru adunarea tîrgului, precum și pentru pășune și pentru adăpătoarea vitelor lor, în vreme ce vor ține iarmaroacele.

Și, spre a avea și dumnealui oareșcare folosință din aceste iarmaroace, îi facem dumisale și venitul mortasipiei de la vitele vînzătoare la aceste iarmaroace, veșnică miluire, care venit să aibă a-l lua după hotărîrea condiții ce este în Visterie, cu pecete domnească, adică, câte 24 bani de toată vita mare, boi, vacă, cal sau iapă, ce se va vinde, din care pe jumătate să-i ia de la vînzător și pe jumătate de la cumpărător, fără să supere a cere de la cineva un băn mai mult, împotriva hotărîrii aceștia.

Poruncim dar, domnia mea, dumnealor ispravnici ai ținutului, ca îndată, făcînd publicație în cuprinderea aceluia ținut, pentru așezarea iarmaroacelor acestora, să înnoiești pururea — și în urmă — publicațiile și îndeminările cuviincioase din partea dregătorilor, spre a se duce în urmăre și întru întemeiere iarmaroacelor acestea.

Costache Conachi a citit

Costandin Veisa paharnic.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 9.

La fila 8, același dosar, se găsește ceferea hătănesei Profira Scorțescu, din 1834 ianuarie 14, prin care solicită reînnoirea hrisovului din 1824, deoarece „de atunci încă au fost urmat poruncile Ocîrmuirii în isprava adunării acelor două iarmaroace, dar întimplările vremilor trecute au împiedecat aducerea întru împlinire, așa precum ar fi cerut trebuința“.

## 64

*1825 martie 5, Iași. — Anafora a Divanului Domnesc în pricina de judecată dintre spătarul Andrei Bașotă și ȧrgoveșii din Fălticeni, pentru veniturile ȧrgului Șoldănești „ce se zice Fălticeni“, întărită prin hrisovul domnesc din 28 februarie 1826.*

Prea înălțate doamne,

După multe jaloabe ce a dat către înălțimea ta dumnealui spătarul Andrei Bașotă, jăluindu-se pentru strîmbătatea ce din nenorocirea sa a pătimit în curgerea anilor trecuți, de la anul 1809 de cînd cu ne-dreaptă împresurare s-a fost luat de sub a sa stăpînire ȧrgul Șoldănești (ce se zice Fălticeni), de dumnealui logoiatul Costandin Balș, sub cuvînt că s-ar fi aflat piața ȧrgului pe hotarul megieșitei moșii Fălticeni, pe care o au fost luat dumnealui de la baron Tudori Musteață, apoi. în urmă, s-a luat ȧrgul de dumnealui căminarul Tudorachi Ciurea, sub cuvînt că ar fi pe hotarul moșiei sale ȧmpești și, în prilejul stăpînirii dumisale căminarului în curgere de 14 ani, s-a silit dumnealui căminarul a adăugi întinderea ȧrgului pe trupul moșiei sale ȧmpești, fără a avea putere dată de la stăpînire a întemeia ȧrgul pe moșia sa ; și că, după ce acum, în luminatele zilele înălțimei tale s-a descoperit adevărul împresurării — dîndu-se după dreptate ȧrgul iarăși sub a dumisale stăpînire — din pricină că o bucată de mahala și o mică uliță au rămas cu întinderea pe hotarul moșiei dumisale căminarului, cu necontenire ar fi urmînd și acum, întemeind cu întinderea ȧrgul pe hotarul moșiei sale ȧmpești, pricinuindu-i multă păgubire și supărări — luînd mai mult — havaetul de la cei ce vin cu lucruri de vînzare la piața ȧrgului, afară de alte păgubiri ce i s-ar fi pricinuind despre căpitanii ȧrgului și zapcii ispravnicești, căci la toate iarmaroacele și zilele de ȧrg, oamenii căminarului, la intrarea celor ce vin ca să facă alijverişul lor la piața ȧrgului, le iau adet pe toată marfa ce au în

trăsurile lor ; osăbit că, despre lăcuiitorii târgoveți ar fi pătimind multă strimbătate și păgubire, după scrisoarea ce au cîștigat la mîna lor de la bunul dumisale, în vremea așezării târgului, și cartea de întăritură de la Constandin Moruz voievod ; și că, în loc de folos, dumnealui alta nu cunoaște, decît paguba venitului moșiei sale și struncinarea stării dumisale, cerînd milostivire de la înălțimea ta ; care jalobe, rînduindu-se prin lumnatele buiurdiuri ale mării tale la Divan și în Obșteasca Adunare la sînta Mitropolie, s-au sorocit pe târgoveți ca să vie.

Și viînd din frunțașii lor, cu vechilime din partea tuturor, s-a socotit cu cuviință, de către Obșteasca Adunare, și s-a rînduit pe dumnealui marele logofăt de Țara de Sus, Andronachi Donici, și pe dumnealui marele vornic de Țara de Sus, Iordachi Costachi, ca să cerceteze cu luare aminte, atît arătările dumisale spătarului Andrei Bașotă — pentru cele ce târgoveții vor fi urmat peste așezarea bunului dumisale — cum și răspunsurile și întîmpinările din partea târgoveților asupra tuturor ponturilor anume, după care au și urmat dumnealor, puînd în scris, atît ponturile cele glăsuite prin așezarea bunului dumisale spătarului, cît și zisele și cererile ale unei părți, și răspunsurile celeilalte părți. Care cercetare urmată de către dumnealor, se arată în jos, în perilipsis.

#### *Cuprinderea așezării răposatului stolnic Ioniță Bașotă cu târgoveții.*

[1] Că pentru venitul moșiei au făcut așezare să plătească bezmăn pe tot anul : de crîșma cu pivniță, cîte doi zloți și de dugheană cîte un leu, iar cei ce vor avea alijverisuri la mahala, să dea cîte un leu de casă, iar cei ce vor avea casă la mahala, fără alijveris, să dea cîte 20 parale de casă ; și atît casa, cît și dughenele, să cuprindă loc — una — 15 stînji în lung, iar în lat cît a ține casa sau dugheana.

[2] Și jidovii să fie o casă pentru închinăciune, deoparte, iar nu între creștini, care să fie asemenea ca și celelalte case, iar nu într-alt chip,

[3] Așijderea, velnițe, ori cîte ar vrea să facă pe moșia aceasta, nimic să nu dea bezmăn.

[4] Și oricare, unde-și va apuca locul său, să stăpînească, ei și copii lor, cu acea tocmeală. Și cînd ar vrea cineva să-și vînză casa sau dugheana, să fie dator a întreba pe stăpînul moșiei ; și cumpărătorul să dea tot acel preț stăpînului moșiei.

[5] Dar și târgoveții aceștia, datori să fie la vreme ca să-și plătească bezmănul, fără nici o pricină.

#### *Arătările dumisale spătarului Andrei Bașotă pentru strimbătățile ce pătimizește.*

[1] Că târgoveții, sub această cuvîntare, s-ar fi întins atît în lungul locului cît și în lat, fără voia stăpînului moșiei și nu i s-ar veni dumisale bezmăn mai mult decît două parale de stîjnen, în vreme cînd, pe la alte târguri boierești, plătesc bezmăn cîte 5 lei de stîjnen — curmeziș ; și că, cu această urmare a lor, au călcat peste așezarea bunului dumisale ; și cum că, în primăvara trecută, vrînd dumnealui a face cercetare, s-au ridicat jidovii cu zurba, bătîndu-i și oamenii.

[2] Că ei, împotriva aşezării, au făcut trei havre, două fiind mari, zidite de piatră, cu care iarăşi înşişi ei au dat pricină surpării învoielii, împotriva alcătuirii lor şi datoriilor ce se fac de bună voie.

[3] Zice dumnealui spătarul că acest pont este fără putere, de vreme ce cu sfatul deobşte s-a dat acest privilegiu numai boierilor, ca să poată face velniţe pe moşiile lor şi să lucreze holerca din pînea lor.

[4] Că ei, călcînd peste aşezare, n-au întreat pe stăpînul moşiei la vînzările ce au făcut ei mai ales, alcătuiindu-se prin taină, au făcut tocmeli şi zapise economicoase, puind preţ îndoit, sau şi mai mult, peste adevărata tocmală.

[5] Că ei, îndărătnicindu-se, nu urmează a plăti bezmănul la vreme, şi este dumnealui silit a zălogi cu zapcii împlinatori, cu care şi această urmare a lor au dat ei înşişi pricină de surparea aşezării.

Pe lîngă acestea, arată dumnealui spătarul că, afară de altele, este isterisit şi de driturile ce i se cuvin, adică: căsăpiile, pităriile şi mumgeriile, ce nu sînt cuprinse în contractul aşezării cu bunul dumisale.

Şi iarăşi, arată dumnealui spătarul că, după aşezarea bunului său, nu se îndatoreşte a le da tîrgoveţilor loc de păşunat pentru vitele lor şi pentru neguţitorie, nefiind îndestul nici pentru vitele dumisale — precum ei voiesc a urma în tăria lor.

Şi, iarăşi, mai arată dumnealui spătarul că jidovii tîrgoveţi, la adunările de iarmaroace, îndărăpnicesc pe neguţitorii şi locuitorii străini ca să nu dea nimic pentru vitele ce pasc, nici pentru trăsuri, nici pentru dughele ce dau cu chirie la zile de tîrg.

### *Răspunsurile tîrgoveţilor*

[1] Că nu se împotrivesc a plăti pe loc cît au cuprins mai mult, întocmai după glăsuirea aşezării, şi dacă au cuprins loc de două dugheni unii tîrgoveţi dintre dînşii, vor plăti bezmăn pe două dugheni, urmînd după aşezare; şi că locul de o dugheană în lat înşişi mărturisesc şi nu poate să aibă mai mult decît doi stînjeni, sau doi şi jumătate, şi că la acel tîrg la cei mai mulţi sînt cîte cu un stînjen şi jumătate.

[2] Nu tăgăduiesc că au mai cumpărat două case şi le-au făcut havre, şi nu se împotrivesc a plăti bezmănul care plăteau mai înainte *acele case*.

[3] Că ei lucrează velniţe, ţiind căldări şi plătind čvit precum plătesc şi alţii asemenea pe la alte tîrguri.

[4] Cine a vîndut case fără întrebarea şi iscălitura stăpînului moşiei, să-l tragă dumnealui spătarul la judecată, să-i strice cum-părătura.

[5] Cum că nu se împotrivesc a plăti bezmănul; şi pe acela care se împotrivesc, volnic este dumnealui spătarul a-l izgoni din tîrg.

Zic ei că aceste madele le ţin cu contract de la Visterie.

Răspund ei că, în cuprinderea cărţii domneşti, unde zice că aflîndu-se loc bun şi larg să se alcătuiască tîrgul, se cuvine a avea loc îndestul, şi că stăpînii de mai înainte le da şi imaş.

Zic cum că, dacă trag în gazdă la dughenile lor, au doară să nu se primească. și dumnealui spătarul volnic este a face dughene spre primirea străinilor în gazdă.



Deci, după ce s-a făcut cercetarea aceasta prin dumnealor boierii mai sus numiți, de iznoavă înfățișându-se la Obșteasca Adunare, înaintea noastră, pe dumnealui spătarul cu târgoveții, după îndestulă cercetare ce s-a făcut, înșiși ei, și înaintea noastră, n-au tăgăduit că au cuprins locuri cu binalele lor și au făcut îngrădituri mai mult peste așezare, cu care aceasta, înșiși pe sine s-au dovedit că nu s-au ținut de învoiala veche, fiindcă fără voia și știrea stăpînului moșiei au cuprins locuri precum au voit, vrînd a se ajuta acum că nu se împotrivesc a plăti analogon bezmănului acelor locuri, însă după așezarea veche; cum și pentru havre asemenea zic că vor plăti bezmăn, însă acel ce s-ar socoti ca pentru niște case. Dar și cu aceasta se dovedesc că au călcat peste așezarea veche, cînd ei sînt periorisiți prin însăși întăritura domnească ca să ție numai o casă pentru închinăciunea lor, deoparte, iar nu între creștini, care să fie asemenea ca și celelalte case, iar nu într-alt chip.

Osebit, pentru vînzările binalelor ce au făcut de la o mîină la alta călcînd peste ceea ce glăsuiește învoiala, cu toate că ei au vrut a se îndrepta cu cuvînt că nu s-ar putea învinovați pentru că au urmat după vremea prefacerii stăpînului locului târgului, însă ei erau datori a nu păși cit de puțin peste așezarea veche, mai ales avînd-o ei în sînul lor, cu cit mai vîrtos, că ei n-au contenit a pricinui păgubiri și supărări jăluitorului boier, călcînd cu vitele lor moșia sa părințască, sub cuvînt numai că scrie în întăritură că ar fi loc bun și larg, spre întemeierea târgului; căci acest chip de urmare din partea lor, cu călcarea moșiei jăluitorului, este cu totul împotriva dreptății și împotriva bunei rînduiei, care neapărat trebuie a o păzi fieștecare locuitor către stăpînul locului; cu cit mai vîrtos ei, târgoveții, care își fac tot felul de alișveriș la acel târg, și în loc ca să aducă folos stăpînului locului, ca către un făcător de bine, ci dimpotrivă, îi pricinuiesc simți-toare pagubă venitului moșiei, cu care ar putea a se ajuta la starea sa.

Pentru care, cunoaștem că are îndestulă dreptate și îndestul cuvînt la tînguirile ce face și prin obșteasca noastră socotință găsim de cuviință ca, de vreme ce târgoveții s-au arătat călcători așezării întru toate ponturile și împotrivitori întru toate dreptățile jăluitorului boier, cum s-a arătat mai sus, care este pentru dumnealui o simți-toare pagubă și dovedită strîmbătate, iar pentru dinșii un cîștig de tot felul de chiverniseală și alișveriș — căci după prețul lucrurilor și a venitului moșiilor, cum și după cursul monedei, nici cum acea așezare nu are potrivire către alijverișul lor; de acum se cuvine a se priveghea și a se face punere la cale, cu adăugire peste așezarea veche, potrivită cu alijverișul târgoveților, pentru că dumnealui, după acea așezare, este isterisit nu numai de a se folosi cu ceva, dar și de acele cîte după dreptate i se cuvine a le avea, precum :

— pentru adetiul scaunelor căsăpiilor, să se învoiască tîrgoveții cu dumnealui spătarul, iar nu ei de la sine să se volnicească, sau dregătorii ținutului a lua dritul stăpînului locului, mai ales nefiind în cuprinderea scrisorii de învoială și în întăritura domnească ;

— precum asemenea și pentru pitării și mumgerii, care iarăși nu sînt cuprinse într-acele hîrtii, fiind acestea osebite drituri care privesc numai către stăpînul locului, nu pot ei a deschide, fără osebită învoială cu stăpînul locului ; la care, măcar că ei au avut a se ajuta cu cuvînt că, adică, în scrisoarea de învoială li s-ar fi dînd voie ca să facă tot felul de alijveriș, însă acest cuvînt nu privește decît ca să poată face neguțitoria lor cu tot felul de mărfuri, și ca să poată ține pe la dughenile lor de-ale mîncării și de-ale băuturii, cum și băcălii de tot felul, iar nu că li se dă dreptul de a avea mumgeriile, căsăpiile și pităriile.

De către toate acestea, jăluitorul boier numai din a lor pricină se află isterisit, pentru că ei de-a pururea au găsit pricină că, adică, le-ar avea cumpărate de la Visterie, cînd știut este că Visteria de obștie ar priveghere pentru a se urma pe la toate tîrgurile numai prețul cărnii și a pîinii acel cuviincios, iar nu a vinde locurile trunchiurilor, sau a lua adetiurile pităriilor și a mumgeriilor de la tîrgoveți ; cum și pentru imașul vitelor, iarăși se cădea să se învoiască cu dumnealui spătarul, precum și cu ceilalți megieși, iar nu să se volnicească de la sine a călca moșia.

Osebit, pentru velnițe și berării, cu toate că acest drept s-a ridicat cu obștească anafora de a nu-l avea străinii, decît numai boierii stăpînii moșiilor, dar fiindcă pe la tîrguri se vede dată voie de lucrează cu căldări, socotim ca să fie mila măriei tale, spre a nu avea tîrgoveții acea voie slobodă ca să ție căldări lucrătoare și berării fără a se învoi iarăși cu stăpînul moșiei.

Osebit, socotim ca să se dea luminatele porunci ale înălțimei tale spre a nu se amesteca dregătorii sau căpitaniii tîrgului la adetiurile obișnuite ale tîrgului, fiind aceasta împotriva tuturor rînduielilor și a obiceiului pămîntului.

Osebit, dumnealui căminarul Ciurea să nu se amestece la dreptățile tîrgului, nici să ia adetiurile de pe la cei ce vin cu mărfuri la piața tîrgului și cu orice alta spre vînzare, fiindcă tîrgul acesta este întemeiat cu hrisovul domnului Costandin Moruz voievod, numai pe hotarul moșiei Șoldănești și dumnealui căminarul nu poate a întemeia tîrg, pe moșia sa, sub cuvîntul hrisovului domnului *Calimah voevod*, căci acel hrisov l-a fost cîștigat în vremea cînd dumnealui luase cu împresurare vatra tîrgului, ce este pe moșia jăluitorului boier ; și pentru aceasta, ulița ce a deschis pe hotarul moșiilor sale Timpești și Fălticeni, să se socotească ca o mahala a tîrgului, neavînd driturile acelea hărăzite către jăluitorul boier, nici poate da sminteală întru privileghiurile pămîntești unui megieș ce are privileghiu mai învechit, și nici poate mai mult a avea voie de a slobози locuri de case și dugheni.

Cum și pentru iarmaroacele și locul iarmaroacelor, socotim cu cuviință cererea jăluitorului boier ca să se facă 4 iarmaroace pe moșia dumisale, la loc hotărit și îndemînatec tîrgoveților și celor ce fac alijveriș, fără a fi volnici a alcătui iarmaroacele pe megieșitele moși



străine, de la care iarmaroace își va lua dumnealui adetiul obișnuit — precum se urmează și pe alte târguri pe moșii boierești.

Cum și pentru locuri să nu fie volnici târgoveții de la sine a prinde cu îngrădituri, și pe sub cumpăt a le vinde altora, precum jăluitarul boier arată că multe locuri s-ar fi cuprins cu îngrădituri de către târgoveți, fără binale; care acele locuri toate să rămâie ale jăluitarului boier, fiind cel adevărat stăpîn al moșiei, dîndu-le cu știrea sa și cu voia sa, și cu bună tocmeală cui va voi; iar cîți vor vroi a mai prinde locuri, să fie datori a se învoi cu stăpînul moșiei.

Deosebit, a arătat dumnealui spătarul că mulți din străini, voinđ a se alcătui cu dumnealui pentru vadra de rachiu și de vin, ce voiesc a vinde, târgoveții se împotrivesc, arătîndu-se ca <și> cînd ar fi înșiși stăpîni ai locului, neîngăduind pe dumnealui a se folosi cît de puțin.

La aceasta, socotim să li se dea, cuviincioasele înfrînări, mai ales pentru că cei mai mulți, sub nume de sudiți, fac răzvrătiri și tot felul de împotriviri la dreptățile jăluitarului boier.

Prea înălțate doamne, aceasta este socotînța noastră întemeiată pe rînduielile și hotărîrile pravilelor, căci de vreme ce ei singuri au pășit peste învoiala veche, apoi înșiși au dat pricină de a cădea din cele alcătuite prin învoială, rămînînd învoiala răsuflată; și fiindcă ei au apucat a cîștiga după vreme întărituri, acele întărituri fiindcă sînt următoare pe temeiul învoielii vechi pe care ei înșiși au călcat-o și au răsuflat-o, precum s-a dovedit din cercetarea mai sus arătată, rămîn și acelea fără nici un temei, mai virtos, că acele întărituri le-au cîștigat după arătările lor, și pentru aceasta se cuvine a se și lua de la mîna lor, sau a se anerisi prin luminat hrisovul înălțimii tale.

Care aceasta spînzură de la singura milostivire a mării tale și către toți se revarsă întru cumpănirea dreptăților ce se cuvin fieștecăruia după drept cuvînt, ca să se hotărască ponturile tîrgului, întru urmarea dreptății și a nepăgubirii jăluitarului boier pentru adetiurile și bezmănurile locului; precum și altora asemenea boieri, de-a pururea luminații domni le-au hărăzit și le-au întărit dreptățile lor, ocrotind temeliile boierești, pentru că din moși și strămoși au slujit pămîntului acestuia.

Ai înălțimei tale, smeriți către dumnezeu rugători,  
Veniamin mitropolitul Moldaviei, Gherasim episcopul Romanului,  
Meletie episcopul Hușului.

Plecate slugi, Teodor Baș mare logofăt,

Andronachi Donici mare logofăt, Iordache Catargiu vistiernic, Neculai Dimachi vornic, Ioan Greceanu mare vornic, Dimitrie Beldiman mare vornic, Buhuș hatman, Ioan Luca mare vornic, Ioan Tăutu vornic, Costandin Aslan mare vornic, Vasile Milu vornic, Petrachi Sturza vistiernic, Rășcanu vornic, Dimitrie Ghica mare vistiernic, Neculai Greceanu mare vornic.

Noi, Ion Sandu Sturza, cu mila lui Dumnezeu, domnul țării Moldovei.

Nemuțumiți arătîndu-se târgoveții de Șoldănești (ce se zice și Folticeni) cu socotînța dată în pricina cuprinsă prin această obștească

anafora, poruncit-am de s-au înfățișat și la domnescul nostru Divan și a tot Sfatul, pe dumnealui spătarul, cu unii din ȋrgoveții ce s-au arătat deplini răspunzători cu înscris vechilimea din partea și a celorlanți ai lor.

Și, după cercetarea ce am făcut și noi la toate punerile înainte despre amîndouă părțile, ca să dovedim cuvîntul nemulțumirii pîriților ȋrgoveți, s-au văzut la dînșii tot acele răspunsuri, fără osebite — cu care s-au arătat și în obșteasca cercetare — avînd de temeii alcătuirea făcută cu bunul dumisale spătarul, la anul 1780, și pe cele după dînsa întărituri domnești, adăugînd a zice că, de vreme ce nici o jalbă din partea părintelui dumisale jăluitorului boier, sau a bunului dumisale, nu s-ar ivi întru această pricină, pentru aceea nici dumnealui spătarului nu i s-ar cuveni a porni jalbă, căci pe aceste temeii — socotîndu-se cu dreptate — li s-a dat și de la domnia mea hrisov de întăritură la anul 1823, pe acea alcătuire; asupra căroră răspunsuri după deslușirea pricinii cuprînsă prin anafora și cercetarea ce și cu domnescul nostru Divan am făcut, s-au cunoscut și s-au văzut fără cuvînt arătările lor, încredințîndu-ne și noi că nu numai au călcat acea în scris alcătuire dărîmînd-o din toate cuvintele ei, dar încă s-au aflat uneltitori și împotrivitori și la alte interesuri ale jăluitorului boier, întru care ei nu puteau avea nici un amestec, precum:

Întîi, prin acea alcătuire se văd periorisiți a nu cuprinde mai mult loc osebit decît 15 stînjeni în lung și cît ține fieștecare bina în lat. Dar ei nu s-au mulțumit a sta întru acel loc cît li s-au dat după acea alcătuire; și iarăși, pe cît loc au cuprins mai mult s-au împotrivit a plăti adetiul ce s-au văzut îndatorînd a da, silindu-se cu toate chipurile de a păgubi pe stăpînul moșiei la aceasta, măcar că ei au voit a se îndrepta, răspunzînd că unii din ei, de au și cuprins mai mult loc decît le dă acea alcătuire, dar ar fi avînd tocmeli să plătească cîte 20 parale de stînjen. Asupra căroră arătări nici jăluitorul n-a tăgăduit, și încă, răspunzînd că ar fi rămas mulțumit de ar fi vrut să stea întru acele tocmeli, dar nesupunerea lor l-a supărat și l-a păgubit.

La care arătări despre amîndouă părțile, vrînd a ne încredința pentru acele tocmeli de sînt așa, s-au văzut cu adevărat în scris alcătuirii făcute cu jidovi și creștini, și începătoare de la anul 1800 și pînă la anul 1805, să plătească cîte 20 parale pe stînjen; și alte tocmeli adaose peste alcătuirea veche de la anul 1780, precum și înșiși ei au înfățișat o scrisoare a răposatului banului Ștefan Bașotă (părintele jăluitorului boier) tot de la anul 1805, cuprinzătoare precum a dat o pitărie a sa unui Ițic Calman, jidov de acolo, cu așezare că de va cuprinde mai mult, să plătească osebit bezmăn.

Arătînd jăluitorul boier că cele mai multe alcătuirii de acest fel de tocmeli sînt la dînșii, care le țin nelucrătoare sub a lor voință și nesupunerea, și iarăși arătînd cu cea mai desăvîrșită încredințare, pentru nesupunerea lor, la acestea se va vedea din însuși hrisovul ce li s-a dat de la domnia mea, la anul 1823, întăritor a cei mai vechi alcătuirii de la anul 1780, care hrisov, cetîndu-se înaintea noastră, s-a văzut adaosă această cerere a ȋrgoveților, ca pe locul ce vor fi cuprins mai mult peste acea alcătuire, să plătească după analoghia acelor 15 stînjeni, iar nu mai mult.

Deci, în punctul acesta, din deslușirile ce s-au făcut, s-a cunoscut că înșiși țîrgoveții i-au dat pricină de strămuțare a acelei alcătuiți, ne-mulțumiți arătîndu-se în cuprinderea ei ; și de au și cuprins locuri mai multe cu osebite tocmeli, iarăși s-a văzut că n-au urmat a păzi nici acele tocmeli și le-au călcat cu hrisovul ce numai pe arătările lor li s-a dat de la domnia mea ; incredințîndu-ne cu adevărat de nedreptele lor unel-tiri — cutezînd mai ales la aceasta, de a înșela și stăpînirea cu apuca-rea acelu hrisov.

Al 2-lea. Iarăși prin acea alcătuire se văd periorisiți a avea numai o havră, iar nu mai multe, și care să fie asemănată unei case de șezut ; iară ei și la aceasta nu s-au mulțumit a sta după acea alcătuire, și fără de nici o învoială cu stăpînul moșiei au mai făcut trei havre, încă zidite de piatră, precum și înșiși n-au tăgăduit, răspunzînd numai că le-ar fi făcut prin știrea stăpînirii. Dar nici la aceasta nu au cuvînt, căci nu-mai atunci ar fi prins loc acea slobozire a voinței lor de la Stăpînire, cînd ar fi fost unită și cu bunavoința stăpînului moșiei, pe al cărui loc s-au zidit acele havre ; și s-au cunoscut și la aceasta împotrivitori și călcători acei alcătuiți.

Al 3-lea. Tot prin acea alcătuire se văd legați ca vînzări de binale unul la altul să nu facă fără știrea stăpînului moșiei, și pe lîngă alte pășiri ale lor, și la aceasta cu netăgăduire și înșiși de față au arătat că pe locul a cîteva case ce au cumpărat, au făcut acele havre, de piatră, fără a ne arăta vreo incredințare că au făcut cunoscut moșiei la aceasta, sau că au vreo învoială în scris, cunoscîndu-se și întru acest punct, nu numai călcători acei alcătuiți dar încă și păgubitori stăpînului moșiei, de bezmănul locurilor acestor havre ce li se cuvine a-l da pe tot anul.

Al 4-lea. Dumnealui spătarul. asupra țînguirilor sale și întru altele ce a arătat că s-a păgubit, a înfățișat acum, înaintea noastră, cîteva în scris alcătuiți, urmate la anul 1824 cu unii din țîrgoveți, cuprinzătoare de cîți stînjeni li s-au dat să-și facă dugheni, cu bezmăn hotărit cîte un leu, și altora cîte 20 parale pe stîngen ; și de vînd băutură, să dea de vadra de vin cîte 6 parale, iar de rachiu 10 parale și pînă la 15 parale, cum arată scrisoarea de învoială.

Arătînd jăluitarul că atît pentru acestea, cît și alte interesuri ale pășunatului vitelor acelora ce aduc mărfuri de vîndut la zile de țîrg, precum și pentru acei ce ar voi a se alcătui pentru pitării, mumgerii și căsăpii, și altele, îi stau pîrîții țîrgoveți împotrivitori, păgubindu-l și de acest interes, cu cuvîntul acei alcătuiți făcută de bunul dumisale, că numai către a lor interes ar privi aceste isprăvi, încît la același an, 1824, s-au obrăznicit a ridica și zurbalic, bătîndu-i și oamenii, cum spre dovadă au înfățișat mărturia de cercetare a spătarului Mihai Gane, incredințată și de dregătorii ținutului, urmată din porunca noastră, prin care se cuprinde că, iarăși, dumnealui spătarul le-au dat iertare, sub a lor îndatorire de părăsirea acei rele urmări.

Cercetînd noi și această împotrivire asupra acelor tocmeli, s-a văzut fără cuvînt, căci, osebit că această dezlegare înșiși ei au făcut-o cu cele din urmă tocmeli din partea lor, cum s-a arătat, dar și într-aceia alcătuire nu se cuprinde că dacă vre-unii dintr-acei de atunci alcătuitori sau alții în urmă după dînșii, vor voi a face acest fel de osebite tocmeli cu stăpînul moșiei, să nu fie slobozi, nici să se ție în seamă.

Și iată, că și într-aceasta s-a cunoscut nu mai puțin a lor nesupunere și obrăznicie cu întinderea și întru aceea ce nici au fost slobozi prin acea alcătuire, nici au fost iertați a se arăta de acest fel către acel ce prin al său drept pământ de moștenire își mijlocesc ale lor intereseuri, care lor le sînt neoprite și care în privirea lor se păzesc și la altele asemănate tîrguri.

Faptele lor într-aceasta, cu călcarea acei alcătuiți, cu oprirea interesurilor jăluitorului boier întru aceea ce ei nu au avut nici un amestec, cu acea obrăznicie a lor ridicînd zurba și bătînd oamenii jăluitorului boier, înșelînd și Stăpînirea cu apucarea hrisovului arătat numai pe arătările lor au adus pricină nu numai de surparea acei alcătuiți, ci și de pedepse vinovaților. Și, în sfîrșit, judecata, și fără aceste pricini, este în putere a întocmi<sup>1</sup> cele struncinatoare lucrări de vor fi și în scris legate, căci dreptatea nu suferă a lăsa, sub niște legături nepriincioase și neîntocmite, să privească pe o parte struncinată și pe altă parte folosită, precum de pildă aducem pe înșiși acești tîrgoveți; că nici o pricină alta nu i-a făcut pe dînșii a nu sta într-aceia alcătuire, decît că interesul și vremea i-a biruit a o călca și a ieși din cuprinderea ei, nemaiputînd sta într-însa, și cu aceasta înșiși ei au tras dreptăți, și jăluitorului boier a-și întinde interesele sale precum au urmat și ei pentru dînșii. Și s-au cunoscut și de către noi obșteasca socotință cuprinsă prin anafora. urmată cu tot cuvîntul, cu care, unindu-ne și noi, judecînd, hotărîm ca acea alcătuire, pe care și ființa pricinii și înșiși tîrgoveții au surpat-o, să rămîie împreună cu toate cele după dînsa întărituri date, ca niște hîrtii lepădate, pe care poruncim dumisale marelui logofăt să se șteargă din condicile Divanului, ca în veci să rămîie sfîrșită pricina aceasta, și nicidinioară să nu se mai caute.

Și, apoi, iarăși, prin Obșteasca Adunare, poruncim ca să se aleagă și să se alcătuiască un așezămînt și acestui tîrg, după privilegiurile altora asemănate și alăturate tîrguri boierești și mănăstirești, care să se păzească în veci cu nestrămutare.

Cum și pentru amestecarea căminarului Ciurea la privilegiurile acestui tîrg — cu megieșia ce-și are — s-a cunoscut și de către noi fără cuvîință; fiind tîrgul acesta întemeiat cu hrisovul domnului Costandin Moruz voevod, numai pe hotarul moșiei Șoldănești, hotărîm să fie despărțat cu totul, neputînd a-și întemeia tîrg pe moșia sa, sub cuvîntul hrisovului procatohului nostru Scarlat Calimah voevod, căci acel hrisov l-a fost cîștigat în vremea cînd cu împresurare apucase vatra tîrgului, ce este pe drept hotarul jăluitorului boier. Și pentru aceasta, ulița ce a deschis pe hotarul moșiilor sale, Timpești și Folticeni, se va socoti ca o mahala a tîrgului, neavînd drepturile acele hărăzite către moșia jăluitorului boier, nici poate da sminteală, după privilegiurile pămîntești unui megieș ce are privilegiul învechit, contenind cu totul de a mai face dugheni, sau orice binale de negușitorie la acel loc.

Precum într-acest chip hotărîm și întărim anafora aceasta cu a noastră domnească iscălitură și pecete.

Ioan Sturza voevod

1826, februarie 26

Arh. St. Iași, Litena K 390, f. 18—32.

<sup>1</sup>) a anula, a îndrepta.

*1825 aprilie 12. — Copia scrisorii de învoială a Anicăi Buhuș către locuitorii din târgușorul București, de pe moșia sa Bodești, ținutul Neamț.*

Vă fac știut că deși dumnezeu, pentru păcatele noastre, a fost a sa puternică voință a ridica din viața aceasta vremelnică pe soțul meu, vornicul Teodor Buhuș, dar dumnezevoastră nu vă oprește nimic a vă statornici, a vă face binale și a vă sili cu toată puterea spre întemeierea și mărirea aceluși târg, fiind încredințați că eu, cu toată puterea, m-oi sili a vă apăra și a vă ajuta la toate ce îmi va fi prin putință ; și, după cum ați așezat cu răposatul, nici eu cu nimic nu voi strămuta, și să vă siliți a îndemna și pe alți neguțitori străini a-și face binale, arătându-le scrisoarea ce o aveți la mână, de la răposat. Căci, peste puțină vreme, se va face în ponturile Suliții, și hrisovul ce cere trebuința ; unde acum, iată spre toată apărarea și povățuirea dumilorvoastre, s-a orînduit pe căpitanul Dămian, căruia, orice neimpăcări veți avea, să-i arătați, și dumnealui m-a înștiința ; și mai ales fiindcă și eu, nu peste multă vreme am să viu, dumnezevoastră — precum mai sus arăt — căutați a fi în toată liniștea.

Anica Buhușoiaia, vorniceasă.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1741, f. 18.

*1825 iunie 9. — Jalba târgoveților din Tîrgul Frumos către Domnie, cerînd respectarea hrisovului vechi, ca iarmaroacele din acea localitate să se facă, deopotrivă, în vatra veche și în cea nouă a târgului. Urmează porunca domnească pentru cercetare.*

Prea înălțate doamne,

Cu omilință jăluim înălțimii tale că la răscumpărarea ce am făcut Tîrgului Frumos, de la răposatul domn Scarlat Calimah voievod, cu gre sumă de bani, din care pricină unii am rămas și pîră astăzi datori, alții și-au vîndut ce au avut și au plătit analoghia ce i-a ajuns, fără a diosăbi cit de puțin pe vreunul de la acea plată. Și, prin luminatul hrisov ce ni s-a dat la mână, ni se hotărăște ca iarmaroacele ce se vor face la cest târg — atît la ziua târgului de pe săptămîină, cît și acele de peste an iarmaroace — să se facă pe amîndouă vetrele târgului, adică pe vatra nouă și pe vatra veche.

Și, prin chipurile ce urmează, o parte din târgoveți se obișnuiesc a face adunarea târgului în capul unei ulițe, numai în vatra nouă ; și ulița veche, din partea târgului vechi, a rămas ca o pustie, neavînd nici un alijveris ; și la toate havalele acelea ce vin asupra târgului, nu sîntem osebiți cit de puțin.

Cu omilință ne rugăm înălțimii tale, ca să fie mila și porunca înălțimii tale a ni se slobozi luminată carte domnească, către dumnealor dregătorii să ne puie la cale a se urma facerea tîrgului cu dreptate, precum hotărăște luminatul hrisov, adică: un an pe vatra nouă și un an pe vatra veche, ca să ne putem înlesni cu oarecare alijveris cu toții și va rămîne veșnică pomenirea înălțimii tale.

La mila înălțimii tale, prea plecați, noi toți tîrgoveții Tîrgului Frumos din vatra veche.

Dumnealui marele logofăt va pune la cale.

I. Aslan, mare logofăt.

Noi Ioan Sandu Sturza voievod, cu mila lui Dumnezeu domnul țării Moldovei.

Cinstiți credincioși boierii domniei mele, dumneavoastră ispravnici de ținutul Cîrligătura, sănătate. Din jalobă veți înțelege pre larg arătarea și cererea ce se face de către locuitorii în vatra tîrgului vechi. Deci poruncim domniilor voastre ca, în ființa epitropilor acelu tîrg, cu hrisovul pomenit și alte dovezi pentru așezămînturile hotărîte, să cercetați cu amăruntul și să puneți la cale a se urma numaidecît după cu-prinderea hrisovului pomenit, spre a lipsi toată vrajba și pricina dintre dînșii. Iar neputîndu-i liniști acolo, sau că ar fi pricinile împotriva, prin zi de soroc să-i trimiteți la Divan, ca să li se hotărăscă precum va fi de drept.

1825 iunie 10.

După poruncă

(indescifrabil), diac.

Arh. St. Iași, Doc. P. 736/11.

## 67

*1826 martie 23, Iași. — Porunca Vistieriei către Ispravnicia Vaslui, de a lua măsuri contra locuitorilor și tîrgoveților care se împotrivesc lu lucrul boierescului și la plata bezmănului cuvenit moșiei tîrgului.*

Vechilul dumisale hatmanului Alecu Ghica a făcut arătare că nu puțină împotrivire și greutate simte la căutatul moșiei dumisale, Vaslui, în toată vremea, din împotrivirile, atît ale locuitorilor către lucrul zilelor boierescului și meremeful acareturilor de pe moșie, după a ponturilor hotărîte, cît și a neguțitorilor dughengii în plata bezmănului și celelalte hotărîte havaeturi.

Deci, fiindcă întru asemenea a lor nesupunere, încă din anul trecut s-a poruncit dumneavoastră urmarea ce trebuie a păzi către supunerea lor, a fost de mirare Visteriei să se vadă acum, din partea vechilului, o asemenea arătare.

Pentru aceasta se scrie dumneavoastră să cercetați și pentru de a lipsi din mijloc mai multă împotrivire și nesupunere a lor către acele obișnuite și datornice, pe acei ce-i veți dovedi întîrtători nesupunerii,

să-i înfrînați, și pe toți să-i supuneți atît la lucrul zilelor boierescului, după a ponturilor hotărîre, cît și la meremetul iazului și a altor acareturi ale moșiei, către care sînt datori. Asemenea și de la toți neguțitorii, să puneți să împlinescă dreptul bezmăn al dughenilor, al vinului și rachiului, precum s-a urmat pără acum, ca să nu adaog mai mult arătare.

Mare vistiernic, C. Ghica (?)

Arh. St. Iași, Doc. P. 434/92.

## 68

*1826 martie 29, Iași. — Anaforaua Divanului, întărită de Domnie, prin care se reglementează relațiile dintre țirgoveții din Fălticeni și spătarul Andrei Bașotă, stăpînul moșiei Șoldănești.*

Prea înălțate doamne,

Primind luminată țidula înălțimii tale din 2 zile a următoarei luni martie, cuprinzătoare că — după cercetarea ce s-a făcut pricinilor următoare între dumnealui spătarul Andrei Bașotă, stăpînul moșiei Șoldănești, de la ținutul Sucevei, pe care este alcătuit țirgul Fălticeni, și între locuitorii țirgoveți din același țirg, de neurmărea lor la cele cuprinse în scrisoarea de învoială făcută la vremea alcătuirii — spre odihna și liniștirea amînduror părților, potrivit după starea locului, după alijverişul de acolo, și după privilegiurile văzute la alte țirguri boierești și mănăstirești, care privesc, atît către stăpînul moșiei a se folosi, cît și către nestruncinarea țirgoveților, și precum într-o unită socotință vom face lămuriri întru toate ponturile și privilegiurile cîte atîrnă și se ating de împresurările fiiștecăreia părți, prin anafora să facem știre.

Următori fiind, am cercetat atît cererile ce ni s-au pus înainte din partea dumisale, cît și privilegiile altor țirguri, și precum am socotit a fi de cuviință nu lipsim a arăta înălțimii tale :

1. Intii, fiind cu obștească dreptate și pămîntesc privilegiu, pururea a fost și este a fi orînzile și vînzarea a orice fel de băutură numai a stăpînilor moșiilor. Dar fiindcă pe la unele din țirguri, ce sînt pe moșii boierești și mănăstirești, se văd că au cîștigat această voie și locuitorii țirgoveți — de a face acest fel de alijveriş — s-a socotit, acum deodată, a avea aceasta și țirgoveții țirgului acestuia, de a vinde băutură ; însă irăși, după rînduiala păzită și pe la alte țirguri, să plătească stăpînului moșiei ceea ce este de cuviință, adică cîte 30 parale de vadra de rachiou și cîte 5 parale de vadra de vin ; măcar că dreptul era, dacă lor li se dă voie să facă alijveriş cu băutură, apoi neapărat trebuie să dea zăciuală, însă ca să se curme pricinile ce ar putea fi totdeauna, s-a socotit darea mai sus însemnată.

Și pentru ca să nu nască pricini, să se păzească această rînduială ca nimenea din acei ce vor aduce horelcă și rachiou, sau vin să nu fie

volnici a începe vasul fără a da de știre stăpînului și coțindu-se vasul, să plătească legiuitul adet și să vîndă cu toată slobozenia.

2-lea. Pentru velniți sau berării, care se socotesc ca a doua orîndă a moșiei, socotința noastră urmează ca din cîte velnițe sînt acum, sau berării, altele să nu fie volnici a face, fiind acest drit dat numai stăpînilor moșiilor ; și pe rachiul sau horilca ce vor lucra, vor plăti stăpînului moșiei cîte 30 parale de vadră, fără să fie și ei volnici a scoate vasele din velniță pînă ce nu se vor da cu totul, iar pentru bere vor plăti cîte 5 parale de vadră.

3-lea. Orînda dohotului și a păcurei, după cum și la alte tîrguri, asemenea și la tîrgul acesta să fie numai a stăpînului tîrgului.

4-lea. Socotim de cuviință, pentru adetiul locului, ca din prețul chiriei dughenilor ce sînt de uliță, să aibă a da stăpînului din zece lei unul, pe suma care se vor vinde cu chirie pe an ; iar acele ce nu vor fi date cu chirie, ținîndu-le înșiși stăpînii lor în lucrarea alijverîșului și a neguțitorilor, să se socotească chiria precum va fi la cele alăturate și date în chirie, fiind de potrivită stare, plătind zăciuală, iar osăbit bezmăn pentru locul dughenilor să nu fie volnic stăpînul tîrgului a lua de la dînșii.

5-lea. Pentru toată casa cea de la mahala (afară de uliță) socotința noastră urmează ca să dea cîte doi lei pe stîngen în față, cît va ține binaua casăi, și lungul locului să fie de 15 stîngeni ; iar pe cît loc sterp — sau alătore cu binaua sau în dos — va fi cuprins mai mult un locuitor, să aibă a plăti cîte 20 parale pe stîngen, macar și ceva heiuri de va avea pe acel loc, socotindu-se fața numai, iar lungul tot de 15 stîngeni.

6-lea. Nimeni să nu fie volnic a zidi dugheni sau case, ori a prinde locuri la uliță sau la mahalale, fără știrea stăpînului locului, dar și stăpînul să nu aibă a pretindarisi ceva mai mult peste așezămîntul arătat.

7-lea. Ori care va vrea să vînză sau să cumpere orice fel de acaret, dator să fie întîi a merge să facă cunoscut stăpînului tîrgului, și de va vrea să cumpere stăpînul acel acaret, să răspundă adevăratul preț, iar nevoind a cumpăra, să încredințeze zapisul ; și acel cumpărător să rămîie statornic, dar într-alt fel nici vînzarea nici cumpărătura să nu poată a avea tărie.

8-lea. Căsăpiile și pităriile și mumgeriile, cu toate că pe la unele tîrguri se vād date numai stăpînului moșiei, dar pentru înlesnirea norodului și estînatate, socotim căsăpiile să fie neoprite, volnic fiind și stăpînul tîrgului a ține scaunele de căsăpii, iar pentru adetul locului, să aibă tîrgoveții ce vor ține trunchiuri, a da de vita mare ce se va tăia la căsăpie, cîte un leu și de oaie cîte 4 parale, iar de miel 2 parale. Precum asemenea și pităriile și mumgeriile să fie slobode, fără vreo altă dare, căci stăpînul locului își ia bezmănul pentru locul dughenii, avînd dreptate și stăpînul tîrgului a avea, în a sa socoteală, pitărie și mumgerie dacă va voi.

9-lea. De la neguțitorii străini ce vin cu orice fel de marfă la iarmaroace, să aibă a lua stăpînul tîrgului cîte 40 bani de toată taraba așezată cu marfă la uliță, sau întinderea ; iar de la acei ce vin la zile de tîrg, cîte 20 de bani de toată întinderea.



10-lea. Asemenea socotim de cuviință a se legiui un adet de la cei ce vin în târg cu zaherele, cherestele și cu fîn de vînzare, însă pentru cei ce vor intra cu vase cu horelcă, rachiu sau vin, adică căraușii, să nu fie supărați a plăti nimica, fiindcă stăpînii acestora au să plătească darea mai sus arătată. Asemenea și pentru lemnele de foc să nu dea nimica, nici acei ce aduc pentru casele lor, nici acei ce aduc de vînzare, precum și cei ce vor aduce fîn pentru casele lor și pentru cei ce vor aduce cherestele și zaherele de vînzare, socotim să aibă a plăti cîte 4 parale de giug.

11-lea. Asemenea socotim de a se face patru iarmaroace la acest târg, adică la sfîntul prooroc Ilie, la sfîntul Dimitrie, la mezii păresii și la sfîntul Gheorghie, ca să se facă pe dreaptă moșia dumisale.

12-lea. Osebit, pentru pricina imașului, pentru vite ce vor avea tîrgoveții de trebuința caselor, adică cei de la mahala, cîte doi boi și o vacă, pe aceste să nu plătească nimica, iar pe cîte vite mari vor avea mai multe, peste numărul acesta, sau de neguțitorie, să dea cîte un leu de vita mare.

13-lea. Mahalii și cotarii să fie supt ascultarea stăpînului tîrgului, ca și cu aceasta să contenească pricinile și să se urmeze o adevărată știință către amîndouă părțile, iar folosul ce-ar putea ieși de la aceste două bresle, să fie a bisericii din acel târg, însă tot prin știrea stăpînului.

Aceasta întru toate fiind socotința noastră, hotărîrea cea desăvîrșită rămîne a se da de către măria ta.

Ai înălțimii tale smeriți către dumnezeu rugători, Veniamin mitropolitul Moldovei, Gherasim episcopul Romanului, Meletie episcopul Hușului.

Prea plecate slugi :

Dimitrie Sturza logofăt, Teodor Balș logofăt, Vasile Roset mare logofăt, Andronachi Donici mare logofăt, Iordache Catargiu visternic, Neculai Dimachi mare vornic, Vasile Miclescu mare vornic, Dimitrie Beldiman, mare vornic, Ștefan Catargiu, mare vornic, Iordachi Drăghici mare vornic, Ioan Tăutu vornic, Teodor Balș, hatman.

1826 martie 29.

### Titlul <voievodului>

După ce prin îndestulă cercetare, cu Opșteasca Adunare și cu domnescul nostru Divan și a tot Sfatul, s-a încheiat desăvîrșită hotărîre între dumnealui jăluitorul boier și între pîrîții tîrgoveți de Fălticeni, dezlegîndu-se alcătuirea făcută de bunul și părintele jăluitorului cu acei tîrgoveți, precum înșiși cu a lor nesupunere și îndărăpnicie au adus sfărîmarea acelei alcătuirii — cum se arată pe larg prin obșteasca anafora de giudecată, întărită cu a noastră domnească iscălitură și pecete — apoi prin domneasca noastră țidulă, rînduind ca, iarăși cu Obșteasca Adunare, să se cerceteze și să se socotească un potrivit așezămînt privileghet acestui târg (după cum se va fi legiuit la alte asemenea tîrguri mănăstirești și boierești), de care, prin această obștească anafora făcîndu-ni-se cunoscut de privileghiile ce s-ar cuveni acestui târg, cu legiuirile asemănite la alte tîrguri prin hrisoavele lumi-

națiilor domni, întru toate am unit și a noastră socotință, fără numai la ponturile vînzării de băutură și la alcătuirea căsăpiilor (pentru care tîrgoveții s-au arătat cu tînguire către noi că s-ar cunoaște însărcinați cu socotința dată prin această anafora).

Și spre a lor mulțămire, luînd chipul milostivirii, am făcut osebite cu hotărîre într-acest chip, adică : că oricare tîrgoveț de la uliță sau de la mahala va vinde rachiul cu deridicata, sau cu oca, să dea stăpînului moșiei cîte 20 parale de vadră, asemenea și vînzătorii de vin, prin chipurile arătate, să dea cîte 5 parale de vadră ; și după ce odată vor plăti pe toată suma de acest fel de băutură, ce se va descărca de tîrgoveți, apoi pe cît nu vor putea trece în vînzare acolo, și vor voi a aduce acea băutură în alte părți, să nu fie mai mult supărați cu altă plată. Datori însă fiind și ei ca, îndată ce vor aduce în tîrg băutură de acest fel, să facă cunoscut stăpînului moșiei ca să socotească acele vase cu băutură, măcar și de la velnițele lor de vor fi ; asemenea și pentru orice băutură tranșit să facă cunoscut stăpînului moșiei care, spre a nu se îngriji de vreo meșteșugire, va pecetlui acele vase pînă la ridicarea și pornirea lor.

Iar pentru căsăpii, ca să nu se facă învăluire cu chipul socotit prin anafora a se lua prețul arătat de fiiștecare vită, hotărîm ca toți acei ce vor avea trunchiuri de căsăpii să dea stăpînului moșiei cîte 6 lei pe lună, fiiștecare pentru trunghiul ce va avea, și precum tîrgoveții, asemenea și stăpînul moșiei va avea și va ține oricîte trunchiuri va voi, fără nici o oprire.

Intr-acest chip precum pentru adetiul vînzării de băutură și de căsăpii, asemenea și pentru celelalte așezări în cuprinderea ponturilor arătate prin anafora, hotărîm și întărim ca să se păzească cu neștrămutare, fără cea mai mică adăogire de către amîndouă părțile, pentru care poruncim dumisale marelui (loc alb) ca să i se facă dumisale spătarului și hrisov întăritor asupra aceștii privileghii, precum se arată prin această anafora, care spre întocmai urmare s-a întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete.

1826 aprilie 6

Noi Ioan Sturza voievod  
(L.P.)

Alecu Aslan logofăt a citit

Arh. St. Iași, condica lit. K/390, p. 44—50.

## 69

*1826 mai 15, Iași. — Hrisovul dat de Ioan Sandu Sturza voievod, prin care întărește tîrgoveților bîrlădeni hotarul moșiei tîrgului Bîrlad, despărțindu-l de al moșiei Cetățuia, a lui Scarlat Donici, agă.*

Cu mila lui Dumnezeu, noi Ioan Sandu Sturza voievod, domnul țării Moldovei.

Inștiințare facem prin acest al nostru domnesc hrisov, că fiind multă pricină și judecată, de multă vreme, pentru despărțirea hotarului

moșiei târgului Bîrladului de către hotarul moșiei Cetățuei a dumisale vornicului Costandin Palade, supusul Rosiei carele vrea a da strămutare vechilor mărginiri ale moșiei târgului — ce este întemeiată cu ispisocul domniei sale Costandin Mihail Cehan Racoviță voievod, din anul 7265 martie 12 — cu o hotarnică a moșiei Cetățuei dîn anii 1776, făcută de către răposatul spătar, Costandin Sturza.

S-a întins această pricină de hotar pînă ce a ajuns moșia târgului, din mină în mină cu clironomie, la dumneai vorniceasa Profirița Dimachi, căreia, aflîndu-ne noi epitropi, s-a cercetat la anul 1813 pricina despărțirii acestor moșii, la fața locului, cu hotarnici rînduiți (și în ființa noastră), cînd atunci, îndestulîndu-ne de pătrunderea ființei acestei pricini, atît după dovezile ce s-au văzut din partea moșiei târgului, cît și a semnelor firești, arătate la ispisocul domnului Costandin Mihail Cehan Racoviță voievod, precum și din dovezile moșiei Cetățuei — pentru care, spre curmarea pricinii, la anul 1814 s-a tras pe dumnealui vornicului Palade în judecata divanului — și, cercetîndu-se pricina, cu înfătoșarea dovezilor dispre amîndouă părțile și cu harta inginerească făcută la acea vreme s-au deslușit toate încunjurările acestei pricini, și s-a cunoscut acea hotărîtură a moșiei Cetățuia făcută la anul 1776, cu totul greșită și surpată cu puterea ispisocului moșiei târgului, ce este și mai vechi decît hotarnica Cetățuei, cum pre larg se cuprinde prin anaforaua de judecata veliților boieri din același an, 1814. După care, vornicul Palade, prelungind înfătoșarea cerșută de însuși, la Domnescul Divan, i s-a ridicat stăpînirea de pe tot locul de pricină și de pe moara ce avea pe locul târgului în apa Bîrladului, cu hotărîrea dată prin cartea procatohului nostru domn, Calimah voievod, din același an. Cu care lucrări, urmate în pricini la anul 1815 februarie 1, a trecut în vînzare din veci, tot locul de pinprejurul târgului, către tîrgoveții bîrlădeni, cu stăpînirea și a locului de pricină, și cu moara dimpreună.

Și, pe această săvîrșire, și-au avut pașnică stăpînire tîrgoveții pînă la anul 1818, cînd iarăși vornicul Palade, uneltind surparea acestei lucrări, a apucat dimpotrivă o carte a domnului Calimah, cu stăpînire asupra locului de pricină și moara ; care carte — nefiind dată pe drumul ei, nici după înfătoșare la domnescul Divan cu anaforaua din 1814, nici după alte osebite dovezi care nu s-ar fi văzut la acea judecată — însă, n-a stătut lucrătoare, acea carte, ci după jalobele tîrgoveților, atît în vremea domnului Calimah, cît și în vremea domnului Suțu, s-a pogorît pricina iarăși în cercetarea judecătii Divanului ; și, cercetîndu-se și la anul 1820, de către marii boieri, iarăși cu înfătoșarea amîndurora părților, cu scrisorile lor, și nearătînd dumnealui nici o dovadă, alta peste acele văzute la judecata de la anul 1814, au unit boierii judecători tot aceiași socotință și dreptate a tîrgoveților cu judecata de la 1814, cum pre larg se arată prin a doua anafora ce fac și aceiași boieri judecători, la anul 1820. După care văzîndu-se dumnealui vornicul Paladî dărîmat și din aceiași judecată și fără de nici un reazim altul, iarăși a alergat la chipul prelungirii, și trecînd în a stînga Prutului, a lăsat pricina nesfîrșită.

Dînd apoi și răzvrătirea ce-a urmat în pămîntul acesta, și fiindcă dumnealui vornicul Palade nici după liniștire n-a urmat a veni să sfîrșească pricina, și tîrgoveții iarăși neîncetînd cu jalobe, cerîndu-și

locul împresurat și despăgubirea lor, pentru aceasta, domnia mea, de am și fost îndestulat de știință dreptăților lor — atît din cele de mai înainte cercetări, urmate la starea locului în vremea episcopiei noastre, cum s-a arătat, cît și din cercetările judecăților urmate pînă la anul 1820, cu toate dovezile și din partea vornicului Palade care sînt arătate pe larg la anafora — dar n-am împlinit deodată cererile țirgoveților, ci, pentru de a-l încheia din tot cuvîntul pe dumnealui vornicul, i s-a făcut cunoscut jalobele lor și s-a îndatorit că dacă va fi mai găsit alte dovezi, afară de cele văzute în judecățile arătate, ori însuși să vie în judecată, sau să-și trimită vechil deplin răspunzător. Și, dumnealui, arătîndu-se neurmător întru aceasta, răspunzînd că nu va veni în judecată, pînă nu va veni Consulatul, am poruncit Departamentului Pricinilor Străine ca să ne facă cunoscut de lucrările chemărilor sale în judecată și, la anul 1824, octombrie 21, prin anafora, face cunoscut domniei mele că s-au pus dumisale vornicului trei pravilicești vadele; cea întia vade la anul 1823 februarie 17, prin adresa sub nr. 5, ca la sfîrșitul lunii lui mart al aceluiași an, ori însuși să vie, sau vechil să-și trimită; a doua vade, la 6 iunie, prin adresa sub nr. 1026, de 60 zile; și, a treia mai de pe urmă vade, iarăși prin adresă de 30 zile, cu hotărîre că dacă nici la această a treia de pe urmă vade nu va urma a veni, sau vechil să-și trimită, atunci locul împresurat, împreună cu moara, se va da întru deplină stăpînire țirgoveților bîrlădeni.

Din care anafora, cu toate că ne-am încredințat de chemarea pîritului boier în judecată prin trei pravilicești vadele, și de neurmarea sa a veni sau vechil a-și trimite, dar tot n-am încheiat domneasca noastră hotărîre spre a liniști cele cu dreptate cereri ale țirgoveților, și s-a mai lăsat vreme, încă de 14 luni trecute, și tot neurmător fiind dumnealui vornicul a veni în judecată, așa apoi, deodată, spre a-și lua măsurile datoriei sale și pentru de a se sili venirea sa în judecată, la anul 1825 decembrie 25, prin cartea domniei mele, s-a dat în stăpînirea jăluitoților țirgoveți tot locul de pricină și cu moara făcută de dînșii. După care, în urmă, dumnealui aga Scarlat Donici, sub a cărui stăpînire, cu zestre a trecut moșia Cetățuia, s-a arătat cu osebită jalobă către domnia mea, cerînd stăpînirea locului aceluia și moara, prin niște puneri înainte, că nu i-ar fi scrisorile aici și că n-ar fi deplin în știința pricinilor, prin care a dat a înțelege că și dumnealui ar vrea să urmeze aceeași împresurare, prin chipul prelungirilor.

Deci, fiindcă toate răspunsurile și scrisorile pîritului boier, ne-au fost cunoscute și de mai înainte — cum s-a arătat — și îndestul cercetate și dovedite prin judecățile cuprinse în anaforalele din 1814 și 1820, n-a rămas indoială că ar avea vreun cuvînt de dreptate, nici aga Donici la jaloba sa de acum, nici dumnealui vornicul, fiind cunoscut că toate punerile înainte ale domniilor sale, în pricina aceasta, le-au avut reze-mate pe două temeuri:

Întîi, că de vreme ce moșia se cheamă Cetățuia, ar trebui să aibă și cetățuie pe dînsa; trăgînd spre ajutor la aceasta și închipuind a fi Cetățuia un hindic făcut de oștirile rusești, mergînd în jos, ce este în malul Bîrladului dinspre apus; care închipuire, nu poate să aibă nici un temei, precum — de pildă, dacă fieștecare moșie trebuie să aibă în faptă, lucrarea numelui său — apoi numele moșiei Săuceștii noștri,

dar, s-ar trage de la său, și ar trebui să aibă său; și iată închipuirea cu totul nepotrivită și fără nici o asemănare de cuvânt!

Al doilea reazim și temeii a avut dumnealui vornicul Palade, în pricina aceasta, pe hotarnica cea din 1776, care hotarnică, din dovezile ce s-au văzut, este prăvălită în multe prihăniri: întâi că lucrarea ei, pe lângă împresurarea locului târgului, s-a văzut că a călcat și în hotarul schitului Grăjdeni, care este dovedit prin cea mai veche hotarnică a acestei moșii din 7200 iunie 20, ce este cu 80 ani mai veche decât hotarnica moșiei Cetățuia; și, fiindcă această hotarnică a Cetățuei nu pomeneste că s-a văzut, nici ispisocul târgului ce este mai vechi cu 19 ani, nici învechita hotarnică, vederat s-a cunoscut că, în neființa acestor scrisori mai vechi a megieșitelor moșii, și numai pe socotința acelor oameni ce s-au întimplat la acea hotărîtură, s-a făcut acea hotarnică, și — după dreptatea și rînduiala judecăților — nu poate sta o hîrtie ca aceasta, împotriva a două mai puternice și mai vechi și să aibă lucrarea ei.

Și mai ales că dintr-un ispisoc al domnului Mihai Racoviță voievod din 7216 mart 7, al moșiei Cetățuia, înfăoșat de dumnealui vornicul Palade la judecățile arătate, s-a luat și altă descoperire, mai temelnică și oboritoare acelei hotarnici a Cetățuei, că nici odinioară, n-a fost întinderea acestei moșii peste apa Bîrladului, cum dovedește acest ispisoc: că întărind stăpînului moșiei Cetățuia să facă moară în apa Bîrladului — pe vadul său — și să cuprindă amîndouă mașurile cu toată apa Bîrladului, cît ține moșia Cetățuia; din a cărui rostire, și mai desăvîrșită cunoștință s-a luat că moșia Cetățuia n-a avut nici un amestec peste apa Bîrladului.

Deci, de am și avut aceste temeii, după care am fi putut da sfîrșit acestei pricini, de la cea întâi jalobă a târgoveților ce s-a arătat către noi, dar n-am lăsat a nu i se face și praviliceștile chemări pîrîtului boier în judecată — precum s-a arătat — ca să nu-i mai rămîie cuvînt; și, de vreme ce n-a fost următor nici însuși a veni, nici vechil a-și trimite, și pricina încă fiind îndestul cercetată, cu judecățile arătate de la 1814 și 1820, în ființa scrisorilor și a pîrîtului boier, drept aceea, am unit și a noastră socotință, cuprinsă la aceleași anaforale și, judecînd, hotărîm și întărîm ca târgoveții bîrlădeni — la a căror stăpînire a trecut cu vînzare de veci și bună credință, locul acesta de pinprejurul târgului, cu protimisis al vetrii târgului, ce dintru învechime a fost a lor — să-l stăpînească deplin, în semnele firești cuprinse la ispisocul hotarnic arătat, din anul 7265, cu puterea și a hrisovului procatohului nostru domn, Calimah voievod din anul 1815 februarie, întărîtor cumpărăturii târgoveților, cu toate împrejurările și hotarele, ce din vechime au fost făcute, și s-a întemeiat cu veșnică mărginire, și prin ispisocul arătat, și cu morile din apa Bîrladului. Asupra cărei moșii, hrisovul acesta al domniei mele, care s-a întărît cu a noastră domnească iscălitură și pecete, să le fie lor și moștenitorilor lor, din neam în neam, uric de întărîtură statornică și nestrămutat, nici odinioară, în veci.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Iași, de cinstit și credincios boierul nostru Ianachi Stamate, fost mare ban, în al 4-lea an a celei dintîi domnii a noastre la Moldavia. Și s-a dat la anii de la mîntuitorul Hristos, 1826 mai 15.

## 70

*1826 noiembrie 16, Iași. — Copie de pe anafora  
Adunării Obștești întărită de Ion Sandu Sturza voievod,  
prin care se recunosc drepturile logofătului T. Balș,  
asupra târgușorului de pe moșia Rogoșăști, cunoscut și  
sub numele de Vlădeni sau Tîrgul Nou.*

Prea înălțate doamne,

În Obșteasca Adunare a sfintei Mitropolii, după luminata poroncă a înălțimii voastre, însemnată prin domnescul buiurdium, pe jaloaba dumisale fostului mare logofăt Teodor Balș, am cercetat cererea dumisale spre a i se întări, prin domnesc hrisovul înălțimii voastre, privilegiu de așezare pentru târgul ce de mai înainte este alcătuit cu nume de târgul Vlădeni sau Tîrgul Nou, care pînă acum se socotea că ar fi pe moșia Vlădenii-răzășască, de la ținutul Dorohoiului, iară adevărată stare a acestui târg s-a dovedit că este pe dreapta moșia Rugășăști a dumisale.

După dezbateră împresurării ce pătimea despre Vlădeni, rămîind pre puține case în marginea din sus, afară de hotarul Rugășăștilor, iară toată piața târgului pe trupul aceieși moșii Rugășăști, precum s-a dovedit din hotarniciile vechi, după care s-a și dat, după dreptate, hotărîre pentru despărțirea hotarului între Vlădeni și Rugășăști pe linie, ce din poroncă după a judecății hotărîre, s-a statornicit cu pietre hotară fără a se mai tăgădui adevărul acestei mărginiri a Rugășăștilor, nici de către înșiși locuitorii bătrîni de la starea locului, cum nici de către înșiși răzeșii de Vlădeni. Și, fiindcă târgoveții acestui târg, la trecutul an 1792 — în vremea cînd locul din drept trupul Rugășăștilor, pe care se află acum piața târgului, cu rea credință și cu împresurare se afla sub stăpînirea săvîrșitului Constantin Mariș, avînd el o a treia parte din Vlădeni, cu care se întindea, făcînd împresurare moșiei Rugășăști prin alcătuirea aceluia Mariș, pentru bozmănul locului, au cîștigat o carte domnească de la pomenitul întru fericire domn, Alexandru Constantin Moruzi voievod, următoare după aceea alcătuire făcută, pentru care luînd noi seama acei așezări, cîștigate prin alcătuire cu Mariș, pre cît s-a văzut cuprinderea ei, nu are nici o pildă asemănată în tot cuprinsul țării cu vreă așezare a vre-unui alt târg; dintru care, aceasta, îndestul se înțelege că numitul Mariș, cu rea credință — după știința ce avea a împresurării moșiei Rugășăștilor, și că unde s-a închegat târgul nu este de hotarul său, a Vlădenilor, ci este de Rugășăști — cu neabăgare de seamă a făcut o așa neasămănată așezare, care acum nu poate avea nici un temei; căci după ce s-a dovedit că este târgul pe hotarul moșiei Rugășăștilor, a dumisale logofătului, de sine se darmă fiind cea alcătuire făcută supt numele moșiei Vlădeni; și cea așezare

făcută de Mariș, ar putea fi lucrătoare numai pe partea târgului ce ar fi pe trupul Vlădenilor, iar nu pe locul Rugășăștilor, a dumisale logofătului. Și fiindcă dumnealui logofătul, supt nici un cuvînt nu se poate îndatori a se mărgini în acea așezare, făcută mai ales cu rea credință și pe nume de hotarul Vlădenilor, iară nu pe moșia dumisale logofătului, Rugășeștii, neavînd Mariș nici o putere de a putea săvîrși vreo așezare cu târgoveții pe pămînt străin.

Pentru aceea, dumnealui logofătul, pentru târgul acesta ce s-a dovedit că este pe dreaptă moșia dumisale, meritărisește ca și alți boieri care au slujit pămîntului, aceleași dreptăți a privileghiurilor așezate și hotărîte prin hrisoavele luminaților domni, ce după vreme s-au hărăzit familiilor boierești, stăpînituri altor târguri din cuprinsul țării, precum și înălțimea voastră, asămînea, ați binevoit a le hărăzi unora din boierii ce au târguri pe moșiile dumilorsale.

Și, dară, am luat drept pravăt — din alte hrisoave, trecute în condicile Visteriei — cuprinderea așezămîntului privileghiet ce s-a hărăzit boierilor stăpînituri ai moșiilor, pe care s-au alcătuit după vreme lăcuință de târguri, care se cuvine a se da și a se întări și dumisale logofătului, pe târgul acesta ce este pe moșia dumisale Rugășăști, de care nu lipsim a arăta înălțimii voastre cuprinderea ponturilor de așezarea altor târguri — care sînt aceste următoare — că dacă se va socoti după buna voință ce aveți către toți deobște, să i se întărească cu luminatul hrisov al mării tale :

1. Toți acei ce au dugheni și alte binale la fața uliței să plătească, pe stînjenu de loc ce va cuprinde fața la uliță, cîte patru lei pe tot anul, însă 2 lei la sfîntul Gheorghie și 2 la sfîntul Dimitrie, precum această așezare de bezmăn se hotărăște și prin hrisovul înălțimii voastre din 1825 septembrie 4, dat dumisale spătarului Costantin Negrea și dumisale banului Ioan Pătrașcu pentru târgul de pe moșia Brătenii din ținutul Sucevii.

2. Nimeni să nu fie volnic a cuprinde locuri sau a face dugheni și alte binale, fără a se așeza cu stăpînul moșiei pentru bezmănu hotărît al locului, și nimeni să nu fie volnic a-și preface binaua dughenii sau a casei sale, fără a da de știre stăpînului moșiei ca să i se dea plan după care să fie dator a-și priface și a-și înnoi binaua, și aceasta pentru buna și înfrumusețata stare a târgului.

3. Lungul locului fieștecării dugheni, de la fața uliții să fie din dos de 12 stîjnjeni domnești, iar pentru cît loc vor vrea să cuprindă târgoveții mai mult în lungime, să se învoiască cu stăpînul moșiei, și lătimea fieștecării loc de dugheni la fața uliții, să nu fie cuprins mai mult de cît cuprinde fața binalei dughenii. Și cu toate că prin același hrisov al înălțimii voastre, de mai sus arătat, se cuprinde a avea în lung fieștecare dugheană din dos 19 stîjnjeni loc, dară noi socotim a fi îndestul loc 12 stîjnjeni domnești.

4. Toți acei ce au casă la mahala, pe cît loc în curmeziș va cuprinde fieștecare casă cu îngrăditura din fața casei, și într-o parte și într-alta în curmeziș, să aibă a plăti cîte un leu pe tot stînjenu, iară lungul locului din dos, a fieștecării case, să fie de 20 stîjnjeni, și să nu aibă a plăti nimic decît curmezișul cît va fi în fața casei; precum tot prin același hrisov al înălțimii voastre, mai sus pomenit, se cuprinde,

între care de să și hotărăște câte 2 lei pe stinjen, dar dumnealui logofătul, cu scădere au primit a fi numai câte un leu pe stinjen plata bezmă-nului la mahala.

5. Pentru locurile de velniță sau berărie la acest târg, cine va voi a lucra rachiu sau bere, să nu fie volnic fără a se învoi mai întâi cu stăpînul moșiei, precum asemenea și lucrînd cu voia stăpînului, să nu fie volnic a vinde cu paharul și cu oca, decît cu derădicata, cu bute ori poloboc sau balercă.

6. Orînda a tot felul de băutură la acest târg să fie a stăpînului moșiei și nimeni altul să nu fie volnic a vinde, fără numai acei ce își vor cîștiga voie de la stăpînul moșiei, precum pentru aceasta se hotărăște prin hrisovul fericitului întru pomenire domn Scarlat Calimah voievod, din 1816, ce s-a dat pentru târgul de la Podul Leloia. Prin hrisovul înălțimii voastre din 1823, pentru târgul de pe moșia Scobințenii, cum și prin hrisovul iarăși a domnului Scarlat Calimah voievod din 1819 mart 16, pentru târgul Sulițoiaie de pe moșia Drăcșani.

7. Cășăpie, pitărie și vînzarea păcurii să fie la acest târg, iarăși ale stăpînului moșiei, fără să fie altul nimini volnic întru aceste, decît acei ce își vor cîștiga voie de la stăpînul moșiei, precum prin același mai sus arătate hrisoave, asemenea se hotărăște pentru târgurile ce s-au numit mai sus.

8. Mortasipia vitelor să fie a stăpînului moșiei, luînd câte 24 bani noi de toată vita ce se va vinde, însă 12 bani de la vînzători și 12 bani de la cumpărători, precum și la târgurile cealalte, aceasta este dată stăpînului moșiei.

9. Venitul cîntariului, precum și la cealalte târguri, cu aceiași urmare se va păzi și la târgul acesta.

10. Precum prin hrisoavele mai sus arătate, ale târgului de la Podul Leloia și a târgului de pe moșia Scobințeni, și a târgului de pe moșia Drăgușani de la ținutul Covurlui, și a târgului de pe moșia Brăteni de la ținutul Sucevei, și a târgului numit Sulițoiaia, cum și a moșiei Comănești, a dumisale vistiernicului Dimitrache Ghica (unde este și marginea) — pentru buna stare a târgurilor, și pentru ca să fie supt privigherea stăpînului, buna rîndueală, și depărtare a tot catahrisisul, Căpitănia se hotărăște a fi a stăpînului moșiei — asemenea și la acest târg, de pe moșia Rugășăști, Căpitănia din cuprinsul târgului, întru cele ce privesc între târgoveții de acolo, dacă se va socoti de către înălțimea voastră, să se dea asupra dumisale logofătului ca să rînduiască pe cine va socoti ca un vechil din partea dumisale, om cinstit și cu bună rînduială, pentru care să plătească pe tot anul câte 250 lei, fără altă adăogire; iară Căpitănia marginii, a Hătmăniei, va fi osăbită, pentru paza marginii afară.

11. Cei ce nu vor avea dugheni sau, măcar și avînd, vor voi a deschide osăbite tărăbi vremelnice, mișcătoare la piațul uliții, spre vînzare a feluri de lucruri, să nu fie volnici pînă nu vor da în știre stăpînului moșiei și se vor învoi pentru bezmănul locului, urmîndu-se aceasta și pentru cei ce vor veni la zile de târg sau iarmaroace, cu mărfuri de pe afară, precum se hotărăște și pentru cealalte târguri prin hrisoavele ce s-au dat.



12. Neğuțitorii străini, ce de acum îi va aduna dumnealui logofătul de peste hotar, la acest târg, de orice nație vor fi neavînd bir în Visterie, să rămîie în nesupărare de bir și havalele pără în 10 ani, precum aceasta s-a hotărît și prin hrISOvul tîrgului Scobințeni, și asemenea și pentru acest târg a dumisale logofătului, rămîie la domneasca înălțimii voastre hotărîre, precum veți binevoi.

13. Staroste de jidovi și ceauș la acest târg, să se orînduiască de către stăpînul moșiei cu unită socotință și alegere și a tîrgoveților, rînduindu-se din oamenii care vor fi vrednici și cinștiți, precum aceasta, asemenea se hotărăște și la celelalte tîrguri arătate mai sus.

14. Treizeci oameni străini ce-i va aduce dumnealui logofătul de peste hotar, care sînt neapărat trebuincioși a fi supt ascultarea Căpitanii de târg, ce va orîndui dumnealui spre paza și curățenia tîrgului, fiindcă și prin hrISOavele mai sus arătate, la toate tîrgurile numite s-au hotărît a fi acest număr de oameni în apărare pentru totdeauna, de tot felul de bir și havalele, asemenea și pentru tîrgul acesta, găsind de cuviință a fi număr arătat de oameni străini, aduși de peste hotar, în toată apărarea, fiind pentru paza tîrgului acestuia și curățenia și întîmpinarea de întîmplări, care și aceasta rămîie iarăși la domneasca înălțimii voastre hotărîre.

15. Ziua tîrgului să fie pe toată săptămîna, luni.

16. Pe acei care vor avea dugheni sau casă la acest târg, și nu-și vor urma a-și plăti bezmănul hotărît al locului, prin mijlocirea stăpînirii, să-i îndatorească a plăti după așezămînt și, care din tîrgoveți supt cuvîntul așezării alcătuite cu Mariș, nu se va mulțumi a plăti bezmănul hotărît, și va voi a se ridica de acolo, plătind bezmănul pe cită vreme va sta pe loc, volnic este a-și ridica binaua și a se duce.

17. Douăsprezece adunări de iarmaroace, dacă se vor socoti și de către înălțimea voastră, să se hotărască a se face la acest târg (precum se hotărască prin luminatele hrISOave și pentru celelalte tîrguri), la însemnatele zile, cînd la celelalte tîrguri nu urmează adunări de iarmaroace, adică: joi în săptămîna luminată, întii; la jumătătirea praznicului, al 2-lea; la duminica pogorîrii Duhului sfînt, al 3-lea; la lăsatul secului postului Adormirii Precistii (august 1), al 4-lea; la nașterea Maicii Domnului (septembrie 8), al 5-lea; la sfînta cuvioasa Paraschiva (octombrie 14), al 6-lea; la lăsatul secului din postul Crăciunului (noiembrie 14), al 7-lea; la botezul Domnului (ghenar în 6), al 8-lea; la sfîntii Trei Ierarhi (ghenar 30), al 9-lea; la lăsatul de sec al săptămîinii albe, al 10-lea; la Blagoviștenie, al 11-lea, și la Florii al 12-lea.

18. Imaș pentru vitele tîrgoveților. să fie rînduit de către stăpînul moșiei pe soma vitelor ce vor fi la acest târg, socotindu-se a avea fieștecare gospodar de la mahala, cîte doi boi și o vacă, în afară de vițeii, iar cei de la uliță cîte un cal și o vacă; iar pe ce vor avea mai mult, vor plăti precum se vor putea învoi cu stăpînul moșiei, spre a li se da imaș slobod.

19. Pentru vitele ce vor avea acei ce vor ține căsăpiile la acest târg, păs\_cîndu-le pe imașul tîrgului, să se învoiască cu stăpînul moșiei, iar într-alt chip să nu fie volnici.

20. Cei ce vor cumpăra vite la zilele de târg și la hotărțile iar-maroaice, păscându-le pe imășul târgului, pentru o săptămână nu vor plăti pentru pășunat; iar pe cită vreme vor stărui mai mult, să se învoiască cu stăpînul moșiei.

21. Dughenile și hanurile ce-și va face dumnealui logofătul la acest târg, ca un stăpîn al moșiei cu însuși a dumisale cheltuială — precum prin hrisovul înălțimii voastre, pentru târgul Scobințenii ați hărăzit dumisale vornicului Șerban Negel, a nu fi supărate pentru totdeauna cu cererea ajutorinții de iarnă sau alt fel de dare — asemenea, dacă veți binevoi înălțimea voastră a hotărî și la târgul acesta, pentru dumnealui logofătul.

Aceste mai sus însemnate așezămînturi fiind legiuite prin hotărțile hrisoavelor luminaților domni, ce s-au dat altor târguri, precum mai sus s-a arătat, socotind cu drept cuvînt că și dumnealui logofătul, ca un boier patriot ce a slujit patriei, are dreptate a meritarisi de a i se da hrisovul domnesc privilegiat, pentru târgul dumisale, nu lipsim a înștiința; iară cea desăvîrșită hotărîre rămîne la înaltă înțelepciunea înălțimii voastre.

1826 noemvrie 16.

A înălțimii voastre, către dumnezeu smerit rugătoriu,  
Veniamin, mitropolitul Moldovei.

Plecate slugi, Dumitrachi Sturza logofăt, Vasile Roset mare logofăt, Constantin Catargiu logofăt, Andronachi Donici mare logofăt, Costache Conache vornic, Nicolai Dimachi vornic, Vasile Miclescu mare vornic, Dumitrachi Beldiman mare vornic, Ștefan Catargiu mare vornic, Iordachi Drăghici mare vornic, Sandul Crupențchi mare vornic, Iancul Negel mare spătar.

S-a trecut în condică, supt nr. 58, fila 377.

Teodor Gașpar, serdar.

Această copie, poslăduindu-se din cuvînt în cuvînt și fiind întocmai cu cea adevărată anafora, se încredințează cu a noastră iscălitură.

1829 august 24.

Veniamin, mitropolitul Moldovei.

Noi, Ion Sandu Sturza, voievod, cu mila lui  
dumnezeu, domn al Țării Moldovei.

Cetindu-se anaforaua aceasta domniei mele, și încredințindu-ne din cercetarea Obșteștii Adunări că adetiurile ce se legiuiesc a avea acest târg — care acum, după judecățile urmate se află pe drept hotarul moșiei Rogojaști, a dumisale logofătului — sînt adunate din privilegiurile ce au alte asemănate târguri, care s-au legiuit de luminații domni procatohii noștrii, și de noi, și — la aceasta — fiindcă și dumnealui logofătul, aflîndu-să din statul aleșilor boieri pămînteni, și sîrguitor întru patrioțiceștile sale datorii, i s-a căzut a avea aceste dreptăți.

Drept aceea unim și a noastră socotință cu a Obșteștii Adunări, și întărim a avea și numitul târg acest privilegiu, cu deplinătate și ne-strămutare în veci, fără numai pentru imășul vitelor acelor cite se ho-

tărăsc a avea târgoveții, s-au socotit a li se da imaș cite jumătate falce de una vită.

Cum și pentru Căpitănia acestui târg, cu toate că după cererea târgoveților și a celor ce se arată de stăpîni aceluia târg, s-a fost întărit prin domnescul nostru hrisov de la 2 iulie a acestui curgătoriu an, a fi prin alegerea lor acel căpitan de târg — pentru cuvîntul îndatoririi lor, căzută cu a lor cheltueli, supt care îndatorire s-a fost scăzut și havaetul să zidească de piatră din nou, biserica de acolo și sa o ție în starea Căpităniei, lăsindu-se numai în 300 lei pe an să se dea Hătmăniei — dar, apoi, fiindcă târgul acesta, prin hrisovul arătat se numea Vlădeni și acum este dovedit pe hotarul Rogoăștilor a dumisale logofătului, cum s-au arătat (al doilea fiindcă și dumnealui logofătul a primit înaintea noastră acele îndatoriri, cu facerea și căutarea bisericii arătate și să dea și acel havaet de 300 lei pe an Hătmăniei), s-a găsit cuviincioasă cererea ce a făcut de a fi acel căpitan prin alegerea dumisale logofătului, dară îl va face cunoscut și Hătmăniei, păzindu-se fără de nici o abatere la vreun rău catahrisis, precum asemenea și starostele de jidovi și ceaușii, vor fi supt privigherea dregătorilor; iară hrisovul arătat, rămîind căzut în cuprinderea lui, neavînd stăpînii Vlădenilor nici un drit a se amesteca la acest târg, care acum este pe hotarul Rogoăștilor, poroncim dumisale marelui vistiernic să se ia de la dînșii și, aducîndu-se la noi, să se răsufle și să se șteargă și din condică.

Și dumisale logofătului hotărîm să i se dea acest hrisov cu întocmai cuprindere, atît pentru Căpitănia acestui târg, după îndatoririle ce-și face, și pentru biserică, cit și întăritor privilegiurilor târgului, cum se arată și se cuprinde prin anaforaua aceasta, care s-au întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete.

Noi Ioan Sturza voievod

Sturza, al doilea logofăt.

1826 decemvrie 11

Arh. St. Iași, Dos. lit., M/509, I. 289—292; condica lit. K/390, f. 377—387.

Conform rezoluției domnești, logofătul T. Balș a primit hrisovul de întăritură a drepturilor sale asupra târgului Vlădeni sau Tîrgul Nou, ținutul Dorohoi, la 21 decembrie 1826. Prin acest hrisov se întărește și învoiala dintre proprietar și târgoveți, concentrată în 14 articole (Arh. St. Iași, Dos. lit. M/509, f. 266—269).

## 71

*1827 martie 4, Roman. — Jalba unor târgoveți din Roman către vistiernicul Iordachi, arătînd că sint asu-priți cu slujba paștiriei.*

Mult milostive părinte vistiernice, cucoane Iordachi

Noi, ticăloșii târgoveți din Roman — unde moșii și părinții noștri întru acest târg s-au săvîrșit, nădăjduind ca și noi să ne săvîrșim tot

într-acest tîrg — dar vedem că așezările strămoșești și părintești o să le pustiim, că unde eram oameni slobozi și cu nume de neguțitori, ne vedem sub o robie de ne trag cu sila, tîrîndu-ne cu batjocură, întocmai ca pe niște robi, și ne fac panțiri; plugul, vaca, nu este hrana noastră, decît meșteșugul mîinilor: alții sînt cococari, alții blănari, alții ciubotari, alții tăbăcari, alții săpunari, alții curelari, alții stoleri, alții feluri de neguțitorii: cu vin, cu rachiu, în, cînepă, olării și alte precupii; alții săraci, slujesc cu hac.

Apoi, să judece înțelepciunea și bunătatea dumitale, de putem fi noi întru această robie a panțiriei! Ne vedem despărțiți de copiii noștri, fugind de acest nume al panțiriei și, de altă parte, femeile noastre totdeauna în lacrimi și în bocete. Și așa am rămas ca vai de noi, deznădăjduiți, amăriți, osîndiți, mai rău decît țiganii.

Milostive stăpîne și părinte, ne mai avînd alte nădejdi și la cine năzui, alergăm, cădem cu lacrimi — ca să fie neștearsă și veșnică pomnirea dumitale — să te milostivești ca un părinte și stîlpul patriei noastre, cu chipul ce vei putea, să ridici această robie de asupra noastră, ca să nu fim siliți a ne risipi prin lume, pustiind așezările noastre.

La mila dumitale, preaplecați și supuși, tîrgoveții Romanului.

Arh. St. Iași, Doc. P. 752/28.

## 72

*1827 iunie 10, Iași. — Copia hrisovului dat de Ion Sandu Sturza voievod, vistiernicului Sandu Sturza, pentru drepturile sale asupra moșiei Rădăuți, a Căpităniei marginii, a iarmaroacelor și a podului de peste Prut.*

Rîvnitoriu fiind domnia mea de a ne arăta plinitori celor din partea noastră datornici părintești și ighemonești îngrijiri, nu numai spre îmbunătățirea stării deopștii a pămîntului acestuia, unde din a pronii înaltă voință ni-am orînduit a fi și noi domn și oblăduitor, dar și spre înlesnirea celor în parte către fiștecarele cuviincioasă împărtășire, după dreptățile lor cele mărturisite și după pămînteștile legiuri, nu ne-am apărât de a arăta, și în faptă, plecarea rîvnii noastre acestia, prin cele ce s-au putut și în cît ne-a iertat vremea prilejurile.

Înfățișîndu-ne dar acum al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Sandu Sturza fost mare vistiernic, hrisoavele ce s-au dat dumisale de către luminații domni procatohii noștri, unul din anul 1819 mai 7, de la domnul Scarlat Calimah voievod și altul din anul 1820 septembrie 13, de la domnul Miha'il Grigorie Suțul voievod, prin care pe temeiul vechiului pronomion ce l-au avut dumnealui pentru slobozenia vadului de pod, de la moșia dumisale Rădăuți de la ținutul Doroheiului, peste apa Prutului, după dovezile ce a arătat dumnealui către aceasta, între care s-a văzut și un hrisov de la domnul Vasilie voievod din anul 7146 iulie 14, prin care anume se arată că un vad de pod ce este pe această moșie, la Rădăuți pe Prut, nimine să nu aibă treabă

la dînsul decît stăpînitorul moșiei, și nici părălabii de Hotin, nici acei de Dorohoi, să nu aibă amestec cît de puțin.

I s-a făcut dumisale veșnic pronomion și hărăzire ca la această moșie, Rădăuții, sau în dreptul moșiei, urmînd a se așeza trecătoare peste Prut — cu slobozire și din partea vecinătății de asemenea trecătoare — și cu așezare de carantină, tîrgul adunării din partea aceasta în preajma carantinei să fie pe moșia dumisale, aceasta, iar nu aiure, și Căpitănia marginii aceea a Dorohoiului, precum și a Carantinei, să fie stătătoare tot pe această moșie de-a pururea.

Și atît Căpitănia, cît și Părălăbia și mortasipia și cîntariul, precum și Vătăjia de arabagii de acolo, să fie toată a dumisale și a urmașilor stăpînitori ai moșiei aceștia, hotărîtă ca un privilegiu legat la această moșie, a neamului Sturzăsc, spre oareșcare răsplătire și prin aceasta, a patrioticeștilor săvîrșiri de slujbe ce a arătat dumnealui, în toate, către acest pămînt.

Și, asupra cuprinderii acestor pomenite hrisoave, făcînd dumnealui cerere și rugăminte de a i se întemeia, și de către noi, prin asemenea hrisov, legiuirea privilegiului acestuia, pentru moșia arătată, am socotit și încredințați deopotrivă și pentru adevărul vechii legiuri a privilegiului de a fi slobodă trecătoare peste apa Prutului la moșia dumisale aceasta, Rădăuți, cît și pentru slujbele dumisale cele către patrie, deopștii propovăduite și vrednice de toată mulțămitoare cunoștință și de răsplătire din partea patriei, am găsit a fi nu numai cu cuviința dar și ca o dreptate — după tot cuvîntul următoare pentru dumnealui — de a ave cuprinderea unui asemenea pronomion, legiuit asupra moșiei aceștia, ce o are dreaptă a dumisale, de moștenire.

Pentru aceea, dar, hotărîm și prin acest al nostru domnesc hrisov, întocmai și desăvîrșit după legiuirea hrisoavelor de la luminații domni, procatohii noștri, și întărim cu asemenea legiuire și în veci neclătită statornicie, toată cuprinderea acestui pronomion, dumnealui cinstitului și credinciosului boier, Sandul Sturza fost mare vistiernic, și moștenitorilor celor din urmă ai moșiei aceștia, rînduiți din neam în neam nerușiet și nestrămutat niciodinioară; adică: adunarea tîrgului din partea aceasta, în preajma carantinei ce acum s-a așezat acolo, împotriva Rădăuților, să fie pe această moșie a dumisale, iar nu aiurea; și șăderea Căpităniei marginii să fie iarăși acolo, în toată vremea stătătoare, și căpitanul carele are să fie același și al marginii și al Căpităniei, să fie purure din oamenii dumisale, care spre semnul cunoștinții va da la cel după vreme hatman una sulă lei pe an, fără strămutare și fără mai multă adăogire; îndatorit fiind căpitanul ca, pe lîngă slujba cea următoare a carantinei, să plinească și toate cele datornice ale marginii, spre slujba Ocîrmuirii, iar întru altă nimică și cît de puțin să nu se supere, hotărîndu-se această Capitanie întru tot stăpînitoriului Rădăuților.

Asemenea și mortasăpia vitelor de la tîrgul acesta, al cîntariului și al Vătăjiei de arabagii, precum și Părălăbia trecătoarei Prutului, să întărească și să leguiască a fi iarăși a dumnealui supt hotărîrea ca venitul mortasipiei, precum și al cîntariului, să-l iei după rînduiala însemnată în condica Visteriei cu pecetea domnească, iar venitul Vătăjiei de arabagii și al Părălăbiei, precum și toate celelante carantini-

cești, să fie întocmai după rînduiala următoare la trecătoarea Sculeniilor: 14 liudi podari, precum și alți 12 liudi pentru slujba Căpitaniei de acolo, toți aceștia în număr de 26 liude ce i-a avut dumnealui dați și întăriți prin hrisoavele pomenite ale procatohilor noștri domni, îi va avea și de aici înainte, pe aceeași oameni scutindu-i de birul Visteriei și de toate havalele și angariile.

Acestea întărindu-le, domnia mea — supt legiuire de veșnic și ne-strămutat pronomion, dumisale vistiernicului și urmașilor moștenitori ai moșiei Rădăuților, din neam în neam — s-a dat acest hrisov domnesc al nostru, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, spre a-l avea întăritură nerușăită și nesmintită, niciodinioară, asupra cuprinderii aceștei hărăziri; pofind și pe toți cei din urma noastră, după vreme, luminați domni și ocîrmuitori ai pămîntului acestuia, nu numai să nu smintească sau să strămute acestea cu dreptate legiuite, și cu asemenea dreptate și de către noi întărite, ci mai virtos să adauge și a domniilor sale asemenea întăritură de statornicii, pentru nesfirșită laudă și în veci prea slăvită pomenire.

S-a scris la Scaunul domniei mele, în orașul Eși, și întru cea dintîi domnie a noastră la Moldavia, în anul al cincilea.

Noi Ioan Sturza voievod

Alexandru Sturza a citit

Arh. St. Iași. Dos. lit. M/509, f. 263—264 și rezumat la f./251 v.

### 73

<1827>. — *Ioan Sandu Sturza voievod către vornicul Costache Conachi pentru înființarea de tîrg pe moșia sa Nămolosa, ținutul Putna.*

Vînzarea a tot felul de băutură să fie a stăpînului tîrgului.

Vînzarea cîrnii asemenea.

Pităriile și bucătăriile asemenea.

Un han, o crîșmă, o pitărie, o mumgerie și o băcălie ce le-ar face dumnealui vornicul, cu a dumisale cheltuială, să fie scutite totdeauna de tot felul de bir și orice altă dare.

Toată dugheana cu orice fel de marfă ar fi în acest tîrg, să plătească, sub nume de fumărit, numai cîte 5 lei pe an, banii Visteriei pe care să dea și răsura obicinuită.

Tîrgoveții care se vor așeza în acest tîrg — și care au a fi numai din oamenii străini, iar nu strămutați de la alte tîrguri sau de pe sate — să aibă a plăti numai cîte 5 lei bir pe an fieștecare, banii Visteriei, și să-i plătească de-a dreptul la Visterie iar nu la dregători.

Să nu fie supărat acest tîrg nici cu un fel de angării sau beilicuri.

Căpitanul în acest tîrg să fie prin alegerea tîrgoveților și care-l va socoti stăpînul tîrgului, iar Hătmănia să nu aibă nici un amestec la această Căpitanie.

45 oameni străini, aduși de peste hotar, ce-i va așeza stăpînul în acest tîrg, să fie scutiți de toate havalelele și să aibă a plăti numai cîte 4 lei fieștecare pe an, banii Visteriei, și cu răsura obișnuită.

Ziua târgului pe toată săptămîna să fie sîmbătă.

De la neguțitorii străini, ce vor merge să alișverască în acest târg, să ia stăpînul cîte 20 parale de toată tăraba sau întinderea de marfă.

Cei ce vor voi să prindă loc pentru dugheni sau case, să se învoiască cu stăpînul pentru bezmăn.

Venitul mortasipiei, al cîntarului și al arabagilicului, să fie al stăpînului.

Venitul podului pe Siret să-l ia dumnealui vornicul după condica Visteriei, dator fiind dumnealui a ține acel pod în bună stare.

Să aibă o velniță lucrătoare de rachiu de pîine, cu cîte căldări va voi, și pentru rachiul ce va scoate să nu fie supărat nici cu un fel de plată, afară numai de vama legiuită.

Să se facă 8 iarmaroace pe an la cest târg, adică : la sîn Toader, la Mezul păsiei, la Florii, la sf. Gheorghe, la Ispas, la sf. Apostoli, la sf. Ilie, la Ziua Crucii, 14 septembrie.

Depărtarea acestui sat este ca de 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ceasuri de Focșani.

Arh. St. Iași, Dos. lit. M./509, f. 117 ; fragment.

## 74

*1828 ianuarie 16, Iași. — Hrisovul dat de Ioan Sandu Sturza voievod lui Alexandru Ralet fost mare spătar, pentru înființarea de iarmaroace și zi de târg, pe moșia sa Bucecea din ținutul Botoșani.*

Cu mila lui Dumnezeu, noi Ioan Sturza voievod,  
domnul țării Moldovei,

Asupra arătării ce prin jalobă ne-a făcut al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Alexandru Ralet fost mare spătar, că la moșia dumisale Bucecea, de la ținutul Botoșani, ar fi loc de bună îndemînare spre alcătuire de târg, fiind locul cu apropiere de sate împrejurate cu locuințe omenești, cerînd spre aceasta voie și slobozenie, domnia mea am socotit și — cererea dumisale găsind-o nu numai cu cale, dar și întru tot priincioasă pentru obștescul alișveriş, nefiind de vreo stricăciune așezarea de târg la locul arătat — iată, îi dăm toată voia și slobozenia ca să facă târg pe numita moșie cu a dumisale cheltuială, și din oamenii străini care să nu fie din locuitorii altor târguri sau sate, fără nici un amestec de vreo dare în pămîntul acesta și, spre mai temeinică statornicire a acestei alcătuirii de târg, i se legiuiesc după cererea dumisale și aceste de mai jos așezări, adică :

1-iu. Nimeni să nu fie volnic a cuprinde locuri sau a face dugheni sau orice alte binale, fără a se așeza mai întii cu stăpînul moșiei și a se învoi pentru bezmănul locului și pentru lungimea și lățimea lui, cît să fie, atît în târg la piață, cît și la mahalale.

Al 2-lea. Velnițe, berărie și orînda a tot felul de băuturi, precum și a păcurei de la acest tîrg, să nu fie volnic nimeni a face sau a vinde, fără numai acei ce vor cîștiga voie de la stăpînul moșiei.

Al 3-lea. Cășăpiile, pițăriile, mumgeriile și sopenăriile să fie iarăși ale stăpînului moșiei, fără a fi altul nimeni volnic în acestea, decît acei ce se vor învoi cu dumnealui.

Al 4-lea. Starostii de tot felul de bresle, alegîndu-se de către tîrgoveți, să se rînduiască de către stăpînul moșiei, fără a se amesteca la aceasta altul nimeni.

Al 5-lea. Cine nu va avea dugheni, sau și avînd, va voi a deschide osebite tarabe vremelnice, mișcătoare, la piațul uliță spre vînzare a tot felului de lucruri, să nu fie volnici fără voia stăpînului, urmîndu-se aceasta și pentru cei ce vor veni la zilele de tîrg sau la iarmaroace cu mărfuri de pe afară.

Al 6-lea. Imașul pentru vitele tîrgoveților, să se deie de către stăpînul moșiei, cîte jumătate falce de una vită, socotindu-se a avea fieștecare gospodar de la mahala, cîte doi boi și una vacă, afară de viței, iar cei de la uliță, cîte un cal și cîte una vacă, afară de viței; iar acei ce vor avea mai mult, vor plăti precum se vor putea învoi cu stăpînul moșiei.

Acestea, pentru așezările din partea tîrgoveților către stăpîn; iar mai cu osebire, spre mai multă statornicie a așezării pomenitului tîrg, privind la cele părintești, și însuși a dumisale spatarului patroticești jertviri de slujbă, îi leguim și din partea noastră aceste privileghii, adică: neguțitorii aceia ce au să se adune spre a se așeza la tîrgul pomenit, fiind, după cum s-a zis mai sus, din oameni străini și fără nici un amestec de vreo dare cu locuitorii țării, ori de ce nație vor fi, să rămîie în nesupărare de bir și de havalele în vreme de cinci ani. Dughenile și hanurile ce își va face dumnealui la acest tîrg, ca un stăpîn al moșiei, cu însuși a dumisale cheltuială, să fie scutite de banii ajutorinții și de orice alte dări și havalele ce vor fi asupra altor asemenea binale; acestea întru nimic și cît de puțin să nu fie supărate.

Căpitanul de tîrg să se rînduiască de către stăpînul moșiei, carele să fie om vrednic și cinstit, cu bune purtări și fără nici o abatere la vreun catahrisis, supus însă dregătorilor ținutului întru cele ce atîrnă de stăpînire.

Venitul cîntarului din acest tîrg să fie iarăși al dumisale spatarului, urmînd a se lua acest venit întocmai după cum se obișnuiește la alte tîrguri.

Trizeci liude — oameni străini, ce-și va putea găsi și aduce de acum înainte dumnealui spătarul, de peste hotar, fără nici un amestec de vreo dare cu locuitorii țării, nefiind din cei strămutați de la un loc la altul, nici din cei fugiți la baltă sau aiurea peste hotar și întorși la urma lor, adiveriți fiind de dumnealor dregătorii de margini că sînt cu adevărat străini și fără nici un amestec cu birul țării, făcîndu-i și Visteriei cunoscuți, așezîndu-i pe moșia și tîrgul arătat — vor fi scutiți și apărați de toate dările și havalele de-a pururea, care oameni să fie pentru paza tîrgului de foc, de oameni răi, și de întocmitul drumurilor și alte trebuințe ale tîrgului, după cum îi va orîndui stăpînul moșiei.



Fiindcă dumnealui spătarul, ca un stăpîn al moșiei Bucecea, unde are să se facă și tîrg, se îndatorește acum cu a dumisale cheltuială a face drumurile ulițelor tîrgului și mahalalelor, cu prund de la Siret, se îndatoresc și tîrgoveții ca fieștecarele, înaintea dughenii și a caselor lor, atît în tîrg cît și la malahale, să aibă purtare de grijă a drege ulițele și a le îndrepta, cînd se vor strica, iarăși cu prund (cărîndu-se și aducîndu-se prundul de către dumnealui stăpînul) spre a fi de-a pururea în bună stare.

Pe lingă acestea, spre mai multă înlesnire a locuitorilor la alișve-rișul lor, hotărîm a se face și nouă iarmaroace pe an, însă : 1-ia la ziua sfinților Trei Ierarhi, ghenarie 30 ; al 2-lea de ziua duminicii — a doua săptămînă din postul mare ; al 3-lea de ziua sf. apostol și evanghelist Marcu, aprilie 25 ; al 4-lea, mai 25 ; al 5-lea de ziua nașterii sf. Ioan Botezătorul, iunie 24 ; al 6-lea de ziua sf. marelui mucenic Pantelimon, iulie 27 ; al 7-lea de ziua sf. Simion Stîlpnicul, septembrie 1 ; al 8-lea de ziua sf. apostol și evanghelist Luca, octombrie 8 ; și al 9-lea de ziua sf. ierarh Spiridon, decembrie 12, precum și zi de tîrg pe toată săptă-mîna, vinerea. La care adunări, volnic să fie oricine a merge și a negu-țători cu orice lucruri va avea de vîndut și de cumpărat, nesupărîndu-se și neoprîndu-se de către nimeni, întru nimic.

Spre a avea însă și dumnealui stăpînul moșiei oareșcare despă-gubiri și folosinți de pe aceste adunări, împotriva călcării ce urmează a se face moșiei și a locului de imaș — ce trebuie să aibă dumnealui dat totdeauna pentru pășunea vitelor iarmaroacelor — în vremea ținerii iarmaroacelor și a zilelor de tîrg, hotărîm și îi facem hărăzire și miluire, venitul mortasipiei de la vitele ce se vor vinde în aceste zile, care venit se va lua întocmai după condica veche din Visterie, cu pecetea dom-nească, adică, cîte 24 bani de toată vita mare ce se va vinde, bou, cal, vacă și iapă, luîndu-se jumătate de la cumpărător și jumătate de la vînzător, fără a se supăra cineva cu un ban mai mult.

Fiindcă dumnealui, ca un stăpîn al tîrgului, voiește ca tîrgoveții să fie de-a pururea scăpați de orice primejdie, se îndatorește să aibă purtare de grijă și priveghere de a fi în tîrg școală, doftor, moașă și spițarie, care acestea să fie în bună statornicie și cu rînduială și cu știință, ca niște așezăminte ce sînt de neapărată trebuință pentru obște ; și spre aceasta hotărăște ca venitul mortasipiei, ce i s-a dat dumisale, să-l întrebuișteze în aceste folositoare trebuințe. I se mai legiuiește dumnealui că, tot pentru această trebuință, să ia cîte două parale de jug de la carăle ce vor veni în tîrg cu orice lucruri de vînzare.

Acestea, întărîndu-se dumisale spătarului, ca nestrămutat pronomion legiuire, se hotărăște și aceasta ca, locuitorii acestui tîrg, care nu vor plăti bezmănul ce se va așeza, sau nu se vor ține de invoielile cu care se vor alcătui cu stăpînul moșiei, plătind numai pe cît vor șede, să se dea afară de pe moșie, însă cu știrea și voia Visteriei, după cercetarea ce se va face. Spre care, poruncim tuturor cui se cuvine, a se urma întocmai, după cum mai sus, prin acest hrisov întărit cu însuși a noastră domnească pecete și iscălitură se hotărăște, poftim și pe lumi-nații domni, frații noștri, care din pronia lui Dumnezeu, în urma noastră se vor orîndui ocîrmuitori pămîntului acestuia, nu numai să nu smin-tească sau să strămute această cuprindere de privilegiu ci, mai vîrtos,

să întărească și să o înstatornicească pentru a domniilor sale laudă și fericită pomenire.

S-a scris la Scaunul domniei mele în orașul Iași, întru cea dintii domnie a noastră la Moldova, la anul al 6-lea.

Ed. E. Schwarzfeld, *Din istoria evreilor...* p. 112—115.

În anul 1833 octombrie 2, la cererea spătarului Alexandru Ralet, Visteria Moldovei poruncește Isprăvniciei Dorohoi să facă publicațiile necesare pentru vestirea locuitorilor că la târgul Bucecea se ține zi de iarmaroc, joia și 9 iarmaroace în timpul anului, la zilele anume însemnate.

Arh. St. Tr. 447, op. II/485, dos. 389 f. 1.).

## 75

*1829 aprilie 10. — Cererea vornicului C. Conachi către Divanul Implinitor, de a i se da învoire să întemeieze târg la Nămolosa, potrivit hrisovului ce are.*

Încă din anul 1827, slobozindu-se hrisov domnesc pentru facerea și adunarea de târg la Nămolosa, moșia mea, pe apa Siretului ținutul Putnei, abia pînă acum putîndu-se zidi și alcătui cele de trebuință, și pe temeiul acestei sloboziri domnești, întemeindu-mă și cheltuind cu zidirea toată în cărămidă și în hrube zidite, precum cinstitul Divan se va putea pliroforisi prin cercetare.

Acum, fac rugămintea ca, prin cărți către dregători, să se pue în lucrare acele prin hrisov cuprinse, spre întemeierea târgului carele este la acel loc, de un folos mare și locuitorilor, în înlesnirea alișveriușului cu Țara Romînească și cu raiaua Ibrăilei, despre care parte se află pomezuit — acolo aflîndu-se acum și podul întins pe Siret și trecerea oștilor — cer cu plecăciune ajutorul cinstitului Divan întru întemeierea târgului care slujește drept înlesnire obștească.

Conachi Costache, vornic

Arh. St. Iași, Dos. lit. M./509, f. 116.

## 76

*1829 iulie 9. — Raportul nr. 231 trimis de Isprăvnicia Cîrligătura la Divanul Implinitor, cerînd confirmare dacă din cauza ciumei, se opresc iarmaroacele la Tîrgul Frumos.*

Aici, la Tîrgul Frumos, din învechime este obișnuit a se face adunare de iarmaroc de ziua sf. Ilie, viînd neguțitori din toate părțile mai cu deosebire decît în celelalte zile de târg.

Și fiindcă acum după îngrijirea ce urmează pentru lipicioasa boală a ciumii, ca nu cumva prin aceasta să se aducă vreo molipsire târgului, facem cunoscut cinstitului Divan, că de se va socoti de cuviință a se

opri această adunare de iarmaroc, și să se întărească târgul cu strajă, ca nici să intre, nici să iasă nimeni, să avem poruncitor răspuns de urmare.

Dimitrache, clucer

Să se oprească adunarea iarmarocului pe la toate locurile, din pricina bolii lipicioase, piră la acea vreme când se va curma boala.

Iulie 14, paharnicul Constantin Veisa.

Arh. St. Iași, Litera M./509, f. 187.

## 77

*1829 august 26, Stinca. — Răspunsul vistiernicului N. Roset Roznovanu către Divanul Implinitor, în legătură cu hrisovul Căpităniei târgului Sculeni de pe moșia Stinca.*

Prin oțnoșenia cinstitului Divan din 19 a următoarei luni, cu nr. 7567, mi se face cerere ca să înfățoșez documenturile atîngătoare de Căpitănia Sculeni, spre a putea da pliroforie excelenței sale, domnul deplin împuternicitul prezident al Divanurilor, după predlojenia excelenței sale, de sub nr. 8684. Cu cinste cuviincioasă răspund cinstitului Divan că eu am hrisov de la domnul Ioan Sturza prin care, pe lîngă alte privileghiuri atîngătoare de moșia mea, Stinca, și târgul Sculeni, mi se hărăzește și aceasta, ca, căpitanul acei margini să fie purure om al meu, sub ascultare Hătmăniei în pricinile atîngătoare de margine.

Acest hrisov, împreună cu alte hîrtii, documenturi, ale moșiilor mele, și ale părintelui meu, din pricina lipicioasei boale iscată aici în Moldova, sînt luate de către părintele meu, iar cinstitul Divan, cercetînd condicile Visteriei, va găsi neapărat cuprinderea acelu hrisov trecută în condici, fiind făcut hrisovul în urma întîmplării arderii orașului și, precum însemnez, din acele condici poate să ei toată pliroforia ce va ave trebuință.

Roset, vistiernic

Paharnicul C. Veisa. Să se cerceteze și numaidecît să se afle ace condică negreșit, ca să se poată raportui deplin împuternicitului.  
august 29

Arh. St. Iași, Dos. lit. M./509, f. 254

## 78

*1829 august 30, Adjud. — Răspunsul postelnicului Alex. Balș către Divanul Implinitor, în legătură cu hrisovul Căpităniei Adjudului.*

Am primit cartea cinstitului Divan, în care mi să arată că, după predlojenia exălenței sale deplin împuternicitului prezădent al Divanurilor Moldaviei și Valahiei — dumnealui ghineralul leitinant și ca-

valer Jeltuhin — din 14 a curgătoarei luni, nr. 8684, poruncitoare cinstitului Divan că între alte căpităanii, și pentru aceasta de Agiud să trimată exălenții sale lămurită pliroforie, într-a cui povățuire au fost pînă acum acele căpităanii, de cînd și de către cine s-au dat sub ascultare stăpînilor moșiilor și pe ce temei? Și, cinstitul Divan, îmi scrie ca să înfățoșez documentul ce am pentru această căpitănie, ca văzîndu-se, să poată da exălenții sale, după poruncă, lămurită pliroforie; întru care răspund că am hrisov pentru căpitănia Agiudul de la domnul Calimah, însă nu-l am aice, ci-l am la Eși, cu alte hîrtii ale mele, închise și pece-tuite, și fiind vremea a tot lucrul a strînge de pe cîmp și fiind și lazar-turi, nu mă pot a mă înlesni a veni acum la Eși, spre a deschide hîr-tiile și a scoate hrisovul ca să-l arăt, căci trebuie să mă zăbăvesc pe la carantini o mulțime de vreme, și să am foarte mare păgubire.

Dar hrisovul de la domnul Scărlat Calimah, întru aist fel este glăsuirea lui: pentru multele slujbe ce-a făcut răposatul părintele meu, logofătul Constantin Balș, țării aceștia, și fiindcă tîrgul Agiudul este pe moșia dumisale, căpitanul de tîrg să fie omul dumisale; avînd a se păzi și la urmașul dumisale, căruia i se va da moșia în stăpînire, în veci nestrămutat; avînd a da cinstitei Hătămăii, pe fieștecare an, cîte 500 lei; poftind și pe alți domni și stăpînitori ai țării aceștia a întări acest hrisov, spre a rămîne și la urmașul dumisale, ca un privileghi spre răsplătirea pentru multele osteneli ce a jărtfit și a slujit țării aceștia, fără cruțare.

Și necrezînd cinstitul Divan că este întocmai cuprinderea hriso-vului, să mi se scrie ca să vin la Eși, și îndată voi veni, lăsînd toate trebile ce am și voi scoate hrisovul și-l voi înfățoșa cinstitului Divan ca să-l vadă. Și rog, dacă mi s-a scrie ca să vin la Eși să mi se trimată o poruncă către epistații carantinelor, spre a nu fi oprit pe la lazar-turi, fiindcă aice acum de patru luni de zile, din mila lui dumnezeu, este curat spre a putea veni fără întîrziere, cît mai în grabă.

Alexandru Balș, postelnic.

Paharnicul C. Veisa. Spre a fi de dovadă la răspunsul și lămurirea ce cere deplin împuternicitul.

Septembrie 12.

Arh. St. Iași, Dos. lit. M./509, f. 255.

## 79

<1829>. — *Ciorna poruncii nr. 4588 trimisă de către Divanul Implinitor la Agie, spre a interzice vreme-  
melnic adunările de iarmaroace, din cauza ivirii ciumei.*

După îngrijirea ce urmează despre boala cea primejduincioasă a ciumii — care după științele ce s-au luat acum este însemnată în puține locuri aici în țară — găsindu-se neapărat de trebuință ca să se împu-șineze în cît s-ar putea amestecările locuitorilor, acelea care pot să pricinuiască o mai multă adăugire de molipsirea și lățirea răului de

obște, s-a socotit ca și adunările de iarmaroace ce sînt obicinuite a se face aici în țară, să se oprească de a avea lucrarea lor pentru vreo cîtăva vreme, pînă cînd mila lui dumnezeu va binevoi a ridica grija răului și a primejdiei despre această cumplită boală.

Se scrie dar, dumitale, ca îndată ce vei primi cartea aceasta a Divanului, să faci de obște publicație în tot cuprinsul orașului Iași, spre înștiințarea tuturor locuitorilor că iarmaroacele cele obișnuite a se face în acest tîrg — pentru această vremelnică oprire ce se face — sînt oprite de a se alcătui pentru cîtăva vreme, pînă cînd, cu mila și ajutorul lui dumnezeu, va ridica grija din mijloc; rînduind dumneata oameni înadînși ca să se păzească la zilele cunoscute ale adunării iarmaroacelor, să oprească pe locuitorii cei ce ar veni de pe afară, de a se alcătui în adunare sau de a avea vreun amestec cu locuitorii orașului.

Arh. St. Iași, Dos. lit. M./509, f. 1.

## 80

*1830 iulie 30, <Botoșani — Raportul Comisiei  
epitropiei orașului Botoșani, către Divanul Implinitor,  
anunțînd constituirea ei și colaborator pe dregătorul  
Elisei Cantacuzino, spătar.*

Cu supunere am ascultat cartea cinstitului Divan din 16 a următoarei luni, iulie, sub nr. 16.628, trimisă și la acest ținut, scrisă către unul din dregători, dumnealui spatarul Elisăi Canta și către mine, comisul Mavromate, cuprinzătoare că, hotărîndu-se a se închipui cîte o comisie la toate tîrgurile din Cneja Moldaviei, să se alcătuiască și la acest tîrg — pe rînduiala comisiei așezate în orașul Iași — puindu-se însărcinarea aceasta asupra dumisale spatarului și a mea, comisul Mavromate, împreună și a doi neguțitori aleși de obștie, spre lucrarea celor prin instrucții arătate, și de a se alege acei doi neguțitori, și a se păși către lucrare.

Adunîndu-ne cu toții împreună cu dumnealui spatarul Canta, am văzut că înființarea acestei comisii se însărcinează cu lucrările îndatorite — care la cest tîrg sînt așezate prin hrisoave domnești, ce are acest tîrg de pronomie întărite — și care, prin epitropii ce în toată vremea se pun, se mișcă cu lucrare pe cît îndemănările vremilor și starea iratului ajută, afară din a chiriilor la întimplări de spitaluri și afară de pricinile judecăților ce sînt însărcinări ale dregătorilor.

Inchegată fiind această epitropie de doi din boieri și de patru din neguțitori, din acei cu stări și cinstiți, șezători în acest oraș, care acum se află din boieri, noi — comisul Mavromate și comisul Anghelache Climeți, și din neguțitori Gheorghe Schipor Hristodor, Cașacceu, creștini, și Ștefan Goilaf și Ioniță Țăranu, armeni, pentru care, făcînd cunoscut cinstitului Divan de această — ne rugăm plecat ca să rămîie neatins această pronomie, întărită prin hrisoavele luminaților domni, și trupul întreg epitropicesc se va sîrgui cu lucrările acele, anume: a înfrumusețării cu havuz și cișmele, a curățeniei și a tocmirii drumurilor, pe

la locuri cu greu de umblat, și a păzirii în bună orînduială, închipuindu-ne acum și aducerea de tulumbe la întîmplări de foc, din iraturile acestui tîrg, pe cît starea lui și vremea vor ierta, întrebuițînd plată și ținare de care și boi, fiindcă satul, în numărul de optzeci oameni, ce prin hrisoave sînt dați de podari, de la o vreme s-au dat în havalele.

Iar socotîndu-se neapărată împreuna-lucrare și a unuia din dregători, atunci, ne rugăm să fie lucrător la acestea, cu acest trup epitropicesc — spre neajgînire pronomiilor ce acest tîrg are cu hrisoavele domnești — și pentru chiriiile caselor ce au fost de spital, și a pricinilor dintre orășeni, se va îndeletnici împreună în lucrare cuviincioasă.

Ion Mavromate comis, C. Teohari paharnic, Șt. Ianov, N. Luca, și alte 14 semnături.

Dumnealui serdarul Sava Corne va face răspuns domniilor sale boierilor și epitropilor acelu tîrg alcătuirea ce s-au făcut de a rămîne acei epitropi lucrători dimpreună cu unul din dregători — dumnealui spatarul Elisei Canta — întocmai după instrucțiunile nacealstviei.

Arh. St. Iași, Tr. 1434, op. 1634, dos. 470, f. 47.

## 81

<1830 sept. 6>. — *Taxele ce se încasează la tîrgul Odobești, în timpul iarmarocului.*

La tîrgul Odobești, de la 14 septembrie pînă la 1 noiembrie, de la iarmaroc.

6 bani de tot boul sau calul, ce vor intra cu orice fel de marfă în vremea iarmarocului, afară de care vor ridica vinaș.

60 bani de toată dugheana, ce vor vinde negușitorii străini, ce vor veni la iarmaroc.

30 bani de la toată dugheana negușitorilor de acolo, orice marfă vînzînd.

30 bani de toată butea }  
10 bani de poloboc } ci să vor aduce de negușitori și să  
} vor vinde în vremea iarmarocului.

6 bani de tot dobitocul mare ce se va vinde acolo în tîrg, în vremea iarmarocului.

Arh. St. Iași, Litra K/877, vol. I, f. 351.

## 82

1830 octombrie 15. — *Copia actului nr. 13, încheiat între mănăstirea sf. Spiridon și Panaiotache Malaxa, pentru un loc din tîrgul Galați, la schela Dunării.*

În alcătuirile ce din vreme au urmat, mănăstirea sf. Spiridon cu toți țitorii locurilor ce are în tîrgul Galați la schelea Dunării, se cuprinde ca toți acei ce după cerere, li s-au slobozit faceri de magazale și alte

binale, să fie supuși a plăți bezmănul pe coții măsurii cuprinse, nu numai pe vremea ce vor fi în ființă binalele, dar pururea dacă din întâmplare vor arde sau se vor risipi și vor rămîne locurile slobode pînă cînd iarăși cu știrea minăstirii le vor face. Asemenea și oricare din aceea <ce> nu vor urma cu plata bezmănului, măcar pe un an numai, să rămîie acele alcătuirii răsuflate, sub nici un fel de pretenții din partea acelora, îputernicită fiind mănăstirea a săvîrși de iznoavă tocmală, sau cu înșiși aceia, sau cu alții cu care, spre folos se va putea alcătui.

În aceeași îputernicire, dar, și pe temeiul celor din învechime așezări, și a hotărîreii ce s-a zis mai sus, după cererea ce ne-a făcut dumnealui Panaiotache Malaxa, de locul slobod ce are mănăstirea în Galați, la schelea Dunării, i s-au dat 34 coți, fața uliții, care pe din sus se megieșesc cu magazalele făcute tot de dumnealui Malaxa, și pe din jos cu loc slobod, iar lungul acestui loc, pînă la malul Dunării; și cu îndatorire ca de acum înainte, pe lîngă 700 lei ce a răspuns acum filotimon, să plătească și bezmăn cîte 5 lei de fieștecare cot, al feței uliții, pe fieștecare an; urmînd această plată a bezmănului, de-a pururea — și fiind, și nefiind binale pe loc.

După care, volnic va fi a stăpîni locul cu binalele ce și acum și după vreme va face, atît dumnealui, cît și urmașii dumnealui în veci; și dacă după vreme va voi a vinde binalele ce va avea pe locul arătat, volnic este dacă însuși și acel după vreme cumpărător va urma cu nestrămutarea datoriilor ce s-au zis mai sus. Iar dacă, dimpotrivă, dumnealui ori urmașii dumisale, sau cumpărătorul la care vor trece prin vînzare binalele, nu vor urma cu plata bezmănului, măcar într-un an numai — și fiind, și nefiind binale pe loc — atunci, această așezare, în puterea așezămînturilor ce s-a zis, va rămîne răsuflată, și mănăstirea îputernicită a da locurile, după de iznoavă tocmală, oricui va găsi spre folos.

Și spre statornicia așezării urmate, s-a dat această carte a noastră.

Iscăliți: Varlaam Sardeon, Catargiu logofăt, Dimitrache Ghica vistiernic, Ștefan Catargiu, vornic.

Arh. St. Iași, Tr. 1434, op. 1634, dos. 470, f. 291.

## 83

*1830 octombrie 20. — Copie de pe invoiala dintre vistiernicul Alex. Balș și locuitorii tîrgușorului Adjudul Nou, pentru îndatoririle acestora din urmă.*

Așa precum toate tîrgurile acestei țări, care sînt proprietăți boierești, își au invoielile și așezămînturile lor cu veșnicul proprietar, asemenea dar și eu, jos iscălitul, veșnic stăpîn al moșiei tîrgului Agiudul Nou, privind la buna petrecere și statornicire a tîrgoveților din ulița acestui tîrg, după rugămîntea ce mi-au făcut, am făcut invoială pentru toate care a fi a se păzi cu nestrămutare, după jos însemnatele ponturi:

1. Pe fieștecare stînjien la fața uliții, are a se plăti de fieștecare tîrgoveț, pe fieștecare an, cîte patru sfanți de argint iar măsurătoarea va fi cu stînjienul domnesc.

2. Iar pentru băuturi, adică pentru fieștecare vadră de vin, socotindu-se vadra cîte 12 ocă <de> Braşov, ce se va aduce în tîrg, a fi a se plăti fără cea mai mică împotrivire în jumătate sfaņț argint, fără osebite.

3. Asemenea și pentru rachiul care se va aduce de către tîrgoveți, sînt îndatorați a plăti pe fieștecare vadră, cîte a patra parte de garboavă rusească de argint, iar vadra are a se socoti cîte 12 ocă.

4. Precum și pentru cîtimea <ce> vor aduce — păcură — urmează a se plăti, de fiecare vadră, socotindu-se cîte 15 ocă vadra, jumătate sfaņț argint.

5. Oricine din tîrgoveți vor aduce în tîrg, de sus pomenitele articole, vor fi datori ca mai înainte a se arăta la acela care va fi orînduit asupra acestui venit; căci îndrăznind a aduce tainuit, atuncea i se va lua controbont fără a i se asculta întru nimica.

6. Plata hotărîtă cit va urma a fi după măsurătoarea ce se va face, are a se plăti de către tîrgoveți în două cîștiuri, adică un cîști la sf. Gheorghe și un cîști la sf. Dimitrie.

7. Pe acel îmaș, care voi vroi eu a-l lăsa mahalalei slobod, vor fi și vitele tîrgoveților a paște, fără a plăti nimic, însă vor fi a face gardurile cuvenite, căci urmînd stricăciune în țarină, vor fi datori a răspunde orice păgubire s-ar întîmpla.

8. Grădinile tîrgoveților în întinderea care se află astăzi, nu vor fi supuse la nici o dijmă.

9. Toți acei care vor avea crîșme, hanuri și vor vinde tot anul vin și rachiul, aceia vor fi slobozi de plata stînjenilor, pe cit loc va cuprinde crîșma și beciul; iar cei ce vor ține numai rachiul și marfă, aceia vor fi supuși la plata hotărîtă a stînjenilor, precum și a rachiului, după glăsuirea punctului al treilea.

10. Această învoială va intra de la sf. Gheorghe viitor, adică de la 23 aprilie anul 1839, și se va păzi cu nestrămutare totdeauna, în veci; și însfirșit urmează această învoială cu bună primirea mea. S-au făcut două asemenea exemplare, unul către mine, veșnicul stăpin, sub a mea iscălitură, ce s-a dat tîrgoveților spre păstrare, iar altul mi s-a dat de către tîrgoveți, sub a lor iscălituri.

Alexandru Balș, vistiernic

Intocmai; pentru șeful mesii, V. Dimitriu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne — Moldova, dos. 237, f. 11.

*1830 decembrie 22. — Copia actului prin care căminarul Costache Pelin vinde lui Moise Iuster și Herșcu Amendeloei, venitul tîrgușorului Podul-Iloaei, cu hanul și pivnița boierească.*

Venitul tîrgușorului Podul Leloaei, cu hanul și pivnița boierească ce este pe dreaptă partea dumisale hatmanului Costandin Palade, în puterea contractului ce și eu am de la dumnealui hatmanul Palade, am



vîndut dumisale jupînului Moise Iuster și dumisale jupînului Herșcu Amendeloei, pe trei ani, începuți de la 1831 octombrie 26, și împliniți la 1834 octombrie 26, cu tocmeala în jos arătată :

1. Pe fieștecare an, au a-mi da cîte 12.000 lei, adică douăsprezece mii lei în naht și în vadelele acestea, adică : șase mii lei acum la facerea zapisului și șase mii lei la 1 aprilie 1832, istovul banilor anului întîii ; și șase mii lei la 1 octombrie 1832 și șase mii lei la 1 aprilie 1833 ; urmînd cu asemenea orînduială în răspunderea banilor, fără cit de puțină sminteală, pînă la împlinirea anilor arătați.

2-lea. Tot venitul tîrgului au a lua din toate, întocmai după glăsuirea hrisovului, fără a se întinde mai mult peste a lui cuprindere, măcar de un ban.

3-lea. Ratoșul au a-l ține în cea mai bună stare, întru toată vremea, și cu crîșmar moldovan, bun, vrednic, spre a aduce întru toată mulțumirea mușteriiilor ce vor trage, ori de ce stare vor fi ; și la împlinirea anilor a-l teslimarisi grijit, curat, precum l-a și primit.

4-lea. Pe toți tîrgoveții, și șezători și trecători, ori în ce fel de speculație vor avea, au a-i înlesni la cele ce le vor fi prin puțință, păzindu-i de a nu se obișdui, atît de către dînșii, cît și de ei, în de ei ; dar fiind lucruri de neînvoire, au a-mi face știut mie.

5-lea. Căpitanul tîrgului are a fi rînduit de la casa stăpînească, pe acel socotiț de dumnealui — care are a urma bunele purtări, atît către casa stăpînească, cît și către neguțitorii șezători și trecători. Iar dimpotrivă, urmînd și scoțîndu-se din slujbă despre stăpînire, nu vor avea cuvînt de vreo pretenție asupra mea, decît acela ce va rîndui să fie cu primirea dumisale.

6-lea. Toți locuitorii paștiri, ce sînt cu locuința în tîrg și supuși slujbei paștiriei, să nu fie supărați de locurile de hrană ce au avut pînă acum, nici cu un fel, rămîind a da dijma obișnuită în natură, sau în osebită alcătuire, ce vor putea face vroind.

7-lea. Țigani de ai dumisale hatmanului, ce vor fi cu locuința în acel tîrg, slobozi vor fi dumnealor de a-și lua havaietul locului, după alcătuirea ce vor face cu dînșii, afară de unul ce are a fi pentru paza șoselii și a podului, pe care nu au a-l supăra întru nimic.

8-lea. Vitele locuitorilor, neguțitori și paștiri, au a se pășuna pe imașul ce și pînă acum l-au avut, însă cele ce prin hotărîrea hrisovului pot a ține, iar nu mai multe.

9-lea. Osebit de tîrg, mai am a mai da și 20 de fâlci de finaț și 10 fâlci de țarină, pe moșia Popești — partea dispse Sîrca — și loc de grădină din gura Totoeștilor, ce a stăpînit Andrei, grădinarul.

10-lea. Și cotul — ce și pînă acum l-au avut de ierbărit — de la moara Bahluietului în sus.

11-lea. Vor avea nevoie a-și măcina la moara din Podul Leloei și 40 merte grîu sau popușoi, pe tot anul, fără uium.

12-lea. După hîrtia cea din trecuții <ani>, ce are dăruit Iancu Stoleru, de un loc de a face bina, nu-l vor supăra, păzind hotărîrea acestei hîrtii.

13-lea. Tot gunoiul ce va ieși de la ratoș, au a-l scoate afară din tîrg fără a lăsa acolo lîngă ratoș cît de puțin.

14-lea. Orice fel de bina sau acaret vor face pe moșie, sau meremet fără documentul veșnicului stăpîn, la împlinirea anilor au a rămîne ale moșiei, fără a avea vreo pretenție de plată.

15-lea. Iar cînd dumnealor nu vor fi următori cu răspunderea banilor întocmai după vadelele arătate mai sus, slobod voi fi a da venitul tîrgului și celelalte, la oricare negușitor voi putea găsi, și paguba ce mi se va pricinui, am a-mi împlini de la dumnealor, fără a avea vreun cuvînt de răspuns.

Cu aceste mai sus arătate ponturi, am vîndut venitul tîrgului Podul Leloei și, dar, fiind următor la toate, fără cusur, să-și ia cu bună pace venitul, pînă la împlinirea anilor arătați.

Pentru care s-au făcut două asemenea contracturi, de la o parte la alta, întărite cu însumi a mea iscălitură.

Costache Pelin, căminar.

Arh. St. Iași, Lit. P./811, f. 23-24.

## 85

*1830 decembrie. — Copia jalbei lui <Manolache Onciu>, fost căpitan de tîrg la Botoșani, către <Divanul Implinitor al Cnejei Moldovei>, pentru învinuirile ce i le aduce Comisia întîia revizuitoare.*

La 18 a trecutei luni ghenar <a> anului următor, am fost rînduit de către cinstita Vornicie din Botoșani, căpitan <al> aceluși tîrg, întovărășit cu un Gheorghe Ioan de acolo; am jărfit cea mai trudnică osteneală în toată vremea ce m-am aflat slujind, spre întîmpinarea fără cusur<sup>1)</sup> a însărcinărilor puse asupra-mi, și spre mulțămirea, atît a șezătorilor din acest tîrg — obștiei<sup>2)</sup> cît și a trecătorilor. La luna iulie, tot a următorului an, m-am văzut scos din slujbă de către Comisia I-ia revezuitoare a ținuturilor de sus, nu știu pentru ce! După scoaterea mea, urmînd jalobe neadevărate de la unii din negușitori, pentru că nu vrem a le păzi hafîr la beilicuri și asupra pe săraci, ci păzim o dreaptă cumpănire, cinstita Comisie, puind pe temei, deodată, fără a intra cu temelnică pătrundere în cercetare, a pornit o nespusă urgie asupra-mi, și a urmat cu mine aceste însemnate mai jos.

Întîi, mi-au pus panțiri și vătăjei păzitori, neclintindu-mă acasă la mine, ducîndu-mă de nenumărate ori pe zi la comisie, unde nici întrebare îmi făcea, nici cercetare, decît cu groase sudălmii, neîncetat mă bagiucurea.

<Al 2-lea>. Bolnav fiind, am fost silit a-mi lua sînge și, cu toate cîte trebi puține, zile spre îndreptare n-am putut a le dobîndi, căci cinstita comisie azvîlind de la sine și însuși datoria omenirii, întru așa punct, a trimis a doua zi după luarea sîngelui și m-a dus peste puțința mea la comisie unde, în presudsfie, fără să zic ceva necuviincios, am

<sup>1</sup> în text, greșit „cursul“

<sup>2</sup> în text, greșit „oștii“

suferit și bătae, cu palme peste obraz, de la d-lui hatmanul Teodor Sturza, unul din boierii comisiei, cu așa nemilostivire încît am martori îndestui că mi s-a pornit sîngele din mîină și a curs, pără a trecut prin toate straiile cu care eram îmbrăcat, din care pricină mi-am pierdut sănătatea desăvîrșit.

Al 3-lea. Ne-a scos din casa mea, atît pe mine, cît și pe soțul meu — lăsîndu-ne azvîrliți pe uliță și pe ușile oamenilor — și au trimes rinduiți din partea comisiei, care ne-au călcat casa, ne-au bătut și ne-au izgonit slugile, și au pus stăpînire pe toate lucrurile ce am avut acolo, adică straiie și sineturi și altele, fără să știu pără astăzi unde și cum se allă.

Al 4-lea. Mi s-au luat, tot din porunca comisiei, patru boi și i-a purtat telalul prin tirg să-i vînză, zicînd că aș fi dator mulțime de bani pentru jacuri ce aș fi făcut și, în urmă, neputîndu-se vinde, i-a ținut flămînzi pără au slăbit de tot și mi i-a lepădat. |

Al 5-lea. Mi-a luat cu sila o pungă cu cinci sute de lei, care nu mi i-a întors nici pîră astăzi.

Al 6-lea. M-a pus la închisoarea grosului, unde m-a ținut aproape de două luni, încît flămînd, însetat, gol și în cea desăvîrșită neîngrijire și ticăloșie, mai rău decît pe un ucigaș de oameni, pot zice.

Insfîrșit, după toate acestea, a hotărît că toată suma jăluirilor urmate adică din partea mea, s-ar alcătui 190 lei, și că aceasta, ei se cuvîne să-i și plătesc, însă și la aceasta eu nu mă știu vinovat. Toate acestea sînt prea adevărate și cu vrednică mărturie; de va cere trebuință, le voi dovedi.

Giudece dar înțelepciunea voastră de este vreo potrivire cît de puțină, între felul pedepselor ce am suferit și între vinovăția ce s-a hotărît, insfîrșit, asupra-mi, adică a plăti 190 lei de aș <fi> luat nedrepti. Giudecați tot, adică mă rog și halul în care astăzi m-a adus pe nedrept acea comisie, căci iată m-a prădat de avere, dezbrăcat de cînstete și scos din sănătate și vă milostiviți a întrebuița al vostru puternic agiutor, ca să poci <să> dobîndesc despăgubire și îndreptare, întru toate, căci într-alt fel, sînt prăpădit și îngropat pentru totdeauna întru nesăvîrșită nenorocire.

Arh. St. Iași. Dos. lit. P./433, vol. I, f. 343—344.

## 86

*1831 aprilie 8. — Raportul nr. 214, adresat Divanului Implinitor, de către Iordachi Rale, paharnic, sa-meșul ținutului Hirău, prin care arată că locuitorii din satul Deleni și altele, împreună cu tirgoveții din Hirău, umblă să-i ucidă pe dregătorii și sprăvniciei.*

Cu toate că și la 6 a următoarei luni, prin raportul de sub nr. 213, am făcut știut cînstitului Divan, întîmplarea bătăii ce s-a pricinuit dumisale paharnicului Iancu Cogălniceanu, unul din dregătorii acestui ținut, de către lăcuitorii deleni, și altele<sup>1)</sup>, și că amîndoi dregătorii

<sup>1)</sup> Din Deleni și alte sate.

se află lipsiți de la tahtul Isprăvnicii, rămînînd numai eu singur, cerînd povățuire de urmat.

Dar fiindcă de atunci și pără astăzi, nu conțenesc a veni aici în tîrg îndestul număr de lăcutori, toți cu ciomege, ca un chip de bunt, și văzînd ei că pe dregători nu-i găsesc, au început să mă caute și pe mine, de care cu totul am rămas și eu acum îngrijorat că, de mă vor prinde au să mă stîlcească de tot, zicînd așa că de la mine esă și de către mine se fac toate poruncile în ținut; și am început a umbla lăturile, neputînd merge la cîntălerie să caut trebuințele, căci au oameni de mă păzesc.

Aceste toate adaog a le aduce la știința cinstitului Divan, că chip de a sta să căutăm treabă nu a rămas pără cînd cinstitul Divan nu va închipui să puie la cale acest lucru, că toți locuitorii beți umblă pe toate drumurile și ulițele și sînt hotărîți de tot să ne ucigă dacă vom mai trimite panțiri cu porunci în satele lor, și cu toată supunerea mă rog să am povățuitoare poroncă de urmare, căci acum și toți tîrgoveții de aici au dat înscris lăcutorilor de prin sate, că vor ține cu dînșii.

Iordache Rale, paharnic

Arh. St. Iași, Litera S/244, f. 6 și 9.

## 87

*1831 mai 16. — Jalba tîrgoveților din Roman către Divanul Implinitor, prin care cer desființarea velnițelor din oraș, fiind o primejdie pentru sănătatea locuitorilor și pentru siguranța orașului.*

În trecuții ani 1829 și 1830, ne-am înfătoșat cu jalbă către cinstitul Divan, cerînd punerea la cale a siguranței despre primejdia ce cuprinde în sine, în toată vremea, ființa velnițelor prin oraș; precum — după acele — de s-au slobozit vreo poroncă nu știm, pentrucă nici cea mai mică lucrare spre diafendepsire acestui obștesc folos <nu> s-a văzut.

Și fiindcă pe toată ziua sporesc în măsură mai grijălivă și supărătoare sănătății locuitorilor, după putoarea și necurătenia ce acelea *împrăstie în tot orașul, alergăm iarăși și ne rugăm, cu supunere, ca cinstitul Divan — binevoind a lua în băgare de seamă întii primejdia focului ce totdeauna se poate isca mai cu înlesnire de la aceste velnițe, precum de față avem dovadă întimplarea urmată în anii trecuți la tîrgul Bîrladului și căruia puțin nu s-au asemănat și tîrgul acesta, din aprinderea unei velnițe, ce cu norocire s-a putut stinge, fără a se lăți mai mult și, al doilea, că nu neînsămnațoare este și necurătenia ce pricinuesc aceste velnițe supărătoare cu prisosință și sănătății locuitorilor — să poruncească desființarea velnițelor din oraș, pentru că folosul a 5—6 fețe, prin mijlocul acestor velnițe, socotim că nu plătește neliniștirea aceea de în toată vremea, a unui norod și nici pot prețui averile acelora, siguranța cuvenită după care, numai, ar avea dreptate să le ție în tîrg.*

Ion Prăjescu, agă ; Ion Ispas ; G. Baldovici, căminar ; Ioan, melnicer ; Iordache Gociu ; D. Strat ; Dimitriță Duca (?) ; A. Preda ; Ilie Vucenic ; Mendel Focșăneanu ; Costandin Bantăș, paharnic ; Mihai Milea ; Andrei Zaharia și alte 30 semnături armenesti și românești indescifrabile.

26 mai 1831. Dumisale serdarului Cornea. Să se scrie Isprăvniciei de Roman de a trimite fără zăbavă lămurită știință de toate velnițele ce se află în târgul acela, depărtarea lor de târg, de când s-au făcut, cu a cui voie, și felurimea zidurilor, de sînt de piatră sau de lemn și a cui sînt, ce fel de oameni sînt : jidovi, creștini, sudiți sau raiele, ca și Divanul să poată lucra cele de cuviință.

Arh. St. Iași, Tr. 1434, op. 1634, dos. 470, f. 504.

## 88

*1831 noiembrie 9, Iași. — Comunicarea cu nr. 39, a epitropiei casei hatmanului Constantin Palade către Divanul Implinitor, prin care se protestează împotriva înlăturării ilegale a căpitanului târgului Podul Iloaei.*

Casei răposatului hatman Constantin Palade, între alte privileghii ce are prin hrisov domnesc, i se dă și aceasta ca pentru Căpitania târgului Podul Iloaei, stăpînul moșiei să fie volnic a alege și a rîndui căpitan pe care va vroi, spre statornicia și întemeierea târgului pomenit, sub ascultarea însă și a dregătorilor ținutului, întru cele ce se ating de dregătoreasca datorie.

În puterea aceluia hrisov, fiind rînduit — de răposatul hatman — căpitan la acel târgușor pe dumnealui Tudurache Popovici, cu cartea răposatului din 15 aprilie anul trecut 1830, astăzi se vede depărtat din căutarea acelei Căpitanii, dîndu-se asupra unui Herșcu jidov, carele a luat în posesie moșia târgului pomenit de la dumnealui căminarul Costache Pelin, cumpărătorul moșiei Totoești, peste hotărîrea nacialsdvii, cuprinsă prin predlojenia excelenții sale domnul vice-prezident, din 6 septembrie, cu nr. 6855, de a nu se da jidovilor moșii în posesie.

Spre aceasta, se poștește pe cinstitul Divan ca, luînd în băgare de seamă dreptățile acestei case, să nu îngăduie a ei obijduire, ci să poruncească Isprăvniciei ținutului Cîrligăturii ca să cunoască căpitan la la acel târgușor, pe rînduitul din partea veșnicului stăpîn al acelei moșii, nefiind strămutat sau supărat de către nimeni.

Conache Costache, vornic

Urmează încă o semnătură indescifrabilă.

Secretar, Iuliano

Noembrie 9. Dumnealui căminarului Gane.

Să se scrie dregătorilor cum că, Căpitania aceluia târg fiind prin hrisoave dăruiată veșnicului stăpîn, de către noii posesori nu se poate strămuta acest privilegiu, care nicicum nu se atinge de a lor orîndă.

Arh. St. Iași, Litera P/811, f. 38.

1832 ianuarie 28, <Ocnele>. — *Jalba întregului rufet muncitor al Ocnelor către Sfatul Administrativ al Cnejei Moldovei, arătând starea de mizerie în care se află ei și familiile lor.*

Mai întâi, prea cinstitilor boieri, prea plecat vă rugăm ca să vă milostiviți a citi această plecată jalobă a tot rufetul ocnelor, care din frageda noastră vîrstă, cu necruțare de trupuri, necontent lucrăm zi și noapte cu cea mai trudnică muncă și primejdioasă de viață, întru tăierea sării de prin fundurile pămîntului, și scoaterea ei afară, (fiind și acesta unul din acele mai însemnate interesuri a Statului). Pentru care, din vechile viacuri, încă strămoșilor și părinților noștri rufeturi, pentru o asemenea muncă, luminații domni stăpînitori ai Moldovei de atunci — după dreaptă socotință și bună cumpănire, spre răsplătirea cumplitei și a vajnicei munci a noastre, și spre întîmpinarea hranei vieții noastre și a familiilor noastre, și pentru îmbrăcămîntea trupurilor — prin luminate hrisoave domnești ne-au hărăzit nouă, tuturor rufeturilor, toată moșia aceasta a ocnelor, pentru hrană și mai vîrtos și pentru neapăratele trebuinți a ocnelor, adică, de a face finul trebuincios cailor ocnei și pentru îmașul acelor cai și a toți boii cărăușilor ce vin de încarcă sare de la ocne.

Și tot prin acele luminate hrisoave, ne-au mai hărăzit ca numai noi, rufeturile, să fim volnici a vinde vinul și carnea la căsăpie și pîinea trebuincioasă a toată obștia din acest tîrgușor locuit pe această moșie, pentru care avem și învoire făcută în scris cu tîrgoveții, și urmează a ne plăti avaet pe toată crișma în care vînd vin, cîte 18 lei pe an, dîndu-ne și cîte una vadră vin din tot vasul început spre vînzare, asemenea și pentru tăierea cărnii — cu învoială pe fieștecare an o dăm în orîndă tot tîrgoveților, precum și orînda vînzării de păcură și funii de tei. Mai avem încă și un vechi obicei, a lua de la carele celor străini, ce vin la tîrg cu lucruri mărunte de vînzare, cîte 2 parale de car, iar de la carul cu pește cîte 2 ocă pește, de la vasul cu rachiu, de va fi bute, două ocă, iar mai mic una ocă sau jumătate, care aceste venituri adunîndu-le, ne dau 1500 lei, din care plătind obicinuitul plocon a durnealui boierului cămăraș, pe an cîte 500 lei, ne mai rămîn și nouă, a tot rufetul, 1000 lei.

Și, pe lîngă acestea, tot prin luminate hrisoave, ni se hotărăște și plata cîte 6 și 7 parale pe tot drobul de sare ce vom tăia fieștecare șavgău, cu care însemnat <sup>1)</sup> venit și plata de drobi, abia cei mai zdraveni și mai buni tăietori de sare ne-am putut pînă acum a ne întîmpina hrana vieții și puțina proastă îmbrăcămîntea a trupurilor.

Iar acum, de la o vreme încoace, nu numai că puțina moșie ce ne-a rămas pentru hrana noastră, afară de părțile trebuincioase ocnelor, fiind loc de munte și învechit pe care a rămas mai mult piatră goală, și me-

1) arătat

gieșii — boieri moșinași — din zi în zi, cu neconținere ne-au tot răș-luit-o primprejur, cu feluri de răpiri și viclene chipuri, dar și înăuntru acestei moșii s-au adunat o sumă de oameni străini, care se numără scu-telnci și slugi pe la unii din boierănașii de aici, și alții, de la care ocnele n-au avut nici un ajutor și ne-a strimtorit cu totul, atît în tîrg și prin mahalale cu locuința — încît n-a rămas unde feciorii noștri să locu-iască — cît și afară în cîmp, cu grădini și locuri apucate de hrană, încît pentru noi rufeturile, acum n-a rămas nici cîte o falcie pămînt de hrană pentru un cosaș.

Apoi, pe lîngă aceste, acum, se împotrivesc tîrgoveții a ne mai da și puținel obicinuit însemnat avaeet, acel drituit prin privileghiuri rufe-tului, pentru crîșme și căsăpie și celelalte, hotărîndu-ne că acestea au voință a le lua de la mîinile noastre, ba încă și vînzarea de pîine în tîrg, de către femeile noastre, și alte mărunțișuri cu care și ele mai puteau da ajutor la hrana ticăloșilor copii.

Care aceste pricini, și mai vîrtos și cumplita vreme de acum — în care s-a întreit scumpătatea întru toate, și noi legați zi și noapte către această slujbă, este lesne de văzut că calicia cea mai strașnică și tică-loșia cea mai jalnică a cuprins și împilează pe acest ticălos și nenoro-cit rufet — ne face a vă ruga, prea cinstiților boieri, ca milostivindu-vă, să îndulciți starea noastră prin o punere la cale ce veți socoti mai po-trivită, și cu trudnica noastră de zi și de noapte și primejduitoare de viață, muncă, precum și cu scumpetea lucrurilor de astăzi. Că încă, pe lîngă plata ce avem de la stăpînire hotărîtă, precum s-a zis, cîte 6 și 7 parale pe un drob, cinstita Cămară, privind halul nostru, s-a milostivit de ne plătește cîte 9 parale pe un drob ; iarăși un șavgău, hrana cea de toate zilele nici a sa — cu cît mai vîrtos a ticăloasei sale familii — nu o poate scoate, căci tăind cel dintre noi mai bun și mai zdravăn om, 8 drobi pe fieștecare zi, întru o căutare de 15 zile, adică în 12 zile lu-crătoare, face 96 drobi, iar bani fac, cîte 9 parale de drob, 21 lei și 24 parale, în vreme ce, pentru hrana și pentru întocmirea unetelor îi tre-buie unui om, pentru sine numai, 32 lei și 36 parale în 15 zile, fără hrana familiei sale, adică :

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
7	20	pentru făină,
1	32	oțălitul ciocanului și ascuțitul pe toată ziua,
2	14	meremetul ciocanului cu fier la 15 zile,
11	10	carne și altă udătură.
2	20	o pereche opinci,
7	20	cîte una ocă vin pe zi, căci alminteri nu se poate.
<u>32</u>	<u>36</u>	(total)

Apoi, unde rămîne hrana și îmbrăcămîntea noastră, precum și a ticăloaselor noastre familii, de a se pune înainte că acest rufet avem venitul moșiei hărăzit de la stăpînire ? Acest venit niciodată pe an nu iese mai mult de 1500 lei, precum s-a zis, și din care plătindu-se după hrisov poclonul nostru la Cămară — 500 lei pe an — rămîn 1000 lei care, apoi, împărțindu-se în 4 părți, două părți le luăm noi șavgăii, adică 500 lei, de

abia ne vine de om câte 4 lei, iar celelalte două părți, luăm noi lăturașii și curtenii și celelalte rufeturi, și ne vine de om câte 32 parale.

În sfârșit, am rămas cu totul goi, despoieți de a nu putea ieși în aer, hămesiți de foame, unii nici că putem a ne clinti din paturile noastre, și calici, de cu mâinile ne încălzim trupurile și <ne> hrănim pe noi nenorociiți și pe ticăloasele noastre familii, precum la aceasta mar-tori avem pe înșiși dumnealor cămărașii și zapcii, care în toate zilele văd halul nostru, și cu toate acestea lucrăm necurmat.

Pe lângă aceasta, apoi, trudnica muncă, <de> cele mai adeseori ne aduce boala trupească, vreme în care nici o para neluînd de undeva, hrana gurii ne aduce în cea mai mare deznădăjduire. Aceasta încă pentru cei mai buni și mai zdraveni tăietori, dar apoi cei bicisnici dintre noi șavgăii, și cu familie și bătrîni sau vătămați, care abia fac câte 3 mult 4 drobi pe zi. N-a mai rămas nimic alta a gîndi, decît pentru hrana lor și a familiilor lor, calicind cu mîna, prin creștini — precum s-a mai zis — și îndatorindu-se din zi în zi, precum de față este la cinstita Cămară; întru nădejde că vom plăti cu munca, ne-am înglodat și ne înglodăm în datorii neputincioase de a le mai plăti.

Prea cinstiți boieri, acesta este halul șavgăilor; iar apoi și halul nostru al lăturașilor, asemenea este de tînguit, căci 4 ocne lucrătoare cu 10 crivace fiind, care lucrează necurmat, și la fiiștecare crivac, pentru zi și pentru noapte, adică câte 3 oameni de zi și 4 de noapte, la fiiștecare crivac, pentru purtatul ciocanelor, la meremetisit, trebuie să fie 73 oameni numai cu mâinile, și noi, lăturașii, împreună cu tărăbănțașii, fiind la număr (275), nu putem îndeplini rîndurile fiiștecării cete ce are să intre a patra săptămînă, ci împrumutîndu-se ceată de la ceată, am ajuns acum a lucra deobște, atît cei cu mâinile, cît și cei cu carele pentru cărat lemne de crivacuri, lemne de ars în focuri în dealul ocnelor, și în ocne pentru tîlhari; păduri de așternut supt mîgle, fără de care nu se poate, meremeturi a drumurilor din dealul ocnelor, și alte multe neapărate trebuințe, cărătura de țambră pentru guri de ocne, rănitoare ocnelor, iară apoi vara și cosire de fin pentru caii ocnei, a 240 fâlci și cărătura aceluia fin la grajd și orzul trebuincios pentru cai.

Prea cinstiți boieri, nu mai puțină struncinată stare și jalnică ticăloșie, este și a tot celălalt rufet al ocnelor.

Pe lângă aceasta, și noi glodașii, robi ai Stăpînirei, care pururea muncim, ridicînd cu spinarea drobiu de sare și puindu-i în mîgle, dintru învechime, pe lângă 8 parale ce luăm de tot carul ce se încarcă cu sare, avem și leafă de la Cămară cită 10 lei de om pe lună. Această leafă, din vremea domnului Ion Sturza tăindu-se, am rămas numai cu acele cite 8 parale de car, din care 30 fiind la număr glodași, nici hrana, nicium îmbrăcămîntea trupurilor noastre, și a bietelor noastre ticăloase familii, nu le putem întîmpina; și am ajuns a fi goi și despoieți ca vai de noi, și însărcinați cu datorii care în stare nici că mai sîntem a le plăti. În acest fel, și încă mult mai în proastă stare decît se poate arăta prin condei, aflîndu-ne noi toate rufeturile ocnelor, cerem milă și iarăși milă de la Stăpînire, pentru că aminteri, un norod de oameni pierim, lucrînd Stăpînirii, cu sudori de moarte și pîraie de lacrimi tînguind jalnica noastră stare iar de ar mai socoti cinstitul Sfat și pentru locuința noastră că este fără vreun bezmăn pe moșia ocnelor și că aminteri pe moșie



străină de om șide, am avea a lucra și zilele boierescului, lesne va înțelege că trudnica aceea fără contenire și primejdioasă de viață muncă, a noastră, cu mult mai mult covârșește peste aceste folosuri, și mai virtos cind nici locuri de hrană pe această moșie, precum știut este deobștie, nu avem, nu cu prisos, dar nici măcar pentru cea mai puțină îndestulare.

Prea plecați la mila Stăpînirii,

Birăul ocnelor împreună cu toți șavgăii,  
Vătăjeii de lăturași împreună cu toți lăturașii.  
Vătăjeii de curteni împreună cu toți curtenii.  
Vătavul de tărăbănțași cu toți tărăbănțașii,  
Giudele cu toți țiganii robi ai ocnelor.

1832 februarie 1. D-sale marelui vistiernic. Va face cuviincioasa punerea la cale, potrivit cu Regulamentul.

1832 februarie 3. D-lui comisul Brănișteanu, cercetînd cererea lor în perilipsis, prin doclad va aduce la știința d-sale marelui vistiernic spre punere la cale.

Arh. St. Iași, Dos. lit. 0/156 ,f. 25 și 38.

## 90

1832 februarie <29>. — *Porunca Departamentului Pricinilor Dinlăuntru, către Isprăvnicia Bacău, ca să facă publicațiile legale, pentru ziua de tîrg săptămînal (joia) la Iași.*

Fiindcă după noul așezămînt al Organicescului Reglement, cu prins prin articolul 156, din capitolul 5, se legiuiește ca pe lîngă iarmaroacele ce se află pînă acum prin tîrgurile țării, să se așeze în deosebite timpuri ale anului și altele, în părțile cele mai îndemnatice comerțului, spre înlesnirea vînzării a tuturor producturilor de negoț, la care iarmaroace urmează a se păzi cea mai bună regulă a poliției spre a nu se face nici o zăticnire comerțului, după cererea sfatului orașenesc s-a socotit de cuviință ca din două zile de tîrg — ce sînt hotărîte în acel articol a se orîndui la un loc cuviincios în orașul Eși — să se statornicească, acum deodată, ca în fiiștecare joi în ograda grădinii domnești, unde este apropietă pășune și adăpătoare, a se face adunare de vite albe (adică vaci și boi), precum și cai, chereste, lemne de foc, fîn și tot felul de producturi îndemnatice, care sînt și spre alijverișul și spre înlesnirea norodului.

Pentru aceea, Departamentul scrie acei Isprăvnicii ca, după primirea acesteia, fără prelungire, să publicarisească în tot cuprinsul aceluia țînut însemnata de mai sus cuprindere, spre știința tuturor obștește, și apoi publicațiile încredințate de către ascultători, în original să le

pristavliască la acest Departament, spre știință de întocmai urmare din partea Isprăvnicii.

Ministru Pricinilor Dinlăuntru și cavalier,  
Canta logofăt

Șef secție, Mereacre căminar.

Arh. St. Iași, Tr. 162, op. 180, dos. 46, f. 1.

## 91

*1832 martie 2. — Porunca nr. 1536, trimisă de către Departamentul Dinlăuntru către Sfatul Municipal din Iași, spre a delega un membru al Sfatului pe lângă inginerul Filipescu, ca să despresureze locul Tîrgul Boilor.*

Țiitorul locului de mare logofăt al Justiției, în temeiul adresului acestui Departament cu nr. 1498, a rînduit pe dumnealui gheometrul Gheorghe Filipescu spre a face hotărîtura locului ce se cheamă Tîrgul Boilor din Sărărie — care din învechime a fost locul mecetului turcesc și îngroparea turcilor — ce astăzi se află împresurat de mulți.

Pentru aceea, în temeiul cărții de rînduire dată dumisale Filipescu, de către dumnealui țiiitorul locului de mare logofăt, scrie Departamentul acelu Sfat ca, cu unul din mădulările sale să întovărășască pe dumnealui gheometru întru săvîrșirea hotărîturii, fiind cea mai mare sîrguință și silință a se despresura acest loc, ce are a fi de îndemănarea și alijverişul norodului, prin înfătoșarea din partea megieșilor, a tuturor documenturilor pe locurile ce au, spre cea mai bună deslușire a adevărului.

Ministrul Trebilor Dinlăuntru și cavalier  
Canta logofăt

Șeful secției,  
Mereacre caminar

Împreună cu inginerul va merge și unul din partea Sfatului.

Arh. St. Iași, Eforia Iași, dos. 17/1832, f. 7.

## 92

*1832 martie 8, Iași. — Jalba locuitorilor din Tîrgul de Sus din Iași, către Sfatul Orășenesc, prin care cer reînființarea pieței din fața bisericii sf. Teodor.*

Aici, în orașul Eși, în dosul Tîrgului de Sus și din fața bisericii sf. Teodor, din învechime, de către procatohii domnilor ce-au fost, de-a pururea au statornicit și prin hrisoave și porunci, de a fost adunare de locuitori ce veneau de pe la sate și de către locuitorii mahalalelor Eșu-

lui, de a se vinde în acest piaț al uliții, pește, lăpturi, cărnuri și alte feluri de mîncări, fiind această uliță mai deoparte, că nici trăsuri atîtea multe n-au trebuință de a umbla, avînd și meideanuri și hanuri pentru închiderea trásurilor venite de afară.

Și, această adunare, s-a urmat pînă la o vreme totdeauna, ca un loc cunoscut și ales numai pentru un asemenea trebuincios piaț al orașului; dar, de la o vreme încoace, prin închipuirile ce a metaherisit răposatul boier, vistiernicul Petrache Sturza, pentru că și-a făcut în aceeași vreme dugheni lîngă biserica sf. Vineri, a tras pe toți locuitorii — ce aduc lucruri de mîncare prin silnicie — și au rămas a se aduna acolo, care și astăzi se află această adunare ce-i zic „în sf. Vineri“, lucru ce, pentru obștescul folos și apropierea multora ce au fost trebuință de cumpărat, a depărtat mergerea din partea mahalalelor acestora, stringînd și aducînd toate piațurile de pe unde au urmat din învechime, și le-a făcut numai unul, în sf. Vineri.

Ne rugăm ca să se puie la cale, prin chipul ce se va socoti, înființarea acestui piaț, cercetîndu-se însă documenturile ce se află din învechime date de către stăpînitorii domni, hotărîtoare de a fi și în ulița aceasta loc de piaț, adunarea locuitorilor să vînză pește, cărnuri, lăpturi și altele; căci cu depărtarea uliții sf. Vineri, nu puțină supărare ni se pricinuieste la cumpărătura celor trebuincioase caselor noastre și, mai vîrtos, că aici este loc vechi de piaț, precum mărturisesc documenturile ce sînt, fiind loc și mai îndemănat pentru obște.

Costandin Popovici, Ioan Elefteriadis, Hristache Gevid.

Urmează 7 iscălituri în limba greacă.

Să se facă raport la ministrul Dinlăuntru spre îmbunătățire, și primindu-se dezlegare, să se facă cunoscut și obștiei, alăturîndu-se și copie după jaloba lor.

Arh. St. Iași, Eforia Iași, dos. 17/1832, f. 19.

## 93

*1832 martie 9. — Docladul înaintat de către Visterie, Sfatului Ad-tiv, în legătură cu situația lipovenilor din diferite sate, care fac comerț în unele orașe ca Roman, Fălticeni, Piatra, Tîrgul Frumos și altele și cer a fi trecuți în rîndurile patentarilor.*

De la comisiile ce sînt rînduite pe la ținuturi, întru împărțirea patentelor și așezarea neguțitorilor și meșterilor de prin tîrguri, cu neconținere se primesc raporturi că mulți și din locuitorii satelor se înfătoșează cu cerere de a se așeza, unii în stările neguțitorești și alții în corporația meșterilor. Către acestea, și unele din satele lipovenești, precum Rușii din Roman, Manole, Homița, lipovenii din Pașcani și Cristeștii din Suceava, s-au înfătoșat cu jalobe de-a dreptul către Visterie, cerînd a li se slobozi patente, ca unii ce petrecerea lor este cu neguți-

torie ; și alții au și dugheni întemeiate în târgurile Romanul, Fălticeni, Piatra-Neamț și Tîrgul Frumos, iar casele și așezarea locuinții lor este prin satele arătate.

Acești lipoveni, mai înainte își plăteau și birul lor în cîsla satelor ; dar și pentru dugheni plăteau fumăritul și altele, în cheltuielile târgurilor.

Eu, dar, pe de o parte, supui Sfatului folosul ce poate avea Vistevia din darea patentelor și totodată, pentru locuitorii satelor, <supun>, următoarele paragrafuri din anexa clasificățiilor și anume :

a. § 32. Locuitorii satelor au drit, după obiceiul pămîntului, de a-și întrebuița meseriile ce uneltesc, a butcăriei, a cărăriei, a rotăriei, a pietrăriei, a morăriei, a cărăușiei și altele de acest fel, mîno-lucrătoare meșteșuguri, fără a fi siliți de a-și lua patente ; iar a deschide dugheni prin târguri și a se strămuta cu locuința din sate, nu sînt volnici decît după articolul 127, capitolul al 3-lea, de finanț.

v) § 33. Ei pot, după obiceiul pămîntului, a întrebuița mica lor neguțitorie în cîtă vreme nu vor avea dugheni în târguri, și se vor afla locuind în sate, fără întrebuițare de patente.

Așadar rămîne ca Sfatul să tratarisească niște asemenea împrejurări și să hotărască urmarea ce se cuvine a se păzi, mai ales pentru acei din locuitori și lipoveni care de mai înainte au întemeiate dugheni prin târguri, căci dîndu-li-se patente, apoi ei după § al 6-lea din pomenita anexă, dobîndesc dreptate de a fi apărați despre tot felul de podvezi sau alte havalele ; de nu li se vor da patente, ei pierd dreptate de a mai avea dugheni, căci la § 12, tot din pomenita anexă, se hotărăște că nimeni nu poate deschide dugheană fără a avea patentă pe numele aceluia care chivernisește dugheana.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 151, f. 118, 129.

## 94

*1832 aprilie 21, Roman. — Jalba unor țirgoveți din Roman, către Departamentul Dinlăuntru, arătînd că sînt asupriți cu noua taxă de 3 lei pe vadră de rachiu și cerînd un sistem mai just de impunere, pentru toți negustorii țirgului.*

Asupra venitului la Casa monetăpaletă de la acest țirg, astăzi ne-am trezit cu străgare la oțcup-mezat ca cîtă sumă de rachiu va intra într-acest țirg, să se plătească de vadră cîte trei lei. Noă, la această grădare, ne cunoaștem cu totul asupriți, fiindcă o parte din țirgoveți ne aflăm în negoț cu această made, spre schivernisala casălor noastre. Apoi, dacă vom rămîne supt darea aceasta, și fiindcă ne aflăm împrejurați prin cele mai multe sate cu velnițe, cunoscut este că sîntem mai cu toții oboriți cu acest aleșveriş și nu puțănă sărăcii ni se pricinuește ; și stinghereala aceasta numai asupra noastră atîrnă, căci dughenele celalante, care se află cu mărfuri cu some mari și mai

mici sînt supuse supt darea lor, numai cu o plată de patentă, cu zăciuiala ei, fără a pătîmi stinghereală de aiure în alişverişul lor. Dar noi nu numai că sîntem supuşi supt plată tot cu asămîne patente, dar încă să mai plătim şi pe stinghereala alişverişului de rachiou şi cite trei lei de vadră!

Noi, cu lacrimi ne rugăm şi cădem la mila Ministeriei Dinlăuntru, că dacă va socoti de cuviinţă socotînţa noastră, adică să se facă o dare analoghisită asupra dughenilor şi a casălor însăm\_nate pe stînjeni, sau pe dughenile tîrgului, şi pe casăle cele mai însăm\_nate de prin mahalale, ca să se îmbrace soma asupra madelii rachiului, ca prin acest chip să fim toţi părtaşii la împlinirea cheltuelilor, după cum avem a li părtaşii de opştii la curăţenia, podoaba, luminarea oraşului, apărarea de foc şi a privigherii despre făcătorii de răle, sau dacă nu, această socotînţă să se sporească la zăciuiala asupra patentelor, sau cum va socoti Departamentul, din alte închipuiri, ca să se întrupască acest venit al rachiului de a nu rămîne numai noi asupriţi.

Prea plecaţi,  
(urmează 21 iscălituri romîneşti şi 12 evreeşti)

Rezoluţie. Mai 10. Să li se facă răspuns prin Isprăvnicie că aceasta fiind obşteasca punere la cale, pentru înfrumuseţarea oraşelor şi buna petrecere a oraşenilor, iaste neincuviinţată cererea lor, mai ales că acele ce neguţătoresc asemenea, nu li se pricinueşte nici o pagubă, de vreme ce ei, prin vînzarea cu amănuntul, se pot despăgubi de la cumpărători.

Mare vistiernic.

Arit. St. Iaşi, Litera M. 526 vol. II, partea 4-a, f. 44.

## 95

*1832 mai 1, Iaşi. — Adresa nr. 281 a Sfatului Municipal al Oraşului Iaşi către Agie, spre a porunci să supravegheze ca locuitorii ce vin cu produse de vînzare să se adune numai în pieţele din Tîrgul Boilor, Grădina Domnească, Beilic şi sf. Teodor.*

Fiindcă adunările ce pîră acum, de la o vreme încoace, s-au obişnuit a se face pe toate uliţele, cu tot felul de producturi ce vin în oraş, şi, mai virtos, pe uliţa sf. Vineri, nu puţină supărare pricinuiesc tuturor proprietarilor deobşte, strîmtorînd uliţele cu grămădirea norodului şi a trăsurilor, şi, mai virtos, că din pricina grămădirii norodului se pricinuiesc şi primejdii locuitorilor oraşeni, precum de pildă, în anul trecut s-au omorît şi doi oameni şi îndestul şi aerul se molipseşte din putoarea pescăriilor, care pricinuieste vătămare la sănătatea oraşenilor; Sfatul, potrivit şi cu glăsuirea Organicescului Reglement, cuprinsă prin anexa Muniţipalitalei, a găsit de cuviinţă ca acest fel de adunări

să se statornicească la unele locuri unde nu pot să aducă nici un fel de supărare, și anume, locuitorii acei ce aduc producturi în oraș, de pe afară, cu cară, precum : făină, legume, cherestele, lemne de foc și altele, o parte, să-și aibă adunarea lor în medeanul Sărării, la Tîrgul Boilor, și o parte în grădina domnească, sub Curtea arsă ; iar acei cu zarzavaturi de tot felul și lăptării, precum și pescarii — ce aduc pește proaspăt în oraș — să-și aibă adunarea lor, o parte în ulița Tîrgului de Sus, pe lângă sf. Teodor, și o parte în medeanul de la Beilic, în care locuri și din învechime s-au mai urmat, fiind mai dinlături din ulițele strîmțorate, și unde nu poate să pricinuiască nici un fel de supărare. Deci, aceste adunări, de a se statornici la locurile arătate, se socotesc a fi de îndemînare și pentru binele a toată obștea.

Cu căzută cinste, se face poftire acei Agii, că să binevoiască a da poruncile cuviincioase către comisarii cvartalurilor, ca pe toți acei ce pînă acum s-au obișnuit a se aduna pe toate ulițele, să-i îndrepteze la locurile pomenite, unde să se poată statornici aceste adunări, și mai mult să nu-i îngăduie a se mai pune pe acele ulițe.

Arh. St. Iași, Eforia Iași ,dos. 17/1832, f. 27.

## 96

*1832 mai 15, Iași. — Scrisoarea trimisă de C. Conachi, mare logofăt, posesorului Teodorachi Grecinschi de la moșia Ștefănești, sfătuiindu-l să scadă prețul orinzilor datorate de negustorii evrei din acel tîrg.*

Jidovii tîrgoveți de acolo au venit cu jaloabă către mine, arătînd că dumneata le-ai închis orînzile de trei săptămîni acum, și că le-ai fi cerînd spor peste puterea lor, cînd după starea ce a ajuns acel tîrg acum, s-ar cuveni a se mai scădea ceva din ceea ce a fost mai înainte, iar nu a se spori ; și că ei, alta nu au în acel tîrg, decît orînzile acestea ale holercăi și că dacă și acestea li se vor lua, apoi și ei vor fi siliți a se împrăștia și a lăsa tîrgul pustiu și altele asemenea.

Deci, și pentru rugămîntea ce mi-au făcut, și pentru ca să lipsească dihoniile și jalobele, eu poftesc pe dumneata, ca din 6000 lei ce li-ai fost cerut, să le lași în 5000, urmînd cu aceștia preț pînă la împlinirea de trei ani a contractului dumitale împreună cu creștinii și, acest preț, fiind un preț potrivit și spre a dumitale mulțumire și spre a lor neasuprire, pentru aceasta cred că nu vei strămuta a mea vrointă, iar însfirșit cum vei socoti vei face ; atît numai, ia seama, tîrgul să nu se risipească, sau să se pricinuiască casei vreo altă păgubire din pricina ca acestea.

Conachi Costache mare logofăt.

Arh. St. Iași, Doc. P. 585/18.

*1832 mai 20, Iași. — Adresa nr. 331, prin care Sfatul Municipal al orașului Iași roagă Agia ca să aducă la cunoștința tuturor reorganizarea piețelor de la Beilic, de lângă sf. Teodor și din Tîrgul Cucului.*

Departamentul Ministerului Pricinilor Dinlăuntru, prin adresa din 17 a următoarei, cu nr. 4506 — îmbunătățind inchipuirea făcută prin raportul acestui Sfat din 3 a aceștei luni, sub nr. 282, pentru mutarea vînzării zarzavaturilor și a pascăriei, din ulița sf. Vineri pe la alte locuri însemnate prin același raport — îi scrie ca pascăriile, cei cu zarzavaturi de tot felul și lăptăriile, să se statornicească în ulița de la Beilic și în dosul uliții Tîrgului de Sus, lângă sf. Teodor; lemnele, fînul, făina și altele, la Tîrgul Boilor și în Tîrgul Cucului, la meideanul din Tîrgul Făinii, iar pe ulița sf. Vineri să nu se îngăduiască mai mult; și îl și îndatorește pe Sfat, ca să fie cu stăruință a se aduce în împlinire aceste puneri la cale, fiindcă întru aceasta, totodată, ar fi scris și cinstitei Agii.

Pentru aceea dar, Sfatul, în urmarea mai sus numerarisitului adres, prin aceasta, cu cinste îi face poftire ca să binevoiască a pune în lucrare cele de cuviință pentru statornicirea acestor adunări pe la locurile pomenite, făcîndu-se și publicație spre înștiințarea tuturor, deobște, de aceasta; asemenea să se deie porunci mărginenilor de pe la bariere, ca să îndrepteze pe toți acei ce vor intra în oraș, cu tot felul de producturi pentru vînzarea la locurile arătate; precum și comisarilor cvartalurilor, să li se porunciască de a avea de-a pururea îngrijirea a nu îngădui pe nimeni a se așeza pe aiurea în ulițe, decît numai la acele locuri. Osebit de aceasta, mărginenilor de pe la bariere să li se poruncească și pentru aceasta ca, carăle ce vor intra în oraș cu fîn, să nu le îngăduie a fi cu drugi legate în curmeziș, ci, dezlegîndu-le, să le puie de-a lungul.

Arh. St. Iași, Eforia Iași, dos. 17/1832, f. 38.

*<1832 mai 27>. — „Zapiscă despre așezarea în tîrguri a lucrătorilor de pămînt, prin patente“.*

Unii din locuitorii cuprinși în numărul birnicilor sau al lucrătorilor de pămînt cer patente spre a se putea înlesnici cu negoțul sau meșteșugul, trecînd unii în tîrguri și alții rămîind la locul locuinții lor.

În această pricină se înfățișează următoarele întrebări:

I. De pot locuitorii care primesc patente, să treacă în tîrguri, și pe care teme?

II. Dacă locuitorii care au patente și rămîn prin sate, trebuie să se supue dărilor deopotrivă cu ceilalți?

Sfatul Ocîrmuitor al Moldovei socotește :

1) Că sătenii care primesc patente, nu au dreptate să treacă la țiguri, pentru că mutarea locuinții se iartă numai cînd ar fi lipsiți de pămînt la o moșie.

2) Că dreptățile ce se legiuiesc prin patente, nu-i scutesc pe lucrătorii pămîntului, de plata birului; așa dar ei sînt datori a plăti birul oșebit de patentă.

Spre a așeza această măsură, Sfatul se îndeamnă de această luare aminte, că dîndu-se voie sătenilor de a se așeza prin țiguri, ar conțeni cu timpul, lucrul pămîntului.

### *Luare aminte*

După obiceiurile vechi ale țării, locuitorii Prințipatului pururea aveau deplină dreptate de a trece de la un loc la altul. Această dreptate a strămutării, nici într-o vreme nu a fos strîmtoată prin vreun așezămînt; și acum, de iznoavă, sloboda stare a locuitorilor se întărește prin Reglement.

Așadar, măsura închipuită de Sfat, de a se opri sloboda trecere a locuitorilor din sate, pe la țiguri, ar fi cu călcarea tuturor așezămînturilor, luînd de la locuitori slobozenia cu care ei pînă acum s-au folosit.

Iar ce se atinge de socotința Sfatului, că lucrătorii pămîntului, patentați, oșebit de patentă să plătească și bir, apoi fiindcă după Reglement, toți locuitorii Prințipatului plătesc numai pe o stare, în care se află, ar fi împotriva înțelegerii Reglementului, a se înființa o în-doită plată.

Pentru îngrijirea Sfatului, că dîndu-se sătenilor voie de a se așeza prin țiguri, va rămîne pămîntul nelucrat, se face această luare aminte că schimbarea stării privește către oareșcare folos a săteanului care iese din a sa treaptă. Folosul acesta poate să-l îndemne a trăi în țîrg, cît va fi trebuință de oameni a industriei și a negoțului, potrivit cu locuința și mijloacele acelu țîrg; iar nefiind mai mult trebuință de asemenea oameni, atunci de sine se înțelege că săteanul va găsi mai folositor a rămîne în starea lucrătorilor pămîntului, decît a se da la țîrg, unde petrecerea sa nu este siguripsită.

Pe aceste temeuri, trecerea sătenilor în clasul țîrgoveților nu poate fi oprită. Inșă, spre a nu se pricinui din această slobozenie, acum deodată, o mare năvălire a sătenilor doritori a se așeza prin țiguri, apoi, spre întîmpinarea acestuia — și pe de altă parte, spre a se pune oareșcare stavilă oamenilor neaducători de folos, și care sînt lipsiți de mijloacele industriei și ale negoțului — se socotește de trebuință a se așeza următoarele pravile :

1) Fieșcare sătean care se mută la țîrg, după ce va împlini datoriile sale către proprietar, după § 127 al Reglementului, este dator a plăti casei sătești birul unui an, adică 33 lei.

2) Această sumă se însemnează pentru trebuințele obștești și spre despăgubirea obștii în a cărei sarcină vor rămîne dările sătești ale locuitorilor în neființă pînă la rascladca viitoare.



3) Săteanul va înfățișa cîntanție iscălită de proprietar, de obște satului și întărită de ocîrmuitorul ținutului, pentru plata banilor sus arătați și împlinirea articolului 127, întru ceea ce se atinge de datoriile sale către stăpînul moșiei.

4) Intrînd săteanul în clasul tîrgoveților, el osebit de patentă, este dator a plăti casei obștești, pentru trebuințele tîrgului, o sumă deopotrivă cu aceea a patentei, pentru care să primească și cîntanție de la Comisia orașenească.

5) Înfățișînd săteanul toate aceste cîntanții, Visteria fără împiedicare, îl trece în numărul tîrgoveților, scoțîndu-l din tabla satului și, după aceasta, contenește plata birului său.

Cît pentru locuitorii care luînd patente rămîn cu locuința prin sate, să se așeze pravilele de mai jos :

1) Săteanul care a luat patentă și rămîne pe moșia proprietarului, se scutește de plata birului.

2) Ce se atinge de datoriile sale către proprietar, el acestea le împlinește, sau după așezămîntul deobște, sau după osebită alcătuire prin bunăvoie, cu stăpînul moșiei.

3) Către sat, locuitorii patentați vor împlini toate datoriile de obște, atingătoare de săteni, precum și prin tîrguri, tîrgoveții, după cererea magistratului împlinesc datoriile obștești ale tîrgului.

4) Potrivit cu acestea, zeciuiala de la patente se va plăti de locuitorii patentați la casa acelu sat, unde se vor afla cu locuința.

Gheneral adiutant, Kiselev

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 151, f. 397—400 traducere din limba rusă.

## 99

*1832 iunie 22, Iași. — Jalba lipovenilor pescari din ulița sf. Vineri, orașul Iași, către Departamentul Dinlăuntru, prin care cer păsuire spre a se muta cu marfa la Podul Roș.*

După adresa cînstitutului Departament cu nr. 5995, trimis către cînstita Agie, ca să ne ridicăm cu peștele sărat mai ales, asupra Podului Roș unde și mai dinainte am fost, ne vedem — după raportul cînstitei Agii, de către comisia cvartalului al 2-lea — siliți ca numaidecît, în vade de trei zile, să ne ridicăm peștele, îndatorire cu totul neputîncioasă. Pentru care plecați ne tînguim : întii că noi, ca unii ce de multă vreme ținem acele dugheni cu chirie, și am speculat vînzarea peștelui fără nici o prihănire de către stăpînire, întru aceeași <vred>nicie am împovărat dughenile cu multă marfă, care nu este chip a se <stră>muta întru așa scurtă vade ; al doilea, locuri unde să așezăm <peștele> nu avem găsite ; dar, apoi, al treilea, nici desfăcuți de chiriile dughenilor din sînta Vineri, cu veșnicii stăpîni, care aceste toate împotrivindu-ne, puțință nu avem a ne strămuta acum, răzămînd și la dreapta socotință.

Noi, plecați ne rugăm cînstitutului Departament ca cu milostivire să binevoiască a fi lăsați cu strămutarea mărții în vremea cuviincioasă,

pînă cînd ne vom găsi locuri unde să o punem. fără struncinare și păgubire, și să ne desfacem și de veșnicii stăpîni.

Lipovenii pescari din ulița sfintei Vineri, de aici din Eși.

*Secția I-a spre lucrare, august 9.* Să se scrie Agiei ca sa arate jăluitoților că asemenea mutare iaste neapărată trebuință, în cuprinderea noului Așezămînt, a se face; și ea, numaidecît, în cuprinderea poruncilor ce are de la acest Departament în acest predmet, să urmeze punerea la cale și fără prelungire mai multă.

Arh. St. Iași, Dos. Lit. P./823, f. 41

## 100

*1832 august 6, Tg. Neamț. — Raportul nr. 188, trimis de către Sfatul municipal al Țîrgului Neamț, la Ministerul de Interne, clarificînd problema patentelor împărțite la locuitorii din sate.*

Știut facem cinstului Departament că la iulie 15 a trecutei luni s-a primit o înștiințare a cinstitei Isprăvniciei către acest Sfat, supt. nr. 2969, cuprinzătoare că acest Sfat s-ar fi abătînd a trece cu rînduiala din ale sale date instrucții<sup>1)</sup>, luînd cîntare de pe la locuitorii ce vin la zilele de Țîrg, neîngăduînd pe locuitori să vînză cu oca, cu cîntar.

Sfatul cu supunere face cunoscut cinstului Departament, întru aceasta, că cu venirea cinstitei comisii, aici în Țîrgul Neamțului, împărțitoare patentelor, s-au strîns toate breslele — creștini și jidovi — spre așezare de luarea patentelor. Li s-a făcut cunoscut, de cinstita comisie, că numai acei care vor lua patente, vor fi volnici a vinde cu cîntar, cu oca, iar carele nu va avea patentă din locuitorii satului, precum și a Țîrgului mahalale, nu vor fi volnici a vinde cu oca cu cantariul, numai cu vurta vor avea voie și așa au luat patente, și cei care nu au fost de luat.

Apucîndu-se pe patentari de <către> starostele corporației, pentru plata banilor pe șertul întiiu, s-au arătat opștiei patentarii creștini și jidovi — la Casa Statului — că ei nu vor da banii patentei supt cuvînt că locuitorii satelor vînd la ziua Țîrgului, înaintea dughenilor lor, cu oca, cu cîntariul, stricîndu-li-se alișveriușul lor; <și> arătînd aceștii case că după glăsuirea cinstitei comisii împărțitoare patentelor, să nu îngăduiască Sfatul a vinde locuitorii cu oca, ci să vînză cu vurta. După glăsuirea ce li s-a dat de cinstita comisie, că ei<sup>2)</sup> nu vor fi următori cu plata patentelor, și Sfatul văzînd împotrivirea patentarilor<sup>3)</sup>, s-au luat 4 cîntare de la unii din locuitori și iarăși în ceasul acela li s-au dat locuitorilor înapoii.

<sup>1)</sup> În text, greșit „estructii“.

<sup>2)</sup> adică locuitorii care au primit patente în mod ilegal.

<sup>3)</sup> Țîrgoveți

Deosebit mai înștiințează cinstita Isprăvnicie pe acest Sfat că s-ar fi ștrefuit pe unii din locuitori cu luarea cu 20—30 lei. Sfatul, întru aceasta, cu supunere se roagă cinstitului Departament, cerind dovadă de a se înfăoșa arătătoriu acel ștrefuit de către Sfat, că la aceasta Sfatul nu are nici o știință. Și după înștiințarea cinstitei Isprăvniciei, ce s-au primit întru această pricină, s-a raportuit cinstitei Isprăvniciei ca să înfăoșeze pe acei arătători ștrefuiți de acest Sfat, și cinstita Isprăvnicie face tăcere întru asemenea pricină. Sfatul, întru aceasta, se roagă cinstitului Departament a porunci de a se face cercetare, neștiindu-se atins nici la un fel de jafuri și de urmare nu întirziem a înștiința cinstitul Departament.

Vasile Popa poroșnic  
Anastasiu Andronii  
Dimitrachi Sfetcu

Secretar, Grigoraș Grama

Arh. St. Iași, Dos. lit. M/526, p. II, fila 47 și 50

## 101

*1832 august 27. — Copia poruncii nr. 1436, a Departamentului Dinlăuntru către Isprăvnicia Iași, spre a lua măsuri ca să vină cât mai mulți locuitori din ținut, cu mărfurile lor, la ziua de țîrg înființată joia la Iași.*

Stăpînirea avînd îngrijire încît se poate mai mult a aduce alișveriuș în cea mai priincioasă stare pentru lăcuința Prințipatului, a hotărît a se statornici și în orașul Iași, la fiiștecare săptămînă, joia, zi de iarmaroc, de la vale de Curtea arsă, în grădina domnească, unde să se facă adunări, atît de tot feliul de vite, cît și de toate acelea spre îndestularea hranei orășenilor.

De aceea, Departamentul scrie acei Isprăvniciei ca îndată după primirea aceștia, să publicarisească în tot cuprinsul acelu ținut aceasta, făcîndu-se îndemnare locuitorilor, spre știință, de a veni în toată joia, aducînd cu toată slobozenia de vînzare de acele mai sus însemnate, la locul pomenit, stăruind Isprăvnicia, mai ales acum la început, prin însărcinare asupra privighetorilor de ocoale și cu oareșcare neapărată îndatorire și zapcilic asupra locuitorilor, către această urmare; care, de vreme ce pe la celelalte țîrguri mai mici, din Cnejie, se păzește, cu atît mai virtos pentru un oraș de capitalie, și care nu este îndoială că se va înfăoșa pentru locuitori în alișveriuș desăvîrșit priincios după aceea de astăzi și în toată vremea, trebuința ce are orașul de vite și cere spre îndestularea orașului.

Și pentru întocmai urmare din partea acei Isprăvniciei, va ști că nu vor fi îndestulă dovadă publicațiile, care în cea mai scurtă vreme le va pristavlisi la Departament iscălite de ascultători, dacă nu se vor vedea și în faptă siliți lucrării prin venirea și adunarea locuitorilor

de la acest ținut, în toată joia, la locul însemnat, cu vite și cherestele, cele de mîncare și altele de tot soiul spre vînzare.

Implinitorul datoriilor ministrului Pricinilor Dinlăuntru.

Directorul Departamentului, Vasile Veisa, spătar.

Arh. St. Iași, Litera P./823, f. 93

## 102

*1832 septembrie 6, Iași. — Copie de pe jalba țirgoveților din ulița sf. Vineri din Iași, prin care protestează împotriva măsurii ce s-a luat pentru mutarea, din această stradă, a comerțului de zarzavat și produse din lapte, ouă, etc...*

În ulița sf. Vineri, ne aflăm număr peste 300 neguțitori dughengii, unde din învechime urmează adunare de norod adică femei și alte fețe, cu fructuri și zarzavaturi, pentru înfrumusețarea și îndestularea norodului; care toți aceia se sprijinesc supt streșinile și țărăbile dughenilor noastre, fără să pricinuiască vreo desime sau încurcare uliții, afară de carele cu cherestele și alte trăsuri, nefiind șederea lor mai mult decît două ceasuri.

Așadar, cu această adunare de norod, ce din învechime cu nestrămutare a stărui în ulița noastră, ne-a ajutat cu alișverişuri la plata grelelor chirii. Apoi la anul 1827, cînd s-a primejduit orașul de foc, de către însuși stăpînirea de atunci am fost siliți și îndemnați de am făcut dughenile la loc, cu grele cheltuieli, plătind și la stăpînii locurilor cîte 200 lei de stîngen, bezmăn pe an, afară de cheltuielile ce am făcut cu facerea locuințelor și a dughenilor și numai în nădejdea alișverişului acestei adunări de norod, încredințîndu-ne cu hotărîre și stăpînire că niciodată nu ne va strămuta din ulița noastră; care cu adevărat s-a păzit de către orice stăpînire.

Apoi, mai în zilele trecute, cu pătimire asupra uliții noastre, ridicîndu-se vreo 5 sau 6 locuitori ciubotari sau croitori, din piața Beilicului, cu neadevărate jalbe, s-au silit a strămuta cu totul adunarea norodului din ulița noastră, pentru care dînd noi jalbă cinstitului Sfat Administrativ, s-a dat cu înscris hotărîre către cinstita Agie: adică, carăle ce vin cu lemne, fin și altele din partea de sus, să fie adunarea lor la medeanul sfîntul Spiridon, și asemenea carăle ce vor veni din jos să stee spre vînzare la medeanul de la Beilic; iar femeile cu fructuri și zarzavaturi și altele de-ale mîncării, să se adune în medeanul sfînței Vineri — cum pre larg arată, fiind din 9 a trecutei august.

Acum, de iznoavă, peste acea hotărîre, apoi acei locuitori de la Beilic au dat jalbă excelenței voastre, iarăși neadevărată, și cu defăimare asupra cinstitei Agii, că n-ar fi urmat după hotărîrea dată; după care, cu predlojenie fiind rînduiți la cinstitul Sfat, hotărăște către cinstita Agie ca numai femeile cu fructuri să stăruiască în ținirumul

bisericii sfintei Vineri, iar cu zarzavaturi și altele de-ale mîncării, nu sînt nimeni slobozi de a stăruî.

Plecați arătăm că dacă toți acei cu zarzavaturi vor lipsi, apoi iată dar că ulița noastră rămîne pustie și lipsită cu totul de norod. căci fiiștecare femeie sau alte fețe ce aduc producturi cu spatele, au în coșnițele lor și frupturi și zarzavaturi; și, depărtîndu-se cu acele verdețuri, trebuie să-și ei și frupturile cu dîsele; pentru care ni se pricinuieste la o mulțime de norod cu totul obijduire, numai pentru cinci sau șase întărtători.

Cînd noi toate dările după Reglement le îndeplinim, împovaratele chirii și bezmături ni se cer, cheltuelile grelelor casă avem să întîmpinăm, apoi, lipsind adunarea acestui norod cu care ne ajutăm și întîmpinăm, de unde să răspundem și să întîmpinăm aceste? Vedem acest fel de adunare cu asemenea producturi în ulițele tîrgului de sus, Tîrgul Cucului și a Păcurariului, și nimeni dintru acestea nu este prihănit, ci numai ulița noastră pătîmește despre niște întărtători care se silesc a strica pe o mulțime de noroade!

Intru această, cu protest la prea înaltul nume al marilor monarhi stăpînitori a toate, strigăm și ne rugăm excelenței voastre, cu milostivire să binevoiți a hotări către cînstitul Sfat Administrativ, a rămîne adunarea acelu norod în ulița noastră, a sfintei Vineri, precum din învechime s-a păzit cu nestrămutare lipsind numai carăle cu lemne, cherețele, fîn și care aduc și alte producturi; căci adunarea cerșută nu pricinuieste nici o închidere uliții; ca să nu se pricinuiască sărăcie și să avem de unde întîmpina cele ce ni se cer.

Iscăliți, toți neguțitorii din ulița sfintei Vineri.

Arh. St. Iași, Dos. lit. P./823, f. 108 și 115

## 103

*1832 octombrie 10. — Jalba supușilor Austriei, de la fabrica de farfurii din Podul Iloaiei, către Consulatul Rusiei, cerînd a fi scoși din rîndul birnicilor.*

Din nație fiind supuși austriecești, ne aflăm cu locuința în tîrgușorul Podu-Leloai, pe moșia dumisale postelnicului Neculai Canta, de zece ani de zile lucrători la fabrica de farfurii. În toată curgerea aceștii vremi n-am fost supărați la nici un fel de dare.

Acum, la facerea catagrafiei, ne-au trecut în numărul locuitorilor birnici, fiindcă documentele ce avem se află în hîrțile răposatului boier, vornicul Șarban Negel, date spre cheazășie, de la alcătuirea noastră la această fabrică.

Plecat rugăm pe cînstitul Consulat, ca unii ce ne aflăm sub această protecție, să binevoiască a pune la cale prin locul cuviincios a ne șterge din numărul birnicilor și a nu fi supărați mai mult, rămîind în numărul supușilor nației noastre.

Toader Boan, Sirghi Boan, Costachi Boan

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 407, f. 2.

*1832 octombrie 11, Iași. — Adresa nr. 1248, a Consulatului rus către Vistieria Moldovei, intervenind pentru scutirea de dări a unor supuși austrieci, fabricanți de farfurii.*

Supușii austriecești Toader Boan, Sirghi Boan și Costachi Boan, prin jaloabă se tingucesc că aflându-se cu locuința în târgușorul Podul Leloei, acum la facerea catagrafiei locuitorilor din acel târg i-au trecut și pe ei în numărul locuitorilor birnici.

Consulatul, alăturînd pe lângă aceasta pomenita lor jaloabă, face poftitoare cerere cinstitei Visterii, ca să binevoiască a pune în lucrare cererea jăluitorilor, precum va socoti de cuviință.

Consul, Timcovschi

*Octombrie 12. Sărdarului Grigore Drăghici. Să se răspundă că de cînd s-a statornicit birul în țară, sînt zece luni de zile și de s-ar fi cunoscînd obijduiți, avea destulă vreme de a se căuta, dar nu tocmai acum cînd s-a sfîrșit regula răsirii tabelor, căci așa, necurmîndu-se prefacerile, niciodată nu s-ar putea statornici birul locuitorilor și ar urma o mare neorînduială.*

Făcîndu-se spravcă în tablele sudiților, se găsesc trecuți supuși austriecești, fabricanți de farfurii, de nație nemți, precum și în matca ținutului se găsesc trecuți în rostul birnicilor de la Podul Leloei.

Vistiernic (nesemnat).

Apoi, fiindcă în Reglement, articolul 99, se cuprinde: „fabricanții care ar introduce în țară oareșcare ram de industrie folositoare ei, guvernul va da unora ca acestora carte de scuteală pentru un număr de ani hotărîți; aceastași rînduială se va urma în priința pămîntenilor ce ar vroi să facă acest fel de așezămînturi“.

Pe acest temei, lăsîndu-se deoparte că ei se află și sudiți, dar ca niște fabricanți ce se găsesc lucrători de farfurii, de care Principatul acesta pînă acum s-a aflat lipsit, cuvenindu-se în urmarea acestui articol să fie apărați de dări, rămîne a se hotărî de către d-lui marele vistiernic.

Grigore Drăghici serdar

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. nr. 407, fila 1

*1832 octombrie 20, Iași. — Adresa nr. 403 a episcopiei casei hatmanului Costandin Paladi către Vistierie, prin care cere înființarea de iarmaroace și zi de târg la Podul Iloaei, ținutul Cîrligătura.*

Fericitul întru pomenire domnul Scarlat Calimah, prin hrisovul domnesc din 1818 mai 15, ce sloboade răposatului hatman Paladi pen-

tru întemeierea târguşorului Podul Iloaei, la pontul al 13-lea hotărăşte ziua târgului să fie duminica peste tot anul, iar la pontul al 14-lea pozeşte a se face, în acel târguşor, şi şapte adunări de iarmaroace pe an şi anume : la sf. Pantelimon (iulie 27) ; la sf. Simion Stîlpcul (septembrie 1) ; la sf. Ioan Zlataust (noiembrie 13) ; la sf. Spiridon (decembrie 12) ; la sf. Grigore Bogoslov (ghenar 25) şi în a treia duminică din postul mare.

Aceste privilegii, folositoare şi pentru casă şi pentru târgoveţii şi pentru opşta norodului, pînă astăzi stau în nelucrare, nu din alta, decît din neîngrijirea răposatului. Acum, însă, arătîndu-se toţi târgoveţii cu jalubă la această epitropie şi puind înainte că ei, pe temeiul acestor privilegii s-au aşezat în acel târguşor, şi au cheltuit făcîndu-şi binal, şi că dacă nu se va face o punere la cale de a se întemeia aceste iarmaroace spre a se putea hrăni, apoi ei vor fi siliţi a se împrăştia, toţi de pe unde au venit.

Epitropia aducînd acestea la ştiinţă cinstitei Visterii, o roagă ca să binevoiască, prin poruncă către locurile cuvenite, a se publicaris deopştie adunarea pomenitelor iarmaroace, spre întemeierea târgului, spre înlesnirea norodului, spre deschiderea negoţului, în sîrşit şi spre folosul sârmanilor nevrîsnici şi însuşi a Stăpînirii.

Veniamin mitropolit

Costache Conachi mare logofăt  
Ioniţă Coroiu

*Octombrie 25. Secţia a 3-a.* Potrivit cu cererea aceştii epitropii, să se facă poruncile cuviincioase, însemnînd şi zilele iarmaroacelor, precum se arată.

Arh. St. Iaşi, Dos. lit. „Ia”/28, f. 1

H

## 106

<1833> mai 29, <Galaţi>. — *Copia practicealei încheiată de Judecătoria ţinutului Covurlui, în judecata ce au avut târgoveţii din Drăguşeni cu posesorul moşiei, Pandichi*<sup>1)</sup>.

Anul 1833 mai 29. Judecătoria ţinutului Covurlui a ascultat jaloşa locuitorilor târgoveţi din Drăguşeni asupra posesorului acestei moşii, Costantin Pandichi, cuprinzătoare că ei, cînd s-au alcătuit cu răposatul vornic Ioan Greceanu, veşnicul stăpîn al numitei moşii, ca să se statornicească în acel târguşor, au avut învoială întru aceştia chip :

Întîi, ca să deie de fieştecare stîngen de loc, de la faţa uliţei cu stîngenul domnesc, cîte 3 lei pe an ; al doilea să deie cîte 1 leu

<sup>1)</sup> Data documentului de faţă a fost corectată de noi, din 1823 în 1833, deoarece judecătoriile ţinutale au fost înfiinţate abia în 1832.

de vadra de rachiu ce va vinde fieștecare în dugheana sa ; al 3-lea să dea cîte 20 parale de vadra de păcură, într-un an cît va vinde ; al 4-lea, cine va ține căsăpie, să aibă a plăti cîte 60 parale pentru una oaie, 6 parale de un miel, 1 leu de mascur, iar altă nimică, precum le glăsuiește însăși acea învoială ce o au la sine, iscălită de răposatul. Iar pentru vitele lor ce se vor pășuna pe imașul satului, să nu plătească nimica.

Și, urmîndu-se aceasta pără la o vreme, după ce s-a dat moșia în posesia stolnicului Gheorghe, cu care pentru havaetul rachiului și al păcurei s-ar fi învoit cu vurta, și nu au fost mai mult supărați peste învoială, iar la anul de pe urmă al posesoriei dumisale, a vîndut havaetul acesta dumisale Costandin Pandichi, care — fără să se uite la învoiala ce au de la stolnic, și nici la învoiala vechiului stăpîn — ar fi luat havaet cum a putut împlini, cu putere de la sine. Apoi, după aceea, luînd în posesie moșia, dumnealui Constantin Pandichi, nicicum nu s-ar fi uitat la învoiala ce au cu veșnicul stăpîn, și ar fi închipuit de la sine, cu stînjenu mai mic, cu care chip a suit plata havaetului mult mai cu sporire decît într-alți ani, asemenea și havaetul rachiului și al păcurei, l-ar fi întreit cu luarea, și l-a îndeplinit cu închiderea dughenilor și cu feluri de batjocuri pîră cînd i-ar fi supus de ar fi plătit în anul trecut cîte 60 parale de vită la locurile dumisale ; și nu îndestul ar fi mai plătit încă 265 lei, după izvodul ce au, supt cuvînt că ar fi făcut vitele stricăciuni în țarina sa.

Pe lîngă acestea, alișverișurile ar fi stricat, pentru că de la acei care vin cu vite de vînzare, îi apucă cu strînsoare și ar fi luînd de la dînșii cît vroiește, de la toate mărunțișurile producturi pentru mîncare ce vin în tîrgușor de vînzare, ce silește a le plăti ceea ce vroiește ; din care pricină ar fi contenit a mai veni, găsindu-se jăluitorii siliți a merge pe la alte tîrguri, de cumpără pentru hrana lor. Și, însfîrșit, împrumutări de bani, marfă ce au luat de la ei, nicidecum n-ar vroii să le plătească, prelungindu-i din vreme în vreme cu feluri de chipuri, de care ne mai putînd suferi greutățile ce pătinesc, s-au rugat Judecătoriei ca să fie puși la cale întru toate obișduirile, statornicindu-le învoiala ce o au făcută cu veșnicul stăpîn.

În urma cărei jalbe, judecătoria — intrînd în tractație în ființa amînduror părților împricinată, și a însuși veșnicului stăpîn — s-a plioforisit mai întîi de cuprinderea originalnicei învoiei, trecută în condica casei, rămasă de la răposatul vornic Ioan Greceanu, supt însăși iscălitura tîrgoveților, asupra îndatoririlor ce i-au așezat pe moșia Drăgușeni, întemeiată pe hrisovul domnului Ioan Sandu Sturza voievod din anul (lipsă). Pe același dar temei, pentru totdeauna rămîne statornică urmarea și socotința judecătoriei :

1-*iu*. Ca să lipsească pe viitorime orice asupra cu lăcomie va pași posesorul sau însuși veșnicul stăpîn în măsurarea coților pe fața uliței, să ne deie de la Judecătorie măsura de pe palma domnească, cu care să urmeze măsura la fieștecare dugheană, iar nu în alt fel.

2-*lea*. Pentru punctul rachiului și al păcurei, pe vremea viitoare, se va urma neclintit după punctul al 3-*lea* din învoiala veșnicului stăpîn, cu aceasta însă, să se întrebuinteze această plată din toată suma rachiului ce va intra în tîrg, iar nu și de la acei ce se vor



împărtăși a vinde cu paharul, tot din acea sumă plătită odată; nu mai puțin și pentru tăiatul cărnii, iarăși să se păzească după punctul al 4-lea din acea învoială.

Al 3-lea. Pentru punctul mortasipiei să se ieie după puncturile domnești, câte 8 parale, adică 4 parale de la vînzători și 4 parale de la cumpărători.

Al 4-lea. Datoriile ce s-au găsit drepte a hotărît ca să le plătească fără nici un cuvînt la vadele, însă 3.700 lei cele cu sineturi, iar cele fără sineturi, suma de 2.255 lei — de care însuși Pandichi n-a tăgăduit, mărturisindu-le de bune — să se socotească acuma îndată și să le plătească dacă creditorii nu vor voi să le mai aștepte.

Al 5-lea. Posesorii sau însuși veșnicul stăpîn va conteni de acum cu totul a lua din mărunțișurile ce vin în tîrg spre hrana norodului, din care pînă acum a obișnuit a lua, de vreme că nu se pomenește nicicum prin hrisov domnesc, și nici la învoiala cu tîrgoveții, afară numai de acele 8 parale de vitele vîndute și 4 parale de jugul a tot carul cu orice marfă de vînzare va intra în tîrg.

Iar pentru punctul ispășirii, de vreme ce ispășirea a fost de 14 chile, 11 dimirlii, și după hotărîrea de mai înainte a fost ca să deie în trei părți, adică 2 părți locuitorii mahalalei și a treia parte să o tragă în două, adică: jumătate posesorul și jumătate jăluitorii tîrgoveți; deci, pentru că și în alte pricini urmate cu locuitorii și cu posesorul este orînduit polcovnicul Costi Chebac întru cercetare, să se însărcineze și cu aceasta tot pe numitul Chebac ca să cerceteze, și dacă va dovedi că a luat de la tîrgoveți mai mult decît ceea ce s-a convenit, apoi să îndestulați pe jăluitori, fiind aceasta și cu mulțumirea amînduror părților.

6-lea. Și, înșfîrșit, mai cercetînd Judecătoria și punctul asupririi întru pășunatul vitelor tîrgoveților, și văzîndu-se că posesorul a apucat a opri pentru fînăț un loc de imaș, s-a hotărît ca ei, tîrgoveții, să nu poată intra cu vitele în acel loc — decît vitele lor se vor pășuna în anul acesta — pe unde merg și ale posesorului, iar pentru viitorime le va slobozi imașul ce din vechime l-au avut.

Drept aceea, de vreme că la tractație acestei pricini s-a descoperit întru adevăr că în vremea trecută posesorii s-au întins a trage din havaeturi peste legiuirea învoielii ce o au tîrgoveții la mîna lor de la veșnicul stăpîn — răposatul vornic Greceanu — asupra căroră deși a vroit Judecătoria după tot cuvîntul dreptății, a-i despăgubi, fiind împotriva și a bunelor rînduiei, dar, pentru că toate părțile s-au mulțumit a rămîne acelea uitate, și mai mult nepomenite, și-a unit și Judecătoria socotința ca mai mult să nu urmeze pretenție nici din partea tîrgoveților, nici din partea posesorului.

Iar pentru viitorime s-a hotărît să se îndeplinească toate legiuirile cuprinse prin această hotărîre a Judecătoriei, într-o unire cu glăsuirea acturilor de sus, de învoială, ce-s întemeiate pe hrisovi. Spre care sfîrșit să se scrie Pîrcălăbiei că în predmetul acesta — al întînderii peste aceste legiuiri din partea ori a posesorilor, sau a veșnicului stăpîn — să aibă privighere a nu se mai urma, și pe niște asemenea să-i oprească cu totul; totodată să se facă cunoscut vice-consulului chesarcraiesc, că condeiele de bani ce s-au dovedit drepte datorii ale lui Pandichi către tîrgoveți să-l îndemne a le plăti fără mai multă prelun-

gire, fiind îndestulă vreme de cînd sînt răbdători, și el nici o îngrijire n-a avut a se pune la cale.

Așadar, după socotința Judecătoriei și pe cuprinderea hrisovului și a învoielii, urmîndu-se întocmai nestrămutat de către posesori sau veșnicii stăpîni și de către locuitorii tîrgoveți, se vor chema în presudstfie ca să iscălească supt această opridilenie (sic) ; totodată, însă, tîrgoveților să li se deie copie încredințată de pe învoiala aflată în condica casei boierilor grecinești, pentru așezatul obicei în tîrgușorul Drăgușeni, pe care, spre neclintita ei strămutare s-a trecut în acturile Judecătoriei supt nr. 19.

Iscăliți, completul presudstfiei

### *Judecătoria ținutului Covurluiului*

În urma cererii unora din vechilii opștiei tîrgușorului Drăgușeni, făcută către Tribunal prin jalba înregistrată la nr. 2390, și conform încheierii Camerei, Judecătoria legalizînd această copie de practica scoasă întocmai după aceea aflată în condica unor asemenea din trecutul an 1833, o sloboade numișilor spre regulă, așa precum aceea ce li s-a dat atunci, fiind ruptă și neînstare mai mult de a fi purtată s-a oprit acum în tribunal.

Nr. 2038

1857, septembrie 7.

Iscăliturile și pecețile

Ed. <N. Irga> *Revista Istorică*, an. 1915, nr. 6, p. 118—121. Hrisovul de întemeiere este din 18 oct. 1823 (*Uricar*, XIX, p. 105—106).

## 107

*1833 iulie 10. — Jalba banului C. Botez către Sfatul Ocirmuitor, cerînd aprobarea pentru zile de tîrg și 10 iarmaroace pe an, la moșia sa Glodurile, ținutul Tecuci.*

Moșia mea Glodurile, de la ținutul Tecuciului, a căruia sat să află cu birul la ținutul Romanului, deși este între tîrgurile Prințipatului, însă cu depărtare, avînd pîră la Tecuci 12 ciasuri, pîră la Bîrlad zece, pîră la Roman opt, pîră la Bacău 6 ciasuri și două mari ape, Siretul și Bistrița, și fiindcă eu voiesc a deschide pe moșie zile de iarmaroace, căci nici sînt asămîne prinprejur, ca după vreme să se poată întemeia și tîrgușor, spre alișverîșul locuitorilor ce au de nevoie întru aceasta.

Rog pe înaltul Sfat ca pe temeiul Reglementului să se dei voe și poronci slobozite către cine se cuvîne, ca zile de tîrguire să fie luni în toată săptămîna, iar adunare de mai mari iarmaroace — zece pe an — în zilele însămnate mai jos : sf. Gheorghe, Înălțarea, sf. Ilic, sf. Maria Mare, Ziua Crucii, sf. Dimitrie, sf. Neculai, sf. Vasile, sf. Theodor, mijlocul postului mare.

Constantin Botez ban.

Octombrie 25. Secția III-a. Să se scrie Isprăvniciei ca să cerceze de nu smintește interesul megieșitelor țîrguri și proprietari, și să raportuiască.

Mare spătar.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 536. f. 6.

## 108

*1833 iulie 27. — Jalba locuitorilor din Țîrgul Ocna către Logofeția Justiției, prin care protestează împotriva încălcării locurilor de hrană ce le-au cumpărat de la șalgăii de acolo.*

Noi, pe temeiul vechilor așezămînturi, statornicindu-ne în acest țîrg, ne-am făcut acareturi și binale spre înlesnirile viețuirii noastre, unde, pentru că locurile trebuitoare de pășune și țarină ne erau de lipsă — fiind din vechime cuprinse de șalgăii ocnelor — așa, părintii și moșii noștri, prin bune învoieli, au cumpărat locuri de pe la șalgăii, unii de veci, iar alții în posesie, pe care locuri noi — clironomii — le-am stăpînit pîră acum nesupărați. Aseminea și unii dintre noi, tot de la ei am cumpărat locuri, unii în posesie iar alții de veci, plătindu-le în bani, după alcătuire.

Apoi, acum, un birău al șalgăilor, prin feluri de sfătuirii și îndemnări ce a făcut șalgăilor unindu-se cu toții în tărie, și cu de la sine putere, ne-au luat locurile în a lor stăpînire, din care, fînațurile cosindu-le, le-au și cărat pe la casele lor, iar locurile de sămănături le au în păstrare. Pentru care, noi, prin jaloabă tînguindu-ne către dumnealui cămărașul ocnelor, i-a adus întru înfătoșare și, pe temeiul documentelor ce avem, mai vîrtos că unii dintre dînșii cu o sută de ani mai înainte își au locurile vîndute de veci strămoșilor noștri, i-a îndatorit a nu se atinge de locuri, ci încă și finul ce au cosit să ni-l dei înapoi, la care îndatorire ei, adăpați fiind cu sfătuire de birăul lor, au răspuns că de porunca dumisale camarașului nu ascultă, nici locurile nu le vor da.

După care, nerămîindu-ne altă închipuire, plecați alergăm la bu-nătatea și ocrotirea cinstitei Logofeții, rugîndu-ne să iei în băgare de seamă tînguirile și obijduirile noastre și, de vreme ce ei, fără nici o rînduială a omenirii, au urmat aceasta, răpindu-ne locurile tocmai acum în vremea strîngerii producturilor, lăsînd a zice că în cuprinderea documenturilor ce avem, nici o dreptate nu au și că de au avut acest scopos, se cuvenea a ne spune mai dinainte, ca să ne putem căuta din vreme, sau a ne îngriji de hrana trebuitoare a omenirii și a vitelor noastre, pentru vremea iernii; precum și că, măcar acum, după ce ne-au răpît locurile, nu se supun nici banii a ni-i întoarce înapoi, ci întru o unire toți, ca niște sălbateci, se împotrivesc și judecății din care, firește, putîndu-se înțelege vîrvaria acestora și viețuirea ce poate urma între noi, megieșindu-ne cu ei, plecați rugăm pe cinstita Logofeție ca, ori pe temeiul documenturilor ce avem, prin o silnică

execuție să-i depărteze cu totul, dîndu-ne locurile în stăpînire, sau prin o asemenea să-i îndatorească a ne plăti acareturile și să fim slobozi a ne strămuta fieștecare pe unde vom găsi închipuirea viețuirii noastre; adăugînd încă a ruga plecați pe cinstita Logofeție, să aibă bunătatea a grăbi cu lucrarea întru aceasta ca să putem și noi din vreme potrivită a ne pune la cale de cele trebuitoare pentru hrana omenirii și a vitelor noastre, pentru vremea iernii ca nu, dimpotrivă, apucîndu-ne iarna fără nici o punere la cale, și lipsiți de toate, să ni se pricinuiască mai mare dărîmire și sărăcie.

De care, supuși, așteptăm milostivitoarea rezoluție de lucrare.

Gheorghę Stoica protoiereul, Iordache Șendrea, și împreună cu toți tîrgoveții.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 397, f. 40.

## 109

*1833 noiembrie 15. — Invoiala paharnicului Constantin Elefteriu cu locuitorii satului Orbeni, de pe moșia Stăești ținutul Putna, pentru ca boierescul să fie plătit în bani.*

Prin care mai jos iscălitul încredințez, ca să fie știut, că pentru zilele de lucru ce se cuvin a le lucra locuitorii satului Orbeni, de pe moșia mea Stăești după pravilele noului Așezămînt, pe valoarea locurilor de hrană și de locuință ce le-am dat, fiindcă ei, cei mai mulți sînt lucrători în feliuri de meșteșuguri: tăbăcari, ciubotari, olari și altele asemenea, după rugămîntea ce mi-au făcut, a-mi plăti în bani aceea ce nu vom putea alcătui pentru cuvenitele zile, am primit și eu, pentru mai bună înstatornicirea lor, a face o vremelnică alcătuire în bani. Și, dar, cu primirea amînduror părților, am făcut invoiala în chipul de mai jos arătat, care va avea urmare în curgere de cinci ani, începuți de la zi întii ghenar, anul următor 1833:

1-*iu*. Locurile de case și grădini, pe cît au cuprins fiștecarele, le vor avea tot asemenea și de aci înainte, fără a da dijmă din grădini.

2-*le*. Cîmpul de arătură cît se găsește pînă acum arat, fiind ca 140 pogoane, atîta să fie și de aicea înainte, iar să nu se rumpă mai mult loc din imaș. Și, măsurîndu-se toată arătura cu prăjina obișnuită a pogonului, 40 pogoane din acel loc vor rămîne pe sama și trebuința mea, din care am a da și preoților de la biserica de pe moșie locul trebuincios; iar celălalt loc de arătură, va rămîne pe sama locuitorilor spre a se împărți între dînșii după trebuință, supt îndatorire spre a-l lucra și a-l semăna la vreme, ca să nu-mi pricinuiască păgubire la dijma ce mi se cuvine; și să aibă a pune jitar pázitor țarinei în toată vremea, ca să nu se pricinuiască stricăciune de călcare de vite, căci vor fi răspunzători acelor păgubiri.

3-*le*. Locul cît este imaș din capul moșiei, de la drumul luminilor și pînă la gîrla ce este pe dînsul, a cărămîdăriilor, și pe din sus de

grajdul poștei, va rămîne tot pentru imaș — precum a fost și pînă acum — pentru hrana vitelor lor, mahalalei poștei, ce este tot pe moșia mea, și a tăbăcarilor care au umblat și pînă acum într-o cireadă cu vitele lor, iar vitele altor mahalale ale tîrgului nu vor fi slobode. Și pe locul de imaș ce este din gîrlă și pînă în arături, eu sînt slobod a învoi și pășunea boteilor de oi și miei, ce le aduc la căsăpiile tîrgului, ca să stei pînă vor tăie mieii; iar celălalt loc slobod, cît este din gîrla arătată spre cărămidării și cărămidăriile, rămîne a face eu ce voi voi cu dînsul, ca un veșnic proprietar.

4-le. Pe la casele lor, nu au voie a vinde nici un fel de băutură, fiind această dreptate legiuită numai mie veșnicului stăpîn al moșiei.

5-le. Fiiștecarile din acești locuitori, pentru locul locuinței sale, este dator a-mi plăti pe tot anul, cîte 24 lei, în cursul politicit; însă această plată va fi pentru acei ce vor avea locul casei și a grădinei pînă la 10 prăjini, măsurate cu prăjina legiuită, iar cei ce vor avea mai mult, vor spori plata după cîtimea locului, pe analoghia sumei de 24 lei; iar cei ce vor avea mai puțin nu vor putea pretendarisi a le împlini eu acea lipsă, căci nu se poate lua locul celui de alătura ca să se îplinească lipsa acelora, ci unii ca aceia vor rămîne mulțămîți în cît loc au apucat a cuprinde.

6-le. Pentru tot locul de arătură, cît rămîne pe sama lor, au a-mi plăti cîte doi sorocoveți, de tot pogonul pe an, și osăbit să dei și dijma din roadă, din 10 una, supt îndatorirea lor ca acei care nu vor lucra locurile bine și la vreme, să răspundă dijma după roada ce vor avea pogoanele acele bine lucrate.

7-le. Pentru toate vitele ce vor avea, să aibă a-mi plăti pentru imaș, de fiiștecare vită mare sau mică, cîte patru lei pe tot anul, afară de vitei și de mînzăți care au a se socoti doi drept o vită mare; iar pentru vitele locuitorilor din mahalaua poștii, cîți sînt pe moșia mea, precum și a mahalalei tăbăcarii care s-au obișnuit a paște pe acesti imaș, de-a pururea, împreună cu ale lor, rămîne ca eu să mă învoiesc osebit cu acei ale cărora vor fi vitele, și să aibă a paște și vitele acele împreună cu ale lor.

8-le. Banii ce au a da pe cuprinderea poncturilor de mai sus, se îndatoresc a-i răspunde ei pe tot anul, în două vadele, jumătate, adică la sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie, pentru a cărora adunare se îndatoresc ei a rîndui de-a pururea, la tot cîștiul, cîte un frunțaș, împreună cu vătavul meu, ca să strîngă banii cu izvod anume și să se silească a-i istovi toți la vadelile hotărîte, iar nu zăloage care nu sînt primite. Iar cînd vreunii din ei nu vor plăti banii la vadele și-mi vor pricinui supărare, atunci să fie desființată plata de bani pe viitoarea vreme pînă la împlinirea de cinci ani, și toți locuitorii de pe această moșie să fie datori a-mi lucra cîte 12 zile, după ponturile pravilelor legiuite, împotriva locului de hrană și de locuință, cît au după cuprinderea aceștii învoieli; rămîind a nu da ei, numai zilele de clacă și podvozile cuprinse în pravilă, împotriva lipsei de loc de fînaț ce nu am de ajuns a le da pe moșie.

Iscălit, Costandin Elefteriu paharnic.

*Privighetorul ocolului Milcovul de Sus cu cinovnicul Stărostiei.*

Această învoială fiind făcută și alcătuită cu buna primire a amînduror părților, în ființa și a noastră, rînduiți fiind spre aceasta cu porunca cinstitei Stărostii, cu nr. 8267, spre a se urma întocmai cele mai sus cuprinse, s-a încredințat și de către noi.

Iscăliți: Neculai Cioromelea; Spiridon Gârneață.

*Stărostia Putnii*

*1834, martie 15 zile.*

Această învoială, văzîndu-se sfîrșită cu primirea și mulțămirea amînduror părților, pe temeiul încredințării privighetoriului de ocol și a cinovnicului rînduit, se încredințează și de către Stărostie.

Iscălit: Comisul Mihai Mihalachi

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1026, f. 791 și 794

**110**

*1833 decembrie 18. — Jalba lui Vasile Roset către Sfatul Ocîrmuitor, prin care protestează împotriva aprobării de iarmaroace pe moșia Codăești, vecină cu moșia sa Pribești, ținutul Vaslui.*

După cererea urmată prin jaloaba ce am dat pentru adunarea de iarmaroace la moșia mea Pribești ținutul Vaslui, lămurindu-se Inaltul Sfat că cu asemenea nu se aduce nici o jignire la dreptățile megieșilor proprietari ci, mai ales, se înlesnesc locuitorii, îmi sloboade formalnica voie, făcînd cunoscut isprăvniciei de Vaslui — prin porunca din 13 august trecut nr. 7524 — ca să publicarisească urmarea hotărîrii dată spre cea deobștie știință, pe care temeuri, răzămîndu-mă fără nici o îndoială, am urmat simțite cheltueli, pornind pregătirea celor de trebuință spre înlesnirea sporirii ce s-ar fi putut aduce prin înființarea unor asemenea îmbunătățiri plecate către așa sfîrșit.

Și, în urmă, dumnealui vornicul Grigore Ghica, fără să lămurească Inaltului Sfat împiedicarea și paguba ce îmi pricinuește împotriva legiurilor pămîntești, fiind moșia dumsale Codăești mai într-un trup cu a mea, și-a luat asemenea voie a-și înființa iarmaroace, aducîndu-mi prin aceasta cea de istov împiedecare și simțitoare pagubă.

Plecat rog Inaltul Sfat să binevoiască — ca, în temeiul asezămînturilor, potrivit cu cea dintîi voie dată mie — să desființeze pe cea de al doilea, ca după cuviincioasă punere la cale să-mi pot afla îndestularea și despăgubirea mea.

Vasile Roset

1833 decembrie 29. — Logofeția Dinlăuntru este poftită de Sfat a cerceta dreptățile amînduror părților și a docladarisi Sfatului.

Suțu

Vasile Roset cere ca privilegiul ce s-a dat vornicului Grigore Ghica, de a face iarmaroace la moșia sa Codăești, din ținutul Vasluiului, să se oprească și să aibă lucrare numai al dumisale, avînd mai dinainte cișligată voie ca să facă iarmaroace la moșia numită Pribesți, tot din acel ținut, care se megieșește cu a dumisale vornicului Ghica.

<1834> ianuar 5. Secția a 3-a. Să se facă sprafcă și să se docladarisească pe ce temeiori s-a dat voie dumisale jăluitorului a-și avea iarmaroace pe moșie, și ce porunci au urmat pentru iarmaroacele dumisale vornicului Grigore Ghica.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f 1

111

1834 martie 8, Iași. — Adresa Secretariatului de Stat nr. 565 către Visterie, prin care se cere publicarea adunărilor de iarmaroace pe moșia Pungești, ținutul Vaslui, proprietatea lui Neculai Suțu.

Luminarea sa, beizade Neculai Suțu, pe lîngă jaloba ce a înfătoșat Sfatului Ocîrmuitoriu la 5 a curgătoarei luni, însoțind o copie de pe un hrisov din anul 1816 iunie 31, al domnului Alexandru Calimah voievod, încredințată de Divanul Judecătoresc, prin care se hărăzește dreptate proprietarului moșiei Pungești din ținutul Tutovei, ca, pe această moșie în curgerea unui an, să se facă șase adunări de iarmaroace <urmează zilele fixate>, și a lua, după rînduială, mortasipia de la vitele ce s-ar vinde în iarmaroace precum se urmează și pe la alte moșii boierești unde se fac asemenea adunări.

Și, arătînd că acest privilegiu a trecut către luminarea sa împreună cu arătata moșie de la socrul luminării sale, dumnealui vistiernicul Costachi Cantacuzino, rămînînd orighinalul la dumnealui vistiernicul, fiind cuprinzător și pentru iarmaroacele hotărîte — prin acela — a se face pe moșia Fîntinelele, a cerut a se porunci publicarisirea după cuviință, prin dregătorii ținuturilor, spre obștească știință și întemeierea acestui privileghiu.

Sfatul, la tratația făcută în presudsfie, luînd în privire cuprinderea pomenitului hrisov care sprijinește dreptățile cererii dumisale Suțu, a încuviințat-o și, totodată, a încheiat socotință ca Departamentul acela să sloboadă poruncile cuviincioase pentru statornicirea urmării iarmaroacelor la vremile hotărîte prin hrisov, și a se publicarisi aceasta spre obștească știință.

Despre care, Secretariatul are cinste a face cunoscut acelui Departament pentru cuviincioasa punere în lucrare.

Gh. Suțu

*Martie 8. Secția III-a, spre întocmai urmare.*

Indescifrabil

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 11

## 112

*1834 aprilie, Iași. — Docladul Vistieriei asupra celor constatate la cercetarea făcută în neînțelegerea dintre proprietarii moșiilor Codăești și Pribești, pentru zilele de țîrguri și iarmaroace.*

Potrivit cu rezoluția din 5 ianuarie pusă pe jalba dumisale Vasile Roset către Sfatul Ocîrmuitor, cuprinzătoare spre a se desființa iarmaroacele ce s-au făcut de către dumealui vornicul Grigore Ghica la moșia dumisale Codăești, din ținutul Vaslui, fiindcă se pricinuiesc împiedecări și păgubiri iarmaroacelor alcătuite de dumnealui mai înainte, la moșia dumisale, Pribești, tot din ținutul Vasluiului, fiind cu apropiere o moșie de alta.

Făcîndu-se sprafcă, se lămurește că după oțnoșenia Postelniciei din 18 iulie 1833, cu nr. 3417, cuprinzătoare că Sfatul (asupra jalbei primită de la dumnealui Vasile Roset, prin care cere a i se da voie de a face adunare de țîrg, în toate duminicile la moșia Pribești, și osebit opt iarmaroace pe an) a încheiat socotința a se cerceta de către Visterie și, dovedindu-se că cu facerea acestor iarmaroace nu se jignesc dreptățile megieșilor proprietari, și că sînt folositoare a fi acolo, să se dea voia cerșută de dumnealui Roset prin facerea și de publicație.

Scriindu-se de către Visterie, Isprăvnicii Vaslui, cele de cuviință, s-a primit raportul din 10 august cu nr. 3810, că — după cercetare — nici o jignire nu se face dreptăților megieșitelor proprietăți cu facerea iarmaroacelor și zilelor de țîrg la moșia Pribești, și că este de folos și înlesnire *neguțitorilor și locuitorilor*. După care s-a dat voie, prin cartea Visteriei din 13 august, cu nr. 7524, către Isprăvnicia Vasluiului, pentru înființarea acestor iarmaroace, iar după oțnoșenia Postelniciei, tot din 18 iulie 1833, cu nr. 3418, cuprinzătoare că Sfatul (asupra înscrisului dumisale vornicului Grigore Ghica prin care cere a i se pozvoli adunare de un număr de iarmaroace) a încheiat socotința a se cerceta de către Visterie de nu cumva s-ar jigni dreptățile megieșilor, și de descoperire să se docladarisească spre hotărîre.

Scriindu-se asemenea de către Visterie, Isprăvnicii Vasluiului, cele de cuviință, s-a primit raportul din 21 sept. cu nr. 4367, cu alăturare și a raportului privighetorului de Crasna, cuprinzător că dumnealui Vasile Roset ar fi dat răspuns că, fiindcă dumnealui a statornicit iarmaroace la moșia Pribeștii, după voia ce i s-a dat, apoi cu facerea iarmaroacelor la Codăești, se face jignire iarmaroacelor dumisale,



nefiind depărtare de la Pribești pînă la Codăești mai mult decît un sfert ; asemenea și stăpînitorii moșiilor mănăstirii Dobrovăț, că dumnealui vornicul Ghica pînă nu va mîntui judecata cu mănăstirea, nu poate face asemenea iarmaroace, fiindcă moșiile mănăstirii ar fi mergînd cu stăpînirea pînă în casele Codăeștilor.

Docladarisindu-se Sfatului, prin docladul din 26 septembrie cu nr. 8768, s-a primit oțnoșenia Postelniceii din 9 octombrie 1833, cu nr. 3664, cuprinzătoare că Sfatul dă dreptate dumisale Ghica a face iarmaroace la zilele care pe la alte megieșite moșii nu vor fi iarmaroace ; după care, pentru că și la Pribești adunarea zilei de țîrg este duminica, și asemenea și la moșia Mirceștii, ce este cu apropiere de alte moșii, și pentru că și dumnealui vornicul Ghica cere a avea la Codăești zi de țîrg, duminica, s-a docladarisit dumisale marelui vistiernic, și luîndu-se hotărîre prin rezoluția din 5 noiembrie, că duminica nefiind zi însemnată de iarmaroc, ci numai zi de țîrg, se încuviințează și dumisale vornicului Ghica, tot duminica ziuă de țîrg. S-a și slobozit voie prin cartea Visteriei din 6 noiembrie supt nr. 9770, către Isprăvnicia Vaslui a face și dumneasa 12 adunări de iarmaroace pe an la Codăești și zi de țîrg, duminica, care iarmaroace nu sînt tot în zilele ce sînt la Pribești. În acest chip fiind urmarea aceștii pricini jos iscălitul cu supunere docladarisește.

Șeful secției a 3-a, indescifrabil comis

*Mai 4.* Se va face doclad la Sfat, arătînd că iarmaroacele sînt alcătuite cu deosebite zile, la fiiștecare loc, iar ziua de țîrg, nefiind încălcată de iarmaroace, poate fi și la amîndouă locurile tot duminica.

Semnat, indescifrabil

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537. f. 2

## 113

*1834 septembrie 5. — Copia cererei Anicăi Buhuș către Domnie, de a i se hărăzi un așezămînt la moșia Bodești, ținutul Neamț, asemănător cu al altor țîrguri.*

Răposatul soțul meu, Teodor Buhuș, la anul 1823 octombrie 3 cu înscris-alcătuire a adunat un număr de locuitori, neguțitori pe moșia unde este așezarea numită Bodești, la ținutul Neamțului, la care de atunci și pîră astăzi, din vremi în vremi, s-a sporit adunarea. Și, pentru că la această adunătură — ca o slobozie spre a se întemeia pe viitorime — s-a jărtvit, din partea soțului meu și a mea, cu sincatavasis, și pe vreme de 10 ani, un ușor așezămînt — cum se lămurește din înșeși acele hîrtii de alcătuire după vremile de atunci — care așezămînt, țîrgoveșii vor a-l avea de veșnic, fără a privi că a fost pe o vreme ; și acele de față vremi, de acum, care trag după sine felurimile de asemănări în cele de acum cu cele trecute, pentru aceasta, fiindcă, pe de o parte mă

aflu împovărată cu sarcina văduviei și cu pitrecire plină de stinahorie și supărări, iar pe de altă parte, apoi și muștrată de cugetul părintesc și pravilicesc, despre drepturile orfanilor mei copii, de a nu se părăgini în viață aflindu-mă eu — cu umilință — fac rugăminte măririi voastre ca să poruncească locului cuviincios, a mi se statornici un așăzămînt potrivit ca la alte de asemenea țîrguri; unde nici casa mea pe viitorime să rămîie în obijduire, din pricina acelei părintești nebăgări de seamă, cum nici neguțitorii însărcinați peste cuviință și peste dreptățile cele întemeiate prin Organicescul Reglement. Și va rămîie spre pomenire înalt numele măririi voastre.

Pentru întocmai,  
Moldovanu

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 129.

## 114

*1834 septembrie 18. — Jalba Eufrasinei Calimah, de a i se pune în aplicare privilegiile existente pentru moșia Stănisăști, ținutul Tecuci.*

La moșia Stănisăști, din ținutul Tecuciului, am avut statornicite zile de iarmaroace în toate duminicile și sărbătorile însemnate, cu care își înlesneau neguțitorii și locuitorii megieșitelor moșii și însuși acei de pe Stănisăști; iar acum, la intrarea iarăși în stăpînirea acestii moșii, le-am găsit dărămate aceste dreptăți a iarmaroacelor, din nepur-tarea de grijă a foștilor proprietari și posesori.

Pentru aceasta, plecată rog pe înălțimea voastră ca să porun-cească locului cuviincios a mi se înnoi zilele de iarmaroace, precum mai înainte au fost, și a se statornici acest privilegiu după obiceiul păzit și la alte asemenea sate și țîrguri.

Pentru întocmai,  
Moldovanu

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 114

## 115

*1834 noiembrie 27. — Ciorna docladului nr. 8240 trimis de Visterie la Sfatul Ad-tiv, cu propuneri asupra drepturilor Anei Buhuș din veniturile țîrgușorului său, Bodești din ținutul Neamț și statornicirea unui așeză-mînt după modelul celui de la tg. Sulișoia.*

Potrivit cu cuprinderea oțnoșeniei Postelniciei din 7 octombrie, supt nr. 835, atingătoare de cererea dumneai vornicesei Anica Buhuș,

pentru statornicirea aşezămîntului tîrguşorului înfiinţat pe moşia dumisale, Bodeşti, din ţinutul Neamţ, Visteria, cercetînd împrejurările acestei pricini, s-a lămurit din documenturile înfăţoşate de dumneai vorniceasa următoarele :

1-*iu*, că prin două hrisoave, unul al domnului Calimah din 1819 mart 9, şi altul al domnului Sturza din 1823 aprilie 7, se hărăzeşte dumisale 6 adunări de iarmaroace pe an, precum şi zi de tîrg, duminica, la moşia dumisale Bodeşti, din ţinutul Neamţului şi, pe lângă venitul acel obişnuit al iarmaroacelor şi zilelor de tîrg, după rînduiala urmată şi la alte moşii boiereşti cu asemenea adunări, i se întăreşte şi venitul mortasipiei, cîte 24 bani noi de toată vita ce se va vinde, şi vînzarea vinului şi a rachiului a fi numai a dumisale, precum şi 20 dugheni făcute cu cheltuiala dumisale, să fi apărate de banii ajutorinţii şi toate orice dări şi angării.

2-*lea*. Că prin hîrtia dată răposatului boier aga Teodor Buhuş — soţul dumneai vornicesei — la anul 1823 octombrie 3, de către Iancu Copel, evreu şi alţi doi vechili, numindu-se şi din partea altor ai lor, ce au voit a se aşeza în acest tîrguşor după înscris vechilimea evreiască, s-a alcătuit a se aşeza pe vreme de 10 ani, după osebit înscris făcut deodată, iar după împlinirea acestor ani să se urmeze precum la tîrgurile Suliţoiaia sau Herţa.

3-*lea*. Că prin hîrtia de învoială din 1823 octombrie 3, iscălită atît de răposatul Buhuş cît şi de o seamă de neguţitori, se alcătuiesc ca adetiul locului de rachiu şi la toate altele, să se plătească precum vor fi aşezaţi neguţitorii din tîrgul Suliţoiaia, afară numai de bezmănul vinului care să fie cîte 9 parale de vadră, şi bezmănul păcurei care să fie în jumătate precum ar fi la Suliţoiaia.

Apoi, luîndu-se în băgare de seamă că — după înscrisul de învoială, iscălit de răposatul Buhuş şi neguţitori, care este săvîrşit în urma hrisoavelor — dumneai vorniceasa nu are dreptate a cere alt aşezămînt, decît acela al Suliţoiaiei, s-a cerut de la dumnealui căminarul Spiru, proprietariul Suliţoiaiei, aşezămîntul ce are cu tîrgoveţii de acolo ca să se alătoreze împreună cu toate celelalte documenturi atingătoare de pricină, spre cea din partea sa hotărîre, făcînd luare aminte Sfatului că Copel evreul cu toţi cîţi se vor dovedi că l-au împărtinicit prin vechilime a-i face osebită alcătuire, rămîne în datorire a se alcătui acum din nou cu proprietarul după aşezămîntul Suliţoiaiei sau a Herţei — cum va voi proprietarul — căci cei zece ani ai învoielii s-au sîrşit.

Arh. St. Iaşi, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 134—135

## 116

*1835 ianuar 15. — Porunca Vistieriei nr. 396, către Isprăvnicia Vaslui spre a face publicaţiile necesare în vederea deschiderii unor iarmaroace în cîteva localităţi de pe graniţă.*

Luîndu-se în băgare de seamă că neguţitorii de aici, ce se neguţătoresc cu vite de negoţ, din pricină că aice nu sînt statornice iarma-

roace pe la locurile și vremile cuviincioase — pentru această trebuință, fiind siliți a se duce înșiși ei cu vitele spre vânzare pe la iarmaroacele din staturile Austriei, întâmpinând feliuri de greutate la ducerea vitelor prin locuri necunoscute lor, dar apoi și simțitoare păgubire, din greutatea cheltuelilor ce urmează — s-a socotit ca spre înlesnirea și ferirea neguțitorilor despre acestea, să se înființeze și aici un număr de iarmaroace de vite, la granițele țării, potrivit cu acele ale Austriei și cu vremea în care pot fi vitele gata spre vânzare și anume: șase la Tîrgul Nou, la 15 april, 15 mai, 1 iunie, 29 iunie, 15 august și 8 septembrie; unul la Cornul Luncii la 20 iulie, și patru la Mamornița, la 24 iulie, 25 august, 28 septembrie și 22 octombrie.

Apoi, așa precum acum Postelnicia, prin oțnoșenie din 31 dechembrie cu nr. 1453, însemnează Visteriei că această împrejurare, aducîndu-se prin anaforoa Sfatului, la cunoștința preînălțatului domn, și care întărîndu-se spre urmare întocmai s-a și împărțășit Cezarocrăeștii Aghenții — pentru lucrarea cuvenită în parte ei, spre înștiințarea neguțitorilor din staturile Austriei, de asemenea înființare de iarmaroace — scrie și Visteria acei Isprăvniceii ca îndată să publicarisească și ea această punere la cale, prin țîrgurile și cuprinsul acelu țînut, spre înștiințarea tuturor de opștie și îndemnarea ca la zilele însămnate, să se adune cu vitele la locurile însemnate; care publicații, adevărite în dos de ascultători, să se pristavlisească apoi Visteriei cu raportul Isprăvniceii, fără pierdere de vreme, spre a să vedea lucrarea păzită din parte Isprăvniceii.

Iar acum, răspuns de primirea cărții.

#### Marele vistiernic (nesemnat)

Să se facă publicații în tot cuprinsul țînutului, pe la ocoale și în țîrg, și Departamentului răspuns de primirea și punerea în lucrare, iar la vreme, adunîndu-să publicațiile de pe la ocoale și țîrg, se vor trimite cu raport.

Arh. St. Iași, Tr. 726, op. 813, dos. 1800, f. 1.

### 117

*1835 februarie 21. — Porunca nr. 2751, trimisă de Departamentul Treburilor Dinlăuntru la Isprăvnicia Dorohoi, pentru alungarea unui tulburător din Tîrgul Nou, din acel țînut.*

Neîncuviințatele urmări și împotrivrile care fără curmare au arătat la driturile proprietății, evreul viețuitor în Tîrgul Nou, Marcu Zaharia, care a cutezat a aduce și o carte de afurisenie asupra celorlalți jidovi viețuitori acolo, Departamentul, după descoperirile făcute prin cercetarea de la fața locului, prin anaforoa de supt nr. 546 aducîndu-le la cunoștința prea înălțatului domn, înălțimea sa, prin buiurdiul din 30

ianuarie nr. 213, hotărăște : „fiindcă numitul Marcu Zaharia s-a dovedit tulburătoriu liniștii Tîrgului Nou, prin uneltirile și îndemnările sale către ceilalți, spre a nu urma îndatoririle către proprietar, se va depărta din acel tîrg și prin Cezaro-Crăiasca Agenție să se dei peste hotară“.

Așa dar, această hotărîre a înălțimii sale, Departamentul făcînd-o cunoscută Cezaro-Crăeștii Agenției — ca să poruncească starostelui ei, aflător acolo, pentru întocmai urmare — totodată însemnează și acei Isprăvnicii, poruncindu-i ca îndată după primirea aceștea, să strămute pe numitul jidov de acolo, pe care să-l dei starostelui Cezaro-Crăeștii Agenției, spre a-l da și acela peste hotar.

Canta mare logofăt

Să se facă grabnică lucrare prin privighetorul de Berhomet

Arh. St. Iași, Tr. 447, op. IV/485, dos. 74, f. 1.

## 118

<1835> martie 22. — „Copie după jalba obștiei tîrgoveților adunați la moșia Brătești, a dumisale băneșei Ileana Pătrașcu, de la ținutul Sucevii, către prea înălțatul domn, din 22 mart“.

Înălțimea voastră vă veți pliroforisi din alăturatele două copii, una după învoiala săvîrșită de proprietarii pomenitei moșii, spătarul Costandin Negre și banul Ioan Patrașcu, întărite pe toată forma, în cuprinderea mai jos însemnată, adică :

1. Pe tot locul cît trebuie, să plătească bezmăn.
2. Dughenile, cum trebuie a se măsura.
3. Havaietul ce trebuie să plătească pentru băuturi.
4. Pentru mahalagii tîrgului.
5. Pentru facerea binalelor.
6. În pricina căsăpiilor.
7. În pricina velnițelor și berăriei.
8. Pentru venitul cotului de pe vase.
9. Pentru imașul locului tîrgului.

(Alăturările pomenite sus, nu s-au primit în Secretariat).

10. Pentru căsăpii.
11. Pentru școală și mormînturi și feredeu.
12. Pentru epitropie, breasla ce se vor alege, pentru trebuințele tîrgului.
13. Pentru piațul tîrgului de vite.
14. Pentru scutirea acelor ce nu vor voi a avea dugheni în uliți.
15. Să nu fie volnici a lua din tîrg, fără voia negustorilor, cai pentru particularnice trebuinți.
16. Fieștecare dugheană se îndatorește să dea cîte un clapon.

17. Carele din neguțitori nu va urma cu plata bezmănelui la vadea hotărîtă, volnici să fie stăpînii a le scoate dugheana la mezat, a acelor împotriviitori, spre îndestularea alcătuirii noastre.

Prea înălțate doamne, toate cele prin ponturile mai sus cuprinse, s-au urmat cu toată deplinătatea, atît din partea proprietarului moșiei, precum și de către noi — jăluitoarii. Dar fiindcă hrisovul procatohului înălțimii voastre glăsuiește ca acea întărire să se îmbunătățească și de viitorii domni, plecat ne rugăm ca să vă milostiviți a porunci locului cuviincios, întărirea pomenitului hrisov, pentru care va rămîne vecinică și neștearsă pomenire înălțimii voastre.

Pentru întocmai,  
Moldovan

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 52, 55.

119

*1835 <martie 31>. — Copie de pe jalba Elenei Pătrașcu, născută Negre, adresată Domniei în legătură cu neînțelegerile ce are cu tîrgoveții din Brătești, ținutul Sucevei.*

Jumătate din moșia Brăteștii de la ținutul Sucevii, ce o am zestre de la părintele meu, răposatul paharnic Ioan Negre (iar cealaltă jumătate de moșie este a fratelui meu, dumnealui spătarul Costache Negre) și la anul 1825 venind cîțiva neguțitori jidovi, cerînd ca să se facă tîrg pe acea moșie, s-a plecat și bărbatul meu, banul Ion Pătrașcu, unindu-se cu fratele meu Costache și au făcut și alcătuire cu neguțitorii, ca să plătească cite 4 lei de stîngen pe fieșcare an; care jidovi îndată după această alcătuire au și prins peste 900 stîngeni, și nădăjduindu-se că dacă au prins 900 stîngeni, în doi-trei ani putea să se întemeieze tîrgul și să se sporească venitul moșiei. Pe acea alcătuire, în vremea fostului domn Ion Sturza, au făcut și hrisov domnesc.

O seamă începînd apoi a face binale, de la jumătate de an au început unii a-și lepăda țidulele de locurile ce prinseseră, și alții a lăsa binalele urzite, care stau de atîția ani și s-au și stricat și nici bezmăn n-au plătit, rămîind acum numai 430 stîngeni care plătesc bezmăn.

Prea înălțate doamne, cînd s-a alcătuit tîrgul, orînda satului se vindea pe an 1200 lei, acum, după cum s-au suit toate veniturile moșiilor, putea să ajungă și peste 2000 lei. Iar tot venitul ce se ia de pe bezmăn, nu cuprinde nici venitul orînzii; osebit că după acea alcătuire mai stăpînesc jidovii o bucată de loc, avînd ei peste 200 capete vite; și mai au locuri de școală, de feredeu și pentru îngroparea lor, pe care nu plătesc nimic. Și, pe lîngă aceste păgubiri, mai urmînd și aceasta că bărbatul meu fiind singur pe locurile ce prinseseră jidovii, a făcut și opt dugheni și un han cu patru odăi și cu pivniță de piatră, cu care a cheltuit 1200 lei, luînd banii cu dobîndă mare și banii nici pîră acum

nu sînt plătiți toți, și dughenile stau afară de tîrg, pustii, neavînd nici un folos. Văzînd cea de istov sărăcie, în anul acesta s-a apucat și le-a mutat în alt loc, care a mai cheltuit încă peste 5000 lei.

Prea milostive doamne, acești jidovi râmeși, ajutîndu-se cu depline folosuri, ce le dă alcătuirea făcută de bărbatul meu și de fratele meu — cei înșelați de vicleana lor închipuire — ei făcînd un însemnat alișve-riș prin vînzarea băuturilor, a păcurii și altele; și eu, nenorocita, înșe- lată privind, pe de o parte moșia noastră împilată de dînșii, pe de alta și folosul de la dînșii, cîți au rămas, că nu se suie decît pîră la suma de 1250 lei — pe în partea mea — nădejdea mea după dumnezeu, pri- vește la acea din partea înlțimii voastre, milostivnică îndreptare. Căci această alcătuire, făcută de bărbatul meu, cu cei mai mulți jidovi — din care au rămas o parte numai, — au înălțat strîmtorirea casei mele pîră la deznădăjduirea cea mai de apoi.

Împreună cu toată familie, căzînd cu lacrimi la înalta iubire de omenire a înlțimii voastre, mă rog ca, precum sînt alcătuite alte tîr- guri pe moșii boierești, asemenea să se îndatorească și acești tîrgoveți a se alcătui pentru vînzarea băuturilor și altora, spre a mi se putea spori folosul care este nesimțit către dînșii și simțitor către greutatea casei mele. Și va rămîne veșnică pomenire înlțimii voastre.

Pentru întocmai, D. Cracti

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 38

## 120

*1835 aprilie 19, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de M. Sturza voievod, în urma judecării Episcopiei Roman cu tîrgoveții din acel oraș, pentru drepturile ce le au în moșia tîrgului care a fost domnească.*

Obștescul nostru Divan, prin anaforaua din 30 a trecutei luni mar- tie, de supt nr. 528, ne-a înștiințat că opștia tîrgoveților locuitori în lîrgul Romanului — prin jaloba ce au dat domniei mele la 22 octombrie a trecutului an 1834 — tînguindu-se că din documenturile ce după vre- me ar fi cîștigat sfînta Episcopie a Romanului, pentru moșia acelu tîrg, s-ar înțelege că mai din învechime, în o urmare a dreptăților, s-ar fi stăpînit de către cei după vreme locuitori și neguțitori ce s-ar fi aflat locuind pe dînsa, cu osăbit privileghiu, adică de către moșii și stră- moșii lor, fără să fie supuși vreunei dări, atît din vatra tîrgului, cît și din cîmp. Și că precum în pămîntul acesta, pe aceeași vreme, ar fi fost ne curmate prăzi și răscoale, s-ar înțelege că din aceleași împrejurări, do- cumenturile ce ar fi avut ei pentru acele dreptăți s-ar fi pierdut; și că cei în urmă luminați domni, văzînd stăpînirea tîrgoveților fără supune- rea vreunei dări și fără documenturi asupra acelor dreptăți, ar fi făcut miluire sfintei Episcopii și i-ar fi supus unei lămuritoare dări pe fiește- care an, atît din vatra tîrgului, cît și din cîmp; precum, între alte do- cumenturi ce ar avea Episcopia și ei, mai cu lămurire s-ar fi arătînd în

ispisocul domnului Constandin Mihail Cehan Racoviță voievod, din anii 7261 mai 2, pe care l-ar fi înfățișat sfânta Episcopie între dovezile ei, la judecata ce ar fi avut în anii 1799, avgust 28, și s-ar fi trecut în anafora de atunci, întărită de domnul Costandin Alexandru Ipsilante, prin care s-ar fi hotărît că acei ce au lazuri sau locuri de fînaț pe moșia tîrgului să și le ție, dînd Episcopiei numai zăciuală; și că acei după vreme episcopi, după ce ar fi văzut dobîndirea unor asemenea dreptăți și anerisirea celor din învechime, ale tîrgoveților, tot s-ar fi aflat în nemulțumire.

Și, pe de o parte, din vreme, ar fi tras cîmpul supt a sa stăpînire, iar pe de alta ar fi mișcat cu sporirea a cîte un mic obicei, prin oamenii ce avea însărcinați întru ale acestei moșii, începînd întii de la întăritura zapiselor de vecinică vînzare a locurilor și a binalelor de pe vatra tîrgului, către jidovi și apoi către alții, măsuri și împărțiri de locuri, luări și dări de la unul la altul între megieși, ca cum ar avea-o legiuită în urmarea dreptăților altor moșii, fără a se uita că întru aceasta ar fi cu totul stăvilisită. Căci ei, în dreptate, i s-ar fi lămurit venit peste care n-ar avea cea întindere, nici cu stăpînirea, nici cu sporirea, și că ar fi urmat și facerea de formalnice vînzări a venitului a toată moșia, muștereiilor ce după vreme se găseau, care de o dată ar fi închiptuit a-i supune a plăti dijma în bani, potrivit cu zeciuală, fără a le trece lor prin cuget că aceasta ar fi pentru viitorime urmare de împilare; și că din an în an ar fi început a-i sui la preț pînă cînd, în sfîrșit, de la intrarea casnicului Episcopiei — paharnicul Gheorghe Mardare — posesor, din sporirea prețului ce a sporit cu zeciuală, să-răcimea astăzi s-ar găsi pieritoare de foame.

Și că, pre lîngă acestea, tot de către numitul paharnic s-ar fi făcînd arătura în singur folosul său, pe o însemnată parte de loc, pînă în marginea tîrgului, cerînd ca, din porunca domniei mele, să li se deie locuri de arat cu dijma în natură, căci în bani prețul ce li s-ar fi cerînd nu ar fi în stare a plăti. Și, apoi, în cuprinderea ispisocului din 7261, să fie puși la cale de a se opri pe Episcopie a face arături și a-și mai pășuna vitele sale, sau de a mai învoi și din cele străine, mărghinindu-se numai ca la vremea convenită să rînduiască a-și strînge venitul ce i s-ar fi legiuit, atît din vatra tîrgului cît și dijma din cîmp, după vechiul obicei.

Domnia mea, prin rezoluția însemnată pe această jalobă, poruncind Sfatului Ocîrmuitor ca să cerceteze titlurile cererii jăluitorilor, și prin anafora să facă cunoscut spre hotărîre, la 29, tot ale acelei luni, numiții tîrgoveți, arătîndu-se cu osebită jalobă — de-a dreptul și către Ocîrmuitorul Sfat — cu cerere ca să li se cerceteze aici hrisoavele ce au, fără a fi trebuință de a se rîndui comisie la fața locului. Și așa, prin adresul din 3 noiembrie, s-a și făcut cunoscut preaosfinției sale episcopului, ca la 5 a aceleiași luni, ori însuși să vie, sau vechil să trimită cu documenturile ce va fi avînd a Episcopiei; și prin răspunsul ce face Sfatului la 6 noiembrie, a cerut a i se împărțăși copie de pe jaloba tîrgoveților, spre a-și putea găti documenturile atingătoare de pricină.



Și deși s-a urmat aceasta, târgoveții însă cu osebită jalobă mai adăugînd a se jălui domniei mele asupra Episcopiei, prin rezoluția însemnată pe aceeași, poruncind Sfatului ca pînă se va da cea desăvîrșită hotărîre în pricină, să se împuternicească pe dinșii în împărtășirea acelor folosuri, așa precum în anul 1833 s-ar fi păzit urmarea.

Iar după altă osebită jalobă ce au mai dat și către Sfat, la 18 ghenar a anului curgător, cu însoțit izvod și a deosebitei pretenții, din însăși a ei cuprindere, lămurindu-se Sfatul că acea zisă samavolnicie și-a avut începutul mai înainte de anul 1833, a încheiat că pricina nu atîrnă decît de o judecătorească lămurire — ca o de mai înainte împre-surare — și așa, cu adresa din 14 martie, della acestei pricini, prin Logofeția Dreptății s-a și recomenduit Divanului Domnesc spre cercetare, unde prin Logofeția Dreptății fiind îndreptată și jaloba preaosfințitului episcop ce a dat domniei mele la 2 decembrie a anului trecut 1834, în cuprindere că la jaloba târgoveților de Roman, pentru care ar fi și chemat, apărările și cererile Episcopiei sînt acestea :

— că pămîntul ce ar cuprinde documenturile Episcopiei se desparte în trei părți, care toate ar avea epohurile dăruirii lor și semne în măsuri, întru despărțituri, pînă ce s-au unit toate cu toate dreptățile lor întru una și aceeași proprietă Episcopiei Romanului ;

— și că partea întii cuprinde locul dănuit Episcopiei Romanului din vremea zidirii sale, după documenturile de la nr. 1 pînă la 32, între care ar fi și trei hotarnice întărite de domni în semne vii și astăzi față ;

— partea a doua ar cuprinde locul domnesc de 3000 stînjeni pe care se află și vatra târgului, alătura, pe din sus de locul pomenit la partea întia, a căror stînjeni, dijma încă de la anii 7189 s-ar fi dăruit Episcopiei, iar apoi pe la anii 7261, pe lîngă dijma i s-ar fi afierosit și tot locul acelor stînjeni, 3000 stînjeni, afară de vatra târgului, dîndu-se în deplina și vecinica stăpînire precum ar dovedi documenturile de la 7220 pînă la 7261 ;

— partea a treia ar cuprinde vatra târgului care pe la anii 7264 s-ar fi dat ca un schimb Episcopiei, împrotriva a 1260 stînjeni din suma de sus pomenită de 3000, pe care domnul Racovița voievod, zidind mănăstirea Precista în Roman, îi ia de la Episcopie, dîndu-i mănăstirii zise, iar Episcopiei îi dă spre despăgubire, în schimb, precum s-a zis, vatra târgului cu tot venitul.

Și că împreunîndu-se această proprietă, încheгатă din acele mai sus trei părți într-una, s-ar și întări moșia cu tot venitul din tot locul, în veci, nestrămutată, ca o dreaptă ocină cîștigată de danie și schimbătură, precum documenturile de la o depărtată învechime, a celor întii cîțori pînă la anii 1776, ar statornici aceleași nerășluite dreptăți a Episcopiei.

Și, după aceste mai sus însemnate și pomenite documenturi ce le va înfăoșa cu opise, va arăta și cele ce au mai urmat după acelea, care pentru nepotrivirea ce ar avea cu cuprinderea dreptăților ce ar statornici vechile și începătoarele documenturi, și pentru anerisirea ce ar fi făcînd între ele, una ulteia, Episcopia — fără a le da cu primirea sa vreodinioară greutatea care firește nu ar avea-o (căci următoare

fiind, ar fi trebuit să nu se depărteze de prințiipiul învechitelor testamenturi a dreptăților Episcopiei) — le-ar înșira numai spre a nu se socoti că, doar, îngrijindu-se de cevaș nevrednic ei, n-ar fi voit a le arăta ; căci proprietaua Episcopiei fiind dovedită din acturile vechi, apoi, după dreptate ar și nădăjdui că nu se va deosebi de pildele urmării unei așa proprietăți, în acea de astăzi privire pe la fețele ce se îndestulează de niște asemenea, care și prin noul Așezământ s-ar fi satornicind. Asupra căreia urmează rezoluția domniei mele în cuprindere că fiind în mijloc acturi judecătorești ale Divanului, și hotăriri domnești, să se ia în cercetare încît privește de ramul judecătoresc. La 21, a adaos și vechilul Episcopiei cu jalobă, cerînd a i se aduce întru împlinire însemnata rezoluție.

Și așa, în urmarea poruncii domniei mele, la 23 a trecutei luni martie, întru stăruirea de față a dumisale spătarului Grigore Done, împuternicit vechil prin vechilimeaua din 25 noiembrie, din partea obștiei tîrgoveților din Roman, precum și a dumisale paharnicului Gheorghe Mardare, iarăși vechil — din partea sfintei Episcopii — s-a luat pricina în tractație, și, mai întii, cerîndu-se de la vechilul tîrgoveților dovezi asupra arătării și cererii ce fac prin jalobă, pe lîngă opis iscălit pe formă a înfășoat următoarele :

1-*iu.* 7151, martie 8. Zapis prin care un Țogoia cu fimeia sa au vîndut un fînaț peste Luța, alătura cu fînațul lui Dajbot și a lui Mihăilă Burghel; așijderea și Ioana cu fiul ei Ionașcu, încă au vîndut jumătate din acest fînaț unui Dumitrașcu fiul Onicăi, drept 15 zloți.

2-*lea.* 7166, februarie 10. De asemenea, zapis prin care un Vasile fratele lui Ursu, fiul lui Grigorie Pleșa din tîrgul Romanului, a vîndut fratelui Ursului un fînaț la Luța în hotarul Romanului, de la care a luat un cal și un friu drept 30 lei.

3-*lea.* 7184, aprilie 4. Zapisul din partea lui Grigore cu Dumitrașcu Copilul, cuprinzător că ei fiind chezăși pentru un Lupul fiul lui Vartolomei, către Zaharia armanul — căruia îi era dator cu 30 lei bătuți — și ne avînd de unde plăti, după hotărîrea judecătii ce au avut între dînșii, i-au dat un loc de casă în fața tîrgului, cu două fînațuri în țarină, în care se cuprind 12 fâlci, căci alt muștereu nu s-a găsit.

4-*lea.* 7189, septembrie 7. Zapis prin care un Dima cămănar din Roman vinde de veci o casă cu 45 lei bătuți, pentru o datorie către un Panu cămănar.

5-*lea.* 7252, aprilie 14. Cartea domnului Ioan Nicolai voievod către Mihalache jignicer, ispravnic de Roman, poruncitoare ca să cerceteze jaloaba lui Camarașu asupra unui Halin neșuțoriul, pentru un loc de casă și două locuri de dugheni ce s-ar fi împresurat de acel Halin, și o parte de moșie între Luța și Siret, ce ar fi stăpînind un Vasilache arman Misir și că după cuviință să puie la cale.

6-*lea.* 7253, aprilie 18. Cartea domnului Ioan Nicolai voievod către banul Vasile Roset și clucerul Mihai Sturza, poruncitoare ca să cerceteze pricina între Ioan Sucmănar cu Vasile Misir arman, pentru un loc de peste Luța ce este în hotarul tîrgului, ce s-ar împresura de către acel Misir și că să-i puie la cale.

7-lea. 7254, iulie 22. Cartea domnului Nicolai voievod, către banul Vasile Roset și paharnicul Mihalache Șturza, ispravnic de ținutul Romanului, poruncindu-le ca să cerceteze jaloaba lui Misir armanul și Patrașcu Buzatul și alți armeni din Roman, pentru împresurarea ce li se făcea de către Episcopie la părțile lor de moșie ce au între Luțca și între Siret, și la stejarii Grosului și că precum vor găsi cu dreptul, după scrisorile ce vor înfățișa, să le și stâlpească acele moșii.

8-lea. 1765, februarie 8. Anaforaua Divanului întărită de domnul Alexandru Ghica voievod, cuprinzătoare că, după jaloaba ce a dat Vasile Misir cu alți a săi armeni din Roman, asupra Episcopiei, cu arătare că moșii și părinții lor au avut de cumpărătură cite o bucată de loc ce se numesc Lazul și Finațul, în hotarul târgului Romanului, între Luțca și Siret, precum și în vatra târgului au avut locuri de dugheni pe locul domnesc, și n-au fost supărați cu dijmă de către nimeni pînă la domnia lui Costandin Racoviță voievod; iar de atunci încoace a început Episcopia a le lua dijmă, luîndu-le și locurile de dugheni, și le-a făcut crîșme și dugheni, lipsindu-i pe dînșii; mai luîndu-le și un vad de moară din Luțca, asupra cărora li s-a cerut ca să arate de au vreun hrisov, și ei alta n-au înfățișat, decît suret de pe un ispisoc de la domnul Mihail voievod din 7234, în care se cuprinde, că tot această pîră fiind și atunci din partea târgoveților asupra lui Atanasie episcop, pentru acele locuri, cînd după mărturia mitropolitului Gheorghie li s-a întărit cu arătatul hrisov, a nu da dijmă din acele lazuri.

Impotriva căreia, la această din urmă judecată cerîndu-se și de la Episcopie dovezi, ar fi înfățișat o carte de judecată iscălită și de Obștescul Divan, întărită și de domnul Costantin Racoviță voievod, cuprinzătoare că acei ce se află stăpînitori acelor locuri și lazuri, să și le ție, numai dijmă să-și dea din toate; iar cei ce s-ar arăta cu mai veche danie decît a Episcopiei, să nu dea dijmă; cum și de locul Bisericii Albe să nu se atingă nimenea, care este miluire de ctitorul ei, Ștefan voievod cel Bun.

Și, mai arătînd Episcopia și alt hrisov al domnului Costandin Racoviță voievod, din 7261, prin care întărește Episcopiei dijma acelu loc domnesc al târgului — măcar că ispisoacele Episcopiei s-ar fi înecat în Bistrița la vremea catanelor — și că, judecînd cu cale, a luat din mîna armenilor hrisovul pomenit și i-a dat să-i dea dijmă; luîndu-le și vadul de moară, l-a dat mănăstirii Precistii, de vreme ce ar fi răspuns că alte dovezi nu au, și că târgoveții locurile să și le ție precum le-au stăpînit și pînă atunci, numai dijmă să dea.

9-lea. 1768. Cartea domnului Grigore Ioan Calimah, către spătarul Ioniță Cantacuzin, poruncitoare ca să aleagă un loc de casă, precum și 12 fâlcii fînaț, ale paharnicului Constantin Canano, ce ar fi fost împresurate de către unii și alții, cum și de mănăstirea Precista cu dania ce avea, și scoțîndu-le de supt împresurare, să stâlpească și cu pietre hotară, dînd și mărturie pe obicei.

10-lea. 1798, mai 9. Cartea Visteriei către ispravnicii Romanului, cuprinzătoare ca să cerceteze foarte cu amăruntul, pe supt cumpăt, fără să simtă târgoveții, și de va afla la târgoveți vreun hrisov pentru vreo punere la cale de darea dijmei, sau orice altă cuprindere, să trimită la Visterie cu cea mai mare grăbire.

11-lea. 1798, iulie 3. Scrisoarea episcopului de Roman către spătarul Ioniță Canta ispravnic de Roman, prin care îl poștește ca să se unească cu tovarășul său, și să puie în lucrare hrisovul ce este asupra târgului, că nu voiește a intra cu târgoveții nici într-o învoială; iar asupra îndreptărilor ce și-ar fi arătînd târgoveții, ar fi bine încredințat că va sta la adevărul, spre a se pune dreptatea lor în bună lucrare, după hotărîrea hrisovului.

12-lea. 1799, octombrie 8. Hrisovul domnului Constantin Alexandru Ipsilante voievod, după întăritura anaforalei ce s-a dat Episcopiei prin care se cuprind dările ce sînt supuși târgoveții către Episcopie; apoi se zice că Episcopia să n-aibă voie a strămuta așezările locuitorilor, luînd locuri de la unii să le dea la alții, ci fieștecare să stăpînească locurile lor, precum le-au avut din veac; iar pentru stupi să ia din zece unul, cum și dijma obișnuită să dea fieștecare după ponturi, precum asemenea și pentru vînzarea cărnurilor, a peștelui, a pîinii și a lumînărilor, să nu fie supărați cu vreo dare la Episcopie, ci să fie slobozi a vinde, fără să le ia vreun venit.

13-lea. 1827. Hrisovul domnului Ioan Sturza dat târgoveților, cu privilegiurile ce sînt arătate prin hrisovul de mai sus al domnului Ipsilante, fără să se supere pe târgoveți cu vreo mai multă cerere, și că hrisovul ce a fost dat mai înainte Episcopiei, să rămîie cu totul în nelucrare.

Pe lîngă aceste documenturi, mai înfățișînd vechilul târgoveților și alte osebite cîteva hîrtii, care fiind numai niște copii de nime-nă încredințate, Divanul n-a putut răzîma asupra lor vreo întemeiere.

Iar împotriva celor mai sus prescise, cerîndu-se și de la vechilul Episcopiei ca să arate dovezile ce are, a înfățișat următoarele cu trei opise iscălite ce au dat.

Documenturile Episcopiei pe moșia satului său de poslușnici, și pe care loc este și zidită :

1-*iu.* Suret <sup>1)</sup> de pe ispisocul domnului Ștefan voievod, prin care scrie credincioasei slugii sale Dimitrie pîrcălabul de Roman, după jaloba episcopului Mitrofan, că avînd Episcopia un sat sub târgul Romanului, ce se chema Poslușnicii Episcopiei, strînși din alte țări, încă din vremea bătrînului Petru voievod, toți au fost supt ascultarea Episcopiei, pînă cînd i-ar fi învăluit șoltuzul și pîrgarii, voind a-i trage cu târgul precum n-au fost obicinuiți niciodată. Și se poruncește că după cartea domniei sale, să socotească și de va fi fugit vreunul din târg la poslușnicii Episcopiei, din zilele lui Constantin vodă, să aibă târgoveții a-l lua înapoi; iar de va fi de mai multă vreme să-l lase în pace.

2-lea. 7121, septembrie 9. Cartea domnului Ștefan voievod către pîrcălabul de Roman și șoltuzul și pîrcălabii de acolo, dîndu-le în știre ca după catastihul ce ar fi înfățișat, și arătarea ce au făcut că târgoveții nu sînt mai nimic, iar poslușnicii sînt foarte mulți, și li s-a fost dat și carte ca să tragă dintrînșii cu târgoveții, și că viind înaintea domniei

---

<sup>1)</sup> Documentul are data 24 august (1612), vezi Acad. R.P.R., *Documente privind istoria Romîniei*, veacul XVII, A. Moldova, vol. III (1611—1615), p. 97—98 (nr. 159). Din rezumatul de mai sus lipsește știrea importantă despre târgoveții care au amenințat că „se suie în clopotniță și strigă cu glas tare că nu este Episcopie ci Cărvăsărie”.

sale Mitrofan, episcopul de Roman, au arătat că aceia sînt danie și miluire de la alți domni, pînă în ulița Bîrșovii<sup>1)</sup>), poruncindu-le domnia sa ca să-i lase în pace supt ascultarea Episcopiei, ne amestecîndu-i cu tîrgoveții.

3-lea. 7132, iulie 8. Cartea domnului Radu voievod către pîrcălabul și șoltuzii și pîrgarii de Roman, dîndu-le știre că pentru 8 poslușnici meșteri ce are Episcopia, fiindcă s-a jăluit Atanasie episcopul că-i trag cu tîrgul la toate angăriile, de care n-au mai fost, li se poruncește a-i lăsa în pace, plătindu-și dabila cea împărătească și să poslușească pe episcop la cele ce va porunci.

4-lea. 7134, iulie 8. Cartea domnului Miron Barnovschi Movilă voievod către slugile sale, aprozii, poruncindu-le ca pe meșterii Episcopiei, acei de la satul Poslușniciei, să-i lase în pace și să nu-i supere întru nimic.

5-lea. 7134, iulie 11. Suret de pe cartea domnului Barnovschi voievod către pîrcălabii, șoltuzul și pîrgarii, scriindu-le că deși li s-a dat carte ca din poslușniciei Episcopiei să fie unii dintrînșii cu tîrgoveții, dar fiindcă Anastasie episcopul de Roman s-a jăluit că aceia sînt danie și miluire Episcopiei, de la alți domni, pînă în ulița Bîrșova, și că sînt ca un sat al Episcopiei, nefiind amestecați niciodată cu tîrgul, poruncindu-le domnia sa ca să-i lase în pace și să n-aibă nici o treabă cu dînșii.

6-lea. 7142, ianuar 23. Cartea domnului Moise Movilă voievod, scriind către pîrcălabii șoltuzul și pîrgarii de Roman, că s-a jăluit Benedict episcopul, zicînd că are poslușniciei, și că ar fi trași cu tîrgul la podvoade și la alte angării, poruncindu-le ca să-i lase în pace și întru nimic să nu-i învăluiască.

7-lea. 7182, martie 21. Cartea domnului Dimitrașcu Cantacuzin voievod, către pîrcălabii și globniciei și șugubariei de Roman, poruncindu-le ca să n-aibă a învălui de gloabe și de șugubini, nici de altele, pe poslușniciei Episcopiei, ci să-i lase în toată pacea.

8-lea. 7189, februarie 23. Mărturie hotarnică de la Pîrvul și Strătulat Potlog, pîrcălabi de Roman, cuprinzătoare că după cartea domnului Duca voievod, au cercetat cu amăruntul pentru pricina locului ce ar fi arătat Constantin dijmarul că l-au fost arat poslușniciei Episcopiei și dijmă nu-i dau; și că a aflat acel loc drept al Episcopiei, din stîlp pînă în gîrlă, și ia gîrla în sus pînă în drumul cel mare și pînă în hotarul Dragomireștilor, și de acolo tot locul în jos pînă în Siret, iar despre tîrg, precum merge ulița Bîrșova iarăși pînă în Siret, și că tîrgul n-are treabă fiind făcut pe dînsul lazuri de poslușnici.

9-lea. 7193. Cartea domnului Constandin voievod către pîrcălabii de Roman și globnici și șugubinari, poruncitoare ca întru nimic să nu învăluiască pe poslușniciei Episcopiei, sau pe slugile și țiganii ei, ci să-i lase în toată pacea precum le scriu cărțile și de la alți domni de mai înainte.

10-lea. 7201, iulie 6. Ispisoc de la domnul Constantin Duca voievod, întăritor mărturiei hotarnice de mai sus, a lui Pîrvul și Strătulat Potlog, pentru locul Episcopiei în care tîrgul nu are nici o treabă, și că și

<sup>1)</sup> În original „Borșova“, adică „a lui Borș“, a Borșului.

Episcopia să-și ție locul prin semnele ce se arată anume în mărturia hotarnică de la Pîrvul și Potlog.

11-lea. 7204, aprilie 8. Ispisoc de la domnul Antioh voievod, asemena întăritor pe acel loc după ispisocul de mai sus al domnului Duca voievod.

12-lea. 7226, aprilie 20. Hrisovul domnului Mihail Racoviță voievod, cuprinzător că după dresele și cărțile legate cu blăstăm, de la alți domni și arhieriei ai țării, ce a arătat episcopul de Roman pentru poslușnicii Episcopiei, și că s-a milostovit domnia sa și a întărit ca Episcopia să aibă a ține poslușnicii cu număr fieștecînd 20 oameni, din vecini și din alți oameni străini, hotărîndu-le și birul ce au a da pe an la Visterie, iar de celelalte dări și havalele să nu fie supărați.

13-lea. 7241, ianuarie 23. Hrisovul de la domnul Grigorie Ghica voievod, întăritor Episcopiei pe poslușnicii cuprinși în ispisocul de mai sus, al domnului Mihail Racoviță voievod.

14-lea. 7241, mai 14. Carte de la domnul Costandin Nicolai, voievod, întăritoare Episcopiei pe 13 oameni de scuteală, după testamentul domnului Grigore Ghica voievod.

15-lea. 7242, august 29. Carte tot de la același domn, de apărarea preoților și a poslușnicilor și slugilor Episcopiei, despre olăcari și tirgoveți, a nu-i supăra întru nimic.

16-lea. 7249, iunie 23. Cartea domnului Grigorie Ghica voievod, cuprinzătoare că peste poslușnicii ce are Episcopia cu osebită carte a domniei sale, a mai miluit-o încă cu cinci oameni ce s-ar afla din oameinii străini, poruncind tuturor slujbașilor ce vor fi la ținutul Romanului ca să nu-i supere, de nici un fel de angării.

17-lea. 7250, ianuarie 26. Cartea domnului Costandin Neculai voievod către medelnicarul Toader Cantacuzino, cuprinzătoare că pentru împresurarea ce s-a jăluit episcopul de Roman, că i s-ar face la locul din prinprejurul Episcopiei Romanului, poruncește ca, mergînd la fața locului, să socotească cu dreptate pe scrisori și mărturii, și precum va afla că este cu cale, să îndrepteze locul Episcopiei, stîlpindu-l și cu pietre hotare.

18-lea. 7253, ianuarie 10. Cartea domnului Nicolai voievod, cuprinzătoare că a miluit pe Episcopie cu 10 oameni străini din țara ungu-rească sau dintr-alte părți de loc, ce și-ar aduce sfinția sa episcopul, ca să fie scutiți de banii peceților și de orice dare.

19-lea. 7259, ianuarie 1. Cartea domnului Costandin Mihail Cehan Racoviță voievod, scriind la pîrcălabii de Roman pentru poslușnicii, slugile și țiganii Episcopiei, ca să nu fie supărați întru nimic.

20-lea. 7260, septembrie 3. Mărturie hotarnică, iscălită de stolnicul Toader Cantacuzino și medelnicerul Vasile Buhăescu, cuprinzătoare că, din porunca domnului Costandin Racoviță voievod, a mers la tîrgul Romanului și, după jăluirea Episcopiei pentru împresurarea locului ce ar fi avut miluire din hotarul tîrgului — de către tirgoveți — făcînd cercetare și dovedind semnele arătate întocmai după mărturia hotarnică de la Pîrvul și Stratulat Potlog, din 7189, februarie 23, dau această mărturie.

21-lea. 7260, septembrie 4. Mărturie, iarăși iscălită de medelnicerul Vasile Buhăescu, cuprinzătoare că din poruncă domnească, mergînd

la târgul Romanului de a îndreptat locul Episcopiei ce l-a avut danie de la domnii cei vechi, și că și dijma aceluialt loc, ce rămîne a târgului, este dată miluire iarăși Episcopiei; și că avînd spătarul Alistarh o bucată de loc din hotarul târgului, lipită către satul Pădureni, cum și alt loc ce sa numește la Pene la Moldova Seacă — despre hotarul Trifeștilor — care nefiind hotărit, a cerut ca să se hotărască despre alt loc; cum și pentru locul lipit de Pădureni, ce ar fi hotărit despre târg, să se cerce aceleași semne ca să se alle înscris și la Episcopie, a nu se împresura locul târgului pe viitorime, arătînd că locul de la Pene s-a hotărit cu patru pietre, însămînind anume și semnele locului lipit de Pădureni, și că din acele în jos este locul târgului.

22-lea. 7260, septembrie 10. Ispisocul domnului Constandin Racoviță voievod, întăritor în semne întocmai după aceste două hotarnice arătate mai sus.

23-lea. 7262, martie 28. Hrisovul domnului Matei Ghica voievod, întăritor Episcopiei de Roman pe satul său de poslușnici, ce are lîngă Episcopie, prin care pomenește și de hrisovul domnului Racoviță, întăritor Episcopiei pe semnele cuprinse la hotarnica de mai sus; hotărăște apoi ca poslușnicii Episcopiei să nu fie supărați cu nici o angarie sau dare.

24-lea. 7264, aprilie 12. Hrisov al domnului Constandin Mihail Cehan Racoviță voievod, prin care hotărăște că de-a pururea să aibă Episcopia 20 oameni apărați de tot birul Visteriei, pentru poslușania Episcopiei, și de nici un fel de dare să nu fie supărați.

25-lea. Un izvod iscălit de Tănase logofătul, cuprinzător de opt cărți domnești — pentru poslușnicii Episcopiei Romanului — că le-au primit de la părintele Ioanichie ca să le înoiască de la măria sa vodă și iarăși să le întoarcă, din care ar lipsi trei: una de la Alexandru Ilieș voievod din 7108, (sic) și două de la domnul Moisë Movilă voievod din 7138, august 11.

26-lea. 7264, aprilie 28. Cartea domnului Constandin Cehan Racoviță voievod, de apărarea țiganilor Episcopiei — herari, cobzari și lăutari, ce șed cu casele în Poslușnicii Episcopiei — despre banii cheltuielii lucrului grajdului domnesc, nefiind târgoveți, ci lăutarăși.

27-lea. 7265, decembrie 28. Hrisovul domnului Constandin Mihail Cehan Racoviță voievod, întăritor Episcopiei și Satului său de jos lușnici, ce-l are alături cu târgul Romanului, ca să fie poslușnicii apărați de tot felul de angării, și cu târgoveții de Roman să nu fie amestecați, fiind sat vlădicesc.

28-lea. 7266, iulie 13. Cartea domnului Scarlat Grigore Ghica voievod, de apărarea țiganilor lăutari și cobzari ai Episcopiei, ce șed cu casele lor între poslușnici, despre banii cheltuielii grajdului domnesc nefiind cu ședere în târg.

29-lea. 7267, aprilie 15. Cartea domnului Ioan Teodor voievod, iarăși pentru apărarea țiganilor Episcopiei.

30-lea. 7268, martie 17. Ispisoc tot de la același domn, întăritor Episcopiei și satului său de poslușnici, ce are alătura cu târgul Romanului, pe semnele cuprinse în hotarnicele de mai sus, poruncind (și tuturor slujbașilor) că Poslușnicii, fiind sat vlădicesc dar nu târg, să le dea pace și să nu-i învăluiască cu nici o angarie.

31-lea. 1801, aprilie 8. Scrisoare sup<sup>t</sup> iscălitura egumenului mănăstirii Precistii din Roman, Vartolomei, dată Episcopiei, cuprinzătoare, că pentru locul cît este pe dinaintea porții zidului mănăstirii Precistii, fiind a Episcopiei, și că la zilele de tîrg, făcîndu-se gunoi pe dinaintea porții, din pricina carelor, au rugat pe episcopul Veniamin de i-a dat voie de a îngădi acel loc cu zaplaji și că fiind acel loc tot al Episcopiei, după cum și vatra tîrgului, și toate alte locuri care sînt prim-prejurul Precistii, în oricare vreme va avea Episcopia trebuință de dînsul, mănăstirea să aibă a-și ridica zaplazul fără vreo împotrivire.

32-lea. Hartă geometricească cuprinzătoare și pe moșia de tîrg și pe alte împreună unite.

Documenturile pe dijmă și pămîntul a 3000 stînjeni moșie de tîrg a Episcopiei.

1-*iu*. Cartea domnului Nicolai Alexandru voievod, dată episcopului de Roman, Pahomie, ca să ia din a zecea, din pîine, din fînaț, din prisăci cu stupi, din grădini cu legume și din tot locul cu tot venitul, ce ar fi pe hotarul tîrgului Romanului, atît de la tîrgoveți, cît și de la armeni, din orice hrană ar lucra pe acel hotar, ca să fie acel venit al sfîntei Episcopii, precum îi scrie cărțile de danie și miluire de la alți luminați domni ce au fost mai înainte, precum și de la domnia sa.

2-lea. 7220, aprilie 29. Carte de la același domn, scriind la dijmarii care sînt trimiși de la clucer spre luarea dijmei de la tîrgurile domnești, dîndu-le știre pentru hotarul tîrgului Romanului, ca să nu ia dijmă, fiind al sfîntei Episcopii, cu uric de la alți domni.

3-lea. 7230, ianuarie 4. Cartea domnului Mihail Racoviță voievod, cuprinzătoare că episcopul de Roman, Gheorghie, prin jalobă arătînd că cel mai dinainte episcop, Sava, simțind de prădăciunea ce au a face cătanele, și puind în niște cară documenturile și odoarele Episcopiei, ca să le ducă la mănăstirea Pingărați, s-ar fi înecat în apa Bistriței; între care documenturi ar fi fost și ispisoacele pentru venitul locului tîrgului Romanului, prin care se legiuia Episcopiei a lua dijmă din toate după obicei, și că domnia sa, avînd știință de acele urice, și văzînd și jaloba episcopului pentru pierderea lor, iarăși a întărit Episcopiei ca să aibă a lua dijmă din tot locul, cu tot venitul, cît ține hotarul tîrgului Romanului.

4-lea. 7258, august 26. Cartea domnului Mihail Cehan Racoviță voievod, (sic) cuprinzătoare că asemenea întărește sfîntei Episcopiei, și domnia sa, ca pe cine va rîndui, să fie volnic a lua dijmă de pe tot hotarul tîrgului Romanului, din toate după obicei.

5-lea. 7260, aprilie 22. Anaforaua Obștescului Divan, cuprinzătoare că din poruncă domnească fiind rînduit a luat seama Episcopii de Roman, după jaloba ce a arătat episcopul Ioanichie prin care zice că dijma de pe tot locul tîrgului (afară de o bucată de loc ce ar fi dat miluire Bisericii Albe din Roman), fiind dată Episcopiei, cu ispisoace domnești, unii din tîrgoveții moldoveni și mai des armenii s-ar fi făcînd și ei stăpînitori în hotarul tîrgului, pe niște părți de loc și lazuri de fînaț, cumpărate unii de la alții, luînd și dijmă de la străinii ce fac hrană pe acele locuri; pentru care se hotărăște că acei ce se arată stăpînitori acelor locuri, să le stăpînească precum le-au stăpînit, iar



dijma din toate să o ia Episcopia, și pentru cât loc va avea Biserica Albă, să-l stăpânească cu dijmă cu tot.

Așijderea și dintr-acei ce se țin stăpîni pe acele locuri și lazuri de fînaț, de vor fi avînd vreunii niscaiva ispisoace mai vechi decît ale Episcopiei, aceia să-și stăpînească locul cu dijmă cu tot, iar acei ce ar arăta ispisoace de întăritură asupra zapiselor de cumpărătură, acele să nu se ție în seamă.

Iar apoi, asupra punerii la cale ce ar fi cerut numitul episcop și pentru rupturile ce ar fi făcut apa Siretului și a Moldovei, cu mutarea din matca ei cea veche, atît în locul domnesc al tîrgului, cît și în moșia ce are Episcopia osebit de locul tîrgului, se hotărăște și pentru aceasta, ca hotarul între toate moșiile ce vor fi pe Siret, de îmbe părțile, să nu se socotească stăpînirea după rupturile apei, ci să fie pînă în matca Siretului cea veche, cum mai pre larg arată această anafora, întărită fiind și de domnul Constandin Racoviță voievod.

6-lea. 7260, aprilie 22. Carte de la același domn către jigniceriul Neculai și postelnicul Toader Buhuș, după arătarea făcută de episcopul de Roman, că locul tîrgului Roman la partea de sus, s-ar fi împresurînd de către alte hotare; li se poruncește ca să meargă și să aleagă, și să hotărască ce va fi cu dreptul, locul tîrgului, de către Săbăoani și Tămășeni, sau despre alte hotare ce vor fi în partea aceea. Așijderea și pentru rupturile Siretului, de vreme ce s-a hotărit a nu se socoti hotarele moșiilor ce sînt pe Siret, pe unde sînt rupturile apei, ci matca veche să fie hotarul cel drept, să aleagă și să hotărască și acele rupturi, cîte s-ar afla ieșite din matca cea veche către hotarul tîrgului.

7-lea. 7267, martie 2. Hrisovul domnului Constandin Mihail Cehan Racoviță voievod, cuprinzător că Ioanichie episcopul Romanului, de iznoavă jăluindu-se că armenii tot nu se supun a da dijmă, s-ar fi adus înaintea înălțimii sale și a tuturor boierilor, și la întrebarea ce li s-ar fi făcut, ei ar fi arătat un ispisoc de la părintele domniei sale, din anii 7234, cuprinzător pe pîra ce ar fi avut cu cel mai dinainte episcop, Atanasie, ce a stătut episcop în locul lui Georghie, făcîndu-se mitropolit; zicînd că mai ales din gura mitropolitului Gheorghie s-ar fi adevărit că, cît a fost episcop la Roman, din lazuri și locuri de prisăci cu pomete, ce au armenii pe hotarul tîrgului, de a zecea nu le-a luat; și că aceasta căutîndu-se cu Divanul, zisele mitropolitului s-ar fi cunoscut de rele, atît din arătarea ce însuși a făcut părintelui domniei sale, (episcop de Roman fiind), cît și din trei cărți a domnului Nicolaie voievod, din anii 7218 și din anii 7220 — ce s-ar fi găsit din cele înecate — de miluirea ce a avut Episcopia pe toată dijma tîrgului; și s-ar fi cunoscut de tot Divanul, că cu înșelăciune s-ar fi dat acel ispisoc oamenilor, pre care luîndu-l de la mîna lor, întărește și domnia sa episcopului Romanului a-și lua din a zecea din tot locul de la armeni și moldoveni, și de la oricare ar lucra pe hotarul tîrgului, numai de pe casele tîrgoveților moldoveni și armeni, și dughene ce vor avea, să nu ia nimic.

8-lea. 7261, mai 3. Hrisovul de la domnul Constandin Mihail Cehan Racoviță voievod, cuprinzător că de vreme ce dijma de pe tot hotarul tîrgului este dată miluire Episcopiei, prin testamentul luminaților domni de mai înainte, întărind și domnia sa, și că spre a lipsi toată gilcevirea

tîrgoveților pentru lazuri și locuri de fînaț, făcute pe locul tîrgului, pentru care zicea că n-a avut obicei a da dijma, miluește pe Episcopie și cu tot locul domnesc cît cuprinde hotarul tîrgului, ca să-i fie Episcopiei dreaptă danie și miluire și să ia și dijma de pe tot acel loc, cît cuprinde hotarul tîrgului, afară de o bucată de loc ce este dat la Biserica Albă.

9-lea. 7263, ianuarie 20. Carte de judecată a Obștescului Divan, cuprinzătoare de judecata ce a urmat între Episcopie, pentru o bucată de loc numită Sărea, unde dă Moldova în Siret, ce se stăpînea de un paharnic, Ilie Costache stăpînul Gîdinților, cu ispisoc din 7174, întăritor pre cumpărături și danii de la tîrgoveți, supt nume de hotar al tîrgului, și asemenea și paharnicul pretendarisind de la Episcopie o altă bucată de loc, de către hotarul tîrgului, și că învoindu-se amîndouă părțile, a rămas ca tot locul ce cuprinde acea bucată, Sărea, să o stăpînească paharnicul Ilie, iar cealaltă bucată de loc, de către hotarul tîrgului, cu balta Stărpului, să o stăpînească Episcopia și cu tot locul pînă în apa Siretului, cum pre larg arată.

10-lea. 7264, iulie 15. Hrisovul domnului Constandin Cehan Racoviță voievod, cuprinzător că zidind mănăstirea Precista din Roman, osebit de altele, iarăși a mai miluit-o domnia sa cu o bucată de loc din hotarul tîrgului Romanului, ce s-a ales cu boieri hotarnici, 1260 stînji curmeziș, iar lungul, din apa Siretului vechi pînă în apa Moldovei. Numai, fiindcă dijma de pe tot hotarul tîrgului a fost dată miluire sfintei Episcopii de alți domni de mai înainte, întărind și domnia sa asemenea, și voind a nu se păgubi Episcopia de dijma locului de pe acești 1260 stînji, ce s-au dat danie mănăstirii sale Precista, domnia sa a socotit și a dăruit și Episcopiei Romanului, cu osebit hrisov, 1740 stînji, locul ce rămîne din cei 3000 stînji, și cu vatra tîrgului, ca să-i fie precum dijma așa și pămîntul, cîmpul cît și vatra tîrgului, dreaptă danie și miluire sfintei Episcopii, și moșie stătătoare cu tot venitul și neștrămutată în veac.

Și că, afară de locul acesta ce a dăruit Episcopiei, poftind domnia sa ca să odihnească desăvîrșit pe Episcopie — a nu avea niciodată prepus de vreo pagubă pentru dijma ce cuprinde pe acea bucată de loc — iarăși din osebită milă, a mai dăruit Episcopiei și venitul hanului din Roman, ce l-a făcut cu cheltuiala domniei sale ca să-l dea mănăstirii Precista, spre a rămîne Episcopia mulțumită, cu care s-ar fi primit și s-ar fi mulțămît. De aceea dar, locul și pămîntul acesta de 1740 stînji curmezișul și lungul din apa Siretului vechi pînă în apa Moldovei, și cu vatra tîrgului ce s-a dăruit Episcopiei, și venitul hanului, ca să-i fie dreaptă ocină și moșie, arătînd anume și hotarul ce desparte acest loc de către locul mănăstirii Precistii, iar hotarul ce desparte iarăși acest loc de hotarul Episcopiei i-ar fi arătate semnele la deosebit ispisoc al domniei sale ce are Episcopia.

11-lea. 1775, mai. Hrisov de la domnul Alexandru Ghica voievod întăritor Episcopiei întocmai după hrisovul domnului Constandin Racoviță voievod (ce-l arată în toată cuprinderea), zicînd că asemenea și domnia sa a miluit și a întărit Episcopiei, pe acea bucată de loc de 1740 stînji, ca să-i fie și de la domnia sa dreaptă ocină și moșie, cu tot venitul, și hrisov și uric de întăritură, după toate semnele și hotarele

ce le arată anume, și cu vatra târgului, cum și venitul hanului din târgul Romanului, după cum prin aceeași se cuprinde.

12-lea. 1776, ianuarie 8. Carte tot de la același domn, cuprinzătoare că de vreme ce locul pe care este vatra târgului Romanului, de mulți ani s-a dănuit Episcopiei, precum adeverează hrisovul domniei sale de întăritură, și fiindcă casele și dughenile târgoveților ce se află făcute pe același loc, când se vînd, se cumpără de către cei străini care aduc supărare și neodihnă celor de loc, domnia sa hotărăște ca, la asemenea vînzare, să se protimisească întii ruiele cele mai de aproape și apoi megieșii, și cînd aceștia nu vor voi să cumpere, atunci să se protimisească Episcopia a cumpăra, de vreme ce și locul pe care sînt făcute binalele este drept al ei.

13-lea. 1798, mai 20. Hrisov de la domnul Alexandru Ioan Calimah voievod, cuprinzător că după arătarea episcopului de Roman, Veniamin, avînd afierosită dijma de pe tot hotarul domnesc al târgului și, după vreme, de către domnul Constandin Racoviță dănuindu-i-se și tot locul domnesc, cît cuprinde hotarul târgului, de pe care lua dijmă, și că mai pe urmă, după cîțiva ani, tot același domn, luînd cu schimb de la Episcopia o bucată de loc din hotarul târgului, de a dat mănăstirji Precistii, au dat în loc Episcopiei vatra târgului, ce era domnească, și că mănăstirea Precista își stăpînește locul, iar Episcopia neavînd nici un folos de pe vatra târgului, și cerînd punere la cale de a-și lua venitul cuviincios, domnia sa, văzînd că vatra târgului o are Episcopia în schimb și târgoveții nu au nici un privileghiu asupra locului târgului, decît un ispisoc de la Mihai Racoviță voievod din 7234 ianuarie — pe care în urmă fiul său l-a anerisit la 7261, mai, fiind dat cu înșelăciune și Episcopia se păgubește de venitul ei, în vreme cînd mănăstirea Precista își stăpînește locul luat în schimb, hotărăște ca și Episcopia să-și stăpînească vatra târgului, cu tot venitul, și spre a se ști ce venit are a lua, însemnînd anume să plătească 2 bani de toată vatra de vin ce se va vînde în crîșme, 1 ban de toată oca de rachiu, vînzarea dohotului să fie numai a Episcopiei și, din banii chiriei, a fieștecărei dugheni, să dea stăpînul ei bezmănul locului, pe tot anul din 10 bani unul, și de tot gospodarul ce va fi pe vatra târgului, șezător la mahala!e, să dea numai cîte 1 leu, precum și din țarini cu păpușoi și alte semănături, să-și ia Episcopia dijmă din a zecea după obicei.

14-lea. 1798, mai 27. Carte domnească de la același domn, către ispravnicii de Roman, în cuprinderea hrisovului de mai sus, cu adăogire că măcar că pe la alte târguri — Movilău, Soroca, Orhei și altele — este hotărît într-acest chip: 1-iu să nu se îngăduiască pe nimeni, ori din cei din loc ori din cei străini, a-și face case sau dugheni fără știrea și voia stăpînului moșiei, și fără a nu face tocma!a pentru bezmăn; 2-lea, cîte case și dugheni din cele ce vor fi făcute, de se vor scoate la vînzare, sau a se da cu chirie, să se protimisească stăpînul moșiei cu prețul ce vor da alții; 3-lea, orînda vinului și a rachiului, a miedului și a berei, numai a stăpînului moșiei să fie, iar alții nimeni să nu îngăduiască a vînde orice băutură, fără numai acei ce se vor învoi cu stăpînul; și al 4-lea, mesărniță de tăiat carne, nimeni alții să nu fie volnici a ține decît numai acei ce vor fi prin știrea stăpînului.

Dar domnia sa, neuitindu-se la acestea, și ca un părinte socotind că nici Episcopia să nu se păgubească de tot venitul căzut, nici ȋrgoveții să nu simtă vreo mare greutate la darea venitului, a hotărît cu milos-tivire și ușurință, poftorînd anume același adetiu pe case și dugheni, de pe vatra ȋrgului, arătat prin hrisovul domniei sale, ce are a lua Episcopia, cît și dijma din țarini din toate după obiceiul și hotărîrea ponturilor.

15-lea. 1798, iunie 20. Anaforaua veliților boieri cuprinzătoare de judecata urmată atunci ȋntre ȋrgoveți și Episcopie, după pretenția și cererea ȋrgoveților de a nu plăti bezmănul hotărît, prin care se hotărăște de a-și lua Episcopia bezmănul, precum prin hrisov se cuprinde avînd vatra ȋrgului luată cu schimb, ȋntărită fiind aceasta și de domnul Calimah voievod.

16-lea. 1798, iulie 24. Carte de la același domn către ispravnicii de Roman, poruncind ca să dea tot ajutorul Episcopiei spre a-și lua venitul de la ȋrgoveți, după hotărîrea de mai sus prin hrisovul domniei sale.

17-lea. 1799, iulie 11. Cartea domnului Constantin Ipsilante voievod, cuprinzătoare că după arătarea ce a făcut episcopul de Roman, că locuitorii ȋrgoveți nu se supun a da adetiul la Episcopie după hotărîrea hrisovului domnului Calimah, și fiindcă această pricină ȋncă de către domnia sa nu s-a cercetat — pînă cînd ȋrgoveții ar fi datori a urma după hrisovul arătat — de aceea se dă volnicie Episcopiei și omului ce va rîndui, ca să aibă a strînge venitul de la toți ȋrgoveții, după același hrisov, pînă cînd se va cerceta pricina de către ȋnsuși domnia sa, poruncind și ispravnicilor de Roman ca pe cei ȋmpotrivitori la plata adetiului să-i supuie.

18-lea. 1799, iulie 16. Volnicie de paștiri de la Isprăvnicia de Roman, ȋn urmarea poruncii de mai sus, ca ȋmpreună cu vechilul Episcopiei să ȋmplinească de la fieștecare din ȋrgoveți adetiul după hrisovul domnului Calimah, fără să se arate ȋmpotrivitori poruncii.

19-lea. 1799, august 28. Anaforaua veliților boieri, iscălită de preaosfințitul mitropolit, cuprinzătoare că din porunca domnului Ipsilante, urmată după jaloba ȋrgoveților dată asupra Episcopiei, cu ȋnguire tot pentru adetiul și bezmănul ce erau datori a plăti către Episcopie, ȋntrînd ȋn cercetarea pricinii, ȋncheie socotință unită cu hotărîrea domnului Calimah, care anafora — ȋntărindu-se și de către domnul Ipsilante, domnia sa, după ce se unește cu socotința Divanului, ȋntărind desăvîrșit proprietatea Episcopiei — apoi, după ȋnguirea ȋrgoveților că le-ar fi cu asuprire darea aceea hotărîtă de către domnul Calimah, tot prin aceeași ȋntăritură, adaugă a scădea din ceea ce era hotărît a da ȋrgoveții, la unele din ponturi, ȋnsemnînd anume și ȋn ce ponturi face scăderea, precum prin această ȋntăritură se cuprinde, adică: pentru bezmănul dughenilor, pentru binalele ce au cumpărat ȋrgoveții, pentru crîșme, și că niciodată să nu poată face Episcopia orîndă <din> vînzarea vinului și a rachiului.

20-lea. 1799, noiembrie 10. Carte de la același domn către ispravnicii de Roman, cuprinzătoare că după ȋnștiințarea episcopului de Roman, că pe anul trecut nu și-a luat de la ȋrgoveți venitul hotărît, li se po-

runcește ca să cerceteze și, după cuprinderea hrisovului domniei sale dat târgoveților, să-i îndatorească și să-i supuie a fi întocmai următori, fără mai multă pricinuire; și apucându-i cu tărie, să-și împlinească de la dinșii venitul Episcopiei.

21-lea. 1807, iunie 2. Inștiințarea ispravnicilor de Roman către Divanul Cnejei Moldovei — în urmarea jalobei Episcopiei, cuprinzătoare că târgoveții, împotriva hrisoavelor Episcopiei, vînd unii către alții case, dugheni și locuri de pe vatra târgului — după porunca Divanului de a se publicarisi în tîrg și la mahalale, ca nimeni să nu cuteze a mai face asemenea vînzare, fără știrea Episcopiei și că a urmat publicație.

22-lea. 1816, aprilie 27. Cartea domnului Scarlat Calimah către ispravnicii de Roman, în urmarea jalobei sfintei Episcopii, că târgoveții ar fi cuprins cu îngrăditurile lor, din locul slobod ce este al Episcopiei, mai mult decît ar fi trebuința binalelor; alții ar fi impresurînd, și alții ar fi făcînd binale fără știrea Episcopiei, și spre acest sfîrșit se poruncește ca să puie inginer să ridice în plan vatra târgului și mahalalele, însemnînd în plan toate locurile în măsură, după scrisorile târgoveților, toate împrejurările precum și ulițele, făcînd și catagrafie a cărora sînt locurile; să înștiințeze la marele logofăt.

23-lea. Harta topograficească făcută de Braun inginer, arătătoare în măsuri pentru fieștecarea bina și supt care număr se află.

24-lea. Osebită hartă iconomicească, făcută de inginerul Carl Osfat<sup>1)</sup> arătătoare măsurii a tot locul locuit și nelocuit, fălcește.

Documenturile ce vădesc adetiul ce lua Domnia de pe vatra târgului Romanului, cînd încă era domnească, înfătoșate tot de vechilul Episcopiei, prin al 3-lea opis, însoțit cu replică asupra jalobii târgoveților.

1-iu. 7168, ianuarie 4. Carte sirbească de la domnul Ștefan voievod, pre-cît s-a putut înțelege, scriind la marele cămănar că, văzînd cartea domniei sale, să lase în pace de camănană, două crișme mari, doi cojmeri<sup>2)</sup>, doi misărcii și doi hoștinari ai Episcopiei Romanului, după obiceiul cel bătrîn.

2-lea. Carte de la domnul Ștefan Petru voievod, scriind la cămănarii și bezmănarii din ținutul Romanului, ca să lase în pace o crișmă a Episcopiei Romanului; asemenea poruncind și șoltuzilor de acolo din târgul Romanului, ca și ei întru nimica să nu se amestece a face vreo supărare la vreo trăsură<sup>3)</sup>.

3-lea. 7187, martie 29. Carte sirbească de la domnul Dumitrașcu voievod, (sic) precît s-a putut înțelege, scriind la marele cămănar a nu supăra de camănană două crișme mari, doi cojmeri, doi mesărcii și doi hoștinari ai Episcopiei din tîrg din Roman.

4-lea. 7233, ianuarie 14. Cartea domnului Mihail Racoviță voievod, scriind iarăși la marele cămănar și la alții, pentru oricare angării pe crișmele din târgul Romanului, ca văzînd cartea domniei sale, să lase în pace o crișmă a Episcopiei de bezmăn, de pivnicerit și de cepărit.

<sup>1)</sup> Osvat.

<sup>2)</sup> cojocari.

<sup>3)</sup> obligație.

5-lea. Cartea domnului Grigore Ghica voievod, scriind la cămănarii, bezmănării, ceparii, bourarii, ce sînt pe crișme la tîrgul Romanului, făcîndu-le stire pentru două crișme ce va avea Episcopia în tîrg și un blănar și un cojocar că, după cărțile ce au văzut de la alți domni, s-a milostivit și domnia sa, de a înnoit și a întărit pe acele două pivnițe ca să aibă scuteală de camănă, de cepărit, de pivnicerit și bour; așijderea și acel blănar și cojocar încă să fie în pace de camănă.

6-lea. 7236, aprilie 30. Carte de la același domn, scriind iarăși cămănarilor și celorlalți stringători de adetiuri din Roman, ca să scutească două crișme de arătatele dări, și pe un blănar și un cojocar, și tot prin același opis urmează și alte asemenea cărți de la numărul 7 pînă la numărul 11, cu veleturile lor curgătoare de la 7244 pînă la 7259, tot pentru asemenea scuteală; mai înfățișînd Episcopia și osebite trei documenturi de la domnii Mihai Racoviță, Grigore Ghica și Constandin Mihail Cehan Racoviță, din 7217, 7235 și 7258, iarăși doveditoare pentru miluirea ce a avut Episcopia, în vremea cînd tîrgul se afla domnesc, de a lua cîte doi bani de toată dugheana, măcar orice s-ar vinde întrînsa, și de tot carul cu orice s-ar aduce în tîrg la vînzare.

Aceste documenturi, înfățișîndu-se de către vechilul sf. Episcopiei, a alăturat și osebită jalobă din partea preaosfințitului episcop către Divan, prin care tînguindu-se despre împilarea ce de către domnii din urmă (care înaintea Reglementului <au fost> cu îndurări către tîrgoveți) au făcut dritului proprietății Episcopiei, cînd nesprijinită de dreptățile reglementare n-ar fi avut decît a pleca grumazii, cerînd acum, prin aceasta, că precum prin noul Așezămînt s-ar fi desființat hărăzirea privilegiuitoare, mărginindu-se toate într-o singură despăgubire a dreptului proprietății, în aceeași urmare să nu rămîie Episcopia isterisită de numărul opștei proprietarilor.

Deci, Divanul, luînd în tratație tînguirile tîrgoveților, de obișduire, asupra sfintei Episcopii, asemenea și cele dimpotrivă, din partea sfintei Episcopii — întîmpinări și cereri a dreptăților sale — din dovezile înfățișate de îmbe părțile, și mai întîi din a jăluitoarelor tîrgoveți, s-a lămurit că toate acele nici un ajutor le poate face, nefiind temeiuri sprijinitoare la jalba întînsă asupra Episcopiei și la cererea ce fac; ci, mai ales, aceleași de dinșii înfățișate hîrtii și copii ale cărților de judecată (siobozite atunci cînd încă pămîntul zis hotarul tîrgului, era loc domnesc), asupra pricinilor ce urmau între dinșii — pentru împresurarea ce-și făceau unul altuia în fînațurile și lazurile cuprinse de ei între Luța și Siret — fac o dimpotrivă dovadă la această de acum a lor cerere, de a prihăni documenturile Episcopiei; căci locurile acele fiind în cuprinsul a 1260 stînji ce au trecut prin schimb către mănăstirea Precista, precum din hartă și din documenturi se vedește, și în mîinile lor avînd și astăzi pomenitele hotărîri, precum și hrisoavele din 1798 octombrie, de la domnul Ipsilante, și din 1827, iulie, de la domnul Ioan Sturza, cu care ar voi acum să zică că dănuirea către Episcopie ar fi condiționată, ei nu numai că de atunci niciodată n-au mai stăpînit acele lazuri, dar nici s-au ispitit vreodinioară a reclamarisi, nici cu cuvîntul proprietății, nici cu asemenea punere înainte, că ar fi legați a da numai dijmă.

Care a lor tăcere și urmare nu numai că ridică tot prepusul, dar și dovedește fără îndoire, atît că n-au avut, și nici au cît de puțină dreptate pe moșia hotarul tîrgului, căci și singuri ei au cunoscut aceasta, și încă cu atîta mai mult că asemenea lazuri aveau atunci și pe moșia de sat a Episcopiei, pe care dîndu-le și văzîndu-le către stăpînul Gîdinților, ce și-a fost făcut și întărituri domnești pe dinsele, întru nimic nu s-a putut folosi cu acele acturi cîștigate în tăgăduirea tîrgoveților de<sup>1</sup> moșia Episcopiei, căci la judecata din 7263, ianuarie, ce se arată între dovezile Episcopiei pe moșia de tîrg, la nr. 9, însuși stăpînul Gîdinților, cunoscîndu-le că acele sînt pe pămîntul moșiei de sat a Episcopiei, le-a și întors cu alt deopotrivă loc ce a dat din hotarul său, Gîdinți, schimb pentru acelea.

Așadar și tîrgoveții, dacă și în urmă, după ce Episcopia a cîștigat desăvîrșita proprietă pe vatra și hotarul tîrgului, și-au făcut niște asemenea acturi pe cumpărături unul dela altul, a locuri din vatra tîrgului și a lazuri din cîmp — prin același chip dosit și a tăgăduirii proprietății Episcopiei — întru nimic nu-i pot folosi la aceea ce acum cu acelea vor a dovedi. Căci, precum cele asemenea a lor acturi, încă din vremea ce Episcopia avea numai dijma, cu hotărîrea Obștescului Divan din 7260, aprilie, arătate la numărul 5 între dovezile pe dijma s-a oborît, cu cît mai slabe trebuie să fie cele din urmă de dînșii plăzmuite, prin asemenea uneltiri, cînd proprietăoa cea desăvîrșită, și pe vatra tîrgului și pe moșia de cîmp, era numai a Episcopiei.

Iar apoi, din dovezile înfășoșate de vechilul sfintei Episcopii, s-au lămurit cu desăvîrșire următoarele descoperiri :

1-*iu*. Că, din început, Episcopia n-a avut decît moșie de sat, pe care se află și zidită și pe care din învechime și-a avut adunat sat de poslușnici. Și fiindcă o parte din locuința acestui tîrg se întinde și pe acea moșie, ce se vede osebită cu pietre hotară de către vatra și moșia tîrgului pînă în ulița Bîrsova, cu hotarnicile din 7189 și 7260, întărite cu 6 ispisoaice de la anul 7201 pînă la 7268, și deși în jaloba și vechilimeaua tîrgoveților de acum se găsesc iscăliți și din acei ce locuiesc pe numita moșie de sat, însă aceștia, niciodată putînd avea însușiri de tîrgoveți ca niște locuitori pe moșia de sat, rămîn pentru totdeauna supuși îndatoririlor sătești, întocmai ca și alți locuitori de pe asemenea moșii de sat, precum și însuși dumnealui vechilul tîrgoveților, cunoscînd aceasta, a declararisit în fața judecății, că cu greșala a primit de s-au iscălit aceia în vechilimeaua sa, și că nici se judecă pentru această moșie de sat.

2-*lea*. Că vatra tîrgului și moșia de tîrg, în lățime de 3000 stînjeni și în lungime din apa Siretului pînă în apa Moldovii, cît a fost domnească, niciodată n-a fost fără dare; tîrgoveții, precum din cîmp așa și pentru vatra tîrgului, au plătit către Domnie camănă și bezmăn și cepărit, pivnicerit, bour și alte de asemenea, precum și pentru lucrurile ce vindeau și pentru dugheni și pentru mesărcii.

3-*lea*. Că de către domnii vechi, mai întii s-a dănuit Episcopiei dijma și cu tot venitul din tot locul cît ține hotarul tîrgului, afară de

<sup>1</sup>) „de“ = că este.

vatra târgului ; cu care venit s-a și folosit Episcopia în curgere de 150 ani, pe dovada ispisocelor din 7109 — ce se adeverește din condica scrisorilor Episcopiei — și acelor de față, următoare pînă la 7261, mai 2.

4-lea. Că la 7261, mai 3, domnul Constandin Racoviță, după urmări de împotriviri din partea târgoveților spre paguba Episcopiei, pre lîngă dijmuri, miluiește pre Episcopie și cu tot locul domnesc, cît cuprinde hotarul târgului, rostind ca să-i fie dreaptă danie și miluire neclintită și nestrămutată în veci.

5-lea. Că vatra târgului, rămînînd domnească, pe care mai în urmă domnul Constantin Cehan Racoviță voievod, zidind mănăstirea Precista în Roman și vrînd a o înzestra, a luat de la Episcopie 1260 stînjeni din hotarul târgului, spre miază-noapte, și i-a dat împotrivă vatra târgului, precum prin ispisocul din 7264 întărește Episcopiei, atît pe stînjonii de cîmp 1740, rămași din 3000, cît și vatra târgului, zicînd ca să-i fie, atît cîmpul cît și vatra târgului, dreaptă danie și miluire și moșie stătătoare, cu tot venitul, nestrămutat în veci.

Deci, din arătatele lămuriri cuprinse prin dovezile mai sus însemnate, cunoscînd Divanul că atît vatra târgului cît și moșia de cîmp — 1740 stînjeni, rămași precum s-a zis mai sus din 3000 stînjeni — este o desăvîrșită și neîngrădită proprieta a sfintei Episcopii, a venit în următoarele dezlegări : că domnii din urmă nicicum n-au putut jigni dritul proprietății cu îndurări și închipuiri de privileghiu pentru târgoveți, din proprieta străină — precum singuri, prin documenturile slobozite, mărturisesc că nu s-au uitat la cele obicinuite plăți și pre la alte târguri stăpînești — voind a ajuta pe târgoveți, a nu li se părea cu greutate răspunderea acelui întreg drept proprietăresc ; și cu atîta mai mult că, încuviințata cerere a Episcopiei către domnul Calimah, de a se supune pe târgoveți la cuviincioasele dări ca și pe la alte târguri, nicicum nu s-a putut îngrădi cu rînduirea ce-i face, cînd însuși întărește sloboda proprieta ce a cunoscut că are Episcopia asupra vetrei târgului, cu cît mai ales și domnul Ipsilante că scade și acel nepotrivit venit, rînduit de domnul Calimah, eșînd din cuprinderea anaforalei Divanului ; care toate acestea și alte asemenea următoare lucrări de acturi împilătoare pentru Episcopie — nefiînd nicicum asemănate cu dreptățile ei, ci încă cu totul abătute din cuprinderea documenturilor ce-i statornicesc întreaga și desăvîrșita proprieta, neavînd nici potrivire una cu alta în glăsuirea lor, și cuprînzînd în sine hotărîrea asupraitoare dritului proprietăresc — atît după acest cuvînt rămîn de sine oborîte, dar și după legiuirea noului Așezămînt cu care s-au desființat toate acele asemenea privileghii și s-au statornicit în cea mai sigură despăgubire a proprietății.

Așadar, Divanul găsește :

— întîi, că moșia de cîmp, fiind o proprieta a Episcopiei, cu trei ani mai veche decît vatra târgului, este o avere cu totul osebită de târg, fără a se putea socoti legată una către alta ;

— a doilea, că proprietaua vetrii târgului, fiind în urmă cîștigată cu răsplătirea de schimb, a luat lucru cu asemenea dreptăți cu acelea ce a dat, și precum mănăstirea Precista se folosește fără îngrădire sau mărgnire de dreptățile moșiei — pentru care s-a dat Episcopiei spre



despăgubire vatra târgului — deopotrivă, neapărat, după tot cuvîntul dreptății, trebuie să se folosească și Episcopia.

Dar, după cum târgul acesta se găsește statornicit mai înainte de a-l avea cîștigat Episcopia, și precum niciodată pînă acum n-a urmat vreo așezare statornică pentru bezmăn, și multe din veniturile care înainte se obicinuia a se lua, și în știința căroră târgoveții au început din învechime a se așeza — supuindu-se prin această urmare dărilor celor de atunci — acum însă, prin înființarea noului Așezămînt, desființîndu-se toate acelea, și statornicindu-se respectivele dreptăți ale proprietarilor și ale locuitorilor, fără a se putea strămuta, nici a se preface într-alt fel de regularisire sau măcar asemănare, mai ales că cîtimea dărilor de atunci nu se știe, că cursul monezii, întîmplările, folosurile și interesurile s-au prefăcut, și domnii care au dănuit Episcopiei, moșia — și în urmă, prin schimb și vatra târgului — nu au îngădit venitul Episcopiei în acele sigure dări ce lua Domnia, ci hotărâsc ca să-i fie dreaptă ocină și moșie în veci stătătoare, cu tot venitul.

Divanul găsește de cuviință în pontul bezmănului, a însemna o vadea de două luni, în care vreme datorii să fie târgoveții, cîți se află astăzi cu locuința, a se învoi cu Episcopia, fără să fie de acum nimărui iertat a cuprinde locuri din nou în acest târg, decît cu știrea și învoirea Episcopiei; și cînd în această vreme târgoveții nu se vor supune către învoială sau, însfîrșit, că acesta nu s-ar putea închipui prin bună împăcare amînduror părților, atunci va rămîne la hotărîrea domniei mele.

Iar pentru vînzarea băuturilor, a păcurei, cășpii și celelalte drituri, care pururea pe pilde și urmarea vechiului obștesc obicei au fost nedezlipite de dreptatea proprietății, și care nicum nu se pot socoti ca o neapărată condiție a statorniciei unei locuințe, la aceste hotărâște Divanul ca potrivit cu legiuirea noului Așezămînt, și de acum înainte pentru totdeauna, să fie legate către proprietăua Episcopiei, spre a se folosi sau prin învoială cu târgoveții, sau după oricare alt chip va voi.

Drept aceea, domnia mea, în temeiul legilor statornicite după noul Așezămînt, prin acest hrisov cu a noastră iscălitură și pecete, întărim hotărîrea arătată a Divanului Domnesc, spre vecinica curmare a procesului, în temeiul articolului 364, din Organicescul Reglement, urmînd întru aceasta credința boierilor domniei mele, mădularile Divanului Domnesc, iscăliți în acea hotărîre, dumnealor: vornicul Iordachi Balș, hatmanul Teodor Sturza, aga Alecu Balș, spătarul Dimitrie Canta și postelnicul Iordache Bucșinescu. Pentru care poruncim domnia mea marelui logofăt al Dreptății, Lupu Balș, ca prin locul cuviincios să se aducă întru întocmai împlinire această hotărîre.

Scrisu-s-a acest hrisov la Scaunul domniei, întru cel dintîi an al domniei mele, în orașul Eșii, la anul 1835, aprilie 19 zile.

Iscălit, Mihail Sturza voievod

Nr. 55

Lupu Balș mare logofăt, a citit.  
Directorul Departamentului Dreptății,  
Vasile Pogor, comis.

*1835 aprilie 25, Iași. — Anaforaua Sfatului Administrativ nr. 554 către Domnie, în legătură cu protestul vornicului Gr. Ghica contra înființării iarmaroacelor de la Mamornița ținutul Dorohoi, pentru colaborarea negustorilor moldoveni cu cei străini.*

Prea înălțate doamne,

Dumnealui vornicul Grigore Ghica, pe temeul cărților domnești — din 1799 o domnului Constantin Ipsilante, din 1802 a domnului Neculai Suțu, din 1817, a domnului Scarlat Calimah, din 1821 a domnului Mihail Suțu și din 1827 a domnului Ioan Sturza, din care cea întâi și cea de pe urmă se unesc în glăsuire, ca să fie oprită adunarea de iarmaroace la Mamornița, ca una ce ar fi de jignire alișverişului târgului Herții — a cerut de la înălțimea voastră ca să-i întărească prin domnescul act, cărțile domnești sus pomenite, iar înălțimea voastră, prin rezoluție, porunciți Sfatului ca să cerceteze dreptățile jăluitoarelor boier și să se întărească cu hrisov domnesc.

Asupra acestora, Sfatul cu toată supunerea, vă aduce la cunoștință că — pe temeul acelor acturi opritoare adunării de iarmaroace la Mamornița și hotărâtoare de zilele iarmaroacelor de la Herța — dumnealui vornicul are dreptate a face reclamație când li s-ar face jignire; însă totodată, Sfatul — avînd în vedere că pentru ferirea de pagube a neguțitorilor care duc spre vînzare vite la iarmaroace din părți străine, s-a hotărît ca să se statornicească zilele de iarmaroace la margine, pentru ca să vie neguțitorii străini să le cumpere în Moldova — nu poate tăgădui că, dacă cererea dumisale se atinge de această dispoziție privitoare către obștescul folos, nu poate avea locul ei, pentru că nici se cuvine a se jigni interesul obștesc pentru particularnicul folos, mai ales că și așezarea zilelor de iarmaroace la Mamornița, nu smintesc nicum pe acelea de la Herța.

Iară cea desăvîrșită hotărîre rămîne la înalta dezlegare.

Mădulările Sfatului Administrativ ale înălțimii  
voastre plecate slugi,

Lupu Balș mare logofăt, Teodor Balș, N. Suțu,  
Mare vistiernic (nesemnăt).

Secretarul lucrărilor Sfatului,  
Procopie Florescu

*1835 aprilie 25. Se încuviințează socotința Sfatului.*

M. Sturza

*La Visterie, secția III, mai 2. Impărtășindu-se dumisa e vornicului Ghica spre regularisire.*

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 49.

*1835 mai 26, Tg. Hîrlău. — Jaloba unor negustori din târgul Hîrlău, către Domnie, cerînd reîntărirea vechiului hrisov din 1804 și aprobarea a 4 iarmaroace noi pe an.*

Pentru întărirea și fericirea locuitorilor din acest târg, și spre veșnica pomenire, înălțimea sa domnul cel fericit întru pomenire, Alexandru Costandin Moruzi voievod, prin hrisovul înălțimii sale din anul 1804 ghenar 31, învrednicește pe acest târg a avea patru însemnate iarmaroace pe an, în afară de acele ce sînt în toată marția : unul la martie 1, al 2-lea la sf. Ioan Nou, al 3-lea la noiembrie 1 și al 4-lea la 30 noiembrie.

Și, din vreme în vreme, mai cu totul s-a izbrănit acest întemeiat folos, care este și de mare păgubire, nu numai negușitorilor, ci înșiși și locuitorilor căsași în mahalale, că nu au cu ce se schivernisi.

Tîrgurile ne-au împresurat foarte, care sînt : Sulița — luna, Frumușica și Lespezile — duminica ; joia — Tg. Frumos, și altele.

Am sărăcit cu totul, prea înălțate doamne, petrecem mai prost decît niște locuitori într-un sat ; că aceia, totuși, au ale lor vii, livezi, țarină, imașuri ; iar de la acest târg, și puțin imaș ce era l-a luat ; nelăsînd măcar o falce de loc târgului, a rămas numai să ne împrăștiem.

Cu lacrimi, ne rugăm înălțimii tale, milostivește-te spre noi ticăloșii și nenorociții și ne întărește hrisovul numit, poruncind și locurilor cuvenite ca să se publicarisească și prin Prințipat această lucrare, care va rămîne spre veșnica pomenire înălțimii tale.

La mila înălțimii tale, plecați,  
(Urmează mai multe iscălituri în l. ebraică).

Dumnealui marele vistiernic va face cuvenita lucrare spre a se urma în priința tîrgoveților pomenitul hrisov .In 28 mai 1835.

M. Sturza voievod

S-a primit la Visterie, august 12, și dar secția treia va urma cele poruncite.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 445.

*1835 iunie 28. — Raportul nr. 962, adresat de Sfatul Administrativ către Domnie, propunînd să se dea un hrisov Smarandei Beldiman, pentru zi de târg săptămînal, duminica, pe moșia sa Hoceni, ținutul Fălciu.*

Prea înălțate Doamne,

Dumneaei vorniceasa Smaranda Beldiman, prin jalbă către Sfat, a cerut ca să i se hărăzească o adunare de zile de târg, odată în săptă-

mîna, la moșia dumisale Hocenii din ținutul Fălciului. Sfatul, pentru a se încredința dacă un asemenea privilegiu nu este de jignire proprietăților învecinate, și care anume zi de tîrg poate fi potrivită, a însărcinat pe Visterie ca să facă așa cercetare: iar ea, prin docladul cu nr. 2846, înștiințează pe Sfat că, după încredințarea ce-a luat prin Isprăvnicie, statornicirea unei zile de tîrg, odată pe săptămîna, nu numai că nu aduce vreo jignire proprietăților învecinate, dar este și de folos în priința alișveriușului, mai ales că nici se află de asemenea privileghiuri la moșiile apropiate. Iar zi de tîrg s-a socotit în fieștecare duminică a săptămîinii.

Această cerere, precum și cercetarea urmată la starea locului, Sfatul, cu toată supunerea, le aduce la cunoștința înălțimii voastre, pentru că dacă veți încuviința a se hărăzi arătatei cucoane o asemenea dreptate, să binevoiți a porunci de a se întări și prin domnesc hrisov.

Iar cea desăvîrșită hotărîre rămîne la înalta încuviințare.

Mădulările Sfatului Administrativ, ale înălțimii voastre, plecate slugi,  
Canta mare logofăt, Teodor Balș, N. Suțu

Secretarul lucrărilor Sfatului,

Căminar, Procopie Florescu

Se încuviințează, în 24 iulie 1835  
M. Sturza vodă

*La Visterie iulie 31.* Secția a treia, spre cuvenita lucrare.

Arh. St. Iași, Tr. 875, of. 997, dos. 425, f. 93.

## 124

*1835 iunie 30, Bîrlad. — Jalba obștiei locuitorilor din orașul Bîrlad, către Domnie, prin care arată greutățile ce au cu plata iraturilor, fiind pe moșie particulară și cer 4 iarmaroace pe an.*

După noul așezămînt, carele s-a făcut în zilele înălțimii voastre, nu puțină liniște ne-a pricinuit tuturor de obște. Și, pentru că în Reglement s-a așezat a fi și eforii pe la toate orașele spre înfrumusețarea lor, iar tîrgurile cele cu proprietari sînt lăsate în voile sale, pentru care și noi ne-am putea socoti a ave aceeași dreptate precum este știut înălțimii voastre.

Dar noi, cu toate acestea, din porunca stăpînirii, am alcătuit eforie și aici în acest tîrg și am hărăzit irat acele cîte au fost puțința noastră, precum: vin, rachiu, păcură și catran, care pînă astăzi se păzesc nestrămutate; însă, fiindcă în jurnalul ce s-a încheet de răpo-

satul boier, vornicul Iorgu Ghica, ne dă voie slobodă ca ori cînd vom găsi alte închipuiri de irat, să se prefacă oțcupul vinului și al rachiului către aceste, apoi, noi văzînd că alișveriușul acestor madeli, și mai ales a tot feliiul de negoțuri, cu totul a lipsit din acel oraș din pricina înmulțirilor iarmaroacelor, care de la o vreme încoace s-au slobozit a se face în toate duminicile, pe la satele megieșite, precum numai aici împregiur sînt patru, afară de cele ce se fac preste an; carele aduc struncinarea cea mai desăvîrșită orașului, precum prin osebită jalbă pre larg arătăm.

Cu ferbinți lacrimi rugăm pe înălțimea voastră să se ia în pri-vire, cu milostivire, dărîmările acestui tîrg, care — de cînd s-au făcut aceste iarmaroace — a venit în cea mai mare afanisire și stingere; și dacă nu va fi puțința în a lipsi cu totul adunarea acestor iarmaroace, măcar să fie mila înălțimii voastre de a face la acele iarmaroace adunări de trei sau patru ori pe an, și atunci se vor putea spori și iraturile, pe care stăpînirea binevoiește a le înmulți spre al nostru folos; avînd și luminată poruncă dezlegătoare pentru prefacerea iraturilor Eforiei, pe temeiul jurnalului încheiet, căci de a se mai adăugi altele peste acestea, la vremea și nevoia în care ne aflăm, din împregiurările mai sus arătate putem veni în ce de istov stingere.

Asemenea ne rugăm ca să se milostivească asupra noastră, ca, precum la alte tîrguri urmează a se face pe tot anul cîte două și trei iarmaroace, să fie înalta milostivire de a milui și pe acest oraș, împovărat cu atîtea greutăți, cu slobodă voie de a face măcar patru iarmaroace pe an, spre a scăpa din jugul nevoii, cu oareșicare ajutor ce ar putea cîștiga din alișveriuș, fiind în drumul cel mare, care sprijinește toate nevoile întîmplătoare cu cvartiruri de oștiri, cu trecători și alte asemenea.

Acestea ne rugăm înălțimii voastre, și de milostivitoarea punere la cale, care pomenire va rămîne.

Manolache Zaharia

Minciu Costandin

Chiriac Dobrovici

Lupu Pavel

Anghelache Neculai

Simion Fălcianu, cu peci

Dimitrache Gheorghiu

Stoianovici

Radovici

Gh. Alexandri

Gh. Cucuș

Atanasie Gheorghiu

Radu Chiriac

urmează încă alte 14 iscălituri.

*30 iulie 1835.* Sfatul nostru cercetînd, va privi măsurile cele mai priincioase alișveriușului acestui tîrg, și se va slobози hrisov pentru cerșutele patru iarmaroace.

*iulie 17.* Să se împărtășească Visteriei ca să facă lucrarea potri-vit cu înaltul buiardiu, spre îndestularea cererii acestor orășeni.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 427.

*<1835 august 30, Nicorești>. — Copie de pe jalba locuitorilor din târgul Nicorești, prin care cer a li se aproba zile de iarmaroc pentru vânzarea zarzavaturilor.*

Aici, în târgușorul nostru Nicorești, din ținutul Tecuciului, din învechime se obișnuiește ca în toate toamnele a se face iarmaroacele trebuitoare spre alișverişul neguțitorilor obștii, și întâmpinarea înlesnirii locuitorilor împrejurași. Dar, fiindcă acum, de la o samă de vreme, se obișnuiește mai mult a se face toate iarmaroacele adică, ocolul de vite, heresteaua de vasele trebuitoare podgoriei ce avem, și zarzavaturile, traganate la un capăt de târg, găsindu-se cu mare strimtorime, din neînlesnirea trebuincioasă, care din această pricină — de la jumătate de târg în sus — a început a se părădui toate dughenile, trăgându-se tot norodul în preajma iarmarocului, și fiindcă în capătul de sus al târgului se găsește loc de îndemănare mai mult decît din jos, precum se și obișnuia mai înainte vreme, după două hrisovuri domnești ce le avem, unul de la prea înălțatul domn Scarlat Alexandru Calimah, din 20 iulie 1817 și cel al doilea de la preainălțatul domn Ioan Sandu Sturza, din 18 iulie 1823, prin care și două iarmaroace ne însemnează, unul la Dumineca Mare și unul la sf. Ilie, pentru care și acum, cu supunere plecați ne rugăm înălțimii tale, ca cu milostivire spre pomenire, să ni se sloboadă porunca măcar numai pentru iarmarocul zarzavaturilor să se obișnuiască a se metahirisii în capătul din sus, precum în vechime se urma, pe locul ce-l avem neîntrebuințat din alte spiculații ca să putem fi cu toți și deopotrivă la alișverişurile și întâmpinarea hranei noastre.

Totodată ne rugăm ca iarăși prin porunca înălțimii tale, și peste an să ni se sloboadă voie, pentru două iarmaroace care să se metahirisească la Buna Vestire și la sf. Gheorghe, ca să putem alijverși înlesnirea cheltuielilor și dare poruncitoare, fiind și de mare folos localnicilor împrejurătoarelor sate.

Pentru întocmai (Nesemnăt)

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 116.

## 126

*1835 și 1838. — „Lămurire<sup>1)</sup> asupra așezămîntului târgului Mihăileni“.*

*Așezămîntul publicarisit în anul 1835.*

Așezămînt pentru regulile statornicite la târgul Mihăileni ce este rezidenția ținutului Dorohoi și oraș de comerț pe granița Austriei, care

<sup>1)</sup> Documentul este scris în textul original, pe 3 coloane: „Așezămîntul publicarisit în anul 1835“, b) „Așezarea propusă de târgoveți la 1838“ și c) „Scăderile ce s-au încuviințat.“

Din motive tehnice, documentul s-a tipărit aici așezînd cele 3 coloane în mod succesiv, dar indicînd în note la textul coloanei „c“, legătura pe care o are cu textul coloanei „b“.



ășezămînt vremelnicește s-a întărit în 10 octombrie 1835 de prea înălțatul domn, pînă ce din aplicație se vor mai descoperi cele mai neapărate în priința comerțului și a tîrgoveților aceluî tîrg.

§ 1. Tîrgul Mihăileni se va înconjura cu un șanț în lățime de 4 palme la basis, 8 palme latul deasupra și 6 palme adîncul, urmîndu-se direcțiile ce sînt însemnate pe plan sub litera a, b, c, și d. Acest șanț între îndere de 1250 stînjeni domnești, după măsurătoare se va face cu robii Ocîrmuirii, potrivit cu pilda măsurilor luate pentru orașul Galați, din zilele ce sînt ei datori după așezămînt. Inșă așa precum operația înfiiințării șanțului poate să întîrzie pînă la anul viitor, apoi de către vechilul proprietății de acolo se vor trage îndată brazde de jur împrejur, spre a rămîne mărginită întinderea tîrgului.

§ 2. In deobștie intrările și ieșirile din oraș vor fi numai pe la patru bariere și anume :

- a) Bariera uliții Domnești pe tractul Iașului.
- b) Bariera Vlădenilor ce vine la Derțasca.
- v) Bariera tractului Mamornița și
- g) Bariera de pe granița Bucovinii.

La trei din barierele mai sus arătate sub literele a, b și v, se vor face pe de lături cîte două cvadrate căsuțe, în lungime de unul și jumătate stînjeni lumina, zidindu-se de cărămidă și acoperindu-se cu șindiră, pentru locuința căpitanilor de slujitori și a păzitorilor ; iar la cea de pe urmă, sub lit. g se vor face, de o parte o casă pentru Vamă, cu două odăi — în lungime de cinci stînjeni și lățimea de trei stînjeni, iar de altă parte, o casă pentru paza militărească, iarăși cu două odăi și în aceleași măsuri.

Și fiindcă acum, deodată, se află tîrgul Mihăileni fără închipuire de bani, apoi asemenea bariere se vor face de către vechilul proprietății, lăsîndu-se dreptate a le inchiria Eforiei ce se va înfiiința și Vămii, pînă cînd Eforia aducînd capital din economii, va putea plăti barierele ca să rămîie pe a ei socoteală.

§ 3. Cuprinderea tîrgului se va împărți în 3 stări și anume :

A) Ulițele principale, care sînt însemnate în plan după chipul următor : a. b. ulița Domnească ; c. d. ulița Vlădenilor ; e. f. ulița de Sus și g. h. ulița Magazalelor.

B) Ulițele de a doua stare care sînt : i. k. ulița Evreiască ; l. m. ulița Feredeile ; n. o. ulița Cizmăriei ; p. q. ulița Maidanului ; r. s. ulița Cărămidăriei ; t. u. ulița Nouă ; v. x. ulița Lungă ; v. x. ulița Scurtă și y. z. ulița Veche și însfirșit,

V) 24 ulițe de a treia stare ce vor alcătui mahalaua tîrgului, a căror numire potrivit cu împrejurările locale se va face la starea locului de către însuși vechilul proprietății.

§ 4. In privirea acestui tîrg, să se rînduiască regule la care vor fi datori tîrgoveții a urma cu deplină măsură, după chipul ce se însemnează, adică :

1-iu. Pentru 4 ulițe principale, arătate mai sus vor fi datori ocupatorii locurilor :

a) Toate casele și dughenele a le zidi pe linie dreaptă, care linii mai înainte se vor mărgini cu brazde și plantare de copaci de către vechilul proprietății.

b) Un loc de casă sau dugheană se socotește de zece stinjeni domnești în fața uliții, iar lungul, după cuprinderea hrisovului târgului Mihăileni și după localnicele împrejurări, încît fieștecare doritor a se statornici în acest târg, va putea cuprinde unul sau mai multe locuri după arătatele măsuri la ulițele principale. Nu este slobod a se întovărăși mai mulți proprietari la un singur loc pentru a se face zidirile regulate.

v) Toate zidirile au a fi pe temelie de piatră cu pereții de cărămidă, fără paianturi și acoperite cu oale, avînd fațada după planurile ce se vor adeveri de către arhitectul orașului, care se va orîndui prin deosebit decret; iar apoi, cu osebite la ulița Domnească, temeliile vor fi zidite în așa măsură ca să poată primi adăogire de un al doilea rînd ce s-ar putea zidi după vreme, de către acei ce nu s-ar înlesni acum a face.

g) Atît acei ce vor cuprinde locuri cît și acei ce le au cuprinse în ulițele mai sus arătate, datori vor fi, pîră în termen de doi ani de la ziua publicarisirii acestui așezămînt, a ridica zidirile precum s-a arătat la § 4, lit. v. și, dacă unii ca aceia nu s-ar înlesni a urma acestei reguli, atunci ei vor fi datori a se desface de acele locuri și a trece la una din ulițele stării a doua, sau a treia, ce alcătuiesc mahalaua.

d) Fiindcă Ocîrmuirea ridică asupra-și de a face din nou șoselele orașului, spre înlesnirea comunicației și a comerțului, apoi îndatorirea fieștecăruia din târgoveți rămîne a purta grija și a întocmi, din vreme în vreme, șoselele pe atîta cît se va întinde fața din uliță a fieștecăruia și în lățime pînă la jumătatea șoselii.

II. Pentru nouă uliți de a doua stare ocupatorii locurilor vor fi datori:

a) Toate zidirile a se face pe temelie de piatră, pereții de cărămidă sau în paianturi, însă zidirea cu cărămidă, iar acoperemîntul cu șindrila sau draniță, ori scînduri, dîndu-se fațadele după planurile arhitectului orașului.

b) Termenul ridicării binalelor se va mărgini pe doi ani, după regulile statornicite la § 4, lit. b, acei ce nu s-ar înlesni a urma acestei orînduiei, se vor desface, trecînd la una din ulițele mahalalii.

v) Asemenea vor fi datori ocupatorii locurilor a întocmi șoselele ulițelor pe care vor locui, după întinderea zidirilor fieștecăruia și în lățime pînă la jumătatea șoselii.

g) Intinderea fieștecăruia loc din aceste uliți, se va mărgini în 15 stinjeni domnești la fața uliții, iar lungul după cuprinderea hrisovului târgului, și precum vor ierta localele împrejurări.

III. Pentru 24 ulițe ce alcătuiesc mahalaua târgului se legiuiește:

a) Intinderea unui loc a fi de 20 stinjeni în fața ulițelor, iar în lățime după regulile statornicite pentru celelalte ulițe.

b) Casele sau dughenile de alișverîș ori meserii, se vor putea face după plăcerea și mijloacele fieștecăruia, adică durate din bîrne sau de nuiele și lipite sau cu belghiuri, acoperindu-se și cu rogoz sau cu malduri, neavînd altă îndatorire decît a păzi fără abatere direcția ulițelor, precum s-a arătat, și de a înființa fieștecare cite un pomot de copaci roditori în o parte a cuprinsului ogrăzii sale.



v) Termenul statornicirii și a ridicării unor așa locuințe, se mărginește de 18 luni peste vade. Acela ce n-ar urma a-și face locuința, se va scoate din oraș, nefiind iertat nimănui a locui în bordeie.

§ 5. Afară de alte propinații cuvenite proprietății în temeiul legiuirilor, plata bezmănului va urma :

a) La ulițele de starea întâi, pe fieștecare stîngen din curmeziș, cîte 4 lei după cuprinderea hrisovului tîrgului.

b) La ulițele de starea a doua, pe fieștecare stîngen din curmeziș, cîte 2 lei.

v) La ulițele din mahalale, cîte 1 leu de fieștecare stîngen, după aceiași măsurătoare arătată mai sus.

§ 6. Pentru buna orînduială și siguranța fieștecărui din orășeni, se vor da acturi din partea domneștii proprietăți, în care se va arăta cu lămurire numele și familia orășanului, numărul stîngenilor ce i s-au dat, ulița la care s-a așezat, categoria către care se numără și suma ce se cuprinde pe an în plata bezmănului de emfitevisis, pentru care acturi se va scrie redacției a le litografisi în exemplare uniforme.

§ 7. Potrivit cu legiuirile pázite, fieștecare din orășeni va plăti regulat bezmănul în două vadele ; iar acei cîți se găsesec cu locurile cuprinse și care n-au plătit bezmănul în curgere de trei ani după glăsuirea pravilelor, se vor depărta cu totul, nicicum îngăduindu-se mai mult a se folosi de acele locuri, mutîndu-se unii ca aceia la a doua sau la a treia stare de ulițe, precum cererea lor și împrejurările vor fi în asemenea ; cîți nu se vor înfățișa cu țidule de embatic cîștigate de la posesori după vreme, nu se vor ține în seamă, rămînînd răsuflate și nelucrătoare.

§ 8. Toți meșterii străini ce vor veni spre a se statornici cu locuința în tîrg, și care în urmarea regulelor prescrise vor zidi case sau dugheni de meserii, precum stoleri, lăcătuși, pietrari, teslari și alții de asemenea ce se întrebuintează la zidire, vor fi apărați de plata bezmănului emfitefticos pe vreme de 5 ani.

§ 9. Intru înlesnirea negoțului, se vor face cu cheltuiala proprietății, două magazale pe graniță, de piatră sau de lemn, după planul și smetul arhitectului tîrgului, încăpătoare pentru vremelnică descărcare a tot felul de mărfuri, pentru care se va plăti, de către proprietarii mărfurilor ce vor voi a descărca, cîte 8 parale de țintnari.

§ 10. Pentru pășunarea vitelor ce vor avea spre casnica lor trebuință — iar nu de negoț — se va da, în cuprinderea hrisovului tîrgului, cîte jumătate falce de una vită, întru atîta numai că numărul vitelor ce vor avea tîrgoveții, se va sui a cuprinde după vreme, pînă la două sute fălci imaș ; iar cînd după sporirea acestora ar urma trebuința de mai mult loc, care să covîrșească peste 200 fălci, atunci, pentru acest prisos, să aibă tîrgoveții a se învoi cu proprietăoa.

§ 11. Deosebitele materialuri ce se vor găsi pe moșie, precum piatră, nisip, piatră pentru var și pămînt pentru facerea de cărămizi, afară de lemn, se vor da tîrgoveților fără plată de zeciuală pentru înlesnirea zidirilor ce vor avea a face.

§ 12. În privire că unii din șezători în tîrgul Mihăileni, precum și din acei ce de acum vor voi a se așeza, ar avea trebuință de ajutor cu împrumutare de bani, în urmarea regulelor așezate în așezămînt,

proprietatea va statornici un fondos de însemnătoare sumă de bani, din care împrumutările se vor putea face cu plată de dobîndă numai cîte 5 lei la suta de lei pe an după chipul următor, adică :

a) Acei așezați în ulița Domnească vor fi datori a începe zidirile, și ridicîndu-le pînă la acoperemînt, li se va da, de vor avea trebuință, după mărimea zidirii pînă la șapte mii lei, pe termen de patru ani, cu aceea ca pe anul întii să nu plătească decît numai dobînda pe acel an, iar pentru ceilalți ani să plătească pe fieștecare an cîte o a treia parte din capital cu dobînda cuvenită.

b) Acelor din ulițele stării întii se vor putea face împrumutări pînă la cinci mii lei, pe termen de cinci ani și după aceeași analoghie a zidirilor începute.

v) Acelor din meșteri care se întrebuițează la zidiri, precum : cărămidarii, pietrarii, teslarii, stolerii, lăcătușii și alții de asemenea, și care începînd statornice binale în oricare uliță nu s-ar înlesni a le sfîrși, li se vor putea face împrumutările pînă la două mii lei, pe termen de șase ani și cu aceleași arătate mai sus condiții, care împrumutări, pînă la termenul plății, după formalnice sineturi adevărate de tribunal, se vor siguripsi în binalele zidite, cu aceea însă că acei ce nu s-ar îngriji a plăti la termen, să se desfacă de binale cu vînzarea prin mezat.

### *Așezarea propusă de ȧrgoveți la 1838*

Jos iscăliții, vâzînd acea neadormită stăpînească îngrijire a prea înălțatului domn, Mihail Grigore Sturza voievod, cu înflorirea și ocrotitoarea statornicire pentru locuirea și sporirea ȧrgului înălțimii sale, numit Mihăileni, cu privire și către întinderea neȧogului, de care toți ne folosim, am venit în socotință că, de vreme ce pentru așezarea acestui ȧrg, în datoriile noastre către proprietă, nu s-a găsit nimic statornicit pe viitorime, apoi noi să închipuim volnică alcătuire, care după a obștiei rugăminte, primindu-se de către înălțimea sa, s-a legiuit următorul chip :

1-*iu*. Jos iscăliții, alcătuind această așezare în numele obștiei ȧrgului, ea va avea legiuită lucrare și neștrămutată putere, pe temeiul a două vechilimele întărite, după toată formalitaoa și anume : a) din 30 noiembrie a anului curgător, iscălită de către boieri și alte fețe aflătoare cu locuințe într-acest ȧrg Mihăileni, prin care eu stolnicul Mihail *Mavrodin* și eu *Iordachi Calcăntraor* am fost aleși și împuterniciți a săvîrși această de față așezare, întărită fiind pomenita vechilime de către Judecătoreșcul tribunal, sub nr. 196 și b) din aceiași zi și lună, prin care de către toată obștia nației evreești cu asemenea cuprindere am fost aleși și împuterniciți noi șapte inși și anume : *Avraam sin Hascal*, *Iosip sin Ițic*, *Ușer Tălpan*, *David Negru*, *Aron sin Șmil*, *Moscu sin Avram Solca* și *Herșcu Leibovici*, întărită fiind pomenita vechilime de către Judecătoreșcul tribunal sub nr. 195 ; care amîndouă acestea, spre desăvîrșit temei se alăturează în original pe lîngă această așezare săvîrșită astăzi cu dumnealui banul *Ianachi Stamati*, după înscris împuternicirea din 1 noiembrie, anul curgător, iscălită de către însuși înălțimea sa domnul și proprietarul acestui ȧrg.

2-*lea*. Pentru bezmănul locurilor din ȧrg ne îndatorăm a plăti cîte 2 sorocoveți pe un stînjen de lățime în fața uliții mari, socotindu-se de

12 stînjeni lungimea acelor locuri, iar pentru sporul peste 12 stînjeni arătați mai sus, vom plăti cu dreaptă analaoghie după cum s-a urmat pînă acum.

3-lea. Pentru toate ulițele de starea a doua, precum și pentru ale mahalalelor, ne îndatorim a plăti cîte 2 lei pe un stînjen de lățime în fața uliții, socotindu-se lungimea acelor locuri de 12 stînjeni ; iar peste sporul de 12 stînjeni, sau pentru neajunsul pînă la acest număr de lungime, va urma plata arăși cu dreaptă analoghie, după chipul păzit și pînă acum.

4-lea. Dacă în dosul acestor locuri, arătate la puncturile al 2-lea și al 3-lea de mai sus, se vor zidi de către cineva binale și se va decide întrînsele orice fel de alișveriș, atunci și pentru acelea va urma deplină plată a propinațiilor, întocmai ca la fața uliții mari, fără deosebirea persoanelor de orice stare ar fi.

5-lea. Pentru toata tagma bisericească, precum preoții poporeni, diaconi, dascăli și eclesiarhi, așîderea pentru locul unde urmează a se zidi școala publică, nu va urma plată de bezmăn, rămînînd întru scutire deopotrivă ca și binalele proprietății; tot în această rînduală a apărării bezmănuului, rămînînd havra evreească, aceea mare, împreună cu alte două mai mici și cu feredeul nației evreești din tîrgul Mihăileni, precum și o capiște.

6-lea. Vînzarea rachiului cu oca sau cu paharul pe la crîșme, sau pe la alte dugheni ori case, cu amănunta, va fi slobodă și neoprită, pî-tînd toți vînzătorii, fără osebite, cîte doi sorcoveți pe una vadră, ori de va fi spirt, ori de va fi șum, fără alegere, precum și pentru alegere, ce s-ar aduce spre casnica întrebuițare a cuiva, dar nu mai puțin și pentru orice alt fel de spirt care s-ar aduce în tîrg spre vînzare, precum rom, arac, șliboviță și alte de asemenea acestora, alară de acele aduse în vase de lut sau sticlă.

7-lea. Pentru rachiul spirt sau șum ce se va aduce în tîrg de pe la alte locuri, iar nu din velnițele aflătoare în Mihăileni, și s-ar vinde cu ridicata, vor avea a plăti vînzătorii cîte jumătate sorocoveț pe una vadră. nefiind iertat nici unuia din noi a descărca fără știrea vechiului proprietății.

8-lea. Aceia din tîrgoveți sau și din străini, care se vor îndeletnici în lucrarea velnițelor aici în Mihăileni, vor fi datori ca să plătească cîte zece galbeni olandezi de fieștecare caldare pe un întreg an ; pentru care ne îndatorăm ca nimenea să nu fie volnic a porni plămădirea căzilor, pînă cînd mai întii nu se va mildui la vechilul proprietății, de la care — după ce va plăti sau va siguripsi plata — își va lua țidulă, pe temeiul căreia va porni lucrarea velniții și, după aceasta, ori de va lucra în curgerea unui an întreg sau numai o parte a anului, tot să urmeze plata deplină, fără știrbire, cum se arată mai sus, a sumii de zece galbeni olandezi pentru una căldare, iar nu și bezmăn.

9-lea. Toți acei ce vor vinde vin de la crîșme sau și pe la alte locuri, precum și acei care vor aduce pentru a lor întrebuițare, să aibă a plăti cîte jumătate sorocovăț de una vadră, măsurîndu-se cu cotul și scăzîndu-se drojdiile, la zece vedre una vadră, iar care din noi tîrgoveții ar voi a face rachiul din drojdie, vom fi datori a plăti cîte doi sorocoveți

pe vadră de acest fel de rachiu, după cum și pentru celelalte spirturi s-a legiuit.

10-lea. Pentru cît vin va ieși din tîrg spre a se vinde cu deridicata pe la alte locuri, se va plăti de către toți tîrgoveții fără osebire, cîte un pușor de trei crăitari argint pe vadră, măsurîndu-se cu cotul și scăzîndu-se din a zecea pentru drojdie.

11-lea. În privirea îndestulării obștiei, pităriile vor fi toate pe socoteala proprietății, care vînzîndu-se cu contract de la oțcupcici, vor fi aceștia datori a plăti doi galbeni pe an de un cuptor, înființîndu-se numai numărul trebuitor pentru îndestularea obștiei — aceasta la pităriile evreești; iar pităriile creștinești vor fi lucrătoare cu atîrnare numai de vechilul proprietății sau de acei care pentru acest sfîrșit se vor învoi cu vechilul proprietății.

12-lea. Căsăpiile și mumgeriile vor fi toate pe socoteala proprietății, al cărui vechil de va voi a le vinde pe la oțcupcici, să aibă aceștia a plăti cîte două parale spor la oca de carne, urmîndu-se aceasta atît la căsăpiile creștinești, cît și la acelea evreești, precum și la trunchiurile mascurilor; nu mai puțin însă vor plăti și hahamii cîte două parale de fieștecare pasăre ce vor tăia, iar pentru lumînări de său va urma plata cîte zece parale la ocă, spor peste prețul curent, înțelegîndu-se această rînduială, atît pentru lumînările ce se vor face în tîrg, cît și pentru acele ce se vor aduce de aiurea spre vînzare sau și spre casnica întrebuințare de către oricine, fără osebire.

13-lea. Berăriile vor fi așijderea ale proprietății, neavînd nimeni voie a vinde sau a aduce în tîrg, afară numai de vechilul proprietății, sau de acei ce se vor alcătui pentru asemenea dreptate.

14-lea. Asemenea, drojdiile, vor fi numai a proprietății, neavînd voie nimeni a vinde nici a le spicularisi, afară numai de vechilul proprietății sau de acei care se vor alcătui și vor fi îngăduiți de către vechil, cu îndatorirea însă a ține cele mai bune drojdii.

15-lea. Pentru păcură, cîtă se va vinde în tîrg, se va plăti cîte 60 parale de vadră, iar care se va descărca în tîrg sau la marginea hotarului, spre a se trimite aiurea aici în țară, ori peste graniță, se va plăti pe vadră cîte un pușor de trei crăitari argint.

16-lea. Pentru tiutium moldovenesc ce se va vinde în tîrg, ori cu dăridicata sau cu deamărunta, să aibă a plăti acei ce vor face acest alișverîș cîte doi sorocoveți pe suta de ocă.

17-lea. Pentru făina ce va veni de peste hotar, va urma plata cîte un pușor de trei crăitari argint la suta de ocă pentru cîntărit, păzîndu-se aceeași rînduială cu plata arătată mai sus, și pentru aceia care nu vor voi a cîntări.

18-lea. Orice marfă va intra sau va ieși peste hotar, și care după felul ei va trebui a se trage prin cîntar, de datorie va fi ca fieștecare spicular să o cîntărească cu cîntarul proprietății iar nu cu altul, plătiînd cîntăritul cîte 10 parale pentru suta de ocă, în greutate de la 50 ocă în sus; iar de la 50 ocă și în jos va putea cîntări fieștecare dughengiu după singurele sale dispoziții.

19-lea. Harabagii care vor veni pentru a încărca mărfuri sau și alte povoaară, fiindcă ei își primesc plata chiriei pe socoteala de țătarnari, apoi tot pe această socoteală a cîntăritului vor avea a plăti cîte zece

parale la suta de ocă ; iar pentru osebite întâmplătoare transportarisiri de lucruri sau persoane, ori și altă povară, care nu urmează a se cîntări, vor fi datori harabagii a plăți obișnuită pînă acum bareșnicie, cite patru parale de leu, după cum s-a urmat și pînă acum.

20-lea. Comisionarii zastavii de pe această moșie, vor fi datori a se alcătui cu vechilul proprietății pentru dreptatea și sloboda întrebuintare a comisionului, volnici fiind ei a-și face și magazale pentru păstrarea mărfurilor, pentru care se vor folosi cu proțenturile obișnuite la asemenea expediții neguțitorești.

21-lea. Toate vînzările de veci pentru case, dugheni sau și alte orice binale și locuri din acest tîrg Mihăileni, nu se vor putea face fără știrea și fără adevărea, în zapise, a vechilului proprietății, pentru care vom fi datori a plăti cite cincii lei la suta de lei, după prețul vînzării, atît de va fi particularnică, cît și prin mezaturi ; urmîndu-se această plată sau din partea vînzătorului sau din partea cumpărătorului, ori din mijloc, precum ar urma alcătuirea.

22-lea. Nimeni din noi, nici din alții străini, nu este slobod a face spiculație peste hotar cu pietre de moară, rămîind această dreptate numai la vechilul proprietății sau la acei care se vor învoi pentru aceasta.

23-lea. Spre a rămîne feriți de multe greutăți și alergări cu feluri de zulumuri ce ni s-au pricinuit din partea Isprăvniciei ținutului pînă acum, ni s-a legiuuit pe temeiul hrisoavelor acestui tîrg, ca la întâmplătoarele pricini de neunire sau pretenții ce se pot naște între tîrgoveții clasului de jos, cum și pentru împresurări de locuri sau pentru împlinire de datorii următoare între noi, pînă la suma de una sută lei, toate acestea să aibă a se pune la cale de către vechilul proprietății, prin comisarul tîrgului, care și acesta urmează a se rîndui din partea proprietății, precum s-a obișnuit și pînă acum, după privilegiile acestui tîrg.

24-lea. Fieștecare din noi, cîți ne găsim cu petrecerea în acest tîrg Mihăileni, fără osebire, sîntem datori toți deobște a avea purtare de grijă pentru întocmirea ulițelor în deosebitele vremi, precum trebuința va cere, urmînd cu analoghia întinderii binalelor fieștecărui proprietar de casă sau dugheană cu înjumătățirea lățimii uliței, la care însă și locuitorii mahalalelor vor fi datori a da cuviinciosul ajutor ; datori fiind noi a stăruii și a păzii buna rînduială pentru curățenia tîrgului, pentru paza de foc și pentru luminarea tîrgului, precum de către comisar ni se va cere în urmarea instrucțiilor.

25-lea. Pentru pășunatul vitelor ce vom avea, pe lîngă toloaca tîrgului, care se găsește înconjurată cu șanț, ni s-a mai dat de către proprietă și alt imaș, precum și pînă acum a urmat, fără de nici o plată, mîrginindu-se cel mult pînă la suma de două sute fâlci ; datori fiind noi a ține totdeauna trebuincioșii păstori pentru paza vitelor și necălcareă locurilor stăpînești.

Drept aceea, această de față așezare și învoială, alcătuită cu buna primire <a> noastră și cu a obștiei acestui tîrg Mihăileni, după hărăzirea prea înălțatului domn, urmată pe temeiul rugăminții ce am făcut, va avea lucrătoare putere pe vreme de 15 ani, începători de la 23 aprilie a anului viitor 1838 ; precum așa ne îndatorim de a păzii fără abatere, toate condițiile prelămurite mai sus, întru deplina lor întregime, pe care

o și adevărim cu însăși ale noastre iscălituri, în temeiul arătatelor mai sus formalnice vechilimele; și pentru care, osebit al nostru înscris, am rugat pe cinstit Judecătorescul tribunal al acestui ținut Dorohoi, de a întărit această de față așezare, spre întocmai și neabătută urmare.

Anul 1837, luna decembrie în 15 zile, târgul Mihăileni.

Iscăliții: Mihail Mavrodin stolnic, Ioan Calcântraur, Avram Hesi sin Hascal, Iosip sin Ițic, Ușar Tâlpan, David Negru Regenztrav, Aron Șmaia, Moscu sin Avram, Solca, Herșcu Leibovici.

Urmează întăritura Judecătoriei ținutului Dorohoi cu nr. 208 din 1837 decembrie 16.

### *Scăderile ce s-au încuviințat*

În privirea bezmănului, cu toate treptăluirile precum se găsesc trecute în alăturata aici așezare, se hărăzesc în priința târgoveților următoarele:

a) Acelor care din străini, venind de peste hotar, vor voi a cuprinde locuri și a zidi binale de cărămidă din nou, li se dă dreptate de a fi scutiți numai de plata bezmănului pe locurile ce vor cuprinde în vreme de șase ani hotărâți din ziua săvârșirii acelor binale ce vor face, cu îndatorire, însă că mai mult de doi ani să nu prelungească facerea lor, căci după această neurmăre, acele locuri se vor vinde altora și

b) Pămîntenii din țară ce vor zidi asemenea binale din nou se vor folosi și ei cu acea dreptate a nu plăti bezmen pe locurile ce vor cuprinde, în vreme de patru ani, hotărâți din ziua săvârșirii lor, cu aceeași îndatorire ce se arată mai sus la lit. a.<sup>1)</sup>

În privirea așezării urmate cu târgoveții după punctul al 6-lea, pentru plata convenită în speculația spiritului, se hotărăște ca toți boierii ce vor fi cu locuința în târgul Mihăileni, să fie apărați de orice p'ată pentru cîtimea spiritului de tot felul ce ar aduce, de ori de unde, spre casnica întrebuințare și anume, acei care ar voi a specularisi cu oamenii lor cu amărunta, sau a vinde oricui cu ridicata, să aibă a plăti propinația spiritului după pilda celorlalți speculanți ai târgului.<sup>2)</sup>

Boierii se desărcinează de orice dare pentru vinul ce ar aduce spre casnica întrebuințare, deși prin punctul al 9-lea din alăturata așezare a fost primit a plăti, rămînînd ca numai pentru cîtimea pe care ar voi a o spicularisi prin oamenii săi, cu mărunta sau cu ridicata, să fie părtași dării hotărîte<sup>3)</sup>.

Acest punct, pentru plata vinului ce ar ieși din târg, se desființează cu totul, volnic fiind fieștecine a exportarisi vinul din târg, fără a plăti vreo propinație<sup>4)</sup>.

Deși după cuprinderea art. al 11-lea, pităriile rămîn pe îngrijirea proprietății, însă cu aceea ca prețurile, cîtimea și calitatea să se pă-

<sup>1)</sup> Se referă la art. 2 al așezămîntului din 1838.

<sup>2)</sup> Se referă la art. 6 al așezămîntului din 1838.

<sup>3)</sup> Idem art. 9.

<sup>4)</sup> Se referă la art. 10 al așezămîntului din 1838.

zească apururea într-o cumpănă cu ȋrgul Dorohoi, de nu se va putea mai jos.<sup>1)</sup>

Asupra acestui articol de îndestulare, se va urma ȋntocmai după măsurile hotărâte pentru pitării, precum s-a arătat mai sus la pontul al 11-lea.<sup>2)</sup>

După pontul al 13-lea din alăturata așezare se legiuiește boierilor din Mihăileni slobodă aducerea de bere pentru casnica ȋntrebuințare.<sup>3)</sup>

Așijderea și drojdiile de care vor avea casnică trebuință, fără nici o plată de proprinație, după dispozițiile orȋnduite pentru spirturi și vin.<sup>4)</sup>

Ȋn privirea punctului al 17-lea, din alăturata așezare pentru plata proprinației la făina ce ar veni de peste hotar, asemenea și pentru alte mărfuri supuse cȋntăritului, de care se arată ȋn aceeași așezare, la pontul al 18-lea, se hotărăște a se urma plata numai pentru acea cȋtime de făină sau alte mărfuri supuse cȋntăritului, care ar intra spre ȋntrebuințarea ȋrgului, iar acele ce ar avea a trece tranșitu pentru alte locuri vor rămȋne slobode de asemenea dare.<sup>5)</sup>

Așijderea, după punctul al 19-lea din alăturata așezare, se delegeagă toate ȋnsărcinările puse asupra harabagiilor și altor cărauși, de care s-a obișnuit din vechime a se plăti cu nume de bareșnicie, rămȋnȋnd ȋn slobodă voie a fieștecăruia a ȋntrebuința această meserie fără nici o plată, precum s-a obișnuit pȋnă acum; darea din partea căraușilor, pentru pășunarea vitelor ȋn toloaca sau imașul ȋrgului, se ridică cu desăvȋrșire.<sup>6)</sup>

Urmează ȋntăritura Secretariatului de Stat din 1838.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 523—526, 529—531.

## 127

*1836 ianuarie. — Adresa nr. 1031 a Departamentului Trebilor Dinlăuntru către Postelnicie, ȋn legătură cu extinderea Eforiei ȋrgului Piatra și pe partea situată pe moșia Mărățai, a vornicului I. Costache Lăfescu.*

Asupra celor cuprinse ȋn adresa cinstitei Postelnicii din 17 a curgătoarei, nr. 49, prin care — ȋn urmarea ȋnsărcinării ce are de la Sfatul Ocȋrmuitor — ȋnsemnȋnd Departamentului propunerile prin jalobă către prea ȋnălțatul domn, ale dumisale vornicului Iordachi Costachi ȋmpotriva punerii la cale făcută de a se ȋnființa Eforie ȋn ȋrgul Pietrei, cere știință și de pricinile care acum din nou ar cere ȋnființarea Eforiei acolo

1) Idem art. 12.

2) Se referă la art. 11 al așezămintului din 1838.

3) Idem art. 13.

4) Idem art. 14.

5) Se referă la art. 17 al așezămintului din 1838.

6) Se referă la art. 19 al așezămintului din 1838.

în târgul Pietrei, după ce odată s-ar fi oprit pentru nemulțămirea târgoveților părții târgului de pe moșia dumisale.

Și, de punerea la cale ce s-ar putea face întru aceasta — cu neajgnirea interesurilor și ale Eforiei și ale dreptăților proprietății vornicului — are cinstea a-i face împărtășire <că înființarea> aceștii Eforii (deși la luna april a anului trecut 1835, cu cartea de supt nr. 7017, urmată în temeiul adresului dumisale vornicului și al jalobei locuitorilor de pe partea d-sale) s-a fost poruncit a conteni; dar, în urmă, la 22 octombrie, primindu-se raportul Isprăvniciei ținutului cu nr. 8941, cu cuprindere că stăpînitorul domn — în vremea cînd se afla acolo revizuind canțelaria Isprăvniciei, după jăluirea ce verbal i-au făcut boierii și negușitorii aceluî târg pentru neînființarea Eforii, din care pricină ar lipsi regula aceea care ar izvorî din folositoriu așezămînt al Eforiilor și că la aceasta ar fi împotrivor dumnealui vornicul, proprietarul Mărățăilor — a poruncit verbal ca numaidecît să se înființeze acolo Eforie, fără a se uita la particularnicile împotriviri; de vreme ce Eforia nimic nu jignește dreptățile proprietarului întru cele ce ar avea dreptate a se folosi de pe moșia sa, cu cartea de supt nr. 17925, s-a poruncit Isprăvniciei pentru întocmai urmare.

Aceștea împărtășindu-se cinștitei Postelnicii asupra numerarisitului ei adres, totodată se faoe lămurire că târgul Pietrei fiind cea mai mare parte slobod, dumnealui vornicul, cu driturile proprietății unei mici părți, nu poate avea dreptate a opri organizarea Eforiei, care are de pravăț întemeierea regularisirii celor spre îmbunătățirea orașului și îndemînarea și siguranția petrecerii orașenilor — și cînd cu înființarea aceștii Eforii, care nu are venituri decît poșlina pe rachi, vin, păcură și zăciueala patentelor, ce nici cum ating veniturile proprietății, care sînt cu totul de altă fire de aceștea hărăzite opștescului folos. Căci dacă pentru micile părți cu proprieta ce se găsesc pe lîngă oraș, ar rămîne a nu se înființa Eforii, numai pentru cuvîntul neajgnirii interesului proprietății, care nu este de temei, în vreme ce poșlina și cu orînda nu au a face, apoi și pe la celelalte orașe, precum Romanul, iar mai ales acest de capitalie, în care iarăși sînt părți cu proprieta, s-ar socoti fără cuvînt înființarea Eforiilor, cînd folosul cel opștesc nu poate a rămîne, și a să face cel în parte.

Canta (?) mare logofăt

*Februarie.* Jalba târgoveților din târgul Pietrei, dată către prea înălțatul domn, cu nr. 119, precum și aceea cătră dumnealui vornicul Lălăscu, alăturate pe lîngă jaloba sa către Sfat, să se împărtășască Departamentului Dinlăuntru, care — avînd în vedere jaloba târgoveților care au cerut înființarea Eforiei la Piatra — să cerceteze de pe care parte de târg sînt acei iscăliți în jaloba de mai înainte. Și, asămîne, și aceștia ce au dat acum jalbă pentru a nu se înființa Eforia, și dacă nu cumva aceștia au iscălit și iu jaloba dată la început; și, chibzuindu-se cererea ce fac, cu interesurile Eforiei, să să facă cunoscut Sfatului.

3 semnături nedescifrabile

Arh. St. Iași, Tr. 1724 op. 2013, dos. 67 f. 13.



*1836 decembrie 12. — Copie de pe invoiala dintre obștea locuitorilor din Mărăței, târgul Piatra, cu proprietarul moșiei, pentru stabilirea obligațiilor reciproce.*

Obștia aflătoare cu locuința în târgul Pietrei, partea din Mărăței — proprietărea ce o are zestre boierul vornic Iordache Costache, de la dumnealui logofătul Teodor Balș — face cunoscut că cu a ei primire și desăvârșită mulțămire, aflînd uvajenie la îndatorirea ei către folosul proprietății, s-a învoit statornicind prin această alcătuire, atît chipul pașnicei ei petreceri cît și cuprinderea hotărîtelor dări ce avem a plăti în folosul proprietății, păzindu-se cu toată sfințenia de către ambele părți acturile ce în jos se însemnează :

1. Toate locurile ce pără acum sînt cuprinse cu a noastre binale în șirul uliților acestui târg, să se îmbunătățească de către dumnealui, a le avea pe moștenire, supt îndatorirea de a plăti cîte cinci lei în cursul haznelii de astăzi, pe fieștecare stîngen pe an, la începutul fieștecării an, după măsurătoarea cu stîngen domnesc în fețele acestor locuri, pe cuprinderea căroră sîntem slobozi a face orice îmbunătățiri, fără a fi opriți de către dumnealui sau vechilul dumisale, nefiind nici noi volnici a ne întinde peste locul ce astăzi legiuit stăpînim.

2. Pentru tot rachiul de băut ce se va lucra în velnițele noastre, aflătoare pe moșia dumisale Mărăței, sîntem datori a plăti cîte un leu pe fieștecare vadră ce se va vinde în târg, chiar acel ce se va scoate afară din târg cu ridicata să plătim cîte zece parale de vadră, adică acel scos de la velnițele noastre.

3. Pentru orice alt rachiu vom aduce noi sau alte fețe străine de pe la alte locuri în acest târg, sîntem datori a plăti cîte un leu de fieștecare vadră.

4. Pentru tot vinul și păcură ce va intra în acet târg, sîntem datori a plăti cîte 10 parale de fieștecare vadră de vin și cîte un leu de vadră de păcură.

5. Oricare din noi ar cuteza să uneltească chipuri spre tănuirea vreunei sumi de vin, rachiu sau păcură, împotriva folosului ce se statornicește veșnicului stăpîn, prin ponturile al 2-lea, al 3-lea și al 4-lea, aceluia i se va lua acea ascundere de către propieta, fără nici o plată.

6. Pentru velnițele noastre de rachiu, ce cu leguire avem făcute pe locul dumisale, Mărăței, sîntem datori a plăti bezmăm cîte doi galbeni pe fieștecare an — acele care se află și se vor afla atuncea cînd nu vor lucra.

7. La toate aceste dări din partea noastră către folosul proprietății, oricare dintre noi n-ar fi următori a plăti, sau s-ar ispiti a jigni din dreptățile ce astăzi cunoaștem, volnic va fi veșnicul stăpîn a-l depărta de pe a sa propieta, precum și dumnealui boierul vornic Iordachi Costache, proprietarul de acum, sau urmașii dumisale, supt nici un fel de închipuire nu sînt volnici a strămuta această alcătuire ce este moștenitoarea noastră și urmașilor noștri din neam în neam, bine înțelegîndu-se că vadră de vin și rachiu este 12 ocă și de păcură 15 ocă.

Pentru care s-au făcut 2 asemenea, una — aceasta — ce o dăm dumisale supt a noastră iscălitură și alta ce-am luat de la dumnealui, supt a dumisale iscălitură, rugînd și pe cinstita judecătorie ca să întărească aceasta spre a ne face și luminat hrisov în original iscălit.

H. Gheorghe, clucerul Neculai Miluș, Ion fiul lui Mihalache Ghimici, Gheorghe Albu, Ion Anastasiu, Grigore Stoian, Hristea Stavăr, Carabet Mihalce, Lefter Rîndunică, Ion Barbier-Radovici, Dimitrie Nicolau și ceilalți aflători pe proprietăoa Mărăței.

Urmează întăritura Judecătoriei ținutului Neamțului, sub nr. 8523 din 18 decembrie 1836.

Urmează încredințarea Divanului Apelativ al Țării de Sus, din 10 febr., 1837, cu nr. 859.

Arh. St. Iași, Tr. 1765, op. 2014, dos. 23, f. 393—394.

## 129

*1837 februarie 7, Iași. — Adresa nr. 2106, trimisă de către Departamentul Trebilor Dinlăuntru la Visteria Moldovei, în legătură cu sancțiunile hotărîte împotriva unor negustori din Mărăței (la Piatra Neamț), pentru că s-au răzvrătit cu alții împotriva proprietarului Iordache Costache.*

Secretariatul de Stat, pe lângă oțnoșenia cu nr. 129, împărtășind Departamentului copie de pe anaforaua Sfatului Cîrmuitor către stăpînitorul domn, atingătoare de unire ce au făcut patru tîrgoveți de pe moșia Mărăței, a dumisale vornicului Iordache Costache, anume: Toader Bantaș, Gheorghe Patrașcu, Hriste Stavar și Dumitru a Iftincăi, la răzvrătirea ce a uneltit un preot, Apostol, din satul Certienii, cu alți doi ai lui, împotriva dumisale proprietarului, spre a-i jigni învoiala ce are cu tîrgoveții și a-i ridica dritul proprietății.

Face cunoscut că, înălțimea sa, pe lângă celelalte înfrînări ce a hotărît a se face celorlalți făptuitori, pentru acești patru, a poruncit ca, *în temeiul învoielii pomenite, prin care se rosteste „că acel ce nu ar fi următor a plăti cele învoite, sau s-ar ispiți a jigni din driturile ce astăzi se cunosc, volnic va fi veșnicul stăpîn a-l depărta de pe a sa proprietate”,* să se depărteze de pe moșie. Spre împlinirea cărei înalte hotărîri, Departamentul, pe de o parte, a scris Isprăvniciei de Neamț, pe de alta, prin aceasta, cu cinste împărtășește știință Visteriei, spre a ei regularisire întru ale dărilor.

Ministru Lucrărilor Dinlăuntru și cavaler, Canta mare logofăt.

*Februarie în 9. Secția 2-a.* Se va scrie Isprăvniciei ca să înștiințeze unde vroiesc a se așeza strămutații, spre a se încărca acolo cu birul și a se scădea de unde au fost.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 95, f. 9.

*1837 februarie 13. — Cererea agăi Iordache Cuza către Domnie, de a i se reinnoi dreptul mai vechi, pentru iarmaroacele de la Tatomirești.*

Prin două cărți ale domnilor Scarlat Alexandru Calimah și Ioan Sandu Sturza am câștigat dreptate a se face la moșia mea, Tatomirești, de la ținutul Vasluiului, câteva adunări de iarmaroace la zilele anume însemnate, după care s-a și urmat. Cu prilejul, însă, a trecutei expediții rosienești, urmînd adevse purtări a oștilor călătore, ca un loc ce se găsea și stanția, s-a părăsit.

Rog dar, plecat, pe înălțimea voastră, să binevoiți a porunci locului cuvenit a-mi înnoi porunci de publicație spre îndemînarea viitorilor <sup>1)</sup> a se aduna și, totodată, așa precum această moșie se găsește în poziție îndemînatică, fiind drum mare a poștei și cu îndestulă depărtare de orașe, să se mai adauge și alte zile, măcar pîră la număr de 12, pe lîngă acele cuprinse în pomenitele cărți domnești, pe care spre pliroforie le alăturez pe lîngă aceasta.

Prea plecată și supusă slugă,  
Iordachi Cuza agă

Dumnealui marele vistiernic va face cuvenita punere la cale. În 15 februarie 1837.

Șeful secției jalobelor,  
(L. P.) Stoianovici

*Februarie în 17. Secția 3-a*

Prin anafora să se aducă la cunoștința înălțimii sale cu arătarea împrejurărilor, spre hotărîre.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 539, f. 8.

*1837 martie 9. — Cererea logofătului C. Sturza către Vistierie — în calitate de epitrop al casei Sultana Eni — de a se aproba înființarea de tîrgușor la locul numit Cotul Șcheii.*

Aflîndu-mă însărcinat cu epitropia asupra clironomiei răposatei căminărese Soltana Eni, căreia i-a rămas moșia Văleni, a treia parte din Șcheia și două părți din Moreni, cîtetrele la ținutul Romanului, dimpreună cu care și o însemnată sumă de datorie ce se suie la vreo 5000 galbeni, eu — după datoria ce port — întrebunțez toate chipurile

<sup>1)</sup> cei care vin

de a putea mîntui pe această casă de datorie, întru care alt mijloc nu găesc fără cît, prin chipul îmbunătățirii moșiei, a-i putea sui venitul; între care găesc, de neapărat, spre a îndeplini lucrătorul meu scopos în folosul epitropișitei, a face tîrgușor pe capătul moșiei din a stînga apei Moldovii, în șes, de către drumul cel mare, pe locul numit Cotul Șchei, fiindcă locul acesta se găsește îndemănatic spre o asemenea descălecare și cu depărtare de tîrgul Romanului ca de cinci ceasuri, mai ales că pe săliștea Șcheia au mai fost din vechi tîrg, după cum aceasta se poate afla, prin cercetare la starea locului.

Pentru aceea rog pe cinstita Visterie, să binevoiască a lua în ovajenie împrejurările în care se află învăluită averea orfanei și, pe temeiul dritului proprietății, să legiuiască facerea tîrgușorului la locul arătat, pentru sporirea veniturilor casei, ca să poată cu lesnire a scăpa de sub jugul datoriilor, fără a-și jigni averea. Spre care sfîrșit să se hărăzească aceluși tîrgușor zile de tîrg duminica, de vreme că la Roman se fac marți; precum și patru iarmaroace de peste an și anume: în ziua de 40 de sfinți (mart 9), în ziua de soborul sf. Apostoli (iunie 30), în ziua Crucii (septembrie 14) și în ziua sf. Spiridon (decembrie 12); cu care odată să se încuviințeze casei, folosurile din aceste iarmaroace, după obșteștile dreptăți ale noului Așezămînt.

Aceasta privind, pe de o parte la îmbunătățirea stării nevrîstnicei, și pe de alta la înlesnirile norodului în alișveris și negoț, nădăjduiesc că cinstita Visterie va mijloci întru aceasta, întărirea prin hrisovul înălțimii sale.

### C. Sturza logofăt

*Secția 3-a, mart 10.* Să se scrie Isprăvniciei de Roman și de Neamț ca să facă localnică cercetare, dacă aducerea întru împlinire acestei cereri ar fi de folos pentru alișverisul locuitorilor și nu ar aduce vreo jignire altor asemenea dreptăți, a altor proprietari de pîmprejur, pentruca după lămurirea ce se va lua, să se înainteze lucrarea cuvenită.

Arh. St. Iași, Tr. 766, of. 868, dos. 539, f. 33.

## 132

*1837 martie 10, Iași. — Ciorna hrisovului dat de Mihai Sturza voievod, vistiernicului Alexandru Balș, spre a-și întemeia zi de tîrg și iarmaroace la moșia sa Poeni, ținutul Iași.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc înflorirea și înlesnirea viețuitorilor ocîrmuirii lor și pămîntului patriei, a le statornici cu legiuirile cuviincioase, am luat aminte la cererea prin jaloabă a cinstit credinciosului boierul domniei noastre, dumnealui vistiernicul Alexandru Balș, spre a i se hărăzi adunare de zi de tîrg pe săptămîină și osebit 12 iarmaroace în cursul anului, la moșia dumisale Poenile din ținutul Iași. Și, după

încredințarea ce am luat prin domneasca noastră Visterie, că statornicirea unei asemenea zile de târg și iarmaroace, nu numai că nu aduce vreo jignire proprietăților învecinate dar, mai virtuos, folos în priința alișverişului, găsim încuviințată cererea dumisale vistiernicului Balș, pentru asemenea harăzire, ca un lucru ce privește și la folosul obștesc, prin acest hrisov, întărit cu domneasca noastră pecete și iscălitură, hotărîm și legiuim adunare de zi de târg pe toată săptămîna, duminica — și la numita moșie Poenile — și osebit 12 iarmaroace pe an <urmează zilele fixate>.

Pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic prin publicații a se aduce în știința și cunoștința obștească asemenea statornicire de privileghiu moșiei Poenile, spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului domniei noastre. Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască vroință vor ajunge ocîrmuitori țării aceștia, poftim, nu numai să nu strămute această cuprindere de legiuire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșita laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Iași, în anul al treilea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 539, f. 13, 16.

La fila 14 în același dosar se găsește cererea vistiernicului Al. Balș către domn, de a i se aproba prin hrisov un număr de 12 iarmaroace și o zi de târg săptămînal „cu care s-ar face multă înlesnire obștescului alișveriş de către locuitorii împrejurăși, fiind și în drumul mare“.

### 133

*1837 iulie 12, Iași. — Ciorna contractului dintre epitropia casei C. Palade și comisul Gh. Coroi, pentru arendarea unor moșii pe care se află și târgul Ștefănești, ținutul Botoșani.*

Venitul moșiilor pe care este târgul Ștefănești cu mahalalele lui și satele Stîncea, Badiuți și Bahrinești de la ținutul Botoșanilor, ale casei răposatului hatman C. Paladi, în hotarele ce astăzi se stăpînesc, le-am cumpărat jos iscălitul comis, Gheorghe Coroi, prin formalnic mezat de la cinstita epitropie a casei pomenitului boier, pe cinci ani începători de la 1838 aprilie 23 și împlinitori la 1843 aprilie 23, în preț de 1207 galbeni olandezi pe fieștecare an, cu piatra pe care o cunoaște cîrmuirea și cu ponturile care mai jos se arată.

1-iu. Banii cîștiurilor sînt dator a-i răspunde la casă în două vadele, după obicei, adică pe jumătate la începutul anului, la sfîntul Gheorghe aprilie 23 și pe ceialtă jumătate la sfîntul Dimitrie octombrie 26, în galbeni; sau neavînd galbeni, apoi în loc de galbeni voi da irmilici noi sau vechi, sau carboavne, sau husăși, după cursul lor din Eși în privire către cursul galbănelui, urmînd într-acest chip cu plata pînă la împlinirea de cinci ani a acestui contract.

2-lea. Locuitorii de pe aceste moșii au să-mi lucreze zilele boierescului și celelalte, după pravila tipărită și publicarisită în țară, urmînd și eu către dînșii întocmai după a ei glăsuire, fără cea mai mică abatere ; cu aceasta însă ca pentru locurile și vitele ce se vor găsi avînd pentru hrana lor peste așezămînt, să am eu a mă învoi neapărat cu dînșii pentru ca să nu li se întîmple vreo risipire sau sărăcie dintru aceasta, iar la vreo nesupunere a lor de a-și împlini datoriile, neputînd cinstita epitropie a-i pune la cale să am a-mi cere eu dreptul meu de la dînșii, prin drumul stăpînirii fără a supăra mai mult pe cinstita epitropie. Dacă însă, ar fi a mă alcătui cu dînșii cu vreo învoială pentru lucrul boierescului, sînt slobod, însă prin știrea casei ; dator fiind, atît eu cît și oamenii mei, a ne purta cu dînșii cu blîndețe și omenie, păzind buna statornicie a gospodăriilor, căci întîmplîndu-se vreo risipire întrînșii, din pricina mea, eu am a fi răspunzător.

3-lea. Zăciuiala locuitorilor după noul așezămînt îmi este dată mie (afară de trei pădurari și un pristav peste dînșii, carele va purta de grijă și otpustului de piatră, la vreme de năvălire de apă), avînd eu a mă folosi de la dînșii, după cum mă voi putea alcătui, fără însă a-i preface pe tot anul. Iar pe Simion scutelnicul care este lăsat pe aceste moșii numai pentru slujbele și întereturile casei, nu am a-l supăra cît de puțin, întru nimic, avînd eu a-i da două fălci de arat și două fălci finaț, precum și imaș pentru cinci vite ce va avea, iar dijmă să nu dea.

4-lea. De la neguțitorii dughengii din acel tîrgușor, voi lua în folosul meu cîte 4350 lei pe fiștecare an, pentru orînda rachiului, a cășăpiei, a păcurei, a mortasi piei și a cîntariului, după înscrisul lor către cinstita epitropie din 30 iunie 1837, fără a le pretendarisi un ban măcar peste suma de mai sus arătată — osebit de pitării și mumgerii care rămîn în folosul meu — iar pentru orînda rachiului din satul Stînca, se va urma întocmai precum s-a urmat și pînă acum.

5-lea. Toate veniturile cîmpului de pe moșie și dijmurile din a zecea după obicei, și banii adetiurilor de la locuitorii tîrgoveți, să am eu a le lua ; asemenea și venitul morilor de pe apa Bașăului, ce astăzi sînt, mi se dau mie pînă la împlinirea de cinci ani, fiind dator eu a avea toată privigherea și purtarea de grijă, atît pentru mori — a le da la împlinirea anilor în starea care le-am primit — cît și pentru iazurile lor, a le iezi la vreme, după toată rînduiala, pentru ca la venirea apelor să nu se pricinuiască vreo stricăciune la mori. Iar cînd (fercească dumnezeu) din întîmplarea venirii vreunui puhoi, fără veste, de apă, s-ar rumpe aceste mori, și după toată silința ce aş întrebuinta, și după cercetarea ce ar urma, s-ar dovedi că chip nu a fost de a se întîmpina răul — atunci numai rămîne a se face pe socoteala casei. Iar morile țărănești ce sînt pe apa Prutului să am a-mi lua avaetul după învoiala anului trecut.

6-lea. Nici unuia din locuitori, sau altuia oricui, de orice stare de om ar fi, nu sînt slobod a-i da voie să facă zidire sau binale în tîrg, fără știrea și voia cinstitei epitropii.

7-lea. Trei țigani fierari, care sînt pe aceste moșii, să nu fie supărați cu zile și dijmuri ; datori însă sînt ei a lucra în meremetul morilor și acareturilor boierești, precum și la orice alte trebuinți ale moșiei, vor fi în lucrul fierării, fără vreo plată ; asemenea și la potcovitul cailor mei

și alte asemenea mici trebuinți îmi vor lucra, căci pentru aceasta li s-a iertat și dajdia, dându-le eu numai fierul și cărbunii trebuincioși, avînd eu a le da cîte una falce loc de arat și cîte una falce fînaț, precum și îmaș pe cîte vite vor avea.

8-lea. Fiindcă hrisovul tîrgului nu hotărăște cîte vite să aibă a pășuna un tîrgoveț pe moșie fără plată, și ei țin o mulțime de vite, care este spre păgubirea proprietății, propunindu-se aceasta cinstitei epitropiei, s-a hotărît ca pentru tîrgoveții cu dugheni, să se socotească o vacă și doi cai scutiți, pentru boierii patru vaci, patru boi și patru cai, iar pentru prisos să se învoiască; pentru mahalagii, care se hrănesc cu plugul, doi cai și două vaci după pont sau precum s-ar putea învoi cu mine; iar ciți vor veni de acum acolo, și nu vor fi lucrători de pămînt, să nu fie primiți fără a se alcătui mai întîi prin știința epitropiei.

9-lea. În pădurile apărături ce sînt pe aceste moșii, nu am eu niciun amestec, căci s-au dat pe seama pristavului Simion scutelnicul ca să le păzească, cu trei înadins pădurari, din zăciuala locuitorilor moșiei, cărora am a le da cîte una și jumătate falce loc de arat și cîte una și jumătate falce fînaț, precum și îmaș pentru cinci vite, nesupărîndu-i cît de puțin cu boierescul, iar dijma legiuită să-mi dea din a zecea după obicei. Iar lemnul ce va trebui pentru întocmirea acareturilor de pe moșie, sînt dator a înștiința pe cinstita epitropie de două ori pe an, adică primăvara și toamna, ce anume trebuință urmează și cît, și ce fel de lemn trebuiește spre a mi se slobozi o asemenea voie către pristavul pădurilor. Dator însă sînt eu a avea privighere, nu cumva pristavul sau subpădurarii lui fac vreo rea uneltire în acele apărături, sau dînd altora sau luînd pentru dînșii sau pascănd sau băgînd vite; și îndată ce voi simți vreo lucrare, care poate să aducă pagubă, sînt dator a înștiința pe cinstita epitropie căci, neînștiințînd, rămîn eu răspunzător. Iar pentru lemnele de foc trebuitoare casei boierești de pe moșie, are a mi se da cîte una falce pădure pe tot anul, de la o margine.

10-lea. Acareturile boierești, cîte mi s-au teslimarisit cu izvod anume supt a mea iscălitură, mă îndatoresc a le ține în bună stare, grijindu-le și meremetisindu-le cu ajutorul locuitorilor, din zilele ce sînt datori a da ei, după așezămînt, fără a putea pretendarisi să-mi facă cinstita epitropie ceva, ca unul ce eu sînt socotit că am văzut moșia mea și toate acareturile și altele de pe dînsa, și toată starea ei, și le-am primit în starea în care se aflau, și la împlinirea anilor să am, prin știrea casei, a le teslimarisi noului cumpărător precum le-am primit, de la care să aduc întocmai adevărîntă de primire. Iar vrînd eu a mai face și alte acareturi pe aceste moșii, pentru folos de venit, precum: crîșme, iazuri, mori și alte asemenea, am a înștiința pe cinstita epitropie și, găsindu-se de cuviință, voi fi volnic a face cu cheltuiala mea și la împlinirea anilor să rămîie ale moșiei, fără să pretendarisesc vreun ban măcar cheltuială. Iar pentru zilele meremetului — anului de pe urmă al posesiei — nu sînt volnic a le întrebuița în alte interesuri ci numai în meremetisirea acareturilor moșii.

11-lea. Mă îndatoresc a siguripsi atît plata deplină a cîștiurilor la vadelele hotărîte mai sus, cît și toate celelalte ponturi ale contractului acestuia și cu sigur chează platnic primit de cinstita epitropie; care chează nu va putea a se apăra supt nici un titlu de răspundere către

casă, pentru orice călcări din partea mea împotriva condițiilor contractului acestuia, păstrându-și casa deplină dreptate — ori și pentru ce neurmăre a contractului și ori în care vreme — a apuca pe carele va vroi din doi, ori pe mine sau pe chezășul meu, și a-și împlini cîștiurile păgubirii și celelalte care s-ar întimpla.

12-lea. Moșia se va stăpîni în hotarele ce astăzi se află urmare stăpînirii, oprind și neîngăduind eu, pe nimeni, a face cea mai mică călcare de hotare sau împresurare; iar la dimpotrivă, dacă cineva ar face cît de mică călcare, atunci eu sînt dator a înștiința pe epitropie pentru a ei regularisire; cînd dumnealui<sup>1)</sup> nu ar înștiința, din care s-ar face vreo rășluire asupra, eu sînt răspunzător către epitropie pentru orice păgubire i s-ar întimpla; atunci eu, în curgerea vremii ce-mi va lipsi din stăpînire acea bucată de pămînt, nu am supt nici un titlu a cere alte despăgubiri decît fâlcește, analoghisindu-se toată moșia după chipul următor, adică: dacă acea parte scăzută sau adăogită ar avea și locuință, atunci analoghisirea să se facă peste tot, iar cînd acea parte nu ar avea locuință, atunci analoghisirea să se facă numai pe venitul cîmpului; cu asemenea rînduială se va folosi și casa, din partea mea, cînd s-ar întimpla a cîștiga vreo bucată de loc, peste stăpînirea de acum.

13-lea. Mă îndatoresc a stăpîni însumi moșia și a păzi cu nestrămutare toate articolele acestui contract, nefiind eu volnic a o vinde altuia spre precupie, decît dacă va vroi și va primi cinstita epitropie.

14-lea. Slujitorilor bisericești, preoți, diaconi și dascăli, cîți vor fi pe această moșie, mă îndatoresc eu a le da locurile de arat, de finaț și de imaș după așezămînt; asemenea și toată cheltuiala bisericilor de peste an, adică: cîte trei ocă untdelemn de biserică pe an, cîte 10 ocă luminări, cîte una merță făină, cîte 5 vedre vin și cîte două ocă tămîie; mă îndatoresc a le da de la mine, în curgerea acestor cinci ani, fără a mă scade cu ceva de la casă, și a înfătoșa pe fiștecare an cîitanțiile preoților, că s-au primit cele de mai sus la fiștecare biserică.

15-lea. La întîmplare de nerodire la unii din locuitori pentru hrana trebuincioasă casei lor (afară de vreo obștească lipsă, ferească dumnezeu), mă îndatoresc eu, cu prețul politicit și cu bună chezășie, a-i înlesni cu hrana trebuincioasă pentru casa lor, din păpușoi mei, sau a le găsi de aiurea și a le da; iar la întîmplare de nerodire în obștia satelor, nu sînt dator.

16-lea. Întîmplîndu-se vreo cerere din partea stăpînirii, atingătoare de rodurile moșiei în curgerea acestor cinci ani, sînt în singură sarcina mea, nefiind casa întru nimic supărată.

17-lea. Dacă ori acum după încheierea și iscălirea contractului, sau mai în urmă cîndu-mi aș voi a lăsa moșia, atunci cinstita epitropie o va vinde la alți mușterii, cui va găsi, și banii ce nu vor ajunge pînă la suma contractului acestuia, dator să fiu, împreună cu chezășul meu, a-i răspunde pînă la împlinirea contractului, fără a mă putea apăra de aceasta cu nici un fel de cuvînt de pricinuire de față sau viitoare.

18-lea. Datoriile cîte, la împlinirea anilor, se vor afla asupra locuitorilor de pe acele moșii, sau de pe piine, sau de pe alta orice, nu sînt volnic a le opri din cîștigul moșiei, ci numai ajutoriul cuviincios cerînd

<sup>1)</sup> adică posesorul în ființă la data facerii contractului.



spre împlinire, să mi se dei, ferindu-mă însă cu totul de a însărcina pe locuitori cu datorii peste așezămînt în pontul băuturii.

19-lea. Otpustul cel de piatră să am a-l păzi să nu se strice și a-l meremetisi cu ajutorul locuitorilor, păzindu-l în bună stare.

20-lea. Treizeci fălci arătură și finaț la un loc, din finațele și arăturile boierești, care se îndatoreau posesorii de mai înainte, prin contracturi, a da sărdarului Ștefan Știrce — ca unui om vechi a casei — fiindcă numitul s-a săvîrșit din viață, apoi acele 30 fălci, mă îndatoresc a le da, pe fiiștecare an, oamenilor care slujesc acum casei, adică : 15 fălci sameșului casei — dumisale paharnicului Iordachi Iuliano — și 15 fălci vechilului ei, dumnealui pitarul M. Codrescu ; însă acele locuri să am a le da de calita mijlocașă.

21-lea. Ca un cumpărător de pămînt din Prințipat, sînt supus la toate orînduiele și pravilele pămîntului, depărtîndu-mă de tot feliiul de protecții străine, întru toate cele ce se ating de posesia acestei moșii.

22-lea. Cînd se va trimite revizorul epitropiei la moșie, pentru interesul meu, sau vreo trebuință a casei, mă îndatoresc eu a-l găzdui, purtîndu-i de grijă pentru hrana sa și a doi cai, pe vreme pînă la douăzeci zile.

În cuprinderea și nestrămutata păzire a ponturilor de mai sus arătate, fiind eu întocmai următor, voi stăpîni arătatele moșii în pace, strîngînd tot venitul lor pînă la împlinirea de cinci ani a acestui contract ; iar abătîndu-mă la vreunul din ponturile lui sau neurmînd cu plata ciștiurilor la vadele, cinstita epitropie are toată voia și puterea, îndată a mă depărta de pe moșie, fără cit de puțină pricinuire din partea mea, și fără a mă putea apăra cu vreun fel de dreptate sau protecție, plătind eu și orice păgubire sau cheltuială s-ar pricinui casei ; pentru care am dat chează răspunzător și platnic pe dumnealui banul Manolache Coroiu, atît pentru plata ciștiurilor la soroacele puse, cit și pentru orice pretenții și despăgubiri din încălcarea ponturilor acestui contract, după osebită în scris cheazășie ce au dat, slobodă fiind cinstita epitropie de a cere îndestulare și despăgubire ei de la oricare din amîndouă părțile va vroi. Pentru care s-au făcut două asemenea contracturi și s-au dat iscălite de la o parte la alta, întărite și de către Divanul Țării de Sus.

Arh. St. Iași, Tr. 1765, op. 2014, dos. 23, f. 746—748.

## 134

*1837 iulie 14, Iași. — Anaforaua nr. 13369 înaintată de către Departamentul Dinlăuntru la Domnie, pentru stabilirea mijloacelor de răscumpărare a Țîrgului Fălțiceni de la spătarul M. Cantacuzino.*

Prea înălțate Doamne,

Parte din trupul Țîrgului Fălțiceni, din ținutul Sucevii, fiind proprietă a dumisale spătarului Mihalache Cantacuzino, breasla jidovilor

viețuitori acolo, întru răscumpărarea târgului, prin bună alcătuire s-a învoit cu dumnealui ca să-i dea 10.000 galbeni, plătind suma aceasta în vreme de 4 ani, adică câte 2500 galbeni pe an, și osăbit câte 400 galbeni în fieștecare an, de la începutul răscumpărării și în veci, care peste tot în vreme de 4 ani cuprinde 11.600 galbeni, toată datoria.

Din aceștia, după cîsla făcută între ei prin mijlocirea ajutoriului Departamentului, cu ceea ce au putut aduna și cu 1500 galbeni ce au luat cu împrumutare, au plătit dumisale spătarului suma de 6133 galbeni, în vreme de trei ani ce au trecut de cînd au săvîrșit alcătuirea răscumpărării, mai rămîind datori a plăti încă 5467 galbeni, în osăbi de datoria de 1500 galbeni împrumutați, care peste tot, împreună și cu 1295 galbeni cheltuelile urmate de vechilii breslei, în trebuințele acestei răscumpărări, alcătuesc suma de 8226 galbeni.

Pentru aceștia, breasla privind din însăși ale sale de față mijloace, că nu sînt în puțință de închipuire a-i plăti — prin a breslii înlesnire de cisluire — dumisale <spătarului>, numărătoarea a două cîștiguri ce o așteaptă, precum și suma datoriei, și avînd în privire, pe de o parte greutatea cu care s-a putut aduna pînă acum suma plătită, și pe de alta nefacerea în care ea este venită, cu o unire toți, prin vechili, au cerut să se așeze, pe alijverîșul părții târgului lor, venituri, ca să se poată mai cu înlesnire plăti de suma mai sus însemnată a datoriei.

Care venituri, propozarisindu-le Departamentului, plecată sluga înălțimii voastre — cu țintire și la obștescul bine și siguranța a toată lăcuința acestui tîrg — a făcut închipuire în trei despărțiri, și plecat o supun înțeleptei voastre luări aminte; în care se va vedea lămurit ce venituri cer ei, cîte din ele s-au chibzuit să urmeze pînă la cea desăvîrșită plată a datoriei. Și, apoi, din acestea iarăși cîte ar fi acelea ce după Organicescul Reglement ar putea rămînea pentru totdeauna — ca să slujească pentru tot tîrgul întru cele de nevoie și de siguranța lui, după cumpănita întrebuintare ce s-ar urma de Eforie — ce după a voastră înaltă încuviințare s-ar înființa, potrivit cu a pravilei Obștești Adunări rostire, de la secția a 3-a, articolul 24, unde se zice așa: „Stăpînirea are dreptate a așaza Eforie și la celelalte tîrguri particularnice ale Prințipatului, fără însă a se jigni cu nici un <fel>, dreptățile proprietății“. Și veniturile acestea, ce ca de Reglement pozvolite, se socotesc a rămîne pentru totdeauna în folosul tîrgului să se înființeze și la partea cealaltă a tîrgului, care unită fiind cu aceasta răscumpărată de jidovi, dreptatea ei analoghic de venit, pîn la plata datoriei, să se întrebuinteze în cele de nevoi părții aceleia. Iar după plata datoriei, unindu-se ale amîndoror părțelor venituri regiementale, să se întrebuinteze obștește pentru tot tîrgul în cele de a lui folosințe.

Hotărîrea însă rămîne a fi precum înalta voastră înțelepciune va găsi de cuviință.

A înălțimei voastre plecată slugă,  
Indescifrabil, mare logofăt

1837 iulie 15. Se recomanduește Sfatului nostru ca tratarisind și incredințindu-se de împrejurări, să facă cuviinciosa încheiere de care, prin anafora, să ne înștiințeze spre hotărîre.

M. Sturza voievod

*Noiemorie 11.* În urma acestei anaforale și a înaltului buiurdii, făcându-se anafora din partea Sfatului tot în această pricină, care pînă acum nu au luat înalta îmbunătățire, aceasta rămîne la delă.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 68, f. 1.

### 135

*1837 octombrie.* — *Jalba banului C. Botez, adresată Visteriei, prin care cere privilegiu pentru întemeierea unui tirgușor statornic, pe moșia sa Glodurile.*

Fiindcă prin luminatul hrisov, al stăpînitorului nostru domn, mi se hărăzăști privilegiu la moșiea mea, Glodurile, de adunare de iarmaroace peste an cum și peste săptămîină odată, și acum mulți din negustori voesc a să și statornici acolo, rădicînd binale, rog plecat, pe cinstita Visterie, să binevoiască a mijloci hărăzirea privilegiului pentru statornicirea unui tirgușor, fiind cu îndemînare locuitorilor precum se va lămuri cinstita Visterie din cercetarea făcută de către Isprăvnicia ținutului Bacăul, care se află în arhiva cinstitei Visterii.

Constantin Botez ban.

*Octombrie 25. La secția III-a.* Să se arăte dumisale jăluitoariului că întru aceasta trebuie să se arăte cu jalobă la însuși prea înălțatul domn.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 536, f. 214.

### 136

*1838 ianuarie 26, Iași.* — *Copia hrisovului nr. 6 dat de Mihai Sturza voievod prin care întărește agăi Iordachi Cuza, 12 zile de iarmaroace pe an la moșia Tatomirești, țin. Vaslui, pe lîngă acele 5 hărăzite de Scarlat Calimah și Ion Sandu Sturza, voievozi.*

Între lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemînarea alișverișului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum adunările de iarmaroace pe la tirguri și moșii sînt cel întii temei a toată îndemînarea negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții cîștigarea folosurilor din ostenelele lor, am luat aminte la cerea prin jaloba dumisale aga Iordachi Cuza, ca — pe lîngă cinci adunări de iarmaroace ce are hărăzite la moșia dumisale Tatomirești din ținutul Vaslui, prin cărțile foștilor domni Scarlat Alexandru Calimah și Ion Sandu Sturza — pentru înlesnire de îndemînare alișverișului locuitorilor, să i se mai adauge încă un număr de 12 adunări de iarmaroace, la osebite zile în cursul anului.

Și, după încredințarea ce am luat prin domneasca noastră Visterie, și după localnica cercetare făcută de Isprăvnicia Vaslui, statornicirea zilelor de iarmaroace — cerșute de dumnealui aga Iordachi Cuza, la moșia Tatomirești — peste cele hărăzite de mai înainte, cu nimic nu aduce nici o jignire proprietarilor de primprejur, cu asemenea hărăzire de mai înainte, dar mai virtos alcătuește folos în privirea alișverizului locuitorilor de alături.

Iată prin acest hrisov, întărim cu domneasca noastră iscălitură și pecete, hotărîm și legiuim ca — pe lângă arătatele cinci iarmaroace, statornicite de mai înainte la pomenita moșie Tatomirești, care după cărțile foștilor domni Scarlat Alexandru Calimah din anul 1817 iulie 9 și Ioan Sandu Sturza din anul 1823 noiembrie 7, lămuresc: 1-iu la sfîntul Ilie iulie 20, al 2-lea la zi întîii octombrie, al 3-lea la sf. Neculai decembrie 6, al 4-lea la Treisfetitele ghenar în 30 și al 5-lea la sfînta Evdochia mart 1 — să se urmeze și alte osebite 12 iarmaroace în cursul anului și anume, la zilele însemnate mai jos, adică: 1-iu la sfîntul Ioan Botezătorul ghenar 7, al 2-lea la aflarea capului sfîntului Ioan, al 3-lea la Buna Vestire mart 25, al 4-lea la sfîntul Gheorghe aprilie 23, al 5-lea la Înălțarea Domnului, al 6-lea la sfîntii împărați Constantin și Elena mai 21, al 7-lea la sfîntii apostoli Petru și Pavel iunie 29, al 8-lea la Adormirea Maicii Domnului august 15, al 9-lea la Nașterea Maicii Domnului septembrie 8, al 10-lea la sfîntul Dimitrie octombrie 26, al 11-lea la sfîntii voievozi Mihail și Gavril noiembrie 8 și al 12-lea la Intrarea în biserică noiembrie 21, pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic, prin publicație a se aduce în știința de cunoaștere obștească asemenea statornicire de privileghiu, moșiei Tatomirești, spre întocmai urmare a cuprinderii hrisovului domniei noastre.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării aceștea, poftim, nu numai să nu strămute această cuprindere de legiuire folositoare și de obștească priință, ci mai ales să o întărească pentru nesfîrșita laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eșii în anul al 4-lea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 539, f. 1021 și 1041.

La fila 1020 din același dosar, se găsește cererea agăi Iordachi Cuza către Visterie, din 21 decembrie 1837, pentru a i se aproba încă 12 iarmaroace pe moșia sa, Tatomirești, nefiind dăunătoare iarmaroacelor de la Poeni, de care o desparte o cale de 12 ceasuri.

## 137

*1838 ianuarie 31. — Jalba fraților Stupu către Domnie, prin care cer dreptul de a înființa târgușor pe moșia Văleni, ținutul Bacău.*

Trei fii ne-am numărat, după urmarea legii, ai răposatului căminar Ilie Stupu, de la care părinte al nostru ne-a rămas puțină avere cli-

ronomie, între care se numără și moșia Vălenii din ținutul Bacăului — acest Prințipat — cu sat locuit de oameni, și în depărtare de târgul Bacăului cale de o zi. O asemenea moșie se află și astăzi sub stăpînirea noastră, pe tîria hîrtilor ce păstrăm ; și pentru că micul venit al acestei moșii nu cuprinde pe cei ce ne cuprindem de un haos de cheltueli, prin judecări și prin casnicile numaidecît trebuințe, ne îndeamnă pilda altor proprietari sîmpatrioți ai pămîntului, și pe noi, a alerga la fireasca privire — către înzestrarea dreptăților pămîntești — a înălțimii voastre, ca să aveți bunătate, o picătură măcar din acea varsată asupra supușilor moldoveni, a milui și pe acești jăluitori, cu un hrisov domnesc, cu drituri ca și proprietatea noastră numită mai sus, Vălenii, să înființeze un iarmaroc în fiiștecare duminică și, odată în an, mai însemnat la slinții împărați Constantin și Elena.

Prea înălțate doamne, aceste iarmaroace nu aduc vătămare la negoțul târgului Bacăului — a) pentru că este în depărtarea de el, acea zisă mai sus și b) pentru că sporind Siretul și Bistrița în toată deschiderea verii, obișnuit vărsînd și lătindu-se peste țărmurile iarnatice, mai vîrtos la dezbinarea gheței, întîmpină nevoi și nici pot trece megieșitele, și satul nostru, a-și închipui cele trebuincioase și, cu atîta încă că drumul la Bacău, dintracolo, este gîrbovit cu văi și dealuri primejdioase ; pe lîngă acestea și păduri tainice a tîlharilor, care toate acestea, unele supărare iar altele fiori aduc drumetilor trecători — nici megieșitelor sate, pentru că asemenea adunare nu au.

Nu veți întoarce, măria voastră, fața, drept aceea ca să ne lipsim de o monarhicească ungere, nici veți rabda a privi mîhnirea cu care ne vom cuprinde, pentru că unul și însuși sînteti părinte ocîrmuitor orfanilor, apărător dreptăților, și stăpînitor moldovenilor, unul și același carele nu treceți cu vederea tînguirile supușilor pămînteni, și care ne va povățui a ne aduna simțirile inimii și întru rugăciune, spre pomnire în veac a acestei hărăziri.

Ai înălțimii voastre slugi plecate și supuse,

Costache Stupu paharnic, Alecu Stupu și Constantin Stupu.

*1838 ianuarie 31.* Se recomanduește Sfatului nostru spre legiuirea lucrare.

Șeful secției jalobe, Stoianovici.

*April. 20.* Jăluitorii să înfățoseze mai întîi act formalnic dacă tot trupul de moșie este al lor, și apoi se va lua în băgare de seamă cererea lor, scriindu-se de aceasta Visteriei.

Suțul și încă două iscălituri.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 35.

1838 februarie 9, Iași. — M. Sturza voievod re-  
*intărește vechile așezăminte statornicite între locuitorii*  
*din Țirgul Neamț și m-rea Neamț.*

Se face știre prin acest hrisov al domniei noastre că prin jalba, ce au dat obștiea Țirgului Neamț, la 15 ghenarie anul curgător 1838, au făcut cerire ca să li să întărească — și prin hrisovul nostru — învoiala ce au cîștigat în anul 1814 de la mănăstirea Neamțului — proprietara moșiei acestui Țirg — pe care să află lăcuind ei, cu casele și alte acareturi ale lor; precum acea învoială este întărită și prin hrisovul procatohului domnii noastre, fostul domn Scarlat Alexandru Calimah voievod. Care această jalbă, domnia noastră, cu rezoluția supt nr. 272, am rînduit-o Logofeției Dreptății, ca avînd în vedere învoiala săvîrșită cu mănăstirea, cum și copia hrisovului, să să facă cuvenita întăritură și din partea noastră. Deci, aratata Logofeție, făcînd cuvenitele luări-aminte, a văzut copia hrisovului procatohului domniei noastre, fostul domn Scarlat Calimah, din 1814 mart 20, adevărită de către Divanul de Apelație al Țării de Sus la 19 a trecutei luni ghenar anul curgător, supt nr. 303, în cuprindere că, după jalba dată atunci de către locuitorii Țirgoveți din arătutul Țirg, și după hrisovurile de pronomii ce au fă-țoșat ei, pomenitul domn Calimah au rînduit la dohovnicescul părinte, preosfințitul mitropolit al Țării, chir Veniamin și boierii aflători atunce în viață, mare logofăt al Țării de Jos, Constadin Balș și mare logofăt al Țării de Sus, Lupu Balș, care împreună socotindu-să, și cu ce mai mare scumpătate cercetînd, potrivit și cumpănind, au săvîrșit așeză-mîntul alcătuit în 12 puncturi, prin care au cuprins și au hotărît anume dreptățile amînduror părților. Care puncturi sînt următoarele:

1-iul. Fiiștecarele, sau Țirgoveți și locuitori pe vatra Țirgului, sau altul ce va avea dugheană la uliță, va da la mănăstire cite una ocă ceară pe fiișticare an.

2-lea. Fiiștecare gospodar ce va avea casă în dosul uliții, în osă-bită ogradă — și la mahala și pe vatra Țirgului — va da la mănăstire cite jumătate ocă ceară pe fiiștecare an; iar cei ce vor fi șezători la uliță, adică tot supt aceeași bina le va fi și alișverișul și lăcuința — sau și în osăbită casă vor locui întru accicași ogradă a dugheanii — să nu fie supărați a plăli și pentru una și pentru alta, ci numai pentru dugheană.

3-lea. Vînzarea băuturilor să fie slobodă, în toată vatra Țirgului, ca să o facă ori carile din Țirgoveți va voi, pentru care să aibă a da la mănăstire acest adet, adică de toată butea de vin care va fi să să vîndă acolo în Țirg, să aibă a da cite doi lei și de tot polobocul de vin, să aibă a da cite un leu; și de toată butea de rachiu sau holercă, să aibă a da cite opt lei și de tot polobocul de rachiu sau holercă, să aibă a da cite patru lei; iar pe băutura ce vor cumpăra unii dela alții, din vasăli acele plătite, să nu fie întru nimic supărați.

4-lea. Cei ce vor voi a vinde acaret, dugheană sau casă, sau vad de moară, după ce își vor sfîrși tocmeala cu acel ce va voi să cumpere, să aibă a înștiința la mănăstire, că dacă mănăstirea va voi a cumpăra

să se protimisască, însă cu acel preț ce va da altul oricine va fi muștereu.

5-lea. Cel ce va voi a face de iznoavă bina pe vreun loc sterp în vatra târgului, să nu fie oprit, ci să aibă a da la mănăstire câte un leu de stînjien, pe cît loc va cuprinde, care acest un leu de stînjien va fi adetiul numai pentru un an, acel dintii an; iar pe ceilalți următori ani înainte, să aibă a da ceară precum mai sus s'arată, adică cel de la uliți câte una oacă ceară pe an, iar cel din dosul uliții și de la mahala, câte jumătate oacă ceară pe an. În acest pont să va înțelege numai pentru acele binale ce se vor face cu totul din nou și pe loc cu totul sterp; iar pentru alte locuri ce vor fi cuprinsă mai înainte, întru nimic să nu fie supărați.

6-le. Locuri de arături și de fînațe, câte vor avea trebuință tîrgoveții, numai pentru hrana caselor lor, să li să dei de către mănăstire neapărat, și mănăstirea va lua dintru acestea numai dijma obișnuită, iar pe grădinile și livezile câte vor avea tîrgoveții pentru hrana caselor lor — iar nu și de neguțătorie — nici de dijma să nu fie supărați.

7-lea. Curăturile, câte vor avea tîrgoveții, atît făcute de dînsii însuși, cît și cele cumpărate după vreme, să le stăpînească neopriți, dînd mănăstirii dijma obișnuită.

8-lea. Imașul ce vor avea trebuință numai pentru hrana vitelor lor, iar nu și pentru neguțătorie, să li să dei de către mănăstire, neapărat, fără de nici o plată, fără să aibă voe mănăstirea a pune pe acel imaș vite mănăstirești sau altele.

9-le. Carăle ce vor veni în tîrg vremi după vremi încărcate cu ori ce fel de greutăți de către mănăstire întru nimic să nu să supere.

10-le. Tocmelile ce vor fi între mănăstire și între tîrgoveți, pentru morile de apa Neamțului, să să păzească întocmai și nestrămutat.

11-le. Velnițile ce vor avea tîrgoveții, fiindcă plătesc pentru vase după hotărîrea ce se arată mai sus, la punctul al treile, de către mănăstire întru nimica să nu să supere.

12-le Pentru slatina, ce vor lua tîrgoveții, întru nimic să nu fie supărați, iar de la alții ce vor lua — din străini — va lua mănăstirea câte două parale de jug, pentru păgubirea ce să întîmplă a pricinui, trecînd la slatină prin locuri de fînaț cu vite.

Deci, Logofeția Dreptății, după ce s-a încredințat pentru cele rostite prin pomenitul hrisov al procatohului nostru domn Calimah, în cuprinderea mulțămirii ce au avut atunci amîndouă părțile, au socotit de trebuință și — prin adresul din 31 a trecutei luni ghenarie, anul curgător, supt nr. 843 — au făcut întrebare preosfințitului mitropolit al țării, chir Veniamin, dacă nu urmează vreo pricină din partea mănăstirii asupra arătatei învoiei; la care preosfinția sa, prin răspunsul ce a trimes la 5 a lunii aceștia, supt nr. 157, a însămnat că acea învoială cu mănăstirea, la anul 1814, cu adevărat prin însuși a preosfinției sale mijlocire este săvîrșită, pofit fiind de domnul vremii de atunci și acum nici o pretenție alta mănăstirea nu are.

Drept aceea, domnia noastră, în privire că așezămîntul săvîrșit între mănăstire cu tîrgoveții arătați a urmat cu mulțumirea amînduror părților, și acum — pe de o parte, numiții tîrgoveți fără a arăta vre-o prihănire asupra acelu așezămînt, cer a li să întări dreptățile cuprinsă

întrînsul, iar, pe de altă parte, din răspunsul primit de la preosfințitul mitropolit al țării, supt nr. 157, să vede că nici din partea mănăstirii nu urmează vreo pretenție — prin acest hrisov, cu a noastră iscălitură și pecete, întărim așezămîntul pomenit, spre urmare, întocmai despre amîndouă părțile, fără vreo strămutare.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al patrulea al domniei noastre.

Mihail Grigorie Sturza voievod  
Nr. 35

Sturza mare logofăt, a citit  
Director Departamentului, Veisa  
Șeful secției a II-a din Departamentul Dreptății,  
C. Grigoriu.

Intocmai cu originalul, Șef, Lupul

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 60—61, și dos. 4321, f. 21—23;  
o copie la Arh. St. Buc., M-rea Neamț, XXX/55 și CXXXV/31.

## 139

*1838 martie 13, Iași. — Cererea cneazului Gh. Cantacuzino către Secretariatul de Stat, de a i se aproba înființarea târgușorului Aspazieni, în satul Răpciuni, pe moșia Hangu, din ținutul Neamț.*

Pe moșia mea Hangul, cu celelalte cotunuri ale ei, fiind așezați un număr de cinci sute lăcuttori, de multe ori din pricina drumurilor și greutatea munților, întâmpină îngreueri în mergerea pe la târgurile de primprejur ce sînt cu depărtare, la care uneori li este cu neputință a străbate din pricina drumurilor de la munte.

Drept aceea, spre înlesnirea atît a lor cît și a celorlalte megieșite sate, ce sã află între munți, după însuși cerirea lor, precum mărturisăsc jalobile lor alăturate aici, eu rog pe cinstitul Sfat ca să binevoiască a-mi încuviința facerea de târg cu nume Aspazieni, în satul Răpciune — ce este pe moșia mea, Hangul, pe Bistrița — unde în fiișticare duminică să fie iarmaroc și patru iarmaroace mari peste an, adică la 23 april. la Duminica Mare, la 29 iunie și la 15 august, spre înlesnirea, atît a locuitorilor resăprocile<sup>1</sup> lor alijvelisuri, cît și a neguțitorilor din Transilvania, cu care se megieșește această moșie, și care iarmaroace vor fi mai ales îndemănătoare pentru neguțători, fiind la hotarul Transilvaniei și în drumul mare.

Polcovnicul și cavalerul cneaz, Gheorghe Cantacuzino

*Martie 23.* Potrivit cu articolul 156 a Reglementului, capul al V, pentru înlesnirea negoțului, să se scrie Visteriei ca să cerceteze localnic îndemănările ce pot avea locuitorii împrejurași, cu statornicirea de zile de târg și de iarmaroace la locul ce se arată aici, și dacă o aseme-

<sup>1</sup>) reciprocele



nea statornicire nu ar fi de jignire proprietăților megieșite ce ar avea aseminea drept; însemnându-se și zilele la care s-ar putea statornici adunare oamenilor pentru alișveris, după care să docladarisească Sfatului, spre a se lua și înalta încuviințare.

Suțu, mare postelnic, etc...

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 1.

## 140

*1838 mai 28. — Jalba căminarului Spiridon Pavlu către Domnie, prin care cere să i se aprobe a înființa „tîrg locuit“ la Docolina, pe moșia Tîrzii.*

La moșia Docolina din trupul moșiei Tîrzii, ținutul Vasluiului, ce prin mezat am cumpărat de la dumnealui vornicul Neculai Greceanu, la rateșul de piatră în drumul poștei, în urmarea hrisovului fostului domn, Ioan Sandu Sturza voevod din anul 1826 februar 15, se dă voie veșnicului proprietar al moșiei, că afară de adunarea de tîrg ce se face în toată luna, și la cîteva sărbători însemnate, precum anume se cuprind, să facă și tîrg locuit al cărui căpitan de priveghere asupra buneii orindueli, să atîrne tot de la proprietari. Cu toate, dar, că această domnească legiuire este sfîntă acum și nestrămutată, ca una ce s-a pus în lucrare acum de 12 ani, avîndu-și liniștit și pașnic cursul ei, însă întru tot supus, rog pe înălțimea voastră, ca să binevoiți a mi-o întări și cu a domniei voastre luminat hrisov, atît toate zilele de iarmaroace, cît și spre a se locui tîrgușorul.

A înălțimei voastre prea plecată slugă,

Spiridon A. Pavlu

*31 mai 1838.* Sfatul nostru avînd în vedere pomenitul hrisov va face potrivită lucrare.

Șeful secției jalobe, Stoianovici

*Iunie.* Să se recomanduiască Visteriei spre convenita lucrare, potrivit cu drepturile dumisale căminarului și așezămînturile legiuitoare în temeul Organicescului Reglement.

Suțul, <Canta>, mare logofăt

<Iordachi Ghica>, mare vistiernic

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 31.

## 141

*1838 iunie 23, <Iași>. — Anaforaua nr. 1191, înaintată Domniei de către Sfatul Ad-tiv, pentru aprobarea înființării tîrgușorului Aspazieni pe moșia Hangu, ținutul Neamț, proprietatea cneazului Gh. Cantacuzino.*

Dumnealui polcovnicul și cavaler, cneaz Gheorghe Cantacuzino, prin jalobă către Sfat, alăturînd jalobele ce au primit, atît ale locui-

torilor de pe moșia sa Hangu, de pe Bistrița, cât și ale altor megieșite sate, pentru îngreuiere ce întâmpină în alișveriş cu mergerea pe la târgurile de pe împrejur, care sînt cu depărtare, au cerut a i se încuviința înjghebare de târg cu nume Aspazieni în satul Răpciune, de pe acea moșie, și a se statornici acolo, în fieștecare duminică, iar maroc, și osebit patru iarmaroace mari peste an, la 23 april, la Duminica Mare, la 29 iunie și la 15 august, care ar sluji de înlesnire în alișveriş, atît moșiei Hangu și satelor de pe împrejur, cât și a neguțitorilor Transilvaniei, cu care ar fi megieșind.

Sfatul, dar, spre a se încredința dacă această cerere nu este jignitoare învecinatelor proprietăți, a însărcinat pe Visterie ca să cerceteze localnic îndemănările ce s-ar face prin însușirea driturilor cerșute de dumnealui cneazul, de la care a primit acum doclad sub nr. 5267, încredințator că după cercetarea ce a făcut prin Isprăvnicia ținutului, se lămurește că satele megieșite cu moșia Hangu au trebuință de iarmaroacele zise, fiind spre folosul și îndestularea alișverişului lor, iar zilele de iarmaroace ce s-au socotit că se cuvin a se statornici, spre neajgnirea de asemenea dreptăți a proprietarilor de pe împrejur, ar fi întii la sfîntul Gheorghe (april 23), al doilea la sfîntii împărați Constantin și Ileana (mai 21), al treilea la sfîntul Iulian (iunie 21) și al patrulea la Adormirea Maicii Domnului (august 15), și zi de târg pe fieștecare săptămîină, duminica.

Acestea, Sfatul cu toată supunerea, le aduce la cunoștința înălțimii voastre, că dacă veți încuviința dritul cerșut de dumnealui cneazul, să binevoiți a da dezlegare pentru înaintirea lucrării.

Mădulările Sfatului Administrativ, ale înălțimii voastre plecate slugi,  
C. Sturza mare logofăt, N. Suțu, Canta mare logofăt

Șef secției, sardar Dobrovici

Se încuviințează, în 24 iunie 1838,

M. Sturza voievod

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 4.

## 142

*1838 iulie 22. — Copia raportului nr. 496 a privighetorului ocolului Siret către Pîrcălăbia Gatați, prin care propune înființarea de iarmaroace la moșia Băleni, ținutul Covurlui, proprietatea cneazului Matei Cantacuzino.*

Spre împlinirea poruncii cinstitei Pîrcălăbii cu nr. 4485, urmată după a cinstitei Pîrcălăbii de sub nr. 4033, asemenea după jaloaba luminării sale cneazului Matei Cantacuzino, spre a se statornici 10—12 iarmaroace pe an, la moșia luminării sale beizadea și zi de târg pe toată săptămîna, marța, poruncitoare ca să meargă la arătata moșie și să cerceteze dacă asemenea adunări nu ar putea fi jignitcare negoțului altor târguri învecinate, următor fiind poruncii, îndata am mers la starea locului și, prin luare aminte, am cercetat pe de o parte că moșia

și satul Băleni, de celelalte târguri și locuri cu asemenea privileghiu, se găsește în depărtare de la 4 pîră la 8 ceasuri, iar pe de altă parte că poziția satului Băleni-moșie are îndestulă întindere, cîmpii și loc cu apă, și spre îndeplinirea numerarisitei porunci, cu toată supunerea aduc la cunoștință cinstitei Pîrcălăbii, spre a se înainti lucrarea.

Iscălit, Manolache Hogaș, privighetor.

Pentru întocmai cu originalul,  
V. Buța

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 129.

La fila 35 din același dosar se găsește cererea cneazului Matei Cantacuzino din 1838 mai 6, prin care cere să i se aprobe statornicirea a 10—12 iarmaroace pe an și o zi de târg săptămînal, pe moșia sa Băleni, ținîndu-se seama de „îndemînările ce înfă-țoșează această moșie“.

## 143

*1838 septembrie 24. — Copia ofisului domnesc nr. 48 către Sfatul Ocîrmuitor, întărind așezămîntul făcut de domn pentru târgul Mihăileni, ținutul Dorohoi.*

Părinteasca noastră îngrijire pentru înflorirea negoțului a cărui lucrătoare întindere trebuie să reverse înființatele folosuri peste toate clasurile și obștimile unui stat, ne-a îndemnat a întoarce osebită luare aminte către partea cea din sus a Prințipatului, în care dezvălirea negoțului a rămas înapoiată de la gradul sporirilor ce revarsă limanul Galaților, în partea cea din jos a Moldaviei.

Povățuții de asemenea rîvnă, domnia noastră am hărăzit dreptăți și îndemnări privitoare către statornicirea târgului Mihăileni, a căruia gheograficească poziție, legată în o directă comunicație cu drumurile poștelor, a Galiției și a Ungariei, siguripsesc țirculația negoțului din partea Evropii și învrednicesc zastava Mihăileni, a se număra cea întii pe granița uscată a Prințipatului.

În așa privire, noi am poruncit a se publica un așezămînt pentru pomenitul târg Mihăileni, care a și urmat la 14 noiembrie anul trecut 1835 prin Buletinul Ofițial cu nr. 90, precum se vede trecut pe coloana întii din alăturata lămurire, și în care se cuprind acele din partea noastră hărăzite jertfiri, în priința negoțului. După aceasta am orînduit stăruitoare lucrare a drumului mare, potrivit cu încheierile Obșteștii Obișnuitei Adunări. Am înființat un regulat plan pentru întinderea acestui târg, și împreună am statornicit fondusuri bănești, spre împrumutarea acelora din târgoveți ce s-au găsit în adevăr lipsiți de mijloacele neapărate.

Din urmarea acestor măsuri, noi cu plăcere am primit, că adunații pînă acum în Mihăileni, cu locuința, boieri, neguțitori, meșteri și lucrători de pămînt, în privire către dreptățile proprietății ce avem asupra pomenitului târg, au propus de la sine alcătuirea unei așezări pentru dările cuvenite proprietății, supt nume de proprinațiile târgului precum acelea iarăși se găsesc trecute pe coloana a doua din pomenita lămurire

și care supuinđu-se nouă spre întărire, domnia noastră nu am lipsit și în acest prilej a dovedi adevărata bunăvoință, hărăzind și din acea așezare oarecari folosuri ce se cuprind în Buletinul din 19 mai anul curgător 1838, supt nr. 39.

Dar, apoi, în cît privește la obștescul folos al Prințipatului pentru întinderea și înflorirea negoțului, după cele ce s-au arătat mai sus, domnia noastră n-am putut sta la dipozițiile cuprinse în țitarisitul buletin cu nr. 39, ci protimisind interesul public înaintea legiuitelor folosuri ale proprietății noastre și întru desăvârșita dorință a deschide sporirea negoțului prin zastava Mihăileni — de la care să se împărțășească partea cea din sus a Moldovii după pilda portului Galați — hotărîm a se urma atît așezămîntul publicarisit la anul 1835, cît și așezarea din anul purtător<sup>1)</sup> 1838, cu toate scăderile cuprinse în coloana a treia, din alăturata lămurire, pe care scădere — cu părintească simțire — o hărăzim în folosul obștii țîrgoveților din Mihăileni și a negoțului întrodus prin acea zastavă.

Drept aceea în cît se atinge de scoposul din care se așteaptă înființata sporire a negoțului, noi încredințăm Sfatului nostru, ca să facă cuvenita punere la care spre obșteasca publicarisire, atît a acestui al nostru domnesc ofis, cît și a lămuririi în starea ce se alăturază. Totodată, chibzuind și măsurile potrivite cu înțelesul Organicescului Reglement, după care să se statornicească în țîrgul Mihăileni, ca unul ce este răzedenție de ținut, atît protoprezviterul ținutului, și comandirul militar al graniței, ale căroră însărcinări cer apropieta petrecere spre nezătinirea interesurilor Ocîrmuirii și a publicului.

Pentru întocmai cu copia primită de la Postelnicie  
Iordachi Cervinov pitar.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 905 și 920.

## 144

*1838 octombrie 3, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 48, prin care Mihail Sturza voievod întărește agăi Alecu Balș înființarea de iarmaroace la moșia Hălăucești, ținutul Roman.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemănare alijverişului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei, de a-le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum adunările de iarmaroace pe la țîrguri și moșii sînt cel întîiu temei a toată îndemînarea negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții cîștigarea folosurilor din ostenele lor, am luat aminte la cererea dumisale aga Alecu Balș, spre a i se hărăzi privilegiu de a

---

<sup>1)</sup> curgător

face la moșia dumisale, Hălăucești, din ținutul Romanului, 12 adunări de iarmaroace pe an.

Și din anaforaua domnescului nostru Sfat supt nr. 1689 încredințându-ne domnia mea că, după cercetarea făcută, statornicirea unor așa iarmaroace la arătata moșie nu numai că nu aduce nici o jignire iarmaroacelor statornicite pe la alte locuri, dar, mai virtos, alcătuești folos în priința alișverișului, încuviințăm arătata cerere a dumisale agăi Balș și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și legiuim pomenitei moșii Hălăuceștii, 12 adunări de iarmaroace în cursul anului, după chipul de mai jos, <urmează zilele fixate> care și poruncim dumisale marelui vistiernic, ca prin publicații să se aducă în știința obștească o asemenea hărăzire, spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiasca voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșita laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al cincilea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 231 și 234.

La Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 26, se găsește anaforaua cu nr. 1689 din 4 sept. 1838, a Statului Ad-tiv prin care se cere aprobarea statornicirii a 12 iarmaroace pe moșia Hălăucești, ținutul Roman. Primind aprobarea domnească din 6 sept. 1838, s-a dat hrisovul de mai sus.

## 145

*1838 octombrie 26, Darabani. — Invoiala dintre hatmanul T. Balș proprietarul moșiei Darabani și locuitorii așezați în tîrgul de pe acea moșie.*

Jos iscăliții, prin această scrisoare ce dăm excelenței sale domnului general-inspector al Miliției, hatman Prințipatului Moldovei, marele logofăt și cavaler, Teodor Balș, încredințăm că așa precum de către înalta Cîrmuire s-a legiuit a se face la moșiile excelenței sale, Darabani, de la ținutul Dorohoiului, 12 adunări de iarmaroace pe an, zi de tîrg în toată luna de preste săptămîină și dughenile ce va voi — atît de către excelența sa proprietarul cît și de către toți acei ce se vor aduna și se vor statornici la acest tîrg — are a se păzi următoarea așezare :

1. Tot acel ce va voi să-și facă binale la ulița ce s-a început acum de către excelența sa, este dator a se mildui excelenței sale sau vechilului ce-l va rîndui spre aceasta, ca să se treacă în condică numele lui, cîtimea stînjenilor, hotarele locului, suma banilor bezmănului și să-și primească țidulă cu asemine glăsuire ; și binalele ce se vor face să fie regulate pe linia însemnată de către excelența sa, bune și cite se vor putea mai sigure, acoperite cu șindilă ; iar bezmănul pe fiecare stînjen domnesc, măsurat în fața uliței și a cărei lungime în dos ar fi de 12 stînjeni, îl vom plăti cite trei sorocoveți pe an, jumătate la sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie.

2. Afară de ulița ce s-a început, pomenită la punctul 1, pentru a-și face casă acei ce nu vor avea închipuire de dugheni, va mai slobozi o parte de loc deosebită, pe care oricine va vroi a-și face casă, va fi dator a-și păzi aceleași măsuri ce s-au legiuit la punctul pomenit, cu deosebire însă, că bezmănul la acel loc va fi numai cîte doi sorocoveți pe stînjenu din față, și lungimea locului de 15 stînjeni.

3. Pentru băaturile ce vor intra și se vor descărca în tîrg (a căroro vînzare — de la 23 april 1840, și după ce se vor face pînă la 30 dugheni, de către noi tîrgoveții ce ne vom aduna — ne va fi slobodă fieștecăruia tîrgoveț) vom plăti următorul avaet :

a) doi sorocoveți și 14 greițari-argint de toată vadra de spirt în măsură de 12 ocă

b) un sorocovăț și 14 greițari-argint de toată vadra de rachiu-șum obișnuit, cu aceeași măsură.

v) șase greițari-argint de toată vadra de vin, cu măsura cotului.

g) doi greițari-argint de toată vadra de bere și med, și nu vor fi slobozi nimeni din îndeletnicitorii cu vînzarea unor asemenea băuturi a le măsura aiurea, cînd le vor aduce în tîrg, decît la înadins a proprietarului cantoră unde, îndată după măsurare, vor număra și banii avaetului ; asemenea și toți acei ce vor aduce rachiu în tîrg spre ținare cu hurta, pe cît rachiu vor vinde în tîrg, vor plăti avaetul legiuit la literele a și b ; iar pe cît îl vor vinde afară pe la orîndari, vor plăti taxă numai cîte cinci greițari-argint de fieștecare vadră.

4) Pentru căsăpii, mumgerii și pitării, datori sînt tîrgoveții a da din an în an siguri mușterii, care să ia asupra lor îndestularea norodului despre aceasta, cu prețul cel mai folositor pentru obște, și care neapărat să fie mai jos decît a tîrgului Botoșani, cu două parale la oca de carne și cu două parale la oca de pîine, iar la a lumînărilor, prețul va fi deopotrivă ca la Botoșani și proprietarului, pentru dritul vînzării, să-i dea acei mușterii următorul avaet :

a) un sorocoveț de toată vita mare cu coarne ;

b) doi greițari-argint de oaie, miel sau capră ;

v) jumătate sorocoveț de toată vita mică cu coarne ;

g) jumătate sorocoveț de un mascur ce se va tăia în tîrg, sau se va aduce tăiat ;

d) doi greițari-argint de toată oca de luminări ce se vor aduce de aiurea, sau se vor face în tîrg.

De la pitării, pentru pîine, nu se va lua de către proprietate nici un avaet.

5. Avaeturile ce are proprietarul a mai lua de la producturile ce se vor aduce și se vor descărca în tîrg, sînt următoarele :

a) un sorocoveț de toată suta de ocă de tiuțiu ;

b) un greițar-argint de tot drobul de sare ;

v) trei greițari-argint de toată țolinca cu sare măruntă sau alte mărunțișuri aduse de străini în tîrg, pe zi ;

g) cinci greițari-argint de toată vadra de păcură sau dohot ;

6. Pentru piațul vînzării vitelor, venitul pentru anii începători de la 26 octombrie 1838, se iartă ; iar de la împlinirea acestei vadele și înainte, se va luat cîte :

- a) doi greițari-argint de toată vita mare cu coarne și fără coarne ;
- b) jumătate greițar-argint de toată oaia, miel sau capră ;
- v) doi greițari-argint de tot mascurul ce se va vinde în târg.

Acest havaet se va plăti jumătate de către vânzătorii și jumătate de către cumpărătorii.

7. De la carele ce vor veni cu lemne, fîn, pîine, legume, poame, păsări, fructuri, trebuincioase pentru hrana norodului, nu se va lua nici un fel de havaet.

8. Cîntarul cu care are a se cîntări toată marfa de vînzare ce se trage în oci, va fi a proprietății, și se va lua de toată suta de ocă, ce se va cîntări, cîte doi greițari-argint, nefiind iertați nimeni alții cu cîntare particulare a cîntării, nici pentru sine, nici pentru vînzare, mai mult decît pînă la suma de 40 ocă ; care cîntărindu-se numai în singura casă și dugheana sa, vor fi fără plată de havaet.

9. Un loc pentru școală, un loc pentru feredeu, un loc pentru spital, un loc pentru mormînturi și un loc pentru casa rabinului — în mîrginirea măsurilor ce se vor socoti de către proprietar, și acolo unde excelența sa va vroi, pentru nația evreiască — se vor slobozi fără nici un bezmăn. Iar fiind trebuință de mai multe asemenea locuri, se vor slobozi cu legiuitul bezmăn.

10. Vînzările binalelor sau ale locurilor sterpe — unul de la altul sau către străini — să nu se facă fără știrea și învoirea proprietății, care are cel mai de aproape protimisis a cumpăra cu prețul ce vor da alții și din prețul cu care se vor vinde, să se dea proprietarului la sută cinci, jumătate de către vînzător și jumătate de către cumpărător ; căci cei ce nu se vor mildui proprietății, vor plăti havaetul îndoit și vor rămîne și vînzările rele.

11. Nici un fel de fabrică sau mașini, nu sînt nimeni din tîrgoveți volnici a deschide fără învoirea proprietății, iar velnițe, vor fi slobozi a face, cu următoarele condiții :

a) locul să-i însemne de către proprietar, afară din tîrg, unde va voi, și nu mai mare decît pînă la 20 prăjini ;

b) rachiul de la velnița, <care> se va aduce în tîrg, va fi supus plății cuprinse la pontul al 3-lea ; iar acel <care> de la velniță se va vinde afară, fără să intre în tîrg, nu va fi supus acelei plăți ;

v) de fieștecare caldare, să plătească pe tot anul cîte 15 carboave în două vadele, jumătate la sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie.

12. Neguțitorii străini ce vremelnicește vor veni cu orice soi de marfă în acest tîrg, vor fi datori a închiria dugheni de la proprietar, cu anul.

13. Pentru pășunea vitelor tîrgoveților, se va slobozi de către proprietate cîte zece prăjini loc de imaș, de fieștecare casă sau dugheană, afară de piața iarmarocului pe care se vor aduna vite de negoț ; mîrginindu-se însă, a nu putea ține nimeni mai mult decît pînă la două vite mari sau zece oi, pe acest imaș ; iar care va voi a ține mai multe vite, să se învoiască cu proprietarul.

14. Toți acei ce se vor aduna și se vor statornici în acest tîrg, sînt datori a păzi cu sfințenie toate condițiile de mai sus : a se purta cinstit, a se feri de tot felul de viclesug păgubitor venitului proprietății, și a fi supuși cu plata legiuitelor mai sus havaeturi, fără nici o împotrivire sau

așteptare de întrebuițare a vreunei-silnice măsurii ; căci pe acei ce se vor dovedi că au întrebuițat vreo urmare împotrivă, vreo împărechere, vreo răzvrătire, vreo faptă vicleană sau de furtișag, ori că nu s-au supus proprietarului, rămîne proprietatea într-o deplină dreptate, pe unii ca aceia a-i izgoni cu totul de pe moșie, rămîind binalele lor în folosul proprietății ; precum și marfa ce ar ascunde-o despre plata havaeturilor, contra-bont, fără să poată întinde vreo pretenție, sau să se apere cu vreo străină pretenție.

15. Această așezare, cuprinsă prin arătatele mai sus puncturi, se va păzi cu nestrămutare în curgere de 25 ani, începători de acum, de la data acesteia, și înainte pînă ce se vor împlini. Pe temeiul unor asemenea scrisori de așezare, ce și noi am primit de la excelența sa, pînă la vade nu va putea a ne mai adăugi cu nimic.

Anul 1838, luna octombrie în 26, în satul Darabani.

16) Pentru vinul ce se va aduce și se va descărca în tîrg spre vînzare cu hurta, pe cît vom vinde în tîrg, vom plăti avaturile legiuite la punctul al 3-lea, litera v, iar pentru cît îl vom vinde afară, vom plăti cîte șase sorocoveți de bute și patru sorocoveți de antal.

G. Grigoriu medelnicer, Marcu sin Haim și mai urmează încă 46 iscălituri ale neguștorilor moldoveni și evrei.

Urmează întăriturile privighetorului ocolului Prutul de Jos (Dorohoi), din 16 octombrie 1839 și a Judecătoriei districtului Dorohoi din 19 octombrie 1839, cu sediul în tg. Mihăileni.

Copia aceasta cercetîndu-se, se adeverește de către subscrisul pentru întocmai.

D.R. A.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne — Moldova, dos. 229/1859, f. 23, 24, 27, 28.

## 146

*1838 noiembrie 26. — Anaforaua nr. 2221 trimisă de Sfatul Ad-tiv la Domnie, spre a se aproba o zi de tîrg, joia, la Iași, în 4 puncte diferite ale orașului.*

Departamentul de Finans a docladarisit Sfatului a sa socotință că ar fi de obștesc folos alișverişului și înlesnire, atît neguștorilor cît și locuitorilor, dacă s-ar statornici o zi hotărîtă de tîrg pe fiiștecare săptămînă, pentru orașul Iași, după pilda ce se urmează pe la unele din tîrguri de pe afară și acea zi anume, să fie joia. O așa propoziție cunoscîndu-se de Sfat a fi neapărată și de folosință obștească, el, cu toată supunerea, o aduce la cunoștința înălțimii voastre, că dacă veți binevoi a o încuviința, socotința sa ar fi ca adunarea arătatei zile de tîrg să se urmeze la patru locuri a orașului și anume : a) la locul din jos de Curtea arsă, b) la Beilic, c) la Păcurari și d) la locul meceturilor în Sărărie, avînd privi-



ghere Eforia, după publicațiile ce se vor face, a dispozarisi la acele piețe, vînzarea felului lucrurilor, după localitale.

Mădulările Sfatului Administrativ a înălțimii voastre plecate slugi,

Canta mare logofăt, Teodor Balș, N. Suțu,  
Iordachi Ghica mare vistiernic.

Se încuviințează, în 1 decembrie 1838.

M. Sturza voievod

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 90.

## 147

*1838 noiembrie 28. — Invoiala locuitorilor din târgul Podul Iloaie, cu proprietarul moșiei Scobințeni, logofătul N. Canta, asupra obligațiilor reciproce.*

Noi, locuitorii târgoveți, creștini, jidovi și mahalagii, din târgușorul Podul-Leloia, moșia Scobințanii, a dumisale marelui logofăt, cuconul Neculai Canta, fiind prin așezămînt opriți de a vinde vreun fel de băutură și această dreptate avînd-o numai proprietarul, noi — după cererea ce-am făcut dumisale veșnicului stăpîn — ne-am învoit în următorul chip, adică :

1-*iu*. Fieștecare ce va voi a unelti vînzare de băutură, să plătească de vadra de rachiu, de 12 ocă, un leu și 42 bani ; de vadra de șum, tot de 12 ocă, 108 bani ; de vadra de vin, de 10 ocă, 81 bani, și de vadra de păcură sau dohot de 15 ocă, 54 bani ; precum și berea, vadra de 10 ocă, 54 bani, urmînd această plată de-a pururea, în cursul haznelii.

2-*lea*. De tot stînjenu, la fața uliții, cum vom cuprinde fiiștecare cu binaua sa, să plătim bezmăn hotărît de-a pururea, în veci, cite 3 lei și 72 bani, în cursul haznelii, de stînjen, pe fieștecare an ; iar nu mai mult nici mai puțin, dîndu-ni-se și cite alți zece stînjeni în lung, pentru ograda fieștecărei dugheni, cît va ține binaua în lărgime ; și pe acei zece stînjeni în lungime, nu avem să plătim nici un bezmăn. Însă binalele ce vom face, să fie lipite, una lîngă alta, nerămîind aralic nici de o palmă măcar, decît numai acolo unde se va socoti a rămîne uliță ; și acoperemîntul tuturor binalelor să nu fie cu alt acoperiș, numai cu șindilă sau scînduri.

3-*lea*. Căsăpia, pităria, făclieria, bărbieria, bucătăria, cîntarul, mortasiția, rămîn venit osebit a proprietății, la care noi târgoveții nici odinioară nu vom avea amestecare, decît numai acel ce va ține căsăpia, să fie îndatorit a avea totdeauna carne cușăr și a vinde cu prețul ce se va politici în cealaltă parte de târg, pe moșia răposatului hatman — Coștandin Palade, (precum și lumînările).

4-*lea*. Cînd se va dovedi vreodată, că vreunul din noi, neguțitorii, a îndrăzni a aduce pe ascuns băutură, fără a face cunoscut proprietarului și fără a plăti plata așezată, să i se ia controbont toată cea băutură și să-l și izgonească de pe moșie, rămîind și binaua ce ar avea, o pro-

prietarului, fără a-i rămîne nici un cuvînt de îndreptare, pentru că pe acest temei este făcută învoiala.

5-lea. Să avem voie a face o biserică, fără de plată pentru locul țintirimului, precum loc de școală și ferețeu, tot fără de plată.

6-lea. Orice binale se vor mai face de acum, se va urma facerea lor tot după linia locului care astăzi se găsește, fără a se mai strîmța me-deanul între dugheni.

7-lea. Afară de condițiile acestea, de sus arătate, oricare neguțitor, la casa și dugheana sa are voie a specularisi orice fel de neguțitorii, fără a fi supus vreunei dări din partea veșnicului stăpîn.

8-lea. Noi, toți locuitorii și cîți ne aflăm și cîți încă se vor mai adăugi, vom avea voie a pășuna vitele noastre, în sumă de 60, pe imașul satului Scobințanii, fără vreo plată. Iar pentru cîte vom avea mai multe, vom cumpăra de la dumnealui loc, dacă va voi a ne vinde.

Prin această învoială, ne-a vîndut de veci domnia sa, veșnicul stăpîn, și 27 dugheni ce erau a dumisale, cu preț hotărît 37.350 lei, nouă, jos iscăliților și anume: Toma Popovici, Izrail sin Iacob și Avram Leiba; care bani, sîntem datori a-i plăti în patru vadele, cîte de opt luni, plătind cea întâi a patra parte la 1 ghenarie a viitoarei luni a anului 1839, și celelalte trei părți, la toate opt luni, pînă la împlinirea de doi ani.

Cu acest așezămînt vom rămîne și oricare pe viitorime se vor mai statornici în acest țîrg; precum și pentru pîinea evreească se va urma după așezămîntul vechi.

Deci, pînă la sfîrșirea documenturilor ce au a se formălui, dăm dumisale veșnicului stăpîn acest al nostru înscris, iscălit de noi spre siguranța dumisale, primind și noi de la domnia sa, asemine.

Toma Popovici și două iscălituri evreești.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 975, dos. 427, f. 14.

## 148

*1838 decembrie 1, Iași. — Adresa cu nr. 11143 trimisă de Visterie la Departamentul Dinlăuntru, în legătură cu tulburările pe care le făc sîrbo-bulgarii din orașul Bîrlad.*

Raportul ce acum s-a primit de la Isprăvnicia ținutului Tutovei, sub nr. 13774, împreună cu jaloaba ce au dat către dînsa bejenarii sîrbo-bulgari din țîrgul Bîrladului, Visteria are cinste a le împărțăși Departamentului în copie, spre pliroforie.

Pentru zurbuluirea ce fac unii dintre acești sîrbo-bulgari, acei adică, care cu catahrisis se titluiesc de supuși străini, și pe care, pentru aceasta, în urmarea încheerii Sfatului, Visteria a fost poruncit Isprăvniciei, că dacă nu se vor uni, a se regularisi între dajnicii locali, împreună cu jăluitorii, să-i izgonească peste hotar. Și, fiindcă pricina unor asemenea tulburări se vede iscată numai din aceea, Departamentul a oprit izgonirea lor, și aceasta le-a dat povod a se obrăznici mai mult în vremea cînd o asemenea împrejurare amenință <sup>1)</sup> simțitoare pagube pentru hazne, căci

jăluitorii, fără îndoială, văzînd pe ceilalți purtîndu-se cu așa sumeție, negreșit trebuie ori să se unească cu dinșii, sau să se ducă peste hotar, la urma lor.

Apoi, Visteria, pofteste să binevoiască a înnoi poruncă către Isprăvnicie, potrivit cu hotărîrea Sfatului, pentru izgonirea acelor tulburători peste hotar, ca să se poată statornici pe ceilalți după punerea la cale făcută, împărțîndu-se și ei știință de lucrare, pentru ca asemenea să se facă dezlegare Isprăvniciei asupra numerarisitului raport.

Ministrul Finansului și cavaler, Iordache Ghica mare vistiernic.

*Secția 3-a.* Indată ce se va primi împărțîșirea Sfatului, se vor pune în lucrare cele de cuviință.

D. D. Indescifrabil

1838 decembrie 3.

Arh. St. Iași, Tr. 797, op. 907, dos. 1299, f. 1.

## 149

*1838, Iași. — „Inștiințare“ tipărită, prin care Grigore Ganea aduce la cunoștință condițiile întemeierii tîrgușorului de pe moșia Zahorna, ținutul Iași.*

După înalta pozvolenie dată prin hrisovul domnesc din anul 1836, nr. 278, ca pe moșia Zahorna la ținutul Iași, să se facă șase mari iarmaroace în curgerea unui an, și osebite zile de tîrg pe fieștecare săptămîină, precum și un tîrgușor cu dugheni, spre mai multă înlesnire și adăugire alișverîșului obșteșc; jos iscălitul proprietar numitei moșii, cu toată cinstea aduce la cunoștința obștei, că această moșie stă către apus, din sus de orașul Iași, cu depărtare ca de două ceasuri de la oraș, iar pe dînsa se găsește un ratoș la drumul cel mare, în șleahul Botoșanilor, lîngă care ratoș, se va face și așezarea tîrgușorului. Iarmaroacele cele șase mari, însemnate în curgerea unui an de zile, sînt acestea, anume, <urmează datele fixate>. Zilele de tîrg sînt însemnate odată pe săptămîină, adică: în toată luna, a doua zi după duminică.

Producturile acestei moșii, către îndestularea unei gospodării și înlesnirea alișverîșului, nu sînt mai puțin însemnătoare și pentru punctul sănătății, căci acum de curînd s-a descoperit pe o parte de loc numit Văiluța, ce este din cuprinsul acestei moșii, un izvor de apă minerală sau borcut, foarte folositor la feluri de patimi.

Pentru lemne de foc și cherestele mai mici, pădurile sînt cu apropiere de această moșie. Un pîriu de izvoare vii, ce este curgător pe aproape de ratoșul unde are să se așeze tîrgușorul, poate fi îndemănatec pentru velniță și alte trebuințe gospodărești.

Drept aceea, fiindcă hotărîrea este de a se da locurile în veșnică vînzare doritorilor acelora ce vor veni să se așeze și să-și facă bina'le în acest tîrgușor, adică cu dreptăți legiuite de propieta, din neam în neam, așa dar proprietarul moșiei adauge prin această înștiințare a face cunoscut obștește și a publicarisi niște osebite hărăziri dănuitoare din partea

<sup>1)</sup> În text, greșit „amelită“.

sa, iarăși pentru de veci către cumpărători, totodată cu condițiile privitoare către alcătuirea vînzării și anume :

### Hărăzirile

1) Cumpărătorilor de locuri, proprietarul moșiei le hărăzește dreptăți veșnice, ca să poată ei a face alișveriş în tîrgușor, atît cu mîncări și cu băuturi de tot felul, cît și cu vite și orice alte lucruri sau mărfuri vor voi, avînd o desăvîrșită slobozenie în vînzările lor și la nimica sporire din partea proprietății moșiei pentru de veci.

2) În folosul proprietății moșiei nu se va lua dela tîrgoveți nici odinioară în veci bezmăn pe locurile cumpărate, precum nici vreun adețiu, cît de puțin, pentru orice fel de vînzări vor face ei, legiuindu-se în acest așezămînt, pentru de veci.

3. Proprietarul moșiei se îndatorește a da și imaș tîrgoveților pentru pășunatul vitelor peste vară, fără nici o plată în veci.

4) Proprietarul moșiei hărăzește tîrgoveților, fără nici o plată, și locuri la mahala pentru zidirile publice, precum : biserici, spitale, ferdece, școli și pentru țintirimuri.

### Condițiile vînzării.

1) Cumpărătorii vor avea în știință că la măsurătoarea locurilor pentru binale, ce vor cuprinde fieștecarele tîrgoveț, are să se dea la un stînjien din față cîte 16 stîjnieni dosul, și unde va fi loc îndestul, se va da și mai mult qelor ce vor voi ; dacă însă la niscaiva colțuri sau răs pintine, nu va fi dindos loc deajuns, nici pîn la 16 stîjnieni, apoi la așa întîmplare se va da dosul precît va ajunge loc.

2) Locul de binale în tîrgușor se vinde cu stînjenu, după legea țării, însemnîndu-se aici mai jos, prețul unui stînjien cvadrat ; iar stînjenu cvadrat, la măsurătoare pe fața locului, este așa adică : măsurîndu-se cu stînjenu în patru colțuri, un loc carele să fie cîte de un stînjien în toate părțile, acel loc apoi este de un stînjien cvadrat, a cărui preț s-a așezat a fi de trei miini, neștrămutat în veci, și anume : mîna întii, la uliță, cîte 15 carboave față și cîte patru carboave dosul. Mîna a doua, tot la uliță, cîte 10 carboave față și cîte 3 carboave dosul. Se înțelege mai lămurit, că la ulițele cele de frunte, numai un stînjien cvadrat — cel din fața uliții — se va plăti cu 15 carboave, iar ceilalți 16 stîjnieni, de la dos, cîte 4 carboave unul, iar la ulițele iaturalnice se va plăti un stînjien cvadrat — cel din fața uliții cu 10 carboave și ceilalți 16 stîjnieni de la dos, cîte 3 carboave unul. Mîna a treia, la mahalale în dosul uliților și a locurilor cuprinse de dugheni, se va plăti deopotrivă, fața și dosul, cîte 2 carboave prețul unui stînjien cvadrat.

Cu aceste hărăziri și aceste condiții, vînzîndu-se de veci locurile de binale în tîrgușorul Zahorna, totodată se aduce la cunoștința obștei că proprietarul moșiei este în plecare a face și osebite înlesniri, pre cît va fi putincios, spre așezarea tîrgoveților a celor ce se vor arăta mai întii.

Proprietarul, comisul Grigore Ganea

Ed. *Albina Rominească*, nr. 65 din 18/30 august 1838, anexă între paginile 277—278 ; și în *Foaia Sătească*, anul 1839, nr. 12, adaosul dintre paginile 59—60. Moșia era în 1845 proprietatea lui C. Conachi. (*Foaia Sătească*, 1845, nr. 18, p. 133—134.)

*1839 ianuarie 16, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 14, dat de Mihai Sturza voievod spătarului Răducanu Cazimir, pentru înființarea de târg la moșia Puești, ținutul Tutova.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemănare alijverişului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei de a le statornici cu legiuirile cuviincioase, și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum statornicirea de tîrgușoare pe la moșii <este> cel întii temei a toată îndemînarea negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și ori care alții cîștigarea folosurilor din ostenelile lor, am luat aminte la cererea ce a făcut dumnealui spătarul Răducanu Cazimir, pentru a i se hărăzi privilegiu de a face pe moșia sa de zestre Pueștii, de la ținutul Tutovei, tîrgușor ; și, după incredințarea ce am luat prin anaforaua supt nr. 1687 a domnescului nostru Sfat, că așa precum prin înmulțirea locuințelor acolo s-ar aduce folos și haznelii, găsind încuviințată cererea dumisali spătarului, iată, prin acest hrisov, întărit cu domneasca noastră iscălitură și pecete, hotărîm și legiuim înființarea tîrgușorului la aratata moșie Puești, pentru care și poruncim dumisali marelui vistiernic, prin publicații a aduce în știința și cunoștința obștească asemenea privilegiu hărăzit pomenitei moșii Puești, a dumisale spătarului Cazimir, spre deplină urmare a cuprinderii hrisovului domniei noastre.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezească voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim nu numai să nu strămute această cuprindere de legiuire, folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșita laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al patrulea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 464 și 467.

## 151

*1839 aprilie 18. — Jalba adresată de Iancu Crupenschi la Visterie, prin care arată samavolnicile șavgăilor de la Ocnă. Ei i-au încălcat moșia luîndu-i o cantitate de nuiele și altele.*

În megieșire cu moșia domnească a Ocnelor, am o parte de pădure pe moșia mea Tisăști despre moșia domnească pe care o apăr de vreo 40 ani ; asupra căreia în cîteva rînduri șavgăii lucrători ai ocnelor s-au ispitit, îndrăznind a călca granița hotarului moșiei mele — cea legiuită și hotărîită încă din zilele domnului Alexandru Moruz voievod, după procesul urmat între părintele meu cu șavgăii — adică pîrăul Bogăi ce este despărțitor acestor două grupuri de moșii.

Și eu, măcar deși prin instanțele cîrmuitoare, după cercetările de la fața locului, am tot oprit cîte puțin cutezarea lor cea adesea, ei însă, în anul acesta, neuitîndu-se decît la samavolnicii, după ce am trimis de a tăiat 1200 nuiiele pentru trebuință la niște vii ale mele, pe moșie, Ilie Neagu ce este birău, invitînd vreo cîțiva din cei mai rebulanți și zurbagii și anume Ioniță Neagu fratele său, Spiridon Irodi, Ion Botezat, Anton Coșa, Ștefan Coșa prohiton și vătavul Ștefan, mai adunînd cu ei și vreo alți 40 oameni, au călcat hotarele moșiei și din mijlocul ei au luat nuielile în tărie, cu de la sine împuternicire și slobozenie, fără să se arate la vreo judecătorie că ar avea vreun soi de dreptate întru asemenea, necutezînd cineva din ai mei să-i împotrivescă pentru că știut este că ei sînt zurbagii și războinici, bătînd în multe rînduri oamenii mei și pe vătav, cînd l-au prins în Tg. Ocnei, făcîndu-l de multă batjocură.

Și spre a se înțelege că ei întru nimic au a face de aceste, se poate zice de dovadă, că s-au ridicat în vremea domnului Moruz asupra noastră, să ne răpească, dinaintea dregătorului boier ispravnic, de care, după o hotărîre domnească de atunci, s-au și pedepsit și surghiunit pe căpeteniile și invitătorii din acea vreme.

Plecat, dar, mă rog cinstitei Visterii, ca prin chipurile de cuviință să se puie în statu-quo stăpînirea mea despre șavgăi, întorcîndu-mi ei înapoi nuiielele ce cu samavolnicie le-au luat, stavilarisîndu-i întru asemenea urmări pe viitorime; decît dacă se înțeleg în vreo dreptate, prin judecată să-și caute, dar nu prin dîrjie și în putere să-și împlinească a lor voință.

Și pentru asemenea faptă a lor să se hotărască ce se cuvine pentru înfrîngerea lor, ca nu totdeauna samavolnicia să triumfeze în partea lor, și eu, care, prin cariera Ocîrmuirii, aducînd jalobe și făcînd arătări despre a lor urmări, să nu pot fi scutit de necazurile și păgubirile ce-mi aduc numai cu de la sine putere.

Iancu Crupenschi

*Secția III-a.* Cu copie de pe această adresă să se scrie Cămării Ocnelor, ca să cerceteze și să raporteze.

Gane.

Arh. St. Iași, Tr. 1621, op. 1834, dos. 539, f. 79.

## 152

*1839 mai 14, Tg. Ocnei. — Raportul înaintat de Camara Ocnelor la Vistierie, prin care cere a se face publicații ca sătenii ce vin după sare să aducă alimente, în Tîrgul Ocnei, unde este mare lipsă și scumpete.*

Cunoscut este cinstitei Visterii și de obște că aici la Tg. Ocnei, loc de munte fiind, neîndemănatoc de hrană cu îndestulare, în toată vremea localnicii locuitori, și mai ales rufetașii ocnei, pe care nici îi iartă slujba ce au la ocna a se întinde la lucrare de pămînt, se îndestulează cu producturi de viață, prin cumpărătoare de la cei ce aduc de

vînzare aici în Tg. Ocnei ; și cînd nu se aduc producturi de vînzare la tîrg, se află o lipsă nemăsurată, precum se vede acum, cînd în toate părțile Prințipatului se află îndestulare de tot felul de producturi de viață, iar aici la Tg. Ocnei se vînd producturile cu prețuri tare urcate, adică :

— ocaua de făină de popușoi — 12 parale.

— ocaua de făină de grîu — 25 parale.

— ocaua de pastramă — 2 lei

Brînză de oaie, proaspătă — 2 lei

Slănină, oca pînă la — 3 lei

Peștele sărat, de la 60 parale, cel prost, pînă la 4 lei cel mai bun.

Și, de multe ori, nici cu asemenea prețuri nu se găsesc a se cumpăra, stenahorisindu-se locuitorii localnici, și mai mult rufetașii ocnei, tare mult pentru îndestulare cu hrană.

Camara, plecat încunoștințînd pe cinstita Visterie de acestea, o roagă să binevoiască a lua în băgare de seamă această împrejurare și, totodată, să poruncească dumilorsale ispravnicilor de pe la ținuturi, și mai ales la cele ce cad cu apropiere de ocnă, adică Roman, Bacău, Tecuci și Putna, a publicarisi prin sate, și a și îndemna pe locuitori, prin privighetorii de ocoale, ca cei ce vor avea producturi de viață de vînzare, și vite de tot felul, să vie aici la Tg. Ocnei în zi de tîrg, duminică și luni, să le vînză cu preț mulțumitor pentru dînșii, la cei în trebuință a cumpăra și, mai ales, lucrătorilor Ocnei cărora le este nădejdea îndestulării cu hrană de viață, numai în cumpărătura ce vine la tîrg de vînzare ; avînd la aceasta, locuitorii satelor, o mare înlesnire, că atunci cînd vin la ocnă cu carele să ridice sare, să aducă producturi de cele ce vor avea de prisos a vinde, și cu această închipuire săvîrșesc două faceri de bine ; cea dintîi către vînzători, că își vînd producturile ce au de prisos cu preț mulțumitor pentru dînșii, și cea de a doua, către cei în trebuință a cumpăra producturi, pentru că li se înlesnește mijloc a găsi să cumpere.

Ion Lăceanu

Arh. St. Iași, Tr. 1621, op. 1834, dos. 539, f. 125.

## 153

*1839 mai 22. — Hrisovul dat de M. Sturza voievod fostului mare logofăt N. Cantacuzino, prin care i se reinnoiește privilegiul pentru tîrgul Podul Iloaie pe moșia Scobințeni.*

Prin acest hrisov al domniei mele, se face știre că arătîndu-ne al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Neculai Cantacuzin fost mare logofăt și cavaler, cum că spre întemeierea tîrgului ce s-a dat voie răposatului Șerban Negel fost mare vornic — de la procatohul nostru domn, Ioan Sturza voievod — de a face pe moșia Scobințani, de la ținutul Iași (numit vechi) Cîrligătura<sup>1)</sup>, lîngă Bahlui, în preajma

<sup>1)</sup> Adică Scobințenii erau atunci în ținutul Cîrligătura, desființat la 1835.

locului ce se numește Podul Leloei, pe care și dumnealui îl are cum-părat în de veci prin mezat, a făcut așezare în scris — cu acei ce s-au găsit pîră acum, ca să se așeze la locul arătat, cu casă și cu dugheni — pentru rînduiala adetiurilor de la tîrgoveți, cum să se urmeze pentru totdeauna, făcîndu-ne rugătoare cerere ca această așezare, care ne-a înfăoșat-o, să se întărească prin înadins hrisov al domniei mele, care să se dea tîrgoveților spre a-l avea ca o întărire nesmintită și nestrămutată, niciodinioară, asupra acestei așezări.

Drept aceea, domnia mea, pe temeiul hrisovului pomenit, de la procatohul nostru domn, ce s-a dat răposatului vornic Șerban Negel pentru slobozenia de a alcătui așezarea tîrgului pe arătata moșie Scobințani, care întărim și noi întocmai, în toate privilegiile și așezările cuprinse întrînsul, și după cererea ce ne-a făcut dumnealui logofătul Canta de a se întări alcătuirea așezării acesteia pomenită — care fiind cu deplină mulțumire celor ce au voit ca să se așeze la pomenita moșie și găsindu-se și de către noi cuviincioasă — iată, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm ca această așezare, pre cum mai jos pre larg se arată, să se păzească în desăvîrșită și statornică urmare, fără strămutare niciodinioară, nefiind volnic nici dumnealui logofătul de a o aduce în vreo adăugire, nici locuitorii tîrgoveți, de a mai cere vreo preface de scădere întrînsa, pentru vremea viitoare.

1-*iu*. Toți localnicii acei ce vor voi a vinde rachiu, vin, bere, păcură, dohot, în tot cuprinsul ulițelor și a mahalalelor tîrgului, să plătească pe toată vadra de spirt, de 12 ocă, cîte un leu și 42 bani, precum și de vadra de șum, tot de 12 ocă, 108 bani, iar de vadra de vin de 10 ocă, cîte 81 bani și de vadra de bere, tot de 10 ocă, 54 bani; asemenea și de toată vadra de dohot și păcură, tot de 15 ocă, cîte 54 bani, urmînd această plată de-a pururea, în cursul haznelii.

Dar, însă, fieștecare neguțitor ce va aduce în tîrg rachiu, vin, bere, păcură și dohot, să dea de știre vechilului ce va fi asupra tîrgului ca, măsurîndu-i vasele ce va avea, drept, cu cotul vămii și plătînd mai întîi banii ce vor cuprinde suma vedrelor, precum mai sus se arată, va fi slobod a-l băga în tîrg, în pivnițe sau în dugheana sa, fiind îndatorîți a se feri de oricare chipuri de vicleşug spre păgubirea dumisale logofătului, căci dovedindu-se că au mistuit aducerea și vînzarea vreuneia din aceste cuprinse mai sus, atunci, nu numai că toată aceea să se ia de către dumnealui logofătul, controbont, dar să fie datori a plăti și orînda îndoit, după cum s-ar vinde la dugheana sa și să-l și izgonească de pe moșie, rămîind și binaua ce ar avea, a proprietății, fără a-i rămîine nici un cuvînt de îndreptare, pentru că pe acest temei li s-a și hărăzit această învoială.

2-*lea*. De tot stînjenu la fața uliții, ce va cuprinde fieștecare cu binaua sa, să plătească bezmănu hotărît de-a pururea, în veci, cîte 3 lei, 72 bani în cursul haznelii, de stînjen pe fieștecare an, iară nu mai mult, nici mai puțin; dîndu-li-se și cîte alți zece stînjeni în lung, pentru ogradă, fieștecărei dugheni, cît va ține binaua în lărgime, pe care zece stînjeni în lungime, n-au să plătească nici un bezmănu. Insa binalele ce vor face, să fie lipite una de alta, nerămîind aralîc, nici de o palmă măcar printre binale, decît numai acolo unde se va socoti a rămîine-



uliță ; și acoperemîntul, a tuturor binalelor, să nu fie cu alt, decît numai cu șindrilă sau scînduri.

3-lea. Căsăpia, pităria, mumgeria, bucătăria, cîntarul, mortasiopia, rămîn venit osebit al dumisale logofătului, urmînd însă cu strîngerea venitului mortasiopiei după privilegiile statornicite de procatohul nostru domn, la care tîrgoveții niciodinioară nu vor avea amestecare, decît numai acel ce va ține căsăpia să fie îndatorit a avea totdeauna carne cușâr, și a vinde cu prețul ce se va politici în cealaltă parte de tîrg, pe moșia răposatului hatman Costandin Palade, precum și lumînările ; iar pentru pîinea jidovească se va urma după hrisovul procatohului nostru domn.

4-lea. Vor avea voie neguțitorii a face o școală fără să plătească vreun bezmăn pentru locul ei, precum și loc pentru feredeu și pentru țintirim de îngropat, tot fără de plată, însă acolo unde dumnealui logofătul va voi a le însemna și pe cît va găsi de cuviință a-l da.

5-lea. Orice binale se vor mai face de acum, se va urma facerea lor tot după linia locului care astăzi se găsește, fără a se mai strîmta meideanul între dugheni.

6-lea. Afară de condițiile acestea mai sus arătate, oricare neguțitor, la casa și dugheana sa, va avea voie a spicularisi orice fel de neguțitorie, fără a fi supus vreunei dări din partea dumisale logofătului.

7-lea. Toți locuitorii dughengii, și cîți se află și cîți încă se vor mai adăugi, vor avea voie a pășuna vitele în sumă de 60, pe imașul satului Scobințani, la un loc cu vitele sătești, fără vreo plată ; iar pentru cîte vor avea mîi multe, vor cumpăra de la domnia sa logofătul, loc, dacă va voi a le vinde.

8-lea. Oricine va avea loc prins, dator să fie a-și face și bina pe dînsul, plătind bezmănul locului, la ziua sf. Gheorghe, tot deplin, neapărat pe fieștecare an. Iar care nu va avea chip să-și facă binaua pe locul prins, atunci acel loc va rămîne slobod a se da altuia ce va avea trebuință, plătind bezmănul precum se hotărăște mai sus.

Asupra acestei așezări ce se arată mai sus, alcătuită între dumnealui logofătul Neculai Cantacuzin și între cei ce se găsesc pe pomenita moșie Scobințani — și care încă se vor mai așeza — alcătuită cu bună primirea amînduror părților, s-a dat acest al nostru domnesc hrisov, întărit cu a noastră domnească iscălitură și pecete, care va sta de-a pururea în mîinile tîrgoveților, spre întărirea nesmintită și nerăsluită, niciodinioară a acestei invoieli.

Mihail Sturza voievod. (L.P.)

Iordache Ghica mare vistiernic, a citit.

Dir. Iordache Ganea, spătar

În lipsa șefului secției a treia,

Neculai Măcărescu

Arh. St. Iași, Doc. P. 549/42, original, întărit cu sigiliul domnesc, (sub pecete nr. 256). A fost deșus la Arhivele Statului Iași în 1910 de către obștea tîrgului Podul Iloaie cînd s-au eliberat 4 copii legalizate. În copie se găsește la Tr. 875, dos. 427, f. 24, 31.

*1839 iunie 14. — Jalba răzășilor și locuitorilor din satele Suhuleț, Tansa și altele, de la ținutul Vaslui, cerînd a li se aproba zi de tîrg, joia, la Hodorăni (sau Schineta), pe moșia căminarului Sava Givit.*

Noi, răzeșii și locuitorii ocolului Fundurilor, ținutul Vasluiului, satele împrejurate, adică : Soholețu, Tansa, Brașovenița, Găurenii, Țibăneștii-Buhlii, Răngoia și alte sate megieșite, facem cerere cinstitului Sfat ca să binevoiască a ne înlesni cu un tîrg de iarmaroc, joia, pe toată săptămîna, pe moșia domniei sale căminarului Sava Givit, anume Hodorăni — ce se zice și Schineta — care moșie vine în mijlocul satului și <are> îndeminare de toate pentru iarmaroc ; fiindcă noi locuitorii, pătîmim o mare supărare și nevoie din pricina celorlalte iarmaroace, adică la Băcești, în ținutul Romanului, se face duminica, la două săptămîni ; apoi destul că pierdem și biserica duminicii și cu cele trebuincioase nu ne putem înlesni, adică, cînd îi vreme bună ne ducem, iar de multe ori îi vreme rea și casele noastre totdeauna sînt isterisite de sare, oale și alte trebuincioase pentru hrana și alișverișul nostru ; iarmarocul de la Negrești, lasă că vine cu depărtare <cale> ca la patru ceasuri, dar totodată, se face în zile însemnate și noi nu putem de a ne hrăni de la acest iarmaroc, ci numai pentru negoț.

Pentru aceasta, rugăm pe cinstitul Sfat, ca să binevoiască a slobozi o poruncă de iarmaroc, joia, pe moșia dumisale căminarul Givit, spre înlesnirea noastră și mare pomenire va avea.

Prea plecați supuși,

#### Satul Soholețu

Constantin Darie, pasnic  
Ianache Giomuță (?)  
Toader Petre, mazil  
Constantin Mihăilă  
Ion Mihăilă

#### Satul Găurenii și Brașovenița

Costin Ianachi, mazil  
Neculai Grăjdeanu, mazil  
Ioan Asmeroi, pasnic  
Loghin Iorga, vornic  
Dumitru Panaite, mazil  
Vasile Ianache

#### Satul Tansa și Boatca

Gavril Spiridon, postelnice  
Constantin Spiridon, postelnice  
Dumitru Zbera, mazil  
Miron Petrilă, mazil,  
Vasile Urican, locuitor  
Vasile fiul lui Alexandru Zbera

#### Satul Răngoia

Alexandru Zbera, mazil  
Vasile Cotan, mazil  
Nechita Cărăușu  
Neculai, fiul lui Diaconu, mazil.  
Constantin Dascălu, mazil

#### Satul Țibăneștii-Buhlii

Constantin Curcă, vornic  
Toader Ene, pasnic  
Gheorghiuță Bunu

Apostol Scridon  
Andrei Lică, vornic  
Toader a Măriuței, pasnic  
Ion Barne  
Gheorghe Borce

*Iunie 14*

Să se recomanduiască Visteriei spre a se urma cuvenita cercetare în asemenea cazuri.

N. Suțu vistiernic  
(Nesemnăt) mare logofăt  
(Nesemnăt) mare vistiernic

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 975, dos. 427, f. 38. Dublet cu unele deosebiri, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 68

## 155

*1839 iunie 18. — Jalba maiorului Plitos către Domnie prin care cere hrisov pentru reînființarea ținutului de pe moșia sa, Lărgășani, ținutul Tecuci.*

Moșia Lărgășani de la ținutul Tecuciului are hărăzit privilegiu de fericitul întru pomenire, domnul Scarlat Alexandru Calimah voievod, de a se aduna șase iarmaroace pe an, după care s-au și obișnuit pînă la anul 1821; în urmă, din întâmplarea răzvrătirii urmate în țara aceasta, au conținut cu totul.

Cînd la anul 1828, întorcîndu-se din bejenie soacră-mea, dumneaei agoaia Țigara, a pornit jalobă către dumnealui vice-prezidentul de atunci, ca să-i încuviințeze adunare de tîrg la moșia dumisale, Lărgășanii, după cum s-a obișnuit pînă la 1821.

Așa dar, domnul vice-prezident poruncește Divanului Implinitor, prin predlojenie cu nr. 3699, ca să poruncească Isprăvniciei ținutului, a se urma întocmai, adunîndu-se în toate duminicile, după care, urmînd Divanul celor poruncite, asemenea și Isprăvnicia făcînd publicațiile obișnuite.

Din nenorocire, molipsitoarea boală a ciumii a împiedicat toată acea lucrare. După potolirea însă a bolii, aflîndu-se ispravnic ținutului acelaia, răposatul postelnic Mihai Iamandi, ca unul ce se află și proprietar moșiei Podul Turcului, și după o carte a fostului domn Ioan Sturza, îi încuviințează zile de iarmaroc la moșia aceasta, în depărtare de un ceas de Lărgășeni; și pentru ca să nu strice alișverișul tîrgului său, cu chipuri a împotrivit poruncile Divanului, rămîind fără lucrare pînă astăzi.

Prea înălțate doamne, această moșie, trecînd acum în veșnică stăpînirea mea, prin cumpărătură de la soacra mea, dumneaei agoaia Marioara Țigara, și vroind a înjgheba un tîrgușor, cu a voastră bună vroință — după cum s-a arătat și mulți ahotnici — milostiviți-vă, po-

runciți cui se cuvine aducerea întru împlinire a pomenitelor mai sus dovezii, binevoind, totodată, a-l înnoi și cu al vostru luminat hrisov de miluire, după care să vă rămîie neștersă pomenire.

Al înălțimii voastre prea plecată slugă,  
maiorul Plitos

Dumnealui marele vistiernic, ne va docladarisi despre driturile jăluitorului, spre acea înainte lucrare. In 20 iulie 1839.

Șeful secției jalobelor, Stoianovici

*Secția 3-a.* Să cerceteze driturile cu care cere dumnealui acestea și să ne docladarisească.

Ghica

Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 975, dos. 427, f. 43.

## 156

*1839 septembrie 28, Iași. — Jalba locuitorilor din Tîrgul Neamț către Inaltul Sfat, prin care arată că mănăstirea Neamț le strîmtoează locul pieței, prin construire de binale.*

Cu supuneré alergăm a ne tîngui Inaltului Sfat, cum ne cunoaștem obijduiți de către Judecătoria aceluî ținut, care acea obijduire ne va pricinui acea desăvîrșită sărăcie și, din întîmplare, și o cumplită primejduire, precum mai jos prin larg arătăm.

La al nostru tîrg, din învechime este piață cu medean, care numai acest medean este în al nostru tîrg, care acest medean nu numai că este de folos pentru comunicația negoțului obștiilor, dar și adăpost la vreme <de> întîmplare de foc, căci — fiindcă îi oareșce îndemînatic — ne putem apăra cu punerea averilor noastre pe dînsul. Asemenea este acel loc, pentru noi, și apărare pohoaielor apelor; tot adăpost ne este acel loc, fiindcă în acel tîrg adesăori să întîmplă pohoai de ape. Și dumnealui Gheorghie Popovici, prin pozvolenia sfintei mănăstiri *Neamțului, începînd a-și face pe acel loc niște binale, de care acel medean îi îndestul de strîmtorit, este tot din pricină sfintei mănăstiri, ce tot adăgînd cu facere de binale.*

Deci, în vremea cînd dumnealui ecsilenția sa ministrul de Finans au fost prin acest ținut, ni-am tînguit prin o jalbă, de care poroncindu-se de a să opri lucrarea acelor binale; asemine tînguindu-ne prin jalbă și către cinstitul Departament al Trebilor Dinlăuntru, și prin o poruncă de supt nr. 13509 s-au scris Isprăvniciei ca să nu îngăduiască facerea acelei binale, mai ales fiindcă așezămîntul urmează de a se mai lărgi, iar nu a să strîmtori.

Acum, ne privim asupriți de către judecătoria, căci judecătoria — pe temeiul unei cercetări ce ar fi făcut la fața locului și ar fi apucat pe unii ce nu sînt lăcuitori cu binale și că acei ar fi arătat că sînt mul-

țămiiți cu facerea acelor binale — ar fi și trimis acel jurnal către Inaltul Sfat, și că Inaltul Sfat ar fi și încuviințat urmarea lucrării acelor binale. Care aceasta este pentru noi cea desăvârșită sărăcie și cumplită primejdie.

Cu supunire ne rugăm, pe Inaltul Sfat, să binevoiască de a nu să îndura de noi a fi așa afanișiți, și să poruncească cui să cuvine oprirea facerei acelor binale păgubitoare, alăturind o mărturie din partea obștei.

Ioan Cozma

Costantin Palade

Iosip Burih

Leiba Căciular

Simon sin Avram

Ițic sin Zeilic

Herșcu sin Nisin

Ancie ginerele lui Nisin

Moisă sin Mihil

Beiniș sin Solomon

(Urmează 9 iscălituri în evreește)

*Octombrie 11.* Fiindcă dispozițiile lucrătoare au de pravăț, în acea ce să atinge de întemeierea târgurilor, ca ele să aibă înlăuntru înlesnirea comunicațiilor și îndăminare alișverişului, apoi dacă această piață s-a aflat din învechime în întrebuițarea târgoveților, nu s-ar cuveni a să lipsi de dînsa, ci această împrejurare să se cerceteze cu scumpătate, spre deslușirea adevărului ființei acestii piețe. Pentru care să se scrie, atît Logofeției Dreptății cit și Departamentului Dinlăuntru, ca să rînduiască această cercetare în conglăsuire, și dacă piața este a mănăstirii, fără vreo dreptate de împărțășire la dînsa a târgoveților, să va sîrgui această comisie a face o învoire între mănăstire și târgoveți, ca să plătească, aceștia din urmă, bezmănul cuvenit pe dînsa și să rămîie și pe viitorime în a lor întrebuițare, fără a să strămtori cu facere de binale.

Mare logofăt (neseminat)

Mare visternic, Suțu

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280 f. 6

## 157

*1839 decembrie 21. — Copie de pe „jurnalul“ încheiat de comisia însărcinată de către Departamentul Dinlăuntru, a cerceta conflictul dintre m-rea Neamț și locuitorii târgoveți, pentru locul de piață.*

Anul 1839, decembrie 21. Comisia orînduită în urmarea poruncilor Departamentului cu nr. 21600, și ale Marei Logofeții cu nr. 6631, pășind la fața locului în cercetarea pricinii după jaloaba pornită de vechilul sfinteii mănăstiri Neamț — de a i se îngădui facerea de binale pe un loc al mănăstirei, din Tîrgul Neamțului, care piră acum au slujit de piață tîrgului — și după jaloaba a cîțiva neguțitori tîrgoveți și a mărturii din partea opștiei acelui tîrg, tînguitoare pentru obijduirile ce cearcă mănăstirea a le face prin strîmtorirea arătatului loc care este un mijloc de adăpostire pentru dînșii și înlesnitoare alișverişului; după chemările ce s-au făcut ambelor părți în pricină, din partea mănăstirei s-a înfăoșat un monah, Gherasim, iconom, iar din partea tîrgoveților 20 de neguțitori

creștini și jidovi, și anume: paharnic Ștefănaș Dane, Dumitrache Sfetcu, Ștefan Trohin, Ioan Cozma, Constantin Paladi, Ioan Hociung, Hascal Amortîtu, Beiniș sin Solomon, Moia sin Mihel, Leiba Căciulariul, Avram sin Marcu, Șmil sin Avram, Herșcu sin Nusăm, Ancel ginerele lui Nusăm, Strul Leiba sin Motel, Avram Chitarul, Haim Șmil, Zalman Fălticineanu, Avram Fălticineanu, Bercu sin Motăl.

Căroră cerîndu-li-se dovezi sprijinitoare pretențiilor, cel întîi a înfăoșat jurnalul judecătories, încheiat la 1839 april 6, prin care la pontul al 3-lea se hotărăște ca mănăstirea acel loc să-l închidă, și la pontul al 4-lea ca o hudiță ce este între 7 jidovi și jidovca Clipoai și Penhăr jidov, iarăși a închide, pe temeiturile cuprinse în acele ponturi; de pe care spre lămurire, scoțîndu-se copie întocmai, s-a alăturat la dellă la fila 18, numai aceste ponturi fiind atingătoare, în acel jurnal, de pretenția aceasta. Al 2-lea, porunca Departamentului Dinlăuntru cu nr. 15244, prin care poruncește Isprăvniceii aducerea întru împlinire a hotărîrii dată de Judecătorie, după care iarăși, scoțîndu-se copie, s-a alăturat la dellă la fila 17.

Iară cea a doua, a înfăoșat următoarele: 1-iu, o copie de anafora a veliților boieri de atunci, întărită și de domnul țării, Alexandru Costantin Moruz voievod, din anul 1803 mai 16; al 2-lea, cartea domnului Ion Sturza, din 1828 ghenarie 12, întăritoare pomenitei anaforale și poruncitoare a aduce întru împlinire hotărîrea cuprinsă prin anafora; al 3-lea, cartea Divanului Cnejeii Moldovei către Isprăvnicia Neamț, din 1829 februarie 4; al 4-lea, răspunsul Isprăvniceii de Neamț, din 1826 mai 20, tot atingător de judecățile urmate între tîrgoveții din Ulița Veche, cu tîrgoveții din Ulița Nouă, de pe care scoțîndu-se întocmai copie, s-a alăturat la dellă, la filele 21, 22, 23, 24, 25 și 26.

Din cetirile dar a documenturilor alăturate la dellă, și din mergerea la fața locului de pricină, din împreună cu vechilul mănăstirii și tîrgoveții, s-a dovedit că cu adevărat, acest loc unde se numește Ulița Nouă, din învechime a slujit, după un singur obicei, de piață pentru adunarea vitelor de vînzare, fără a trece cu vreo dreptate de învoială sau altă împărtășire din partea mănăstirii către tîrgoveți. Inșă din vreme în vreme, înmulțîndu-se tîrgoveții, și mănăstirea vînzînd locul din acea piață tîrgoveților și altor străini, s-a întemeiat un însemnător număr de dughene, încit ne mai putînd fi încăpătoare pentru adunarea vitelor, s-a mutat piața vînzării lor în capătul tîrgului de sus, pe prund, unde fiind îndestul loc, se și urmează astăzi piața vînzării vitelor.

Iară adunarea carălor cu producturi de vînzare și altele, acum să face atît în acest loc ce se numește Ulița Nouă, cît și în acel ce se numește Ulița Veche, precum dovedește răspunsul comisarului, alăturat la dellă la fila 11, și al privighetorului.

Și din acestea, comisia s-a lămurit că cuvîntul de piață nu-i poate ajuta pe tîrgoveți a împotrivi pe mănăstire cu facerea de binale pe o parte ce a rămas nevîndută, în sumă de opt stînjani cvadrați, pe temeiturile că piața de pe Ulița Nouă, unde a fost din vechi, s-a desființat cu vînzările din locuri ce au făcut mănăstirea.

Iară din trupul acei piețe, și cumpărarea din partea lor, pe care s-a și întemeiat un însemnător număr de dughene, că altă piață pentru vînzarea vitelor este astăzi în prund lucrătoare, cu îndestulă întindere

de loc ; că adunarea carălor astăzi se face numai pe Ulița Nouă, cu care ar putea lua numire de piață, dar și pe Ulița Veche, care amîndouă aceste ulițe fiind foarte largi, carăle ce se adună își găsesc îndemîinare a sta.

Acea însă ce pe mănăstire ar putea-o împiedica întru facerea binalelor pe acești opt stînjeni, este întii că în preajma acestui loc, în dosul binalelor ce mănăstirea vroește a face, rămîne un alt loc sterp, al evreului Moissă Iustăr, în linia dughenilor vîndute de mănăstire cu bezmăn de mai înainte ; și dacă mănăstirea va face bina, închide fața dughenilor ce ar voi jidovii a face după vreme. Al 2-lea că, dacă mănăstirei i se va slobozi voie a face binale pe pomenitul loc reclamarisit de ea, nu numai că strîmtorează ulița unde parte de care și alte trăsuri cu producturi se adună spre vînzare la zilele de tîrg, dar apoi — cu zidirea unor asemenea binale — pășește mult înainte din linia uliței astăzi aflătoare ; iar cît întru ceea ce se atinge de înlesnirea comunicațiilor, altă tînguire, în vremea aflării comisăi la fața locului, nu s-a ivit decît pentru o hudiță aflătoare între 7 jidovi, Clipoae și Pinher, care prin pontul al 4-lea din jurnalul Judecătoriei îi dă dreptate mănăstirei a o închide.

Pentru care, mergînd și pentru aceasta la fața locului, din vederea de față și numărarea făcută dughenilor, s-a găsit număr de 29 dugheni, tot într-un rînd. Și alte hudițe, fără acestea, nu s-au găsit, care cu adevărat la întîmplări de foc le poate sluji de înlesnire. Și rămîne precum se va socoti de cuviință de către Ocîrmuirea competentă.

Pentru aceasta, încheindu-se acest jurnal de deslușirea făcută și împrejurările priciniei, să va pristavlisi toată della la Departamentul Trebilor Dinlăuntru, cu raportul de lucrarea făcută.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 13—14

## 158

*1840 mai 9, Tg. Puești. — Copie de pe învoiala „de așezare“ dintre spătarul Răducanu Cazimir, proprietarul tîrgului Puești-Tutova, și tîrgoveții de acolo, pentru statornicirea lor și a buneii întemeieri a tîrgului.*

Jos iscălitul, spătar Răducanu Cazimir, încredințez prin această că după împuternicirea dată la mîna a cinci neguțitori — Dumitrache Hurduc staroste, Gheorghe Antoniu, Neculai Damian, Zaharia fiul lui Iosip și Leiba Eșanu — prin înscris-vechilime din partea opștiei, am săvîrșit cu ei următoarea învoială de așezare, pentru tîrgul meu Puești, de la ținutul Tutovei, care este privitoare statorniciei tîrgoveților și buneii întemeieri a tîrgului :

1-*iu.* Fieștecare neguțitor, voind a-și face bina în ulițele acestui tîrg, volnic va fi să o facă prin știrea stăpînului, cu aceasta însă ca binaua să o facă temelnică, pe linie, acoperită cu scînduri sau draniță, și cu ogiaurile scoase afară ; și acei ce vor face binale, precum și acei ce au făcut binale, să plătească bezmăn pe an, cîte patru sorocoveți,

în moneda curgătoare în țară, pentru fiiștecare stînjien domnesc, ce va cuprinde în fața uliței, în două cîștiuri, adică jumătate la sfîntul Gheorghe și jumătate la sfîntul Dimitrie, afară de lungime înapoi ce are a fi de 16 stînjieni domnești, pe care n-au să plătească bezmăn.

2-lea. Acei ce au dugheni la uliță, de vor voi a-și face case la mahala spre ședere numai, li se va da loc de către veșnicul stăpîn, în lățime numai pînă la zece stînjieni domnești și lungimea de 16 stînjieni domnești, fiind datori să-și facă case temelnice, pe linie și acoperite cu draniță sau scînduri și vor plăti bezmen pe an cîte doi sorocoveți, în moneda curgătoare, de fiiștecare stînjien domnesc, la față.

3-lea. Oricare din neguțitori va voi, după vreme, a-și vinde sau a-și schimba binaua sa, este dator a face mai întii cunoscut veșnicului stăpîn tocmai ce a săvîrșit și, voind stăpînul a o cumpăra, se va protimisi; iar nefiindu-i trebuitoare, va întări zapisul de vînzare sau schimb; și acel schimbător sau cumpărător, va intra pe urmă în dreptățile și îndatoririle celui de mai înainte stăpîn al binalei; și, fiindcă anul bezmănușii se începe totdeauna de la sfîntul Gheorghe, acel ce va vinde sau va schimba binaua sa, este dator a plăti bezmănușul pe întreg anul; asemenea și acel ce va intra în loc, este dator să plătească bezmănușul de la începutul anului, ca prin aceasta să se facă oareșcare îngreuiere acelor adese vînzări și schimburi, care nu sînt nicicum folositoare statorniciei țîrgului.

4-lea. Fiiștecare neguțitor șezător în dugheana sa, sau cu chirie, este slobod a aduce în țîrg orice fel de marfă, a vinde și a cumpăra, în piața țîrgului, ori cu amăruntul ori cu toptanul, fără a fi supărat cu cererea de vreun avael, nici vînzător nici cumpărător; iar pentru vin, rachiu și păcură, ce va aduce pentru vînzare sau trebuința casei sale, va plăti oțcup în folosul veșnicului stăpîn, cîte un sorocoveț de vadra de rachiu-spirit, jumătate de sorocoveț de vadra de vin — scăzut la zece una pentru drojdie — și jumătate sorocoveț de vadra de păcură fiind socotită, vadra de rachiu și vin de 10 ocă, și vadra de păcură de 15 ocă, pe care oțcup este dator a plăti cînd va băga de asemenea marfă în țîrg, și în moneda curgătoare, iar care va îndrăzni a băga pe furiș, va fi înfrînat și marfa se va lua controbont.

5-lea. Velnițe, mori de tot soiul, berării și alte deasemenea, numite fabrici, sînt oprite oricăruia a face, fiind dreptate numai ale veșnicului stăpîn și celui pe care stăpînul va voi să-l învoiască.

6-lea. Acei ce vor voi să-și sădească vii, se vor arăta la veșnicul stăpîn și după învoiala ce vor face li se va da voie și loc unde vor sădi vie.

7-lea. Fiiștecare neguțitor ce șade în dugheana sa, sau în dugheană închirietă, va putea pășuna în imașul satului, două vite fără plată, iar pentru mai multe vite își va năimi imaș; asemenea și acei care vor avea trebuință de locuri de arat se vor învoi cu veșnicul stăpîn, bănește, fără a fi supărați cu cerere de zile supt nume de boieresc.

8-lea. Căsăpiile, pităriile și mumgeriile, rămîn în folosul stăpînului, și nici unul din țîrgoveți nu are voie a tăia carne, a face lumînări, sau a deschide pitărie — fără a se învoi cu stăpînul sau cu oțcupcicul de vor fi date în podrat — ci stăpînul le va ține pe socoteala sa sau



le va da în otcup, la acel pe care îl va socoti destoinic ca să îndestuleze târgul cu luminări de său, carne și piine, atît creștinească cît și jidovească, și să se vînză după prețul ce se vor vinde la târgul Bîrladului, cu osebire numai la luminările de său, care au a se vinde cu zece parale la oacă mai jos, pentru că acestea s-au sporit la Bîrlad, în folosul Eforiei de acolo.

9-lea. Fiindcă la zilele de târg s-au obișnuit a aduce neguțitorii străini mărfuri de vînzare, pentru că târgul acesta este nou și de adunătură, și aceasta face neguțitorilor de loc, sminteală la alișveriușul lor, s-au rugat — și am primit — ca de acum înainte să fie opriți neguțitorii străini a mai vinde cu amărunta, ci numai cu toptanul, soiul de marfa aceea pentru care mă voi încredința că neguțitorii de loc au de ajuns în dughenile lor, sau cele închiriate, și vor da chezășie a îndestula trebuința cumpărătorilor și în mulțimea mărfii și în bunătate, dar și vînzarea să fie în preț politicat ca la alte târguri, ca nu cu oprirea străinilor, să se împiedice statornicia târgului de la care urmează folosul veșnicului stăpîn.

10-lea. Locul ce vor voi a prinde neguțitorii creștini pentru biserică, școală opștiască și spital, asemenea și neguțitorii jidovi, pentru școală, feredeu și țintirim se va da către veșnicul stăpîn fără plată de bezmăn; pentru acestea și îngrăditura trebuincioasă la asemenea locuri.

11-lea. Ca să lipsească prigonirea la urmarea alișveriușului între vînzători și cumpărători, va numi veșnicul stăpîn un cantaragiu și un cotar al târgului, și se va păzi rinduiala ce se păzește la alte târguri, atît la cîntărit și la cotit, precum și la plata avatului, pentru osteneala cîntăritului și a cotitului.

12-lea. Pentru pricinile dintre târgoveți, de oricare nație sau protecție, va alege opștia prin știrea și primirea veșnicului stăpîn, pe fiiștecare an, un neguțitor dintre frunțași, carele împreună cu starostele de neguțitori și vechilul din partea stăpînului, vor cerceta pricinile și se vor pune la cale și, la întîmplare de nemulțumire, vor face arătare stăpînului spre hotărîre; iar pricinile legii se vor cerceta, ale creștinilor de către partea duhovnicească și ale jidovilor de către hahamul lor.

După aceste ponturi s-a săvîrșit învoiala statorniciei târgului **Puești**, căreia este dator a urma fieștecare rae sau sudit, fără a se jigni întrucît de puțin dreptatea proprietății veșnicului stăpîn. Și, spre a se păzi statornică această așezare — între mine și urmașii mei, neguțitorii târgului și urmașii lor — am iscălit-o, luînd și eu asemenea scrisoare de așezare iscălită de vechilii târgului arătați mai sus, pentru care se va cere a se întări și de către Judecătoria ținutului Tutovei.

Iscălit, Răducanu Cazimir spătar.

Acest așezămînt făcut de răposatul meu părinte Răducanu Cazimir, fiind întocmai primit și de mine îl încredințez rugînd și pe onorabilul Divan al Intăriturilor a-l legaliza după forme.

Costache Cazimir

1852 apr. 5 Iași

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 37.419, f. 26 și 31.

*1840 iunie 12, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 25 prin care Mihail Sturza voievod hărăzește spătarului Neculai Milu zi de târg la moșia Iuganii din Deal, ținutul Roman.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemănare alișverişului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca' aceste isprăvi, și precum adunările de zile de târg, pe la târguri și moșii, sînt cel întii temei a toată îndemănarea negoțului, căci acolo își află, nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții cîștigarea folosurilor din ostelile lor, am luat aminte la cererea dumisale spătarului Neculai Milu spre a i se hărăzi privileghiu de a face la moșia Iuganii din Deal, din ținutul Romanului, zi de târg. în fieșcare săptămînă, duminica.

Și, din anaforaua Domnescului nostru Sfat, sub nr. 796, încredințindu-ne domnia mea că după cercetarea făcută, statornicirea zilei de târg la arătata moșie este de folos și de îndemînare alișverişului obșteșc, încuviințăm arătata cerere a dumisale spătarului și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și leguim urmarea zilei de târg în fieșcare săptămînă, duminica; pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic, ca prin publicație să se aducă în știință obștească o asemenea hărăzire, spre deplină urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitorii țării aceștia, poftim nu numai să nu strămute această leguire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al șaptelea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1128. f. 19—20.

La Tr. 1764, op. 2013, dos. 1243, f. 17, se găsește anaforaua din 1840 mai 13, cu nr. 796, a Sfatului Aș-tiv, privind cererea lui N. Milu de a i se aproba zi de târg în fiecare duminică, la moșia Iuganii din Deal.

*1840 iulie 1. — „Copie de pe jalba colonelului Lascar Bogdan“ către Secretariatul de Stat, pentru a i se aprobă ca zilele de târg de pe moșia sa Unțăști, ținutul Tutova, să fie schimbate duminica.*

Isprăvnicia ținutului Tutovii, prin raportul supt nr. 6278, urmînd după porunca cinstitei Visterii de supt nr. 5179, acea atingătoare de închipuirea adunărilor de iarmaroace peste an și zile de târg pe toată

săptămîna, la moșia mea Unțăști, însemnează că pe lîngă 12 adunări de peste an — însemnate prin lista ei, și care s-au socotit cu neajgînirea interesurilor proprietarilor de prinprejur a fi — să legiuiască și zilele de tîrg pe toată săptămîna, marța, adică pentru că la Puești, Urdești și Docolina ar fi duminica.

În cît privește pentru acestea din urmă, Isprăvnicia a scăpat din vedere următoarele :

1) Zilele de tîrg — acele peste săptămîna — fiind marța, pe de o parte se stingheresc locuitorii de muncă, fiind o zi nu din acele de odihnă, iar pe de alta și mie îmi este cu pagubă, pentru că trebuiește cu simțătoare cheltuială a pregăti binale și altele — cîte ar destoinici înspre mulțămirea norodului — și ar fi în zadar, căci locuitorilor le este mai de trebuință munca zilei decît alișverișul ce s-ar face, și cu aceasta, apoi, de la sine rămîne o asămenea în părăsire.

2) Dacă Isprăvnicia ar fi luat parte la greutățile a 21 sate, acele de pe văile Similii, Horăeții și a Bogdaniei, care după depărtarea ce vin, de 4 pînă la 7 ceasuri, cu moșiile de pe unde sînt hărăzite zilele de tîrg, și care după împrejurări nu-și pot avea alișverișul nicidecum pe la zilele de tîrg ale acelor moșii, n-ar fi împotrivit și Unțăștilor mei ziua de tîrg a nu fi duminica ; la a căreia zi de tîrg norodul acelor 21 sate ar fi năvălit, neapărat, spre alișveriș, fiind cu apropiere, și o zi de odihnă.

3) Dacă la Docolina și Urdești, care sînt în depărtare una de alta numai de două ceasuri, zilele de tîrg peste săptămîna sînt hărăzite duminica, apoi la Unțăștii mei, cu atîta mai bine, că osăbirea de două ceasuri pînă la 6 și 7, siguripsește neîmpedecarea de alișveriș a celor două moșii cu zilele de tîrg.

Acestea, jos iscălitul aducîndu-le la știință roagă pe cinstita Visterie ca să facă luare aminte acestor împrejurări și să mijlocească a fi și zilele de tîrg peste săptămîna, duminica — iar nu marța — care se socotește zi locuitorilor îndemînată și cu înlesnire, și mie nu spre pagubă.

Pentru întocmai cu originalul, P. Brăescu.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1243, f. 55.

## 161

*1841 ianuarie 31. — Jalba lui Trohin Petrovici, în numele obștei tîrgului Panciu, ținutul Putna, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată asupririle ce le face comisarul din localitate.*

Cu lacrimi jăluim cinstitului Departament pentru obijduirile și cele de istov sărăcii și băntuiri ce pătîmim de către comisarul acelu tîrg. Pavalache — carele din anul trecut s-a rînduit — care mai jos cu supunere le înfătoșăm :

1-îu. Cînd s-a rînduit de comisar, mai întîi ne-a pus îndatorire a-i da o casă cu patru odăi, căreia i-am și dat ; și el, prin înșelăciune și execuția cu care ne-a strîmtorit pînă a luat un zapis, iscălit de vreo

cîtiva, ca să-i plătim cîte 500 lei pe trei luni pentru calaraș și fanaragiu, apoi numitul tocmindu-și vreo cîtiva oameni, și în vremea toamnei ne lua mușterii de pe la hanuri, ce veneau spre cumpărarea vinului, și pe alți oameni proști ce veneau spre lucrarea viilor, și îi închidea supt cuvînt că nu le-ar fi răvașele bune și, pe alții globîndu-i, îi sloboză.

Apoi, pentru unii din acei ce se asupreau că nu li-ar fi răvașele bune, au vroit unii din noi a-i lua în chezășie; pîritul nici cum nu vroia, ba încă, dimpotrivă, urmînd ce feluri de batjocuri, necinstindu-ne, ne da afară și, pe aceia globîndu-i, le da drumul; pînă cînd ne-au părăsit toți mușterii, rămînîndu-ne vinul nevîndut prin crîșme și viile nelucrate, căci pentru nelegiuirea urmată de numitul, mușterii s-au împraștiat pe la alte podgorii.

Al 2-lea. În sărbătorile Nașterii domnului, cîtiva tineri, fii de oameni cinstiți, fiindcă vroiau a se preumbla seara pe uliță, numitul, făcîndu-se că ar fi deopotrivă cu ei, burlac, ducîndu-se la o crîsmă ce are în Crucea de Sus și dîndu-le două ocă vin și zicîndu-le să-i dei și ei de băut, spre a-i face alișveris, au și dat pînă la 10 ocă și plătînd vinul au vroit a merge pe la casele părinților lor. Pîritul puindu-se în ușa i-a desbrăcaț de cațaveici și căciuli, pentru ca să șadă la asemenea loc necinstit, căci se teme că vor auzi părinții lor, și se vor necinsti. Si-liți au fost a-l da înlături de au eșit afară ca să meargă acasă.

3-lea. A doua seară, tinerii vroind a se preumbla pe uliță, numitul le-a eșit înainte, din pizma ce purta asupra-le că nu-și îndeplinise scopul, și în mijlocul uliții, cu 3 pistoale în mînă, întrebînd cine sînt acolo, ei au răspuns că sînt oameni, cunoscuți. Pîritul, deodată, a tras cu pistolul în unul din ei, anume Ioan a Avrămii, și neluînd pistolul foc, l-a apucat de țevi și a început a-l lovi, i-a spart capul pe trei locuri, și a picat jos; a luat pistolul și vroind a da în feciorul lui Ioniță Petreanu, de care văzînd ceilalți, luîndu-i pistoalele din mînă au vroit a-l opri, privind pe acel ucis, leșinat și plin de sînge; și pîritul vroind a fugi, tinerii s-au luat după el, care întrînd pe ușa casei unde șide nu l-au aflat, pentru că ieșise pe din dos.

De care batjocuri și jăfuiri am dat 4 jalbe Stărostiei, și nici o îndestulare n-am aflat, numai pentru că jăfuitorul este om al dumisale starostelui, slugă veche; nu numai că îndestulare nu am aflat, dar sîntem și apucați cu silnicii și închisori a-i plăti 80 galbeni și 400 sorocoveți, ce se acolisește că i-ar fi pierit cînd s-a făcut nevăzută din casa sa, la intrarea tinerilor. Tot atunci a zis că i-a pierit și o pecete și 7 dele. Apoi pe acelea le-a aflat la o țiiitoare a sa. De care înstrîmbătățiri dînd jalbă la preainalțatul domn, și rînduită fiind la acest cinstit Departament, vedem că s-a însemnat rezoluție a se scrie Stărostiei de a ne îndestula.

Prea cinstite Departament, ce îndestulare putem afla de la stăpînul protivnicului? Ci numai iarăși năpăstuiți și bătăi, închisori și altele, pentru care cu lacrimi rugăm pe cinstitul Departament a binevoi a se înjgheba o particularnică comisie, spre cercetarea tuturor obijduirilor ce pătîmim și catahrisurile ce au urmat numitul în pomenitul tîrg Panciu. Totodată a binevoi a ne rîndui și alt comisar în locul lui, căci cu acest fel de om, jăcuitor, zurbagiu și cu totul disperat, noi nu mai sîntem în stare spre a viețui în acel tîrg! Ca cu acest chip, rînduindu-

ni-se comisia ce noi o cerem prin rugăminte de la cinstitul Departament, nădăjduim că vom afla îndestulare și a noastră liniștire; iară la dumnealui starostele, cu lacrimi ne rugăm cinstitului Departament, ca nici decum să nu i se scrie precum prin jalba de pe la prea înălțat domn s-a însemnat rezoluție spre a ne îndestula starostele, căci bine sîntem încredințați că, în loc de îndestulare, vom pătimi cea mai asupritoare pedeapsă și necinste, numai pentru că el este omul dumisale starostelui. Și mare pomenire va rămîne cinstitului Departament.

Trocin Petrovici

*Secția 1-a.* Să se trimită Isprăvniciei de Putna jaloba în copie, scriindu-se ca să rînduiască cercetare prin un boier ținutaș, spre descoperirea catahrisurilor și de descoperire să raportuiască.

D. D. Balș

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 45901, f. 1 și 12.

## 162

*<1841 iunie 30>. — „Izvod de venitul ce se cuvine a se aduna la tîrgul Fălticeni, pentru proprietaua acestui tîrg, potrivit cu porunca Departamentului Dinlăuntru, de sub nr. 9565“.*

1. De vitele care se vor vinde la zilele de tîrg sau iarmaroace, să dei cîte opt parale de una vită — bou, vacă sau cal, din care pe jumătate să dei cumpărătorul și jumătate vînzătorul.

2. Pentru neguțitorii străini, ce vor veni la iarmarocul sfîntului Ilie, să se urmeze într-acestași chip adică :

De una dugheană ce ar năimi un neguțitor străin, ca să vîndă întrinsa marfă lipscănie, brașovenie, sau orice fel de altă marfă, să aibă a da cîte trei lei pentru toate zilele acestui iarmaroc.

Șandramalele ce se vor face în uliță, la iarmaroc, să dei cîte 60 parale de una pentru toate zilele iarmarocului; cei care vor șede a uliță, fără a avea dugheană sau șandrama, să dei cîte 30 parale de unul ce ar face alișveriș, din picioare, pentru tot iarmarocul.

Pentru vinul ce vor aduce de vînzare la iarmaroc, acei străini, adică acei din alte tîrguri și sate, vor da numai pe vinul ce vor vinde cîte 20 parale de una vadră, iar pentru vinul ce va rămîne, și-l vor duce de aici, nu vor fi supărați de nici o plată.

3. De la carăle cu lemne și cu fin ce vor aduce în tîrg, vor plăti cîte patru parale de jug.

4. Carăle ce vor veni la zilele de tîrg cu făină, sare și orice alte producturi, vor da cîte șase parale de un jug.

5. De la sarea ce va vinde cu mărunta, adică cu oca, vor da de fiiștecare drob cîte 15 parale.

6. De la rachiul ce vor aduce din alte părți de aici din țară la iarmarocul de la sfîntul Ilie, vor da cîte un leu de vadră acel numai

care îl vor petrece în iarmaroc; se înțelege că acei de loc n-au să plătească pe rachiu.

7. Pentru butcile și britce noi ce vor aduce de vânzare la iarmaroc, vor da câte doi lei de una butcă și câte un leu de una brișcă, pe acele însă câte se vor vinde.

8. De fiiștecare polobocel cu bere ce vor aduce la iarmaroc pentru vânzare, vor da câte 20 parale de un polobocel.

9. Pentru acei ce vor face șoproane în târgul vitelor, vor da câte cinci lei de un șopron.

10. De la cară cu lână ce vor veni la iarmarocul sfântului Ilie, acei care vor vinde cu ridicata să dei câte șapte parale de jug, iar acei care vor vinde cu mărunță să dei câte 50 parale de un car.

*1841 iunie 30.* Cu condițiile în dos însemnate urmînd a se da prin licitație acest venit, mușterii ce vor fi se vor înfățișa în presudsfia Isprăvniceii, la zilele hotărîte a se face mezzaturile, adică la 1 iulie la 2 și la 3 iulie, spre a se face hareșluirea după însuși bună voința obștiei târgoveților.

Arh. St. Iași, Tr. 1615, op. 1848, dos. 532, f. 18.

## 163

*1841 iulie 26. — Jalba locuitorilor din târgușorul Lespezi, ținutul Suceava, prin care arată Departamentului Dinlăuntru abuzurile comisarilor din acea localitate.*

Cu adînci și fierbinți lacrimi ne tînguim cinstitului Departament, că în trecuta lună mai, în 22 zile, anului acestași curgători, prin jalobă ne-am tînguit cinstitului Departament pentru obijduirile ce cu amar le suferim de la comisarul târgului Lespezi, unde ne aflăm cu locuința, și cinstitul Departament, făcînd poruncă către Isprăvnicia ținutală, iară Isprăvnicia a făcut către privighetoriul de ocol ca să cerceteze de amăruntul de împrejurări și raportuind ei, să se lucreze cele de cuviință.

Iară prlvighetoriul, întrînd cu cercetarea, a aflat cu amăruntul, iară în raportul către Isprăvnicie a arătat numai pentru un bou, ce s-a găsit de furat la un târgoveț din același târg Lespezi, însă târgovețul a arătat că vinovăția privește toată numai pe comisar și nu pe dînsul; iară pe toate cele arătate prin pomenita jalobă le-a trecut cu vederea, după care temei cinstita Isprăvnicie nu ne-a făcut nici o îndestulare, pentru care pomenitul comisar aceleași le lucrează care și mai înainte.

Căci din a lui pricină au fugit 27 birnici cu a căror bir sîntem noi însărcinați a-l plăti, dintre care la cinci din aceștia le-a stricat casa și din acea pricină au fugit; și pe mulți, bătîndu-i groaznic fără a fi vinovați, încît pe unul l-a apucat neputința din bătaie, zăcînd trei luni de zile, anume Vasile Cotruță, iar pe o femeie a pus-o în butuc la gros.

zicînd de ce nu-i aduce fete fecioare cite de 15 și 14 ani. Fetele și femeile de trec pe lîngă cîrtirea dumisale, abia le scoatem noi tîrgoveții din mîinile lui și a culucciilor lui, fiindcă le închid prin casă spre a-și face gustul cu ele.

Foc tîrgului ni s-a dat în 5 rînduri de către culuccii. De cînd a intrat dumnealui comisar, ni se pradă de pe lîngă casă și de prin poduri, găini, păpușoi și altele ce găesc pe lîngă casă. De la două grajdiuri au furat tot lemnul — și fără să-i prindem — iară în urmă găsind noi din acel lemn ce a fost în grajdiuri în însăși canțileria comisarului, ne-am strîns cîtiva tîrgoveți și, întrebînd pe comisar și apucîndu-l de unde le-a luat, el s-a prins că ne va plăti tot lemnul furat, știindu-se că este vinovat; care lemne le păstrăm și acum spre dovadă.

Și un neguțitor de la Tecuci, întîmplîndu-i-se mai sus în tîrg că l-au prădat, luîndu-i 12 cofe și un presăn, care în urmă, descoperindu-se, i-a plătit cofele, iară presunul i l-a înturnat. Din satul Stolniceni, venind 2 oameni la tîrg, iarăși i-au prădat tot culuccii, luîndu-le sumanele și în urmă le-a găsit la ei; și unei femei de la Herța i-au furat sumanul și ștergariul, care iarăși le-a găsit la fanaragii, și multe altele fac, căci cînd vin oamenii la tîrg îi sărăcesc cu prădăciunea, pentru care pricină ni se închide și tîrgul, de nu ne putem hrăni, și care faptă, nesuferitoare, poate să ne aducă pe noi în o grea răspundere, din pricină că comisarul este tovarăș la prădăciune cu culuccii și nu le face nici o înfrînare cînd se descopăr, pentru de a se părăsi.

Și fanaragii care au fost de mulțumire tîrgului, el i-a dat afară și a primit din acei care au fost alungați peste hotar — de către tîrgoveții și proprietariul moșiei — de tilhari; și unul, anume Vasilică, cumnatul lui Tuduri, care a fost în multe rînduri în temniță, și dumnealui l-a primit cel mai de aproape logofăt în canțilerie.

Pentru care, plecat ne rugăm cinstitului Departament spre a-l aduce aici pe numitul comisar, de a se înfătoșa cu noi și a sta la dovadă, iară în urmă, dovedindu-se dumnealui vinovat, a-l îndatori de a ne despăgubi de prădăciunea ce ne-a făcut și a ni se pune un alt comisar cu care să fim mulțămiiți, spre a nu ne lasa casele și a fugi în lume — unde vom găsi odihnă.

eu Neculai Budeanu

eu Petrea Bugiug

eu Manolachi Butnariu

eu Ioan Gligoraș

eu Vasile Cotruță

eu Vasile Dascălu

eu Ioan Ciubotariu

eu Petrea Cojocariu

eu Simion Cojocariu

eu Ion Oloieriu

eu Toader fiul lui Eremia

eu Gheorghie ginerile lui Tănasă

*August 5. Secția I-a.* Să se scrie Isprăvniciei ca însuși dregătorul ținutului să cerceteze toate arătările de care jăluitorii se tînguiesc și, potrivit cu descoperirile ce ar face, să răportuiască spre punere la cale.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 45901, f. 56.

*1841 decembrie 7. — Jalba locuitorilor satului Orbeni, ținutul Putna, de pe moșia Stiești, prin care cer Visteriei să fie trecuți în numărul patentarilor orașului Focșani, întrucît sînt mahalagii cu meserie.*

Și locuințele noastre, din învechime fiind clădite pe moșia Stiești — pe care este clădit și cea mai mare parte a orașului Focșani — de laolaltă și fără nici o dispărțire, sau cit de puțină depărtare, aflîndu-se, mai virtos mestecate pîntre noi și 16 lăcuinți neguțitorești (moldoveni și armeni), patentari ai orașului, și pentru că această moșie este a mai multor proprietari, împărțită în mai multe hlize și anume: sfînta mănăstire Precista și proorocul Samoil, dumnealui paharnicul Elefteriu, casa paharnicului Dimitrache Vidrașcu și biserica curții, toți orășenii dughengii și mahalagii, aflători cu locuințele pe hlizele monastirești, se bucură de drepturile orășenești: numai noi, deși sîntem toți meșteri tăbăcari, ciobotari și olari, și nici cum lucrători de pămînt. întîmpinîndu-ne casnicile nevoi cu singură uneltirea meșteșugurilor — pentru particularnicul interes de slujbași volnici ai proprietarilor și alte deosebite drepturi cuvenite proprietarilor de sate — ne-am găsit legați în bir supt nume de sat Orbeni și nu mahala precum sîntem.

Acestea, deși s-au făcut încă din vremea domnului Suțu, dar așa precum pe atunci și pînă la introducerea Reglementului, toți mahalagii — încă și chiar neguțitorii dughengii de pe uliță — erau birnici, legați în osebite, <în> fiștecare mahala cu al ei vornicel, iar de la introducerea Reglementului cu norocire, deosebite dreptăți s-au statornicit pentru fiștecare stare, vedem pe toți ceilalți deopotrivă nouă — și cu meseria încă și cu locuința pe părțile celorlalți proprietari din însași moșia Stiești — bucurîndu-se de drepturile hărăzite orășenilor; numai noi singuri ne găsim depărtați de drepturile orășenești, la care și după locuință și după meserie, urmează să fim chemați și împărtașiți.

Aceasta, după ce pentru noi este îndestul de împilătoare, pentru că, precum mai sus zicem, sîntem de-laolaltă și nedespărțiți, nicum cu locuințele de oraș, sîntem și toți meșteri — și nici cum măcar unul lucrător de pămînt — toți întîmpinîndu-ne nevoile viețuirii, cu uneltirea meșteșugurilor, despre care se poate lua dovadă și din înseși înscrisurile de învoială, ce în copte înfătoșăm, ale unuia din proprietarii hlizelor locuinței noastre, că după ce îndeletnicirea noastră nu este lucrarea pămîntului, apoi de am și voi, oarecare din noi, a întrebuița și plugăria, nu avem loc de asemenea industrie pentru că tot locul ce proprietarii hlizelor locuinții noastre au afară la cîmp, nu este de ajuns pentru pășunea vitelor noastre și a orășenilor din Focșani, chiar acei aflați pe hliza dumisale paharnicului, în mahalaua armenească și în mahalaua poștei; căci din învechime, de cînd ne-am trezit și pînă pe la anul 1833 sau 1834, tot cîmpul de pe toate hlizele pe care-i clădit orașul, a fost imaș, al orașului, slobod de tot felul de plată și nicum noi deosebiți de oraș, sau orașul de noi, dovadă fiind că chiar și astăzi vitele noastre, cu ale orășenilor, alcătuiesc o cireadă și la un loc se pășunează; și dumnealor proprietarii, pentru ca pe lingă drepturile



proprietăților sătești ce și-au însușit a avea din mahalalele orașului — cu mijlocul acesta, că noi sîntem sat osăbit cu birul de oraș — închipuiesc a stîmtori și pe oraș de pășune, și a-i oborî o asemenea dreptate, din învechime cîștigată; și fiindcă cu prefacerea din mahalagii a orașului, în birnici de sat, după ce noi sîntem obișduiți și depărtați de drepturile orașenești legiuite de Reglement, apoi și cinstita Visterie se păgubește, întii cu numărul slujbașilor volnici ce sînt dați proprietarilor pentru numărul birnicilor și, al doilea, cu prisosul de la capitație pînă la darea patentei; și, pe lîngă acestea, și însuși orașului se face îndestulă împiedecare, la contractăluirea articulelor îndestulătoare norodului și a iraturilor eforicești.

Cu toată supunerea și fierbinți lacrimi, ne rugăm cinstitei Visterii să se milostivească asupra noastră, a întoarce pîrinteasca sa luare aminte, asupra împrejurărilor prescrise, care ne-au adus în cea de istov ticăloșie și deznădăjduire de a mai prelungi locuința noastră pe hlizele acestor proprietari, unde nici o înlesnire a viețuirii din lucrarea pămîntului nu avem; și să binevoiască, că așa precum și după locuință și după industrie am fost și sîntem orașeni, să facă punere la cale a ni se da dreptățile orașenești și a ne înscrie cu dare în numărul patentarilor orașului, ca și noi să ne împărtășim de dreptățile hărăzite de Reglement, orașenilor neguțitori și meșteri, pentru care, va rămîne o veșnică pomenire.

Mihai ochincar	Năstase măcelar
Călin ciobotar	Toader ciobotar
Vornicu Ioan	Dascălu Vasile
Pavel ciobotar	Ioan ciobotar
Vlad olar	Grigore ciobotar
Ion olar	Ionașcu a Floarei
Sandu ciobotar	Petre olar
Hilip olar	Dumitru tăbăcar
Gheorghe ciobotar	Gheorghe ciobotar
Gheorghe tăbăcar	Stan tăbăcar
Dumitru olar	Ioan ochincar
Vasile ciobotar	Ioniță ochincar
Vasile ochincar	Costandin lemнар
Șerban Munteanu	Mihalachi lemнар
Toma olar	Toader casapu
Dima olar	Toader ciobotar
Costandin ciobotar	Tănasiu grădinar
Ioan ochincar	Stan ciobotar
Nicola ochincar	Vasile tăbăcar
Nicola ciobotar	Nicola tăbăcar
Toader tăbăcar	Mihai olar
Ioan tăbăcar	Ioan ciobotar
Mane ciobotar	Dumitru fanaragiu
Costandin tăbăcar	Ghiță fanaragiu
Pavel cheptănar	Nică fanaragiu
Radu tăbăcar	Nicolai ciobotar
Alecu ochincar	Mihai fanaragiu

Arh. St. Iași, Tr. 1764. op. 2013 dos. 1026, f. 790 și 795.

1841 decembrie 29. — Copia raportului nr. 61 a paharnicului Costache Lupul și a revizorului Visteriei, serdarul Pandelachi Zoia, prin care se arată că mahalaua Bahnile face parte din târgul Focșani și că locuitorii se ocupă cu găitănăria și urmează a fi scutiți de bir și trecuți între patentari.

În urmarea poruncilor cinstitei Visterii cu nr. 9200 și 9201, primate în alăturare cu copia de pe jaloba a 27 liuzi birnici, din mahalaua Bahnile a târgului Focșani și de pe copia raportului Eforiei acestui oraș, atingătoare pentru cererea ce fac ca să se regularisească la darea de patente ce-au fost și la epetaetia trecută, întâi plecat răspundem că după localnica cercetare ce s-a făcut de către noi în ființa și a dumisale spătarul Ștefan Dăscălescu, proprietarul, s-a descoperit întâi că această mahală, a fost cunoscută din învechime și face parte din mahalalele pomenitului oraș; iar locuința acestei mahalale este tot un trup cu moșia Bahnile de Jos, însă aceștia se găsesc cu locuința chiar lângă oraș, și nedezlipiți de oraș, și mai înainte au avut parte din drepturile orașului, pînă la catagrafia periodului al 2-lea, cînd s-au unit în bir cu satul.

Meseria lor este uneltirea meșteșugului găitănăriei precum, de dovedă, ne-au înfăoșat alăturatul înscris al neguțitorilor postăvari și abageri din oraș, la care dau jăluitoarii găitanurile, și, pe lângă aceasta, patentele ce le-au avut la epetaetia trecută, pentru care, de lămurirea ce s-a făcut, cu supunere aducem la cunoștința cinstitei Visterii.

Deosebit, alăturăm în original două protesturi, cel 1-iu al dumisale paharnicului Costandin Sion, prezidentul Eforiei, și al 2-lea din partea jăluitoarilor asupra unei mărturii ce ar fi alcătuit-o dumnealui spatarul Ștefan Dăscălescu, proprietarul moșiei, că este făcută fără vroința lor, împotriva adevărului.

Ion Mocan,	Sandu Popa
Ioniță Răduță	Pavel Popa
Costandin Stroea	Sfectu Popa
Dumitru Cerlan	Sandu Stroea
Ion Holban	Ioan a Mileoai
Ioan Chiriță,	Costandin a Mileoaei
Ioniță Musteață	Antohi Holban
Șarban Tudurance	Dragomir Iancul
Radu Loghin	Alexandru Oană
Ioan Ivașcu,	Dan Varzar
Simion Stroia	Niță Ungureanu
Ioan Vărzar	Lefter săponariu
Radu Nas-roș	Ioan Besă zidar
Enachi Vărzariu	Sandu fiul lui Petre
Ioan Buză-albă,	Tudor fiul lui Petre

Gheorghe fiul lui Panaite.

Noi mai jos iscăliții neguțitori abageri și postăvari din orașul Focșani, după cererea ce ne-au făcut arătații în fața aceștii hîrtii, meșteri

găitănari din mahalaua Bahnile, adevărim prin aceasta că ei cu adevărat uneltesc această meserie, lucrind totdeauna ei găitanul trebuincios la dughenile noastre.

Urmează iscăliturile a 16 neguțitori și întăritura cu nr. 2327 a Eforiei orașului Focșani, semnată de prezidentul Sion, paharnic și secretar Ionașcu.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1026, f. 786.

## 166

*1842 ianuarie 8. — Docladul nr. 32 înaintat de Visterie către Secretariatul de Stat, prin care se arată că locuitorii birnici din mahalaua Bahnile, din târgul Focșani, cer să fie recunoscuți ca mahalagii ai acestui târg.*

Un număr de 27 liuzi birnici, din mahalaua Bahnile din târgul Focșani prin mijlocirea Eforiei acelu oraș, la 15 a trecutei luni decembrie au intrat cu jaloabă către Visterie, arătînd că acea mahala din învechime a fost lipită de târg și de-a pururi meseria lor a fost neguțitoria cu orașenii; și, în eptaetia trecută, întii, au fost cu dare la rînduiala meșterilor patentari din acel oraș, iar de la regularisirea catagrafiei periodului al 2-lea, prin mijlocirea d-sale proprietarului moșiei pe care ei locuiesc, li s-a făcut strîmbătate dreptăților ce din învechime au avut, și i-a dezlipit de oraș cu dare, unindu-i cu satul Bahnile de Jos, ca să-și poată însuși slujbași volnici mai mulți, pe numărul locuitorilor, cerînd că așa precum ei din învechime au fost cunoscuți <ca> mahala a târgului Focșani, și în eptaetia trecută au fost în rînduială de patentari, pînă la periodul al 2-lea al catagrafiei, și precum și cu locuința se află uniți cu târgul Focșani, iar nu cu satul Bahnile, să se regularisească cu dare iarăși la acea rînduială precum au fost, ca să nu li se strice dritul ce au avut, de mahalagii ai pomenitului târg.

În urmarea căreia, spre a se încredința Visteria de adevăr, a comandarisit înadins pe revizorul ei, dumnealui serdarul Pandelachi Zoia, împreună cu un boier localnic, și anume dumnealui paharnicul Costachi Lupu, cu știință de împrejurările numiților — prin poruncile cu nr. 9200 și 9201 — cu însărcinare ca să facă o locală cercetare de arătările lor și dacă acest număr de oameni se găsesc cu locuințele lipite de oraș sau de satul Bahnile de Jos.

S-a primit acum raportul cu nr. 61, împreună cu o mărturie din partea neguțitorilor acelu târg, întărită de Eforia locală, cum că ei cu adevărat sînt meșteri găitănari, și că în relații <se> găsesc cu neguțitorii de acolo în alte neguțitorii.

Deci, în privirea jăluirii pomeniților și a descoperirilor cercetării făcute la starea locului, precum și din sprafca făcută în mătcele Visteriei, se descopere că această mahala a fost și din învechime mahala a târgului Focșani, dar și în trecuta eptaetie au fost patentari, și că face parte în mahalalele acelu târg și că, deși este tot pe moșia Bahnile,

dar, lăcuința este chiar lângă oraș și nedezlipită de oraș, precum socotința jos iscălitului este că după prescisele împrejurări, să se regularisească cu darea iarăși precum au fost mai înainte la rînduiala meșterilor patentari și să se dezlipească de satul Bahñile cu care au fost uniți, numai de la catagrafia periodului al 2-lea.

Pentru care alăturînd copie — atît de pe jaloba din 15 decembrie, cît și de pe raportul și alte dovezi predstavlise de comandariștii ceretători — cu cinste supune la a Sfatului cunoștință spre luare aminte și hotărîre și de încheierea ce va face asupra acestui predmet va binevoi a împărtăși pe Visterie cu știință, spre a face lucrarea ce va încuviința.

Mare vistiernic, N. Suțu

Șef Secție, Sion spatar

*Martie 9.* In privirea întîmplărilor proprietarilor carele încredințează că acești locuitori au petrecerea și viețuirea lor întocmai ca și locuitorii de prin sate; și, în privirea împleticirii ce ar putea urma de s-ar strămuta din rînduiala la care în catagrafia din urmă sînt așezați, nu se încuviințează de Sfat cererea lor, ci rămîne a se lua în băgare de seamă la viitoarea catagrafie.

Mare logofăt, N. Suțu

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1026, f. 784.

## 167

*1842 februarie 10. — Copie de pe ponturile stabilite de postelnicul Răducanu Cazimir, pentru locuitorii care se vor așeza cu vie la tîrgul Puești.*

In glăsuirea așezămîntului tîrgului Puești, fiind slobod a se da voie, acei dintre tîrgoveți care vor voi, se însemnează îndatoririle unui asemenea doritor către veșnicul stăpîn.

1-iu. Un asemenea doritor se va arăta către mine sau vechilul meu, care îi va însemna și-i va măsura locul cît voiește să cuprindă.

2-lea. Pe cît loc va cuprinde este dator a sădi vie, avînd să lase numai o firtă loc pentru cramă.

3-lea. Sădind vie, pe anul dintîi nu va da nimic; iar pe trei ani din urmă, pînă la întemeierea viei, va da cîte tref și jumătate dimirlit păpușoi de tot pogonul, înțelegîndu-se pogonul de vie; și de acolo înainte, și în viitorime, va da cîte zece vedre vin de pogon, însă vadra dialului.

4-lea. Vinul cît va ieși din via fiecăruia, acel ce se va vinde ca să meargă pe la alte locuri, nu este supus nici la un fel de dare, iar acel ce se va aduce în tîrg, va plăti avaețul hotărît pentru așezămîntul tîrgului, nefiind nimărui slobod a bea sau a vinde cu amărunta, de la via sa.

Pentru care s-a dat acest înscris iscălit de mine, spre știința acelor ce vor voi a sădi vie.

Răducanu Cazimir, postelnic.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 37.419, f. 31.

*1842 februarie 13. — Docladul Sfatului Ad-tiv cu nr. 1006, înaintat Secretariatului de Stat, prin care se reglementează condițiile așezării de târguri și iarmaroace pe la moșii.*

Jos iscălitul, avînd în privire îndesitele cereri din partea a mai mulți proprietari pentru înființarea de târguri pe la osebitele moșii și, totodată, văzînd că la multe locuri se fac jigniri dreptăților dobîndite mai înainte de către alți proprietari, și pe lângă aceasta, avînd în privire că deși slobozirea hrisoavelor se face pe temeiul cercetărilor ispravnicilor, dar așa precum niște așa cercetări se fac de către privighetorii de ocoale, în multe rînduri se dezvelesc în urmă feluri de scăpări din vedere, care pricinuesc și multe reclamații, de vreme ce hrisoavele trebuie a-și avea lucrare. Această împrejurare, docladarisindu-se Sfatului, iscălitul adaogă că socotița sa ar fi, pentru viitorime, a se statornici o regulă întru aceasta, în următorul chip :

A. Să se statornicească, ca înființarea de târguri sau adunări de iarmaroace, să nu se facă decît în depărtare de 4 ceasuri unul de altul. după urmarea de mai înainte.

B. Indată ce se va ivi, din partea vreunui proprietar, cerere pentru înființare de iarmaroace la moșia sa, Visteria, prin Buletin și Foia Sătească, să o publicarisească spre obșteasca știință, ca după aceasta oricare proprietar ce s-ar socoti obișduit cu așa înființare, să fie dator — în termen de 3 luni din ziua publicarisirii — a se înfătoșa cu jalbă, după care să se ia cuvenitele măsuri pentru neobișduirea sa.

C. Tot în această vreme să se urmeze prin Isprăvnicie cercetare la fața locului, dacă locul unde s-ar cere înființare de târg, nu este în depărtare mai puțin de 4 ceasuri de alt loc, unde s-ar găsi înființat târg mai înainte.

D. Dacă pîră la încheierea termenului de 3 luni, a publicarisirii nu ar urma nici o reclamație, și dacă știința de la fața locului nu i-ar dezveli vreo obișduire altor proprietăți, atunci Visteria să înainteze lucrările pentru înființarea adunării de târguri cerșute de către proprietari.

Și, păzindu-se o asemenea rînduială, iscălitul socotește că va lipsi tot felul de reclamații și peripisce.

Mare vistiernic, N. Suțu

Șef secție, A. Soroceanu

*Martie 8. Se încuviințează de către Sfat și să se facă cunoscut Visteriei spre urmare întocmai pe viitorime.*

Mare logofăt (nesemnat), N. Suțu, Gh. Suțu

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1560, f. 11.

La Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 81, se găsește adresa Secretariatului de Stat nr. 315 din 15 martie 1842, către Departamentul de Finanțe, prin care îi comunică regulile stabilite pentru înființarea de târguri și iarmaroace.

*1842 aprilie 1. — Jalba postelnicului Gh. Hermeziu înaintată Secretariatului de Stat pentru Inaltul Sfat, prin care protestează împotriva înființării de iarmaroace pe moșiile vecine (Bătrînești și Averești), întrucît îi stînjenesc comerțul de pe moșia sa Dămienescu, ținutul Roman.*

La moșia mea Dămienescu, încă din vremea domnului Calimah am statornicite iarmaroace, cu hrisoave și cu legiuire de a se aduna duminicile. La slobozirea înființării acelor iarmaroace, s-a cercetat și atunci de nu se jignesc interesurile rezidențiilor ținuturilor, sau altor iarmaroace mai din vechi înființate, și s-a găsit — precum se poate vedea și astăzi — că este în depărtare cîte de 4 ceasuri, atît de tirgurile Roman și Bacău, cît și de iarmaroacele de la moșia Negrești. Și pe acest temei mi s-a și slobozit înființarea acelor iarmaroace.

Această depărtare, cîte de 4 ceasuri, fiind un obicei vechi și legiuit al pămîntului, Inaltul Sfat, cu toată dreptatea a încheiat act ca să se păzească cu sfințenie, căci pe acel obicei — care în țară a fost ca o pravilă — eu m-am și întemeiat și fără îngrijire am cheltuit mulțime de bani cu facerea de dugheni și de binale, și cu slobozire de pămînt pentru înlesnirile adunătorimii la iarmaroace, pentru ca să le pot ține în bună stare.

Acum, văd că dumnealui postelnicul Done și dumnealui maiorul Costache Gheorghiu voiesc a-și înființa iarăși iarmaroace pe niște răzășii ce au dumnealor pe lîngă moșia mea Dămienescu. Lăsînd dar a zice că dumnealor au numai parte din moșiile pe care vroiesc să facă iarmaroacele, dar apoi și depărtarea nu este mai mare de moșia mea Dămienescu, decît a dumisale postelnicului Done — parte din Bătrînești-Spiridonești — numai de jumătate ceas și a dumisale maiorului Gheorghiu (parte din Averești) numai de două ceasuri, pe care deși vor a înființa dumnealor iarmaroacele, nu numai că-mi aduc mie o păgubire însemnătoare, dar încă se face și o urmare cu totul împotriva vechiului obicei al pămîntului, a hotărîrii Sfatului și a § 549 din Con-dica politică.

Pentru aceea, plecat mă rog Inaltului Sfat să ia în privire arătările mele și să nu încuviințeze cererea domniilor sale, ca să nu slujească de o pravilă obștească obișduitoare, cu care acum, fără dreptate privilegiască, în parte mă obișduiesc pe mine, și obștește calcă un obicei vechi statornicît în pămîntul nostru, întărit și de Inaltul Sfat mai ales cînd, că cu mulțimea iarmaroacelor mai îndesite decît cîte de 4 ceasuri, se face pierderea zilelor de lucru a locuitorimii, carele va sluji pentru un rău mai mare locuitoresc.

Gheorghe Hermeziu postelnic.

*Aprilie 6.* Se va urma după rezoluția asupra docladului Visteriei cu nr. 2169.

N. Suțu, A. Sturza vornic și T. Balș.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1560, f. 27 și 34.

*1842 aprilie 27. — Jalba târgoveşilor din localitatea Buhuşoaia, ținutul Neamţ, către Departamentul Dinlăuntru, împotriva măsurilor abuzive ale proprietarului Alex. Buhuş.*

Dumnealui Alexandru Buhuş, samavolniceşte, de la 24 ale acestei luni, ne-a tăiat cepurile și ne-a pecetluit toate vasele cu băătură, oprindu-ne cu totul de a specularisi băătură prin acareturile drepte ale noastre. După ce împrejurări și putere, nu știm !

De aceea, plecați rugăm pe cinstitul Departament, ca să se milostivească asupra noastră și, în puterea pravilelor și a legilor statornicite, să binevoiască a se stavilarisi dumnealui de această pornire păgubitoare asupra noastră, din care am rămas lipsiți de câștigul cu care ne ajutoram la hrana și nevoile și sărăcia noastră, după starea unui târgușor ca acela, abia început. Și dumnealui, de are vreun fel de pretenție legiuită asupra noastră, prin dreptul judecății să-și caute, că noi nu ne îndosim.

Dumitru Zăhărescu staroste, Neculai Cojocaru, Ioan Popovici, Ion Cojocaru, Dimache Olaru, Ioan Uruiu, Gheorghe Uruiu, Toader a Tudurei, Andronache Gafta, Casa vâtafului Toader, Gheorghe Floraru, Simion Tomescu, Ioniță Mezat.

Jidovii : David Blăgescu, Moisa sin Davin, Lupu Ungureanu, Lupu Cioară, Leib sin Cioară Zalman, Șmil Rais, Solomon Roșu și cu toți târgoveții împreună.

Și spre credință, s-a pus și pecetea târgului.

*Secția 3-a, aprilie 30.* Să se scrie Isprăvniceii că cerceteze cum urmează împrejurările acestei pricini și să raportuiască Departamentului.

A. Sturza vornic

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1741, f. 1.

*1842 mai 13. — Locuitorii negușitori din târgul Buhuşoaiei, ținutul Neamţ, se jăluiesc Isprăvniceii despre obișduirile de care sufăr din cauza proprietarului.*

Adăugăm iarăși cu mare tînguire a cădea la cinstita Isprăvnicie și ne rugăm să se milostivească asupra noastră, să ne dea slobozenie de alișverişul și speculația noastră, precum mai înainte, că ședem închiși și pieritori de foame, n-avem nici chipul câștigării de a plăti nici birul ; de către care și acum, mai ales, sîntem strîmtorați și zapciuți și dumnealui proprietarul târgușorului, cu nemilostivire, neuitîndu-se la nici una din acestea, numai dela sine, fără nici un drept ne osîndește, ținîndu-ne opriți și închiși de a specularisi — cu care uneltire, ne putem cîștiga hrana și plata birului. Și dumnealui de are vreun drum, sau

cuvînt de judecată, să-și caute prin drumul judecătii, iar pînă atunci noi să fim slobozi, să nu ședem închiși și peritori de foame.

Neculai Cojocar  
Andrei Oriuc  
Gheorghe Oriuc  
D. Oraiu  
Ion Popovici

Simion Tomescu  
Dumitru Zaharescu  
D. Popovici  
Ion Oriuc  
și cu toți tîrgoveții

Ion fiul lui Neculai Cojocar  
și 9 iscălituri evreești

(L. P. tîrgului Bulușoiaia)  
ținutul Neaint 1834

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1741, f. 8.

## 172

*1842 mai 20. — Copie de pe jalba tîrgoveților și locuitorilor din Odobești către Isprăvnicia ținutului Putna, prin care arată numeroasele abuzuri ale comisariului tîrgului.*

Dimitrie Broștianu, ce se află rînduit comisar tîrgului acestuia, de la pășirea sa în această slujbă nici cum nu s-a silit a ne statornici vreo liniște, sau măcar a ne pune la cale după cuviință, la nevoile cu care am alergat la dumnealui, ci mai virtos, prin relele măsuri ce a întrebuintat în toată vremea și în tot soiul de interes, ne-am găsit obijduiți de d-lui; pentru care, cu socotință că se va îndrepta, nici un soi de tînguire nu am înaintat.

Acum însă, sfîrșind toată nădejdea și ne mai prisosindu-ne răbdare, de vreme ce dumnealui cu niște așa fel de urmări, sporind din vreme în vreme, a ajuns în gradul mai de sus ca către un protector și ocîrmuitor ce vă găsiți acestui ținut, alergăm la dumneavoastră și, cu supunere, vă rugăm să vă milostiviți a asculta următoarele ale noastre tînguiuri.

Orice pricină între noi s-a ivit la acest al nostru comisar, nîcicum s-a silit a le împăca, precum cei mai înainte de dumnealui, ci, ațîțindu-le mai tare nu s-a sfiit a globi pe amîndouă părțile. Slujitorii dumisale pururea au pricinuit feluri de zurbalicuri, fără a-i înfrina vredinioară.

Casă cinstită, fără vreo pricină bine cuvîntată, au călcat. În noapțile de vară, găsindu-ne dormind pe la ușile dughenilor noastre, după cum pururea am obișnuit, ne-a ridicat și, închizîndu-ne, a doua zi, odată cu slobozirea, ne-a și globit de ne-a împlinit zăloage de pe la datornici; nu ni le-a încredințat nouă, dar nici le-a păstrat, ci le-a dat pe la slujitori de le-a purtat, din care, altele pierzîndu-se, tot pe noi ne-a îndatorit a le plăti; de am adus porunci de la cinstita Stărostie, după feluri de tînguiuri, în lucrare nu le-a pus pînă nu i-am dat mai cu prisosință de cît se obișnuia înainte de Reglement împlineală, și sfîrșitul



l-a încheiat în nimica ; cîinii, în Odobești, n-au mai rămas, pentru că oamenii dumisale, pe cîți i-au găsit și cu zgardă și fără zgardă i-au împușcat prin mijocul tîrgului, trecînd gloanțele prin uși (cînd porunca ce are îl mărginește cu totul de alt fel) nu pentru altă decît ca să se spicularisească cu pielea lor.

Nu s-a mulțămît dumnealui numai cu acestea, părăindu-i-se toate că sînt nimica ; ci, pe lingă însărcinarea de comisar, s-a făcut atît vameș, cît și poșlinar și, pentru orice mic lucru, ce muntenii de pe marginea graniții vin de tîrguiesc de la noi, împotriva așezămîntului statornicit prin convenție i-a jăfuit și jăfuieste cu luarea de vamă și, din pricină că dumnealui este și comisar, nu avem cui să ne jăluim, cînd după o bună rînduială, de vreme ce se găsea comisar, socotim că nu era în dreptate a mai trage și acestea mansupuri asupra-și, și pe lingă toată aceasta, apoi și carte știe prea puțină, încît de abia îi ajunge pentru iscălitură numai.

Prea mult milostive stăpîne, cunoscută fiindu-ne datoria ce păstrați, a privi în liniște și neobișduiți pe toți locuitorii de care se alcătuiește acest ținut, rămînem în desăvîrșită încredere că nu veți suferi a ne bîntui mai mult ci, mai vîrtos, așteptăm a ne vedea umbriți de aceeași ocrotire pe care am mai avut-o de la dumneavoastră, cu prilejul cei întii isprăvnicii ce ați ocupat în ținutul acesta.

Iscăliți : Iordachi Roșca, Matei velniceru, Neculai Popovici, Dumitru săpunarul, Gheorghe Ioan, Alecsandru Faur, Gheorghe Vasiliu, Dumitru Ilie, Manolache Vasiliu, Gheorghe Pascariu, Neculai Panaite, Ionașcu Tatu, Ioniță Roșca, Neculai, fiul lui Vasile, Crăciun rachieru, Costin Neculau, Gheorghe coferu, Vasile Crudu, Ioniță Minciună, Gavril Cerăscu, Anton Priveghe, Preda Olteanu, Niță Ștefan, Dumitru găitănaru, Ioan Manea, Costandin Paraschiv, Manolache Țiroiu, Dumitru Neculai, și alți necunoscuți evrei și moldoveni, în nr. de 13.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2529, f. 1.

## 173

*1842 iunie 2/14, Iași. — Jalba supușilor austrieci din tîrgușorul Buhușoaiei, către Agenție, arătînd cum au întemeiat tîrgușorul la 1823 și asupririle de care sufar din partea urmașilor lui T. Buhuș.*

Jos iscăliții, locuiam în ținutul Neamțului și Bacăului, cînd la anul 1823, răposatul boier Teodor Buhuș, vroind să întemeieze un tîrgușor pe moșia dumisale, cu numele de Bodești, ne-a nădit pe noi, făcînd cu noi o învoială, după copia alăturată sub „a“, glăsuitoare că adică pentru toate să plătim întocmai ca locuitorii tîrgului Suliții, însă numai cu această deosebire ca, pentru intrare, de fieștecare vadră de vin, să se plătească cîte 9 parale, iar de fieștecare vadră de păcură, numai în jumătate, cît se plătește la Sulița.

Intemeindu-ne pe această învoială, ne-am mutat și am cheltuit toată averea noastră, făcînd acolo dugheni, și așa am format numitul țirgușor.

Abia trecuse un an de zile, cînd numitul boier s-a săvîrșit din viață, și văduva răposatului intrînd deplină epitropă a averii rămase, și noi făcînd întrebare la dumneai cucoana Anica Buhuș, de este hotărîtă să oboare acea cu răposatul făcută învoială și la care caz am vrut să contenim cu facerea dughenilor; dumneai însă ne răspunde, prin o scrisoare, din care alăturăm aici o copie sub „b”, încredințîndu-ne și întărînd pe învoiala făcută cu răposatul boier.

La anul 1834, numita cucoană a pornit un proțes contra sus pomenitei învoieli și, după doi ani de judecată și făcute cheltuieli cu ducerea la Iași și întoarcerea, s-a încheiat jurnal în Judecătoria țin. Neamțului, la 25 ghenarie 1836, sub. nr. 4, că adică învoiala cea făcută cu răposatul boier, rămîne nestrămutată, în toată puterea și țaria.

Numita cucoană, întărtată fiindcă a fost dată rămasă la judecată, ne-a jignit, încît nu mai s-a putut într-un alt chip samavolnică, bătînd pe vreo cițiva dintre noi și pe un vechil pus de către țîrg, pe alții, cei erau datori cu niște bani, i-a însărcinat cu samavolnică execuție de țigani, și îi ține într-o închisoare vajnică. Și de aceea, noi am fost siliți să-i lăsăm un punct din învoială că adică să plătim 30 de parale de vînzare pe cap de fieștecare vadră de vin, iar celelalte ponturi au rămas nestrămutate, după învoiala și hotărîrea cinstitei Judecătoriai, iar numita cucoană, dimpotrivă s-a îndatorit către noi să ne scoată cu cheltuielile dumisale, un hrisov domnesc.

Apoi, după 14 luni, murînd și această cucoană, fiul dumisale, domnul Alecu Buhuș intrînd ca un clironom în stăpînirea acestei moșii, a impozarisit nouă, cu totul alte plăți, însă noi, întemeindu-ne pe hotărîre și învoială, și nevrînd a le primi, samavolnic ne-a pecetluit crîșmele și ne-a stricat tot alișverișul; și ca să ne jignească de tot, a scos o poruncă de către cinstitul Departament pentru o execuție și cere numai-decît plata datoriilor, în vreme cînd dumnealui ne-a tăiat toate mijloacele a ne agonisi hrana de toate zilele, nu pentru altă, decît numai să ne silească prin această jignire, a ne supune vroitii sale.

*Pentru care cu supunere rugăm pe cinstita Cezaro-Crăiasca Agenție să binevoiască a lua în privire nenorocirea și afanisirea unui țîrg întreg, și să înmijlocească, prin locul cuviincios, ca învoiala răposatului și hotărîrea Judecătoriai, să rămîie nestrămutate, iar din împotrivă, domnul Buhuș să ne despăgubească de cheltuielile ce am făcut cu cumpărarea și facerea dughenilor, iar pînă la sfîrșirea pricinii să se ridice execuția; căci nu de altă, decît din pricina pecetluirii crîșmelor, am ajuns în starea aceea că nu putem acum să plătim datoriile.*

Wolf Izrael

Schmiel Reis

Marcus Wolf Singer

David Volf

Solomon Bürl

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1741, f. 16, 31.

1842 iunie 6, Bacău. — *Jalba locuitorilor din târgul Bacău, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată multele asupriri ce pătinesc din partea polițmaistrului.*

Ca niște răzbiți de acele de ajuns feluri de jacuri ce ne face aflătorul de astăzi în târgul nostru Bacău, d-lui polițmaistrul Costache Caimacan, și supt a căruia ocîrmuire sîntem dați ca la un blestem, ne mai putînd suferi a lui nelegiuîtă întindere — noi, cei întîi fruntași după cum astăzi ne găsim neguțitori în tîrg, de cum sărman celălalt norod pătîmește, năzuim și prin această jalobă, ca prin depărtarea din slujbă să se rînduiască de către cînstitul Departament pe altul, pe care va socoti, ori din tîrgul nostru (că sînt îndestulă căutînd a-și cîștiga pîinea), sau pe cine va socoti, fiind îndestulă vreme de cînd se află numitul mai sus polițmaistrul în tîrgul nostru, în curgere de 5 ani; cînd nu caută acum de orînduielele tîrgului că s-a mărit, fiind mai mult de cît un ispravnic și de avem să luăm de la cineva. viind la dumnealui, pîră nu-iese în jumătate, au măcar o parte, nici nu pune mîna pe hîrtie, și de nu ne uităm la a dumisale socotînță, apoi ne încurcă cu raporturi către Ispravnicie și nu numai că nu putem scoate, dar și datornicului, la care îi ia rușfet, îi face atestat ca să ne pierdem banii; și zapisele, dacă le dăm pentru scos banii, apoi nu le mai vedem; și alte nenumărate.

Apoi, biet norod cînd <vede> că tot dumnealui este pe scaun se ciuțdesc, de a mai arăta nicăiuri că ori ce-ar face, prin chipurile ce uneltește, rămîne tot el; că s-au ispitit în multe rînduri tîrgoveții și n-au putut folosi nimica, din pricina mijlocirilor ce a întrebuițat, luînd atestaturi de la localnicii boieri și jidovi, apărînd pe unii dintrînșii, iar boierilor nu le poate face nimica, și pentru aceasta poate să-i dei cît de multe atestaturi. Dar să se întrebe norodul, care pătîmește că n-are nici o putere, numai la cer se uită și de nu se va depărta din slujbă, apoi, într-un cuvînt, nimeni nu poate arăta nimica că se sfîesc, rămîind tot polițmaistru și îndoite zulumări vor pătîmi.

Pentru aceasta, cu genunchi plecate, ne rugăm cînstitului Departament, și cu plîngere alergăm ca să-i fie milă de un întreg norod care ține greutatea zilei a feluri de predmeturi dajnice, și va rămîne neștearsă pomenirea cînstitului Departament.

N. Busuioc paharnic  
Andronachi Trifan  
Gligoraș Mihai  
Iordache Chicoi

Lazăr Mihai  
Ioan Costandin  
Andrei staroste de negustori  
Gheorghe Ichim

și alte 43 iscălituri, din care 17 proprii.

*Iulie 13. Secția 1-a.* Cu întocmai copie de pe această jalbă să se comandarisească pe revizorul Lupașcu, scriindu-i-se ca dîndată să meargă la fața locului și să cerceteze cu scumpătate toate aceste jăluiri, după care, apoi, de descoperirea ce în adevăr și fără vreun fel de părtinire va face, lămurit să raportuiască Departamentului.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2147, f. 3.

*1842 iulie 13. — Jalba locuitorilor din târgul Tecuci, către Departamentul Dinlăuntru, prin care cer înlocuirea comisarului abuziv din localitatea lor.*

Cu adîncă supunere aducem la ştiinţa cinstitului Departament că împrejurările şi urmările fostului comisar la acest târg Tecuci, dumnealui pitarul Costache Munteanu, ce pînă acum a fost în această slujbă de comisar la acest târg, unde după multele sale catahrisuri ce le face prin feluri de jăfuiri şi răpiri, care nici cinstita Isprăvnicie ţinută ne mai putîndu-l suferi cu aşa a sale urmări felurite, şi în multe rînduri dojenindu-l, şi d-lui nici într-o băgare de seamă n-a luat, pînă cînd şi cinstita Isprăvnicie, ne mai putîndu-l suferi, de ale sale urmări, cu felurimi de jăfuiri, l-a şi desfiinţat din slujba de comisar, unde totodată a şi înfiinţat în locul dumisale pe dumnealui al 2-lea vistiernic Sandu Botezatu, patriod din acest târg, om destoinic în ale slujbei, atît în aceea ce se atinge de ale Ocîrmuirii lucrări, cît şi în acele ce se poruncesc de către cinstita Isprăvnicie, spre îndestularea fiştecării jăluitor ; cu linişte şi fără vreun interes, priincios de bine opştii în totul, unde aduce o mare mulţămire a toatei opştii, aşa precum obştia este bine încredinţată de a sale bune purtări, că şi în trecuţii ani 1839 şi 1840, iarăşi ne-a fost comisar dumnealui Botezatu la acest târg, care în vremea cît a ocuparisit această slujbă de comisar, nici un fel de catahris sau alte dimpotrivă urmări nu s-au ivit pe urma sa.

De aceea obştia, întru tot plecată şi supusă, roagă pe cinstitul Departament a se uita cu milostivire la a noastră jăluire să binevoiască a se îmbunătăţi de comisar la acest târg Tecuci, pe dumnealui Botezatu şi de către înalta Ocîrmuire.

35 iscălituri

Să se urmeze după rezoluţia însemnată pe raportul cu numărul 5689.  
Mare logofăt

Arh. St. Iaşi, Tr. 1772, op. 2020, dos. 45.901, f. 237.

*1842 august 2, Bacău. — Raportul nr. 106, trimis de revizorul Lupaşcu la Departamentul Dinlăuntru, în legătură cu conflictul dintre obştea ţirgoveştilor din Bacău, cu poliţmaistrul de acolo.*

Asupra poruncii cu nr. 13306, cu supunere se răspunde că arătarea obştiei ţirgoveştilor din Bacău e neadevărată, pentrucă iscăliţii, încă de la primirea celor întii porunci ale respectivului Departament, din dată au şi pus în lucrare cele de cuviinţă. Dar fiindcă această cercetare se loveşte de o mulţime de pretenţii încurcate, apoi nu se poate da

sfârșit mai înainte de a se lămuri adevărul pricinii, căci jalbele primite la comisie, de la neguțitorii acestui târg, s-au împărțit dumisale polițmaistrului, clucerului Costache Caimacam, pentru a răspunde în ele de împrejurări și care, neprimindu-se încă toate, nu s-au luat în cercetare.

Apoi, ieri, la 1 august, doi neguțitori anume Costache Pavel și Grigoraș Mihai viind la Eforie, unde eu, revizorul, mă **îndeletniceam** cu lucrarea acestei pricini, precum și în aceea cu suditul Ioan Pană, deodată au început a striga asupra noastră că dece nu vroim a le căuta pricina lor cu polițmaistrul, și că ei ne vor pîri la Departament, unde vor trage pricina în cercetare, și că acolo va rupe chele de polițmaistru, dacă noi nu vroim a i-o rupe; mai presurînd și acele cuvinte defăimătoare iscăliților, că ne-am fi unit cu dumnealui și că vroim a-l protejarisi pe un om venetic, din lume, ce s-a umplut de fumuri; pe lângă care au mai făcut o mulțime de gîlceviri, chiar în presudsfia Eforiei unde se cercetează amîndouă pricinile dumisale polițmaistrului.

Pentru care comisia depune la cunoștință cinstiului Departament că toată lucrarea ei nu e abătută nici cum de la rezon, iar pentru înținderea numiților de mai sus, iscăliții plecați se roagă respectivului Departament a le hotărî cele de cuviință spre a se părăsi în viitorime de la asemenea sumeții, spre pilda și altor asemenea lor, pentru ca nu, la dimpotrivă, să se lăntuiască obrăznicia lor mai departe.

Pavalachi Cristea căminar, Teodor Lupașcu

*Secția I-a.* Se va aștepta rezultatul cercetării.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2147, f. 32.

## 177

*1842 august 15. — Jaloba neguțătorilor ce se adună la iarmarocul de pe moșia Cașin, ținutul Bacău, către Vistierie, prin care arată taxele mari și lipsa de loc suficient pentru ținerea vitelor aduse spre vînzare.*

<La> iarmarocul ce se face pe moșia Cașinului, din ținutul Bacău, de serbarea Adormirii Maicii Domnului — la 15 august — a ajuns <ca> pentru o bucățică loc îngrădit, ca o dugheană, să plătim 120 și pînă la 130 lei, pe vreme de 4, mult 5 zile, cît acest iarmaroc ține — și acesta puțin, încît nici pe jumătate din numărul grămădiților au locul lor: deși peste cuviință prețul, dar nici cum de ajuns! Această neîndemănare și lipsă este nu mai puțin, și mai presus, pentru acei care adunăm vite de speculație, să lăsăm a zice că nu avem locul trebuincios de a le ține și sîntem siliți a le lăsa afară de această îngrăditură a iarmarocului, cu păzitorii ce avem, numai unde furii găsesc prilej a ne prăda de dinsele și de la sine a se împrăștia, amenințîndu-ne a ne pierde micul capital ce-l întrebuițăm pentru folosul și îndemănarea opștiei, precum și înflorirea acestui comerț; dar sîntem lipsiți și de imașul sau pășunea trebuitoare pentru ținerea lor pe vremea cît ține acest iarmaroc.

O așa lipsă, o așa neîndemînare în totul, și o așa neîncuviință urmată, ne-a ajuns a le supune cinstitei Visterii, și plecați a ne ruga ca să binevoiască a mijloci statornicirea acestui iarmaroc la o altă megieșită moșie, unde să nu avem lipsă de nici un fel de îndemănare ce ar privi pe un așa iarmaroc, care precum am zis este pentru îndemînarea opștiei și înflorirea acestui comerț; că pentru viitorime, neavînd grabnica punere la cale, sîntem hotărîți a ne părăsi tîrgul de a ne mai aduna la acest iarmaroc.

Alec Apostol, Costachi Ștefan, Giovanni Pavatti și alte 27 semnături.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos .1130, f. 2.

## 178

<1842>. — *Iarmaroace și tîrguri din Moldova.*

- Agiudul (Nou) are zi de tîrg marțea și 12 iarmaroace.  
Baia are 4 iarmaroace.  
Berești are zi de tîrg joia și 12 iarmaroace.  
Bozieni are zi de tîrg duminica și 12 iarmaroace.  
Botoșani are zi de tîrg miercurea și hrisov (însă nepus în lucrare)  
de 8 iarmaroace.  
Brănești are 10 iarmaroace.  
Budești are 3 iarmaroace.  
Burdujeni are 6 iarmaroace.  
Băleni are zi de tîrg marțea și 12 iarmaroace.  
Bălănești are un iarmaroc.  
Bîrgăoani are un iarmaroc.  
Băsăști are 6 iarmaroace.  
Bîrladul are 4 iarmaroace.  
Galați are 5 iarmaroace.  
Goești are zi de tîrg duminica și 6 iarmaroace.  
Găiceana are zi de tîrg duminica și 8 iarmaroace.  
Davideni are 2 iarmaroace.  
Darabani are zi de tîrg lunea și 12 iarmaroace.  
Drăgușeni are zi de tîrg duminica și 12 iarmaroace.  
Dorohoi are zi de tîrg marțea.  
Zabolotenj are zi de tîrg duminica.  
Iași are 8 iarmaroace.  
Cașinul are un iarmaroc.  
Colonești are zi de tîrg lunea.  
Căminărești are zi de tîrg lunea.  
Mihăilești are zi de tîrg duminica și 4 iarmaroace.  
Mircești are 12 iarmaroace.  
Neamțul are un iarmaroc.  
Nămoloasa are zi de tîrg lunea și 8 iarmaroace.  
Oboroceni are zi de tîrg duminica și 5 iarmaroace.

Odobești are zi de târg marțea.  
 Onești are zi de târg joia.  
 Onțești are zi de târg duminica și 12 iarmaroace.  
 Ordești are zi de târg duminica și 12 iarmaroace  
 Panciu are 2 iarmaroace.  
 Piatra are zi de târg joia și 4 iarmaroace.  
 Pechea are 12 iarmaroace.  
 Podul Leloaiei are zi de târg duminica.  
 Puești are zi de târg duminica și osebit 12 iarmaroace.  
 Păstrăveni are 2 iarmaroace.  
 Rogojeni are 12 iarmaroace.  
 Roznovul are 12 iarmaroace.  
 Răducăneni are zi de târg duminica.  
 Răcăciuni are zi de târg duminica și 11 iarmaroace.  
 Sculeni are zi de târg duminica.  
 Soveja are 2 iarmaroace.  
 Săveni are zi de târg duminica și 12 iarmaroace.  
 Sulițoaia are 6 iarmaroace.  
 Talpa are 4 iarmaroace.  
 Tecuciul are zi de târg marțea și un iarmaroc.  
 Trifeștii Vechi are 4 iarmaroace.  
 Târgul Frumos are zi de târg joia și 12 iarmaroace.  
 Tîrzii are zi de târg duminica și 6 iarmaroace.  
 Focșani are zi de târg joia.  
 Foltești are zi de târg duminica și 10 iarmaroace.  
 Fălciu are un iarmaroc.  
 Fălticeni are un iarmaroc.  
 Herța are zi de târg joia și 10 iarmaroace.  
 Horodîște are zi de târg luna și 2 iarmaroace.  
 Hoceni are zi de târg duminica și 12 iarmaroace.  
 Huși are zi de târg joia.  
 Hîrlău are 4 iarmaroace.

*Ed. Calendar pentru poporul românesc* pe 1842, Iași, p. 48—52.

## 179

*<1843> februarie 28. — Copia jalbei Epitropiei moșiei târgului Birlad către Sfatul Oclrmuitor, prin care cere dreptul de a lua o taxă pe vitele aduse spre vânzare la iarmaroc și care pășunează pe imașul târgului.*

La prilejul cumpărării acestei moșii de veci, de toți obștește, în anul 1815, cu obșteasca soglasie a urmat învoire pentru chipul stăpînirii, cum are a se urma pentru totdeauna, cuprinzătoare în 35 puncturi, în îndrituirile ce are a avea proprietăoa, întărite acestea și cu hrisovul domnului Alexandru Calimah voievod, dîndu-i-se dreptate a lua veniturile cotitului, jugăritului și altele, care toate acestea, de la înființarea Organicescului Reglement s-au ridicat, dîndu-se orășe-

neștii Eforii, rămînînd Casa acestei epitropii fără nici un irat și supusă și datoriei; și, pe lingă acestea, nu are închipuire măcar de cheltuiala tinerii, canțileriei cu un scriitor, un vătav și un slujitor.

În privirea însă avînd, că la toate tîrgurile se obișnuiește o oareșcare luare de plată de la străinii acei ce aduc vite, de vînd boi, vaci și cai, și pentru că la acest tîrg, la iarmaroc ce se fac, străinii ce aduc vite de vînzare, care toate acestea pînă intră în iarmaroc se pășunează pe imășul tîrgului — de la care nici o plată nu li se ia ca pe la alte tîrguri, socotindu-se în dreptate și această Epitropie, după pilda altor proprietari ce au tîrguri pe moșiile lor, care adună acest irat întru ale lor folos, și această Epitropie, cu toată supunerea se roagă cinstitului Sfat a-i înbunătăți cererea și, de la străinii ce vor aduce asemenea vite de vînzare la zilele de iarmaroc, să fie împuternicită, prin locul cuviincios, a lua cîte 15 parale de un bou, 10 parale de una vacă și cîte 20 parale de un cal, spre întîmpinarea neapăratelor ei cheltuieli, ca de la una ce i s-a luat iraturile hărăzite, care s-au dat orășeneștii Eforii.

Pentru întocmai,

D. Grigorescu

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 258.

## 180

*1843 martie 11. — Locuitorii birnici din tîrgul Roman cer Visteriei ca banii zeciuelilor să fie în folosul lor, spre a se putea ajuta la plata birului, pentru acei absenți.*

Fiindcă noi, de la Comisia catagraficească sîntem cunoscuți prin tăbliță 351 birnici, din aceștia 27 au murit, alții au pribegit — unde nu-i știm, ca unii ce s-au aflat niște slugi și săraci — care acum au rămas numai 242 birnici și, din aceștia, numai 9 sînt fruntași, iar ceilalți mijlocași, și 178 codași, afară de 10 surugii, ajungînd cîsla pe fieștecare nume fruntaș cîte 24 lei, 32 parale la cifert, 18 lei, 24 parale mijlocaș și 12 lei mai bine de codaș, care altul nu este vrednic nici hrana vieții să-și agonisească, mai fiind încărcăți cu banii scutiților Miliției și birul slujitorilor, care slujitori se cuvine a plăti birul pentru ei satele din care sînt alcătuiți, iar nu noi, și cu toate acestea, noi sîntem însărcinați de plătim. Apoi, ne mai vedem obijduiți, căci zăciuiala ce se cuvine ca să ne ajutăm noi, pentru morți, fugiți și alte nevoi, aceasta se trage în folosul Eforiei, ca cum noi am fi neguțători, neavînd nici un folos de zeciuelile ce după cislă se fac.

Pentru aceasta, întru tot supuși, cu lacrimi ne rugăm cinstitei Visteriei ca să ia în privire a noastră tînguire că — așa precum noi sîntem birnici și întîmpinăm toate necazurile ce vin asupra noastră, precum și lucrarea drumurilor și altele — să se milostivească și să ni se încuviințeze și să punem banii zeciuelilor în cutie (ce după cislă



se cuvin și să fie în folosul nostru), spre a ne ajuta cu plata birului pentru acei morți, pribegiți, precum și capitația militarilor și birul slujitorilor, sau să fim scăzuți cu aceștia, căci nu mai avem chip ca să purtăm o așa însemnată sumă de bani, sau cum va găsi de cuviință cinstita Visterie să ne puie la cale, rămîind în veci pomenire.

Vornicul și cu toți locuitorii din târgul Romanului.

*Secția 2-a.* Va face sprafcă și va da știință.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 458, f. 43.

## 181

*1843 aprilie 26. — Raportul nr. 3469 trimis de Isprăvnicia ținutului Tutova la Departamentul Trebilor Dinlăuntru, în care se explică scopul unor împrumuturi de bani în vederea îndepărtării unor ieniceri din acel târg.*

Din povodul poruncii cinstitelui Departament, nr. 6863, de la secția I-a, luînd lămurire pentru cele raportuite, cu nr. 2115 de către țiitorul locului jos iscălitului, cum că banii ce urmează a se împlini de la obștia acestui târg, potrivit cu încuviințarea Sfatului Cîrmuitor, spre îndestularea dumisale paharnicului Toader Ioan, și orîndarii vechi se atcazarisesc de către mulți din orășeni, neguțători și boieri, cu propuneri că acești bani i-ar fi mai plătit odată după țidulele ce unii ar păstra și alții le-ar fi pierdut.

Intru supunere, răspund cinstitelui Departament, că acești bani sînt cu totul alții de acei plătiți, căci enicerii viind rînduri-rînduri, în cea întii venire a lor, s-au strîns 4000 lei și s-au dat pentru ca să-i urnească din târg; iar în venirea celui al 2-lea transport, șazăind în târg peste trei mii ieniceri și ispitindu-se la mai multe case a da foc, dumnealui postelnicul Jora (acum mort) în numele obștii a luat o sumă de bani împrumut, de la paharnicul Toader Ioan și, dînd acelor ieniceri, i-au urnit din târg.

Aceștia sînt banii încuviințați, prin jurnalul obștii, pristavlisit Sfatului, și deosebit plata unei datorii vechi, către orîndatorii țîrgului. Și raportuirea dumisale țiitorului de loc a fost că n-a cunoscut împrejurările, mai cu osebite, cînd întru aceasta urmează jurnalul obștii sus arătat, iscălit de boieri și neguțători, pentru plata acestor bani, pentru care bani voiască cinstitul Departament a da din nou dezlegare Isprăvnicii, căci aceasta fiind o datorie a țîrgoveților, ei urmează a o și plăti.

A. Sturza vornic

Sameșul ținutului, Oprișan

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2019, f. 14.

*1843 mai 30. — Jalbă făcută de „toți patentarii din târgușorul de peste apa Niculinii” către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, prin care arată obișnuirile cauzate de Isprăvnicia ținutului Iași.*

Cu aceasta, în cinci rînduri, siliți ne găsim a ne tîngui despre obișnuirea ce suferim din partea Isprăvniciei ținutului Eși, cu ridicarea la înfelurite beilicuri, cu căruțe și cară ce avem, și deși cinstitul Departament, prin ale sale rezoluții puse pe jaloabele noastre, poruncește stăvilărisirea unei asemenea urmări, însă peste toată nădejdea privim că această osînditoare obișnuire nu numai că nu s-a ridicat de asupra-ne, dar apoi mai presus tiranicește sporește; ba încă, verbal ni s-a propus, că pe toți aceia cîți am fost iscăliți în jalobă vom afla îndestularea cite cu 25 lovituri bice la spate.

Pătrunși și îngroziți de o așa obișnuire, nu ne mai rămîne alta a zice decît iarăși cu plîngere a ruga pe cinstitul Departament ca, ori să porunciască Isprăvniciei a conteni cu așa osîndă, sau să ni se sloboadă o poruncă, către starostele ce îl avem, care să ne poată sluji în viitorime apărarea noastră de la așa beilicuri.

Vasile Turturean staroste

Tache Vărzărescu

Petre Sîrbu

Dumitrachi Sîrbu

Marin Sîrbu

Nechita Isariu împreună cu toți ceilalți patentari.

*Iunie 5 zile.* Să se comandarisească înadins cinovnic spre cercetarea acestor reclamații și, după încredințarea ce se va primi de la dînsul, se va înainta cuvenita lucrare pentru îndestularea jăluitorilor.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2926 f. 3

*1843 iunie 24, Tîrgul Ocna. — Raportul nr. 351 trimis de Camara Ocnelor la Visterie, în care arată neorînduiri cauzate de șavgăi, pagubele cauzate cu răzvrătirile lor împotriva administrației ocnelor, silniciile împotriva personalului și altele.*

Știut este cinstitei Visterii și deobștie că șavgăii tăietori de sare de-a pururea și cu neconținere s-au arătat nesupuși, chiar către înalta Stăpînire și zurbagii, nu numai către particularnici, ci și chiar către cămărașul ocnei; după care din vreme unii s-au bătut prin tîrguri, alții s-au îmbourat, precum se văd de față, și alții s-au înfrinat cu alte pedepse.

De cînd s-a înființat această Cămară, de sînt cinci ani și jumătate, însuși camarașul, avînd în vedere cele mai dinainte ale lor aplecări spre răutăți, ce să-i aducă la mulțămire de a-și cunoaște datoritiile lor către înalta Stăpînire, prin canalul Cămării ocnelor, a paravlisit Cămara multe drepturi ale ei, jertfindu-le în folosul lor, adică :

1-*iu*. Li s-a osăbit vreme, primăvara de arătură, asemenea la vremea prășitului păpușoilor la coasa fînului și la culesul păpușoilor și a viei lor, cu socoteală ca pe lingă munca ocnei de la care iau plată, să-și agonisească și din munca cîmpului pentru hrana vieții, care acestea mai înainte nu le-au avut ; și aceasta, Cămara, cu paguba ei, li s-a hărăzit lor, aducînd șavgai din Țara Muntenească, de au tăiat sare srore a nu se întimpla neajungerea de sare la gurile ocnelor.

2-*lea*. Totdeauna, din vreme în vreme, le-a dat Camara și bani, sub numire de bacșișuri, cu prisos mult mai deosebit din ceea ce lua în alte vremi ; li s-a dat și vin de băut, li s-a făcut și daruri de sare, care altădată n-au mai avut.

3-*lea*. Toate veniturile care le lua ei, de la căsăpiile Tîrgului Ocnei, de la pitării, de la păcurării, de la crîșme și de la munți, de pe moșia Ocnei, prin stăruința Cămării s-au îndoit în vremea acestei cămă-rășii în folosul lor.

4-*lea*. Prin stăruința Cămării, după poruncile cinstitei Visterii s-au dezrobit din pămînturile și fînațurile ce vînduseră dintrînșii pe la străini din moșia Ocnei, care este a Fiscului și s-au dat iarăși lor — la care n-au avut pămînturi de hrană.

5-*lea*. Niciodată în curgerea acestei vremi de cinci ani și jumătate, șavgăii nu și-au făcut cîsla drobilor deplin, după instrucțiunile date de înalta Stăpînire, pentru care în alte vremi erau bătuți și schingiuți de Cămară, ca să-și facă în toate zilele și în toată vremea suma drobilor deplin, după hotărîrea înaltei Stăpîniri, și această Cămară a paralipsit îndărătnicia lor cu a ei pagubă.

6-*lea*. În toată curgerea acestii vremi, cînd au fost întrebuițați ori de producturi de viață, ori de îmbrăcăminte sau de nutreț pentru vite, Cămara i-a înlesnit dîndu-le bani din care are să se ia acum peste una sută mii lei de la rufetașii ocnei.

7-*lea*. La hotărîtura moșiei ocnei, unde se convenise ei să cheltuiască după poruncile cinstitei Visterii, a cheltuit Cămara pe cele trebuincioase ale mîncării, cu boierii orînduiți și inginerul statului care a ridicat planul moșiei, și ei s-au îndatorit de au dat numai oamenii și caii trebuincioși la preumblarea pe moșie, pentru ridicarea planului ; care n-au voit să-i dee cu rîndul, dintrînșii, după punerea la cale a Cămării, ci au tocmit oameni cu simbrie și le-au cumpărat cai, cu socoteală ca pe lingă plata simbriei ce au dat acelor oameni, să tragă și căpiteniile, dintrînșii, de băutura ; și caii au rămas iarăși în folosul lor de s-au vîndut și s-au băut, însumînd pentru aceasta, între dînșii, suma de bani cheltuiți și strigă asupra Cămării că s-au îndatorit de au făcut așa grea cheltuială la ridicarea planului moșiei, și că nu s-au folosit cu nimic, nici li s-a dat planul moșiei, lucrul cu totul neadevărat, fiindcă planul moșiei, ridicat de inginerul statului, este la cinstita Visterie, și moșia fiind a Fiscului, cinstita Visterie urmează a stăru pentru scoaterea pămînturilor rășluite și hrăpite de străinii din moșia

Ocnii, unele sub numire de vânzare și altele dănuire cu numire de zestre, și alte închipuiri din partea șavgăilor și ceilalți rufetași ai ocniei care n-au avut drept nici a vinde, nici a dănuie, nici a da de zestre la străini, din moșia Fiscului, după vechile documenturi ce sînt de față.

Și sînt și alte multe faceri de bine din partea Cîrmuirii către dînșii, care sînt de prisos a se mai arăta deocamdată; și fiindcă după toate aceste musaadele cite le-a făcut Cămara — cu paguba ei, în folosul lor — le-au trecut cu vederea, socotindu-le nimic, și pentrucă au fost rău obicinuiți ca să rășluiască și să vîndă din pămîntul moșiei Ocniei pentru băutura, de către cei mai de căpetenie dintre dînșii, și fiindcă aceasta, Cămara le-a stăvilarisit-o după poruncile cinstitei Visterii, de nu mai pot vinde din pămîntul Fiscului să poată bea adălmășuri, au fost obișnuiți, cînd vînd cășăpiile, pităriile și celelalte venituri, luau banii toți sau cea mai multă parte dintrînșii numai căpeteniile, de-i beau și-i cheltuiau fără de a se împărtași și cei mai săraci cu cel mai mic lucru, căci și ce mai rămînea ne împărțit între căpetenii îi bea la adălmășuri.

Apoi, Cămara i-a pus la cale de se vînd aceste venituri și prin știrea Cămării, și banii se strîng de birău, cu socoteală, și li se împărtașesc obștește la Crăciun sau la sf. Vasile și la Paști, împărțindu-se pînă la cel mai mic rufetaș de dreptul său, și căpeteniile — fiindcă le-a lipsit iconomia de catahrisis ce făceau numai în folosul lor — strigă asupra Cămării că le-a stricat obiceiul și le-a călcat drepturile ce-au avut, încît în multe rînduri s-au ispitit să-și arate demnul nesupunerii către Cămară și să nu intre în ocnă să taie sare, dar s-au iconomisit.

Iar astăzi, iunie 24, cei mai jos însemnați zurbagii, mergînd de dimineață la scrisul aruncătorii drobilor scoși de astă noapte din ocnă, după ce au scris vătașii aruncătoarei, apoi au început să dea cărbuni de foc pe gurile ocnelor, și a striga pe șavgăii din ocnă să iasă afară, și scoțîndu-i pe toți din ocne au început la birău să-l suduie, că le-a stricat obiceiurile și că le-a mîncat dreptul lor, și îndîrjindu-se, 70—80 de șavgăi, au bătut pe birău și luîndu-l cu silnicie l-au dus la casa lui, și silindu-l au luat 1700 lei cu cuvînt să aibă de cheltuială, fiindcă merg la Eși, să dea jalbă mării sale lui vodă, asupra drepturilor lor ce li s-au călcat; pentru care în toată vremea li s-a zis din partea Cămării să aleagă dintrînșii a da jalbă, iar lucrul ocnelor să nu-l zmintescă și n-au înțeles.

Apoi, acum, fiindcă au rămas ocnele în nelucrare, care privește pe socotetala Haznelii statului, iar otcupul nu poate păgubi cînd asupra Cămării nu privește nici o abatere din datoriile ei către șavgăi, plecat se roagă Cămara, cinstitei Visterii, să binevoiască a lua îndeaproape băgare de seamă această nesupunere a șavgăilor, și să binevoiască a face cunoscut mării sale lui vodă a lor nesupunere către Stăpînire, căci dacă se cunosc obișnuiți din partea Cămării, precum pricinuiesc, să se fi sculat doi-trei, sau zece dintrînșii, să vie la Iași să jăluiască; și înalta Stăpînire — după îngrijirea ce are de a se păzi îndeobște dreptățile tuturor — le-ar fi făcut și lor îndestularea legiuită, iar nu în putere să zmintescă lucrarea ocnelor, a nu se mai tăia sare, că nu numai pe șavgăii moldoveni au scos din ocne ci și pe țiganii ocnei, ca să nu se mai taie sare de fel; <apoi> au bătut pe birău și l-au dat

jos din dealul Ocnei, și l-au silit de i-au luat 1700 lei — ca să-i bea — sub cuvînt ca să le fie de cheltuială, avînd să meargă la Eși a se jălui, au mai bătut și pe alți vătași și au plecat; și să puie la cale mai întîi pe acești zurbagii să-i ridice din Tîrgul Ocnei, sau arătîndu-se acolo, de aici să-i trimiteti la vreo mănăstire spre a se liniști ceilalți, ca să taie sare să nu se zmintescă lucrarea ocnelor, și apoi — mai pe urmă — judecîndu-se a lor rea urmare, pedepsindu-i potrivit cu sumeața lor îndrăzneală ce au făcut spre paguba Haznelii statului, să se și mute de pe moșia Ocnei în alt ținut mai depărtat, pe temeiu pontului din Regulament, cu nr. 126, legîndu-i cu capitația birului lor, către cinstita Visterie, acolo unde se vor așeza, ca să nu mai aibă cinstita Visterie pe viitorime supărări cu păgubire din parte-le, căci de nu li se va face o asemenea pilduire spre înfrînarea lor, liniștire nu va fi niciodată între rufetași.

Și de punerea la cale ce se va face, plecat se roagă Cămara să se trimită în grabă poruncă de urmare, fiindcă ocele stau în nelucrare tocmai acum cînd este vremea a se scoate sare din ocne cu îndestulare.

### Ion Lăceanu

Nicule Trăistaru, carele pentru zorbalicurile lui, se află de mai înainte bătut prin tîrg și înbourat spre a fi cunoscut.

Ion Onofrei, carele se scutește cu un ciocan, împreună cu tatăl său, încuviințîndu-i-se aceasta din partea Cămării ca să nu mai facă intrigi între rufetași, fiind cel mai întîi intrigant pentru care are dat înscris și chezași de mai înainte, că se va părăsi (document rupt).

Ioniță Leahul, carele și acesta cu un ciocan scutește și pe fiul său însurat de atîta vreme trecută, căruia i s-a făcut această ovajenie iarăși pentru că este intrigant, spre a se liniști; are mîncată și o sumă de bani de cînd a ținut loc de birău, și se păsuiește ca să nu mai facă intrigi.

Dragomir Ghibilică, fiindcă are neamuri multe, se ține numai de intrigi printre șavgăi, cerînd a-l pune birău, cu făgăduieli către dînșii că el le va îndrepta tălhăriile ce le urma mai înainte, și ca să nu mai facă intrigi, îl așteaptă Cămara de 600 lei, ce este dator către Cămară.

Vasile Tudor, om intrigant și rău din fire, care sudue și pe tatăl său, umblă făcînd numai intrigi printre rufetași, căutînd chilipiruri de băutură, și ca să fie liniștit — pe lingă alte musaadele ce-i face Cămara — îl îngăduiește și de o plată a 400 lei ce-i datorește către Cămară.

Ioniță Neagu, intrigant și rău peste măsura firii omenești, carele este și înstărit numai din hrăpirile ce face din drepturile rufetului; ca să fie liniștit, șade fără nici o slujbă către Cămară.

Gheorghe Bordeianu

Gheorghe Năzari

Vasile Olariu

Ioniță fiul lui Radu

Ardelean

Intriganți și zurbagii, se țin numai de băuturi și gîlcevuri, legîndu-se de cine le iese înainte, întocmai după cuvîntul moldovenesc carele zice trîiie briu.

Toți aceștia nu numai că nu face vreo slujbă Cămării, în folosul Haznelii statului, ci mai ales sînt pricinuitoari de mare pagubă și supă-

rare, nu numai Cămării Ocnelor, care este venit al Haznelii, cinstitei Visterii, ci și obștiei. De aceea să se lipsească dintre rufetași, mutându-se la un loc unde se va socoti mai cu depărtare, ca să se așeze cu birul lor în folosul cinstitei Visterii.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 301, f. 7—8.

## 184

*1843 iulie 3. — Copie de pe jalba locuitorilor din Podul Iloaie, către Domnie, de a fi apărați de persecuțiile comisarului din acel târg.*

Comisarul din târgușorul Podul Leloeae, care este cirac al Isprăvniciei ținutului Iași, vrînd totdeauna a face rău posesorului de acolo — dumnealui Privileghie — a început a acatatreceși pe bieții noi locuitori : la trecutele zile a picat un bou pripas, la puțin imaș ce avem cumpărat acolo și păgubașul, în loc a veni să-și ceară boul lui și a-i plăti hrana, s-a dus de-a dreptul la comisar și, dîndu-i ceva, a trimis și a luat pome-nitul bou cu sila de pe imaș ; așa, mergînd noi a ne jălui la acest comisar, pentru că stăpînul boului nu ne-a plătit paguba, el nici una nici alta a poruncit și ne-a pus la butuci, ca pe niște tilhari, țiindu-ne o noapte la gros, și purtîndu-ne a doua zi prin târgușor, cu cazaci, spre a feșteli adică cinstea noastră și a ne ridica tot creditul cu care trăim ; apoi, din sat în sat, ne-a trimis la Eși, la Isprăvnicie, unde iarăși în loc să cerceteze pricina, a poruncit a ne pune la gros, luîndu-ne un slujitor 3 lei, 30 parale ca să nu ne puie în butuci (care bani ni s-au întors în urmă) ; însă un stolnacealnic al acelei Isprăvnicii s-a îndemnat a ne lua un irmilic și a ne da drumul.

Prea înălțate doamne, plecații, socotind că niciodinioară nu va suferi milostivnica înălțime a voastră, a vedea pe supușii săi, oameni cinstiți, familieți, neguțitori, trași pe toate drumurile, ca pe niște tilhari, și jăfuiți de către unii și alții, nenorocire ce s-a izvorit din disputa ce are dumnealui ispravnicul cu dumnealui Privileghie, posesorul acestui târgușor.

Cu lacrimi picăm la picioarele înălțimii voastre, ca să vă milosti-viți a sprijini părintește, măcar cinstea noastră, spre mîngierea familiilor și a rudeniilor noastre, orînduind înălțimea voastră vreun drept creștin a cerceta toate aceste împrejurări la fața locului, ca după aceea să se înfrîneze acel comisar, precum și vinovăția stolnacealnicului acelei Isprăvnicii, care n-au întru nimic a bate joc de omenire, ca cum n-ar fi nici pravilă nici stăpînire în Moldova !

Pentru întocmai cu originalul,

D. Grigorescu pitar.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 3705, f. 2.

*1843 august 27. — Jalba „obștei locuitorilor din tirgușorul de peste apa Nicolinei“ către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată obișnuirile ce suferă din partea posesorului moșiei.*

Asupririle și obișnuirile ce suferim despre posesorul aceștii moșii, anume Marcu, carele chiar de la intrarea sa în posesie, necontenit a avut de plăcere a metahirisi feluri de chipuri osînditoare nouă — prin care urmare ne-a și adus la cea mai din urmă sărăcie și stîngere a noastră în totul — pînă cînd, priivindu-ne în asemenea obișnuiri, ce pe zi și ceas sporesc mai cu tiranie asupra-ne, am fost siliți a ne vinde și vitele ce ne erau pentru hrana noastră și a rămîne, cea mai mare parte din noi, numai cu însăși sufletele, din pricină că dumnealui, arînd imășul ce aveam mai din învechime, apoi pentru ca să ne poată prăpăstui de istov a făcut o hotărîre ca îndată ce a intra vreo vită în țarina sa, apoi nu numai că ne globește cîte trei sorocoveți de vită, fie mare, fie mică, iar apoi păsările dumesnice ne-a omorît pe toate, fără a-i face vreo stricăciune, pînă cînd în trecutele zile, doi copii ai unor locuitori, mergînd cu mîncare la salhanaua ce se înființează acum din nou, și fiindu-le mergerea pe o cărare ce din vechime este umblătoare, d-lui posesorul, găsindu-i a început a le face feluri de îngroziri și spaime și apoi, luîndu-i pe amîndoi, i-a și închis la arestul comisiei, i-a pus la un loc cu făcătorii de rele, din care pricină băieții, fiind foarte mici, pe unul din ei l-a cuprîns patima de a răsări din somn, încît a rămas neom și pînă astăzi, urmare care ne-a adus la cea mai de pe urmă deznădăjduire, încît acum am catandisît a ne lăsa casele și copiii și strămoșeștile locuințe, și a pribegi în lume, încotro soarta ne-ar povățui.

La asemenea hal ce ne privim, nu ne rămîne alta decît cu ferbinți lacrimi a ruga pe cinstitul Departamentul ca, ori să regularisească neobișnuirea noastră de acest posesor, sau să fim pozvoți a ne strămuta cu totul, căci mai de priință închipuim pribegirea noastră în lume, decît să fim supt jugul robiei în locul unde ne-am născut, noi și părinții noștri, pentru care ori într-un fel ori în altul, de vom fi miluiți, ne vom cunoaște mîntuiți ca neamul evreesc din robia lui Faraon și vecinică pomenire va rămîne.

Vasile Turturean staroste

Gavril Luchian

Dumitrachi Sîrbul

Iacob Doboș și toată obștea din tirgușor.

*1843 august 31. — Se scrie Isprăvniciei să mărginească pe posesor a da locuitorilor locurile de hrană după rostirea așezămîntului, căci toată paguba cită ar privi pe hazne — împrăștierea lor către care ținesc din lipsa locului — în răspunderea sa va privi.*

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2931, f. 1.

*1843 septembrie 23. — Câțiva locuitori din târgul Tecuci cer Visteriei să fie trecuți între calfele breslii băcalilor sau între patentari și nu printre birnicii târgului.*

Noi, aflîndu-ne uneltind negustorie cu ținerea de dugheni — băcălii — în acest târg, măcar deși nu eram înscriși în dări, plătim dare la ajutor către breaslă, fiind unii holtei, iar unii însurăței. Acum, de curînd, această dare o plătim în privirea împovărării cu care breasla era cu acei morți, nevolnici, pribegiți pe la alte locuri și alții, după osebite împrejurări, pentru care ei nu au primit scădere.

Acum însă, deodată ne vedem apucați de către vornicelul și locuitorii birnici <ai> acestui târg, a plăti împreună cu dinșii bir, și a lucra la lucrul drumului, precum și la alte havalele ce sînt asupra birnicilor, în vreme cînd noi, precum am zis, ne aflăm spicularisind cu dugheniță și, așa precum credem că vom fi arătați, în vremea cînd ne-a sporit în această dare, că uneltim o asemenea meserie.

Pentru aceasta, plecați ne rugăm cinstitei Visterii, ca să binevoiască a ne regularisi între calfele breslii băcalilor sau între patentari — starea a treia — potrivit cu a noastre de față împrejurări.

Niță Popovici, Mihalache Săre, Dimitrache Ioniță, Costandin fiul lui Iacomi.

### *Sprafcă*

Acești jăluitori sînt sporiți de la sfertul următor, al treilea, între birnicii acestui târg, fiind descoperiți fără dări, de către revizorul sărdar Pandelache Zoia, după arătarea unui polcovnic Ghenea (?), însă prin cercetarea numitului revizor se arată că ei se spicularisesc cu dugheniță, convenindu-se a fi încărcăți la breaslă, iar nu între birnici.

*Secția 3-a.* Va face sprafcă și va da știință de la ce vreme sînt regularisiți în dări și de ce povod.

Semnat (nedescifrabil).

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 805, f. 43.

*1843 noiembrie 16, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 134 dat de Mihail Sturza voievod logofătului Costache Mavrocordat pentru înființarea de târg, iarmaroace și zi de târg la moșia Țuțora, ținutul Iași.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemînarea alijverişului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a



fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum adunările de iarmaroace pe la târguri și moșii, sînt cel întii temei a toată îndemînarea negoțului — căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții, cîștigarea folosurilor din ostenelile lor — am luat aminte la cererea dumisale logofătului Costache Mavrocordat, spre a se hărăzi privilegiu de a face la moșia Țuțora, de la ținutul Iași, tîrg, o adunare de zi de tîrg pe toată săptămîna, precum și patru adunări de iarmaroace pe an, și din anaforaua Domnescului nostru Sfat, sub nr. 3125, încredințîndu-ne domnia mea că statornicirea tîrgului și a iarmaroacelor, la arătata moșie, sînt de folos și de îndemînare alijverîșului obștească, încuviințăm arătata cerere a dumisale logofătului și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și legiuim atît înființarea tîrgului cît și urmarea acelor iarmaroace și anume : întiiu la sf. voevozi, al doilea la sf. Neculai, al 3-lea la sf. Constantin și al 4-lea la sf. Alexandru ; iar ziua de tîrg în fieșcare săptămîină, duminica.

Pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic, ca prin publicații să se aducă în știința obștească o asemenea hărăzire spre deplină urmare a cuprinderii hrisovului acestuia. Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării aceștia, poftim nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al 10-lea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 356 și 359.

La fila 289 același dosar, se găsește adresa Secretariatului de Stat către Departamentul de Finanțe, din 10 iulie 1843, prin care i se face cunoscut că domnul a aprobat cererea logofătului C. Mavrocordat pentru a înființa tîrg și adunări de iarmaroace la Țuțora Iași ; se vor face formele convenite pentru eliberarea hrisovului.

## 188

*1843 noiembrie 27. — Jalba tîrgoveților din Dorohoi către Domnie, prin care arată asupririle ce suferă din partea polițaiului orașului și a fratelui său, de îi aduc la răzvrătire.*

Prea înălțate doamne,

Noi obștia locuitorilor din tîrgul Dorohoi, creștini și jidovi. Polițmaistrul, d-lui Iordachi Filipescu, ce se află la acest tîrg, las că în curgerearea vremii de trei ani de cînd se află în slujba zisă mai sus, nu s-a silit a ne liniști, ci mai vîrtos ne tulbură, că atît d-lui ocuparisește slujba, cît și fratele dumisale, Costachi, pe care putem zice că sînt doi polițmaisteri, și de cînd se află d-lui printre noi, nici un bine cunoaștem, decît prădăciuni, totdeauna, la care s-au și găsit la d-lui în pivniță multe din lucruri prădate ; iarăși, pe de altă parte, ne osîndește cu cumplite bătăi, pînă ne scoate din vîrtute și ne facem neoameni ; la

care au și urmat multe jalobe asupra-i, și nici o îndestulare nu am câștigat, decît au rămas închise.

Și acestea nu urmează din alta, decît se îndreaptă că ar avea vreo cîțiva din tîrgoveți fruntași partizani, pe care pîră acum, cu aceia, toate le-au mistuit în tăcere, și noi obștia sîntem cu totul osîndiți și nici o liniște nu ne aduce, ci mai vîrtoș răzvrătire întru toate.

Pentru aceasta, întru totul plecați, cădem la mila înălțimii voastre, ca să vă milostiviți, a lua în băgare de seamă tînguirile noastre și, totodată, rugăm ca să ni se rînduiască o comisie la fața locului, pe d-lui stolnic Mihalachi Mavrodin și pe d-lui revizorul Departamentului, stolnicul Alecu Mavrodin, în cercetare cu amăruntul a obișduirilor ce oătimim, din care am venit la aceea ca să ne lăsăm casele și toate acaturile și să ne împrăștiem unde vom putea.

Rugăm ca pîră la săvîrșirea comisii, să fie depărtat d-lui din căutarea slujbii, și împlinatori să binevoiți a rîndui pe d-lui vornicul Mihalachi Dohatcu, care este un om cu bune sentimenturi, și șase ani a fost comisar la tîrgul Mihăileni, pe care s-a purtat întru tot bine și a adus plăcere la toată obștia. Așteptăm o milostivă punere la cale.

Ale înălțimii voastre, prea plecate și supuse slugi,

eu Samson casap

Ion Polcovnicu Calance

eu Nistor Bărbieru

eu Mihalache Zus

eu Ioan Fărtună

eu Dimitrachi Bărbieru

Gheorghe Pădurețu

Se cuvine a se adresarisi către Departamentul Dinlăuntru.

în 21 decembrie 1843.

Șeful secției jalobii, Stoianovici.

### *Decembrie 22 zile*

Să se scrie Isprăvnicii ținutului și revizorului Rengalici (?) cu împărtășire și de pe această jalobă, ca să cerceteze cu scumpătate toate tînguirile jăluitoților și în adevăr, pre care să raportuiască Departamentului.

Semnătură indescifrabilă

*Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 3004, f. 1.*

## 189

*1843 decembrie 25, Hudeștii-Mari, Dorohoi. — Jalba hatmanului lordache Costache (Lățescu) către Isprăvnicia Neamț, prin care protestează împotriva intervenției spătarului Hristodor de a se înființa eforie în tîrgul Piatra.*

Luînd știință că acea Isprăvnicie ar fi pășit cătră lucrări de a înființa eforie și pe parte din tîrgul Pietrii, de pe moșia mea Mărățai,

numai din povodul stăruirilor și în singură unită lucrare cu acei ce se află locuind pe partea din târgul domnesc, jos iscălitul, în dreptățile așezăminturilor țării, protestălucesc asăminea loviri în dritul proprietății mele, ce după legi nu poate fi supuse unei eforii, mai ales viderate fiind că acele măsuri, primite de Isprăvnicie, atîrnă numai în folosul părții domnești, spre a o scăpa de dările Eforiei, de care chiar după lege nu se poate depărta, căci acea parte, avînd îndoită și întreită întindere decît partea me, și nevînzîndu-se mai nemică băătură pe partea domnească, lesne se înțalege că Isprăvnicia ar vroi să arunce toate dările numai asupra proprietății mele, unde se trec la 15 000 vedre rachiu pe an, iară pe ceelantă parte nici 100 vedre.

Și, în sîrșit, dacă Isprăvnicia n-a socotit de cuviință de a-mi face nici o împărtaşire de asăminea lucrări, atingătoare de așezăminturi obștești, nici de a chema nici pe unul din târgoveții mei, să fi binevoit măcar a lua în băgare de samă grainicile lor protestații în pedsusfii, asupra împovorărilor ce jăluiau că li se fac; căci iscălitura dumisale spătariului Hristodor a putut să slujască numai ca de la o față ce are una din cele mai însămante locuinți pe parte domnească, iar nu ca de la un posesor sau vechil al altor deosăbite interesuri a mele, căci (?) de la mine n-a avut îputernicire de a tratarisi de Eforie, zicînd de dovadă, încă de mai înainte, îndestule protestații ale mele către Ocîrmuire, apărîndu-mă purure de acest obiect, dar nici d-lor posesorilor, pînă le-au fost necunoscute asăminea împrejurări, vâzînd corespondențiile ce au cu mine.

Și dacă dumnealui spătariul Hristodor, supt niscaiva titluri ar cere să facă în acest obiect cît de puțină jignire interesurilor mele, iscălitura dumisale să nu să ție în samă, nefiind eu lipsit de dreptatea de a cere și despăgubire de la dumnealui.

Rog dar, ca după acest protest al meu, Isprăvnicia să binevoiască a desființa lucrările ce a făcut în acest predmet și a împărțăși locului competent tînguirile mele; iar dacă Ocîrmuirea va voi a statornici măsuri pentru buna ținere a părții mele de târg, după chemările ce mi se vor face, voi găsi închipuiri ce nu vor fi jignitoare, nici dreptului proprietății, nici împilătoare târgoveților miei.

Hatman, I. Costachi.

*Decembrie 30.* Deși încheierea făcută în ceea ce privește așezare aceștii Eforii nu urmează precum prin acest protest urmează, se cuprinde că s-ar fi urmat numai prin iscălire și cu priimirea a vreo cîțiva lăcuiitori târgoveți de pe parte răzășască, și că sarcina plății dărilor ar atîrna numai pe acei cu locuința pe partea dumisale hatmanului Iordachi Costachi; dar așa precum jurnalul încheiat s-a pristavlisit la nacialsfă încît de la Isprăvnicie nu mai poate atîrna vreo altă lucrare, acest protest se va triimite Departamentului cu raport.

Ghica.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 67, f. 56.

*1844 ianuarie 30. — Jalba locuitorilor din târgul Moinești, către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, arătînd că sînt asupra de comisar, posesor și otcupcic.*

După un șir de jalobe ce am dat dumisale hatmanului Alecu Mavrocordat, cit și cinstitului Departament, tînguindu-ne asupra comisarului și a posesorului și asupra otcupcicului tîrgușorului Moinești — propieta a numitului boier — pentru jacurile ce ne pricinuiesc, dumnealui boierul, prin alăturatul adres, ne trimite la punerea la cale a cinstitului Departament, ca să se rînduiască comisie la fața locului pentru feluritele obijduiri ce ne pricinuiesc pomeniții.

Plecat ne rugăm și noi, cinstitului Departament, să binevoiască a rîndui o comisie la fața locului, de doi boieri și anume : pe dumnealui serdarul Ianacache Cozone și pe dumnealui serdarul Costache Orbăscu, ca împreună cu vechilul din partea dumisale boierului, paharnicul Costache, ca să cerceteze toate obijduirile și jacurile ce ne pricinuiesc comisariul, posesorul și otcupcicul și, după cercetarea ce ni se va face la fața locului, să fim puși la cale după dreptate.

#### Semnături evreești

Să se rînduiască comisie înjghebată de dregătorii ținutului și boierii cerșuți de jăluitori, căreia trimețindu-i-se jalobele tîrgoveților — 38 bucăți sub șnur — să i se scrie ca de față cu vechilul dumisale hatmanului, proprietarul tîrgului, să cerceteze cu scumpătate toate puncturile de obijduire ce s-ar fi pricinuit tîrgoveților, despre pîriți, și de descoperirile ce va face, cu prelung lămurire încheind della cercetării, să o predstavlisească Departamentului.

#### Iscălit (nedescifrabil)

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 4787, I. 1.

*1844 februarie 19. — Jalba șavgăilor surghiuniți din Tîrgul Ocnei, — către Vistierie — prin care cer a fi învoiți a se așeza în cîteva sate din jurul acelui tîrg.*

Fiindcă de către Ocîrmuire ne-a fost osîndit — la pîra ce Cămara Ocnei a făcut ca să ne depărtăm din acel tîrg, spre a nu pricinui o mai mare neliniște, depărtîndu-ne de casele noastre — într-o depărtare unde totdeauna sîntem amenințați a pierde tot avutul nostru, apoi, în aceste împrejurări, supuși de pedeapsă spre a <nu> ne mai întoarce la urma noastră, nici mai îndrăznim a ruga pe Ocîrmuire, decît întru tot plecați

alergăm a cere milostivirea cinstitei Cămări, ca să se regularisească a ne lăsa cu locuința într-un sat ce se megieșește cu Tîrgul Ocnei, Filipești, Bogdănești și Onești, cu închipuirea care să fim și cu acea aproape priveghere de averea noastră ca să nu rămînem de istov săraci pînă se va milostivi Ocirmuirea a ne ierta.

Vasile Tudor  
Vasile Olaru  
Ion Onofrei  
Ioniță Leahu

Nicula Trăistariu  
Gheorghe Năzarie  
Gheorghe Bordeianu  
Dragomir Ghibilică

*Secția a 2-a.* Să se scrie <Cămării> că pe însemnații șavgai să-i așeze cu primirea proprietarilor pe la satele însemnate, puind îndatorire asupra-i de a nu-i îngădui în Tîrgul Ocnei, pînă la a doua poruncă.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 301. f. 63.

## 192

*1844 februarie 26. — Jalba unor locuitori din tîrgul Adjudul Nou, ținutul Putna, prin care protestează împotriva cererii lui Iorgu Razu, de a înființa zile de tîrg și iarmaroace pe moșia Domnești.*

Tîrgul Agiudul Nou, aflător în ținutul Putna unde noi ne aflăm cu locuința, este statornicit de sumi de ani și întrînsul, neam de neamul nostru ne-am hrănit spicularisindu-ne cu feliuri de neguțătorii — care cum am deprins — iar acum, dumnealui postelnicul Iorgu Razu, proprietarul moșiei Domnești, voiește a avea pe moșia dumisale adunare de iarmaroace și zile de tîrg, și nu în depărtare de cinci ceasuri cale de tîrgul nostru precum și așezămîntul rostește; cu care a dumisale urmare, pe noi cu totul ne obijduiește, închizîndu-ne tot negoțul.

De aceea, întru tot plecați, ne rugăm înălțimii voastre a vă milostivi și a poronci oprirea înființării unor asemenea din partea dumisale postelnicului, din care, precum zicem, întîmpinăm o mare obijduire și sărăcie.

A înălțimii voastre prea plecate slugi,  
Vasile Păcurariu, Gheorghe Bujor și urmează alte 59 iscălituri.

Aleșii tîrgului Agiudul Nou.

Această jalbă fiind adevărată pe temeiul iscăliturilor de mai sus, se încredințează și de către noi cu punerea pecetii tîrgului.

Costandin Gizdavăț  
Gheorghe Ghinea

1844 febr. 26.

10 aprilie 1844. Sfatul nostru va avea în vedere dreptățile jăluito-  
rilor, spre a nu se prilejui vreo asuprire împotriva așezămîntului.

Șeful secției jalbe, Stoianovici.

14 aprilie. Să se recomanduiască Visteriei spre a avea în vedere  
și această jalbă, la lucrarea ce este pomăzuită a se face după rezoluția  
Sfatului asupra docladarisirii Visteriei, cu nr. 966, cînd după predsta-  
vlisirea acelei lucrări să se puie în vedere și această jalbă.

Catargiu mare logofăt, T. Balș.

Secția III-a. Spre urmare, potrivit rezoluției Sfatului.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1926, f. 30

## 193

1844 martie 23, București. — Cererea Direcției  
Ocnelor cu nr. 25, către Vistieria Moldovei, de a menține  
hotărîrea luată ca șavgăii tulburători ai liniștii să fie  
îndepărtați din Tg. Ocna.

Cămara Ocnelor, prin raportul ei din 10 martie sub nr. 163, face  
cunoscut acestei Direcții nenădăjduita ivire a revoltaților șavgăii, ce  
— după măsurile luate de stăpînire — s-au surghiunit dintre rufetașii  
Ocnei și acum ar fi uneltind feluri de mijloace ca să se întoarcă a să-  
lășlui, cu a lor locuință, în locuri învecinate de pămîntul Tîrgului Ocnei.  
Alăturînd Cămara totdeodată și copie după raportul ei din 9 martie supt  
nr. 156, prin care s-a adresat cu arătare pe larg către cinstita Visterie  
în această împrejurare.

Apoi, fiind cunoscută cinstitei Visterii cîtă măcinare, îndestul de  
păgubitoare, au adus otcupului ocnelor căpeteniile ce au mijlocit și au  
uneltit revoltarea tuturor șavgăilor, avînd în cunoștință că — după cele  
cu dinadinsul cercetări urmate atunci, în fața locului, prin comisia ce a  
fost orînduită anume de înalta Stăpînire — descoperindu-se, pe zișii  
vinovați s-au surghiunit cu familiile lor spre asigurarea liniștii șavgă-  
găilor și paza disciplinei lor, (care fiind singurul suflet al otcupului  
totodată este și adevăratul interes al Haznelii), este rugată, plecat,  
să binevoiască a pune la cale cele de cuviință ca să se păzească cu  
nestrămutare cele hotărîte de acea comisie și, prin urmare, să rămîie  
acei surghiuniți cu sălășluirea acolo unde au fost hotărîți prin poruncile  
Stăpînirii, date în urma descoperirilor făcute pentru vina lor de tulbu-  
rători ai liniștei șavgăilor, fără a fi numiți slobozi nu numai de a se  
întoarce la urma lor, la satele Ocnei, dar nici prin locuri învecinate;  
urmîndu-se aceasta pînă la săvîrșirea contractului subiscălitului și, apoi,  
după aceasta, va face Cîrmuirea cu dînșii orice va bine chibzui.

A. Vilara

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I/2017, dos. 301 f. 83.

1844 aprilie 20, Botoșani. — *Jalba obștiei locuitorilor din orașul și ținutul Botoșani, către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, cerind aprobarea pentru trei iarmaroace de cîte o săptămîină fiecare și publicarea lor și în Bucovina și Galiția, pentru înformarea negustorilor străini.*

Deși orașul Botoșani a fost căpătat înaltă încuviințare prin hrisovul domnului stăpînitor, pentru înființarea a 12 iarmaroace pe an, dar pentru că neîndemînarea unită cu îngreuierea au prilejuit nepunerea în lucrare a acestui obiect, și pentru ca piațul Botoșenilor este cel mai îndemînatic pentru tot feliul de spiculație, iar mai cu osebire pentru vite, și totodată avînd în vedere sîrguința și țintirea Cîrmuirii, ce cu mare zel stăruie pentru înflorirea negoțului, ca singur mijloc spre fericirea și înavușirea țării, pătrunși de asemenea prințipii, alergăm la iubirea de îmbunătățire, a cinstului Departament, rugîndu-ne plecat să iei în băgare de samă asemenea obștesc folos, și să mijlocească acestui oraș încuviințarea numai a trei iarmaroace mari și anume: cel întîi iarmaroc să se înceapă de la 22 iulie și să ție pînă la 27, iar cel al doile de la 20 august și pînă la 29 august, și al treile iarmaroc să se înceapă din duminica întăi a postului mare, adică a doua zi după sfîntul Teodor, care să se ție o săptămîină, vreme în care se pot găsi cîrduri de vite gata și cînd, mai vîrtos, negoțianții streini mai cu osebire, le caută; despre care publicarisindu-se obștește și miluindu-ne după rînduală cu înaltul hrisov, totodată să mijlocească către locul convenit a se întinde asemenea publicarisire și în Bucovina, Galiția, ca către niște megieși și ca către unele ce sînt întru armonie cu negoțul nostru.

N. Roset

Alec Cuza

I. Samurcaș

D. Botez paharnic

V. Arapu

T. Buzdugan, comis

Ion Jățu serdar

Luca Goilav, sulger

Enacachi Stamatopol

Bogdan Hudic

Mavroieni serdar

Vasile Mihail paharnic

Gh. Varlaam

Florescu comis

A. Apostol

Andronic Zaharia Țaranu

Cristea Neculau

Paul Zambenț Söhne

Necula Panait

Lupu Buznea

Dimitri Aronovici

Toader Serghievici

Costachi Zota

Gh. Marin

V. Savovici

N. Gheorghian

Iancu Bonciu

Costache Eșanu

și alte iscălituri indescifrabile și unele grecești.

Arh. Șt. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 35.

*1844 mai 4. — Mărturia unor locuitori din Podul Iloaie, pentru negustorul Toader Bănăruță, persecutat de comisarul târgului.*

Noi partea neguțitorilor din târgușorul Podul Leloei, care ni se va scrie numele și noi vom pune degetele noastre, dăm această mărturie a noastră la mina dumisale juținului Toader Bănăruță, pentru că avînd comisarul patimă pe dumnealui, căutîndu-i prilej și negăsindu-i nimica, ocile fiind cu pecetea Ocîrmuirii, le-a și măsurat și n-a găsit lipsă; și i-au luat oalele în care turna vinul din oci, și zicîndu-i pentru ce oalele le ia și nu ia ocile, și atunci a zis comisarul că nu are nevoie de oci; și găsind oalele, unele mari și altele mici, și cele mari le-a stricat în mijlocul uliței, iar cele mici le-a luat la dumnealui; și cerînd șteaf, 25 de lei și neavînd pentru ce da șteaful, l-a împlinit și i-a luat odată o cațaveică de postav, de 200 de lei, și a vîndut-o. Și întorcîndu-se, a mai luat alte oale și viind al treilea acasă, i-a mai luat oalele și două malote ale femeii, iar numitul neguțitor, Toader Bănăruță, de cînd este în târgușorul Podul Leloe, nu s-a aflat nici cu fel de furțișag. Și rugînd pe scriitor de ne-a scris numele, noi am pus și degetele noastre.

Xenofonte Meletiev  
Feodor Meletiev  
Feodor Achinăfiev  
Chiuda Fedorov

Floarea, fiul lui Ion  
Vasile Stoleru  
Tanase Chitaru  
și cinci semnături evreești.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 3705, f. 30.

## 196

*1844 mai 22. — Docladul nr. 3832 înaintat de Visterie către Secretariatul de Stat, în legătură cu conflictul dintre vistiernicul A. Balș și postelnicul Iorgu Razu, pentru zilele de târg și iarmaroacele de pe moșiile lor.*

Potrivit cu hotărîrea Sfatului, dată asupra docladului Visteriei supt nr. 966, și împărțită prin oțnoșenia Secretariatului de Stat supt nr. 437, scriindu-se Isprăvniciei ținutului Putnei ca să cerceteze dacă hrisolul domisale postelnicului Iorgu Razu — ce are de la fostul domn Ioan Sturza vovod, din anul 1826, pentru hărăzire de iarmaroace și zi de târg la moșia dumisale, Domneștii, de la acel ținut, și care s-a înnoit acum, după slobozirea lui — a avut lucrare, de la ce vreme și în ce anume?

S-a primit acum, raportul ei supt nr. 3709, prin care face cunoscut că — după cercetarea ce a făcut însuși dumnealui ispravnicul în persoană, la fața locului, în ființa și a vechilului dumisale vistiernicului Alecu Balș, prihănitorul acestor iarmaroace — au dovedit, prin oameni străini, precum și chiar din oamenii șazători pe moșia Agiudul, Dom-



nești și Păunești, (care anume se arată prin numerarisitul raport) că la anul 1831, în adevăr au apucat a se face iarmaroace în cel an, pe moșia Domneștii, iar de atunci încoace, părăsindu-se de către însuși răposata spătareasă Elencu Razu, fosta stăpînă a acei moșii, nu s-a mai făcut nici o adunare de iarmaroc sau zi de tîrg.

Niște asemenea descoperiri dar, gios iscălitul cu cinste le supune Sfatului spre hotărîre, alăturîndu-se și cea în original jalobă a tîrgoveților din Agiud, ce în această pricină, către prea înălțatul domn au dat și care prin Sfat s-a recomenduit Visteriei.

Catargi logofăt

Pentru șeful secției,

I. Cervinov serdar.

*Iunie 30.* Să se facă cunoscut Visteriei ca să ceară de la ambii proprietari documenturile ce au pentru zile de tîrg și iarmaroace și a se încredința, atît de învechirrea lor cît și de nu cumva sint zilele de tîrg și de iarmaroace aceleași la amîndouă locurile, și cîtă este depărtarea de la un loc pînă la altul, și această știință să se înfătoșeze Sfatului spre ce mai departe lucrare.

Catargi mare logofăt

T. Balș vistiernic

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1926, f. 29.

## 197

*1844 iulie 2. — Raportul postelnicului N. Boteanu și Iorgu Radu către Visteria Moldovei, cuprinzînd constatările făcute la fața locului în legătură cu condițiile de fixare a unor zile de iarmaroc pe moșiile Ordești și Murgeni.*

După două adresuri ale cinstitei Visterii, nr. 3756 și 3757 — prin care ni se pune însărcinare a cerceta depărtarea de la tîrgușorul Ordești pără la satul Murgeni, a dumisale vornicului Alecu Sturza și, al 2-lea, de se poate jigni iarmarocul acesta de la Ordești, statornicind acest de la Murgeni, și în ce — jos iscăliții viind la satul Murgeni și vroind mai întii a cerceta depărtarea de la un loc pără la altul, totodată cunoscind că toată măsura ceasurilor, se întrebunțează a se afla pe piciorul boului, am luat din alăturatul sat Hănăseni, un car cu doi boi nămiți pe care, încărcînd trei merțe piine potrivit așezămîntului, l-am și pornit întovărășit și cu alt înadins om, spre a nu sta pînă în Ordești, și, totodată, vroind a afla această depărtare și pe pasul calului, am poftit pe vornicul porții, Gheorghe Saule din Hănăseni și pe dumnealui căpitanul Costandin Boul, care se întimplase tot atunci în Hănăseni, a merge calare înșiși ei ca să ne lămurească în cîte ceasuri merge calul piră acolo la pas și în cîte merge și carul cu boi încărcat cu trei merțe, după așezămînt, socotindu-se drumul din Murgeni pînă în Ordești.

De la care, după răspunsul ce ne-au făcut în dosul adresului, lămurindu-ne că depărtarea pe piciorul bouului, din Murgeni pîră în Ordești, este de șase ceasuri, iar pe pasul calului de patru ceasuri depărtare, și vroind a ne mai încredința și înșiși noi și, totodată, a cerceta și jignirea iarmaroacelor ce ar putea avea Ordeștii, suindu-ne în trăsură, de la Murgeni ne-am dus înșiși noi pînă în tîrgușorul Ordești, și am găsit depărtarea însemnată de rînduiții, vornicul porții Saule și căpitan Costandin Bou, întocmai după lămurirea cuprinsă prin răspunsul din una iulie.

Și făcînd și luare aminte de nu s-ar jigni un iarmaroc cu altul, am găsit că nici un fel de jignire nu poate face cu iarmarocul Murgenilor, că Ordeștii se slujesc la zilele de iarmaroace cu satele ocolului Mijlocul, precum : Tămășeni, Rășcani, Jăgălia, Miclești, Fedești, Țiful, Băsăști, Ghiltotești, Văleni, Stoeșești, Ghermănești, Șuletea, Idriciul, Roșieci, Tupilați, Mălăești, Popeni, Gugești, Peicani, Mușata, Stuhuleți, Rângheni, Berezăni, iar iarmarocul Murgenilor se poate sluji cu satele cele din jos, de pe Elan și Prut, precum acestea în jos înșămnate : Raicul, Hănășeni, Bîrlești, Epureni, Schineni, Sărățeni, Lățești, Blăgești, Igești, Cîrja, Hrăniceni, Rînzăști, Vădeni, Bogdănești, Lupești, Minzătești, Sîpeni, Albești, Gănești, Prodănești, Slivna, Cavadinești, Șipotile, Grăpeni, Susăni, Comănești, Costești și Onești.

Și nu rămîne niciun fel de îndoială că depărtarea de la Murgeni pînă la Ordești este nu mai puțin decît așezămîntul pozvolesțe ; căci înșiși jos iscăliții cu mergerea noastră ne-am încredințat, și spre pliroforia cinstitei Visterii, alăturînd și însuși răspunsul vornicului Saule și al căpitanului Constantin Bou, încredințînd că la această cercetare nu s-a făcut cea mai mică scăpare din vedere, pentru care, potrivit însărcinării pusă nouă, supus aducem la cunoștința cinstitei Visterii toate împrejurările și desvălirea făcută de jos iscăliții, împreună, la fața locului.

. Botianov, postelnic

Iorgu Radu, spătar

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 78.

## 198

*1844 august 17. — Cererea cu nr. 107 adresată de exarhul sf. Munte Sion către Visterie, prin care protestează împotriva înființării unor iarmaroace la Botoșani, întrucît sînt prea aproape de cele din Iași, de pe moșia m-rei Frumoasa.*

Prin Foia Sătească din două a trecutei luni iulie, supt nr. 27, am avut prilej a vide publicarisindu-se adresul cinstitei Visterii cu nr. 4720, prin care se cuprinde că obștea tîrgului Botoșani și ținutașii de acolo cer a se încuviința acelu oraș, pe tot anul, trei adunări de iarmaroace

mari, din care unul să fie din duminica întâia a postului mare și să ție o săptămână.

Jos iscălitul, pe temeiul dreptății de jăluire în trei luni, slobozită și prin numerarisitul adres, cu căzutul respect așterne cinstitei Visterii, că dacă s-ar împlini cererea târgoveților, arătată mai sus, a se înființa adunarea unui iarmaroc din duminica întâia a postului mare, prelungitor pe o săptămână, atunci fără îndoială două iarmaroace ce sînt din vechime legiuite și statornicite în Eși, adică a sfîntului Teodor și a Mezului păresii, cad desființării, neputînd nici vînzătorii nici cumpărătorii vitelor, în așa puține zile a alerga cînd la Eși cînd la Botoșani, încît odată cu aceasta trebuie să se păgubească și proprietaua sfîntului Munte, de legiuitul venit a acelor două iarmaroace ce se adună pe moșia înconjurătoare a mănăstirii Frumoasa.

Așa dar, mă rog cinstitei Visterii ca să puie în lucrare a se muta în altă vreme, cînd va socoti, adunarea acelui al treilea iarmaroc la Botoșani, care să nu împiedice iarmaroacele ce se fac în Eși, spre a nu se păgubi nici sf. Munte de venitul proprietății sale.

*Primit aug. 18. Secția a 3-a.* Cererea aici cuprinsă nu se poate încuviința pentru că locurile de iarmaroace sînt peste departarea legiuită pe care o cere așezămntul; dar apoi iarmaroacele au a se face în vreme potrivită, pentru că se începe la Botoșani după săvîrșirea iarmarocului sfîntului Teodor din Iași, și se sfîrșește cu îndestule zile înainte de a se începe iarmarocul de Mezul păresii din Iași.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 94.

## 199

*1844 octombrie 2. — Jalba lui Lascarache Roset către Domnie, prin care protestează împotriva înființării târgușorului Tețcani, intrucît acesta îi aduce prejudicii târgușorului său Orășa, ținutul Bacău.*

Maică-mea, răposata comisoaia Zamfirița Roset, de la trecutul an 1832 cîștigînd încuviințarea Ocîrmuitorului Sfat ca la moșia Orășa, din ținutul Bacăului, să se facă adunare de târg-iarmaroace și cite o zi de târg pe săptămînă, în privire că această moșie se află în drumul Ocnei, în depărtare de alte târguri fiind cale de patru ceasuri, din Bacău pînă la Orășa, precum asemenea — pe temeiul legiuitelor cercetări făcute prin Isprăvnicia ținutului de atunci — s-au și publicarisit după legiuitele forme, au avut și lucrare, adunîndu-se și iarmaroace și zilele de târg, pînă la anul 1838.

Dar atunci, din nenorocire, săvîrșindu-se din viață maică-mea, și eu rămînînd nevrîsnic, prin casele altora, și moșia mea, acea fără stăpîn, supt epitropie, au contenit și adunările iarmaroacelor și a zilelor de târg. Acum, viind în legiuită vrîstă și văzîndu-mă dezbrăcat de acest drit, am dat iarăși jalbă cîstitului Sfat Ocîrmuitor de a se înainte publicarisirea din nou pentru târg-iarmaroace și zilele de târg, și Sfatul a

îndreptat lucrările cinstitei Visterii, și Visteria a poruncit Isprăvniciei ținutului Bacău, ca din nou să facă iarăși cercetare dacă nu jignește dreptul altor proprietari vecini, carele ar avea asemenea drepturi, neluînd în privire că asemenea cercetare este făcută încă de la trecutul an 1832 și îmbunătățită de Ocîrmuire.

Isprăvnicia, cercetînd, prin raport aduce la știința Visteriei hotărîrea Sfatului din 1832, și că locul este și îndemănatic pentru neguțitori și călători, fiind la drumul mare, și că nici ijgnește dreptul altui proprietar.

Tocmai în timpul acestor lucrări, dumnealui Costache Roset, ce-i zic și Tețcanu, viind a împiedeca lucrarea și a mă îmbrînci de la dreptul meu, a dat jalbă cinstitei Visterii, cerînd ca să aibă voie a-și face asemenea tirg pe moșia sa, Tețcani, ce este cu apropiere și de tirgul Moinești și de a mea, carele ar pute să aducă păgubire moșiei Moinești, dar și mie, zicînd că ar fi loc mai bun și mai îndemănatic pe a sa moșie decît pe a mea. Și cinstita Visterie a slobozit poruncă către Isprăvnicia ținutului Bacău, ca să cerceteze dacă cu adevărat este loc mai îndemănatic neguțitorilor. Acum, dumnealui Roset, stăruiește către Isprăvnicia ținutului de a-i face lucrare după plăcerea sa.

Prea înălțate doamne, alerg către înălțimea voastră și mă rog ca să vă milostiviți de a nu mă lasa de a mă desbrăca de dreptul meu, carele prin Sfatul Ocîrmuitor am cîștigat, această dreptate vreme acum de 12 ani și cum ar pute dumnealui Roset să tragă tirgul la moșia sa și să mă păgubească pe mine, cînd pravilele apără a nu jigni dreptul altuia, carele acum dumnealui Roset prin niște nelegiuite lucrări, vroiește a mă păgubi.

Al înălțimii voastre pre plecată slugă,

Lascarachi Roset

*1844 octombrie 2.* Dumisale marelui visternic, de vreme ce jăluitorul au avut acest drit de la anul 1832, după încuviințarea Sfatului, îi se va întări și cu hrisovul nostru, rămîind cererea proprietarului de Tețcani, a se pune în lucrare de nu va fi jignitoare după așezămînt, dreptăților jăluitorului și altor megieși, ce mai înainte au cîștigat dreptatea acestuia.

(L. P.)

*1844 oct. 5. Secția III-a.* Spre întocmai urmare.

Șeful secției jalbe, Stoianovici

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 136.

## 200

*1844 octombrie 12.* — Jalba „vechililor obștiei Boțoșanilor”, către „Inaltul Divan Domnesc” prin care se arată drepturile tirgoveșilor asupra locului domnesc din acel tirg, în opoziție cu drepturile mănăstirii sf. Neculai.

Domnul Constantin Cehan Racoviță voievod, prin hrisovul său din iulie 7259, pe lîngă alte dănuiri ce a făcut bisericii sf. Neculai de

lingă Botoșani, pre care atunci a ridicat-o la rang de mănăstire, i-a dat și dijma de pe tot locul târgului, adică acea contribuție ce locuitorii de pe locurile domnești plăteau în natură Visteriei. Cum că i s-a dat numai dijma iar nu și proprietatea, se dovedește prin chiar cuvintele hrisovului, care rostesc așa : „și iarăși am mai miluit sfînta noastră mănăstire, cu toată dijma de pe tot hotarul târgului Botoșenilor ; oricine ar lucra pe locul domnesc, să fie dator să o dea la mănăstire, din toată hrana ce va face pe locul târgului, afară de hotarul Tătărășilor ce este dat *cu loc cu tot* mănăstirii ; care dijmă, călugării ce se vor afla la această mănăstire, să aibă a o lua și a o strînge la mănăstire“.

Aceasta este singura dănuire făcută mănăstirii. Că hrisovul al doilea al lui Racoviță din 2 septembrie 7261 și întăriturile sale, nu sînt decît hotarnica locului de pe care avea mănăstirea să strîngă dijma, se dovedește prin cartea domnească a lui Matei Ghica voievod din 12 martie 7262, pre care o alăturăm, găsind-o acum, și pre care tot folosul de pe locul târgului, se lasă tîrgoveților, lăsîndu-se mănăstirii numai dijma, potrivit dănuirii lui Racoviță voievod, din iulie 7259. Aceasta se dovedește și prin hrisovul lui Grigore Ghica din 22 octombrie 1776, prin care se vede că Tătărășii erau nemărginită proprietate a mănăstirii, cînd locul târgului era cu totul sub alte condiții, căci dacă amîndouă ar fi fost sub aceeași proprietate, apoi n-ar fi urmat trebuința de despărțire, și egumenul n-ar fi arătat că are numai moșia Tătărăși.

Plecat, dar, rugăm pe înaltul Divan, ca la tratația pricinii noastre, să binevoiască a lua în băgare de seamă că mănăstirea, pe locul târgului, nu are alt drit decît ridicarea unei simple dijme și nimic mai mult.

M. Kogălniceanu

*Octombrie 13.* Mai înainte de a se începe dezbatația în pricină, înfățișînd vechilii târgului, cu această jaloabă, un document care nu este trecut în opisul dat la tratația pricinii, care document s-a și citit, în ființa vechilului sf. mănăstiri — care a și dat a dumneaei întîmpinări verbale — apoi se va avea în privire la tratație, împreună cu celelalte documentări.

Petrache Roset vornic, Iordachi Miclescu vornic, Iacovache Palade vornic, N. Milu vornic, D. Bran postelnic, Gh. Hermeziu postelnic, Vasile Veisa postelnic.

Arh. St. Iași, Tr. 1357, op. 1543, dos. 280, f. 428, 429.

## 201

*1844 octombrie 13. — Practicaua încheiată de către Divanul domnesc în pricina de judecată dintre mănăstirea sf. Neculai (Popăuți) și locuitorii târgului Botoșani, pentru dreptul de stăpînire a vechiului loc domnesc.*

### Practica

Presudsfia Domnescului Divan, complectarisîndu-se de dumnealor : prezident vornicul Petrache Roset, vornicul Iordache Miclescu, vornicul

Iacovachi Palade, vornicul Nicolae Milu, postelnicul Dimitrie Bran, postelnicul Gheorghie Hermeziu și postelnicul Vasile Veisa.

S-a înaintit dibatația în pricina care s-a tratarisit la 4, la 6—7 și 11 a curgătoarei luni, următoare între târgoveții de Botoșani și între mănăstirea sf. Nicolae, numită Popăuți, din Botoșani — după pretenția celor întâi asupra aceștii din urmă, pentru locul de primprejurul târgului Botoșani — și întru stăruința de față, din partea obștei târgoveților vechili, dumnealul maiorul Mihail Cogălniceanu, serdarul Costache Mavroieni, serdarul Tudurache Pisoschi și Costache Lazu, toți aceștia întovărășiți și de un însemnător număr din târgoveții Botoșanilor, din care au fost, cea mai mare parte din numărul a 20, aleși de obștia târgului; iar din partea sf. mănăstiri Popăuți însuși proestosul acei mănăstiri, preacuvioșia sa arhimandritul Chiril, întovărășit și de dumnealul postelnicul Vasile Pogor, vechil acei mănăstiri; de față fiind și dumnealul marele logofăt al Dreptății, după înalta rezoluție cu nr. 1808, precum și dumnealul iurisconsultul, comisul Nicolae Docan.

Avînd Divanul de față și planurile stării locului, s-a citit mai întâi încheierea făcută de către majoritatea acestui Divan, la 18 februarie 1843, întărită de preainălțatul domn, lucrarea comisiei de la fața locului, ce s-a făcut pe temeiul mai sus arătatei încheieri și documenturile cu opise, înfătoșate de către îmbele părți în pricină.

Și după luarea aminte făcută la toate acestea, precum și la împrejurările pricinii, Domnescul Divan s-a lămurit că pröcesul acesta urmează pentru locul târgului ce se întinde despre apa Drisleuca spre răsărit, pînă în Drumul Furilor unde se lovește cu moșia Onțani, și în lungime, alături cu moșia Tătarași; asupra cărei moșii Tătarași, deși din învechime a fost tot din locul târgului Botoșanilor, dar jăluitorii târgoveți nu fac nici o pretenție, cunoscînd-o de dreaptă proprieta a sfintei mănăstiri. Iar asupra celuiilalt loc, numit al târgului, pomeniții târgoveți îl pretenderisesc ca cuvenit lor — cînd ca dreaptă proprieta necuprinsă în documenturile mănăstirii, cînd cu dreptatea folosinții numai, pe acel loc, fără vreo îndatorire de plată către mănăstire, care ar fi avut din învechime dreptate de a lua dijma de pe asemenea loc și prin neurmărire ar fi pierdut asemenea drit.

Deci, în privirea arătatei mai sus propuneri a târgoveților, Divanul a găsit:

1) La anul 7256, domnul Grigore Ghica voievod întărește hrisovul domnului Ioan Nicolae voievod, prin care s-a fost dănuit moșia Tătarași, ce a fost din locul târgului Botoșani, jumătate bisericii sf. Nicolae și jumătate cămărașului Ștefan Bosie. Asemenea a întărit și semnele hotară, despărțitoare pomenitei moșii Tătarași, de către locul domnesc de primprejurul târgului, după hotarnica rînduiților din porunca pomenitului domn, care au hotărit împrejur toată moșia Tătarași. Acest document nu s-a înfătoșat, dar se află trecut în anaforaua din 1820.

Al 2-lea. La 7259, domnul Constantin Mihail Cehan Racoviță voievod, luînd în schimb jumătate de Tătarași de la Bosie, a întregit tot satul Tătarași și l-a dănuit sfintei biserici pe care a ridicat-o în rîndul mănăstirilor; căreia, mai făcîndu-i și alte deosebite mile, a mai miluit-o și cu toată dijma de pe tot hotarul târgului Botoșani, ce era domnesc, cu cuprinderea că oricine ce ar lucra pe acel loc, să dea dijma mănă-

stirii, afară de hotarul Tătărașilor ce este dat sfintei mănăstiri cu loc cu tot. Asemenea și acest document, nu s-a înfășoșat în original, ci numai în copie dată de țirgoveți, dar se află trecut și acesta în anaforaua din 1820.

Al 3-lea. La 7261 septembrie 2, tot același domn, Constantin Racoviță, prin hrisovul său, înfășoșat în original de către mănăstire, dă și întărește sfintei mănăstiri, pe hotarul țirgului Botoșani, ce a dat domnia sa danie și miluire sfintei mănăstiri — la care trimițînd boieri hotarnici de au hotărît tot locul de jur împrejur — asemenea și un iaz, ce pomenitul domn ar fi cumpărat de la familia cantacuzinească și l-ar fi dănuit iarăși mănăstirii; adăugînd către sfîrșit că după hotarnicile arătate în semne, dă și dănuiește sfintei mănăstiri a sf. Nicolae, ca să-i fie drepte ocine și moșii și uric de întăritură, cu tot venitul și cu tot hotarul, neclintit, și nerășluit în veci, și altul nimeni să nu se amestece.

Al 4-lea. La 7262 noiembrie 1, două hrisoave de la Matei Ghica voievod, unul întăritor hrisovului din 7259 și altul întăritor hrisovului din 7261, mai sus arătate, care nu s-au înfășoșat dar sînt cuprinse în anafora.

Al 5-lea. La anul 7265 și 7266, două hrisoave de la domnul Scarlat Ghica voievod, întăritoare arătatelor mai sus hrisoave de la domnul Constantin Racoviță voievod și Matei Ghica voievod, prin care arătînd anume toate semnele cuprinse în hrisovul din 7261, dînd și întăriînd sfintei mănăstiri pe acel loc, cit cuprinde hotarul țirgului Botoșani, și pe heleșteul, cu cit îl cuprinde locul de primprejur, ca să-i fie și de la domnia sa drepte ocine și moșii și uric de întăritură, cu tot hotarul și cu tot venitul și altul nimeni să nu se amestece; din care hrisoave, numai acel din 7265 s-a înfășoșat în original, iar celălalt este cuprins în anaforaua din 1820.

Asemenea întăritoare hrisoave se vede că a mai avut sfînta mănăstire și de la domnii Ioan Teodor voievod, din anii 7267 și Grigore Ghica voievod, din anii 7272, fiind trecute tot în acea anafora.

Al 6-lea. La 1776, tot pomenitul domn de mai sus, Grigorie Alexandru Ghica, la a doua a sa domnie, prin hrisovul cuprins în anaforaua din 1820 — iar a Divanului — înfășoșat de către țirgoveți în copie încredințată, arată că după jalba egumenului mănăstirii, dată asupra țirgoveților, cu arătare că, cu întemeierea și adăogirea orașului, țirgoveții au ajuns de și-au făcut case și pe moșia Tătărași, și nu se supun a da avae obișnuit și că rinduindu-se hotarnici, întru îndreptarea hotarului mănăstirii, și cercetîndu-se despărțirea țirgului de către moșia Tătărași, și dovedindu-se semnele prin care la 7256 se despărțise Tătărașii de locul țirgului, rămas atunci loc domnesc — încredințîndu-se că, cu cercetarea locală s-ar fi odihnit și o parte și alta — dă și întărește sfintei mănăstiri, să aibă a stăpîni numita moșie Tătărași, cu tot venitul.

În această pricină urmează și cartea Divanului Cnejeii Moldovei din 1774, după ținguirea țirgoveților că s-ar fi impresurînd moșia lor, Botoșani, de către moșia Popăuți a mănăstirii.

Al 7-lea. La 1778, domnul Dimitrie Moruz voievod, potrivit altei cărți domnești de la domnul Grigore Alexandru Ghica voievod, imputernește pe egumenul mănăstirii a-și stăpîni locul de primprejurul vetrei

țîrgului, poruncind Isprăvniciei de Botoșani ca să înfrîneze pe acei din țîrgoveți ce nu se vor supune poruncii, și vor face păgubire mănăstirii — care se cuprinde tot în anaforaua din 1820.

Al 8-lea. La 1780, domnul Constantin Dimitrie Moruz voievod, după jalba egumenului mănăstirii, a rînduit hotarnici ca să deosebească vatra țîrgului, mărginînd-o în semne, care pe temeiul cărților de blestem, cercetînd și descoperind că țîrgul din învechime a fost mai mic și că atunci s-a fost mărit cu trei părți de cît a fost mai înainte, a mijlocit către egumenul, de a lăsat pe unde au socotit acei hotarnici, după care au și stîlpit vatra țîrgului, arătînd pe unde anume se desparte și de moșia Tătărăși, precum și toate celelalte semne de primprejur.

Asupra cărei hotarnice, pomenitul domn a făcut și hrisov întăritor, prin care se arată că a dat și întărit mănăstirii ca, după hrisoavele de mai înainte și după mărturia hotarnică mai sus pomenită, să aibă mănăstirea a-și stăpîni moșia de primprejurul vetrii țîrgului Botoșani, în toate semnele și hotarele, precum prin acea hotarnică se arată, împreună și cu tot venitul, în pace, și să fie și de la domnia sa, sfintei mănăstiri, danie și miluire, care hrisov și hotarnică s-au înfătoșat în original de către mănăstire.

Al 9-lea. La anul 1783, Alexandru Constantin Mavrocordat voievod prin hrisovul său întărește atît hrisovul de la Alexandru Constantin Ghica voievod din 1776, precum și hrisovul domnului Constantin Moruz voievod din 1780, unind Tătărășii cu celălalt loc, afară de vatra țîrgului, și întărind mănăstirii stăpînirea pe tot locul cu tot venitul. Acest hrisov nu s-a înfătoșat, ci este trecut în anaforaua din 1820.

Al 10-lea. La 1794, domnul Mihail Constantin Suțu voievod, prin hrisovul ce a dat țîrgoveților, arată că netrecînd cu vederea jalba țîrgoveților de Botoșani, îi miluiește și le dă danie vatra țîrgului Botoșani, unde au case și dugheni, cum și locul slobod ce din întîmplare a rămas fără zidiri, cît pînă atunci nu era dat nimăruia, afară de locul ce cu deosebite hrisoave de mai înainte este lăsat pentru vînzarea vitelor, și afară de locul mănăstirii sf. Nicolae din Botoșani, ce este dat cînd locul era domnesc; care nu s-a înfătoșat, dar este trecută cuprinderea lui în anaforaua din 1820.

Al 11-lea. La anul 1796, domnul Alexandru Ioan Calimah voievod a dat carte domnească mănăstirii, atît pentru finaț cît și pentru locul de arat, că nimeni să nu îndrăznească a coși sau a ara pînă nu se va învoi cu mănăstirea. Acest act iarăși nu s-a înfătoșat acum, dar este trecut în anaforaua din 1820.

Al 12-lea. La anul 1803, domnul Alexandru Constantin Moruz voievod, după judecata urmată între țîrgoveți și cu mănăstirea, hotărăște ca mai întîi despărțirea între vatra țîrgului și între locul mănăstirii, să se urmeze întocmai după hotarnica și hrisovul din 1780, și cîți din locuitori sau țîrgoveți vor veni cu casele pe locul mănăstirii, să plătească bezmăn.

Al doilea, după anaforaua din 1768, înfătoșată de țîrgoveți și urmată pentru locul ce vînduse egumenul cu anul, unui Ștefan Stihe, asemenea și pentru că mănăstirea, afară de vitele ce avea, mai făcea și vite de neguțitorie, și fin de vînzare, s-a fost hotărît ca Stihe să-și



ridice vitele de pe acel loc, și prețul cumpărăturii să-l dea țirgoveții spre a le fi locul pentru hrana lor; iar egumenul să nu mai primească vite de negoț, nici să facă fin de vînzare, ci numai pentru trebuința mănăstirii. Și care din țirgoveți vor ara sau vor cosi pe locurile nevîndute, să dea dijmă mănăstirii.

Pentru care și pomenitul domn Moruz, prin hotărîrea dată, arată că așa ar fi trebuit să urmeze și că mănăstirea să nu mai primească a se mai mări satele ce ar fi făcut pe moșia mănăstirii, ca să cuprindă loc mult, nici alte închipuiri de strîmtoare pentru țirgoveți să nu mai facă, și nici țirgoveții ce vor vroi a face case pe locul mănăstirii, să nu cuprindă loc mai mult decît după învoiala ce vor face. Insfîrșit se hotărăște ca, din tot locul slobod, să se protimisească locul trebuincios pentru trebuința mănăstirii și a locuitorilor de prin satele mănăstirii, pentru arat și fînaț, și cît loc va mai prisosi, să se dea țirgoveților, dînd dijma obișnuită. Iar pentru imaș, se hotărăște ca să fie la un loc, atît vitele mănăstirii și ale locuitorilor, precum și ale țirgoveților, fără însă a fi aceștia de pe urmă datori a plăti ceva pentru imaș, însă cu aceasta că asemenea loc s-a dat numai în privire locuitorilor celor săraci. Acest hrisov nu s-a înfăoșat acum, dar se găsește trecut în anaforaua din 1820.

Al 13-lea. La anul 1804, tot același domn, Alexandru Constantin Moruz voievod, prin hrisovul ce dă sfintei mănăstiri, întărește hrisovul din 1780 și stăpînirea mănăstirii pe tot locul de pîmprejurul țirgului Botoșani, cu tot venitul, spre a-l stăpîni în pace. S-a înfăoșat acest hrisov, în original, de către mănăstire.

Al 14-lea. La anii 1820, după prigonirile ce au urmat între mănăstire și țirgoveți, s-a rînduit pe răposatul vornic Nicolae Dimachi, ca să cerceteze la fața locului toate pricinile care — prin mărturia ce dă, înfăoșată de țirgoveți în original — arată mai întii toate dreptățile mănăstirii, pe temeiul pomenitelor mai sus documenturi, după care apoi arată și cît loc a găsit stăpînind, atît mănăstirea, cu satele ei, cît și țirgoveții — arătură și fînaț precum și imaș, pe tot locul mănăstirii, atît Tătărășii cît și locul numit al țirgului.

Și tot atunci, la anii 1820, a urmat judecată la sfînta Mitropolie, cînd s-a încheiat o anafora sub iscălitura preasfințitului mitropolit și boierilor Obșteștii Adunări, prin care — după ce se arată toate documenturile înfăoșate de amîndouă părțile, precum și toate împrejurările pricinii — apoi se hotărăște că, după toată legiuirea țării, mănăstirea se împuternicește a stăpîni tot locul de pe împrejurul vetrii țirgului, cît se cuprinde în hrisovul ctitoricesc, împreună cu moșia Tătărăși, ca pe o dreaptă ocină și moșie afierosită, și a-și lua toate veniturile întocmai precum își iau și alți stăpînitori ai moșiilor.

Pe lîngă documenturile mai sus arătate, au mai înfăoșat în urmă, țirgoveții, cu deosebită jalobă, o carte a domnului Matei Ghica voievod din 7262 mart 12, cu cuprinderea că a dat cartea domniei sale tuturor țirgoveților de la țirgul Botoșani, pentru locul țirgului Botoșanilor, ce s-a dat mănăstirii sf. Nicolae, ca să fie volnici a se hrăni pe acel loc, precum s-au fost hrănit și în anii trecuți, și să dea dijmă din toate, la mănăstire.

Acestea fiind toate documenturile a îmbe părților, Țirgoveții oer a stăpîni tot locul numit al Țirgului, afară de moșia Tătărăși, pe temeii că mănăstirea nu ar avea proprietăua acelui loc, pentru că după hrisovul din 7259, mănăstirea nu avea altă dreptate decît numai a se folosi cu dijma' de pe aceli loc, sprijinind această a lor propunere prin cartea din 7262, a domnului Matei Ghica voievod, și că hrisovul din 7261, de la domnul Constantin Racoviță voievod, nu ar fi nicicun dănuitor pe locul Țirgului, ci numai întăritor acelui din 7259; silindu-se încă a-l prihăni, pomenitul hrisov, ca neadevărat și apoi, după oborirea acelui hrisov, propun că toate celelalte din urmă domnești hrisoave și lucrări, rămîn de sine desființate.

În privire însă că mănăstirea nu a pus niciodinioară în lucrare, nici hrisovul din 7259 cu luarea dijei, apoi a rămas și aceli hrisov în nelucrare, cu atîta mai mult că, dacă ar fi și adevărat hrisovul din 7261, iarăși propun precum s-a zis, că nu ar fi dănuitor locului Țirgului, ci numai hotarnică, care nici acela nu a avut niciodată lucrare; căci de s-ar socoti adevărat și cuprinzător aceli hrisov ar fi trebuit mănăstirea, de îndată, să iei în a sa stăpînire și însăși vatra Țirgului, iar aceasta, nu numai nu a avut dreptate mănăstirea a o face, dar apoi nici celălalt loc, slobod, nu l-a stăpînit mănăstirea, întru întregimea lui, sprijinind întru aceasta propunerea lor pe mărturia de cercetare a vornicului Dimachi din 1820, după care s-ar descoperi că ei, Țirgoveții, și atunci se găseau stăpînind număr de 1630 fălci — îmaș și arătură.

Și, însăși, că la anul 1776, însăși mănăstirea ar fi mărturisit dreptatea proprietății sale numai pe moșia Tătărăși, după semnele cuprinse prin pomenitul hrisov, despărțitoare Tătărășilor de locul numit al Țirgului, care loc al Țirgului, după a lor înțelegere, prin pomenitul hrisov s-ar fi legiuind dreaptă proprietă a Țirgoveților.

Mănăstirea însă, din împotrivă, vroiește a-și sprijini dreptatea proprietății și pe locul numit al Țirgului, deopotrivă ca și pe moșia Tătărăși, pe temeiul hrisovului mai sus pomenit din 7261, și a celorlalte în urmă întăritoare lui, care toate acestea s-au legiuit și prin hotărîrea din anul 1820.

Asupra acestor propuneri și întîmpinări din partea amînduror părților, stînd Divanul cu scumpătate a cerceta și a pătrunde adevăral, spre a nu se face vreo strîmbătate nici orbesteii Țirgoveților nici sîntului lăcaș dumnezeiesc, împotriva țelului și vroinții dănuitorilor, a statornicit a lui țintire pe adevărata înțelegere și rostire a documenturilor, care după pravilă asigurază dritul obștesc, iar după obicei, și privilegiile acestui pămînt legiuiesc dreptatea proprietății fieștecăreia fețe, fără deosebire.

Și, după cetirea, cu luare aminte, în multe rînduri, a documenturilor care statornicesc temelia acestui proces, s-a încredințat :

A) La anii 7259 mănăstirea nu avea deplină proprietă decît numai pe moșia Tătărăși, pe temeiul semnelor despărțitoare de locul Țirgului, după hrisovul din 7256; iar asupra locului Țirgului, nu avea altă dreptate decît numai a se folosi cu dijme, după cum hrisovul din aceli an mărturisește, fără însă a se legiui prin aceli hrisov vreo dreptate Țirgoveților, nici măcar de hrană asupra acelui loc. Iar, în urmă, după

doi ani, tot același domn Racoviță, cumpărînd și un iaz ce era pe acel loc — dăruit de mai înainte familiei cantacuzinească — a trimis hotarnici de au hotărît tot locul ce din învechime a fost domnesc, cuprînzînd și moșia Tătarași și locul tîrgului ce se făcuse proprieta a mănăstirii, și întărește stăpînirea mănăstirii pe tot acel pămînt, după semnele hotare cuprinse întrînsul și cu tot venitul; precum întărește, tot în stăpînirea mănăstirii, și iazul ce cumpărase de la familia cantacuzinească.

Și, din a lui glăsuire, lămurit se înțelege care este locul ce a dăruit și a întărit, și că nicicum nu se cuprinde și vatra tîrgului, măcar deși se găsește înlăuntru semnelor înconjurătoare acelu loc. Căci, ca unul ce avea ființă și numire deosebită, de s-ar fi dăruit prin pomenitul hrisov, ar fi trebuit a se și rosti cu numirea lui. Iar, apoi în cît privește adevărata ființă a acelu hrisov, afară de forma și înfățișarea lui, care nu lasă nici un prepus de îndoială, dar apoi se găsește — asemenea lui — mărturisit și de însuși același domn, la a doua sa domnie, din 7265 octombrie 17, după cum dovedește cartea în original înfățișată de mănăstire, întărită și de mulți domni cu mare apropiere de epoha aceea, încît nici se poate ierta măcar, cea mai mică prihănire asupra lui, cu atîta mai mult că mănăstirea și astăzi se găsește stăpînind — fără vreo prihănire — și iazul ce-a fost al familiei Cantacuzineștilor, cînd asupra acelu iaz, mănăstirea nu are vreun alt deosebit titlu decît numai acel cuprins prin pomenitul act.

B) Pomenitul act din 7261, precum s-a zis, se găsește întărit de mai mulți domni ce au fost în urmă; iar apoi prin hrisovul domnului Scarlat Ghica voievod din 7265, se găsește trecut din cuvînt în cuvînt în toată cuprinderea lui.

V) Hrisovul domnului Grigorie Alexandru Ghica din 1776, nicicum nu poartă în sine înțelegerea ce vor să-i dea tîrgoveții, căci din a lui cuprindere lămurit se vede că pricina, atunci, urma numai pentru o bucată de loc din Tătarași, ce se împresura de către vatra tîrgului, care vatră nu se găsea dăruită, precum s-a zis, mănăstirii, dar nici mărginită în întinderea ei. Și, după sporirea numărului locuitorilor tîrgului, au vroit acei tîrgoveți a o lăți cu întindere în hotarul moșiei Tătarași, pentru care s-a jăluit numai în aceasta egumenul mănăstirii, precum mai înainte se jăluiseră și tîrgoveții asupra mănăstirii.

Și, spre descoperirea adevărului, nu se putea lua de teme, la cercetarea de la fața locului, decît numai hotarnica veche a moșiei Tătarași, pentru că din ghenearnica hotarnică din 7261, a tot pămîntului atunci aflat sub stăpînirea mănăstirii, nu se putea descoperi o asemenea prigonire urmată între vatra tîrgului și numai cu moșia Tătarași.

Și, pentru aceasta, a fost de nevoie, după firea pricinii, a se cerceta cum a urmat mai înainte despărțirea între Tătarași și între locul tîrgului, pe care se afla vatra tîrgului cînd încă acel loc nu trecuse în proprietatea mănăstirii. Iar apoi, în toată cuprinderea acelu hrisov, nicicum nu se vede un cuvînt măcar prin care să se arate cum că locul tîrgului ar fi proprieta a tîrgoveților; și nici ar fi fost cu puțință ca acel domn să fi făcut o asemenea întăritură, de vreme ce la acea dintîi a lui domnie din 7272/1764, urmează hrisovul lui, întăritor hrisovului lui Constantin Racoviță voievod; și tot acel domn, prin deo-

sebită poruncă, împuternicește pe mănăstire a stăpîni tot locul de primprejurul vetrii tîrgului, precum aceasta se vede din anafora din 1820.

Însfîșit, dacă acel hrisov din 1776 ar fi în folosul tîrgoveților, nu s-ar fi putut întări la 1783 în folosul mănăstirii împreună, și cu deopotrivă dreptate, cu hrisovul din 1780, după care se dovedește adevărul și înțelegerea, precum mai sus s-a zis.

G) La anul 1780, urmează despărțirea vetrii tîrgului, cu punere de pietre hotară de jur împrejur, care după cărțile de blestem descoperindu-se că din vechi a fost mult mai mică, cu învoirea amînduror părților — adică și a tîrgoveților și a egumenului mănăstirii — s-a mărginit întinderea ei, arătîndu-se anume și despre moșia Tătărăși pe la ce locuri a urmat despărțirea; lămurit prin acea hotarnică rostindu-se că s-a găsit și piatră hotar de la vale de spînzurătoare, care desparte Tătărășii de locul tîrgului vitelor. Care hotarnică, fiind primită de tîrgoveți, ca una ce era și folositoare pentru ei, s-a și întărit de către domnul Constantin Moruz voievod cu hrisovul din același an 1780, pe de-o parte mărginindu-se hotarul vetrii tîrgului, iar pe de alta — cu lămurită rostire — întărindu-se locul de primprejurul vetrii tîrgului, să se stăpînească de către mănăstire, cu tot venitul.

D) La anii 1794, tîrgoveții, după cererea lor, au cîștigat hrisov de dănuire pe vatra tîrgului numit, și nu este nicicum prin putință a se crede că, de vreme ce ei, pînă la acea vreme nu aveau proprietate pe vatra pe care se aflau așezările lor, să fi putut cîștiga dritul proprietății pe locul de primprejurul vetrii — precum întru adevăr nici au cîștigat; pentru că la toate judecățile pînă acum urmate — precum nici acum vreun asemenea act nici au avut, nici au înfătoșat, ci dimpotrivă — însăși cartea domnului Matei Ghica din 1762, înfătoșată de ei, mărturisește proprietatea mănăstirii pe locul tîrgului.

E) La anii 1803, domnul Alexandru Moruz voievod, după ce întărește hrisovul din 1780 și hotărăște ca acei ce vor avea locuință pe locul mănăstirii să plătească bezmăn, apoi hotărăște ca din tot pămîntul aflat sub stăpînirea mănăstirii — atît cu nume de Tătărăși, cît și cu nume de locul tîrgului — după ce se va opri locul trebuincios pentru trebuința mănăstirii și pentru trebuința locuitorilor din satele mănăstirii, cît loc va mai prisosi, să se dea tîrgoveților cu dijmă; asemenea și pentru imaș hotărăște ca vitele mănăstirii și ale locuitorilor satelor și ale tîrgoveților să se pășuneze pe locul mănăstirii, fără a da tîrgoveții vreo plată, însă această hotărîre se arată că s-a făcut numai în folosul acelor săraci.

J) La anii 1820, de către răposatul vornic Dimachi, s-au găsit în stăpînirea tîrgoveților o sumă de fălci pămînt, iar prin hotărîrea Obșteștii Adunări din acel an, se oboară toate pretențiile tîrgoveților, dîndu-se dreptate mănăstirii a stăpîni tot locul de primprejurul tîrgului, care odată dănuit fiind mănăstirii, de către domnii de mai înainte, n-a mai putut fi nimeni altul în dreptate a dispozarisi de un asemenea pămînt în folosul tîrgoveților.

Acestea fiind toate împrejurările pricinii, Divanul hotărăște că așa precum din cuprinderea hrisovului din 1761, se dezleagă că tot locul tîrgului s-a dat și s-a dănuit sfintei mănăstiri în dreaptă proprietate, cu tot

venitul lui, după care urmează apoi un număr însemnat de hrisoave întăritoare, apoi proprietatea, pe tot locul de primprejurul vetrii târgului, după tot cuvîntul dreptății, se cuvine a fi — și este — numai a mănăstirii; iar vatra târgului, după hotarnica din 1780, este dreaptă proprietate a târgoveților, pe temeiul dănuitorului hrisov din 1794.

Însă așa precum acei după vreme egumeni ai mănăstirii — încă de la vremea ce au cîștigat proprietatea asupra locului de primprejurul târgului — au învoit pe târgoveți a pășuna vitele lor pe locul mănăstirii, fără vreo plată și fără vreo împotrivire, precum și la anii 1803 de către domnul Moruz cu mulțumirea mănăstirii s-a hotărît aceasta, și la anii 1820 s-a și găsit urmarea stăpînirii din partea târgoveților, precum nu mai puțin și acum, după cercetarea făcută la fața locului, apoi după însăși primirea și a proistosului de acum al mănăstirii, care a arătat bunăvoință pentru înlesnirea viețuirii târgoveților celor săraci, din acel târg, stînd Divanul a cumpăni spre curmarea tuturor pricinilor ce ar naște iarăși de la o împreună stăpînire a imășului, hotărăște ca să se lase în folosul unor asemenea locuitori ai târgului, suma de 850 fălci pămînt care să se dea jur împrejurul târgului.

Începîndu-se măsura din marginea pămîntului pe care se află pînă acum întinderea locuințelor mahalalelor de primprejurul vetrii, și întinzîndu-se despre o parte pînă în hotarul despre pîraul Drisleuca, iar de cealaltă parte pînă în pîraul Săcna, spre îndemănarea adăpătoarei vitelor, pe cît va fi loc slobod — atît de vii, precum și de satul Teascu cu locul trebuincios pentru hrana locuitorilor acelu sat — chibzuindu-se a se lăsa și pentru locuitorii mahalalei ce este pe moșia Tătărași, din suma arătată de 850 fălci, locul convenit spre înlesnirea și acelor locuitori, care loc, în sumă de 850 fălci, să se măsoare inginereste și să se deosebească cu semne spre a fi cunoscut, nefiind volnic egumenul mănăstirii a pășuna pe asemenea imăș vitele mănăstirii, sau ale locuitorilor satului, ci să rămîie de-a pururea pentru pășunatul vitelor târgoveților și ale locuitorilor din mahalale și de pe moșiile mănăstirii, fără a da niciodinioară vreo plată pentru aceasta.

Și dacă după vreme, s-ar mai mări târgul cu întinderea mahalalelor, fiindcă asemenea întindere este a se face cu folosul mănăstirii, apoi, — pe cît loc se va cuprinde de acum înainte cu binale și așezări sau vii și alte — să aibă a se da din celălalt loc al mănăstirii pe atîta iarăși pămînt, spre a se păzi de-a pururea, nestrămutată, mărimea imășului târgului, în sumă de 850 fălci. Care imăș va sluji totodată și spre îndemănarea negoțului ce se face în pomenitul oraș, și a străinilor ce aduc cele trebuincioase pentru hrana și îndemănarea locuitorilor, după cum și pînă acum s-a obișnuit.

Iar apoi, acei din locuitorii târgoveți cîți sînt în stare de a-și închipui îndemănările lor cu alte chipuri, să nu fie nicicum slobozi a cuprinde imășul cu cîrduri de vite cornorate și herghelii, sau a ține turme de oi pe acel imăș.

Și fiindcă peste semnele hotară statornicite la 1780, întru despărțirea vetrei târgului, s-a spus în toate părțile locuința de mahalale, pentru care cu cei mai mulți mănăstirea are săvîrșite învoieli de embaticuri, atît vechi precum și noi — după cum se descoperă atît din cercetarea acum făcută la fața locului, precum și din altă cercetare

făcută la anul 1842 mai 25, de către dumnealor vornicul Grigore Crupenschi, postelnicul Teodoriță Ghica (atunci agă) și serdarul Teodor Pisovschi (unuț din țirgoveți și vechilul de acum al țirgului) — prin care acea de pe urmă, se descopere urmarea plății unor asemenea embaticuri, atit pentru locurile pe care sînt zidiri, precum și pentru vii, arătîndu-se numai deosebitele asupriri ce se fac embaticarilor de către mănăstire, acest Divan hotărăște că mănăstirea este în dreptate a cere și a lua numai plata după învoielile lămuritoare și acele fără întunecată arătare a chipului alcătuirii.

Iar acei care și-au zidit binale sau au sădit vii, sau au cuprins deosebite locuri fără a se alcătui cu mănăstirea, vor fi datori a plăti bezmăn, potrivit cu ceilalți locuitori ce vor avea lămurite acte de embatic; asemenea și pentru acei ce ar vroi de acum înainte a prinde locuri din locul slobod, ori sub ce închipuire ar cere interesul lor, să nu fie volnici întru aceasta fără unirea egumenului mănăstirii și fără alcătuire de bezmăn.

Iar apoi, fiindcă semnele hotarnicii din 1780, după descoperirea făcută acum la starea locului, sînt de o așa ființă încît cu vremea se pot desființa, și din aceasta să se mai prelungească iarăși procesele, apoi prin inadins rînduiți, să se statornicească pietre hotare și alte semne pe la locurile trebuincioase, spre a se ști pentru totdeauna întinderea vechii vetre a țirgului ce este dreaptă proprieta a țirgoveților, pentru care să se facă anafora.

P. Roset, Miclescu vornic, Neculai Milu vornic,  
Hermeziu postelnic

Cu osebită socotință, vornicul Palade, V. Veisa postelnic, D. Bran postelnic.

Arh. St. Iași, Tr. 1357, op. 1543, dos. 280, f. 439—448 și v.

## 202

*1844 octombrie 24. — Ciorna hrISOVului domnesc, nr. 162, dat lui Lascarache Roset de a-și înființa țirgușorul Orășa (Valea Ră) din ținutul Bacăului.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemănare alijverişului locuitorilor și înflorire negoțului pămîntului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum adunările de iarmaroace pe la țirguri și moșii sînt cel întii temei a toată îndemănarea negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții, cîștigarea folosurilor din ostenele lor, am luat aminte la cererile ce ne-a făcut dumnealui Lascarachi Roset de a se înnoi privilegiul statornicirii de țirg cu zi de țirg în fieșcare săptămîină, precum și patru iarmaroace pe an, pe partea din moșia dumisale numită Orășa

sau Valea Ră, ce încă de la trecutul an 1832, s-a fost legiuit maicii dumisale, încuviințăm arătata cerere și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și legiuim urmarea privileghiului acelor iarmaroace, și anume: 1-iu la sf. Ioan (ghenar 7), al 2-lea la Simbăta lui Lazăr, al 3-lea la Probajăni (august 6) și al 4-lea la sf. Ioan (noiembrie 13); iar ziua de tîrg în fieșcare săptămînă, duminica, precum și înființarea de tîrg pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic ca prin publicație să se aducă în știința obștească o asemenea hărăzire de privilegiu, spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului acestuia, iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască vroință vor ajunge ocîrmuitori țării aceștia, poftim, nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eși, în anul al 11 al domniei noastre, la Moldavia.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 138.

La fila 89 același dosar se găsește copia cererii lui Lascarache Roset către Sfatul Ocîrmuitor, din 24 iunie 1844, pentru a i se aproba statornicirea zilelor de tîrg și iarmaroace pe moșia Orășu (Valea Ră) ținutul Bacău. Lascar Roset arată că încă din 1833, mama sa ceruse aprobarea pentru tîrg și iarmaroace, însă murind, a rămas în nelucrare. La împărțeală, lui Lascar Roset i se vine partea din moșie cea mai mare și mai îndemănatică.

## 203

*1844 octombrie 25, Moinești. — Invoiala dintre locuitorii tîrgului Moinești, ținutul Bacău, cu proprietarul moșiei A. C. Mavrocordat, privind obligațiile lor către proprietate.*

Tîrgul Moinești de la ținutul Bacău, proprietate a dumnealui Alexandru Gheorghe Mavrocordat, în care noi jos iscăliții ne aflăm locuind și neguțătorind, neavînd o statornică alcătuire între dumnealui hatmanul și între tîrgoveți, pentru folosul ce se cuvine a da proprietarului, noi înșine, ca unii ce gustăm plăcerile odihnei și ale înavușirii noastre, pe moșia și tîrgul dumisale, nu am suferit mai mult neodihna cugetului nostru și, prin sfatul nostru deobște, am hotărît și hotărîm următoarele condiții — în folosul proprietarului moșiei — care de astăzi și în veci să se păzească neclintite și neschimbate, nici de dumnealui hatmanul, nici de urmașii dumisale, nici de oricine va fi după vreme stăpînitorul Moineștilor; pe temeiul cărora condiții am rugat și pe Ocîrmuire ca să ni se facă și hrisov domnesc, spre statornicia îndatoririlor, prin care siguripsindu-se driturile, și lipsind îndoiala fieștecăruia, să se îndemne și alți neguțători de pe aiurea a-și muta statornicia și neguțătoria în acest tîrg Moinești — carele ca unul ce se află aproape zastava graniței Transilvaniei — este și de folos negoțului țării Moldovei, slujind ca un antrepo al multor articole de negoț. Condițiile, dar a îndatoririlor de

mai înainte, ce erau vremelnice, rămîind desființate și răsuflete, de astăzi și în veci vor sluji următoarele :

1-*iu.* Fieștecarele tîrgoveț să avem a plăti dumnealui hatmanului cîte șase lei de fieștecare stînjien domnesc de loc, măsurat în lat la fața uliții, a căruia loc lungimea ce merge către dosul dughenilor, ajunge pînă la 35 stînjieni. Acești cîte 6 lei de fieștecare stînjien, al lătului de la fața uliții, să se plătească de noi fără osebirea stărilor sau a binalelor, ci deopotrivă, în tot șirul uliței, de la o rohatcă și pîră la altă rohatcă, înțelegîndu-se că plata aceasta urmează pe locurile de locuință ; cu această osebire că, dacă vreunul din noi nu va plăti bezmănul stînjienilor pînă în trei ani de rînd, să se iei binaua pentru proprietate, spre despăgubire.

Al 2-*lea.* De toată vadra de spirt de orice product, de 12 ocă vadra, ce se va vinde în tîrg cu oca, sau s-ar muta de la o mîină la alta în acest tîrg spre întrebuițare, în vase mari sau și în balerce, pînă la oricare măsură, precum și acel ce s-ar vinde la alți străini de pe afară, cu balercele, pînă și la 20 vedre una, vom plăti cîte 3 lei și 10 parale de vadră, după măsurătura vasului cu cotul, iar pentru rachiul sau horilca ce s-ar ridica din tîrg și s-ar duce aiurea cu polobocul, de la 20 vedre și în sus, sau cu butea întregă, spre vînzare, nu avem să plătim nimica pe acel vas.

Al 3-*lea.* Pentru tot vinul ce vom aduce în tîrg și-l vom întrebuița, ori prin casele noastre, sau îl vom vinde cu oca în tîrg, sau de la o mîină la alta îl vom muta aici în tîrg prin vînzare, măsurîndu-se vasul cu cotul stăpînirii, pe cîtă apă va cuprinde împreună cu drojdiile, socotindu-se vadra de 12 ocă, vom plăti fieștecarele cîte 32 parale de toată vadra.

Al 4-*lea.* Pentru vinul ce ar fi adus în tîrgul acesta și neputîndu-se petrece îl vom scoate din tîrg în buți sau în poloboace, și-l vom duce aiurea spre vînzare, vom plăti cîte 10 parale de toată vadra.

Al 5-*lea.* Pentru vinul ce am vinde la alți străini de pe afară, pînă la 15 vedre, vom plăti pe vadră de 12 ocă iarăși cîte 32 parale, precum se cuprinde la pontul al treilea.

Al 6-*lea.* Pentru fieștecare vită albă mare sau mică, pînă și mînzatul ce se va tăia în tîrg la căsăpie, să aibă a plăti căsapul proprietarului cîte patru lei, cîte un leu de vițelul neîntărcat și cîte 20 parale de fieștecare oaie sau miel.

Al 7-*lea.* Pentru fieștecare vadră de păcură de 15 <ocă> ce ar ieși din tîrg din Moinești afară, să plătim cîte 15 parale, adică cîte 1 para de toată oca, cuprînzîndu-se sub această plată și păcura ce o ar cumpăra tîrgoveții de pe la alte moșii și o ar păstra pe la casele lor în tîrg.

Al 8-*lea.* Acei ce au deschis gropi de păcură, sau vor mai deschide și altele de acum înainte, ori la cîmp, afară de tîrg, sau pe locurile caselor sau a dughenilor cuprinse sub bezînan, vor plăti, sau vor da în natură, din 5 vedre de păcură o vadră proprietarului, fiind acesta un product de negoț și, afară de această cincime, gropașii ce vor deschide groapa de păcură vor da proprietarului o dreaptă parte din cîte părți vor prinde la tovărășia groapei, după cum s-a păzit obiceiul și pînă acum.

Al 9-*lea.* Pentru păcura ce se va vinde în tîrg pe la dugheni cu oca, ce a fost de-a pururea supusă oțcupului proprietății, vor plăti cumpărătorii oțcupului, după cum se vor învoi cu proprietarul.



Al 10-lea. Trei capete de vite albe, fără vițelul sugaci, să fim volnici a ține pe moșia târgului Moineștilor fără plată, iar peste 3 vite ce vom avea mai mult, vom plăti câte 2 lei de toată vita pe vară, asemenea și pentru 3 capre, cine nu va avea vacă, să nu plătească nimic.

Al 11-lea. Acel ce dintre târgoveți ar face velniță pe această moșie, vor plăti ca un bezmăn câte 10 parale de toată vadra de 12 oă spirț.

Al 12-lea. Pentru casele de locuință de la mahala, al căror loc ar cuprinde în lung pînă la 15 stînjeni, iar în lat pînă la 14 stînjeni, vor plăti câte 30 lei pe an bezmăn, fără ca să se întindă mai mult peste îngrăditurile de astăzi; precum și acei ce vor fi avînd cuprins loc mai mult de această sumă de mai înainte, vor plăti după această analoghie.

Al 13-lea. Pe vitele ce se vor aduce de vînzare la iarmaroace și la zile de țîrg, se va lua mortasipie câte 30 parale de fieștecare vită albă, iar de oaie câte 8 parale.

Al 14-lea. Pentru tot carul cu doi boi sau cu doi cai, în care se vor aduce provizii de vînzare la zile de țîrg și iarmaroace, se va lua câte 20 parale de fieștecare jug, havaetul proprietății; peste săptămînă, însă, de la asemenea provizii să nu se ia nimica, dacă s-ar aduce la vînzare, precum nici pe lemnele de foc să nu se ia nici un havaet, nici chiar la zile de țîrg.

Al 15-lea. Pentru o căruță cu 2 cai sau cu un cal, cu marfă băcălie sau pește, ce s-ar aduce de vînzare ori în care zi, să plătească câte 5 lei acel cu marfa, adică străinii, iar nu târgoveții.

Al 16-lea. Pentru o căruță cu 2 cai sau cu un cal, încărcată cu marfă lipțănîe sau brașovenie vor plăti 3 sorocoveți stăpînii mărfii, adică străinii, iar nu târgoveții.

Al 17-lea. Pentru havaetul cîntarului vom plăti proprietarului câte zece parale pe toată suta de oă de povară, de cîntărit.

Al 18-lea. Pentru havaetul cotului vom plăti câte un leu pe tot vasul de la 40 de vedre în sus, și câte 20 parale de tot vasul de la 40 de vedre în jos, iar de o puțină câte zece parale.

Al 19-lea. Contractierul pităriilor să aibă a plăti proprietarului câte două parale de toată oca de pîine coaptă, de vînzare, fără a încărcă aceste 2 parale la vînzarea pîinii în țîrg peste taxa ce va pune Ocîrmuirea pe la alte țîrguri.

Al 20-lea. Contractierul mumgeriilor din acest țîrg să aibă a plăti proprietarului câte 10 parale de toată oca de luminări de său, de vînzare, și câte 1 leu de toată oca de luminări de ceară, fără ca să le încarce la vînzare în țîrg, peste taxa ce va pune Ocîrmuirea pe la alte țîrguri.

Al 21-lea. Cine va prinde loc ca să-și facă casă sau dughiană din nou în Moinești, afară de bezmănul statornicit, câte 6 lei de tot stînjenu pe an, va mai da un havaet câte 1 galben de tot stînjenu în lat, ca o dare odată pentru totdeauna, afară de hotăritul bezmăn.

Al 22-lea. Școlile, feredeu, țintirimul și două locuințe una a rabinului, alta a hahamului evreilor, pe acestea nu se va plăti bezmăn.

Al 23-lea. Pe locul hudițelor din țîrg să nu se plătească bezmănu nicicum.

Al 24-lea. 6 iarmaroace ce sînt statornicite de se fac la Moinești peste an, acestea vor fi împărțite, ca 3 iarmaroace să se adune în mediul de la biserica sf. Gheorghe, și trei iarmaroace la medeanul sf. Necu-

lai, făcându-se vrîstat, iar adunarea zilelor de tîrg să se facă la mijlocul lîrgului.

Acestea fiind condițiile statornicitei îndatoriri din partea noastră, în 24 ponturi, am iscălit în Moinești, anul 1844, luna octombrie în 25 zile.

Ed. G. Nicolăiasa, *Revista istorică*, I (1915), nr. 9—10, p. 173—177.

## 204

*1844 noiembrie 8. — Copia actului de alcătuire între proprietarii moșiei și neguțătorii, la înființarea tîrgului Băcești, ținutul Roman.*

### Act de alcătuire

Anul 1844, noiembrie în opt zile.

Intre jos iscăliții proprietari ai moșiei Băcești, cu neguțitorii jidovi și creștini, s-a încheiat următoarea alcătuire veșnică, pentru înființarea de tîrg pe această moșie :

1. Fiindcă contractul posesiei acestei moșii se împlinește după doi ani și jumătate, adică la 1847 april 23 zile, apoi pentru alișveriușul tîrgului am hotărît, în unire cu neguțitorii, ca pe acești doi ani jumătate, în predmetul băuturii, să se însărcineze obștia cu răspundere către posesor, cîte 320 galbeni blanci pe fieștecare an ; în care sumă de galbeni se supun dijmurile locuitorilor — afară de a lingurarilor domnești — uiumul morii de pe Bîrlad, venitul chivei de suhmane, șase firte iarbă, ratoșul, vinul și rachiul, adică, cîte prin contractul posesorului s-au dat lui Avram orîndarul, și lămurite mai sus. După care, apoi, toți neguțitorii vor fi în dreptate a vinde, fieștecare pentru spiculația sa, tot felul de băutură și alte lucruri, carele pînă acum au fost numai în dreptate orîndarului, ca prin aceasta să se poată și neguțitorii întemeia și înlesni mai bine așezările lor.

2-lea. Ulița acestui tîrg s-a statornicit a se începe cu 12 stînjeni domnești, din jos din colțul dughenilor boierești pe de-amîndouă părțile, unde astăzi s-au pus două pietre hotară, una împotriva alteia, iar cît loc rămîne în jos, are a fi slobod pentru adunare de iarmaroace, ce se obișnuiesc din vechime a se face pe această moșie, la fieștecare a doua duminică, și pentru alte trebuinți ale proprietarilor moșiei.

Dar de la aceste două pietre, și în sus pînă împotriva podului vechi al Stolerului, pe de-amîndouă părțile, pe cît loc este slobod de dughenile boierești, precum și ulița pe drumul Crăeștilor, pe de-amîndouă părțile, pe din jos de poarta ogrăzii caselor boierești cu 15 stînjeni domnești, fieștecare neguțitor creștin sau jidov își va face bina prin știrea proprietarilor moșiei, cu aceasta însă, ca binăua să o facă temelnică, pe linie, acoperită cu draniță sau scînduri și cu ogeagurile scoase afară, plătind bezmăn pe fieștecare an și pentru fieștecare stînjen domnesc ce va cuprinde în fața acestor uliți, cîte 4 sorocoveți, după cursul politic la megieșitele tîrguri, în două cîștiuri, adică : jumătate la

sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie, în afară de lungimea înapoia dughenilor, ce are a fi de 16 stînjeni domnești, pe care n-au să plătească bezmăn.

3-lea. Acei ce vor avea dugheni la uliță, de vor vroi a face casa în mahala, a cărei mărginire urmează de acum a se hotărî de dumnealor proprietarii, li se va da loc în lățime, numai pînă la 10 stînjeni domnești și în lungime de 16 stînjeni domnești, fiind datori a-și face casă numai pentru ședere, temelnice, pe linie și acoperite cu draniță sau cu scînduri, și vor plăti bezmăn pentru fieștecare stîngen domnesc ce va cuprinde fața casei, și pe fieștecare an, cîte doi sorocoveți — jumătate la sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie, înțelegîndu-se că plata bezmănelui are a fi pentru stîngenii ce vor cuprinde fața casei sau și a îngrăditurii, iar pe lungimea de 16 stînjeni, nu au a plăti nimic.

4-lea. Oricare din neguțitori va vroi, după vreme, a-și vinde sau a schimba binaua sa, este dator mai întii a face cunoscut proprietarilor tocmeala adevărată ce a săvîrșit și, vroind a o cumpăra, se vor protimisi; iar nefiindu-le trebuitoare, vor întări zapisul de vînzare sau schimb și acele schimbări sau cumpărări vor intra pe urmă în dreptățile și îndatoririle celui de mai înainte stăpîn al binalei. Și, fiindcă anul bezmănelui se începe totdeauna de la sf. Gheorghe, acel ce va vinde sau va schimba binaua sa, este dator să plătească bezmănel pe întregul an. Asemenea și acel ce va intra în loc, este dator să plătească bezmănel de la începutul anului, ca prin aceasta să se facă îngreuiere la vînzări și schimburi, care nu sînt nicicum folositoare statorniciei tîrgului.

5-lea. Fieștecare neguțitor șezător în dugheana sa, sau cu chirie, este slobod să aducă în tîrg orice fel de marfă, a vinde și a cumpăra în piața tîrgului, ori cu măruntul sau cu toptanul, fără a fi supărat de vreun havaet, nici vînzătorul, nici cumpărătorul. Iar pentru vinul, rachiul și păcura ce vor aduce pentru vînzare, sau pentru trebuința caselor sale, vor plăti oțcup în folosul proprietarilor, cîte un leu de vadra de vin, scăzut la zece una pentru drojdie, un sorocoveț de vadra de rachiuspirt de 12 ocă, și cîte jumătate de sorocoveț de vadra de păcură de 15 ocă; pe care oțcup, sînt datori a-l plăti cînd vor băga de asemenea marfă în tîrg și în moneda curgătoare pe la megieșitele tîrguri, sau în trei vadele, acei ce vor aduce sumă de vin mai mare. Iar carele va îndrăzni a băga pe furiș, va fi înfrînat și marfa se va lua contrabont.

Acest articol va fi lucrător după doi ani și jumătate, adică la împlinirea contractului ce urmează la anul 1847 april 23 zile; sau mai în urmă, pe cît vor vroi dumnealor proprietarii, cînd apoi se va urma după acele hotărîte pentru băuturi de tot felul, ce se vor afla în pivnițele neguțitorilor, prin dugheni și pe la case, precum și pentru acele ce se vor aduce în tîrg.

6-lea. Velnițe, mori de tot soiul, berării și alte de asemenea numite fabrici, sînt oprite oricăruia din neguțitori a face, fiind dreptate numai a proprietarilor sau aceluia pe care dumnealor proprietarii vor vroi să-l învoiască.

7-lea. Acei ce vor vroi să sădească vii, se vor arăta la proprietari și, după învoiala ce vor face, li se va da voie și loc, unde vor sădi vii.

8-lea. Fieștecare neguțitor ce va șede în dugheana sa, sau în dugheană închiriată, va putea pășuna în imașul satului, două vite fără

plată; iar pentru mai multe vite își va năimi îmaș. Asemine și acei care vor avea trebuință de locuri de arat, se vor învoi bănește cu proprietarii, fără a fi supărați cu cerere de zile, sub nume de boieresc.

9-lea. Căsăpiile, pităriile și mumgeriile sînt în folosul proprietarilor și niciunul din tîrgoveți nu are voie a tăia carne, a face lumînări sau a deschide pitărie, fără a se învoi cu proprietarii — sau cu otcupcicul de vor fi date în podrat la acei ce proprietarii îi va cunoaște destoinici ca să îndestuleze tîrgul cu lumînări de său, carne și pîlne, atît creștinească cît și jidovească și să se vîndă după prețul ce se vor vinde la tîrgul Romanului — iar havaetul de la căsăpii, pitării și mumgerii, jumătate va rămîne a proprietarilor și jumătate se va primi de obștea neguțitorilor, prin două fețe de credință, pentru a se întrebuița întru înfrumusețarea tîrgului.

10-lea. Locul trebuincios neguțitorilor jidovi pentru o școală, fere-deu și țintirim, li se va da de proprietari, fără a plăti bezmăn.

11-lea. Pentru ca să lipsească prigonirea la urmarea alișverișului între vînzători și cumpărători, se va numi de proprietari un cantaragiu și un cotar al tîrgului, atît la cîntărit cît și la cotit, precum și la plata havaetului pentru osteneala cîntăritului și a cotitului.

12-lea. Pentru pricinile dintre tîrgoveții de oricare nație sau protecție, va alege obștea, prin știrea și primirea proprietarilor, pe fieștecare an, un neguțitor din fruntași, carele împreună cu starostele de neguțitori și vechilul proprietarilor, vor cerceta pricinile și le vor pune la cale; la întimplare de nemulțămire, vor face arătare proprietarilor spre hotărîre. Iar pricinile legii se vor căuta, ale creștinilor de partea duhovnicească și ale jidovilor de hahamul lor.

13-lea. La întimplare că vreodată vînzîndu-se <moșia> sau schimbindu-se sau trecînd la vreo altă față în proprietate, totuși să se urmeze alcătuirea așezată precum mai sus s-a arătat, fără jignire sau împotrivire cît de puțin, din neam în neam, din copii în copii.

După arătatele mai sus articole de alcătuire, încheindu-se două aseminea, aceasta s-a primit de noi, obștea neguțitorilor tîrgoveți, iar cealaltă, de proprietarii moșiei și ai tîrgului Băcești, ca după cuprinderea acestor acturi de învoire, fieștecare din neguțitori, sau orice fețe, fără osebite de raia sau sudit, să urmeze întocmai și supuindu-se întru toate acele cuprinse, atît iscăliții mai jos, cît și urmașii lor din neam în neam, fără a jigni intrucît de puțin dreptățile proprietății veșnicilor stăpîni asupra moșiei și a tîrgului Băcești.

Aseminea și dumnealor proprietarii, precum și urmașii domniilor sale, din neam în neam, vor fi următori acestor condiții, neclintit.

Ancuța Mihalache agoaia.

Prin lucrarea noastră, s-a încheiat această alcătuire.

Mihalache spatâr, Moise sin Leiba, Avram de la Băcești,  
Ilie de la Băbuș, Iosăp sin Haim Bandel, Lupu sin Leiba.

Intăritura orășeneștii Agii din 1844 dec. 1,  
semnează banul Caranfil

Intăritura Divanului Apelativ al Țării de Sus, din 1844 dec. 2. Semnează, vornicul Sturza, G. Beldiman vornic, Manu, T. Aslan.

Director, Luca căminar  
Șef, Scorpan

Arh. St. Iași, Tr. 1765, op. 2014, dos. 2, f. 902—903, 906.

## 205

*1845 aprilie 2, Iași. — Jalba agăi D. Shina, proprietarul moșiei Vladnic, ținutul Tecuci, prin care cere Visteriei să-i aprobe înființarea unui târgușor cu 6 iarmaroace pe an, la Vladnic.*

Moșia mea, Vladnicu, din ținutul Tecuciului, ocolul Zeletin, avînd hrisov domnesc încă din vremea domnului Mihail Grigoriu Suțu voievod — întărit și de prea înălțatul nostru domn — pentru statornicirea de târgușor și facerea de iarmaroace, în toată duminica și în șase zile însemnate a anului, pentru care la anul 1837 a făcut această cinstită Visterie publicație, spre obștească știință; însă de atunci s-a pregetat statornicirea aceluia târgușor.

Acum, cu cinste mă rog cinstitei Visterii ca să binevoiască a înnoi acele publicarisiri, cu porunci către Isprăvnicia ținutală spre a se striga la zilele de târg, prin deosebitele târguri ale ținuturilor, această înființare, cu însemnarea zilelor de târguri; mai ales acum că, urmînd prin noul așezămînt ca jidovii din țară să se statornicească prin orașe sau târguri, să li se facă cunoscut că la acest târg se vor putea așeza cu cele mai folositoare lor condiții, lăsîndu-se de către proprietarul moșiei, în curgere de trei ani de la așezarea neguțitorilor, slobози de oricare dare; și după acești ani, lăsîndu-li-se toate dările pentru băuturi și alte vinzări, mult mai gios decît prin celelalte târguri împrejurate, și tot odată mă rog să se publicarisească această cuprindere și prin buletinul Ocîrmuirii.

Aga D. Shina

*Secția 3-a, va publicarisi, prin foile publice, cererea dumisale agăi, și folosurile ce hărăzește, făcîndu-se și circularnice.*

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 46.

## 206

*1845 aprilie 6, Iași. — Copia hrisovului nr. 79 prin care Mihail Sturza voievod întărește lui Neculai Suțu învoiala făcută cu neguțătorii din târgul înființat pe moșia sa Pungești, ținutul Vaslui.*

Dumnealui marele vistiernic prin anaforaua supt nr. 1850 aducîndu-ne la știință cererea ce luminarea sa beizade Neculai Suțu a făcut

către Visterie, de a i se întări prin hrisev învoiala ce a săvârșit cu ne-  
gușitorii țirgoveți din țirgul înființat pe moșia Pungești, de la ținutul  
Vaslui și, totodată înfățișându-ni-se în original aceste învoieli, una  
din partea țirgoveților către luminarea sa, adeverită de Isprăvnicie și  
alta din partea luminării sale către țirgoveți, care învoieli se văd amîn-  
două în următoarea cuprindere :

1-iu. Pentru locul ce vor lua fieștecare spre a-și face case sau  
dugheni, au a plăti cîte 8 lei de stînjene de față pe an, avînd și ograda  
potrivit cu dispoziția locului ; stînjeneii de din dos nu sînt supuși plății ;  
iar de va fi locul în dos, la mahala, plata bezmănului va fi pe jumă-  
tate, adică, cîte patru lei de stînjene de față, în cursul pieții.

Al 2-lea. Pentru zidirea binalelor, vor avea înlesniri cu lemne din  
pădure fără plată și vor fi slobozi a-și vinde binalele altora, însă tot  
cu îndatoririle cuprinse în aceste puncturi și numai după ce vor da de  
știre proprietarului, care are drit, de va vroi, a le cumpăra cu prețul  
ce vor da alții.

Al 3-lea. Țirgoveții sînt datori a-și zidi binalele în linie și cu  
chipul ce proprietarul le va arăta, și a le acoperi cu scîndură sau draniță.

Al 4-lea. Țirgoveții sînt slobozi a-și face orice alișverîș pe moșie,  
însă fără a putea vinde nimic pe datorie locuitorilor, și cu următoarele  
condiții pentru cele atingătoare de driturile proprietății.

Al 5-lea. Rachiul și vinul, nu vor putea aduce de aiurea, decît  
sînt îndatori a-l cumpăra de la proprietariul moșiei, cu prețul ce va  
vinde și altora și se va politici pe moșiile de pinprejur, și cu adaos  
peste acel preț de patru lei, în cursul politicit, la vadra de spirt în  
pruba obișnuită, de cinci și trei și de un leu, la vadra de vin și numai  
cînd se va întîmpla a nu avea proprietarul vin sau rachiu, se vor învoi  
țirgoveții ca să aducă de pe afară, cu plata poșlinii mai sus hotărîtă.

Al 6-lea. Romul și vutca se va socoti în rînduiala spirtului supus  
tot la acea plată de poșlină.

Al 7-lea. Păcura ce s-ar aduce în țirg va fi supusă plății de un  
leu la vadră.

Al 8-lea. Pentru luminările de său ce s-ar aduce sau se vor face  
pe loc, vor plăti țirgoveții cîte zece parale de oacă, iar prețul vînzării  
lor se va hotărî cu primirea proprietarului pe fieștecare an.

Al 9-lea. Pităria și cāsăpia se vor da la otcup, de către proprietar,  
cu preț hotărît, potrivit cu același ce s-ar politici și pe la alte țirguri,  
cu aceasta însă ca pităria, de se va lua de jidov otcupic. lucrătorii  
să fie creștini.

Al 10-lea. Vor avea voie țirgoveții a deschide zalhana și a tăia  
vite, plătind proprietarului avaețul obișnuit și pe la alte țirguri, și în-  
voindu-se cu otcupicul cāsăpiei, vor avea voie a vinde cu oca.

Al 11-lea. Locul de școală și de feredeu se va da de către proprietar  
precum se obișnuiește și pe la alte țirguri.

Al 12-lea. Două vite mari și un vițel, de fieștecare casă, vor  
fi slobozi a le pășuna în imaș, iar avînd mai multe vite, se vor învoi  
cu proprietarul.

Al 13-lea. Țirgoveții vor fi următori regulilor ce se vor statornici  
pentru buna rînduială a țirgului, și pentru orice altă trebuință, se vor  
înlesni prin bună învoire cu proprietarul.

Al 14-lea. Pentru toate cele atingătoare de dritul proprietății, adică rachiu, vin, păcură, luminări, pîine și carne, nu vor fi slobozi a vinde alții, decît numai acei ce vor fi statorniciți sau se vor statornici în tîrg cu a lor binale sau cu chirii, spre a nu se jigni driturile proprietății.

Al 15-lea. Asemenea vor fi opriți neguțitorii străini — care nu vor fi așezați cu binava lor în tîrg sau cu chirie — de a veni în zilele de iarmaroc și a vinde marfă de liptcânie; aceasta însă nu se atinge nici de coropcari, cerclari ce vin cu cutiile lor pe spate, nici de locuitorii săteni ce vin cu obișnuitele lor obiecturi de vînzare și care vor fi slobozi la a lor alișverîș.

Al 16-lea. De se va prinde cineva aducînd pe furiș și fără plata avetului statornicit, din obiecturile mai sus arătate, acest obiect se va lua de controbont în folosul proprietății și, totodată, să se străfuiască vinovatul bănește, cu prețul aceluși obiect, care va fi în folosul prin-zătorului.

Domnia noastră, prin acest al nostru domnesc hrisov, întărim spre veșnică urmare, păzirea întocmai a mai sus arătatei alcătuirii, atît întru îndatorirea ce se atinge din partea proprietății către tîrgoveți, cît și din partea acestora către propieta, fără cea mai mică strămutare.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge cîrmuitorii țării aceștea, poftim nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de obștească priință, ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al 11-lea a domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 41—42.

## 207

*1845 aprilie 23. — „Copia actului de alcătuire dintre postelnicul Iancu Iamandi, cu obștea tîrgșorului Bîra“.*

Intre jos iscăliții, cu dumnealui proprietariul moșiei Bîra, aga Ioan Eamandi, s-a încheiat următoarea alcătuire veșnică pentru înființarea de tîrg pe această moșie.

1. Ulițele acestui tîrg s-au statornicit a se face în medeanul de la deal, în apropiere de via boierească, pe unde ne-au și măsurat loc de a ne face dughene, potrivit cu mărimea ulițelor ce ar voi să înființeze și după cîte dughene ar găsi de cuviință a se face, lăsîndu-se și medeanurile ce ar socoti trebuitoare pentru tîrg.

2. Fieștecare creștin sau iudov ce va vroi a-și face bina, este slobod a zidi, însă prin știrea și vroința dumisale proprietarului; cu aceasta însă, ca binava să se facă temelnică, pe lemne, acoperită cu draniță sau scînduri și cu ogeagurile scoase afară, plătim bezmăn pe fieștecare an, și pentru fieștecare stîngen domnesc ce va cuprinde în fața acestor uliți, cîte zece lei în două cîștiuri, adică jumătate la sf. Gheor-

ghe și jumătate la sf. Dimitrie, fără lungimea înapoi a dughenilor, ce are a fi de 11 stînjeni domnești, pe care nu vom plăti bezmăn.

3. Oricare va vroi după vreme a-și vinde sau a-și schimba dugheana sa, este dator mai întii a face cunoscut dumisale proprietarului tocmala adevărată ce a săvîrșit și vrînd dumnealui a o cumpara, se va protimisi; iar nefiindu-i trebuitoare, se vor întări zapisele de vînzare sau schimb, și acei schimbători, sau cumpărători, vor intra pe urmă în dreptățile și îndatoririle a celui de mai înainte stăpîn al binalii; și fiindcă anul bezmănuului se începe întotdeauna de la sf. Gheorghe, acel ce va vinde sau va schimba binaua sa, este dator să plătească bezmănuul pe întregul an; asemenea și acel ce va intra în loc este dator să plătească bezmănuul de la începutul anului, ca prin aceasta să se facă îngrijire la vînzări și schimburi care nu sînt folositoare statornicirii tîrgului.

4. Fieștecare șezător în dugheana sa, sau cu chirie, este slobod să aducă în tîrg ori ce fel de marfă, a vinde și a cumpăra în piața tîrgului, ori cu amăruntul sau cu toptanul, fără a fi supărat de vreun havaet, nici vînzătorul nici cumpărătorul; iar pentru vin, rachiu și păcură, ce vor aduce pentru vînzare, sau pentru trebuința caselor sale, vor plăti otcup în folosul proprietății cîte un leu de vadra de vin, scăzînd la zece una pentru drojdie, doi lei pentru vadra de rachiu—spirt de 12 ocă, și cîte 15 parale pentru vadra de păcură de 15 ocă. Pe care otcup sînt datori a-l plăti, cînd vor aduce de asemenea marfă în tîrg, și moneda <va fi aceea> curgătoare pe la megieșitele tîrguri. Iar carele va îndrăzni a aduce pe furis, va fi înfrînat și marfa se va lua contra-bond. Și aceia ce din neșuțitori ar vroi să specularisească cu alte soiuri de mărfuri, precum de pildă cu băcălie, bogaserie, liptcănie și altele, vor fi datori a plăti în folosul proprietății, către bezmănuul hotărit, și zeciuala pe cît va călca chiriea dughenelor unor asemenea speculații.

5. Velnițe, mori de tot soiul, berării și alte de asemenea, numite fabrici, rămîn în dispoziția proprietății.

6. Fiecare ce va șede în dugheana sa, sau închiriată, va putea pășuna în imășul sătenilor două vite fără plată, iar nu mai mult.

7. Cășăpiile, pităriile și mumgeriile rămîn în folosul dispoziției proprietății.

8. Pentru a lipsi prigonirea la urmarea alișverișului între vînzători și cumpărători, se va numi, de către dumnealui proprietariul, un cantaragiu și un cotari ai tîrgului, atît la cîntărit și la cotărit, și pentru plata acestui irat.

9. Pentru a se păzi buna liniște între tîrgoveții de ori care nație sau protecție, va alege obștia, prin știrea și primirea dumisale proprietariului, pe fieștecare an, un neșuțitor fruntaș, carele împreună cu stărostele de neșuțitori și vechilul proprietății, cercetînd pricinile ce s-ar isca, le vor și pune la cale, iar la întîmplare de nemulțămire vor arăta dumisale proprietarului spre hotărîre; pricinele însă acele atingătoare de religie, rămîn a se căuta ei către căpetenia competentă.

10. La întîmplarea cînd vreodată s-ar vinde sau schimba ori a trece la vreo altă față proprietăoa, urmarea alcătuirii se va păzi neștrămutat, precum se rostește mai sus, fără jignirea sau împrotivirea cît de puțin, din neam în neam și din copii în copii.



11. Pentru școală, un feredeu și un țințirim, se va lăsa de cătră dumnealui proprietarul locuri în folosul nației evreești, însămnându-se aceasta de către dumnealui, atît a lor mărire, precum și unde ar găsi de cuviință, fără vreo plată.

După cuprinderea, dar, a articolelor de mai sus, încheindu-se două asemenea spre urmarea întocmai pentru veșnicie, fără osăbire de raia sau sudit, acesta s-au dat la mîna dumisalei proprietariului, supt a noastre iscălituri, iar altul, din partea dumisale, îl vom primi noi; amîndouă, spre mai bun temei, întărite pe formă de judecătoria ținutală, după osăbit înscris cerere ce am făcut.

Urmează iscăliturile evreilor tîrgoveți, cuprinși în întăritura Judecătoriei de mai jos.

*1845 iunie 20.* Tribunalul judecătoriei ținutului Roman.

Pentru că actul de față este sub adevăratele iscălituri ale lui Nahman sin Marcu, Ițic sin Marcu, Marcu sin Haim, Leib sin Lazăr, Pascal sin Leiba, Ghidale sin Moisa, Ilie sin Istrail, Herșcu sin Izdrail, Ițic sin Calman și Mendel sin Leizăr, potrivit cererii ce prin jalbă au făcut, se încredințează cu iscăliturile mădulărilor presudsfiitoare și punerea pecetii Tribunalului.

C. Paladi, spătar.

Costachi, paharnic.

Indeplinitorul îndatoririlor directorului Departamentului,

D. Leca

Pentru întocmai cu originalul,

V. Ștefănescu

Arh. St. Buc., Ministerul de interne-Moldova, dos. 234/1859, f. 6 și 15.

## 208

*1845 aprilie 30. — Raportul nr. 3437, adresat de Isprăvnicia Fălciu către Vistierie, cerînd a i se comunica dacă localitatea Docolina este socolită ca tîrgușor.*

Intre celelalte sate din cuprinsul acestui ținut, ce poartă numirea de tîrgușoare, precum: Urdești, Hoceni și Răducăneni, se găsește și Docolina, pentru care, cerîndu-se dezlegare la Departamentul Dinlăuntru, dacă se poate cunoaște între tîrguri, asupra acestei împrejurări s-a primit răspuns, prin porunca sub nr. 13.775, în cuprindere că tîrguri se socot numai acele statornicite prin acturile Ocîrmuirii, și își au și urmarea lor.

După care, făcîndu-se cerere posesorului moșiei Docolina — dumnealui vornicului Dimitrie Mavrocordat — a înfățișo asemenea acte (așa precum, în pomenitul tîrgușor, s-au statornicit mulți din jidovii ce s-au depărtat de prin orînze), prin răspunzătorul său adres face cunoscut că asemenea acte s-ar fi păstrînd de către proprietarul tîrgului.

Apoi, fiindcă proprietarul — dumnealui căminarul Spiridon Andrei Pavlu — nu se găsește în acest Prințipat, ci dus în Basarabia, Isprăvnicia cere a avea dezlegare dacă este cunoscut între târgușoare cu privileghiu, și Docolina.

Implinitor

Costache Ioan, paharnic

Sameș, indescifrabil  
Stolnacialnic, Focșa

*Secția 3-a.* Făcînd sprafca, va răspunde Isprăvniciei.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 90.

## 209

*1845 mai 11. — Copia așezămîntului incheiat între logofătul Costache Sturza proprietarul moșiei Rădăuți, ținutul Dorohoi și neguțătorii evrei, pentru „propinația” tîrgului.*

Anul 1845, luna mai, 11 zile.

Jos iscăliții, Vigder Moizăs, Leizăr Strulovici, Moisë Argintaru, Moisë Ber Vaisman, Iosăp Moităș, Ițic Lupovici, împuterniciți din partea a mai mulți neguțitori evrei, și care se arată anume prin vechilimeaua ce ne-au dat la 20 aprilie anul curgător, atingătoare spre a stării și a săvîrși așezarea lor în tîrgul moșiei Rădăuți — propieta a dumisale marelui logofăt și cavaler, Costache Sturza — aflătoare în ținutul Dorohojului, stînd în alcătuire cu dumnealui boierul, pentru cele despre propinația tîrgului, așezămîntul întru aceasta, s-a statornicit în chipul următor și pe vreme de 30 ani.

1-iu. Locul ce se va da pentru înființare de binale, la ulițile ce de către înadins inginer se va însemna, să se măsoare cu stînjenu domnesc, avînd a plăti bezmăn pe fieștecare an cîte 40 creițari argint de stîjnen, la fața uliții, în orice monedă. Iar lungimea locului ce fieștecare familie va prinde, va fi de 24 stîjnjeni, socotindu-se din fața uliții și pîră la fundul locului, în deopotrivă linie.

2-lea. Pentru înființarea unei case la mahala, se dă zece prăjini loc, iar plata bezmănelui va fi doi fiorini argint pe an, de fieștecare casă.

3-lea. De toată vadră de rachiou-spirit sau șum, fără deosebire, ce se va consumarisi în tîrg, plata se mărginește în 40 creițari argint de vadră, iar de toată vadră de spirit sau șum, ce va ieși din tîrg, cîte patru creițari argint.

4-lea. Se va plăti de toată vadră de vin ce va intra în tîrg, cîte 6 creițari argint; iar pentru acel ce ar ieși din tîrg, cîte 60 creițari argint, de fieștecare vadră.

5-lea. Păcura ce va intra în tîrg, cîte șase creițari argint de vadră, și care va ieși peste hotar, cîte trei creițari argint.

6-lea. Pentru toată oca de luminări se va plăti cîte un creițar și un sfert argint.

7-lea. De toată oaia sau mielul ce se va tăia în tîrg, cîte doi creițari argint.

8-lea. De toată vita mare ce se va tăia, cîte zece creițari argint.

9-lea. De tot mascurul ce se va tăia, cîte cinci creițari argint.

10-lea. Pentru fieștecare cuptor de pitărie, se va plăti cîte doi galbeni pe an.

11-lea. Cantariatica tîrgului, din băcălie, precum și din lînă, bum-bac, ceară, aramă, alamă, plumb, de toată suta de ocă cîte 3 și  $\frac{1}{2}$  creițari argint ; iar marfa mai groasă, de toată suta de ocă cîte 1 și  $\frac{3}{4}$  creițari argint.

12-lea. Acel ce va veni la zilele de tîrg sau iarmaroace cu vite de vînzare sau cu orice, este slobod ; iar acei ce vor veni cu marfă — mărunțuri — pentru vremelnică vînzare și pe vremea iarmarocului numai, vor plăti cîte patru creițari argint.

13-lea. De fieștecare car cu marfă ce ar veni de peste hotar, precum și acei care ar trece, se va plăti cîte patru creițari argint.

14-lea. Vătăjia de harabagii, din zece unul să se ia.

15-lea. Pentru vînzarea vreunui acaret de veci, se va plăti trei proțenturi la sută.

16-lea. Pentru fieștecare caldare de velniță de rachiu și bere, osebit de plata vădrăritului, de mai sus, să se ia cîte 5 galbeni pe an.

17-lea. Fieștecare liptcan de marfă subțire, de la valoarea de 5000 lei în sus, este dator a plăti cîte doi galbeni pe an : iar acei ce ar face vînzare cu hurta, de asemenea marfă și de la arătutul preț în sus, cîte cinci galbeni.

18-lea. Pentru școlile ce se vor înființa, precum spital, feredee și morminturi, să nu se plătească nici un soi de bezmăn.

19-lea. Zilele de tîrg se hotărăsc în fieștecare săptămînă, marția, iar iarmaroacele de peste an, au a fi : cel întii la ziua sf. marelui Vasile (ghenar 1) ; al 2-lea la ziua de 40 de sfinți (mart 9) ; al 3-lea la ziua sf. Cruci (septembrie 14) și al 4-lea la ziua sf. ierarh Neculai (decembrie 6).

20-lea. Posesorul care va fi pe moșia Rădăuți, este în toată vremea supus la prețurile băuturii ce se așează în tîrgul Rădăuți, nefiind volnic, sub nici un cuvînt, a scădea prețul a niciunui fel de băutură, de pe la orînzile ce ar avea pe moșie.

21-lea. Imașul ce se dă în folosul tîrgoveților, se hotărăște cîte 30 prăjini de fieștecare familie.

Sub aceste condiții săvîrșindu-se alcătuirea proprinației tîrgului Rădăuți pe vremea mai sus arătată, se va păzi urmarea întocmai și nestrămutată. Și despre care făcîndu-se două asemenea, aceasta, sub a noastre iscălituri, precum și împuternicirea ce avem de la ceilalți împreună tîrgoveți, o am încredințat dumisale boierului logofăt Costache Sturza, primind și noi asemenea, de la dumnealui boier.

În ființa mea au venit dumnealui Moisa Ber Vaisman, Ioasăb Leib, Moizăs Ițic sin Lupu, Vigder Moizăs, Leizăr Strulovici, Moisa sin Ioasăb Leib, de-au zis că sînt adevărate iscălituri ale lor și de a lor

mulțumire, s-au iscălit asupra puncturilor de mai sus arătate, și că cece s-a scris mai sus, de a lor bună voie, s-a scris. Și pentru încredințarea și tăria aceasta, am iscălit numele meu.

Aron Moise Tarbeș <sup>1)</sup>, pravilaș de Iași.

Urmează întăritura Orășeneștii Agii și a Divanului de Apelație, ambele din 1845 mai 14.

Arh. St. Iași, Tr. 1765, op. 2014, dos. 174, f. 68—70.

## 210

*1845 mai 12, Iași. — Copia hrisovului nr. 124 dat de Mihail Sturza voievod maiorului Iordache Voinescu, întărindu-i învoiala făcută cu neguțătorii din târgul Plopana, înființat pe moșia sa din ținutul Tutova.*

Prin jalba ce a dat domniei noastre dumnealui maiorul Iordache Voinescu, a făcut cerere de a i se întări prin hrisov, învoiala ce a săvârșit cu neguțătorii târgoveți din târgul înființat pe moșia dumisale Plopana, de la ținutul Tutovei și, totodată, înfățișându-ni-se în original acea învoială din partea târgoveților către dumnealui, care învoială se vede în următoarea cuprindere :

1-iu. La locul unde dumnealui proprietarul va vroi a însemna cu rohatce, la un capăt și la altul, o întindere din locul trebuincios pentru înființarea dughenilor sau a caselor târgoveților, ce se vor îndatori a se statornici ca să spicularisească sau să întrebuinteze meșteșugurile ce vor avea.

2-lea. După planul ce li se va da pentru lățimea ulițelor, fieștecarele — cine va voi dintre ei a-și face casă sau dugheană — este dator a-și răsădi și câte doi pui <de> copaci, dinaintea fieștecăreia dugheni, și să nu iasă nici cu un parmac din linia dreaptă a uliții, încît să se poată vedea drept de la o rohatcă la alta, păzindu-se linia păreților de către uliță, foarte dreaptă.

3-lea. Nici o dugheană sau casă de amîndouă părțile, să nu fie acoperită cu stuh, paie sau fin, ci numai cu scînduri sau șindilă. să aibă oegaguri scoase afară, de cărămidă.

4-lea. Din locul aceștii ulițe este pozvolit, cine cît va vroi a lua pentru facere de binale, dugheni sau case iar din dos nu sînt pozvoliti să aibă mai lung locul, decît dela 15 stînji pînă la 25, cu binale cu tot, pentru ca să nu se împiedice facerea și unei al doilea ulițe, dacă va cere trebuința.

Deci, pentru fieștecare stîngen domnesc de la fața uliții, vor plăti cîte șase lei pe fieștecare an și anume la sf. Gheorghe și va lua țidulă, înțelegîndu-se că cine dintre ei va rămîne rămășiță trei ani de rînd. și nu va plăti bezmănul locului, i se va vinde binaua ; neavînd altă stare sau

<sup>1)</sup> Corect : Taubes — numele unui rabin.

negăsind muștereu, se va lua în socoteala proprietății prin o singură prețaluire numai a materialului binalei.

5-lea. Așa precum la pontul al 4-lea din aceasta se cuprinde că bezmănul să-l plătească de la începerea binalelor, însă dumnealui proprietarul, după mijlocirea obștei, le-a dăruit bezmănul pe trei ani, începători de la facerea invoielii și pînă la împlinirea lor, cînd apoi vor urma cu plata bezmănului, potrivit citatului pont al 4-lea.

6-lea. La fieștecare una sută stînjeni, să se lase uliță în curmeziș, lată de șase stînjeni, care aceea nu va avea plată; se înțelege că și această uliță să-și păzească linia dreaptă și forma unui șadril<sup>1)</sup>.

7-lea. Pe lîngă locul ce li se dă supt plată de șase lei stînjenu, li se dă dreptate a paște cîte o vită în imașul satului, ce este în pădure, care va sluji în loc de toloacă, fără nici o plată, însă imașul va fi tot grămadă la un loc.

8-lea. Fieștecăruia tîrgoveț dintre ei, îi va fi slobod a vinde vin și rachiul în tîrg, și orișice altă marfă ar vra să ție pe la dughenile lor, și fiindcă prin această slobozenie proprietarul pierde folosul ce ar avea el din monopolul rachiului, a vinului, a berei și alte mărfi, să fie datori a plăti de toată vadra de rachiul-spirt cîte trei lei; de vadra de vin, 30 parale, socotită pe cot de 12 ocă; vadra de bere, 20 parale; vadra de păcură, socotită de 15 ocă pe cîntar, 1 leu. Inșă acestea vor plăti pe atîta, pe cîtă băutură vor băga prin rohatce în tîrg.

Care această dreptate va fi slobodă a se vinde de către proprietate către orișicine, cu adăogire că dumnealui proprietarul, privind la neînlesnirea ce întîmpină ei acum, deodată, cu facerea binalelor, a binevoit a le dăru, de la această alcătuire înainte și pînă la împlinirea de trei ani, cîte un leu de la vadra de spirt, zece parale de la vadra de vin, zece parale de la vadra de păcură și cinci parale de la vadra de bere; iar după împlinirea acestor trei ani <vor> plăti după alcătuirea de mai sus.

9-lea. Pităriile, căsăpiile, mumgeriile vor rămîne în folosul proprietarului, nefiind slobози nimeni dintre dînșii a scoate pîine, a vinde luminări și carne, fără numai invoitul de proprietate; cu adăogire că prețul iraturilor mai sus cuprinse, au a fi precum se va politici pe la tîrgurile megieșite, îndatorindu-se proprietarul a avea de-a pururea aceste toate cu îndestulare pentru obște. Și, totodată, a ține la pitărie și căsăpie cîte un iudov spre încredințarea obștei nației evreești, de curățenia ce se păstrează; însă la posturi, dacă va cere trebuința pentru nația evreească, de carne, să fie datoare proprietatea a le tăia și a le da. Inșă și ei să fie datori a plăti îndoit prețul la ocă.

10-lea. De toată vita albă cu coarne, sau cai, oi, capre, mascuri, sau alte vite ce se vor vinde în tîrg, la zile de tîrg sau iarmaroace, proprietatea se va folosi de la vînzători, cu 10 parale pe vita mare, cornorată și cai, 5 parale pe mînzat sau străjnic, 5 parale pe oaie, 3 parale pe miei; în asemenea preț vor merge și toate celelalte dobitoace, după mărimea lor.

11-lea. Pentru havaetul cîntarului, a cotitului, vor plăti toți acei ce vor cîntări, cîte patru parale pe suta de ocă de cîntărit, și cîte un leu

<sup>1)</sup> Corect, cadril.

de cotit pe vasul de vin de la 40 de vedre și în sus, iar pe cel de la 40 de vedre în jos, câte 20 parale, și puținile de cotit câte cinci parale.

Al 12-lea. Nimeni, afară de neguțitorii localnici, nu va fi slobod a vinde în târg orișice marfă pe la dughenile lor, decît numai la iarmaroacele cele mari, vor fi slobodzi toți neguțitorii, ori și de unde s-ar aduna, să vîndă de tot felul de marfă; aceasta însă nu se va păzi de către proprieta, dacă ei, neguțitorii așezați, n-ar avea în dughenile lor tot felul de marfă trebuincioasă pentru îndestularea cumpărătorilor.

Al 13-lea. Dumnealui proprietarul, luînd în privire nevoia ce au ei pentru școală, spital și feredeu, le dă 40 de stînjeni pentru toate acestea, în dosul tîrgușorului, și osebit pentru mormînturi 120 prăjini, unde va vroi proprietarul; însă pentru îngrăditura mormînturilor, facerea școlii, a feredelui și toată facerea celorlalte binale, le-a dăruit tot materialul trebuincios, lemn din pădure și piatră în pămînt.

14-lea. Dacă ei, neguțitorii, se vor statornici luînd loc cu bezmăn și nu vor începe pînă în trei săptămîni binale să facă, sau să scoată lemn, apoi locul acelu neguțitor i se va lua de către proprietar și se va da altui neguțitor.

Domnia noastră, prin acest al nostru domnesc hrisov, întărim spre veșnică urmare, păzirea întocmai mai sus arătatei alcătuirii, atît întru îndatorirea ce se atinge din partea proprietății, către tîrgoveți, cît și din partea acestora către proprieta, fără cea mai mică strămutare.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim, nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eși, în anul 11-lea, al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 67—70.

În pachetul cu documente nr. 415/209 se află ciorna așezării neguțitorilor „intemeietori” ai tîrgului Plopana, ținutul Tutovei, cu proprietarul moșii, maiorul Iordache Voinescu. Hrisovul de față cuprinde cele 15 articole ale așezării cu deoseblrea că la art. 14 nu se mai precizează că „lemnul pentru școală și feredeu se va vînde” dacă aceste clădiri nu se vor face la timp.

## 211

*1845 mai 21. — Așezarea făcută între Alecu Bălș, stăpînul moșiei Poeni, din ținutul Iași, și un număr de 29 neguțitori evrei, pentru întemeierea unui tîrgușor pe numita moșie,*

### Așezare

După alcătuirea săvîrșită prin bună primire și împăcare între jos iscălitul cu neguțitorii jidovi, în număr de 29 gospodari, pentru înființarea tîrgușorului de la moșia mea Poenile, din ținutul Eși, ce prin luminat hrisov din 1837 este hărăzit a se face cu 12 adunări de iarmaroace peste an, și zi de târg pe fieștecare săptămîină duminica, s-au statornicit următoarele condiții:

1-*iu*. Pe vreme de doi ani de zile, socotiți de la septembrie viitor, să nu aibă a plăti numiții neguțitori nici bezmăn, nici oțcupul rachiului și al păcurei, în care curgere de vreme li se mai dă în al lor folos și cotăriea, fără vreo plată.

2-*lea*. Pentru vin, însă, ce iarăși li se dă dreptul de a vinde de acum, întâi se vor îngriji a se aduna și a se statornici cu așezări de dugheni, ale lor, pînă la numărul de 60 gospodari ; să aibă a plăti oțcup de pe loc în curgere de 10 ani, cîte 2 lei pe tot anul, dar mai înainte de a se aduna zisul număr, vor fi cu totul oprîți de la vînzarea lui, înțelegîndu-se, însfirșit, că acei 60 gospodari trebuie să-și facă fieștecare dughiana sa.

3-*lea*. De la acei 2 ani înainte vor plăti bezmăn pe fieștecare an fără strămutare, cîte una carboavă pe stînjenu de pămînt la față, și oțcup în curgere de 10 ani cîte 3 lei pe vadra de rachi și 3 lei pe vadra de păcură pe tot anul ; iar de la 10 ani înainte, vor urma a plăti oțcupul cu adaos, adică, cîte jumătate carboavă de vadră de vin și 2 sorocoveți de vadra de păcură, pe fieștecare an.

4-*lea*. Căsăpia însă va rămîne pentru totdeauna în socoteala proprietății ; precum și din vînzarea fînului cu oca, nu mai puțin și a orzului și a ovăzului cu oca, sau măcar cu dimirlia, iarăși se oprește cu totul, rămînînd acestea numai în dreptatea ratoșului ; iar vînzarea cu merța a ovăzului și a orzului, le va fi pentru totdeauna neoprită, precum nici vînzarea de pește, tutun, sare și luminări de său sau de ceară, ce vor aduce, făcute de la alte locuri, iarăși nu vor fi oprîți.

5-*lea*. Pentru oareșcare a lor îngăduiri, la facerea dughenilor — ce fieștecare prin închezăsluire unul pentru altul, se îndatorește a face negreșit pîră într-un an, în număr de 29, cu a lor cheltuială, pe locul de la vale de ratoș, după ce însă mai întâi se vor învoi cu locuitorii ce au case pe același loc — li se va da din lemnul trebuincios din pădure, de pe moșia mea, și anume : pari, nuiele, căpriori și podeală de plop, răchită și fag.

6-*lea*. Lungimea locurilor la dosul dughenilor are a li se da cîte de 15 stîjnjeni ; osebit li se dă încă și locuri de o școală, de un țintirim și de un feredeu, fără vreo plată de bezmăn.

Cu aceste condiții dar, făcîndu-se două înscrișuri de așezare, acesta iscălit de mine li s-a dat lor, iar acesta iscălit de dînșii mi s-a dat mie.

### Iscălit Alecu Balș

Ed. E. Schwarzfeld, *Din istoria evreilor...* p. 115—116.

## 212

*1845 iunie 25, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 172 prin care Mihail Sturza voievod întărește învoiala dintre logofătul Alecu Mavrocordat cu neguțitorii ce se așează la tîrgul Frumușica, de pe moșia Storești, ținutul Botoșani.*

Prin jaloba ce a dat domniei noastre, dumnealui logofătul Alecu Mavrocordat, a făcut cerere de a i se întări prin hrisov învoiala ce a

săvârșit la 8 octombrie anul 1844, cu neguțitorii țirgoveți jidovi, din țirgul Frumușica, de pe moșia dumisale Storeștii, ținutul Botoșani; și, totodată, înfățișându-ni-se în original acea învoială din partea țirgoveților către dumnealui, care învoială se vede în următoarea cuprindere:

1-*iu*. Dumnealui proprietarul să le dea loc pentru o școală, un feredeu și un țintirim, pentru care să nu plătească ei nici un ban bezmăn; nu mai puțin le va da și lemne fără plată pentru facerea acestora.

2-*lea*. Pentru locurile ce vor cuprinde cu facerea dughenilor în țirg, se va mărgini plata așa: doi lei stinjenul pe an, bezmăn, fața numai, iar lungul din păretele casei 14 stinjeni pentru ogradă, fără a da vreun ban pentru lung.

3-*lea*. Pentru tot rachiul ce vor vinde ei pe la dugheni, vor plăti doi lei vadra spirt, 60 parale vadra șum, un leu vadra vin și 15 parale vadra de păcură.

4-*lea*. Căsăpia țirgului este a proprietății și ei, voind a o ține, se vor învoi cu proprietarul; însă și pentru nația lor vor avea un trunchi, numai plătind în folosul proprietarului, pentru acel trunchi, așa: un leu de bou, 30 parale vaca, 20 parale de gonitor și mînzat, 15 parale de vițel, 6 parale de oaie și berbecu și 2 parale de miel ca, cu aceasta, să se îndemneze plata tacsiei și cîte alte trunchiuri rămîn în folosul proprietarului.

5-*lea*. Mumgeria și țăităria sînt venituri ale dumisale proprietarului și acestea, dumnealui, le va vinde aceluia ce ar voi a le ține, potrivit cu prețul Hirlăului.

6-*lea*. Pentru cîntărit, care va fi în folosul proprietarului va plăti cîte 8 parale suta orice marfă vor cîntări.

7-*lea*. Mortasipia de vite, cînd se vor vinde în țirg, vor plăti 8 parale vita mare și 4 vita mică.

8-*lea*. Fieștecare din ei este slobod a vinde fîn și orz pe la dugheni, fără nici o plată către propieta.

9-*lea*. Ei nu vor fi slobози a vinde sare pe uliță, ci numai prin dugheni, și nici străinii; iar neguțitorii ce se vor statornici, sînt slobози a vinde sare și în dugheni și în piață și orice alta.

10-*lea*. Pentru varaticul a două vaci și un cal din fieștecare din ei li se va da imașul trebuitor.

11-*lea*. Dovedindu-se urmarea vreunuia din ei, că a adus vin, rachiu și alte produse în țirg, fără a plăti prețul cuviincios după scrisa mai sus așezare, acel product tot se va lua controbont, fără a le rămîne cuvînt de îndreptare pentru așa făptuitor.

12-*lea*. Spre depărtarea a tot felul de uneltiri păgubitoare proprietății, sînt ei datori, toată marfa ori de ce fel ar fi, să nu o vîre în țirg pe aiurea, decît prin rohatcile ce au a se înființa, spre a fi supuse cuviincioasei revizii.

13-*lea*. Ei sînt datori, neapărat, ca spre înființarea țirgului mai în grabă, de la primăvara viitoare, adică de la 1-*iu* april 1845, să se apuce a face dugheni, după stările lor, silindu-se în tot chipul a nu prelungi, căci pe temeiul alcătuirii de mai sus săvârșite cu dumnealui proprietarul, s-a desființat contractul ce era închiet pentru țirgul Frumușica, și prelungirea îi va supune răspunderii.



14-lea. Iniințarea dughenilor, sint ei datori a o urma întocmai cu linia ce va însemna rînduital din partea dumisale proprietarului.

15-lea. Spre paza de foc sint ei datori să aibă pe la binalele lor cîte o cadă plină cu apă, o cange și o cofă, prin care să se poată stăvili o așa nenorocită întimplare.

16-lea. Să fie dator proprietarul ca, după ce se vor înstatornici cel puțin 80 familii, a le scoate hrisov, ca să le siguripsească statornicie aceștii alcătuirii întru toată viitorimea.

17-lea. Fieștecăriuia din ei, le va da dumnealui, proprietarul cîte un document la mîină, pentru locul ce vor cuprinde și pe carele își vor face așezările.

18-lea. Asemenea și boingeria și tăbăcăria, rămîn slobode în folosul lor, fără nici o dare către dumnealui proprietarul.

Totodată, potrivit cu cererea dumisale logofătului, încuviințăm ca, comisarul de care este trebuință a fi, <și în> acest tîrgușor, să fie ales de către dumnealui, după pronomiile vechi ce are, și întărit de către Cîrmuire.

Domnia noastră, prin acest al nostru domnesc hrisov, întărim spre veșnică urmare păzirea întocmai a mai sus însemnatei alcătuirii, atît întru îndatorirea ce se atinge din partea proprietății, către tîrgoveți, cît și din partea acestora către propieta, fără cea mai mică strămutare. Iar pe cei din urma noastră, luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de opștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eși, în anul al 11-lea al domniei noastre în Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 126—127.

La fila 125 același dosar, se găsește copia actului de învoială din 8 octombrie 1844, făcut între logofătul A. Mavrocordat și neguțitorii care doreau să se așeze în noul tîrg iniințat, Frumușica.

## 213

*1845 iulie 9, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 181, dat de Mihail Sturza voievod, prin care se întărește învoiala încheiată între Lăscarache Roset proprietarul tîrgului Orășa, numit și Valea Rea, ținutul Bacău, și neguțătorii ce se așează acolo.*

Prin jaloaba ce a dat domniei noastre, dumnealui Lascarachi Roset a făcut cerere de a se întări prin hrisov învoiala ce a săvîrșit cu un număr de neguțitori jidovi, care s-au adunat acum în tîrgușorul iniințat pe moșia dumisale Orășa, numită acum Valea Ră, de la ținutul Bacău, și, totodată înfăoșîndu-se în original acea învoială din partea neguțitorilor către dumnealui, care învoială se vede în următoarea cuprindere :

1-*iu*. Dumnealui proprietarul este dator a da neguțătorilor lemnul trebuincios din orice soi s-ar găsi pe moșia dumisale (afară numai de

lemnul de stejar), pentru facerea dughenilor, a grajdului și a ogrăzilor împrejur; iară dacă neguțitorilor le-ar trebui lemn de stejar la facerea acestor dugheni, atunci ei să fie datori a se învoi cu dumnealui proprietarul pentru acel lemn, însă această învoială făcută va fi numai pentru neguțitorii acei iscăliți în ea, iar pentru acei străini, ce s-ar mai aduna și ar vroi să-și facă dugheni, rămîne a se învoi cu proprietarul precum ar putea.

2-lea. Sînt datori neguțitorii a plăti pe tot anul cîte patru lei de stînjene față la uliță, pe suma stînjenilor ce vor avea cuprinși cu bina și ogradă, măsurată cu stînjenele domnesc iar locul dughenilor, grajdului și a ogrăzii, să fie de 25 stînjene domnești lungul, dacă va fi loc de unde să se dea; iar nefiind loc de unde să se dea întocmai de 25 stînjene, atunci vor primi și mai puțin loc, fără a se scădea din suma banilor ce este însemnată, cîte patru lei de stînjene, ci să fie datori a plăti tot cîte patru lei față locului la uliță, iar pentru poartă în mărime numai de doi stînjene, să aibă a plăti cîte un sorocoveț pe stînjene, acei care n-ar avea hudiță din dos și vor avea trebuință de poartă la uliță.

3-lea. Pe vadra de rachiu-spirit, se îndatorează neguțitorii ca să plătească cîte 2 lei și 10 parale, socotindu-se vadra de 12 ocă.

4-lea. Pe vadra de vin vor plăti neguțitorii cîte 20 parale, socotindu-se vadra dealului.

5-lea. Se îndatorește dumnealui proprietarul a da neguțitorilor un loc pentru școală, fereceu și înmormîntări, adică țintirim, care să fie în mărime de una falce și jumătate, precum și lemnul pentru fereceu de soiul zis mai sus, ce este a se da și la dugheni, și pari de stejar și nuiele, pentru ograda țintirimului înmormîntării.

6-lea. Cășăpia rămîne în socoteala dumisale proprietarului, iar carnea ar a o vinde după prețul ce se va politici în țîrgul Bacăului, și cu îndestulare; iar cînd neguțitorii nu vor avea carne deajuns, să fie slobozi ei a tăia și să plătească proprietarului cîte doi lei de vita cu coarne și pentru miel 10 parale; iar pe trei ani de la sf. Gheorghe viitor sînt slobozi, obștia neguțitorilor, a tăie fără nici o plată.

7-lea. Pîinea jidovească, precum și covrigii, sînt slobozi neguțitorii a face orișicine ar vroi și a o împărți pe la dugheni de vînzare, avînd a plăti numai cîte un galben de fieștecare om pe an care ar vroi să facă pîine în cuptorul său, iar pîinea moldovenească rămîne pe socoteala dumisale proprietarului și orișicare ar vroi să facă pîine, mai întîi trebuie să meargă la dumnealui cînd i se va da țîdulă și el va trece și în condică, care anumi este slobod de a face pîine, însă această urmare, se va păzi de la împlinirea a doi ani și înainte.

8-lea. Vînzarea lumînărilor este slobodă neguțitorilor a face pentru casele lor și a vinde cu lumînarea la dugheni; iar cu cîntarul nu sînt slobozi a vinde măcar o litră, căci oricare ar îndrăzni a vinde cu cîntarul și se va prinde, tot săul și lumînările ce se vor găsi în dugheana lui, să se ia ștraf. Dar și dumnealui proprietarul poate să-și aibă mumgeria dumisale îndeosebi și a vinde cu prețul ce se va politici, la Țîrgul Ocnei sau și cu mai înjosit preț — precum ar voi.

9-lea. Cînd neguțitorii ar vroi să ia lemn de foc pentru casele lor, de pe moșie, pe vreme cît va ține pădurea de foc, (afară de lemnul ce le-ar trebui în facerea de acareturi după vreme, de stejar și alte

soiuri), să fie datori a plăti câte 20 parale de jug, iar dacă vor cumpăra de la alți oameni străini veniți de pe la alte moșii cu lemne, să aibă a plăti câte 6 parale de jug.

10-lea. Dumnealui proprietarul este dator a da imaș pentru două vite ce ar avea un gospodar (afară de viței) iar câte vite s-ar găsi peste două la un gospodar mai mult, atunci să plătească câte un sorocoveț de vită, neputîndu-se ajuta, adică, că dacă un gospodar ar avea mai multe decît două, să nu plătească supt cuvînt că acelălalt gospodar ar avea mai puține; iar acei care ar avea oi, capre, se va ține două drept o vită, și pe prisos vor plăti; care imaș li se va da acolo unde au și locuitorii satului ca să umble la un loc.

11-lea. Banii pentru bezmănul locului vor începe neguțitorii cu plata îndată ce proprietarul le va înfătoșa hrisovul domnesc de alcătuirea aceasta; iar a rachiului și a vinului se începe de la sfîntul Gheorghe viitor.

12-lea. Oricare din neguțitori ar voi să facă spiculație din picioare, cu vin și rachiu, și s-ar întîmpla de a aduce în tîrg, unde apoi să-l vîndă cu deridicata, să aibă a plăti câte 2 parale de vadra de vin și câte 10 parale de vadra de rachiu; însă sînt datori a da îndată de știre proprietarului, atunci cînd ar aduce, ca să se coțească, căci acel care n-ar înștiința, va plăti pe vadră după cuprinsul punctului al 3-lea și al 4-lea, fiind slobozi însă a vinde cu deridicata pără la 5 vedre, și plata va fi tot câte 2 lei 10 parale pe vadră, iar de la cinci vedre și înainte, fie măcar 10 sau mai mult, au a plăti câte 10 parale de vadra rachiu.

13-lea. Oricare dintre neguțitori sau străini ar aduce vin și rachiu și ar vroi să-l treacă și din vreo întîmplare neprevăzută ar vroi a rămîne, are voie a ședei trei zile cu vasele încărcate și nu are a plăti nimica, iar șezînd mai mult apoi, va plăti după condițiile mai sus zise.

14-lea. Dacă vreunul dintre neguțitori nu ar plăti bezmănul hotărit după condițiile mai sus însemnate, în curs de 3 ani, atunci toate acareturile rămîn ale dumisale proprietarului; însă numai acel care nu va avea chip de plată va fi lăsat pînă la împlinirea de trei ani, iar acel care ar avea chip de plată și ar avea vite sau straie și nu ar vroi ca să plătească la termenul regularisit, de la acela se va împlini din lucruri sau vite ce ar avea, iar cînd nu ar mai avea chip de plată se va păsui pîră la termenul zis mai sus.

15-lea. Plata banilor pentru loc are a se plăti pe tot anul în două vadele, adică la sf. Gheorghe și la sf. Dimitrie, și pentru vin și rachiu sînt datori neguțitorii, ca toată suma ce vor descărca în tîrg să dea în știre dumisale proprietarului, ca cotindu-se și înscriindu-se în tablă suma vaselor și a vedrelor, pe tot vasul ce se va începe în vînzare pe cep, să numere și plata bezmănului peșin, iar cei ce vor face pîine jidovească, asemenea precum se zice mai sus, să plătească în două vadele.

16-lea. Orice fel de altă marfă vor aduce neguțitorii precum: păcură, ahtarlicuri, brașovenii și lipțcăanii sau acele de-ale mîncării, băcălii, le vor vinde prin dugheni și nu vor fi supuse la nici un fel de dare.

17-lea. Oricare dintre neguțitorii acei statorniciți ar vroi să se ducă la alte locuri și ar vroi ca să-și vînză acareturile, mai întii vor fi datori a face cunoscut proprietarului și, cînd proprietarul nu ar vroi ca să le cumpere, apoi poate fi slobod a le vinde la altul, avînd a plăti numai patru lei filotim proprietarului la sută, sau vînzătorul sau cumpărătorul, precum s-ar putea învoi; iar dacă acel ce ar vroi să se ducă la alt loc, negăsind mușterii să vînză acareturile și neplătind trei ani bezmănul, <acareturile> rămîn în socoteala dumisale proprietarului, luîndu-le în stăpînire.

18-lea. Toate dughenile ce vor face neguțitorii să fie pe linie și la fieștecare casă unde va fi să facă foc, sau la cuhnii, să fie hogeagurile scoase afară, căci în alt chip nu pot fi slobози a face foc.

19-lea. Dumnealui proprietarul este dator a da patru fanaragii cu hac de la dumnealui, iar luminările se vor da de către neguțitorii.

20-lea. Cîntarul, cotul și mătălitul rămîn în folosul dumisale proprietarului, însă pentru doi ani nu au a fi neguțitorii supărați, iar la doi ani înainte au a plăti după cum se va politici și la Bacău.

21-lea. Nimeni de pe afară nu vor fi primiți a veni cu rachiu, vin și păcură, a vinde cu oca în tîrg peste an, afară decît cu deridicată; iar la iarmaroacele însemnate prin hrisov vor fi slobози.

Domnia noastră, prin acest al nostru domnesc hrisov, întărim spre veșnică urmare păzirea întocmai mai sus arătatei alcătuirii, atît întru îndatorirea ce se atinge din partea proprietății către neguțitorii, cît și din partea acestora către propieta, fără cea mai mică strămutare. Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim nu numai să nu strămute această leguire folositoare și de opștiască priință, ci mai ales să o întărească pentru nesfîrșita laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eși, în anul al 12-lea al domniei noastre.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132 f. 177—181.

La filele 175—176 și 183, se găsește copia actului de alcătuire dintre Lascarache Roset, proprietarul moșiei Orășu, cu tîrgoveții care doreau să se așeze în noul tîrg. Condițiile lui sînt cuprinse fără deosebiri esențiale în hrisov. Actul este iscăliț de 41 neguțitorii evrei.

## 214

*1845 august 29. — Cererea logofătului A. Mavrocordat către Departamentul Dinlăuntru, pentru a se aproba numirea lui Șt. Cujbă, în postul de comisar al tîrgușorului Frumușica.*

Prin hrisovul ce l-am cîștigat de la prea înălțatul domn, între altele se rostește ca la tîrgul Frumușica de pe moșia mea să fie după promisiunile vechi, și un comisar ales de proprietar și întărit de Ocîrmuire.

Pentru această slujbă dar, cunoscînd vrednic pe dumnealui Ștefan Cujbă, încunoștiințez cînstitului Departament și rog ca să binevoiască

a-i face cerșută de formă întăritură și, totodată, să-l arate și Isprăvnicii de Botoșani ca la el să se adresarisească în orice trebuinți Administrația ar cere privitor către târg — îndeosebi către el, și îndeosebi către Isprăvnicie, poruncile de rinduire.

A. Mavroordat logofăt

August 30

*Secția 1.* Potrivit cu mijlocirea d-sale, logofătul va înainta cea după așezământ cuviincioasă lucrare.

Marele logofăt, Canta.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 6928, f. 1.

La fila 2 același dosar, se găsește ordinul cu nr. 17374 a Departamentului Dinlăuntru, din 30 august 1845, către Isprăvnicia Botoșani, pentru numirea lui Șt. Cujbă comisar la târgușorul Frumușica.

## 215

*1845 august 30. — Jalba obștei locuitorilor târgului Odobești către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată că sînt asupriți de către comisarul Novac și cer numirea lui D. Polizu.*

Mai multele asupriți împilătoare ce ni s-au făcut într-un an de zile trecut, de cînd dumnealui Enachi Novac ocuparisește slujba de comisar în acest târgușor, și relele sale purtări, eșite din buna-cuviință, și a enstrucțiilor domnitoare, aducîndu-ne acum la desăvîrșită nesuferință, amenințătoare de neliniștire dacă ar mai fi dumnealui Novac cu slujba aceasta între noi, plecați rugăm pe cinstitul Departament să binevoiască a crede glăsurile unei întregi obștii ce geme supt apăsarea numitului și, precum înalta Ocîrmuire pururea conlucrează pentru binele și liniștea obștească, milostivească-se a ne izbăvi și pe noi de acest nesuferit comisar prin lucrările și purtările sale, iar în ocîrmuirea acestui post, în privire că dumnealui Dimitrie Polizu la mai multe însărcinări a Stărostiei a împăcăluit destule pricini cu lucrările sale, urmare cu care în faptă a dat vie dovadă că poartă haractir, și credință mai virtos, că este și localnic al nostru cu stare nemișcătoare și mișcătoare, aici în târg, rugăm pe cinstitul Departament să binevoiască a nu-l trece cu vederea de a-l însărcina în această slujbă aducătoare de obștească mulțămire.

Ioan Grigoraș  
Matei Croitoru  
Ion, Neculai și Gh. Grigore  
Ion Popovici  
Ionescu Tatu  
D. Săpunaru

C. Tudorachi  
Iordache Hristea  
Matachi Angheli  
D. Voloșcan  
Crăciun Rachieru  
D. Ilie

*Oct. 3.* Cu alăturare de copie de pe aceasta să se scrie ca de îndată să cerceteze cu scumpătate și, încredințându-se de asemenea netrebnice urmări ale numitului, să-l și depărteze, rînduind vremelnicește pe pusul de jăluitoari, de care să raportuiască grabnic spre mai departe deslegare.

Mare logofăt Canta

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 4939, f. 9.

## 216

*1845 septembrie 28. — Raportul nr. 8110 trimis de Isprăvnicia Roman la Departamentul Dinlăuntru, de a se numi un comisar la târgușorul Bîra.*

Cunoscut este cînstitului Departament că și moșia Bîra, proprietă a dumisale aga Ioan Iamandi de la acest ținut Iași, are hărăzită dreptate de târgușor care s-a și înființat, statornicindu-se și neguțitori cu mărfuri de vînzare, și pentru alte pozvolite de lege speculații ;

Apoi, Isprăvnicia, în privire avînd că spre ferirea de tot soiul neiertate uneltiri și către siguranța neguțitorilor țîrgoveți, trebuința cere neaparat a se rîndui și la târgușorul Bîra un comisar privitor, după cum își are și târgușorul Băceștii, în urmarea mijlocirilor și a dumisale proprietarului, primește Isprăvnicia îndrăzneală a recomendui cînstitului Departament, pe domnul Ioan Dănilă, și roagă plecat, că de va găsi cu cale, să și binevoiască a-l întări în asemenea îndatorire, potrivit cu legiuirea statornicită.

Pentru ispravnic,

C. Petrovici

Pentru sameș,

Gavril Diamandescu

*Secția 3-a.* Să se răspundă de încuviințare.

Mare logofăt, Canta

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 7210, f. 3.

## 217

*1845 noiembrie 3, Iași. — Ciorna hrissovului nr. 237 dat de Mihail Sturza voievod Mariei Moruzi, încuviințînd o zi de țîrg pe săptămîină, la ratoșul Uidești pe moșia Oniceni, ținutul Suceava.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori fiind și îngrijirea către închipuirile ce aduc îndemănare alijverisului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei, de a le statornici cu legiuirile

cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum înființarea de iarmaroace și zile de țîrg pe la moșii sînt cele întii temei a toată îndemănarea alișverîșului negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt dar și oricare alții cîștigarea folosurilor din ostenele lor, am luat aminte la cererea dumisale cucoanei Maria Moruzi ca, pe lîngă 12 iarmaroace pe an ce de mai înainte are statornicite la moșia dumisale Onicenii, cu siliștile ei, din ținutul Sucevei, să se hărăzească privileghiu de a face și o zi de țîrg în fieșcare săptămînă, duminica, la ratoșul Uidești pe acea moșie.

Și din anaforaua Domnescului nostru Sfat, supt nr. 2479, incredințindu-ne domnia noastră că înființarea unei asemenea zile de țîrg, la arătatul ratoș este de folos și de îndemănare alișverîșului obștesc, încuviințăm arătata cerere și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și legiuim înființarea zilei de țîrg la pomenitul ratoș pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic ca, prin publicații să se aducă în știința obștească o asemenea hărăzire, spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării aceștia, poftim nu numai să nu strămute această leguire folositoare și de obștească priință, ci mai ales să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în al 12-le an al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 263 și 266.

La fila 134 din același dosar se găsește cererea Mariei Moruzi din 18 iunie 1845, de a i se aproba la moșia sa Uidești, ținutul Suceava, o zi de țîrg pe lîngă cele 12 iarmaroace obținute prin hrisovul din 7 august 1818, pentru moșia sa Ontcenii cu siliștile ei Uideștii și altele. Locul fixat pentru adunarea zilei de țîrg era „la ratoșul Uideștilor“.

## 218

*1845 noiembrie 4, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 234 dat de Mihail Sturza voievod, vornicului Ioan Costache, pentru înființarea de tirgușor pe moșia Borosești, ținutul Vaslui.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirile către închipuirile ce aduc îndemănarea alișverîșului locuitorilor și înflorirea negoțului pămîntului patriei, de a le statornici cu leguirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum înființările de tirgușoare pe la moșii sînt cel întii temei a toată îndemănarea alișverîșului negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții cîștigarea folosurilor din ostenele lor, am luat aminte la cererea dumisale vornicului Ioan Costache ca, pe lîngă zece iarmaroace

pe an, ce de mai înainte are statornicte la moșia dumisale Borosăști, de la ținutul Vasluiului, precum și zi de târg în toată luna (sic) să i se hărăzească privileghiu de a înființa și târgușor.

Și, din anaforaua Domnescului nostru Sfat, supt nr. 2407, încredințându-ne domnia mea că înființarea unui asemenea târgușor, la arătata moșie, este de folos și de îndemănare alișverişului obștească, încuviințăm arătata cerere a dumisale vornicului, și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și legiuim înființarea târgușorului la arătata moșie, pentru care și poruncim dumisale marelui visternic ca, prin publicație să se aducă în știința opștiască o asemenea hărăzire spre deplină urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care, din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim nu numai să nu strămute această leguire folositoare și de opștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eși, în anul al 12-lea a domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 247.

## 219

*1845 noiembrie 26. — Ciorna hrisovului nr. 264 prin care Mihai Sturza voievod întărește învoiala dintre Eufrasina Roset și neguțătorii din târgul Negrești, ținutul Vaslui.*

Dumneai cucoana Efrosina Roset, prin jalobă către noi, a făcut cerere de a i se întări prin hrisov învoiala ce a săvîrșit cu neguțitorii evrei aflători pe moșia dumisale, Negrești, din ținutul Vaslui, spre a-și face case și dugheni pe piața unde sînt și de mai înainte înființate rațoșe și dugheni, pozvolită fiind asemenea dreptate și neguțitorilor ce pe viitorime ar vroi a se statornici în acest târg, înfățoșîndu-ni-se, totodată, în orighinal, acea învoială din partea târgoveților către dumneai, adeverită și de către Divanul de Apelație, văzîndu-se că numiții s-au așezat pe pomenita moșie Negrești după condițiile următoare :

1-ii. Fieștecare târgoveț vrînd a spicularisi rachiul, are voie a aduce și a vinde, plătînd în folosul proprietății cîte 32 grăitari argint austriecești, pe vadră de spirt sau șum fără osebire și alt soi de spirturi precum vulcă, rom, arac, sliboviță și alte asemenea acestora, peste care plată de 32 grăitari la vadră, vor mai plăti 2 grăitari argint pentru înfrumusețarea târgului și plata vechilului, despre a cărora îndatorire se va lămuri la articolele 19, 20, 21 și 22.

Neguțitorii ce vor aduce sume de rachiul sau alte spirturi și ar vroi a vinde cu ridicata, afară din târg la orîndarii de pe la alte moșii, vor plăti numai 12 grăitari argint de vadră, neavînd voie nimeni a vinde, pînă mai întîi nu va plăti acest irat și va avea țidula vechilului sau a posesorului; și nimeni din locuitorii mahalalelor nu sînt volnici a



aduce rachiul de aiurea, nici a vinde, păstrându-se acest drit numai proprietății și neguțitorilor târgoveți cu regula hotărîită.

Al 2-lea. Tot acel ce va specularisi în acest târg orice soi de vin, sau a-și aduce pentru casa sa, va fi slobod ca și proprietara, plătind proprietății cîte opt grăitari argint de vadră, și osebit cîte doi grăitari argint care vor fi pentru înfrumusețarea târgului și vechil; neavînd voie a descărca pîră va plăti mai întîi iratul hotărît. De vor aduce sume mai multe pentru a vinde la alte locuri cu ridicata, vase întregi, acele sînd afară la uliță, supt pecetea posesorului sau a vechilului moșiei, se vor plăti pentru asemenea numai acei doi grăitari de vadră, pentru înfrumusețarea târgului și vechil; iar dacă vor da cep, îndată să plătească iratul deplin; se înțelege că dîndu-se cep numai pentru probă, care va fi în ființa vechilului, nu are a se lua nici o plată, precum nici pentru băuturile sau dohotul ce vor fi menite a trece tranzit prin târg.

Al 3-lea. De vor face rachiul din drojdie de vin sau ori și de ce soi altul, vor fi datori a plăti și pentru a cel rachiul după cum s-a legiuit pentru celelalte spirturi; pentru must de mere sau pădurețe ce va fi pentru trebuința casei nu vor da plată.

Al 4-lea. Oricine va aduce în târg și va specularisi păcură sau dohot, este îndatorit a plăti proprietății cîte 16 grăitari argint de vadră, și osebit cîte un grăitar de vadră pentru târg și vechil.

Al 5-lea. Pităriile, căsăpiile și mumgeriile vor rămîne în folosul proprietății, ele avînd în toată vremea pîine, carne și lumînări, de bună calitate, și se vor vinde cu prețul ce se va politici pe la alte târguri.

Al 6-lea. Toate cele priitoare pentru îndestularea hranei norodului, ce s-ar aduce în târg de vînzare, nu se va lua nici o plată.

Al 7-lea. Iratul cîntarului este în folosul proprietății și se va lua cîte doi grăitari argint la suta de ocă, pentru producturi, asemenea și pentru sare, miere lînă și alte mărfuri, care după felul care ar trebui a se trage prin cîntar, se va plăti tot cîte doi grăitari argint la suta de ocă, și nu este iertat nimărui a cîntări cu al său cîntar mai multă sumă decît de la una pînă la 25 ocă.

Al 8-lea. Tot acel ce va unelti vreun vicleșug cu aducerea de băutură pe taină, sau altor lucruri, și nu va urma întocmai plata iraturilor legiuite, și se va dovedi că a mistuit ceva, atunci se va lua în folosul proprietății oricum va fi lucrul, de controbont.

Al 9-lea. Neguțitorii ce vor avea dugheni și case la uliță, vor plăti cîte patru sorocoveți austriecești, de stîngen pe an, socotită măsura în lățimea locului din față, avînd fieștecare 14 stîngeni lungimea în dos; iar la mahala în jumătate prețul, tot aceeași măsură. Acest bezmăn se va plăti în două vadele, adică jumătate la 23 aprilie și jumătate la 26 octombrie, a fieștecărui an, negreșit, și a cel care n-ar fi următor cu plata acestui bezmăn, pînă la trei ani, va pierde binău în folosul proprietății, fără a se putea ajuta de vreo propunere.

Al 10-lea. Pentru vitele ce ar avea târgoveții și vor avea trebuință de imaș, se vor alcătui cu proprietăoa dacă va avea de unde să le deie, sau se vor alcătui cu megieșitele moșii.

Al 11-lea. Nici un târgoveț nu va fi volnic a lua loc și a înființa bina fără înscris document de la proprietă, și luînd document, va fi dator a ridica bina pe linia însemnată de proprietă, din cărămidă sau vălătuci

și acoperită cu draniță sau scînduri, în curs de doi ani; iar nefiind următor, acel loc se va da altuia care să facă bina pe el, spre înfrumusețarea tîrgului.

Datori fiind toți acei cu binale ce <nu> au documenturi de la proprieta, să iei de acum, pentru a se cunoaște de statornici a vinde, a cumpăra, a schimba, și nici cu un chip a prefaze de la o parte către alta, din binale și locuri, fără voia și știrea proprietății și fără întăritură, nu este iertat nimăru. Iar vroind proprietăoa a răscumpăra binalele ce se vor vinde, va avea dreptate de protimisis. Tot acel ce va vinde din binale și proprietăoa n-ar vroi a se protimisi, atunci să aibă a plăti zeciuală, jumătate vînzătorul și jumătate cumpărătorul, la adevierea zapisului, care bani vor fi pentru îmbunătățirea și înfrumusețarea tîrgului.

Al 12-lea. Locuitorii ce vor fi cuprinși în dările Haznelii supt numire de birnici, și intrați în lucrul boierescului, avînd pămînt de hrană după așezămîntul Cîrmuirii, de ar fi și cu locuința în uliță, nu se vor apăra de această lucrare supt numirea de neguțitori.

13-lea. Neguțitorii cei din afară, în zile de tîrg și iarmaroace, sînt slobozi a aduce orice soi de mărfuri, afară de vin, rachie și păcură.

14-lea. Nici un soi de fabrică, nimeni nu va putea deschide, mai înainte de a se învoi cu proprietăoa, bine înțelegîndu-se că croitoria, cojocăria, cibotăria, stoleria, curelăria, lăcătușeria, boiangeria și bucătăria nu sînt fabrici.

15-lea. Pentru un loc de feredeu, școală și un țintirim al nației evreești, unde se va însemna de către proprieta, nu se va lua bezmăn, nici se vor mai lăți fără voia și primirea proprietății.

16-lea. Toți tîrgoveții aflători acum cu statornicie acolo, și care se vor mai aduna cu rînduiala hotărîtă, sînt datori a se feri de vrajbă, sfezi, bătălie și intrigi, supujindu-se de-a pururea bunelor purtări, petrecînd cu plăcută liniște și cinste, fiind deplinitori la toate rînduielele și regulele atîrnate de Ocîrmuire și a dreptului proprietății, atît după această așezare cît și în altele, cu nici o prihănire, căci abătîndu-se, va fi depărtat din tîrg și răspunzător păgubirilor ce ar urma, fără a se putea ajuta cu orice propunere.

Fieștecare, la vreun proces dintre proprieta sau posesor, în ceea ce se atinge de acest tîrg, se va supune pravilelor Cîrmuirii locale, fără a se numi și a se ajuta cu protecția străină, nefiind volnic nimeni a se statornici în acest tîrg, fără știrea vechilului și voia ce se va da de către dînsul de la proprieta.

Al 17-lea. Spre a nu urma catahrisuri, bătai, prădăciuni și alte neorînduiele, se va așeza un vechil din partea proprietății, om cu haracter, cinstit și cu destoinicie.

Al 18-lea. Pentru orice lucruri atingătoare de opștia tîrgului, cerșute și de proprieta, vor fi de-a purure două mădulari, unul de nație creștinească și altul de evreească, oameni aleși de obștie, prin înscris, cu bune purtări care, în unire cu vechilul, vor deplini în vreme niște asemenea lucruri, fără pîrtinire sau cea mai mică obijduire.

Al 19-lea. Pentru veniturile ce se unesc în folosul îmbunătățirii tîrgului, cuprinse la articolele 1, 2, 3, 4, vor alcătui deosebită casă a

tîrgului, aşezată supt paza vechilului precum, şi a celor două mădulări orînduite prin articolul 18, care vor fi datori a strînge aceste venituri, a le da în otcup prin publicaţie şi mezat, după cuvenita orînduială, din care se va plăti mai întîi leafa vechilului şi a scriitorului precît li se va rîndui de către proprieta; iar ceilalţi bani se vor păstra în această casă, din care se vor face cheltuelile trebuincioase pentru îmbunătăţirile tîrgului. Şi vechilul, împreună cu feţele sus arătate vor alcătui buget la începutul fieştecarui an, de cheltuelile cerşute, îmbunătăţirile din lăuntru, pe care le vor împărtăşi proprietăritei spre a lua încuviinţare, după care vechilul şi ceilalţi au a urma, dînd duplicată socoteală de cheltuire, la sfîrşitul fieştecarui an proprietăritei, neputînd şi nefiind slobozi a cheltui vreun ban peste acel buget îmbunătăţit fără a strica şi voia proprietăritei. Se vor alcătui unelte pojarniceşti, se vor aşeza stîlpi cu finare la fieştecare 30 stinjeni, pe amîndouă părţile uliţelor şi din dos pe la răs-pînteni, se vor tocmi fanaragiii trebuincioşi spre priveghere, toată noaptea, precum şi doi slujitori cu uniformele trebuitoare.

20-lea. Acest vechil va cerceta pricinile dintre tîrgoveţi şi va avea privighere a se ţine cea mai bună orînduială înlăuntru, cum şi în obiectele de pază şi de înfrumuseţare a tîrgului, după regulile de mai jos: fieştecare tîrgoveţ este dator a ţine cea mai bună curăţenie, atît în faţa binalei, cît şi din dos, nelepădînd gunoi şi alte mîrşăvii aiurea decît numai afară din tîrg.

Al 21-lea. La fieştecare 5 dugheni din piaţa tîrgului, neguţătorii vor fi datori a avea de-a pururea scară, odgon, căngi cu cîrlig de fier, un topor şi o cadă plină cu apă, precum şi ogeagurile scoase afară, peste acoperemînt, pentru ferirea primejdiei de foc (ferească dumnezeu). Drept aceea nu va fi nimeni îngăduit a avea în piaţa tîrgului, şuri, poieţi şi alte asemenea heiuri, acoperite su stuh sau rogoz.

Aceste reguli pentru politie, fiind potrivite cu cele statornicite de Cîrmuire pe la alte tîrguri, el, vechilul va avea a urma întocmai cu a lor röstire precum şi a se supune la orice neîndeplinire a regulii înfiinţată de Cîrmuire după vreme, şi a fi răspunzător, pentru orice abuz împotriva aşezămîntului.

Al 22-lea. Pentru orice drituri sau obiecte, ori scăpări din vedere, sau încă neprevăzute, vor fi în singura dreptate şi dispoziţie a proprietăţii dupre felul lor.

Domnia noastră, prin acest al nostru domnesc hrisov, întărim spre veşnică urmare păzirea întocmai a mai sus arătafei alcătuirii, atît întru îndatorirea ce se atinge din partea proprietăţii către tîrgoveţi, cît şi din partea acestora către proprieta, fără cea mai mică strămutare.

Iar pe cei din urma noastră luminaţi domni, fraţii noştri, care din dumnezeiască vroinţă vor ajunge cîrmuitorii ţării aceştia, poftim nu numai să nu strămute această leguire folositoare şi de opştiască priinţă ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrşită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în oraşul Eşi în anul al 12-lea al domniei noastre la Moldova.

*1845 decembrie 20. — Invoiala făcută între obștia locuitorilor din Tîrgul Frumos, cu Epitropia mănăstirii sf. Spiridon, pentru îndatoririle lor către mănăstire, în legătură cu plata embaticului.*

### *Act de invoială*

Prin care se face știut că între Epitropia casei spitalicești din mănăstirea sf. Spiridon și între obștea locuitorilor tîrgovești din Tîrgul Frumos, urmînd pricină pentru driturile proprietății ce are ospitalul asupra moșiei dimprejurul pomenitului tîrg, s-a curmat această pricină, prin anaforaua Divanului Domnesc din anul 1842, nr. 1005, rostitoare, între altele, că tot locul afară de vatra tîrgului și săliștele vechi — ce sînt în mărimea aceasta, adică : 620 stînjeni lungul de la deal despre miazănoapte ; 506 stînjeni curmezișul, la capătul din sus despre Cîrvești, 188 stînjeni capătul despre răsărit și 752 stînjeni lungul, alături cu pîriul, despre miazănoapte — este dreaptă proprietă a ospitalului, după cuprinderea hrisovului domnului Matei Ghica din 7263 mai 6, în puterea căruia hrisov, mănăstirea să-l stăpînească, folosindu-se de veniturile lui, după așezămînt, ca de pe a sa dreaptă proprietă ; care hotărîre s-a întărit și de către preainălțatul domn stăpînitor, prin hrisoavele cu nr. 25 și 26, ce s-au dat Epitropiei și tîrgoveștilor, aducîndu-se apoi întru împlinire pe fața pămîntului, cu punere de pietre și facere de movili. După care, urmînd împotrivire din partea locuitorilor ce au venit pe proprietă a ospitalului, cu nesupunere la driturile legiuite proprietății, au intrat acești locuitori cu jaloabă către preainălțatul domn pentru nepriințele căzute asupra-le, în urma dobîndirii dreptății de proprietă a ospitalului, și cu rugăminte de a se hotărî un bezmăn pe veșnicie, pentru locuința lor.

Care jaloabă a locuitorilor, cu înalta rezoluție din 12 decembrie anul trecut 1844, nr. 2532, s-a recomenduit d-lor sale logofătului dinlăuntru, logofătului dreptății și deputatului ținutului ca, încredințîndu-se de strîmtoarea și neinchipuirea jăluitorilor, să se înțeleagă cu Epitropia și să mijlocească a săvîrși o invoială în chip măsurat și potrivit, ca să conțenească tînguirile.

Deci, Epitropia aceasta a ospitalului, tratarisind cu d-lor boierii mai sus arătați împrejurările pricinii, și avînd în privire că pomeniții locuitori, cu bună credință ș-au înființat de mai înainte binale pe partea ciștigată, au venit în socotință de a le face oareșcare îndemănare. Și, dar cu primirea amînduror părților, s-a săvîrșit următoarea invoială.

1. Fieștecare locuitor ce se găsește pe proprietă acestei case, va fi dator a plăti pe fieștecare an, embatic, cite 22 sorocoveți pe falcea de loc, după analoghia falcilor sau a prăjinilor ce va avea fieștecare cuprins cu casă, ogradă și grădină, urmînd a plăti acest embatic, jumătate la sf. Gheorghe și jumătate la sf. Dimitrie, începîndu-se anul de la 23 aprilie a anului următor 1845, după care rămîne slobod de a dispozarisi locurile lor, precum interesurile i-ar povățui, fără a fi chemați de către Epitropie la vreo altă îndatorire.

2. Fiindcă pîntre locurile ocupate cu locuințe, se găsesc și locuri slobode, locuitorii vor fi datori a plăti și pentru aceasta, tot cîte 22 sorocoveți de fieștecare falce pe an, spre a nu rămîne ospitalul păgubaș de folosurile ce ar putea produce; pe care locuri, atît acele cuprinse de locuințe, cît și acele slobode, să se deosibească prin tragere de brazdă, de către d-lui vornicul Iacovachi Paladi, deputatul ținutului, împreună și cu o față ce se va rîndui de Epitropie, spre a se ști cîtimea locului ce au dat în a lor dispoziție, cu plata bezmănului de mai sus, lăsîndu-se la acea stăpînire, despărțirile cuvenite pentru a sluji de drumuri și lesnicioasă comunicație.

3. Locuitorii nu vor fi slobози, sub nici un fel de dreptate, a avea pe zisa proprieta crîșme, sau a ține băuturi pe la casele lor, pitării, cășăpii, mumgerii și păcură, fiind acestea, pururea, cu desăvîrșire în dispoziția proprietății ospitalului; iar pentru casnicile lor trebuințe, sînt slobози a cumpăra de unde vor vroi, precum și a unelti orice meșteșug, spre alișverîș în folosul lor.

4. Pentru locurile de hrană ce ar trebui locuitorilor de pe cealaltă proprieta, să fie datori a se învoi cu Epitropia sau posesorul ei; asemenea, vor fi datori a se învoi și pentru pășunatul vitelor de orice soi, căci la din împotrivă urmare din parte-le, sînt supuși a plăti toate pagubele pricinuite.

5. Dacă vreunul din locuitori nu va urma cu plata embaticului hotărît în curgere de 2 ani, atunci, la asemenea întîmplare, unul ca acela, va pierde dritul său de proprieta, potrivit § 1517 din condica politicească, și acel loc, împreună cu binaua, se va lua în dispoziția ospitalului.

6. Dacă vreunul din locuitorii acestor mahalale, aflători acum, sau alții care s-ar mai statornici pe viitorime, ar avea trebuință de a-și face binale pe acealaltă proprieta — afară de aceasta dată acum și încunjurată cu brazdă — nu vor fi slobози a-și face asemenea binale, fără a săvîrși osebită alcătuire cu Epitropia, neputîndu-se folosi de aceasta de acum învoială, în prescisele mai sus articole.

Săvîrșîndu-se această învoială cu încuviințarea și a preainălțatului domn, asupra anaforalei cu nr. 8491 a însărcinaților boieri, va avea a ei lucrare, nestrămutată în toată vremea. Pentru care s-au făcut două asemenea învoieli; aceasta, din partea Epitropiei, s-a dat pomeniților locuitori și alta asemenea s-a primit de la ei, întărită de locul competent.

Iordache Ghica logofăt, Grigore Crupenschi vornic.

Urmează întăritura Divanului Apelativ din 1845 decembrie 20.

*Ed. Buletin șoaie oficială, nr. 17 din 28 febr. 1846, f. 86—87.*

## 221

*1846 ianuarie 1, Iași. — Jalba Eufrosinei Mavrogeni către Domnie, de a i se face dreptate, eliberîndu-se hrisovul cerut pentru tîrgușorul Mamornița.*

După jaloaba cu care am intrat către înălțimea voastră la 30 april, anul trecut 1845, prin rezoluția din 3 mai acel an, sub nr. 104, înalt

bine ați voit a porunci dumisale vel vistiernicului ca prin hrisov din nou, să mi se întărească vechile hărăziri ce am prin hrisovul fericitului întru pomenire, Constantin Ipsilante voievod din anii 1799 noembrie 20, la târgușorul Mamornița, precum și adunare de patru iarmaroace mari pe an, după legiuirea Sfatului Cîrmuitor, întărită de către înălțimea voastră ; asemenea și adunarea de iarmaroc în fieștecare duminică ; adăugînd, însfîrșit, înălțimea voastră, prin mai sus țitarisita înaltă rezoluție, că se încuviințează adunările de iarmaroace cerșute de jăluitoarea, după care Visteria <a pus> în lucrare a se publicarisi mai întii în termenul legiuit.

Prin Foaiă Sătească din 24 iunie anul trecut, cu nr. 25, s-a și văzut publicarisindu-se pomenita cererea mea, și încuviințarea înălțimei voastre, cu adăugire din partea Visteriei că se publicarisește pe temeiul încheerii Sfatului, în termen de trei luni din ziua publicației, adică începătoare de la 24 iunie, pentru că în urmă orice reclamații vor rămîne fără temeii.

În urmarea, dar, a acestei publicații, împlinindu-se termenul de trei luni la 24 septembrie, nimene în acel termen nu s-a arătat cu vreo pretenție sau protestație că li s-ar jigni drituri de proprietate. Și unde așteptam ca să mi se sloboadă hrisovul înălțimii voastre, după înalta voastră încuviințare, de către dumnealui marele vistiernic mă văd împotrivity la slobozirea hrisovului, sub cuvînt că ar fi protestăluit dumnealui logofeteasa Catinca Ghica că i s-ar jigni <venitul> iarmaroacelor de la târgul Herții, propietaoa dumisale.

Prea înălțate doamne, dumnealui logofeteasa Ghica n-a reclamarisit în termenul de trei luni, precum se cuprinde prin publicația Visteriei ce o dovedesc prin însuși alăturata aici Foaiă Sătească, ci a reclamarisit tocmai în luna dechemvrie, după două luni și jumătate în urma împlinirii termenului publicației și, prin urmarea încheerii Sfatului Cîrmuitor, nu mai poate avea cuvînt de dreptate de a reclamarisi în urma împlinirii termenului, cînd înlăuntrul lui n-a făcut o asemenea reclamație !

Iată că dumnealui marele vistiernic a trebuit ca nici să-i primească o asemenea protestație, după împlinirea termenului, cu cît mai vîrtos că adunarea de iarmaroace ce înălțimea voastră mi-ați încuviințat la Mamornița, nici decum nu jignesc dritul proprietății Herții, căci, după ce este o depărtare multă de la Mamornița pînă la Herța, apoi și acele iarmaroace ce chiar încă se fac duminica la Mamornița, precum și acele patru iarmaroace mari, de peste an, încuviințate de către Sfatul Cîrmuitor în lipsa mea din Moldavia, sînt curat în privire numai pentru scală, spre înlesnirea negoțului între Moldavia și Austria, și trecătorii ce se prilejuiesc pe acolo ; și cu cît mai ales că la Herța se face iarmaroc peste săptămîină în toată joia, iar mie ați binevoit a-mi încuviința la Mamornița, duminica.

Judecați dar și înălțimea voastră, că nicidecum nu se jignesc driturile Herții !

Pe lîngă care, apoi, pe deoparte, eu pentru Mamornița am mai vechi drituri convenite unui târg, cuprinse prin pomenitul hrisov al domnului Ipsilante din anii 1799, decît dumnealui logofeteasa Ghica, iar pe de altă, că, chiar mie mi s-a făcut adevărată jignire dreptăților târgușorului Săvenii, cu încuviințarea iarmaroacelor la târgușorul Dărăbani,

ce este în apropiere, nu mai mult decît două ceasuri de la Săveni și a rămas bună adunarea de iarmaroace la Dărăbani, numai pentru că eu nu am reclamarisit în termenul publicației, și mai ales că eu mă găseam ajutată cu cuvîntul de dreptate că atunci mă aflam peste hotar.

În privirea căroră împrejurări și a dreptăților de care sînt sprijinită, la nimine altul nu alerg ca văduvă ce sînt și care de la înălțimea voastră totdeauna am avut sprijinirea dreptăților, decît iarăși la a voastră dreaptă cumpănire, ca, judecînd cu înțelepciunea voastră, nedreapta împiedecare ce dumneaei cucoana Catinca Ghica se ispitește a-mi face împotriva legilor și a încuviințării înălțimii voastre, să aveți bunătate, vă rog plecat, de a porunci dumisale marelui vistiernic ca să vi se supue spre iscălire hrisovul înălțimii voastre, precum mi-ați încuviințat odată, asupra căruia, precum arăt, nu s-a ivit nici o reclamație în termenul legiuit al publicației, spre a vă rămîne înălțimii voastre, întru neclătită stăpînire și îndelungată pașnică fericire.

A înălțimii voastre plecată slugă,  
Eufrosina N. Mavrogheni

Sfatul nostru, încredințîndu-se de împrejurări, prin anafora ne va face cunoscută spre acea înainte lucrare; va avea în vedere însă și propunerea de trecerea termenului de trei luni, legiuit pentru reclamații în asemenea.

(L. P.)

În 21 ianuar 1846

Șeful secției jalobe, Stoianovici

*Ianuar 28.* Spre a chibzui Sfatul asupra cuprinderii acestei jalobe, potrivit cu înaltul buiardiu, să se ceară știre de împrejurări de la Visterie, împărtășîndu-i-se copie de pe această jalobă.

Mavrocordat

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 2246, f. 1.

## 222

*1846 februarie 20. — Jalba agăi Alecu Botez către Visterie, protestînd împotriva înființării zilelor de țîrg și de iarmaroace pe moșia Giurgești a agăi Gh. Greceanu.*

Prin Buletinul Foi Oficiale nr. 11, am văzut că dumnealui aga Gheorghe Greceanu, prin jaloba dată prea înălțatului domn la 28 a trecutei luni ghenar, a cerut de a se înființa țîrg și pe moșia dumisale, Giurgeștii — ce-i zic și Pîrăul Glodului — publicarisîndu-se spre știință, și că oricare proprietar s-ar socoti obijduit cu asemenea înființare, în termen de trei luni să se înfățoseze cu jalobă la cinstita Visterie, spre ce înainte lucrare.

Apoi, fiindcă și eu sînt unul din megieși cu dumnealui aga Gheorghie Grecianu, a căruia hotar numitei moșii este cap în cap cu a mea, unde nici de un sfert nu este cu depărtare de satul meu Preotești și Vlădești și înființîndu-se asemenea tîrg, atunci toate dreptățile proprietății în ceea ce se atinge de orîzi se darmă cu desăvîrșire; dar și locuitorii, se vor dărâma stările lor, fiindu-le cu așa apropiere tîrgul. Pentru care supus rog pe cinstita Visterie a nu se încuviința o asemenea cerere a dumisale aga, dărîmătoare dreptăților tuturor proprietarilor ce ne aflăm megieși cu dumnealui aga.

Alecu Botez agă.

*Secția 3-a.* Se va înainta cuvenita lucrare fără a scăpa din vedere cererea legiuită a jăluitarului boier.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1133, f. 26.

## 223

*1846 aprilie 13. — Cererea adresată de G. Suțu către Vistierie, de a se da poruncă la Isprăvnicie spre a nu supune la dări pe neguțitorii așezați de curînd pe moșia sa.*

Pe temeiul înaltului hrisov hărăzit mie la anul 1840, prin care se legiuiește moșiei mele, Goești, din ținutul Iași, adunare de iarmaroace și zile de tîrg, a cărora publicarisire, prin cinstita Visterie, mi s-a împărțășit cu adresul din 29 iule 1840, supt nr. 6164, eu apucasem a pregăti pe zisa moșie, cele de trebuință pentru acest sfîrșit, și a așeza niște neguțitori spre alcătuirea tîrgușorului ce mi s-a încuviințat.

Rog dar, pe cinstita Visterie, să binevoiască a-mi slobozi o poruncă, prin care — după pilda și altor de asemenea moșii — neguțitorii jidovi ce s-au aflat așezați acolo, să nu se supere de dregători <în> speculația lor, lucru ce mi-ar prilejui și pagubă și jignirea dreptului ce mi s-a dat după înalta voință.

G. Suțu

*Secția a 3-a.* De vreme ce asemenea hărăzire este făcută luminării sale, apoi să se scrie Isprăvniciei potrivit cererii cuprînsă prin această jalobă.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1133, f. 8.

## 224

*1846 iunie 20, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 161 dat de Mihail Sturza voievod, postelnicului Costachi Carp, pentru înființarea tîrgului Căminărești ținutul Iași.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirea către închipuirile ce aduc îndemînare alijverîșului locuitorilor



și înflorirea negoțului pământului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din râvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum înființările de târguri, iarmaroace și zile de târguri, pe la moșii, sînt cel întii temei a toată îndemînarea alijverişului negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții cîștigarea folosurilor din ostenele lor, am luat aminte la cererea dumisale postelnicului Costachi Carp ca, pe lîngă ziua de tîrg în toată lunea, ce prin hrisovul din anul trecut 1841, februarie 12, supt nr. 89, are legiuit de a face la moșia dumisale Căminărești, din ținutul Eși, să i se hărăzească privileghiu de a statornici, pe acea moșie și târgușor, cu înființare de dugheni.

Și din anaforaua domneștii noastre Visterii, supt nr. 4990, încredințîndu-ne că înființarea unui asemenea târgușor, la arătata moșie, este de folos și de îndemănare alijverişului obștesc, încuviințăm arătata cerere și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și leguim înființare târgușorului la pomenita moșie Căminărești, pentru care și poruncim dumisale marelui visternic, ca — prin publicație — să se aducă în știința obștească o asemenea hărăzire, spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării aceștia, poftim nu numai să nu strămute această leguire folositoare, și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșita laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în al 13-lea an al domniei noastre la Moldavia.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 359 și 364.

La fila 358 din același dosar se găsește anaforaua Visteriei cu nr. 4990 din 6 iunie 1846, privind înființarea de târgușor pe moșia Căminărești, ținutul Iași.

## 225

*1846 octombrie 16, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 228 dat de Mihail Sturza voievod Epitropiei m-rii sf. Spiridon din Iași pentru înființare de târgușor și iarmaroc la moșia Bumbăta ținutul Fălciu.*

Intre lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori, fiind și îngrijirea către inchipuirile ce aduc îndemînarea alijverişului locuitorilor și înflorirea negoțului pământului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din râvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca acestea isprăvi, și precum înființările de târguri, iarmaroace și zile de târguri, pe la moșii sînt cel întii temei a toată îndemînarea alijverişului negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pămînt, dar și oricare alții, cîștigarea folosurilor din ostenele lor, am luat aminte la cererea Epitropiei casei mănăstirii sfîntul Spiridon, ca să se hărăzească privileghiu de a face la moșia Bumbăta, din ținutul Fălciului, atît târgușor, cît și o adunare de iarmaroc în toată duminica.

Și din anaforaua Domnescului nostru Sfat, supt nr. 2275, încredințându-ne domnia noastră că înființarea unui asemenea târgușor și adunarea de iarmaroc la arătata moșie este de folos și de îndemănare alij-verișului obștesc, încuviințăm arătata cerere și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și legiuim înființarea târgușorului și a adunării de iarmaroc la pomenita moșie. Pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic ca prin publicație să se aducă în știință obștească o asemenea hărăzire, spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați domni, frații noștri, care din dumnezeiască voință vor ajunge ocîrmuitori țării acesteia, poftim nu numai să nu strămute această legiuire folositoare și de obștească priință ci, mai ales, să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în al 13-lea an a domniei noastre la Moldavia.

Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 377 și 382.

## 226

*1846 decembrie 15. — Jalba locuitorilor din Tîrgul Neamț către Inaltul Sfat Ocîrmuitor, prin care cer lămuriri asupra actelor ce trebuie să prezinte la cercetarea litigiului dintre ei și m-rea Neamț, pentru locul pieței tîrgului.*

De către comisariul acestui tîrg s-a văzut însemnată opștia după porunca ținutalii Isprăvniciei supt nr. 11143 din 11 a următoarei, slobozită din povodul predpisașii respectivului Departament Dinlăuntru nr. 28594, și aceea după adresul Secretariatului de Stat cu nr. 2697, ca să se înfășoșeze în presudstflea Inaltului Sfat, la 18 a curgătoarei, prin vechili, cu documentele ce ar fi păstrînd spre opsărvație în privirea reclamației sîntei mănăstiri Neamțu.

La această urmare, opștia, se gășăște împiedecată, l-iu că nu cunoaște felul reclamației mănăstirei, al 2-lea că nu i se lămurește cu documentele ce păstrează : în parte fiieștecare se cere a se înfășoșă, sau numai cu documentele driturilor ce poartă tîrgul ; și al 3-lea că termenul este pripit.

De aceea, opștia supune rugămînte Inaltului Sfat ca să se milostivească mai întii a-i împărtăși reclamația mănăstirei, și lămuriri cu care anume documente se cere înfășoșare ; ca prin urmare să se poată regula în vreme cele de cuviință, căci cu măsura de față se amenință opștia de istovă struncinare, mai vîrtos de se va cere înfășoșare cu documentele ce se păstrează în parte, care nu are puțință a o regula nici în trii-patru luni, fiindcă unii le au amanetarisite cine știe pe unde, alții pierdute, și în sfîrșit peste puțință vechililor ce s-ar alege în patru-cinci zile a aduna documentele de la două-trei mii de suflete, și a și regula înfășoșarea lor.

(Urmează iscăliturile a 52 tîrgoveți creștini și a 25 tîrgoveți evrei)

*Decembrie 20.* Pentru a se pregăti această pricină, cu toate lămuririle de lucrările urmate la Sfat, atingătoare de târgoveții Tîrgului Neamțului și de mănăstire, în deosebite epohe și împrejurări, care lucrări să fie în vederea Sfatului la tratația obiectului pentru care târgoveții au fost chemați, dumnealui arhivariul va face șprafcă în delă și va docladarisi.

*1846 dec. 17.* Comisia Tîrgului Neamț. Față viind iscăliții și prin deosăbită jalbă, ce au dat aceștii comisii, prin care au cerut a să adeveri aceasta, fiind supt adevăratele lor iscălituri, după cererea ce au făcut s-a adevérit de către comisie cu iscălitura și pecetea comisiei.

Nr. 388

In lipsă : Toma Teodor

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 31—34.

## 227

*1847 iunie 3. — Copia anaforalei Sfatului Administrativ Extraordinar, nr. 1169, către Domnie, în pricina zilelor de iarmaroace și zilelor de târg pe moșiile Scobințeni-Totoești și Podul Iloae, din ținutul Iași.*

La înfătoșarea ce au avut în presudsfia Sfatului Administrativ Extraordinar, dumnealui logofătul Nicolai Canta și dumnealui vistiernicul Lascar Cantacuzino, cu hrisoavele ce au îmbile părți pentru dreptățile de iarmaroace și de zile de târg la moșiile Scobințeni și Tutuești, și Podul Iloae, Sfatul a luat aminte la cuprinderea acelor hrisoave, din care acel al dumisale vistiernicului Cantacuzino, dat pe numele răposatului hatman Costantin Paladi, este de la domnul Scarlat Alecsandru Calimah, din 15 mai 1818, prin care se cuprinde hotărîrea de șapte adunări de iarmaroace și statornicirea de zi de târg pe toată săptămîna, duminica ; iar acel al dumisale logofătului Canta, din 1823 mai în 23, al domnului Ioan Sturza, pe numele răposatului vornic Șerban Negel, după arătarea de opt zile de iarmaroace ce se statornicesc pe Scobințeni, hotărăște ca ziua de târg, pe toată săptămîna să fie luna, cu rostirea că : „fiindcă tot acolo, alături, peste Bahlui numai, la locul ce se numește Podul Iloaei, are și dumnealui hatmanul Costandin Paladi hrisov de târg și de iarmaroace și zi de târg, duminica, drept aceea pentru neprecupie la cele ce se vor vinde de amîndouă părțile, și spre alișveriușul tuturor deobștie, se hotărăște ca atît la zilele de târg și iarmaroacele însemnate, ce se vor face și în târgul Scobințeni, precum și pe moșia dumisale hatmanului Costantin Paladi, Podul Iloaei, să fie volnici și locuitorii precum și neguțitorii, a trece de amîndouă părțile Bahluiului și de a-și face alișveriușul lor, unde le va fi cele de mulțămire, fără a putea zice și a pretendarisi, nici dumnealui vornicul Șerban, nici dumnealui hatmanul Paladi, ca să facă oprire cuiva subt cuvînt că acea zi de târg sau iarmaroc ar fi cuprinsă în hrisovul său, nefiind cu dreptul nici de cuviință, nici domniei sale primite astfel de sâlnicii și apalturi“.

Deci, fiindcă pe de o parte dumnealui logofătul Nicolai Canta s-a jăluit la 13 mai către înălțimea voastră, cu arătare că iarmaroacele ce se fac duminica la Podu-Iloae s-au statornicit cu neprefacere pe partea dumisale din Scobințeni mai bine de 20 ani — iar că dumnealui vistiernicul ar opri adunarea lor la acel loc, și că ar mîna cu sila pe norod pe moșia dumisale Podul-Iloaei — rugîndu-se ca, pînă la cercetarea și hotărîrea ce veți face înălțimea voastră la ceea ce veți găsi cu dreptul, să se oprească o asemenea pășire; iară pe de alta, dumnealui vistiernicul prin înscris arătare ce a făcut Sfatului, din 2 iunie, cu înfătoșarea hrisovului, se rostește că, după hrisovul domnului Calimah, dreptatea zilei de tîrg, duminica, este a dumisale și că dumnealui logofătul nu poate avea pe moșia dumisale adunare de tîrg în aceeași zi, mai ales că și hrisovul dumisale îi statornicește ziua de luni.

Că rostirea din hrisov, pentru neoprirea trecerii (urmare care dumnealui vistiernicul zice că au și păzit-o cu neajgînire), nu ar da dumisale logofătului dreptate a avea pe proprietatea dumisale zi de tîrg duminica, ci numai luna — căci de s-ar lua la înțeles că s-ar putea face pe partea dumisale logofătului adunare de tîrg duminica (dreptate care tocmai din împotrivă i-ar hărăzi hrisovul), apoi acel hrisov s-ar anerisi de la sine — Sfatul nu a putut face nici o încheiere după înalta rezoluție cu care i s-a recomandat această pricină, asupra jalobei dumisale logofătului Canta, rostitoare că „Sfatul Extraordinar să cerceteze hrisoavele aminduror părților, și să facă potrivită punere la cale“, căci în dezbaterea aceștii pricini se cere talmăcirea înțelesului domneștilor hrisoave, care nu este de a Sfatului competență, ci rămîne la înțelepciunea înălțimii voastre a hotărî precum înalt veți încuviința.

(Iscăliți), Mădulările Sfatului Administrativ Extraordinar,

Secția a 2-a, nr. 1169, anul 1847, iunie 3.

Intocmai cu originalul,

Pentru șeful mesei, Antoniad

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I/2017, dos. 422, f. 18 și 21.

## 228

*1847 iulie 12, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 89 dat de Mihail Sturza voievod postelnicului Petrache Asache, pentru înființarea tîrgului Țintia, cu zi de tîrg, pe moșia Trăisteni.*

Intre lucrările cele părintești ale domnitorilor fiind și îngrijirea ca mijloacele ce aduc înflorirea negoțului și îndăminarea în trebuințele locuitorilor țării, să fie statornicite cu legiuri și dreptăți înlesnind pe acei cîți din adevărată rîvnă fac propuneri de obștești folosuri, domnia noastră, în așa privire, am luat aminte la rugătoarea cerere ce ne-a făcut al nostru cinstit și credincios boier, dumnealui Petrache Asachi fost mare postelnic, cu propunere de a i se hărăzi privilegiu ca să în-

ființeze adunare și lăcuință de târg, pe moșia dumisale Trăisteni, de la ținutul Iași, care găsindu-se pe tractul mare al poștelor și cu înjumătățită depărtare între capitalie și între orașul Botoșani, nu numai că este de mare îndeminare pentru negoțul deosebitelor stări, dar încă poate sluji și de adăpostire călătorilor, unde să-și aibă odihna și siguranța cuviincioasă.

Spre care sffrșit, recomneduind Domnescului nostru Sfat cererea dumisale postelnicului și, după dinsa, lucrarea potrivită cu așezăminturile țării, acesta — prin anaforaua din 4 a curgătoarei luni, supt nr. 1400 — ne-a înștiințat că înființarea unui târg la asemenea loc, și anume pe dialul Țintia, este în adevăr de toată priința și folosul negoțului obșteșc, cu atîta mai viderat, cu cît și înșiși proprietarii apropietelor târguri au învoit propunerea dumisale postelnicului Asachi, după anume înscrisuri ce s-au văzut la domneasca noastră Vistierie, potrivit căroră s-a chibzuit ca ziua târguirii de peste săptămînă, să fie joia.

Drept aceea încuviințînd numerarisita anafora, iată — prin acest al nostru domnesc hrisov — legiuim și întărim înființarea târgului Țintia, pe moșia Trăisteni, unde să fie ziua târguirei în fieștecare joi, după toată orînduiala unită cu dreptățile proprietății.

Pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic, ca prin publicații să se facă obștește cunoscută această a noastră domnească hărăzire, iar pe luminații domni, ai noștri frați, care din a pronieii bunăvoință vor fi ocirmuitori pămîntului nostru, al Moldovei, poftim nu numai să nu strămute întru nimica această legiuire de obșteșc folos ci, mai ales, să întărească pentru mai multă laudă a domnitorilor și însuflețirea supșilor săi.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre în orașul Eși, în anul al 14-lea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 422, f. 29 și 32.

## 229

*<1847 noiembrie 13>. — Copia raportului cluce-  
rului Iacovachi Costandiniu către Isprăvnicia Bacău, cu  
propuneri pentru înființare de târg la moșia Părincea,  
a banului Anastasie Ioan.*

Spre îndeplinirea celor cuprinse prin adresa cu nr. 16624, urmată după porunca cinstitei Visterii cu nr. 6890, mișcată din povodul înaltei rezoluții pusă asupra jalobei dumisale banului Anastasie Ioan, prin carele a mijlocit de a i se învoi înființarea de târg, cu zi de târg în fieștecare duminică, și cu 4 iarmaroace pe an, la moșia dumisale Părincea de la acest ținut, jos iscălitul, pășînd la fața locului, din cercetarea ce a făcut, a descoperit următoarele:

A. Moșia Părincea, a dumisale banului Anastasie Ioan, se megiește în lung, despre soare răsare, pe zarea Berheciului, cu moșiile Filipeni, proprieta a dumisale postelnicului Grigore Roset și Poenile, proprieta a mai multor părtași — amîndoua din rezidenția ținutului

Tecuci — și, despre asfințit cu Milești și Bibirești, proprietăți răzășești și cu Văleni a dumisale aga Ioan Casul ; iar în curmeziș pe din sus, cu Zlătarii răzășești și pe din jos cu Nănești, în care și dumnealui banul este cu cea mai mare parte, și asemenea și cu Horgești, proprietă a dumisale boierului Țogofăt și cavalier Toader Sturza.

B. La toate aceste moșii, împreună cu celelalte megieșite împrejurul lor, ce se însemnează în dosul aceștea, după localnica cercetare ce s-a făcut, nu au încuviințarea Cîrmuirii de statornicia vreunui iarmaroc sau zile de târg, nevoiți fiind locuitorii de pe aceste moșii a se sluji, la prilej de trebuință, mai mult cu târgul Bacăului, unde este rezidenția ținutului ; și, întâmplător, cu iarmarocurile și zilele de târg ce se fac la moșia Glodurile din ocolul Bistriței de Sus — proprietă a dumisale aga Costandin Botez — ce este cu îndestulă depărtare, mai bine de șase ceasuri, ca una ce vine în marginea ținutului unde își dă coaste cu ținutul Tecucului, și în apropiere de marginea ținutului Roman ; și la iarmarocul Răcăciunii, al dumisale vornicului Vasile Sturza, ce vine din jos de marginea ținutului, despărțitor de Putna.

V. Toți locuitorii de pe moșiile însemnate pentru a se putea înlesni în negoțul lor, cu venirea la Bacău sînt nevoiți a trece apele Bistrița și Siretul, care la prilej de apătoșire, întâmpină îndestule greutate în trecerea peste aceste ape, plătind și brudinile după rostirea așezămintului.

Iar zilele iarmarocurilor care nu pot aduce vreo jignire altor megieșite moșii, ce ar avea asemenea hărăzire, înțelegîndu-mă cu dumnealui banul, s-a socotit a se statornici, cel întâi iarmaroc la sf. Dimitrie (octombrie 26) ; al 2-lea la Buna Vestire (martie 25) ; al 3-lea la sf. Gheorghe (aprilie 23) ; și, al 4-lea la Tăierea capului sf. Ioan (august 29).

Pentru care, de lucrarea ce am făcut, cu respectul cuvenit aduc la cunoștință cinstitei Isprăvnicii.

iscălit, Iacovachi Costandiniu, clucer

Numărul satelor : 1. Viforeni cu cotunurile lui ; 2. Bodești ; 3. Dealul Mare ; 4. Ungureni ; 5. Slobozia Ungurenilor ; 6. Petrești cu cotunurile ; 7. Păncești ; 8. Răcătau cu cotunurile ; 9. Bazga ; 10. Gioseni ; 11. Chetriș ; 12. Tamași ; 13. Leurdeni.

Pentru întru întocmai cu originalul.  
Gheorghe Mihail

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 422, f. 74 și 77.

## 230

*1848 februarie 11. — A. Suțu informează Departamentul Dinlăuntru, despre cele întîmplate la târgușorul Bivolari, între un negustor și un locuitor, de față cu privighetorul ocolului.*

Lăturalnic m-am înștiințat că urmînd la târgușorul Bivolari, mai de demult, niscaiva neînvoire între stolnicul Vasile Popovici, neguțitor

de acolo, cu locuitorii, unul din ei, îmbătîndu-se și întîlnind pe domnul Popovici pe drum, ar fi zis, arătîndu-l: iată-l acel ce m-a calicit și mi-a mîncat popușoi! Privighetorul, care se afla cu Popovici, din îndemnul neguțitorului, ar fi bătut atît de cumplit pe acel locuitor, încît se zice că i-ar fi pus viața în primejdie.

În privire, dar, că bătaia aceasta s-a prilejit de către domnul Popovici, carele cu aceasta a călcat rostirea articolului al 16-lea al învoielii țîrgului, unde se zice că proprietatea este în dreptate de a izgoni, cu totul de pe moșie, pe neguțitorii acei ce vor pricinui vreo răzvrătire și tulburare, rămîind binalele lor în dispoziția proprietății, împreună cu marfa din ele. În privire că privighetorul, pășind peste ale sale îndatoriri, s-a amestecat într-o pricină care nu se atinge de ale sale atribuiri, puind și în primejdie viața omului, apoi, rog plecat pe cinstitul Departament, ca să trimită o cercetare asupra acestor împrejurări și, dovedindu-le adevărate în privirea neguțitorului, să binevoiască a pune în lucrare articolul al 16-lea, mai sus citat, iar pe privighetor, a-l înfrîna, potrivit cu a lui învinovățire.

A. Suțu

*Secția 1, februarie 13.* Să se scrie Isprăvniciei ca, mergînd la starea locului împreună cu revizorul rînduit de Departament, să cerceteze cu amăruntul împrejurările întîmplărilor propuse prin această jalobă, în ființa tuturor părților ce fac parte la pricină; și, descoperind adevărul, fără de părtinire să înștiințeze cu lămurire, spre a se putea înainta regularisirea cuvenită, cinstitului Departament al Trebilor Dinlăuntru.

M. Mihalache

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 14601, f. 1.

## 231

*1849 iulie 5. — Cererea obștiei locuitorilor țîrgului Focșani, către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, prin care arată asuprașirile ce le suferă din partea conducătorilor Eforiei.*

Înălțimea sa, numindu-vă ministrul Trebilor Dinlăuntru, n-a putut fi mai inspirat. Acest întii act al său îi deajuns pentru a ne face ideie despre oblăduirea ce ne pregătește, căci în vremile de față, cine ar fi fost mai vrednic de a lua în mîină partea cea mai importantă de interesele țării, astăzi cînd acestea nu sînt numai părăsite, ci încurcate cu desăvîrșire? Cine altul, de nu fostul vistiernic în vremea trecutei administrații?

Primirea, dar, a excelenții voastre de a cîrmui postul cel mai înalt din țară, este o întîmplare prea mare pentru ca să vă mirați despre bucuria ce stăpînește astăzi pe moldoveni, în deobște. Această plăcută veste nu ne-a găsit pre noi, cei mai puțini simțitori!

Obștia țîrgului Focșani îndrăznește, prin această adresă, a vă înfăoșa urările ei și a vă încredința totodată despre curățenia senti-

mentelor ce ne mișcă. Plini de o desăvârșită încredere, binemeritată, ce avem în persoana excelenții voastre, iscăliții întotdeauna se vor sili a se arăta și a rămâne vrednici de părinteștile îngrijiri ale Cîrmuirii.

Excelență! Insfirșit, acum, sintem norociți și ne putem fâli chiar că, după atîta zăstîmp, am ajuns și noi în țara noastră ca să începem a trăi într-o vreme de dreptate. Acest cuvînt nu mai este o nenorocire pentru nimeni, căci avem bună nădejde, că oricînd vom cere-o, o vom căpăta! Abuzurile vor îngălbeni înaintea excelenții voastre, căci am avut pilde că nu vă oprește nimic, nu cruțați nimic pentru a le urmări pretutindeni și a le seca rădăcina.

Pe acest temei dar, iscăliții iau curaj a vă arăta, totodată, prin aceasta, nenumăratele abuzuri și asupriri despre care obștea țîrgului nostru pătîmește de atîta vreme, și a vă cere totodată dreptate, căci dacă am tăcea acum ne-am face vinovați chiar înaintea Cîrmuirii, căci am tăinui răni pe care excelența voastră căutați mai întîi a le cunoaște pentru a le și tămădui.

Cu părere de rău, dar, ne vedem siliți a mărturisi că aceste abuzuri și asupriri, vin chiar din partea mădulărilor Eforiei, aleși de obștea pentru sprijinirea și apărarea intereselor ei. Veniturile Eforiei noastre, deși mici pe lîngă ale celorlalte ținuturi — însă deocamdată deajuns pentru țîrgul nostru — se cheltuiesc după buget și sămi, în îmbunătățirea și frumusețarea orașului. Și, cu toate acestea, finarile pe unde sînt, slujesc numai de măturie; pavelele — nu numai nu se întind și pe ulițele unde este nevoie de asemenea, dar nici acelea de față nu se țin curate și în bună stare; podeșurile, mai totdeauna stricate; ciușmelele, ridicate încă din vremea domnilor fanarioți — cu cheltuiala bunilor noștri — și care au fost lucruri însemnate prin frumusețea lor, pică în ruină; havuzurile, înființate în vremea altor prezenți, sînt pe aceeași urmă; chiar apa ce căpătăm prin acestea, deși au două izvoare deosebite, totuși, de multe ori rămîn seci, încît bieții locuitori pătînesc greu de obiectul cel mai de nevoie, și pentru care bugetul, în toți anii, hotărăște sume însemnătoare; trei canaluri aduse din apa Milcovului, din vechime, nu cu mai puține jertfe, sînt mai totdeauna seci — ca în vremea de față — apa toată fiind oprită de cărămidarii sau grădinarii de primprejurul orașului, încît, din această pricină, la vreo întimplare mai serioasă de foc, tot țîrgul ni s-ar prăpădi, cu toată comanda pojornicească ce avem și pentru care se cheltuiesc atîția bani! Toate acestea, *numai din o vinovată negrijire, sau interes al Eforiei*, precum de pildă, unul din acele canaluri se lasă din zi în zi a se astupa, numai pentru că trece pe sub binalele prezidentului ei, ce și le-au clădit deasupra.

De ne întoarcem asupra obiectelor de îndestulare, vedem și mai mare necuviință despre care obștea țîrgului pătîmește cumplit.

Pîinea, în deobște rea; și cîșniurile<sup>1)</sup> hotărîte de lege a se face la fieștecare patru luni, sînt numai o simplă formă, căci deși acelea se fac iarăși cu economie, totuși prețurile mărginite se păzesc numai în zilele dintii, precum avem de pildă chiar cîșnăul acest din urmă, după facerea căruia, prin bătaie de tobă, s-a publicat că pe lunile următoare, oca de pîine proastă se va vinde cu două parale mai jos, și

1) In text cîșnăurile



acea de jîmnă <mai jos> cu două parale; însă chiar de a doua zi am fost nevoiți, ca și astăzi, să o cumpărăm iarăși după prețurile de mai nainte, adică piinea proastă cu 18 parale și cea albă cu un leu, și de o calitate deosebită de proba făcută.

Carnea, asemenea scumpă, însă și aceasta adeseori neîndestulă și totdeauna rea, căci Eforia în loc să mărginească pe oțcupcii, în strictă păzire a contracturilor, dimpotrivă îi lasă în voie, păstrîndu-și dreptul și puterea de înfrînare, numai pentru acei ce peste voința ei, sau fără a se înțelege îndeosebi cu dînsa, iau cîteodată vreun articol de îndestulare pe sama lor; precum s-a întîmplat cu antreprenorul căsăpiilor de mai înainte, străfuindu-l și schingiuindu-i casapii, numai ca să aducă pe om a-și lăsa contractul abia început și să-l treacă către oțcupcicul de față, ca să ne dea carne rea și cu două parale mai scumpă decît o da cel dintii; încît bietul om ca să scape acum de șicanurile Eforiei, a fost nevoit, nu numai să-și desfacă în pagubă vitele strînse, să se lepede de dreptul și folosul contractului său, ci încă să dea și rușfet.

Pentru mumgerii, nu vom zice alta decît că, ca acum, niciodată n-am avut luminări așa de scumpe și proaste (3 lei, 16 parale oca), într-o vreme cînd săul, cu deosebire a fost ieftin (pînă la 2 lei, 15 parale oca), deși am avut mai nainte contractier, cu preț mai înjosit și acesta propunea tot același folos Casei, ca și antreprenorul de față; deși mai ales contractul vechi era încă lucrător pe trei luni, cînd acesta nou s-a pus nelegiuit în lucrare!

Vom adăugi, asemenea că, contractierul de astăzi, odată cu mumgeriile din tîrgul nostru, a luat și pe acelea din Focșanii din partea Valahiei, cu mărginirea de a vinde acolo luminările numai pe 2 lei, 36 parale, bani de Moldova.

Cvartiruirea soldaților ruși a fost pentru eforii noștri noi prilejuri de abuz. O parte din tîrgoveți — rudeniile și protejații domniilor sale — au fost pururea scutiți de pastoi. O parte fiind slujbași, preoți, dascăli și surugii, au fost pururea scutiți. Toată greutatea găzduirii atîttei armii ce s-a strecurat pe aici — fiindu-ne tîrgul în drumul mare — a atîrnat numai pe o mică parte din tîrgoveți și asupra văduvelor, încît a fost o vreme cînd, pe lîngă 4 și 5 soldați ce obișnuit ținea în casă și hrănea săracul tîrgoveț, mai ținea și cai prin grajduri (de avea nenorocirea a mai avea și grajd), cu alți 6—7 păzitori, tot în spinarea sa. Pînă în zilele trecute, mulți din iscăliți au hrănit, nu mai puțin decît 12 și 13 inși! N-au fost cruțați chiar acei care, din tîrgoveți, pentru toată averea lor, n-au avut decît vreun han, cu a cărui singur venit își cîștigau piinea de toate zilele pentru hrana copiilor, ci le da afară mușterii de prin odăi, caii de prin grajduri și-l ocupa întreg cu soldații și caii rusești, cînd grajdurile cele mai bune și casele cele mai încăpătoare se găseau pe la ampoliați și efori, sau pe la rudeniile și proteguții lor și care mai aveau și alte închipuiri de viețuire.

Din această pricină, am văzut oameni lăsîndu-și casele pustii și ducîndu-se să locuiască prin sate și tîrgușoare. Am văzut nenorociți care adunau de prin tîrg milostenie ca să-și hrănească soldații ce-i stau în spate! Și cînd asupriții mergeau la Eforie să jăluiască, atunci dumnealui prezidentul, fără milă pentru nenorocita poziție a jăluitorului,

fără respect pentru locul unde vorbea și pentru obștea prin care a ajuns a fi boier și a se cinsti în mai multe rînduri cu acest post, îi batjocorea și-i da afară, ba încă — în obișnuitele sale insulte, vrednice de uliță — a îndrăznit a se atinge și de chiar însuși cinstea familiilor jăluitorilor.

Astfel, văzîndu-se maltratată în loc de a fi pusă la cale, bietul jăluitor — deși sărac și nedrept împovărat cu cîte 5—6 soldați în casă, cînd la vecinul său, poate mai bogat decît dînsul, nu vedea nici unul — se măgulea cel puțin cu nădejdea că fieștecare pastoi își va aduce cu dînsul măcar porția de făină, după cum a auzit din publicațiile prin dărbănană, încă de la ghenar, că se va face; însă pastoiul nu i-a adus decît de două sau trei ori, zilnicul său tain — pe aiurea, n-a adus nici cum — și nevoiașul din nou alerga la Eforie cu jăluire, însă nu căpăta mai bun rezultat decît întîi.

Intr-o vreme, eforii se dezvinovăteau că dacă soldații nu se împărtășesc pe la cvartire într-un chip cuviincios, este că n-au oameni deajuns pentru această treabă. Obștea a suferit a i se pune în spate lefitele a patru noi desetnici, cîte 600 lei pe an, fără să fie și ea întrebată, ca parte interesată, sau să știe măcar dacă această dispoziție arbitrară vine de la un loc mai înalt. Nu vom zice dacă doi desetnici și doi comisari, ce-i are Eforia plătiți din casă, puteau să ajungă sau nu, pentru o dreaptă împărțire de pastoi în tuspatru ceastiile orașului, ci vom arăta numai că două din cvartaluri împreună, n-au număr de case măcar cît are unul din celelalte, și că, prin urmare, un desetnic îi de prisos; că pomeniții desetnici se plătesc numai de sărăcimea birnică, fiind cu această măsură în totul asuprită, precum se întîmplă în mahalaua armenească, unde, mulțimea locuitorilor sînt bogații sudiiți, și că, cînd aceștia nu sînt vreodată în particulara slujbă a eforilor, slujesc tot pentru o mai grea împilare a nevoiașului ce-l plătește, și nu poate să-i dea rușfet.

A înșira toate abuzurile ce au făcut și face încă Eforia de față, obștiei și în deosebi mai ales fieștecăruia din tîrgoveți, ar fi a scrie coli întregi! Excelența voastră însă înțelegeți acum îndestul, după cîte numai am atins aicea, că o asemenea Eforie îi nevrednică de a înfăoșa obștea și, mai cu osebire, prezidentul ei care îi nevrednic de acest post, ce în două deosebite perioade, a știut să-l capete prin cele mai mîrșave uneltiri. Dumnealui căminarul Constantin Petrov în rîndul întîi, ca și acum, nu putem zice că a fost și este prezidentul Eforiei și alesul obștiei, căci adevărata obște, niciodată n-a votat pentru un asemenea om! În rîndul întîi, ocupînd acest post șase ani de-a rîndul, dumnealui a fost cu neconținere și mumgiul și casapul tîrgului. În periodul acesta de patru ani, de nu-i tot dumnealui otcupcicul, dar sînt persoanele ce s-au primit a-l interesa în pricină; căci acei ce au vroit a rămîne în totul străini de dumnealui, în deobște au trebuit să fie împiedecați de a se arăta la mezat. Și, dacă, cîteva persoane au avut nenorocirea a izbuti să capete, peste voia sa, vreun contract de îndestulare, prezidentul de față, <le face> toate șicanurile, ca să-și părăsească antreprizele înainte de vreme, sau să-i dezgusteze pe viitorime <de a se> mai face otcupcicii Eforiei de Focșani. Aceasta-

și pricina că de la o samă de vreme în<coace> <do> ritorii se văd pe la astfel de mezaturi, din ce în ce mai rari.

O asemenea stare de lucruri a ajuns în deobște nesuferită și, dacă obștea, pînă acum <nu s-a> jăluit, au fost cunoscutele împrejurări cînd a cere dreptate, era a pierde și a fi în urmă prigonit de tulburător de liniște publică, precum s-a mai întîmplat unora din noi, chiar în <vremea> petrecerii fostului domn aici, căci atunci eram să ne jăluim însuși domnului.

Eforii au făcut o nouă mîrșăvie, alergînd — nu pentru întia dată — la cea mai ticăloasă meserie, nevrednică de înfătoșitorii obștii. S-au dus de ne-au pîrit la dumnealui ispravnicul ținutului, că unii din noi vorbim împotriva Cîrmuirii, și că facem comploturi cînd ne sfătuim a da jalbă împotriva domniilor sale, că averea obștească a ajuns de jac, și abuzurile nesuferite, încît orașenii văzînd că însuși ocîrmuitorul ținutului nu șuguieste, pregătînd o listă de vreo 12 din noi cu hotărîrea de a o arăta domnului și a ne nenoroci pe viață, puind la închisoare chiar pe unul din iscăliți — și de care nu putea să scape decît numai cu 60 irmilici ce i s-au cerut — nevoiți am fost a tăcea și atunci, și a mai aștepta încă.

Astăzi însă a venit vremea ca să ne putem jălui fără frică și nu în zadar! De aceea, dar, obștea tîrgului Focșani, are bună nădejde că excelența voastră veți lua în de aproape privire tînguirile ei, și că, pentru a vă putea și mai bine încredința despre adevăr, veți rîndui o în-adinsă comisie care să cerceteze cu de-amăruntul abuzurile ce suferă tîrgul despre eforii săi, din vremea de cînd ocupă fieștecare asemenea înșarcinare.

Și, pentru ca o asemenea comisie să poată fi cu totul slobodă în lucrările sale, cerem și vremelniceasca depărtare a numiților efori, și pentru că aceștia n-au avut și nici au încrederea obștii, și pentru ca nu cumva dumnealor, fiind în posturi, prin obișnuitele lor uneltiri, să nu influieze cu spaimă sau făgăduinți sau interes, asupra persoanelor ce nu vor a crede încă într-o grabnică și serioasă punere la cale, pentru stîrpirea abuzurilor, ușurarea asupriților și o pedeapsă pilduitoare pentru vinovați.

Ai excelenței voastre întru tot plecate slugi,

Gavril Stirciu spălar  
Scarlat Bontaș căminar  
Ioan Similache paharnic  
Marghioala Vidrașcu păhărniceasă  
I. Copcea  
N. Romănescu clucer  
Carabet Caramlău paharnic  
Ștefănahe Rusu sulger  
C. Vidrașcu  
D. Dimitriu  
Apostol Stan sluger  
Iani Belea  
Darim Sirbu

Vasile Dragoș căpitan  
hagi Ivan Calciu  
hagi Necola Dumitriu  
Asfadur Boroncia  
C. Stoenescu  
S. Cristov  
hagi Sotir Petrovici  
Enciu Ioan  
Mihail economu  
Niculi Neculau  
Ghițu Calude  
hagi Dima Ștefan  
Ștefan Pompici

Urmează încă 10 semnături indescifrabile.

*Secția I.* Să se rînduiască comisie la fața locului, înjghebată de dumnealui postelnicul Asanache Danu, paharnicul Const. Sion și comisul Răducanu Copcea, făcîndu-li-se luările-aminte de acea cu scumpătate cercetare, din punct în punct, a celor cuprinse prin această jalebă.

Sturza

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 16708, f. 2—3

## 232

*1849 august. — Jalba starețului Neonil, al mănăstirilor Neamțu și Secu, adresată Domniei, cerînd respectarea drepturilor sale în neînțelegerea ce o are cu obștea locuitorilor din Tg. Neamț.*

Tîrgul Neamț și cu moșia sa este dănuit sfintei mănăstiri Neamț, de către fericitul întru pomenire domn Racoviță voievod, la anul 1749. Relațiile mănăstirii cu tîrgoveții din Neamț sînt statornicite prin hrisovul domnului Ioan Sandu Sturza din 1823. La anul 1837, mănăstirea, prin jalebă către fostul domn Mihail Sturza, a făcut rugăminte ca să i se întărească și de către înălțimea sa hrisovul mai sus pomenit.

Această jalebă fu recomandată Sfatului Administrativ spre a se avea în vedere la lucrarea ce urma a se face după jalba dată, totodată atunci, de către tîrgoveții, cu cerere a li se întări o învoială din 1814, ce zice că o ar avea întărită și cu hrisovul domnului Calimah, cînd această învoială este desființată prin hrisovul domnului Sandu Sturza din 1823.

Tîrgoveții, după ce au văzut mișcarea din partea mănăstirii, și încredințați fiind că prin lucrarea Sfatului nu vor putea ajunge la scopul lor — adică de a dobîndi întărirea închiputei învoeli — s-au tras de la Sfat și, prin mijloace mai mult sau mai puțin lăturașe (și care astăzi sînt de o cunoștință publică), prin Logofeția Dreptății, au mijlocit împlinirea dorinței lor.

În adevăr, deși Logofeția prin adresul său cu nr. 344, anul 1838, a fost cerut de la Postelnicie știință, ce lucrare a făcut după jalba mănăstirii, recomandată Sfatului, și că de la aceasta a fost primit împărțășire că tîrgoveții să află în proșes cu mănăstirea, ea însă, Logofeția, a trecut cu vederea răspunsul Secretariatului de Stat, a lăsat și pre mănăstire de o parte, și s-a mărginit numai a face răposatului mitropolit Veniamin (o persoană cu totul străină în cele atingătoare de averea mănăstirii Neamț), întrebare dacă mănăstirea este în proșes cu tîrgoveții. Mitropolitul, ca unul ce nu cunoștea pricinile mănăstirii, răspunzînd potrivit stăruirii tîrgoveților, s-a și dat acestor din urmă un hrisov nelegiuit și neprecedat de nici o judecată!

Ajutați de un asămine act, tîrgoveții și mahalagii din Neamț s-au depărtat dîndată de orice îndatorire către proprietara mănăstire, întinzîndu-să arbitrar cu locurile, nerăspunzînd adetiurile legiuite de hrisovul domnului Ioan Sandu Sturza, cerînd și locuri de arat și de fînaț, încît,

dacă ar fi de a-i îndestula după sporirea locuitorilor de acum, mănăstirea ar trebui să jărtfească nu numai tot venitul de acum al moșiei târgului, ci încă să alătoreze către aceasta și alte două-trei moșii; căci, după ce s-a vestit cîștigarea unui așa privilegiu de către târgoveți — și înainte de a se pune formal în lucrare (care aceasta pînă astăzi încă nu s-au făcut, oprindu-să în urmă de către însuși domnul Mihail Sturza) — mulți din locuitorii birnici de prin sate, părăsindu-și locuințele lor spre a scăpa de boieresc, au alergat în acest târg, cumpărindu-și cu orice preț binale și locuri de la târgoveți, fără știrea mănăstirii. Și, pe lîngă aceasta, apoi și mulți jidovi chiar și de prin Galiția, cunoscînd nimicnicirea iraturilor proprietărești, s-au adunat în acest târg și, din zi în zi, însușindu-și feliuri de dreptăți nepilduite pe aiure, struncină pe mănăstire cu judecăți pe la toate instanțiile, și se împotrivesc de a răspunde măcar micile venituri ce le are mănăstirea prin hrisovul domnului Sandu Sturza.

Această obijduitoare împrejurare, privindu-le în urmă, atît domnul Mihail Sturza, cît și răposatul mitropolit Veniamin, și voidnd a îndrepta răul săvîrșit de ei — acesta din urmă prin înscrisul slobozit Domnescului Divan, din 1840 nr. 792, și-a protestat răspunsul dat mai înainte Logofetei Dreptății, iară cel dintîi, prin rezoluția sa, pusă pe jalba mănăstirii din 26 septemvrie 1847, pune îndatorire Sfatului Administrativ ca să chibzuiască o potrivită alcătuire între târgoveți și mănăstire. Această alcătuire, deși dorită și propusă sute de ori târgoveților de mănăstire, nu s-a putut săvîrși din pricina năvingiei și intrigilor unora din ei, care, cu feluri de feluri de clevertiri, înșală obștia târgului și a mahalagiilor spre paguba chiar a acestora însuși.

Mănăstirea, dar, văzîndu-se învăluită în atîtea proțesuri de către târgoveți, păgubită de cele mai drepte venituri ale târgului și ale moșiei, avînd prin urmare o proprietate numai cu numele, și pierzînd nădejdea de a veni la o pașnică învoială, nu vede alt mijloc despre cîștigarea dreptăților sale, decît de a năzui la iubirea de dreptate a înălțimei voastre, singurul ei liman. Cu toate că driturile proprietărești sînt cu o nepilduită înjosire, potrivit-le cu acele ale târgurilor megieșite, târgoveții se împotrivesc de a le plăti. Cu toate că pravila Obșteștii Adunări din 1848, întoarce către proprietate toate hlizele și părțile de loc stăpînite de către orișicine pe moșia mănăstirii, târgoveții și astăzi — în contra ei — urmează a stăpîni în putere o înșămnată parte a moșiei Tîrgului Neamț. Spre a-i opri de la aceste samavolnicii, mănăstirea nu are altă putere decît de a cere puternicul vostru ajutor.

Binevoii prea înălțate doamne, a observa că mănăstirea, departe de a pretinde vreun lucru strîmb, departe de a vroi ceva asupritoriu, nu reclamă decît dreptul său, și aceasta încă, cu cea mai mare cruțare pentru târgoveți, fiindcă și pînă acum, deși prigonită și trasă în judecată, mănăstirea n-a conținut de a să îngriji cu îmbunătățirea târgului Neamț și, prin urmare, cu folosul chiar al târgoveților, jertfind o mare parte a veniturilor sale spre zidirea spitalului din Neamț, și hotărîndu-să a se ocupa și de acum înainte cu înflorirea acestui târg. Spre aceasta însă, nu trebuie ca și driturile sale să se calce în picioare și veniturile sale să se nimicnicească.

Binevoii dar, prea înălțate doamne, a lua în de aproape privire aceste jalnice împrejurări — nedreptatea făcută acestui dumnezeesc locaş de către fosta Ocirmuire, viforele ce în anul trecut a pățimit mănăstirea Neamțului, greutățile și cheltuelile sale care din zi în zi sporesc — și ca un domn drept slăvitoriu și de Hristos iubitoriu, ca apărătoriu acestei întâi lavre a Moldaviei, milostiviți-vă de a pune un capăt unui așa greu lanț de strîmbătăți, și hotărîți ca această pricină, care de atîta vreme se trăgăniază, să se caute de Sfatul Administrativ, supt chiar prezedentia înălțimii voastre.

Eu, smeritul stareț și cu întregul sobor, sîntem atît de siguri de bunul drit al mănăstirei și de nepărtinirea hotărîrii înălțimei voastre, că cu cea mai mare nerăbdare așteptăm ziua judecății, care are să pue capăt învăluirilor și bîntuirilor noastre.

Această domnească hotărîre va fi cea mai bună mîngăiere a bătrînelor mele și, plin de recunoștință pentru punerea la cale, cu bucurie voi închide ochii, ducînd către cel de sus pomenirea și buna cuvîntare numelui înălțimii voastre. Iară soborul întreg nu va conteni, zi și noapte, de a se ruga către împăratul ceresc ca să vă păstreze îndelungați ani sănătos, fericit și puternic, pe tronul Moldovei spre fala țării și apărarea acestui sfînt lăcaș.

Al înălțimii voastre, întru tot smerit și prea plecat, împreună cu tot soborul,

Neonil, arhimandrit și stareț mănăstirei Neamț și Secul.

4 sept. 1849. Sfatul Administrativ, prin anafora, îmi va aduce la cunoștință lucrările ce s-au făcut de el în această prigonire.

Gr. Ghica voievod

4 <mai> 1850. Spre îndeplinirea rezoluției înalte să se facă sprafcă de toate lucrările aflătoare în cfit.

Suțu

Iunie 26. Se va urma după rezoluția însemnată asupra referatului Departamentului Dinlăuntru, supt nr. 13140.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 88—89.

## 233

1849 septembrie 24, Focșani. — Raportul nr. 13 trimis de Comisia rînduită spre cercetarea reclamațiilor obștiei locuitorilor din Focșani, asupra abuzurilor săvîrșite de membrii Eforiei și oamenii lor.

În urmarea poruncilor cînstitului Departament, cu nr. 16484, în-trunindu-ne în orașul Focșani spre cercetarea reclamației obștiei acestui oraș, negăsind pe dumnealui postelnicul Asanache Danu, am încheiat jur-

nal pentru lucrarea ce trebuie să înaintăm pînă la venirea și a dumisale postelnicului, în înțelesul căruia i-am împărtășit știință ca să vie și dumnealui neîntîrziat, aducînd și copia jalobei trimisă dumisale. Și, pentru ca să nu se întîrzie săvîrșirea acestei cercetări, pe care casnicile interese nu ne iartă a o prelungi, și în privire că obștiei reclamante nu-i era cunoscută sosirea noastră, mai ales că cea mai mare parte din orășeni se găsesc împrăștiați pe afară, în a lor felurite interese, și noi, fără închipuire de a-i încunoștiința, am făcut cerere Stărostiei înviutului să vestească obștiei a-și pregăti pînă la sosirea dumisale postelnicului și înjghebarea comisiei, lămuriri și dovezi sprijinitoare în toate puncturile reclamate.

După care, de la dumnealui postelnicul am și primit răspuns, cu alăturarea adresei către dumnealui, și a copiei jalobei, cuprinzător că dumnealui pînă peste cîteva zile nu poate veni, și să încheiem jurnal de întrunirea comisiei și începerea lucrării, ca <și> cum ar fi și față, și după venire va și iscăli.

Pe acel temeii încheind jurnal — din îndemnul a mai multe jalobe ce am primit către comisie, de la unii din contractierii articolelor de îndestulare, și de la mulți din orășeni, despre asuprirea ce li s-a făcut în împărțirea cfartirurilor oștenești, apărînd pe cei mai fruntași și împovărînd pe cei mai săraci — ca să se descopere adevărul, pe de o parte s-a cerut prin formal înscris, de la Eforie, să trimită la Comisie delile articolelor de îndestulare, și lista de tot numărul caselor și a hanurilor, cu însemnare anume arătătoare cîte cîți oșteni au fost dați în cfartir la fieștecare casă și în fiecare rînd. La care a răspuns că ea, fără ofițială înștiințare de la locurile competente, nu poate împlini asemenea cerere, nefiindu-i cunoscută rînduirea unei așa cercetări; iar pe de altă parte, din îndemnul tînguirii unora din orășeni, că un escadron de husari ce se găsea aici și care acum la 23 a următoarei s-a ridicat, ar fi împărțiți numai la cîteva case și dați cîte doi și trei la un cfartir și încă pe la cei mai săraci și care au fost iscălit în jaloba obștiei; și că, pe lîngă aceea, mai viind și o comandă de cazaci, s-au dat și din aceea, tot prin case de acelea ce aveau pastoi de husari.

Spre a se lua încredințare, s-a rînduit de către comisie, de s-a scris o listă de toate casele ocupate și neocupate de oșteni. Această lucrare privitoare către descoperirea adevărului, fiind neplăcută — precît se înțelege — mādulărilor Eforiei, îngrijindu-se a nu se dezveli pe lîngă acestea și mai mari abuzuri, ce s-au urmat în oraș, pe lîngă îngrozirile ce dinaintea întrunirii comisiei au împrăștiat între orășeni — cu osebite apoi și fără nici o sfială, după întrunirea noastră — și ei în persoană și rudele și prietenii lor au presărat feluri de îngroziri între orășeni. Încă și căpitanul de slujitori al Stărostiei, slobod — către mai mulți ce erau strînși și gata a veni la comisie — a zis că acei ce se vor arăta cu jăluiri de asemine au a fi în urmă pedepsiți și cu bătaie și cu împovărare de cfartuire a mai mulți oșteni și că orășenii acei ce au cutezat a merge cu jaloba obștiei la cinstitul Departament, au a fi surghiuniți.

Despre care, ca să încredințeze pe poporul de jos, carele este prost și lesne crezător la asemenea, au sfătuit niște jidovi cunoscuți ai lor, de au pîrit la Stărostie pe neguțitorii Ghiță Calotă și Toader bogasierul

că sînt tulburători liniştii, că fără voie şi fără a avea vreo nemulţămire despre Eforie, i-ar sili a se jălui la comisie, şi dumnealui dregătorul i-a dus la Stărostie pe numiţii neguţitori, unde după înfătoşări cu pîrîţii, neputînd de a dovedi pîra adevărată, i-a slobozit fără înfrînare, numai cu îngrădire a-şi păzi dughenile şi a nu se amesteca la asemenea îndemnări.

Şi, fiindcă după așa împrejurări, prin orice cercetare s-ar face, adevărul nu se poate descoperi spre a se stîrpi abuzurile şi a se putea face pentru viitorime o îndreptare, așa precum înalta Ocîrmuire doreşte şi suferitorii aşteaptă, noi am şi conţinut a păşi către mai departe lucrare, fără a fi în această cercetare, carte de blestem, ca să nu ne rămîie pierdere de vreme şi osteneala zadarnică, căci, după ameninţările din partea celor puternici de aici, care se protejarisesc de mădulările Eforiei în cauza reclamaţiilor de asupra-le, nu numai descoperirea cuviincioasă nu se va putea face, dar încă mai multă împilare se va aduce suferitorilor.

Pentru care, cu tot respectul, supuind acestea cunoştinţei cînstiului Departament, îl rugăm — că, dacă precum nu ne îndoim, are plăcere a descoperi adevărul, ca să dezrădăcineze abuzurile ce foarte adînc s-au înrădăcinat aici, şi ca să nu rămîie nimărui cuvinte de îndreptări, nici nouă chip de apărare sau apăsare, despre care şi o parte şi alta poate să prepue — să niiloească a se slobozi carte de blestem, pe a căreia credinţă să se urmeze toată cercetarea şi, totodată, să se poruncească şi Stărostiei şi Eforiei, să dea cuvenitul ajutor comisiei şi delile ce li s-ar cere.

Copce comis, Constantin Sion paharnic  
Răducanu

*Septembrie 26. Secţia I-a. Să se deplinească cererea comisiei.*

Indescifrabil

Arh. St. Iaşi, Tr. 1772, op. 2020, dos. 16.708, f. 17, 20.

## 234

*1850 februarie 13, Iaşi. — Adresa Ministerului de Interne, secţia I-a, nr. 2804 către Ministerul Lucrărilor Publice, prin care se cer lămuriri cu privire la drepturile ce au de a înfiinţa tirguşoarele de peste barieră.*

Spre a se putea deplini mijlocirea cuprinsă în adresul celui Departament, supt nr. 351, acest Departament cu cinste îl poşteşte să binevoiască a-i lămuri despre ce anume drituri, ale tirguşoarelor aratate, are trebuinţă.

*Secţia 2. Se va răspunde că, după Reglement, înfiinţarea de tirguşoare nu se poate face decît după hrisoave domneşti, slobozite în urma publicaţiilor făcute de Visterie; că, pe de altă parte, prin chiar înfiinţarea de şanţuri împrejurul oraşelor, se înţelege că fără înapins încu-*



viințare nu se pot întemeia târgușoare, afară de bariere ; că, dar, pe asemenea temeiori Departamentul are trebuință de a ști dacă s-au înființat cu învoirea Ocîrmuirii târgușoarele de la bariera Socolii și Păcurarii, pentru ca nefiind asemenea învoire, Departamentul să ceară către Ocîrmuire desființarea — de nu a întregilor târgușoare, dar măcar a acelor case făcute de vâlătuci și acoperite cu stuh, care slujesc intrările cele mai de căpetenie ale capitalei.

<M. Kogălniceanu>

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne- Moldova, dos. nr. 497/1850, f. 8.

## 235

*1850 martie 30. — Jalba obștiei locuitorilor din Tîrgul Neamț către Domnie, de a nu încuviința ca M. Kogălniceanu, posesorul moșiei tîrgului, a m-rei Neamț, să calce vechile așezăminte dintre tîrgoveți și mănăstire.*

Orașele sînt podoaba unei țări și înflorirea negoțului care îmbogățește țara. Ele, cum trebuiesc la ținerea statului, așa dar Ocîrmuirea este datoare a apăra dreptățile orașenilor. Tîrgul Neamțului, din învechime, s-a statornicit pe această moșie cu învoinea Ocîrmuirii, și după vreme cu îndatorire, de afiorisătorii domni, de a da oareșcare ajutor către sfînta mănăstire Neamț. Prin urmare, însă, născînd nedumerire între mănăstire cu tîrgoveții, la anul 1814, în vremea domnului Calimah, s-a făcut o învoială între tîrgoveți și între mănăstire, în ființa răposatului mitropolit Veniamin, și în ființa a doi din cei mai aleși boieri ; care învoială s-a cuprins și prin hrisovul a aceluiași domn, păzindu-se cu nestrămurtare pînă la anul 1838 cînd, atunci, domnul Mihai Sturza, vîzînd urmarea hrisovului domnului Calimah și dreptatea tîrgoveților, a întărit și cu hrisovul său. Și cu aceste acturi autentice și legiuite, am rămas odihniți și în pace pînă acum cînd d-lui maiorul Kogălniceanu, vechilul sfintei mănăstiri, luînd în posăsăire moșia aceasta, tîrgul, de la încredințatoarea sa, ne supără călcînd învoiala cuprinsă prin hrisoavele domnilor Calimah și Mihai Sturza, vroind a-și spori venitul moșiei peste cuprinsul prin învoială, luîndu-se, pe lîngă celălalte locuri de hrană și chiar curăturile cumpărate prin încuviințarea sfintei mănăstiri, cerîndu-ne și alte adaosuri.

Prea înălțate doamne, învoielile sînt temelnice și nu să pot strica — după cartea a 11, titlul 2, capul 35, din cărțile împărătești și alte legiuiri din aceleași cărți. Și, după dînele, orice acturi s-ar fi făcut lăturalnice, nu pot fi socotite decît tainice și dosite. Căci lucrarea învoielii urmînd cu neconținere de la anul 1814, în curgere de 36 de ani, dovedește mulțămirea îmbelor părți învoitoare, și toată jaloba de a să răsturna este paragrafisită pe lîngă aceste legiuiri care apără pe tîrgoveți de orice prefacere.

Cu lacrimi ne rugăm înălțimii voastre să vă milostiviți a nu îngădui supărarea și bintuirea noastră peste învoială, protimisînd a ajuta

pe o mulțime de familii care, în tot feluri de timpuri grele, au sprijinit nevoia țării, rămânându-le la ceastă bună faptă o neștearsă pomenire la oltarele cerești.

Circa 200 iscălituri, din care 54 evrești

7 mai 1850. Sfatul nostru Extraordinar, va lua în privire dreptățile respective, întemeiate pe învoială, și hrisovul domnesc, și încheind a lui socotință, prin anafora ne va aduce la cunoștință împrejurările neînvoirii ce au iscat între mănăstire și târgoveți, și temeuriile pe care s-ar fi răzâmat mănăstirea a lua locurile de hrană de la târgoveți.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 101 și 102.

## 236

*1850 iunie 13. — Jalba lui M. Kogălniceanu către Grigore Ghica voievod, cerind ca drepturile m-rei Neamț, asupra moșiei Tîrgului Neamț, să fie respectate potrivit așezămintelor și legilor existente.*

Intre mănăstirea Neamțului și între unii din târgoveții de Neamțu, de mai multă vreme este proces pentru deosebirea dărilor către proprietate și stăpînire de locuri în târg și în moșie fără titlu. Acest proces, încă de către predecesorul înălțimei voastre, este trimis hotărîrii Sfatului Administrativ. După suirea voastră pe tronul țării și după jalbele atit ale mănăstirii cît și ale târgoveților, înălțimea voastră ați împrorspătat poroncile domnitorului de mai înainte pentru ca Sfatul să grăbească a-și da socotința sa asupra acestei neînvoiri.

Dacă această hotărîre nu s-a dat pînă acum, aceasta nu este din vina mea, împuternicitul și posesorul mănăstirii la acel târg, și carele, de la septembrie anul trecut, necontenit stăruiesc pentru rezultat, ci a târgoveților care pururea au împleticit și trăgănat orice lucrare. De vre-o cîțva timp un sărdar Costache Lazu, căpătînd de la unii târgoveți o vechilimea, și întărind-o de către Judecătoria de Iași, secția I, în contra așezămintului pentru vechili, în toate săptămînilor și ades și de două ori pe săptămînă, înfătoșează înălțimei voastre jalbe, unele mai neadevărate și mai clevetitoare decît altele, după care mănăstirea Neamțului nu ar fi decît un cuib de jacași și împilători a bieteii obștii din Tîrgul Neamț, și eu nu mai puțin de cît un grozav executor al dorințelor răpitoare a starețului și a soborului.

După zicerile sale eu aș fi dărâmat toate dreptățile târgoveților care ar fi rămas numai cu butea caselor. La asăminea clevetiri am trebuit să pun un capăt, și nu altfel decît prin legiuita depărtare aceluia care n-a găsit alt chip mai nimerit de a apăra pe încredințătorii săi, decît de a cleveti pe partea protivnică. Prin Marea Logofetie a Dreptății, eu, vechil examinat și jurat, am cerut depărtarea dumisale Lazu dintr-o profesie la care nu este primit, nici prin studiile, nici prin examenul, nici prin încuviințarea Departamentului Dreptății, potrivit legilor, și pe care

au uzurpat-o cu titlul cînd de rudă, cînd de posesor, cînd de răzeș, cînd de casnic, cînd de tovarăș, dînd o dovadă scandaloașă de ce poate face un bun cruciogar cînd voiește a falsifica duhul unei legi, și cînd nu este nimene carele să privilegheze la păzirea legii.

Logofeția Dreptății, încredințîndu-se că dumnealui sărdarul Lazu nu avea nici un drit pentru a primi vechilimele, a poruncit Judecătoriei de Iași desființarea sa, întemeindu-se întru aceasta pe așezămîntul vechililor din anul 1839, și care este legea și garanția, a noastră a vechililor examinați și încuviințați. Dumnealui Lazu s-a jăluit înălțimii voastre despre o asemenea poruncă a Logofeției, întemeiată pe o lege care nu știu că să se fi cumvra desființat. Înălțimea voastră, înșelat de arătările dumisale Lazu, ați poruncit păstrarea sa de vechil al țirgoveților de Neamțu.

Cîteva zile în urmă, acestaș vechil v-a înfăoșat o altă jalbă, în care v-au împospătat tînguirile de mai înainte, pentru luarea locurilor de hrană a țirgoveților. Și, înălțimea voastră, mai înainte de a se da hotărîrea Sfatului, fără a asculta și dreptățile mănăstirii, ați poruncit de a să întoarce locurile către țirgoveți, pe teme că legea Obșteștii Adunări pentru desființarea embaticurilor nu ar avea lucrare și asupra învoielilor — cînd <în timp ce> în mijloc stă hrisovul domnului Ion Sandu Sturza, care încheazăluește dreptățile mănăstirii și pre care pînă acum nici o instanție, nici un domnitor nu l-au criticat s-au desființat.

Prea înălțate Doamne, am avut pururea de sistemă neștrămutată, de a nu mă adresa către domnitor, decît în cazurile cînd trebuie a năzui la el, adică atunci cînd o pricină administrativă sau judecătorească vine în observația sau întărirea sa. Nici odată înainte de hotărîrea instanților îmbrăcate cu căutarea pricinii, n-am chemat intervenția domnitorului; prin aceasta dam o dovadă de adîncul meu respect către lege și tron, neamestecînd rolurile acestora, nevroind să pun, în mijlocul prigonirilor și urilor împricinaților, pe capul Ocîrmuirii mai ales, pentru a nu trage asupra acesteia din urmă împuțări de părtinire și de obijduire. Astăzi, însă, pentru întiași dată mă văd silit a mă depărta din acest sistem, și cu plecat respect a mă adresa cu jalbă, bine întemeiată, către înălțimea voastră.

Prea înălțate Doamne, am atîta încredere în nepărtinirea voastră și în înălțimea sufletului vostru, încît — fără cea mai mică șfială — vin a mă jălui înălțimii voastre de însuși înălțimea voastră. In pricina cu țirgoveții de Neamț, înălțimea voastră ați făcut două obijduiri: cea întii mie și legii hotărînd ca dumnealui Lazu să rămîie vechil într-o pricină de la care îl depărtează jurămîntul pentru vechilii și care dacă ar fi ca fieștecare să-l poată înconjura prin închipuite calități, prin cruciocuri și șiriclicuri, n-ar rămîie decît un mare neadevăr; cea a doua ați făcut-o mănăstirii Neamțului și proprietății, puind apostilă hotărîtoare, fără judecată, fără ascultarea îmbelor părți, și numai pe simpla și neadevărata arătare a unui om, care prin însași înfățișarea sa de vechil, înaintea înălțimei voastre, vă arata cît de puțin respect păzește către adevăr și lege.

Negreșit, prea înălțate Doamne, că această hotărîre a înălțimei voastre nu vine decît de la un nobil îndemn. Nu vroii a arăta că aveți

vreo părtinire pentru funcționarii înălțimei voastre. Inșă, prea înălțate Doamne, singur ați zis într-un mare moment „legea trebuie să fie pentru toți deopotrivă”. Dacă ea se păzește pentru cel mai neînsemnat lăcui-tor, cu atît mai mult trebuie să se păzească pentru acei oameni care, în slujba înălțimei voastre, își jertfesc timpul, viața și interesele, precum am și eu cînte a fi unul din aceia. Eu nu fac ca dumnealui Lazu, nu vă cer excepție de la o lege, ci păzirea legii. Nădăjduiesc că am dritul a vă cere aceea ce, în toate zilele, cel mai neînsemnat din supușii înălțimii voastre cere și dobîndește de la înălțimea voastră : rostira legilor.

Pentru vechilicul dumisale Lazu este așezămînt care hotărăște dacă el poate fi vechil sau ba. Pentru pricina cu Tîrgul Neamțu, Sfatul înălțimei voastre este chemat de a-și da socotința sa. Pentru locurile luate de mănăstire, în puterea unei pravili și a poroncilor Ocîrmuirii, sînt asemenea tribunaluri care sînt competente de a declara dacă pravila este bine aplicată sau ba.

Prin urmare, prea înălțate Doamne, lăsați acestora hotărîrea acelei pricini ; iar dacă socotiți că ea — deadreptul să se hotărăscă de înălțimea voastră, dacă este ca mănăstirea să fie proprietara Tîrgului Neamț, numai cînd este de a-l înzestra cu spital, cu școli, cu cișmele, cu canale — adică numai cu numele — apoi mai bine de cît o asemenea stare de lucruri, poronciți ca proprietatea desăvîrșită a tîrgului, hărăzită unei sfinte lavre de fericitul întru pomenire domn Cehan Răcoviță voievod, întărită ei de strălucitul vostru strămoș Grigore Ghica voievod, și asigurată ei de domnul Ioan Sandu Sturza voievod, să se trădeie în deplină stăpînire a tîrgoveților. Aceasta ar fi mai bine pentru mănăstire decît de a fi în toate zilele trăgănată în judecată de niște oameni care, în înșelarea obștiei, și-au făcut un aleșverîș neiertat, decît de a fi în toate zilele clevetită înaintea înălțimii voastre ca jacașă și răpitoare și, ce este mai dureros pentru dinsa, de a fi crezută de vinovată. Inșă aceasta nu ar fi potrivit nici cu regulile dreptății, nici cu legile care asigurază proprietatea.

Înălțimea voastră, binevoiască a-mi ierta această jăluire. Dacă încrederea mea în înălțimea sentimentelor voastre, n-ar fi desăvîrșită, dacă n-ași ști că adevărul este primit la înălțimea voastră, dacă n-aș fi sigur că vă socotiți mîndru de a îndrepta o strîmbătate făcută prin neștiință, atunci niciodată n-aș fi cutezat de a vă face aceste tînguiri.

Încă odată rog plecat pe înălțimea voastră să fie încredințată de adncul meu respect și de deplina mea siguranție în nepărtinirea și iubirea de dreptate a voastră. Cu cît mai mult am tăcut și n-am supărat auzul înălțimei voastre, cu atîta mai mult mă măgulesc că acum veți binevoi a porunci îndreptarea obișduirilor făcute mănăstirii Neamțului și mie, și aceasta spre a se împlini cu desăvîrșire frumosul cuvînt al înălțimei voastre că legea este pentru toți.

Al înălțimei voastre întru totul plecat slugă,

M. Kogălniceanu

*13 iunie 1850.* Dumnealui logofătul dinlăuntru, va docladarisi Sfa-tului nostru împrejurările atingătoare de locurile aceste, fără întîrziere. Precum și arătările îmbilor părți prigonitoare, cuprinse în jalbele lor,

recomănduite de către noi aceluia Departament, iar Sfatul se va grăbi a-și încheia socotința sa și a ne refera.

Grigore Ghica voievod

Pe lângă referatul următor a se supune Sfatului, se va supune și această jalbă în original.

Mare logofăt

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 106—107.

## 237

*1850 iunie 19. — Docladul Sfatului Departamentului Dinlăuntru, către Secretariatul de Stat, pentru cercetarea pricinilor dintre locuitorii din Țirgul Neamț și m-rea Neamț, pentru nerespectarea așezămintelor.*

La 15 a trecutei luni april, vechilii obștiei Țirgului Neamț, înfățișându-se la Departament cu tînguire că de către dumnealui maiorul Mihalache Kogălniceanu, vechilul mănăstirei Neamțului, li s-ar fi oprit lucrul arătării locurilor de hrană ce din învechime stăpînesc, au cerut a li se face punere la cale după dreptățile ce ar avea. Și, iscălitul, cunoscînd că de către Sfat are a se dezbate această pricină, a neînvoierilor iscate între țirgoveți și proprietaoă, a poruncit Isprăvniceii — întrucît se atinge pentru locurile de hrană — a le lăsa stăpînirea avută; după care, primindu-se jalbă din partea dumisale vechilului mănăstirii, întîmpinatoare că nu li s-au luat samavolnic asămine locuri, ci prin cunoștința Isprăvniceii, în temeiul pravilei votate de către Obșteasca Adunare la 1847.

S-a împărțășit Isprăvniceii această întîmpinare, adăugîndu-i-se a i se scrie ca să ție stăpînirea locurilor în statu-cvo, precum fieștecare le-ar avea. Și, de la dînsa, luîndu-se raportul supt nr. 5379 din 18 mai, cuprinzătoriu că încă din anul trecut 1848, vechilul mănăstirii — în temeiul țitatei pravile, publicată în Buletinul Ofițial din 27 mai același an, prin care se desființează embaticurile de ăheresăi, păduri, hlize, sau părți de loc ce sînt pe moșiile mănăstirii — cerînd desființarea embaticurilor și întoarcerea către mănăstire a locurilor ce cu asămine drepturi stăpînesc țirgoveții din Neamț, de atunci s-au și regularisit darea lor în stăpînirea mănăstirii.

Tot atunci, primindu-se și jalba ce au dat obștia țirgoveților prin vechili, prea înălțatului dōmn, tînguitoare pentru luarea din stăpînire, în primăvara anului curgător, a locurilor de hrană, asupra căreia înălțimea sa, cu rezoluția nr. 973, a binevoit a însămna: dumnealui logofătul dinlăuntru va aduce stăpînirea în statu-cvo pînă ce să va lămuri de către Sfatul nostru pricina. S-a înnoit Isprăvniceii poruncă întru potrivire cu înalta rezoluție, adică a ține pe fiecare parte în stăpînirea locurilor precum li-ar fi avut astă primăvară, cînd s-a pornit reclamația.

Iară acum, recomenduindu-se de către înălțimea sa din nou două jalobe, una din partea vechililor Țîrgoveților și alta a vechilului mănăstirii, înfățișătoare dreptăților ce ar avea, atît o parte cît și alta, pe cea întîi a vechililor Țîrgoveților — urmează rezoluția : „d-lui logofătul dinlăntu, potrivit cu dizlegarea dată de către noi, va aduce stăpînire în statu-cvo pîră ce se va lămuri de cătră Sfatul nostru prigonirea ce urmează între mănăstire cu Țîrgoveții, avînd în privire că așezămîntul de la 1848, pentru desființarea embaticurilor de fherăsăi și hlizi de moșii, nu poate fi aplicabil la cazul de față, unde urmează învoială cu dijmași și hrisov întăritoriu acei învoeli“ ; și iară pe cea a doua : „să se docladarisască Sfatului împrejurările atingătoare de locurile acestea, fără întîrziere, precum și arătările îmbelor părți prigonitoare, cuprinse în jalbele lor recomanduite de către noi acelu Departament : iară Sfatul se va grăbi a-și închie socotința sa și a ne refera“.

În așa priivire, luînd Departamentul în cercetare pricina, s-a lămurit că reclamația m-rii asupra Țîrgoveților ar fi de două cazuri :

Cel întîi, de a i se ține și da dreptățile hărăzite prin hrisovul domnului Ioan Sandu Sturza din 1823, care sînt următoarele :

1-*iu*. Oricine ar avea dugheană la uliță să deie mănăstirii una oacă teară pe an.

2-*lea*. Fieștecare gospodar ce trăește cu casa în dosul uliței, sau la mahala pe vatra Țîrgului, să deie cîte jumătate oacă ceară pe an.

3-*lea*. Acei ce sînt șezători la uliță și în aceeași bina vor face alișveriușul lor, sau în ograda dughenii vor avea osăbită casă de locuit, să plătească numai pentru dugheană.

4-*lea*. Vînzarea băuturilor în toată vatra Țîrgului să fie slobodă, luînd mănăstirea pentru dritul orînzii cîte 20 parale pe vadra de vin și cîte 10 pe cea de rachiu.

5-*lea*. Cei ce vor avea a vinde dughene, case și vaduri de moară, să înștiințeze pe mănăstire, pentru dritul de protimisis, iar acei ce vor voi să facă binale din nou, să se învoiască cu mănăstirea pentru locul ce le va trebui.

6-*lea*. De la neguțitorii străini și alții ce aduc marfă în iarmaroc să ei mănăstirea cîte 40 bani, iar la zilele de Țîrg anuale, numai cîte 12 bani.

7-*lea*. Vînzarea pîinei și a cîrnei să fie slobodă fiecărue Țîrgoveț.

Și cel al doilea, de a ține în stăpînire, precum i s-a dal de Isprăvnicia Ținutală, locurile de hrană și imaș ce aveau Țîrgoveții, afară de vatra Țîrgului, pe temeiul pravilei din 1848, atingătoare de desființarea embaticurilor de fheresăi, păduri, hlizi sau părți de loc ce ar fi pe moșiile mănăstirilor pămîntești, la care este de luat în băgare de samă dacă numirea de hlizi sau părți de loc, se poate aplica și la împrejurarea de față și dacă cuvîntul de embatic este de o înțelegere cu acel a dijmei — măsură cu care Țîrgoveții ocupau locurile — și dacă cu această pravilă oboroitoare înscrisurilor unor așa îndrituirii, se poate oborî și învoiala Țîrgoveților, încît privește pentru locuri întărite cu acturi domnești, și nejignite încă prin instanțiile competente.

Iară întru cît privește pretențiile Țîrgoveților se referează următoarele : ei, întemeiați pe hrisovul fostului domn Mihail Sturza din 1838, oîștigat prin Logofeție, în cuprindere că li se întărește învoiala ce ar

avea săvîrșită cu mănăstirea la 1814, recunoscută și de domnul Scarlat Calimah la același an, prin anume hrisov de pe care ar păstra o copie adevărită de către Divanul de Apel al Țării de Sus, la 19 ghenarie 1848, iară acea învoială mărginitoare în 12 ponturi și anume :

1-iu. Fiecare locuitor pe vatra tîrgului, ce va avea dugheană la uliță, să dei mănăstirii cîte una ocă ceară pe an.

2-lea. Fiecare gospodar ce va avea casă în dosul uliței, în osăbită ogradă și la mahala, pe vatra tîrgului, să dei mănăstirii cîte jumătate ocă ceară, iar acei ce vor fi șezători la ulițe și supt aceeași bina le va fi și alișveriușul și locuința, să nu fie supărați a plăti decît numai pentru dugheană.

3-lea. Vînzarea băuturilor să fie slobodă în vatra tîrgului, dînd la mănăstire, de bute de vin cîte doi lei, de poloboc cu vin cîte un leu, de bute cu rachiu cîte opt lei, și de poloboc cîte patru lei, iară pe băutura ce vor cumpăra unii de la alții din vasele plătite odată, să nu fie supărați.

4-lea. La vînzarea de veci a acareturilor, mănăstirea să se protimisască cu prețul ce ar da și alții.

5-lea. Clădirea de binale pe locuri slobode din tîrg, să fie neoprită, dînd numai la mănăstire, odată pentru totdeauna, cîte un leu pe stîngen, iar pentru viitor să dee plata pomenită la art. I-iu.

6-lea. Locurile de arătură și de finaț, cîte vor avea trebuință tîrgoveții numai pentru hrana caselor lor, să li se dee de către mănăstire cu dijmă, iar din grădinile și livezile casnice să nu dee nici dijmă.

7-lea. Curăturile cîte vor avea tîrgoveții, atît făcute de dînșii cît și cumpărate după vreme, să le stăpînească neopriți, dînd mănăstirii dijma obișnuită.

8-lea. Imașul ce va fi trebuitor tîrgoveților, numai pentru vitele lor, să li să dee de către mănăstire fără nici o plată.

9-lea. Carăle ce vor veni în tîrg, cu orice fel de greutate, să nu fie supărate întru nimic.

10-lea. Tocmelile ce vor fi între mănăstire și tîrgoveți, pentru morile de pe apa Neamț, să se păzească nestrămutate.

11-lea. Velnițele ce vor avea tîrgoveții, fiindcă plătesc pentru vase, după cum se arată mai sus, să nu fie supărate întru nimic.

12-lea. Pentru slatina ce vor lua tîrgoveții să nu plătească nimic, iar străinii să dee cîte două parale de jug.

Stăruesc tîrgoveții a li se înapoia toate locurile ce le-au avut spre întrebuițare și a li să ține dreptățile descrise în statu-cvo și dacă mănăstirea este nemulțămîtă, sau nu ar voi a cunoaște de valabil acest act, să se judece. Este de luat aminte și aici că prin acest hrisov, nu se pomenește nimic despre acel al domnului Ioan Sturdza, ci încă se zice că, întrebîndu-se pe mitropolitul țării de nu urmează vreo pricină din partea mănăstirii asupra arătatei învoieli, ar fi răspuns Logofetiei supt nr. 157 că nici o pretenție are mănăstirea asupra zisei alcătuii.

Vechilul mănăstirii însă, în contra aceștii atestații a mitropolitului, păstrează copie formală de pe însăși a sa protestație către Divanul Domnesc și, în contra hrisovului, jaloba starețului cu rezoluția domnească către Sfat, poruncitoare ca să chibzuiască o potrivită alcătuire între mănăstire și tîrgoveți ; lucrări de care în hrisov iarăși nu se vor-

bește, sau din pricină că nu le-a cunoscut Logofeția, sau din pricină că nu le-a socotit potrivite înprejurările, cu toate că vechilul mănăstirii stăruie a încredința că pricina a fost cu totul de alt fel, și că, prin acele dovezi, titatul hrisov s-ar fi cunoscut de însuși domnul neregulat slobozit.

Cu cinstea căzută se supune la cunoștiința Sfatului asămîne împrejurare, împărțându-i-se în original și alăturate două jalbe, recomandate de înălțimea sa și să face pofțire să binevoiască a da convenita hotărîre spre a se precurma odată cu neînvoirile iscate între îmbe părțile, căci fără o asămîne, nici stăpînirea locurilor nu se poate schimba, din cele ce se găsește regularisită de Isprăvnicie, încă din toamna anului 1848.

## C. Sturza

*Iunie 26.* Prin anafora să se aducă la cunoștiința înălțimii sale că Sfatul a luat în vedere reclamația locuitorilor din Tîrgul Neamțul, asupra proprietății, pentru călcări a driturilor ce le-ar fi hărăzite prin domnești hrisoave, și întărite prin hrisovul fostului domn Mihail Sturza din 1838 februarie 9, cu nr. 35, și din partea proprietății Tîrgului Neamț pentru neurmarea tîrgoveților după un hrisov al domnului Ioan Sturza din 1823 mart 15. Și atît din acturile înfătoșate de către vechilii lăcuiitorilor Tîrgului Neamț, imputerniciți prin vechilimeaua întărită de Judecătoria ținutului Neamț, din 3 mai 1850, cu nr. 65, și de vechilul mănăstirii, dumnealui maiorul Mihail Kogălniceanu, imputernicit prin vechilimeaua întărită de Divanul Apelativ la 7 noemvrie 1847, cu nr. 8770, cît și din întîmpinările părților uneia asupra alteia, Sfatul s-a încredințat că această pricină, care se atinge de rostire asupra validității hrisoavelor domnești, ce o parte și alta au la mîna lor, prihănind una dresese ceeilalte, nu se atinge de a Sfatului competenție a o hotărî, ci, după cursul dat unor asemenea pricini, cînd la mijloc se află mai multe hrisoave contrazicătoare, ea atîrnă de la hotărîrea Divanului Domnesc. Prin urmare, Sfatul vine în socotință că această pricină, împreună cu reclamațiile ivite, să se trimată Logofeției Dreptății, spre a-i da legiuitul curs. Iară pînă la darea cei desăvîrșite hotărîri, să se păzească statu-cvo, după urmarea primăverii anului 1850.

Suțu, Mavrocordat, A. Sturza

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1280, f. 83—85.

## 238

*1850 iulie 7. — Ciorna adresei nr. 4025, trimisă de ministrul M. Kogălniceanu către egumenul mănăstirii Trei-Ierarhi, în legătură cu exproprierea locului de la Copou, pentru cazarmă, loc de plimbare și piață publică în noul tîrgușor înființat aici.*

În urmarea înaltei apostile din 7 noiembrie pusă pe jaloba preacuvioșiei voastre din anul trecut, a jurnalului încheiat între Hătmănie și Departamentul Lucrărilor Publice, din 15 decembrie — și la care și



preacuvioșia voastră ați fost față — precum și a corespondenții urmată din partea acestui Departament cu preacuvioșia voastră, și mai ales a declarației din 12 iunie, locul ce este a se lua de pe platoul Copoului, atît pentru clădirea căzărnilor, cît și pentru păstrarea unei plimbări publice în aceeași parte a împrejurimii orașului, din înaltă hotărîri, s-a chibzuit a fi în următoarele măsuri și anume:

1) Pentru cazarmele de infanterie și de cavalerie, două partide de loc fieștecare de 80 stînjani, fața spre piața publică din mijloc, destinate de preacuvioșia voastră, și 120 stînjani lungul — la una spre Bahlui și la alta spre pîriul Muscalului sau a Cacainei — care loc este în parte peste acel de astăzi și

2) O a treia partidă de loc carele încheie piața publică, făcînd o a treia față spre Iași.

Această partidă în care în viitor se va restrînge plimbarea publică de astăzi va fi în întindere de 240 stînjani și lată de 80 stînjani fără ca în aceste măsuri să intre și ulițile laterale, de 8 stînjani fieștecare, precum și continuația șoselii de astăzi ce merge de-a lungul grădinii publice care, după însemnarea însuși a planului făcut de mănăstire, va avea lărgimea de 12 stînjani și se va prelungi pînă la curmarea Copoului.

Aceste trei partizi de loc alcătuiesc 38.400 stînjani cvadrați, sau 13 fălci și o treime. Spre a se hotărî despăgubirea cuvenită mănăstirii, s-a făcut o prețaluire reglementară la care au slujit de temei chiar acturile slobozite de însuși mănăstirea, pentru locuri de pe acești platou, date cu embatic la deosebite fețe, precum d-sale agăi Costache Rola, spătarului Neculai Istrati și alți asemenea; la care, prețul nu se suie mai mult decît de la 50, pînă la 60 lei pe falce.

Ocîrmuirea, care pentru locurile luate în interes public, n-ar trebui să plătească mai mult decît particularii; cu diferență pentru sfîntul lăcaș, să primiți însă a plăti mai îndoit și anume, cîte trei galbeni pe falce; care sumă, în total, se suie la 40 galbeni anual. Această sumă suită la capitalul său, formează, 400 galbeni, care este despăgubirea ce Statul, potrivit § 479 din Condiția Civilă, dă sfintei mănăstiri, pentru 13 fălci și o treime, luate în interes public.

Pe temeiul unei asemenea despăgubiri, Departamentul, din înaltă poruncă, face poftire preacuvioșiei voastre ca < să > binevoîți a mijloci către Chiriarhie slobozirea actului formal prin care s-ar trece acest loc către Stat. Ocîrmuirea, pentru < că > pe lîngă această dreaptă și mai mult decît potrivită despăgubire, și că o nouă compensație pentru Chiriarhie, se va primi atunci a da mănăstirii încuviințarea întărită cu hrisov pentru înființarea unui nou oraș pe platoul Copoului, după planul și regulele ce se vor înființa de către același Departament, restrîngîndu-se și plimbarea publică de astăzi, în locul luat de către Stat, cu siguranță numai condiție că, potrivit înaltei apostile pusă pe jalba preacuvioșiei voastre din 7 noiembrie, mănăstirea va chibzui aiurea, însă în apropiere de oraș, imașul trebuitor tîrgoveților, în locul celui ce ar fi a se desființa cu formarea noului oraș. Departamentul se măgulește a crede că va primi în curînd, de la preacuvioșia voastră și de la Chiriarhie, cuvenitul răspuns.

<M. Kogălniceanu>

Arh. St. Buc., Ministerul Lucrărilor Publice — Moldova, dos. 372/1849, f. 66—67.

1850 decembrie 7. — Cererea vistiernicului Roset către Vistierie, de a i se aproba strămutarea a 12 săteni de pe moșia Stînca ș. a. la moșia Știubeeni, fiind tulburători.

Una din pricinile ce a tulburat pe locuitorii satelor mele, Stînca și Cîrpiți, Luceni și Băcăloaia, de la ținutul Eși, este și pricina a 12 locuitori însemnați mai jos, care fiind îndărăpnici și tulburători, pricinuesc neînvoire și nesupunere între ceilalți locuitori săteni, îndemnîndu-i și acum de a porni asupra mea o nedreaptă jalobă, după care jalobă, rînduindu-se o localnică comisie de către Departamentul Dinlăuntru, s-a descoperit nedrepte toate ale lor jăluiri.

Acești 12 locuitori, avînd legături de înrudire cu unii din locuitorii din mahalaua Tătărăși, petrec cea mai multă vreme cu tătărășenii, fug de a lucra și boierescul convenit mie, și însuși al lor pămînt, aduc și pe ceilalți în asemenea trîndăvire.

Eu, după articolul 126 din Organicescul Reglement, cer depărtarea acestor îndărăpnici țărani, îndatorindu-mă a-i despăgubi de sadurile ce vor li avînd și, pentru că moșia mea Știubeeni, de la ținutul Dorohoiului, este de o întindere mare de pămînt, cu puțină locuință și depărtată de Eși — de la care moșie nu se vor mai înlesni de a avea întîlniri cu tătărășenii, dacă cinstita Visterie va binevoi a-i așeza acum pe această a mea moșie Știubeeni — eu mă îndatoresc a le da lemnul de casă, pîinea trebuincioasă pentru dinșii și, pînă la recolta nouă, și nutrețul peste iarnă pentru vitele lor, fără vreo plată.

Roset vistiernic

Numele și porecla îndărătncilor locuitori :

Gheorghe Poncul	}	din satul Stînca și Cîrpiți.
Simion Bejan		
Simion Balan		
Costandin Adăscăliții		
Lupu Moisăi		
Tanasă Solomon		
Vasile Buduroi	}	din satul Luceni și Băcăloaia
Lupu Nastase		
Necula Ciuculică		
Tudosi Țura		
Mandache Buduroi		

*Secția a 2-a.* Să se facă cunoscut Isprăvniciei că dacă urmarea arătaților locuitori are aplicarisire întocmai după art. 106, apoi la așa întîmplare să se izgonească de pe moșia dumisale boierului jăluitor, iar încît de a se statornici pe o altă moșie, tot a dumisale, aceasta rămîne la voința lor.

G. Suțu

Arh. St. Iași, Tr. 1352, op. 1535, dos. 174, f. 14.

*1851 aprilie 17, Iași. — Rețeratul Sfatului din Departamentul Trebilor Dinlăuntru, nr. 7832, către Secretariatul de Stat, propunînd a se aproba o zi de tîrg în 4 locuri din Iași.*

La anul 1838, pe temeiul hotărîrii Sfatului, întărită de fostul domnitor, și împărtășită Departamentului prin oțnoșenia Secretariatului de Stat supt nr. 2340 din 9 decembrie același an, s-a regularisit a se face aici în capitalie, în fiecare săptămîină, și anume joia, zi de tîrg la patru locuri ale orașului, care s-au și fost însemnat la Beilic, Păcurari, devale de Curtea Administrativă și în Sărărie, pe meideanul ce din vechime se numea Tîrgul Boilor; după care, deși s-a ținut mai multă corespondență cu Sfatul Orășienesc de aici și cu Poliția, pentru aplicația unei asemenea hotărîri, spre întemeierea adunărilor la arătatele locuri dar — apoi — precum se lămurește și despărțirea în patru ale acestor tîrguri și părăsirea datorniciei stăruinți întru executarea rezultatului au fost pricinile ce au împedecat cu desăvîrșire statornicirea și urmarea lor.

Fiînd însă că acum Sfatul Orășienesc, prin raportul sub nr. 582, arată că mai mulți dintre frunțașii orașului, mai marele staroste al corporațiilor, antreprenorii căsăpiilor și chiar dintre locuitorii din afară, adeseori au propus înființarea unei asemenea zile de tîrg pe toată săptămîina, spre folosul orășenilor și al locuitorilor, iscălitul, cu cinste supune Sfatului această împrejurare, propuînd totodată că el este de socotînță ca din aceste patru meideane însămnate, să se hotărască acel de la vale de Curtea Administrativă, ca cel mai încăpător, căci a se însemna patru meideanuri este cu neîndeminare însuși speculanților și de mare îngreuiere pentru locuitori.

Directorul Departamentului,

Iancu Cantacuzino

Șef secție, Gh. Melinte

*Iunie 1.* Prin anafora să se aducă la cunoștința înălțimii sale că Sfatul găsește cu cale a se lua măsurile cuvenite pentru statornicirea de zi de tîrg pe toată săptămîina la arătatele locuri de mai înainte hotărîte.

Canta mare logofăt, Gh. Suțu etc....

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 118.

*1851 august 2. — Jalba obștiei tîrgului Huși adresată Domniei, prin care cere schimbarea zilei de iarmaroc, în ziua de 14 septembrie.*

Tîrgul Huși, precum este văzut, se găsește înlături de vreun traht, fără a avea speculația neșuitoriei vreun alișveris, căci deși are obișnuit

în toată săptămîna, ca joile să fie adunare de iarmaroc, însă — în privirea altor îndestule tîrgușoare, ce sînt în apropierea acestui tîrg, cu zi de iarmaroc în sat, n-au duminica cînd toți pot fi slobozi de alt lucru — acesta rămîne fără vreo adunare de norod.

În privirea nenorocitei întîmplări de foc, ce la anul 1844 iulie 21 a topit a mai multor orașeni averea, Cîrmuirea, cu milostivire, a încuviințat a fi un obștesc iarmaroc cu zi însemnată la 14 octombrie, de Vinerea mare. Deși a fost publicat prin Foala Sătească din acel an 1844 nr. 31, și osebit prin lucrările Isprăvniciei, dar vreun rezultat n-a izvorit, rămîind în părăsire din pricină că, apropiat de această zi, este iarmaroc însemnat, la 26 octombrie, de sfîntul Dimitrie, în capitalie.

Prea înălțate doamne, înnorocit fiind tot poporul tîrgului Huși cu venirea înălțimei voastre, jos iscăliții, prea plecat vă roagă ca să vă milostiviți și să porunciți a se schimba ziua iarmarocului încuviințat, ca să fie de Ziua Crucii, adică la 14 septembrie, cu o săptămîna<sup>1</sup> mai înainte, adunare la Dric (numit loc), afară de oraș pe imașul tîrgoveților, ca prin aceasta să poată înflori negoțul de care bucurindu-se pentru totdeauna orașenii, să vă rămîie o neștearsă pomenire.

*14 august 1851. Rezoluție domnească. Sfatul nostru extraordinar va lua în de aproape privire cererea obștei tîrgului Huși și va regularisi cele de cuviință spre a se împlini cît de curînd.*

Pentru întocmai copie, N. Polizu

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 775, f. 47.

## 242

*1851 septembrie 2. — Ciorna hrisovului cu nr. 97 dat de Gr. Ghica voievod pentru statornicirea iarmarocului de la 6 august, în orașul Roman.*

Între lucrările cele părintești ale domnilor fiind și îngrijirea pentru mijloacele ce aduc înflorirea negoțului și îndemînarea în trebuințele locuitorilor țării, domnia noastră am luat aminte la cererea ce prin jaloabă ne-a făcut obștea tîrgului Roman, ca potrivit drepturilor ce din învechime a avut pentru adunare de iarmaroc, la acest tîrg, la 6 august, să se întărească și prin hrisovul nostru în privire că părăsirea unui asemenea a urmat din pricina strîmtoririi locului și a altor neîndemînări din partea proprietății.

Deci, potrivit cu încredințarea din cercetarea urmată de către pămîntea noastră Visterie, ce am luat, că un asemenea iarmaroc, cu adevărat și din învechime a fost, iată dar și prin acest al nostru domnesc hrisov, legiuim și întărim ca pomenitul iarmaroc de la 6 august,

---

<sup>1</sup>) greșit, în loc de *lună*,

la târgul Roman, să aibă a-și avea lucrarea și în viitor; pentru care poruncim și dumisale marelui vistiernic ca, prin publicare, să aducă la știință obștească, iar pe cei din urma noastră domni, frații noștri, care din dumnezeiasca voință vor ajunge ocîrmuitori acestei țări, poftim nu numai să nu strămute această legiuire aducătoare de obștesc folos, ci mai ales să o întărească spre neuitată laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al treilea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 775, fila 33—34.

La fila 26 din același dosar, se găsește jalba cu data de 2 iulie 1851, făcută de locuitorii din orașul Roman — boieri, neguțitori creștini și evrei — prin care cer reîntărirea iarmarocului din 6 august.

## 243

*1851 septembrie 28, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 108, dat de Gr. Ghica voievod pentru statornicirea târgușorului de pe moșia Dămieniști din ținutul Roman, proprietatea agăi Iordachi Hermeziu.*

Dumnealui aga Iordachi Hermeziu, prin jaloaba ce a dat către noi, a făcut arătare că la moșia dumisale Dămieniști din ținutul Roman, după hrisovul domnesc încă din anul 1818, avînd statornicit târgușor cu zi de târg, în toată săptămîna, duminica, s-a rugat ca să i se înnoiască asemenea hărăzire și prin hrisovul nostru. După care, recomandînd Visteriei asemenea jalobă, a se lua lămuririle trebuincioase întru aceasta, din anaforaoga dumnealui marelui vistiernic, sub nr. 5874, încredințîndu-ne că după cercetarea urmată, atît la fața locului, cît și din orighinalnicul hrisov ce a înfățișat la Visterie dumnealui aga Hermeziu, s-a văzut că cu adevărat un asemenea târgușor este înființat de la acea vreme, la arătata moșie, urmînd și ziua de târg regulat în toată duminica.

Iată dar și prin acest al nostru domnesc hrisov, leguim și întărim ca pomenitul târgușor Dămieniști, precum și ziua de târg pe săptămîna, duminica, să aibă nestrămutată urmare și pe viitorime; iar pe acei din urma noastră domni, frații noștri, care din dumnezeiasca voință vor ajunge a fi ocîrmuitori acestei țări, poftim nu numai să nu strămute această legiuire aducătoare de obștesc folos, ci mai ales să o întărească spre veșnică laudă.

S-a scris hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Eși, în anul al treilea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 775, f. 87—88.

La fila 52 din același dosar, se găsește cererea agăi Iordache Hermeziu din 1851 (august 22), pentru reînnoirea, pe numele lui, a hrisovului dat pentru târgușorul Dămieniști, ținutul Roman.

*1852 februarie 26. — Act de învoială între Maria Moruzi, împuternicita fratelui ei N. Negre, și ȧrgoveții din Săveni, ținutul Dorohoi, cuprinzând condițiile reciproce: plata bezmănuului, veniturile din comerț etc...*

Jos iscălita Maria Moruz, născută Negre, fac cunoscut prin acest act de învoială ce dau neguțitorilor jidovi din ȧrgul Săveni — proprietara a fratelui meu Nicolae Negre, aflătoare în acest ȧrg din ținutul Dorohoi — că în urmarea împuternicirii din partea dumisale proprietarului, prin vechilimele de la Atena cu data din 15 iunie 1850 și din 8 septembrie 1851, spre a se întinde populația acestui ȧrg, prin înformarea unui comerț mai însemnător, din care să se poată introduce și folosuri mai priincioase, atît pentru proprietara, cît și pentru obștea ȧrgoveților, în urmarea și a înscrisului ce l-am dat numiților neguțitori la 14 a lunii august anul conentit 1851, acum, eu am săvîrșit cu precurmarea, tocmeala statornicirii cu obștea acestui ȧrg, în felul după condițiile de mai jos, adică :

1) Li se dă dreptate tuturor ȧrgoveților și străinilor ce ar mai veni ca să cuprindă locuri pe care să-și facă binale și să plătească bezmăn cîte 4 lei de stîngen, bine înțelegîndu-se că plata are a se lua de către proprietate numai pe stîngeni în lățime, de la fața uliții și lungimea locurilor să fie cîte de 20 stîngeni, fără să aibă însă dumnealor ȧrgoveții dreptate a face dugheni în fundul sau în coastele locurilor, decît numai la o parte, în fața unei uliți ; și nimeni nu-și va face binaua, pînă mai întii, nu-și va lua act personal de la proprietara, de numărul stîngenilor ce ar vroi a cuprinde fieștecare din ȧrgoveții, aplicarisindu-se tot această măsură și pentru străinii ce ar vroi să vie ca să-și facă a lor așezare în ȧrgul acesta, fără să împiedece dumnealor ȧrgoveții cu vreun fel de vicleșug adunarea și altor străine fețe ce ar vroi să vie spre așezare în ȧrgul acesta, care vor avea drepturi deopotrivă ca și a domniilor sale.

2) Toți acei care vor vroi a vinde rachiou sau holercă în acest ȧrg, să fie datori a plăti la intrarea rachiului în ȧrg, cîte 4 pușori (fifirigi), de toată vadra, ferindu-se fieștecare a nu unelti chipuri de vicleșug, privitoare către păgubirea proprietății, căci dovedindu-se o asemenea faptă, nu numai să se plătească de către vinovat dreptul proprietății îndoit, dar să li se ia și rachiul acela, controbont, iarăși în folosul proprietății, și făptuitorul să se cunoască în viitorime ca om necinstit, care să nu fie primit niciodinioară a se amesteca în trebile și dreptățile obștiei, iar acei care nu vor avea dugheni la ulițe sau nu ar ține cu chirie dugheni de-a proprietății, vor fi slobozi a face vreun soi de speculație, afară de străinii ce vor veni numai la zilele de ȧrg și iarmaroace, pentru care se va vorbi mai jos.

3) Toți acei care vor aduce și vor vinde vin, care dreptate li se dă la toți de obște, sînt datori a plăti la intrarea vinului în ȧrg, cîte un leu de fieștecare vadră, măsurîndu-se cu cotul eforicesc ; iar pentru vicleșug, se va aplica măsura rostită la punctul al doilea.

4) Precum rachiul și vinul este slobod a se vinde de către oricare din târgoveți și acei care s-ar mai aduna, cu păzirea îndatoririlor de mai sus, asemenea și păcură și dohot au slobozenie a aduce și a vinde, oricare vor voi, cu îndatorirea de a plăti proprietății cite un pușor de vadră asemenea la intrarea în târg, ferindu-se și întru aceste a nu întrebuița viclesug, căci pentru o așa faptă iarăși se va urma după punctul al doilea.

5) Tuturor târgoveților li s-a dat dreptate de către proprietate că să ție de fieștecare gospodar de la o vită pînă la 3, pentru a căror pășunare au primit loc osebit de a sătenilor, cunoscîndu-se întinderea locului pășunii pe socoteală de 20 prăjini pentru fieștecare vită, a căror numărare să se facă pe tot anul numai primăvara; și acea numărare să se ție în seamă, fără să se ia pentru aceasta pășune vreo plată de către propieta, decît târgoveții sint datori a avea pe conta dumnealor păzitorii trebuincioși la vite, spre a nu se prileji vreo păgubire la țarini și la lînațe.

6) Fieștecăruia din târgoveți, sau acei străini ce ș-ar face dugheni, va fi slobodă vînzarea mărfii ce va scoate în zilele de târg la uliți, dinaintea dughenii sale, fără nici o plată către propieta; iar negușitorii străini ce ar veni cu mărfuri spre vînzare, numai la zilele de târg și la iarmaroace, vor fi datori a da proprietății cite 2 sorocoveți pe fieștecare zi de târg sau iarmaroace, socotindu-se darea aceasta de către fiecare negușitor străin, cu aceasta însă că niște asemenea străini nu au voie a vinde băuturi, carne, pîine și lumînări de său.

7) Mortasiopia pe vitele ce se vor vinde la zilele de târg și la iarmaroace, se va lua obișnuit de către propieta, tot cite 8 parale de vita mare, precum s-a luat și pînă acum, potrivit rostirii hrisovului din 1816 — după care s-a înființat târgul acesta — plătindu-se 4 parale de către vînzători și 4 parale de către cumpărători.

8) Velniță, nu are nimeni voie ca să facă în târg decît numai în depărtarea cuvenită, unde va vroi proprietău; și aceia — după învoirea proprietății — care vor face asemenea velniță, vor fi datori a plăti proprietății cite 4 pușori pe vadră, pentru fieștecare lună, socotindu-se pe suma vedrelor ce ar cuprinde o caldare; iar pentru rachiul și holerca ce s-ar vinde cu amăruntul, ori de către înșiși cei cu velnițe sau de către acei care ar cumpăra, să se plătească proprietății cite jumătate sorocoveț pe vadră.

9) Proprietău se va mai folosi și cu venitul cîntarului, luînd cite 10 parale la suta de ocă pentru orice soi de marfă ce se trage cu cîntarul, fără osebire de calita, căci aceasta privește greutatea, iar nu bunăteata.

10) Dacă pe această moșie, Săvenii, se va găsi piatră, dumnealor târgoveții vor avea voie a scoate piatră cu cheltuiala dumniilor sale, pentru trebuința facerii numai a temeliiilor dughenilor. fără să plătească proprietății vreun soi de plată bănească, nici să fie supuși luării de dijmă; asemenea, vor mai avea voie a face și cărămidă pe moșie, tot cu aceeași ovajenie din partea proprietății — ca pentru o obștească înlesnire — de a nu se lua vreo plată, nici pentru facerea de cărămidă de către nime, în îndatorirea dumniilor-sale ca să facă cărămidării numai la un loc, fără să se întindă în mai multe locuri.

11) Locul cel vechi al țintirimului, cuprins de numiții în anul 1848, rămîne spre întrebuintărea îngropării morților jidovi, ca gratis din partea proprietății, fără să dea pentru ea vreo plată; și osebit, au a mai lua în dosul dughenilor un loc de școală și altul de feredeu, pentru care amîndouă aceste locuri iarăși, plată să nu li se eie de către proprieta.

12) De la zilele de țîrg ce urmează în fieștecare duminică și de la zilele de iarmaroace, după hrisovul țîrgului, își va lua proprietarul le-giuitele venituri, fără vreo împiedecare despre țîrgoveți.

13) Fieștecare din țîrgoveții ce sînt pînă acum și acei care după vreme se vor mai aduna, fără osebite sînt datori a avea purtare de grijă pentru întocmirea uliților, în osebitele vremi, precum trebuința va cere urmînd cu analoghia întinderii binalii fieștecării dugheni, cu înju-mătățire a da cuviinciosul ajutor în lățimea uliților. către care apoi, mai sînt datori a păzi buna orînduială de liniște, curățirea țîrgului, paza de foc și luminarisirea țîrgului, precum de către comisari se va cere, potrivit instrucțiilor întru asemenea.

14) Berăriile vor fi ale proprietății, neavînd nimeni voie a face berării fără învoirea proprietății; iar pînă cînd proprietarul își va face berărie, sau pînă cînd, cu învoirea proprietății, vor face unii din țîrgo-veți berărie, va fi slobod țîrgoveților a aduce bere și de aiurea spre vînzare, dar să plătească la intrarea ei în țîrg cîte 20 parale de vadră, în folosul proprietății.

15) Orișice fel de alte fabrici ar vroi țîrgoveții, sau și străinii ce ar mai veni, ca să deschidă, nu sînt slobози pînă nu se vor învoi întii cu proprietarul.

16) Orișicine din țîrgoveți, sau și străini ce ar veni, care vor avea cuprinse locuri cu bezmăn după rostirea punctului I, vor fi datori a plăti bezmănul regulat, odată pentru un an, la fieștecare sf. Gheorghe, pentru care și va lua adeverință rînduită lui din partea proprietății sau a posesorului, ca să-i slujească de dovada plății. Căci acel care nu ar plăti bezmănul în cursul anilor după rostirea legilor pămîntului, se va urma iarăși după cuprinderea pravilelor țării, aplicarisite pentru locurile imbez\_mănate.

17) Obiectul de îndestularea hranei — adică piine, carne și iumî-nări — fiind dreptăți în folosul proprietății, spre a lipsi tot felul de confuzii, m-am învoit pentru dînele, cu obștea țîrgului și le-am lăsat asupra lor, pentru care. să plătească țîrgoveții cîte 200 galbeni zimți, pe fieștecare an, regulat în 2 vadele, adică 100 galbeni la sf. Gheorghe și altă sută galbeni la sf. Dimitrie; cu aceasta însă, ca vînzarea acestor 3 obiecte să fie după narturile puse de Ocîrmuire și în calita bună: piine albă, carne proaspătă și grasă, iar lumînările de său, curate, fără amestecătură cu grăsimi de mascur; și cîntărirea sînt datori a o face cu măsuri drepte. Mai rămîn, înșfîrșit, îndatorii țîrgoveții ca să fie cu îndestulare aceste obiecte, spre a nu se prileji lipsă și sminteală întru îndestularea obștiei.

18) Ratoșul și celelalte binale ale proprietății din țîrgul acesta, avînd a se da cu chirie de către proprieta la mușteriii ce ar fi, spre a se face și în el speculații de tot felul de vînzări, chirigiii care le vor lua. vor fi supuși la toate dările propinației către proprieta, după punturile de mai sus, deopotrivă ca și acei care vor face binale pe locurile cu



bezmăn — numai dugheni la uliți — iar mahalale nicicum să se înființeze.

19) Plată de jugărit nu se va lua de către proprietate pentru fîn, lemne, făină, pielicele de miel, legume, poame și cirduri de miei ce se vor aduce în târg spre vânzare.

20) Fîn și orz este slobod a se vinde de către orișicare târgoveț, la dugheana sa, pe la drumeți și la oricare, iar ratoșe nu sînt slobode a face în târgul acesta, afară de a proprietății, avînd însă târgoveții voie ca să primească musafiri pe la dughenile lor.

21) Toți târgoveții acei care vor cuprinde locuri cu bezmăn, sînt datori a-și face dughenile pe linie, după plan, cu pereții de cărămidă sau vălătuci, acoperite numai cu șindilă sau scînduri, iar nicidecum cu sluh; și acel care luînd actul personal de înbezmănuire, nu-și va face dugheană în curs de 3 ani, unul ca acesta își va pierde dritul ce căpătase, fără să se ajute cu cuvîntul că ar fi urmat cu plata bezmănuului în cursul acestor ani, și proprietarul își va da locul acela altuia, fără să rămîie celui întii cuvînt de dreptate, de vreme ce alcătuirea fiind a se face binăua negreșit în cursul de 3 ani, și unul ca acesta neurmînd, apoi el se socotește călcător condițiilor de alcătuire, aplicarisindu-se măsura aceasta și pentru străinii ce ar cuprinde locuri cu bezmăn.

22) Tocmeala aceasta de mai sus, cuprinsă în 21 de articole, va avea putere lucrătoare fără nici o schimbare, pe soroc de 20 ani, cu începere de la 23 aprilie anul următor 1852 și pînă la 23 april anul 1872.

Deci, spre urmarea neajignită din amîndouă părțile, s-au făcut două asemenea alcătuiuri de învoială, despre buna primire a ambelor părți, întărite potrivit formelor de locul competent; acesta din partea mea, l-am dat negușitorilor și altul de asemenea, l-am primit eu din partea numiților.

Maria Moruz, născută Negre

Intăritura judecătoriei ținutului Dorohoi, 1852 iunie 12.

*Ed. Buletin, foaia publicațiilor oficiale, Iași, nr. 59 din 27 iulie 1852, adausul nr. 3, între p. 236—237.*

## 245

*1852 martie 17. — Cererea paharnicului Gh. Romașcu către Domnie, de a i se aproba înființarea de târgușor pe moșia sa Gănești, la ținutul Tutova.*

Pe trupurile de moșie Gănești și Cristești, ce sînt lipite către Bobești, Voinești și Spineni, din ținutul Tutovei, și altele ce cu testament le-am dat spitalului din Vaslui, pe care se găsește și ratoșul de piatră la drumul mare pe apa Tutovei, și care are mergerea lui la târgurile Bacău, Roman, Piatra Neamț și Fălticeni, în transportarisirea la schela Galați, târgul Bîrlad și Tecuci, precum și satele ce sînt împrejurul acestui drum, pătinesc atît ele cît și drumeții trecători neînlesnire cu oele trebuincioase în alijverișul lor și neîndemînare, fiind cu depărtare cîte

de 4—5 ceasuri de târgușoarele rezidenței ținutului Tutovei, unde se află aceste hotară de pământ date spitalului, și care atît pentru înlesnirea prescrisă, cît și spre oareșcare folos spitalului mai însemnat, vrînd a înființa un târgușor pe numele moșiei Gănești și cu anume zi hotărîtă, duminica, pentru adunarea de iarmaroace în toată joia de peste an, precum și oșebit de această zi, să mai fie încă patru adunări de iarmaroace mari, în curgerca anului, în anume zile hotărîte, la 23 april, 29 iunie, 15 august și 26 octombrie.

Mă rog întru tot supus înălțimii voastre ca, prin locul competent, să porunciți unui asemenea, slobozirea de hrisov cu privilegiu dritului neguțitoriei în alijveriușul lor, cu înjumătățire precum sînt și în celelalte târguri ale țării și ale acestui ținut — afară de rachiu și vin ce rămîne a se folosi proprietarul — dîndu-li-se loc de pământ de dugheni, și în dosu-le ogradă, tot cu înjumătățirea prețurilor precum sînt pe la micile târguri prinprejur, din partea proprietarului.

A înălțimii voastre prea plecată slugă  
G. Romașcu paharnic

*18 martie 1852.* Se recomenduieste dumisale marelui vistiernic spre a se conforma de împrejurări și a refera Sfatului spre dezlegare.

Gr. Ghica voievod

Șeful secției jalobe, Stoianovici

*Secția 3-a.* Potrivit înaltei rezoluții se va înainta cuvenita lucrare.

G. Suțu

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1014, f. 2.

## 246

*1852 martie 25, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 64 dat de Gr. Ghica voievod cneazului Al. Moruzi spre a-și întemeia târgușor la moșia sa Boțărlău din ținutul Putnei.*

Între lucrările cele datornice ale domnilor ocîrmuitori fiind și îngrijirea către chipurile ce aduc îndemănarea alișveriușului obștesc, și înflorirea negoțului patriei, de a le statornici cu legiuirile cuviincioase și a înlesni pe toți acei ce din rîvnă pun înainte și cer a fi lucrători la unele ca aceste isprăvi, și precum înființarea de târg pe la moșii este una din cele întii temeuri a toată îndemănarea negoțului, căci acolo își află nu numai lucrătorii de pământ, dar și oricare alții cîștigarea folosurilor de ostenelele lor, am luat aminte la cererea ce ni-a făcîl luminarea sa cneazul Alexandru Moruz, ca să i se încuviințeze de a înființa târgușor cu zi de târg în toată săptămîna, duminica și oșebit șase adunări de iarmaroace pe an, la moșia Boțărlău din ținutul Putnei; și din anaforaua domnescului nostru Sfat sub nr. 3311. încredințîndu-ne

domnia noastră că legiuirea de târgușor la arătata moșie este de folos și de îndemînare alișverîșului obșteșc, încuviințăm arătata cerere a luminării sale cneazului Moruz și, prin acest al nostru domnesc hrisov, hotărîm și leguim înființarea cerșutului târgușor, cu zi de târg în fieștecare săptămînă, duminica, precum și a celor șase adunări de iarmaroace de peste an, care vor fi la zilele mai jos însemnate: 1) la sf. Teodor, 2) la Miezul păresii în postul mare, 3) la sf. Gheorghe, 4) la sfinții apostoli Petru și Pavel, 5) la sf. Maria Mare și 6) la sf. Dimitrie.

Pentru care și poruncim dumisale marelui vistiernic, ca prin publicație să se aducă în știință obștească asemenea leguire spre deplina urmare a cuprinderii hrisovului acestuia.

Iar pe cei din urma noastră luminați dōmni, frații noștri, care din dumnezeiască vroință vor ajunge cîrmuitori țării acesteia, poțim nu numai să nu strămute această leguire folositoare și de obștească priință, ci mai ales să o întărească pentru nesfîrșită laudă.

Scrisu-s-a hrisovul acesta la Scaunul domniei noastre, în orașul Iași, în anul al treilea al domniei noastre la Moldova.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 775, f. 100—101.

## 247

*1852 iunie 9. — Raportul nr. 10050, al Ministerului de Interne, secția I-a, către Domnie, prin care se arată ca lipsite de temei pretențiile Anei Balș asupra tîrgoveților din Piatra-Neamț.*

La Departamentul Dinlăuntru s-a priimit două jaloabe ale dumisale cucoanei Ana Balș, cu înaltele voastre apostile, din 16 mai și din 3 iunie 1852, tînguitoare că de către Isprăvnicia ținutului Neamț și Eforia de Piatra, i s-ar jigni următoarele drituri proprietărești, de pe moșia sa Mărățai, și parte din tîrgul Petrei și anume:

1-iu. Pităriile de care sînt atîrnate și colacii și covrigii;

2-lea. Băutura de rom și vutcă;

3-lea. Bileardul și cafenilele, de care este atîrnată și dreptatea bufețurilor de cofetării și

4-lea. Driturile satelor de pe moșie și altele pe care Eforia s-a silit a le dărîma, precum este cunoscut înălțimei voastre din peripisca urmată.

Acestea sînt tînguirile dumisale cucoanei, care nu-și ascunde scopul său, ci din împotrivă îl arată fățiș, adică că din obiectele de mai sus, dumneei vroiește a înființa monopoluri speciale ale proprietății. Asupra unor asămîne ceriri ale dumisali cucoanei, cu cît nedrepte cu atîta și neauzite încă în Moldova, Departamentul, în numele obștiei sta-tornicite în tîrgul Pietrei, și spre dezvinovățirea Eforiei locale și a Isprăvniceii ținutale, se vede silit a vă aduce la cunoștiință următoarele întîmpinări:

Proprietatea, prea înălțate doamne, și driturile ce izvorăsc din ea, n-au trebuință în Moldova de o nouă definiție.

Driturile proprietății la sate și moșii sînt acum statornicite prin așezămîntul publicat în 23 april 1851; driturile proprietății, pe la tîrgurile particulare, sînt asămîne cunoscute și statornicite. Ele se alcătuiesc de bezmănul prevăzut de Condicta Civilă și de veniturile indirecte de pe băuturi și obiectele de îndestulare obștească, potrivit articolului din Reglement (loc alb). O modificare în acestea, la toate tîrgurile particulare din Moldova, nu se vede a fi săvîrșită decît prin hrisoavele date la înființarea tîrgurilor, sau prin învoeli închiete de către proprietate cu tîrgoveții.

Asămîne acturi odată fiind în mijloc, nu este iertat nici proprietariului nici tîrgoveților de a pretinde ceva peste cuprinderea lor. O asămîne învoeală, încheiată în 8 decembrie 1836 cu tîrgoveții, are și domneii cucoana Ana Balș, pentru partea sa din tîrgul Pietrei. Din cuprinderea acesteia, care în copie se supune înălțimii voastre, nu este dumisale iertat de a ieși prin noua cerire, ori și cit în anul de pe urmă s-ar fi încercat prin contracturi închiete cu străine fețe, și chiar întărite — cum zice dumneii, de a și le legaliza — căci, după principiul obștesc, alcătuirile între două persoane, din care una este dumneii și alta închirietorul obiecturilor, nu pot jigui driturile unei a treia fețe, care este obștea.

Din aceasta rezultă că precum tîrgoveții sînt datori de a se supune dispozițiilor învoelii ce au cu proprietatea, asămîne și pîrîtele Isprăvnicii și Eforii nu pot îndatori pe tîrgoveții de a da dumisale cucoanei alte folosuri decît acelea odată statornicite; și, prin urmare, nici tîrgoveții nu merită numele de vagabonți, ce le dă dumeaiei cucoana prin jaloba sa, pentrucă ei nu priimesc a-i da dări arbitrare. Cînd dar dumneii cucoana cere monopolul colacilor, a romului, a vutcei, a biliardului, a cofetăriei și altele, și Departamentul i l-ar încuviința, atunci Ocîrmuirea nu numai ar desființa relațiile tîrgului Pietrei către proprietate, precum sînt odată statornicite prin bună învoeală, dar ar da și driturilor proprietărești, odată precizate prin articolul (loc alb) din Reglement, o întindere din care ar naște apoi — din partea și altor proprietari — pretenții tot asămîne de nepotrivite, ca și ale dumisale cucoanei Ana Balș.

În adevăr, învoindu-se dumisale cucoanei, ca, după ce își ia bezmănul statornicit pe dugheni și lăcuinti, să aibă drit a se amesteca și în felul industriei sau al meseriei ce practică bezmănariul, și să-i contesteze cutare și cutare ram, ca obiect de monopol al proprietății -- precum dumneii astăzi contestează meseria cafenelelor, a biliardului, a cofetăriilor. Pentru ce dumneii, mine, nu ar contesta tîrgoveților și dritul de a practica meseria croitoriei, ciubotăriei, a stoleriei și altele.

Dacă s-ar învoi dumisale că după ce odată își ia venitul de pe spiritul ce intră în tîrg, să iei apoi un al doilea venit și de pe vutcă — care cum este obștește cunoscut nu este decît un spirt îndulcit — pentru ce dumneii, cu același drit, n-ar pretinde să tăxuiască și făina care slujăște la facerea pîinii, și zaharul care slujăște la confecția dulcețelor și a zaharicalelor și alte asămîne?

În Moldova nu este numai Piatra tîrg particular! Mai multe atîtea asămîne există, din timpurile cele mai vechi, mai multe altele se în-

ființează și chiar astăzi! Nicăiri însă — și niciodată și de cătră nici un proprietar — nu s-a văzut făcându-se asămîne pretenții ca a dumisale cucoanei Ana Balș, pretenție nepotrivită cu caracterul neamului, cu legile fundamentale ale țării, și chiar cu driturile și interesele bine înțelese ale proprietății.

Aceste drepte și legale întîmpinări privesc pretențiile dumisale cucoanei de la puncturile 1, 2 și 3 căci pentru punctul al 4-lea, — privitor la driturile satelor ce dumneei se jăluiește că i s-ar jigni — acesta este cuprins în jaloaba sa numai ca înșirare de jăluire, fiindcă el este de mult hotărît în favorul dumisale.

Toate aceste împrejurări, aducîndu-se la cunoștiința înălțimei voastre, Departamentul Dinlăuntru socoate de datorie de a vă arăta, plecat, că tîrgul Pietrei înfătoșază nu numai un interes local, dar că, ca port principal al Bistriței, ca centru al comerțului cherestelei, el reprezentează un mare rang a avuției naționale. Prin urmare, datoria Ocîrmuirii este de a apăra mai în special pe această obștie, care îmbogățește o mare parte a Țării de Sus și care numai pe puterea hrisoavelor și a învoielii s-a așezat în acel tîrg, făcîndu-și binale și întreprinderi industriale cu simțitoare cheltuieli.

De aceea, și plecat, se propune și înălțimei voastre ca, încredinșîndu-vă de nedreptele cereri ale dumisale cucoanei Balș, ce zilnic și treptat sporesc, să binevoiți a hotărî cele de cuviință, spre curmarea unor asămîne pretenții, care nu fac decît a îngriji pe lăcutorii din Piatră și a paraliza folositoarele lor întreprinderi; poroncind odată pentru totdeauna păzirea întocmai și neabătut, a relațiilor tîrgului către proprieta precum sînt ele statornicite prin pomenita învoială, căci o mai departe prelungire a stării de astăzi, pe lîngă că ar fi o vederată strămbătate pentru obștia Pietrei, n-ar putea să aducă decît o simțitoare pagubă comerțului și a vieții naționale.

A înălțimii voastre plecat slugă,

Kogălniceanu

Sfatul nostru Executiv va avea în priivire textul învoielii și va mărgini îmbile părți în cuprinsul ei, prin locul competent.

Gr. Ghica voievod

*Iunie 11.* Să se facă cunoscut Departamentului Dinlăuntru că după împregiurările expuse prin această anafora, și a cuprinderii înaltei rezoluții deasupra ei. Sfatul nu cunoaște de nevoie alta pentru împăcarea neînvoierilor ivite, decît a se urma întocmai după rostirea învoielii statornicite între proprieta și tîrgoveți, după care, lămurit se poate înțelege că proprietaoa nu poate cere de la tîrgoveți nimic mai mult decît drepturile acele ce ș-au păstrat prin învoială. Și, dar, Departamentul va da cuvenitele poronci de a nu se face întru cît de puțină ciuntire sau adăugire la drepturile proprietății, lămurite prin zisa învoială.

Suțu, Cuza, Ghica

Arh. St. Iași, Tr. 1764 op. 2013, dos. 67, f. 115—120.

1852 august 20. — Copie de pe jalba dată Departamentului Bisericesc, de către locuitorii din partea de sus a târgului Panciu, arătînd că sînt pîgubiți de către cei din partea de jos, în exercitarea comerțului.

Iarmaroacele și adunarea ce se face la zilele de tîrg în toată săptămîna, cu tot soiul de mărfuri și lucruri de mîncare, totdeauna fiind trase și grămădite numai în piața capătului din jos a târgului Panciu, și pînă la hanul dumisale sulgerului Ioan Giță, umiliți privim folosurile ce obștia adunată lasă pentru tot felul de vînzări, iar noi, cei ce sîntem în partea de sus a târgului, nu numai că sîntem înlăturați despre cel mai mic alijveris, dar chiaz pentru cele mai trebuincioase ale hranei, dacă nu vom veni la locul adunării, apoi putem rămîne și flămînzi, în vremea cînd la toate greutățile ce vin asupra aceștii proprietăți, de nimic nu sîntem înlăturați.

Prin urmare, încredințați fiind că nici un părinte de familie, după oricare împrejurări, nu credem că, cu a sa deplină mulțămire, își va revărsa a sa părintească îngrijire și îndurare numai pentru o parte a familiei, iar pe cealaltă a o părăsi. Pe o asemenea încredințare bazarînd, năzuind la părinteasca preacuvioșiei voastre îndurare, carele ca un părinte al întregii obștii — creștini și evrei, ce sînt statorniciți pe proprietatea sfintei mănăstiri, plecați rugîndu-ne să vă milostiviți a regularisi împărțirea și întinderea sîrbilor ce vin la acest tîrg, la zilele de tîrguri și iarmaroace, socoțind planul uliței total, ca cită uliță din tîrg se găsește de la hanul pomenit în jos și cită uliță din tîrg este în sus, și mai vîrtos că chiarăși și pascăriile din învechime le-am avut de la han în sus, închezășluim că mai vîrtos se va îmbunătăți tîrgul; cînd la din împotrivă, dacă vom rămîne în obijduirea ce ne găsăm, nu sîntem siguri de nepribegirea ce s-ar întîmpla.

Iscăliți :

Hriste Bagdajov  
Săndulache Gîde  
Uturmuzachi (?) Sămin  
Ioan Pintilei  
Iordachi Trindaf  
Simion Bogdan  
Ioan Lazăr  
Hagiul Mihai Gîrde

Enăche Gheorghiu  
Pavel Negru  
Neculai Blănarariu  
Dică Ghețu  
Toader Ghețu  
Ioan Manoli  
Grigore Zbuceni,  
Dumitru Ghețu,

și a toată obștia creștini și evrei din tîrgul Panciu.

Pentru întocmai, șeful mesei.

N. Vasiliu

1852 octombrie 20. — „Copie de pe adresa arhimandritului Antonie, egumenul m-rei Bogdana“, înaintată Departamentului Bisericesc, în legătură cu neînțelegerea dintre locuitorii târgului Panciu, de pe partea răzășască și cea mănăstirească, în exercitarea comerțului.

Din cuprinderea înscrisului ce a primit jos iscălitul egumen al mănăstirii Bogdana, de la obștia creștinilor și evreilor, locuitori în târgul Panciului — de pe partea mănăstirii, carele în original se alăturază, va vedea cinstitul Departament a lor tînguire pentru marea asupra și nedreptate ce li se face de către tîrgoveții de pe partea răzășască, în toate zilele de tîrg, în fiiștecare săptămînă, și în zilele de iarmaroace, peste an, cu tragerea tuturor lucrurilor aduse de vînzare numai în partea de jos a târgului, cînd partea din sus, de pe locul mănăstirii, care se află de zece ori mai împovărată, în asemenea zile este ca pustie. Despre care, iscălitul s-a încredințat însuși prin vederea sa, afară de cîteva obiecte ce se aduc numai în oarecare timpuri hotărîte peste an; precum și alte oarecari mărfuri, a căroră vînzări se fac mai rareori, le este slobod a primi în piața lor și a specula prin dugheni.

Strîmbătatea este mare și nedreptatea covârșitoare cu cei puțini — prin ajutoriul a cîteva persoane — care acolisind din cei întii prin asupra, păgubesc pe cei mai mulți, trăgînd cu sila, în partea din jos, pe acei ce aduc de vînzare la tîrg cele de-ale mîncării și alte obiecte, prin care alișverişurile părții de sus a târgului și cu acele împreună și sporirea veniturilor proprietății, se află lovită cu totul.

Această împrejurare, iscălitul cu adinc respect o supune cunoștinței cinstitului Departament ca, el — după datoria ce are de a sprijini averea clirosului — să binevoiască a privi cu toată seriozitatea această urmare păgubitoare, și a înainta lucrare spre dărîmarea monopolului ce și-au însușit puținii locuitori din partea din jos a târgului, spre paguba acelor din sus.

Iar izvorul acestui rău, sprijinit de cîteva persoane precum s-a zis, are începutul său de acolo că, târgul acesta se află așezat pe două feliuri de proprietăți, adică, cea întii pe o mică parte răzășască, iar cea a doua pe cea mai mare parte a mănăstirii acesteia, care se află de zece ori mai împoporată decît partea răzășască. Aceștia însă, totdeauna, prin ajutori lăaturalnice au călcaț și au asuprit pe acei mulți de pe partea mănăstirii, zicînd că ar urma întru aceasta și oarecare învoielii, pentru ca piața vînzării acelor mai multe obiecte să fie numai în partea lor; cuvinte sau documente fără de nici o tărie legiuită, căci de s-ar fi învoit întru aceasta cîndva, tîrgoveții de pe partea răzășască cu acei de pe partea mănăstirească, tot nu poate fi legiuită acea învoială, fiindcă doi nu pot a se învoi pentru averea sau dritul unui al treilea.

Cinstitului Departament nu-i va părea de prisos repetuirea ce i se face, de a privi cu toată seriozitatea asemenea împrejurare, pentrucă

îndreptarea aceștea nu se va face așa de ușor precum ar putea cineva să-și închipuiască, fiindcă iarăși stau ridicate capetele acelea ce totdeauna au voit a lovi dritul proprietății mănăstirii aceștea, de a-i da împotrivre și acum.

Iscălit, Antonie arhimandrit

Pentru întocmai,

N. Vasiliu

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 26207, f. 3.

## 250

*1853 martie 10. — Copie de pe jalba vornicului Greceanu adresată Ministerului de Finanțe, pentru Sfatul Cîrmuitor, prin care protestează împotriva cererii lui Alecu Mavrocordat, de a înființa târgușor lângă moșia sa.*

Deși după oareșcare lăturalnice științe, la 6 a curgătoarei luni, prin jalbă către cinstita Visterie am întâmpinat cele de cuviință asupra deșănțatei cereri a dumisale postelnicului Alecu Mavrocordat, de a-și înființa statornicire de târg, cu zile de târg duminica, și trei iarmaroace peste an pe moșia sa Ghermănești — ce o are de zestre de la ținutul Tutovii, în preajma moșiei mele Urdești și Tămășani, pe carele am de mai înainte statornicit asăminea târg, cu zile de târg duminica, și celelalte iarmaroace peste an, de vite și alte vînzări, întocmai precum dumnealui cere să facă; și deși al dumisale este în ținutul Tutovii, și a mea în a Fălciului, însă despărțirea ținuturilor urmează printre dînsele, mai vîrtos chiar printre Tămășani, hliza ce vine despre Ghermăneștii dumisale, ce sînt pe hotarul Tutovii.

Acum însă, încredințîndu-mă mai cu de-adins că dumnealui, prin jalbă către cinstitul Sfat ar fi îndrăznit a face o asemenea cerere împotriva așezămîntului, cînd se găsește în o așa apropiere cu târgul meu, înșelîndu-se a crede că dacă a zis prin jalba sa că poziția moșiei sale, precum și ratoșul ce iarăși zice că l-ar avea în răspîntinea a patru drumuri mari, carele toate sînt neadevărate, pentru că chiar și crîșmulița de noapte, ce o are învălîtă cu pae, șade mai mult pustie, iar ratoșul nici cum ființă nu are, căci nici poate fi la acel loc; prin aceste ale dumisale ziceri a socolit că va putea căpăta dreptate de târg și iarmaroace împotriva așezămîntului și a hrisovului meu, după carele am din învechime statornicit asăminea târg cu iarmaroace, de unde nu este nici jumătate ceas depărtare.

Și, spre mai bună lămurire a cinstitului Sfat, înfățoșez chiar planul moșiei mele, întărit de Logofeția Dreptății, din carele va binevoi a se lămuri în cîtă apropiere este moșia și târgul meu de a dumisale, iar nu precum dumnealui zice prin jalba sa, că nu se face nici o obișduire la vreun megieșit târg împotriva așezămîntului; lăsînd a zice că chiar peste apa Birladului, de la crășmulița dumisale, este și târgul Onțăști



al dumisale vornicului Lascar Bogdan, înființat iarăși cu luminat hrisov de mai înainte.

Și, deși sînt bine încredințat că cinstitul Sfat, din planul de față se va lămuri că cererea dumisale este cu totul împotriva așezămîntului, după care nu-mi mai rămîne îndoială că se va lua cererea dumisale mai mult în rezon, și iarăși că nu mi se va sprijini neajgnirea tîrgului meu; deși am luat știință că dumnealui ar fi cîștigat un raport de la Isprăvnicia de Fălciu, în carele s-ar zice că depărtarea va fi ca de două ceasuri, însă înfătoșarea planului meu ridică toată îndoiala, nerămîind cuvînt nici mie nici dumisale, ci numai aplicația așezămîntului, carele, după asăminea, desființează cu totul nelegiuita dumisale cerere.

Dară, cu toate acestea, pe lingă adevăririle ce supun, nu lipsăsc a-l și ruga, cu plecăciune, pe cinstitul Sfat ca să binevoiască a nu încuviința o asămenea cerere a dumisale, carele va fi nu numai cu jgnirea așezămîntului, dar și cu lovirea driturilor mele și struncinarea și a celor tîrgoveți ce sînt statorniciți în tîrgul meu, cu îndestule cheltueli, avîndu-și acareturile lor. Căci dacă dumisale o asăminea cerere i se va încuviința — lucru ce nu cred — apoi și eu cu plecăciune voi ruga pe cinstitul Sfat a mi se da dreptate de a-mi înființa și eu tîrg cu iarmaroace pe moșia mea Mastatici, ce este în drumul cel mare al poștei, carele tot în asăminea depărtare este de satul sau crășmulița dumisale.

Pentru întocmai copie,

Șeful mesei, Antoniadi

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1433, f. 21—22.

## 251

*<1853 mai 21>. — Copie de pe jalba obștiei corporației din tîrgul Piatra, adresată Sfatului orășenesc, în legătură cu alegerea ilegală a starostelui lor.*

La trecuta lună ghenarie, anul curent, după porunca Isprăvnicie locale, adunîndu-ne în număr de vreo 70, am ales de starostele nostru pe dumnealui Costandin Crăcăoanu, pe care mai multă vreme l-am avut staroste, cu toată credința și buna purtare către noi, fiind și om cu stare. Fostul sameș, domnul căminar Gheorghiadis, nemulțumindu-se cu această alegere și vroind a face staroste pe un Toader Budeanu, s-a înțeles cu doi patentari dintre noi, numiți Costache Imbru și Cătălănescu ce pururea au făcut răzvrătire în obștie și care, mai ademenind cinci patentari, au ales pe numitul Budeanu.

Noi, neavînd altă dreptate decît a ne supune, vrînd și nevrînd l-am primit de starostele nostru. Văzînd însă dumnealui Budeanu că s-a depărtat din slujbă pe numitul sameș, la 12 a acestei luni mai a dat și el demisie, cînd fiind iarăși chemați de către cinstita Isprăvnicie, spre alegere de staroste, noi am ales iarăși pe adevăratul nostru staroste, Costandin Crăcăoanu.

Nuniutul staroste, însă, vroiește a se lepăda, din pricină că toți spornicii cu meserii, ce se cuvin a fi în locul morților și a fugiților dintre meșteri, privighetorul ocolului Petrii le ia dare ca la niște drepti birnici ai săi; și, al 2-lea, fiind sosită și plata cifertului, fără a fi un ban adunat, din pricina vălmășagului făcut între noi de acei doi răzvrătiți de fostul sameș, și dumnealui Budeanu se ferește de a nu fi schingiuiți între noi.

Noi alergăm cu rugăminte la cinstitul Sfat și mai cu osebite, la persoana boierului prezident, care pururea a dat dovezi în obștea noastră, de om cu dreptate și iubire de omenire, de a nu îngădui schimbarea acestui staroste, a mijloci la Isprăvnicie, mărginirea zisului privighetor, și pentru a mai păsuși pentru adunarea banilor, precum și de a se pedepsi pe răzvrătiții arătați, din a căror fapte, puteau mulți dintre noi să pribegească și noi să rămînem încărcăți cu darea lor.

Totimea obștei,

Pentru întocmai cu originalul,  
secretar, Iorgu Ștefănescu

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 28791, f. 2.

## 252

*1853 iunie 13. — Copie de pe „alcătuirea“ dintre  
aga Alecu Botez și obștea țirgului Fălticeni, pentru  
arendarea veniturilor.*

Subiscălitul, aga Alecu Botez, fac știut că după alcătuirea ce am săvîrșit cu dumnealor vechilii obștiei — creștini și evrei — ai țirgului Fulticeni, partea răscumpărată de la dumnealui spătarul Mihalache Cantacuzin, am cumpărat de la dumnealor următoarele dreptăți ale proprietății arătatului țirg, și cu aceste condiții și pe termen de cinci ani.

1-iu. Mi se dă dreptate ca în fiiștecare an să trag cîte patru lei de fiiștecare dugheană și cîte doi lei de fieștecare tarabă și masă de zaraflic, bine înțelegîndu-se numai acele de spiculație, și această dare numai la iarmaroc se va lua.

2-le. Mi se dă în stăpînire casa tăitoarei vitelor în curgerea acestor ani, de a mă folosi după cum mă voi putea învoi cu antreprenorii casăpiei, însă mai mult de 60 parale de o vacă și 5 parale de o oaie sau miel, nu voi putea lua, fiind în bună stare acaretul proprietății. asămine și a o da la împlinirea anilor, nefiind alții nimine în dreptate a mai face altă tăietoare pe această proprietate.

3-lea. Meideanul cu tot locul unde se face iarmarocul vitelor, mi se dă numai pe vremea unui asămine iarmaroc, în fiiștecare an, din care mă voi folosi numai eu cu facirea de dughene vremelnice, șoproane și alte închisori pentru acei ce vin la iarmaroc, de fac speculă în asămine, cu ori și ce soiu de marfă și trăsuri, neputînd niminea alții fără învoirea mea de a face, din obșteni sau străini, iar tot locul celalant va fi slobod a celor ce vin la iarmaroc cu vite sau alte, fără vre-o cerere

de plată, bine înțelegîndu-se că pe imaş este în dreptatea mea a face cărămidă, fiind medean curat, fără a îngădui eu cărăturile de gunoi sau săpături pe el.

4-lea. Dacă în curgerea acestor ani eu aş vroi a trece această foloşinţă către alţii, nu voi fi în dreptate decît numai către obştie, după nevoia ce are de bani ; voind a-l vinde veşnic sau a-l împosesui pe mai mulţi ani, atuncea eu, cumpărătorul, mă voi folosi cu 20 galbeni, pe fiecare an cuprins în acest contract să rămîie în conta obştiei.

5-lea. Pentru toate acestea voi plăti 6300 lei pe fiiştecare an la dumnealor vechilii, luînd cfitanţie.

Iar spre întocmai urmare s-au făcut două asămînea sub a noastre iscălituri şi s-au dat unul altuia.

Alecu Botez agă.

Întăritura Isprăvniciei ţinutului Sucevii, pentru autenticitatea semnăturilor <2 iulie 1853>.

Arh. St. Iaşi, Tr. 1764, op. 2013, dos. 68, f. 253.

## 253

*1853 iunie. — Jalba unor locuitori din tîrgul Birlad, adresată Domniei, prin care protestează contra cererii vornicului N. Greceanu, de a înfiinţa tîrguşoare pe trei din moşiile sale.*

Trebuinţa n-ar cere ca să mai recomandăm înălţimii voastre poziţia în care se află această politie, căci foarte bine este cunoscută în-deobşte ; dar, fiindcă prin publicarea cuprinsă în Buletinul Oficial nr. 30 din 12 april, se prevedea pornită o cerere destul de dărmătoare, atît soţietăţii noastre, cît şi intereselor de la care atîrnă atributurile ce se cer pentru înfrumuseţarea şi regula obiectelor dinlăuntrul acestei politii, noi întru aşa priivire, venim a pune în luarea aminte a înălţimii voastre, starea de faţă a populaţiei.

Mai multă vreme este cunoscută, de cînd această politie suferă **fe-liuri de greutăţi protivnice şi jignitoare stării locuitorilor săi, negociaţia** a slăbit în marşul ei din cauză numai că la acest ţinut, cu osebite, numerele tîrgurilor înfiinţate pe la alte proprietăţi, ce sînt mai cu de-părtare, şi pe lîngă aceste apoi arderea focului întimplat, şi alte împre-jurări, cu desăvîrşit au dărmătat poziţia negocîtoriei, încît unii se găsesc supt grele împilări, iar cei mai mulţi stau lipsiţi chiar şi de zilnicile trebuinţi.

Dumnealui însă, vornicul Neculai Greceanu, departe de a cugeta aceste nenorociri sau a simţi valurile omenirii, face cereri publicate prin citatul buletin, de a i se învoi înfiinţarea de tîrguri şi iarmaroace pe la proprietăţile dumisale dintr-acest ţinut ; o cerere, pre cît nu se poate socoti de vreun scop nimerit, pre atîta încă foarte curioasă şi împotriva aşezămîntului statornicit pentru cazul iarmaroacelor, de vreme ce cea

înții proprietății. Simila, nu are mai multă depărtare de locuințele politiei Birladului, decît ca zece minute; cea a 2-a, numită Mastatici, pe lângă aceea că este o hliză mică în mijlocul altor trupuri de moșie străine, pe care hliză nu se află alta fără numai o singură crîsmă la drum, apoi depărtarea ei de acest oraș este numai ca de un ceas; asemenea și cea a 3-a, Popenii, nu are mai multă depărtare decît ca un ceas de tîrg.

Așa dar, dacă este a se învoi înființarea cerșutelor tîrguri, oare mai stă în putință ca interesele speculei acestei politii să nu fie oborîte? Sau, mai poate exista Eforia sa, cînd prin înființarea lor se lovește și se micșorează veniturile ei, a căror valoare și acum este covîrșită de cheltuielile sale?

Acestea toate se lasă în cea mai de aproape luare-aminte și înțeleaptă critică a înălțimei voastre. Dar, totodată, plecați vă rugăm ca în privirea acestora să binevoiți a nu învoi o așa nerezonală cerere a dumisale vornicului Neculai Greceanu ci, mai ales, a opri înființarea unor așa tîrguri și iarmaroace, pentru că, precum s-a zis, și acele cîte pînă acum s-au înființat, fiind mai multe la număr, fac o destulă și de istov lovire tîrgului în care ne găsim locuind.

Ai înălțimii voastre prea plecate și supuse slugi,  
Dragomir Șt., C. Dobrovici pitar, Vasile Ioachim,  
Marin Neiciul și alte 3 iscălituri indescifrabile.

*1853 august 31.* Dumnealui marele vistiernic va avea în privire jăluirea de față, ca nu cumva împotriva așezămîntului, cererea dumisale vornicului Greceanu să fie încuviințată.

Gr. Ghica voievod.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1435, f. 23.

## 254

*1853 iulie 13, Iași.* — Cererea agăi V. Bosie către Departamentul de Finanțe, de a i se aproba 4 zile de iarmaroc și zi de tîrg săptămînal, pe moșia sa, Sirca, ținutul Iași.

Fiindcă moșia mea Sirca, de la acest ținut al Eșului, se găsește tocmai în tractul drumului mare spre Tîrgul Frumos, apoi — spre înlesnirea negoțului și a înlesnirilor locuitorilor săteni de primpnejur — nu de prisos socot și eu a avea învoire de a putea statornici anume zile de iarmaroace, pe această moșie, (precum în dosul acestei cereri anume lămuresc) și zi de tîrg pe fiecare săptămîină, adică marța.

Pentru care sfîrșit mă și rog onoratei Visterii să binevoiască, în puterea dispozițiilor în asemine, a-mi încuviința un așa drit prin înalt hrisov.

Vasile Bosie agă,

*Secția 3-a.* Va înainta legiuita lucrare potrivit mijlocirii de față.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1432, f. 1.

*1853 august 20. — Jalba Anei Balș adresată Domniei, prin care protestează împotriva Eforiei și a amestecului ei în veniturile moșiei sale, Mărățai, pe care se află o parte a târgului Piatra.*

Eu, de unde mă găsăm liniștită și neatîrnată — cu toate driturile moșiei mele, Mărățai și târgul Piatra — cătră nici o datorie, îndemnată fiind de Cîrmuire, încît pentru binele obștesc să îngădui înființarea Eforiei ce s-a statornicit pe partea târgului, căreia i-am și jărtfit, mai ales cu paguba me, o mare parte întru sporirea capitalurilor ei, din drepturile veniturilor proprietății mele, și anume iraturile vinului a 10 parale de vadră, pe încrederea făgăduințelor ce mi s-au dat, după închierile statornicirii Eforiei, că nu voui fi supărată întru cît de puțin pentru toate celelante drituri ale proprietății — ce urmează să-mi fie respectate — și chiar după așezămînt, pe pilda și a altor târguri; acum, în contra a toate mă văd lovită din toate părțile și depărtată din stăpînirea dreptelor venituri ale moșiei și ale târgului, mărginite în iraturile ce aveam, din împrejurările următoare :

Eforia, dindată ce s-a înființat, îndemnată de ce interes nu știu, prin unire și cu Isprăvnicia, începînd a-mi și anerisi toate drepturile moșiei, și raportînd Cîrmuirii feluri de închipuiri răstălmăcitoare și învăluitoare dreptăților moșiei mele — care întru nimic nu au a face cu cele ale Eforiei — pîră cînd au pus pe Cîrmuire supt feluri de îndoieli și încrederi, încît să sloboadă porunci preste porunci, întru stăvilirea dreptei mele stăpîniri deasupra iraturilor din care pururea s-au alcătuit legiuitele venituri ale proprietății, ce au fost lucrătoare și neatînse de nimic, pîră în vremea aceasta, după cum le-am apucat de la moși și strămoși, fără să fi făcut luare-aminte că arătatele iraturi sînt cu atîta mai legiuite, cu cît fiind vîndute din vreme în vreme, pe la mai multe fețe cu contracturi legalizate de Cîrmuire, cumpărătorii lor mi-au dat și sume de bani pentru feluri de nevoi și datorii.

Prea înălțate doamne, despre lovirele ce nelegiuit mi s-au făcut, după abătutele lucrări ale Eforiei și ale Isprăvniceii, înălțimea voastră o veți cunoștiința din mai multele mele jalobe, după care v-ați îndurat a chema și Sfatul, supt prezădenția înălțimei voastre, la care, după încredințările ce ați luat de împrejurări și a dovezilor ce v-am dat, ați poruncit a se regularisi nesupărarea mea de la stăpînirea a toate iraturile cite le-am avut.

Dar, fiindcă o asăminea dreaptă regularisire s-a prefăcut de cătră fostul ministru, dumnealui logofătul Canta, eu am rămas a cerca nesfîrșită supărare și obijduire, pîră cînd — silită și de pretențiile posesorilor și ale creditorilor, supt care urmarea abătutelor lucrări m-au aruncat — la trecuta lună iulie, cu jaloba dată înălțimii voastre, supuindu-vă din nou a me tînguire asupra unor asămine obijduiri, v-ați îndurat, prin înaltul apostil, a porunci Departamentului ca, prin comisia orînduită (cu prefacerea din ea a dumisale banului Hasnaș), să fiu pusă în stăpînirea a toate driturile iraturilor — asupra cărora am dispozat pururea

atît înainte învoeli, cît și în urmă, pînă la răpirea lor abuzivă de către Isprăvnicie și Eforie — și toate a să pune în stato-cvo, precum au fost.

Însă, fiindcă nici o asămîne dreaptă hotărîre a înălțimii voastre, Departamentul nici pîră astăzi n-a pus-o în lucrare, din pricină că după intrigile mijlocite de Eforie ar fi venit în înțelegere că dacă s-ar încuviința driturile proprietății mele, precum le-am avut, s-ar desființa capitalurile Eforiei — fără să facă luare aminte că acestea sînt numai intrigi ale Eforiei — așa precum driturile iraturilor proprietății mele nu au a face nici cum cu ale Eforiei, și mai ales că Eforia, la înființarea ei, și-a statornicit capitalul ei în anume arătate obiecte, din care nime nu o rășluește.

Prea înălțate doamne, eu jărtfind mai ales întru sporirea capitalului Eforiei spre obștesc folos, din veniturile mele, cred că nu am făcut-o pe socoteală că Eforia, în urmă, să-și ei drituri a mă dezbrăca și a-mi desființa toate drepturile veniturilor moșiei, precum stărue acum și Departamentul, de a mă pune iarăși în simțitoare pagubă cu cheltueli și trecere de vreme în alergări pe drumuri, și de a vă supăra neconținut pe înălțimea voastră, precum am urmat și în pricina întinderii Eforiei de a-mi cuprinde, supt țercurile ei, întreaga moșie și satele ei, după cum vă este cunoscut înălțimii voastre, pîră cînd ați poruncit statornicirea lor, vroind a-mi ataca acum din nou și toate celalante iraturi și venituri legiuite și sprijinite de așezămînt, împotriva dreptăților, cu care pururea, de 80 ani, s-au stăpînit în pace și cu bună credință, trecînd cu moștenirea de la părinții, moșii și strămoșii mei, pîră la mine.

După toate acestea, întru tot supusă, vă rog, prea înălțate doamne, să vă îndurați a porunci cu asprime, în temeiul dreptății, de a fi pusă în stăpînirea dreptelor iraturi, cite mi s-au atacat nelegiuit, și cu care capitalurile Eforiei nu au a face întru nimic și, totodată, vă rog să primiți și reclamația ce îndrăznesc a vă supune în numele legilor, cu cerere pentru desființarea cu desăvîrșire a Eforiei de pe țîrgul proprietății mele și întoarcerea otcupului vinului ce hărăzisem, asupra căruia — din chiar abătutele lucrări ale Eforiei și obișduirile ce mi să fac de Cîrmuire — am cîștigat legiuirea a mi-l trage înapoi în al meu iarăși folos și dispoziție, precum l-am avut; și a cere desființarea Eforiei statornicită în contra așezămîntului, ne mai putînd-o îngădui întru a mea sărăcie. Iar cînd nici pentru una nici pentru alta, dreptatea mea numai ar avea nenorocire să fie neascultată, vă rog ca, spre sfîrșitul a totul, să vă îndurați a porunci încaî confiscarea și a tot ce mi-a mai rămas, precum și veșnica mea și a copiilor mei suferință, crezînd că, pe oricare dintre toate cererile vă veți îndura a <se> pune în lucrare, va sluji de cea mai sfîntă faptă a binelui ce aștept, rugîndu-vă numai ca, înălțimea voastră, să iertați îndrăzneala unei nenorocite și deznădăjduite ființe ce nu are altă nădejde decît a înălțimii voastre, și nici alt ajutor decît lacrămile sale.

A înălțimii voastre, întru tot supusă și plecată slugă,

Anna Balș.

*1853 august 21.* Secretariatul de Stat va împărtășă de iznoavă Departamentului Dinlăuntru jurnalul Sfatului din 27 noiembrie 1852, iar Departamentul de îndată va desființa comisia rînduită, care mai cu samă

era pomăzuită pentru de a cerceta potrivit literei G din jurnalul Sfa-  
tului, asupririle de care se jăluia dumneaei proprietărița, și pentru care  
nu mai stăruiește, văzînd întirzierea ce urmează cu înjghebarea acei  
comisii ; și Departamentul se va mărgini întru de a se aduce întru apli-  
cație prin învoială clauzele cuprinse în jurnalul țitat, supt litera a, b, și  
mai cu samă v, prin care se lămurește că dumneei proprietărița purure  
a juisarisit de driturile proprietărești ce sînt cuprinse în actul din 1806,  
atît înaintea învoielii din 1836, cît și în urmă, după cum dovedesc con-  
tracturile formale ale acestor iraturi, încheiate de către dumneei cu deo-  
săbite fețe pînă la anul 1852.

Gr. Ghica voievod.

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 67, f. 159 și 162.

## 256

*1853 octombrie 22, Mihăileni. — Copie de pe con-  
tractul dintre serdarul Iosip Uhrinovschi și doi negus-  
tori, pentru închirierea propinației tîrgului Mihăileni.*

### *Contract*

Prin care noi, suptiscăliții, Marcu Vitner și Ilie Heht, facem știut  
că am cumpărat propinația tîrgului Mihăileni de la dumnealui serdarul  
Iosip Uhrinovschi, pe vreme de doi ani și șase luni, începători de la  
26 octombrie anul următor 1853, cu condițiile următoare :

1-iu. Tot venitul tîrgului ni se dă în folosul nostru precum și bez-  
mănul cuvenit.

2-lea. Casa veche, unde șade vameșul, ce este închirietă cu 20 gal-  
beni pe an, rămîne a ne folosi noi ; asemeni și cu crișma ce este în dos,  
veche, se dă tot în folosul nostru, afară de magazia veche cu care noi nu  
avem nici un soi de amestec.

3-lea. Veniturile pomenite ale acestui tîrg, avem a le trage potrivit  
așezămîntului vechi, precum s-a urmat și pînă acum, iar încheindu-se  
noul așezămînt cu proprietăua, vom fi slobozi îmbii a ne desface de  
contract, fără să fim siliți a executa contractul.

4-lea. Casa de la rohatcă, precum și doi zăclnici din mahala, se  
dau în folosul nostru și supt dispoziția noastră, neavînd cu dînșii nimeni  
amestec, avînd noi a le plăti cîte una sută lei leafa pe an.

5-lea. Prețul anual al proprietății este hotărît 760 galbeni zimți,  
împărătești.

6-lea. Banii au a se plăti 400 galbeni înainte cu zece zile de sfîntul  
Dimitrie, și 360 galbeni înaintea fiecărui sfîntul Gheorghe ; așa are a  
se urma pînă la protizmia contractului de față. Iar cîștiul sfîntului Di-  
mitrie, de acum, de 400 galbeni, l-am plătit tot deplin chiar la facerea  
acestuiă.

În aceste condiții, mărginindu-se alcătuirea, sînt datoare ambele  
părți a le păzi cu sfințenie, fără abatere cît de puțină, avînd a ne da  
și ajutorul cuvenit, spre adunarea veniturilor, la prilej de împotrivire din

partea cuiva, pentru care sfârșit s-au făcut două asemenea contracturi, și spre întocmai urmare am iscălit.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 28765, f. 16.

## 257

*1854 ianuarie 25. — Ciorna poruncii cu nr. 1403, trimisă de către Departamentul Trebilor Dinlăuntru la Isprăvnicia Iași, ca să cerceteze jalba locuitorilor din tg. Sculeni, pentru asupriri.*

Se trimite aceei Isprăvnicii în copie, înscrisul ce s-a primit de la dumnealui boierul vistiernic Neculai Roset Roznovanu, spre a se lămuri de arătarea ce face pentru asupririle ce s-ar fi făcînd tîrgoveților din Sculeni, de a plăti o sumă de bani sub nume de zăciuală, cînd aceasta ar privi numai în răspunderea taxierului nației evreești de acolo; și se scrie ca să îndeplinească asemenea bani de la partea vinovată, și aceea să-și caute cu acei cu care au luat banii citați, împotriva așezămîntului, iară fiind pricina în alt chip, să raporteze spre cea mai departe punere la cale.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 30.068, f. 2.

## 258

*1854 martie 21. — Jalba locuitorilor din satul Lețcani, ținutul Bacău, către Departamentul de Finanțe, cerînd aprobarea a se muta în tîrgul Buhușoia, ținutul Neamț.*

După jaloba ce am dat onoratului Departament că, spre înlesnirea traiului nostru, vroim dar a ne strămuta din pomenitul sat Lețcani în tîrgul Buhușoiaiei ținutul Neamțului, s-a milostivit și a poruncit Isprăvnicii de Bacău că, dacă ne-am socoti cu stăpînul moșii și va slobozi cîntanție de istovire, și învoirea că sîntem slobozi de a ne strămuta, apoi să și raportuiască onoratului Departament, spre a i se răspunde de a ne scade cu birul de la pomenitul sat și a se porunci și Isprăvnicii de Neamț ca să ne sporească la tîrgul Buhușoia, unde avem a fi sta-torniciți.

Așa noi, în ființa privighetorului de ocol, ne-am și socotit cu stăpînul moșiei, și s-a și slobozit cîntanția de istovire, și învoirea strămutării noastre, și ne-au și zis verbal, de către Isprăvnicia de Bacău, că cu poșta trecută are a fi trimis și raportul. Noi am și venit aici în capitalie spre a stăruie de a ni se slobozi porunci, atît către Isprăvnicia de Bacău, spre a ne scădea cu birul de la arătatul sat — și să fie slobodă strămutarea noastră — cît și către Isprăvnicia de Neamț, de a ne spori în tîrgul Buhușoia, unde are a fi locuința noastră. Apoi de a venit



asemenea raport nu putem ști, de la Isprăvnicia de Bacău; de aceea, plecați, ne rugăm onoratului Departament să se milostivească asupra noastră, și să binevoiască a porunci slobozirea poruncilor către Isprăvnicii pomenite, scăderea noastră și sporirea precum am glăsuț mai sus, rămânând o mare pomenire — fără să mai fim prelungiți, fiind vremea primăverii și tocmai timpul de lucru al cîmpului.

eu Vasile fiul lui Lazăr Nemiș  
eu Ioan fiul lui Grigore Mălinici  
eu Ioan fiul lui Vasile Nemiș  
eu Gavril fiul lui Ioan Cojocariul  
eu Ioan fiul lui Ichim Ivan  
eu Gheorghe fiul lui Vasile Cojocarini  
eu Neculai fiul lui Ioan Negru  
eu Dumitru fiul lui Ichim Ivan  
eu Gligore fiul lui Neculai Mitrican  
eu Ursul sau Toader, fiul lui Manoli Oanca  
eu Gheorghe fiul lui Pricope Giuncu  
eu Lascarache fiul lui Gheorghe Botezatu  
eu Dumitru fiul lui Filip Dascălu.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1566, f. 20.

## 259

*1855 mart 31. — Cererea cu nr. 24 a Anei Balș din Piatra-Neamț către Domnie, prin care declară că va renunța la dreptul de bezmăn de pe partea orașului situat pe moșia sa, în schimbul altor privilegii.*

Cererea mea a fost acordată, bunule doamne, de la îndurarea înălțimii voastre, spre eliberarea țărgoveților orașului Piatra de supt proprietăoa mea, prin o dispoziție regulată a se priimi de către administrația ținutală în unire cu Municipalitatea orașenească, pentru invitarea bezmănarilor la aceasta. Dar stăruința asistată de către aceste autorități, nu au efectat bunurile la care sînt reduși prin o așa desubjugație.

Însă pentru eliberarea bezmănarilor și deplina lor proprietate în mărimea locurilor ce au embaticate, pentru a nu mai urma contribuții asupra obiectelor ce speculează, și pentru ca cu împlinirea lor să fie desubjugați de driturile mele asupra locurilor lor, și de a rămîne slobozi fără contribuții în șpicule, de-ți găsi cuviincios, bunule doamne, mijlocul cel mai lesnicios este de a-mi învoi, în folosul meu, driturile următoare pe timp de zece ani.

1-ıu. Să fie înlocuită, din parte-mi, o cantorie de la care numai toți bezmănarii de pe proprietăoa mea, să aibă a cumpăra rachiul trebuitor șpiculei lor, fiind lipsiți de orice dreptate a cumpăra de aiurea, care rachiu să am a-l vinde în prețurile ce eu le voi tagmina.

2-le. Să fie îndatoriți toți deobște ca pentru fiecare vadră de vin ce ar vîrî în cuprinsul țărgului Piatra și în satul Mărățăi, să aibă a-mi plăti cîte 2 lei, cursul Visteriei.

3-le. Pentru ori ce soi de marfă purtăreață, hrănitore și spre întrebuințările casnice, ce ar intra în târg, de fiecare sută de lei să aibă a mi se plăti câte 10 lei.

4-le. Să fie îndatoriți toți acei ce ar vinde plute în șchelile din orașul Piatra, a-mi plăti de fiecare plută vîndută, fie de orice calita, câte 3 lei cursul Visteriei.

5-le. Pentru tiutiunul turcesc ce ar intra în târg, să aibă a se plăti în folosul meu de fiecare ocă câte 5 lei cursul Visteriei; iar pentru acel din Principatul nostru să mi să plătească de fiecare ocă câte un leu cursul Visteriei.

6-le. Să fie îndatoriți, toți acei de pe proprietăoa mea, ca în vreme acestor zece ani să-mi plătească anual bezmănurile îndoite. Iar în urma acestor zece ani pe care vreme vor exista acestea atrebuții, bezmănării în deobște să rămîie pe veșnicie proprietari pe locurile lor, și eliberați de orice atribuții.

Însă, prea înălțate doamne, așa precum o parte de târg este și pe proprieta domnească, cu drituri <ca> numai fețele de acolo, pentru a fi proprietare pe locurile ce au cuprinse, de a se îngriji de toate celea trebuincioase bisăricilor de acolo, și fiindcă această îndatorire din partea lor nu este păzită cu sfințenie, apoi eu mă îndatoresc ca, pe tot anul pîră la împlinirea acestor zece <ani>, să răspund câte 150 galbeni în folosul bisăricilor, dacă se va încuviința ca și pe partea răzășască a tîrgului să urmeze tot de asămînea contribuții în folosul meu, pe toate propusele șpiculi în timpul acestor zece ani.

Drept aceea, bazată pe încrederea de dorința ce o aveți pentru eliberarea acestui târg, bunule doamne, simt plăcere a vă ruga, plecată, să hotărîți socotința ce o aveți la această desubjugație, și va rămîie ca buna faptă a înălțimii voastre să fie înscrisă în analele domniei.

A înălțimii voastre prea plecată și supusă slugă,

Anna Balș

1855 april 22. Aceste propuneri se vor putea încuviința de guvern, numai cînd obștia tîrgului le va cere.

Ghica voievod

iunie 6. Se va pune la acta obiectului spre știință.

C. Ghica

Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 67, f. 200—201.

## 260

1855 aprilie 18. — Ciorna actului domnesc nr. 44, dat de Gr. Ghica voievod, Elencăi Sturza și fiului său Grigore, pentru dreptul de tîrgușor la Dimachi pe moșia Zaboloteni, sub numele de Grigorieni.

Dorința ce noi de-a pururea o avem pentru fericirea și înflorirea negoțului Moldovei, dîndu-ne ocazie a lua în privire suplica ce ne-a

prezentat-o dumneai princesa Elena Sturza, născută Catargiu, la anul 1853, cu cerere de a se hărăzi șase iarmaroace și două zile de târg pe săptămână, la târgușorul Dimachi, de pe moșia Zabolteni ținutul Iași — ce orfanul dumisale fiu, Grigore, o are de clironomie — cum și de a se schimba numirea zisului târgușor în Grigorienii, am recomenduit aceasta, mai întâi, în convenita lucrare a dumisale șefului Departamentului de Finans, carele apoi — în privire că nici o contestație nu s-a ivit după publicațiile înaintite asupra citatei cereri a dumisale princesei — chibzuind și zilele de târg și a iarmaroacelor, fără jignire unor asemenea drepturi ale târgușoarelor megieșite, prin anaforaua din 18 mart, anul curent 1855, nr. 1726, a mijlocit a noastră întărire.

Pe așa dar principuri, domnia noastră, prin acest act, întărim spre a fi obștește cunoscut târgușorul Dimachi cu nume de Grigorienii, și pentru mai bună întemeere, conform cererii ce ni s-a prezentat, îi hărăzim în folosul proprietății, câte două zile de târg pe săptămână, marțea și vinerea; asăminea, tot acolo, și adunarea de șase iarmaroace pe an, cel întâi la sfântul Grigore Teologul în 25 ianuarie, al doilea la Buna Vestire în 25 mart; al 3-lea la sfinții împărați Costantin și Elena în 21 mai, al patrulea la proorocul Ilie în 20 iulie, al cincilea la Înălțarea cinstitei Cruci în 14 septembrie și al șasălea iarmaroc la sfântul apostol Andrei în 30 noiembrie, însărcinînd totodată iarăși pe dumnealui șeful Departamentului de Finans a pune în lucrare publicarea acestor a noastre autorizații, prin Buletinul Oficial, spre a fi în deobșteie cunoscute mai ales locuitorilor săteni.

Scrisu-s-a actul acesta în anul mîntuirii 1855, luna april, 11 zile, la răzidența noastră, capitala Iași, iar a domniei noastre anul al șaselea.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1434, f. 22.

La fila 2 din același dosar, se găsește cererea din 27 martie 1853, adresată de Elenco Sturza către domn, ca să aprobe prin hrisov da târgușorul Dimachi, de pe moșia sa Zabolteni, numit așa după numele familiei care fusese mai înainte proprietar al moșiei, să se numească Grigorienii, deoarece acum era proprietatea fiului ei Grigore. Spre „mai deplina întemeiere“ a târgușorului cere ca prin același hrisov să-i aprobe două zile de târg pe săptămână și 6 iarmaroace pe an

## 261

*1855 aprilie 18, Iași. — Ciorna „actului domnesc“ nr. 45 dat de Gr. Ghica voievod, pentru înființarea unui târgușor pe moșia Strahotin, ținutul Botoșani, proprietatea lui Gh. Caruz.*

Dorința ce noi purure o avem pentru fericirea și înflorirea negoțului Moldovei, dîndu-ne ocazie a lua în privire suplica prezentată Sfatului nostru Administrativ, de către dumnealui Gheorghe Caruz, la anul 1853, cu cerere de a i se învoi înființarea de târgușor, cu zi de iarmaroc în fiecare săptămână, la moșia Strahotin proprietatea dumisale și fratele său, de la ținutul Botoșani.

Care cerere, recomandată fiind mai întâi în convenita lucrare a dumisale șefului Departamentului de Finans <acesta>, prin anaforaua sub

nr. 1347 din 28 februarie anul curent 1855, încredințează că nici o contestație nu s-a ivit după publicațiile înaintate, asupra citatei cereri a dumisale Caruz, și că dumnealui, prin declarația ce o face către Departamentul Cultului și al Instrucțiilor Publice, se obligă, că odată cu înființarea târgușorului zis, va forma, potrivit așezămîntului școlar și o casă de școală, precum despre aceasta, Departamentul numit, prin adresa nr. 2673, încredințează pe Departamentul de Finans.

Pe așa dar principii, domnia noastră întărim spre a fi obștește cunoscut, înființarea de târgușor pe moșia numită Straholin, și pentru mai buna sa întemeiere, îi hărăzim în folosul proprietății și cite o zi de târg marța, în fiecare săptămînă, cu aceasta însă ca, mai întii, să se formeze acolo, ceruta de așezămînt casă de școală, însărcinînd noi tot acum pe dumnealui, șeful Departamentului de Finans, a pune în lucrare publicarea acestor a noastre autorizații, prin Buletinul Oficial, spre a fi în deobște cunoscute, mai ales locuitorilor săteni.

Scrisu-s-a actul acesta în anul mîntuirii 1855 luna april, în 30 zile, la rezidența noastră, capitala Iași, iar a domniei noastre, anul al șaselea.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1438, f. 42.

## 262

*1855 mai 30<sup>1</sup>, Iași. — Ciorna „actului domnesc” nr. 152 prin care se aprobă agăi V. Bosie o zi de târg săptămînal și 4 iarmaroace la moșia sa Sîrca, ținutul Iași.*

Dumnealui aga Vasile Bosie, prin Departamentul de Finanțe, a cerut a i se încuviința statornicirea unei zile de târg, pe fiecare săptămînă, precum și patru iarmaroace în cursul anului, la moșia dumisale Sîrca, din ținutul Iași. Din acest îndemn, dumnealui șeful celui Departament, prin anaforaua din 17 martie anul curent 1855, nr. 1642, aducînd la cunoștința noastră deplinirea tuturor legiuitorilor lucrări, a mijlocit încuviințarea unor asemenea.

Așa dar, luînd aminte că ființarea de zile de târg și iarmaroace, pe la unele moșii, este un mijloc de propășire a negoțului, domnia noastră, prin acest act, întărim spre a fi opștește cunoscută încuviințarea statornicirii unei zile de târg pe fiecare săptămînă, marța, precum și numărul de patru iarmaroace, în cursul anului, la arătata moșie Sîrca și anume: 1-ju la sfîntii 40 mucenici, al 2-lea la Ziua Crucii, al 3-lea la sfîntul Neculai și al 4-lea la sfîntul Pantelimon, însărcinînd, totodată, pe dumnealui șeful Departamentului de Finanțe, a pune în lucrare publicarea acestui act prin Buletinul Oficial, spre a fi de opște cunoscut mai ales locuitorilor săteni.

Scrisu-s-a actul acesta în anul mîntuirii, una mie opt sute cincizeci și cinci, luna mai în treizeci, la rezidența noastră, capitala Eși, iar a domniei noastre anul al șaselea.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1432, f. 25.

<sup>1</sup> Documentul se clasează după nr. 263.

La fila 1 din același dosar se găsește cererea agăi V. Bosie din 13 iulie 1853, pentru a i se aproba 4 zile de iarmaroc și zi de târg săptămânal la moșia sa Sîrca, ținutul Iași deoarece „se găsește tocmai în tractul mare spre Tîrgul Frumos”

## 263

1855 mai 8. — *Ciorna hrisovului nr. 151 dat de Grigore Ghica voievod mănăstirii Bisericieni din ținutul Neamț, ca să înființeze „politia” Bicaz.*

### Act domnesc nr. 151

Inmulțirea polițiilor în țară fiind un mijloc necontestat pentru înflorirea comerțului și a industriei, pe acest principiu, Departamentul Cultului și al Instrucției Publice a mijlocit prin anafora nr. 194, să încuviințăm înființarea unei poliții pe moșia Bicazul a mănăstirii Bisericieni din districtul Neamț.

În privirea poziției favorabile ce înfățișează pentru aceasta, și mai ales acum după deschiderea comunicației prin munți, prin construirea unei șosele ce petrece zisa moșie în toată întinderea ei pînă la hotarul Transilvaniei, domnia noastră, recomandînd această mijlocire Departamentul de Finanțe, spre îndeplinirea lucrărilor legiuite de așezămînt, pe temeiul anaforei nr. 1643, ce ni s-a supus, încredințătoare despre îndeplinirea acestor formalități, încuviințăm statornicirea de poliție pe numita moșie, sub următoarele condiții :

1) Locul destinat pentru înființarea de târg pe moșia Bicazul, va fi acela unde se numește la Ciungi, începător din sus despre apus de la Vasilică Folte, și în jos lungul pînă la podul de peste Bistrița spre răsărit ; iar în curmeziș, despre miazănoapte, apa Bistriței ; și spre miazăzi, piciorul Stînișoarei și al Crasnei.

2) Arătatul loc, în a cărui mărginire intră și prundul mîncăturii Bistriței, ce se începe pe malul Bistriței de la stîncă cu zimte, ce pică pînă în apa Bistriței și merge pînă la Țubuloaie, să se dea cu bezmăn pe veșnicie, acelor ce ar voi a se statornici tîrgoveți.

3) Tuturor celor ce vor voi a-și face dughene, case și orice acareturi pe locurile ce ar lua spre înființarea poliției, atît acum dintîiu, cît și totdeauna cînd ar face sau ar preface, să le fie slobod a lua de pe moșia Bicazul piatră, lut și năsip, fără vreo plată.

4) Fiecare dughengiu sau căsaș, să fie slobod a-și pășuna cîte două vite — adică o vacă cu viței și un cal — pe picioarele numite la punctul 1-*iu*, pînă la Măgură, fără vreo plată, decît să-și aibă păzitori ca să nu facă stricăciune în țarină, și fără să fie oprit a se pășuna și vitele ce ar mai pune proprietatea pe acea mutare, cu chibzuire însă a fi îndestulate toate.

5) Fiecare tîrgoveț să fie slobod a-și vinde locul și acaretele ce ar avea pe el, oricui ar voi, datoriu fiind a face mai întîi cunoscut proprietății și, dacă ea nu ar voi a-l cumpăra cu prețul ce ar da alții, să-i adevereze vînzarea, fără cerere de altă ceva decît cîte două ocă ceară de fiecare dugheană sau casă ce ar vinde, adecă : una ocă din partea

vînzătorului și una din partea cumpărătorului, care ceară să fie pentru bisericile de pe moșie.

6) Covrigi și colaci, numai femeele văduve și sărace vor fi slo-bode a face și a vinde pe ulițe, fără vreo cerere de plată din partea pro-prietății sau altă ceva.

7) Fiecare dughengiu sau căsaș vor fi slobozi, pentru totdeauna, a-și lua fără plată lemn de foc pentru casele lor, din căzăturile de pe jos, din pădurea Bicz, fără a tăia măcar o vargă verde.

8) Fiecare tîrgoveț, pentru locul cît ar lua, să fie dator, pe cîți stînji ar cuprinde în curmeziș capătul locului său despre uliță, să plă-tească proprietății, pe tot anul, cîte patru lei, pe tot stînjiul domnesc, afară de prundul mîncătorei Bistriței, arătat la punctul al 2-lea, a cărui calița nu i se poate socoti nici a fi cu bezmăn ca pe stînji, nici în stînji, fiind supus mistuirii Bistriței.

9) Fieștecare tîrgoveț ce ar face vînzare de rachiu și vin, în orice a lor acaret și locuri din cuprinsul acestei politii, să fie îndatoriți a plăti proprietății cîte un leu de vadra de rachiu și zece parale de vadra de vin, și nicicum în altă vreme, decît pînă a nu băga zisele băuturi în circul politiei; iar pentru celelalte băuturi și măruri de orice soi, și orice produse, nu vor fi supărați de proprietate cu nici o cerere.

10) Vînzarea berei, a păcurei, cîntariul, cotul și măhălitul, să fie numai în folosul proprietății venitul lor.

11) Pităriile, căsăpiile și mumgeriile, iarăși numai în dreptatea proprietății să fie, însă în potrivire cu articolele hotărîte de Ocîrmuire pentru îndestulările obștești și nicicum alt fel.

12) Și, în sfîrșit, în veci din partea proprietății să nu fie supă-rați tîrgoveții cu nici o cerere peste cuprinderea acestor 11 puncturi de mai sus, pentru orice vînzare și speculație ar face pe locurile ce ar lua, și nici a li se rîndui eforie cu vreo adăugire de dare mai înainte de a fi politia aceasta împopulată cu desăvîrșire, și tîrgoveții înstăriți încît înșiși ei să poată cere asemenea eforie; pînă cînd, <sup>1)</sup> însă, proprietatea își va păstra dreptatea, cînd ar cunoaște că este trebuință, a cere încuviințare Cîrmuirii de comisar a feței ce ar prezenta-o ea, și cu leafa chibzuită împreună cu tîrgoveții.

Iar pentru osăbit loc ce mai în urmă s-ar meni, unde s-ar socoti pentru adunarea vînzării vitelor de orice soi, se va lua în folosul pro-prietății, de toată vita ce s-ar vinde, cîte opt parale de cele mari, cîte patru parale de cele mai mici, și cîte două parale de oaie și capră; cu adăogire că și fiecărora locuri, mai ales în centrul politiei, să nu li se dee mai puțin sau mai multă lungime, decît numai de 20 stînji dom-nești, și nici ulițele nu vor fi mai strîmte decît 10 stînji domnești.

Acestea fiind condițiile sub care încuviințăm statornicire de politie pe moșia Biczul, a mănăstirei Bisericiani, am însărcinat iarăși pe De-partamentul Finanțelor ca să publice prin foile oficiale cuprinderea acestui al nostru domnesc act, care s-a scris în anul mîntuirii 1855, la rezidența noastră în Iași, în anul al șasăle a domniei noastre în Prin-cipatul Moldovei.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1620, f. 36, 37, 42, 43.

1) pînă atunci.

La fila 2 același dosar. se găsește anaforaua Departamentului Averilor Bisericești și a Invățăturilor Publice, din 19 ianuarie 1853 către domn, pentru a se aproba înființarea unei „poliții” pe moșia Bicz, proprietate a m-rei Bisericiani. Departamentul arată că prin înființarea acestui tirg se va contribui și la „înmulțirea venitului Casei C'ertului”.

## 264

*1855 iunie 10, Iași. — Ciorna „actului domnesc” nr. 661, dat de Gr. Ghica voievod Zoiței Negruți, de a înființa un tirgușor pe moșia sa, Poiana Mănăstirii, cotuna Voinești, ținutul Iași, sub numele de Țibana.*

Dorința care pururea o avem pentru fericirea și înflorirea comerțului Moldovei, dându-ne ocazia a lua în privire suplica dată Departamentului de Finanțe de dumneaei spătăreasa Zoița Negruți, la trecutul an 1853, cu cerere de a se învoi înființarea de tirgușor, cu o zi de tirg în fiecare săptămână, duminica, pe moșia dumisale Poiana Mănăstirei, cotuna Voinești, din ținutul Eși, cum și de a se da acelu tirgușor numele de Țibana, acel Departament, prin anaforaua sub nr. 2884, din 11 mai anul curent 1855, încredințează că nici o contestație nu s-a ivit, după publicațiile înaintite asupra citatei cereri a dumisale spătăresei Negruți, și că dumneaei, prin declarația ce face către Departamentul Cultului și al Instrucțiilor Publice, se îndatorește că odată cu înființarea tirgușorului zis, va forma, potrivit așezămîntului școlar, și o casă de școală, precum despre aceasta, Departamentul numit, prin adresa nr. 2641, încredințează pe Departamentul de Finanțe.

Pe așa, dar, principuri, domnia noastră întărim spre a fi obștește cunoscut, înființarea atit a tirgușorului cu numele de Țibana, cit și a zilei de tirg, în fiecare duminică, pe moșia Poiana Mănăstirei, cotuna Voinești, cu aceasta însă ca mai întii să se formeze acolo cerută de așezămînt casă de școală, însărcinînd noi, tot acum, pe dumnealui șeful Departamentului de Finanțe, a pune în lucrare publicarea acestui act prin Buletinul Oficial, spre a fi îndeobște cunoscut, mai ales locuitorilor săteni.

Scrisu-s-a actul acesta în anul mîntuirei 1855, luna iunie în 10, la rezidența noastră, capitala Iași, iar a domniei noastre, anul al șaselea.

Arh. Sf. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1471, f. 16 și 20.

## 265

*1855 iulie 17. — Ciorna anaforalei nr. 15.166, înaintată de către Departamentul Dinlăuntru la Domnie, cu propunerea de a se unifica, din punct de vedere polițienesc, orașul Iași cu tirgușoarele învecinate.*

Imprejurul capitalei — de la rohatcile numite Nicolina, Ipsilant, Păcurari, Zalhana și Socola — aflîndu-se tirgușoare cu îndestulă populație, se lămurește că Isprăvnicia ținutului, din vreme în vreme, a

rînduit cîte un ampolaiat al ei, sub nume de comisar în acele tîrgușoare, atîrnat de nemijlocita ascultare a ei, însă fără nici o leafă. Și, fiindcă pe cît aceștia din ispită se dezvelește că nu răspund la scopul buneii orînduiei, căci ca niște oameni neplătiți de Cîrmuire, se abat la mai multe necuviinți și abuzuri asupra viețuitorilor din acele tîrgușoare, precum și altora, pe atîta asemenea tîrgușoare, despărțindu-se de capitală numai cu rohatcele și în apropierea în care se găesc cu orășenii, neputîndu-se deosebi în alt chip ca să se cunoască ca din țînut, iar nu ca dinlăuntru orașului, s-a luat aminte, pe de o parte de către iscălitul, ca după așa împrejurare, oricare ar fi strictetea măsurilor polițienești, nu se pot stăvila abuzurile ce se uneltesc, precum :

1) Că precupeții care sînt cu totul periorisiți în ceasurile hotărîte de așezămînt, de a cumpăra — de pe la locuitorii ce vin dimineața în oraș cu produse de tot felul — păsări, lăptării, ouă, brînză, făină, verdețuri, lemne, fructe și altele de ale hraniilor norodului, trecînd dinlăuntru capitaliei în acele tîrgușoare, și stînd la marginea aceloră țîn calea tuturor locuitorilor, prin feluri de ademeniri îi înșeală și le ia cu prețuri mici, și apoi ei, în oraș, sub numire că vin de pe la moșii boieresci și alte locuri, le vînd cu prețuri foarte împovărate, încît urmează o mare scumpete, fără să fie opriți la rohatce sau neîngăduiți de acei sub nume de comisari ai Isprăvniciei, ca unii ce se mituesc cu bani și cu tot felul de produse și lucruri, de către precupeți.

2) Că mulți din locuitorii acelor tîrgușoare, trecînd șanțul și făcînd feluri de potlogării în oraș, sau bătălii și alte necuviințe, trec îndată înapoi și apoi slujbașii Poliției, îngrediți de a trece din oraș ca în țînut spre a-i ridica, se întorc zadarnic și țîn correspondență cu autoritatea rezidenții în care asemenea răi se oploșesc, sau că îndreaptă pe păgubaș sau bătut, a merge la forul pîritului, după așezămînt, încît, prin urmare, făptuitorii mai multor nerînduiei găesc prilej a scăpa și a se mistui, iar prădătorii a se ascunde, după care lucrările rămîn zadarnic și jăluitoarii neîndestulați.

3) Că multe slugi din capitală, ce fug de la a lor stăpîni, sub simplu cuvînt că se duc la cutare tîrgușor de peste rohatcă, pentru o trebuință, se cacerdisesc, și alții, de necunoștința de forme polițienești a comisariilor din acele tîrgușoare, mijlocesc luarea de drum și, apoi, se fac nevăzuți pentru sfîrșituri nepriincioase.

Despărțirea dar la două autorități a unora și acelorăși mîrgini ale capitalei, în care se cuprînd și acele tîrgușoare lipite de oraș, producînd toată nerînduiala prescrișă mai sus, iscălitul, plecat supune la cunoștința înălțimii voastre, că a sa socotință ar li — dacă și înălțimea voastră veți găsi de cuviință a aproba — ca tîrgușoarele din preajma rohatcelor capitalei să se încredințeze, întru cît privește măsura polițienească, sub cea de aproape statornică privighere a Poliției capitalei, care după regulile prescrișe de așezămîntul polițienesc, să dea convenitele povățuiri comisariilor de cvartaluri, pentru întinderea măsurilor și în cuprînsul acelor tîrgușoare.

Iar, Isprăvnicia țînutului să se mîrginească numai întru cît privește dările haznelii și celelalte dispoziții atingătoare de a ei competență, fără altă amestecare întru cele atîrnate de Poliție, după care se nădăduiește că și dările Eforiei capitalei, de la viețuitorii în acele tîrgu-



șoare, după hotărîrea Sfatului din 1843 sub nr. (loc alb), se pot siguripsi mult mai bine, despre cacerdisirile ce se uneltesc cu prilejul, precum s-a zis ,a deosebiri autorităților, care se grănițuesc numai de simple rohatce și de șanțul înconjurător, care astăzi se află întru stare foarte proastă.

Cu adăugire că, dacă veți găsi de cuviință, să binevoiți a porunci și Departamentului Lucrărilor Publice, ca să reguleze statornicirea regulelor pentru înființarea de binale, după planuri arhitectonești și înfrumusețarea acelor târgușoare ca și înlăuntrul capitalei.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos, 34.581, f. 1, 2.

## 266

*1855 august 15. — Lista tirgurilor și târgușoarelor mai însemnate.*

### *Dorohoi*

1. Tîrgul Dorohoi în ocolul Coșula
2. Tîrgușorul Mihăileni ocolul Berhomete
3. Tîrgușorul Săveni ocolul Bașău

### *Botoșani*

1. Tîrgul Botoșani, în ocolul Tîrgului
2. Tîrgușorul Ștefănești ocolul Ștefănești
3. Tîrgușorul Sulița ocolul Miletin
4. Tîrgușorul Hîrlău ocolul Coșula
5. Tîrgușorul Burdujăni ocolul Siret
6. Tîrgușorul Bucecea ocolul Siret

### *Roman*

1. Tîrgul Roman în ocolul Siretul de Sus
2. Tîrgușorul Bîra ocolul Siretul de Sus
3. Tîrgușorul Băcești ocolul Fundu
4. Tîrgușorul Dămieniști în ocolul Fundu
5. Tîrgușorul Onișcani în ocolul Siretul de Jos

### *Bacău*

1. Tîrgul Bacău
2. Tîrgușorul Moinești în ocolul Tazlăul de Sus
3. Tîrgușorul Valea Ră în ocolul Tazlăul de Jos
4. Tîrgul Ocna în ocolul Trotuș
5. Tîrgușorul Căiuți în ocolul Trotuș
6. Tîrgușorul Glodurile în ocolul Bistrița de Sus
7. Tîrgușorul Părincea în ocolul Bistrița de Jos

### *Covurlui*

1. Tîrgul Galați
2. Tîrgușorul Pechea în ocolul Siretului
3. Tîrgușorul Foltești în ocolul Prutului
4. Tîrgușorul Golășu în ocolul Prutului
5. Tîrgușorul Vlădești în ocolul Prutului
6. Tîrgușorul Rogojăni în ocolul Prutului
7. Tîrgușorul Drăgușani în ocolul Horincea
8. Tîrgușorul Berești

### *Putna*

1. Tîrgul Focșani
2. Tîrgușorul Ajud în ocolul Răcăciuni
3. Tîrgușorul Domnești ocolul Răcăciuni
4. Tîrgușorul Panciu ocolul Zăbrăuț
5. Tîrgușorul Odobești ocolul Gîrlele
6. Tîrgușorul Șindilari ocolul Gîrlele
7. Tîrgușorul Nămolosa ocolul Biliеști

### *Tutova*

1. Tîrgul Bîrlad
1. Tîrgușorul Murgeni din ocolul Tîrgului
3. Tîrgușorul Puești din ocolul Tutova
4. Tîrgușorul Plopana din ocolul Tutova

### *Tecuci*

1. Tîrgul Tecuci
2. Tîrgușorul Nicorești în ocolul Nicorești
3. Tîrgușorul Podul Turcului ocolul Zeletin

### *Fălcu*

1. Tîrgul Huși
2. Tîrgușorul Fălcu în ocolul Prutului
3. Tîrgușorul Răducăneni ocolul Podoleni

### *Vaslui*

1. Tîrgul Vaslui
2. Tîrgușorul Negrești în ocolul Funduri
3. Tîrgușorul Pungești în ocolul Racova

### *Iași*

1. Orașul Iași
2. Tîrgul Frumos în ocolul Cîrligătura
3. Tîrgușorul Podul Iloaei în ocolul Bahlui
4. Tîrgușorul Bivolari în ocolul Turia

5. Tîrguşorul Sculeni în ocolul Braniştea
6. Tîrguşorul Nicolina în ocolul Cadrul
7. Tîrguşorul Poeni în ocolul Codrul
8. Tîrguşorul Goeşti în ocolul Cîrligătura
9. Tîrguşorul Hărpăşaşti în ocolul Cîrligătura

### *Neamţ*

1. Tîrgul Piatra
2. Tîrgul Neamţ
3. Tîrguşorul Buhuş în ocolul Bistriţa

### *Suceava*

1. Tîrgul Fălticeni
2. Tîrguşorul Lespezi
3. Tîrguşorul Paşcani
3. Tîrguşorul Huidesti

Arh. St. Iaşi, Tr. 1757, op. 2005, dos. 615

Ispărniciile au considerat ca tirguri sau tirguşoare „mai însemnate“ pe acelea care aveau peste 100 locuitori.

Lista a fost întocmită de alcătuitoarii prezentului volum, după datele trimise de isprăvnicii la cererea Comitetului Sănătăţii din Iaşi.

## 267

*1855 octombrie 23. — Copie de pe raportul comisariatului despărţirii a 2-a Iaşi, în legătură cu măsurile ce se impun odată cu alipirea tirguşorului Nicolina la oraş.*

Cu ofiţia acelei onorate Poliţii de sub nr. 24514, masa I-a, urmată ofiţiei respectivului Departament al Trebilor Dinlăuntru, cu nr. 20549, s-a primit şi copia anaforei acelu respectiv Departament, de sub nr. 15166, către preainălţatul domn stăpînitor, şi înalt întărită, din care se lămureşte că tirguşorul Nicolina, cu acele cîteva dugheni de la podul Ipsilant, se încorporează către capitală — socotindu-se la această despărţire — unde să se întindă toate măsurile poliţieneşti în toată orevirea, ca pînă acum în capitală.

Cu supunere, se expune la cunoştinţa onoratei Poliţii, propoziţia următoare :

1) Că, cu lipirea acestei bucăţi de tirg, despărţirea aceasta îşi ia o întindere destul de mare, din care provine o lucrare mult mai mult ca pîră acum.

2) De nevoie este a se spori un epistat care trebuie să fie cu locuinţa în acea parte, ca să poată observa toate mişcările şi a executa măsurile poliţieneşti, în privirea precupeţilor şi altele atingătoare ramului poliţienesc.

3) De trebuință este că acel epistat, să aibă nestrămutat, totdeauna, trei jandarmi acolo, zi și noapte, ca la caz de trebuință să-i aibă acolo în apropiere, căci în alt fel nu se poate, în privire că se găsește în depărtare de localul Comisariatului ca, când va trebui să trimită la tact, de a lua ajutor.

4) Onorabila Poliție va binevroi a porunci ca noaptea, să se trimită un număr mai mult de soldați, nu ca pînă acum, patru, pentru patrula de noapte.

5) Onorata Poliție va binevroi a lua în considerație, cu dreptate, precum toate celelalte în privire că așa precum această despărțire își ia o întindere mai mare, negreșit că și lucrările sporesc, pe atîta pe cît ele astăzi sînt ; apoi și cheltuielile sporesc, alergături mai mult decît pără acum și, în toată privirea, se îndoiește lucrarea canțileriei, mai ales în temeiul scumpetii ce domnește în totul, în care sînt nevoit a ține și o canțilerie, în toată acea regulă ; să binevroiască, ca în temeiul acestor legiuite propuneri, să mijlocească, de un spor în leafa iscălitului, dar măcar spor în cheltuiala canțileriei, cu care, nu numai că va fi dreaptă și legiuită hotărîre, dar va da și o marșă cu mai multă înlesnire în dezvoltarea măsurilor sale, și a curajului de care n-a fost trecut amploaiatul, la dreptățile sale.

Această propoziție, iscălitul plecat supune la cunoștința onoratei Poliții, dacă și cinstita Poliție va găsi de cuviință a o aproba.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 34581, f. 17v și 20.

## 268

*1855 octombrie 24. — Copie de pe raportul comisarului despărțirii I-a din Iași, cu nr. 10.004, către Departamentul Dinlăuntru, privind alipirea țirgușorului Păcurari la oraș.*

Potrivit poruncii onoratei Poliții, nr. 24513, masa I-ia, în alăturare cu copie de pe anaforaua Departamentului Dinlăuntru, nr. 15166, către preainălțatul domn stăpînitor, de a se alătura țirgușorul Păcurari cu despărțirea I-ia, pășind la arătatul țirgușor, făcînd revidația caselor, *dughencilor și altele*, am găsit case și dugheni pline de precupii : fasole, mazăre, cartofi și altele, precum și putini pline de păcură, prin case și chiar alătura pe la case evreești, unde se fac locuri. Pe lîngă acestea, am mai găsit la cinci dugheni, tăiere de carne de mascur și vînzare, ca în celelalte vremi, fără a fi apărate de porunci și nici o mică regulă păzită pîră acum în acel țirgușor. M-a întîmpinat comisarul de acolo, cu propunere că nu ar fi avut nici o poruncă a Isprăvniciei, de asemenea prefacere.

Pe lîngă aceste toate mai sus însemnate, cere trebuința de număr de fînare și fanaragii, cît se vor socoti pentru pază de noapte, precum și sergenți, atît de noapte cît și de zi, de pază ; iar pentru a se regularisi o marșă mai cuvenită la acel țirgușor, s-a lăsat de priveghere pe un cfar-

talnic și un cioclu, și pe barierul Păcurari <pe> dumnealui stolnicul Gheorghe Neculau, avînd și iscălitul adesea revizie, atît ziua cît și noaptea.

Se mai aduce iarăși la știință a se rîndui un al 5-lea epistat, spre mai buna priveghere și paza liniștei, după numărul caselor și a dughenilor ce-am făcut, sînt pînă acum nouăzeci și șase.

Toate acestea, supuindu-le onoratei Poliții, o rog a regularisi cele de cuviință. Indată s-a întrebuintat curățirea pe dinaintea dughenilor și a șanțurilor.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 34581, f. 17.

## 269

*1855 decembrie 21. — „Copie de pe raportul Divanului General, cu nr. 17”... adresat Domniei, pentru precizarea textului de lege din 1852 relativ la înființarea târgurilor și iarmaroacelor.*

Prea înălțate doamne,

Divanul Obștesc primind pe lîngă adresa Secretariatului de Stat cu nr. 4308, raportul Departamentului de Finanțe, apostilat de înălțimea voastră, în obiectul înființării târgușoarelor, zile de târg și iarmaroace, pe la osebite moșii, urmat un asemenea din povodul contestației dumisali căminarului Ioan Greceanu, că rău s-ar fi înființat târgușor și zile de iarmaroace pe moșia dumisale Emanoil Arghiropol, sub cuvînt că această moșie, n-ar fi mai departe decît la cinci minute de moșia Buhușoaea, a d-lui căminarului, unde de mai înainte este statornicit, atît târg cît și iarmaroace, cînd prin legiuirea Divanului Obștesc din 1852, s-a statornicit ca zilele de iarmaroace și zilele de târg să fie deosebite de acelea încuviințate de mai înainte la moșiile învecinate, iar mărghinirea aceasta a deosebirei zilelor și a învecinării să se ei în privire pînă în depărtare de patru ceasuri.

Lămurind Departamentul că deși la moșia dumisale, Arghiropol s-a statornicit târgușor și iarmaroace, însă, aceasta a urmat pe privire că după cercetarea făcută s-a dovedit că, atît ziua de târg, cît și iarmaroacele, sînt cu totul altele de acelea de la moșia Buhușoaea, a d-lui căminarului Greceanu, căci numai atunci pe temeiul zisei legiuiri se putea lua în privire depărtarea, cînd zilele iarmaroacelor ar fi fost tot acelea și la o moșie și la alta. Și, după dezbatația urmată, Divanul, în unanimitatea voturilor, a venit a da lămuritorul înțales legiuiri votată de el în anul 1852 și anume că, de depărtarea de patru ciasuri urmează a fi mărghinită în privirea zilelor de iarmaroace, precum și a zilelor de târg de prin târgușoarele învecinate, iar nicidecum acea depărtare nu are o asemenea mărghinire în privirea înființării acelor târgușoare.

Și, dar, această lucrare Divanul cu tot respectul o aduce la cunoștința înălțimei voastre, spre cea desăvârșită hotărâre.

Pentru întocmai copie,

P. șeful mesei, C. Vidrașcu

22 dec. 1855. Rezoluție domnească :

Intărim.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1016, f. 17.

## 270

*1856 iunie 11. — Copie de pe încheierea comisiei instituită pentru cercetarea abuzurilor săvârșite de posesorul târgușorului Puești, ținutul Tutova, împotriva locuitorilor din acea localitate.*

### Incheiere.

Una mie opt sute cincizeci și șase, luna iunie, unsprezece zile, suptiscălitul dregător districtului Tutova, potrivit încheierii din 30 a trecutei luni mai, urmată de jalba ce-a dat Administrației, obștia târgușorului Puești, pășind la fața locului, în numitul târgușor Puești, am luat în cercetare toate tînguirile tîrgoveților asupra posesorului acestei moșii, dumnealui sulgerul Ștefan Dobronici, prevăzute atât de mai înainte în actele înființate în arhiva acestei Administrații și recomandate cu înadins ofiție a Departamentului Dinăuntru, unde adunîndu-se toată obștia tîrgoveților, li s-au cerut dovezi despre asupra, față fiind și dumnealui posesorul la cercetare. Și, dor dintre localnicii tîrgoveți, anume Neculai Damian și Herșcu Nuta — propuind că așa precum toate reclamațiile tîrgoveților sînt lămurite în puncturi prin jalba ce ei au dat proprietarului, aga Neculai Negroponte, în anul trecut 1855, și recomandată Isprăvnicii cu officia Departamentului sub nr. 8346, dimpreună cu jalbele locuitorilor pontăși de pe moșie — au cerut ca după acele puncturi să se urmeze cercetarea.

Deci, în cîte se atinge de jăluirea lăcuitorilor, s-a încheiat cercetare încă din trecutul an, prin înadins boier rînduit, dumnealui clucerul Neculai Onosăi, carele a și deosebit locurile de hrană după punctul nou, și a sfîrșit toate pricinile urmate între locuitori cu dumnealui posesorul, după osebite lucrări aflate în acta atingătoare de masa financiară ; iar asupra tînguirilor din partea tîrgoveților, prelungindu-se cercetarea pînă acum, din pricină că boierii ce s-au fost însărcinați a desăvîrși o asemenea n-au vroit a primi însărcinarea, precum dovedește peripisca din actă, și spre a se curma tot felul de lăntuiri și zadarnice cheltuieli cu stăruințele în asemenea caz a tîrgoveților, am luat în cer-

ARHIVELE STATULUI IAȘI

cetare însumi în persoană, precum s-a zis mai sus, unde dumnealui posesorul a declarat mai întâi că, asemenea tînguiri <fiind> numai niște zadarnice invitări din partea unora dintre tîrgoveți, se îndatorește că de se va dovedi legiuit că adică dumnealui, cînd a intrat posesor ar fi înființat vreo dare din nou în tîrg, peste acele glăsuite de așezămînt și peste acele ce a cumpărat prin contract, va plăti îndoit.

Pe acest temei s-a cerut tîrgoveților a da lămuriri, anume de asigurările ce ei ar fi suferit, și au arătat :

1-*iu*. Că, împotriva art. al 4-lea din așezămînt, dumnealui posesorul lua plată și bogasierie, tălpălărie, ciobotărie și cojocărie, carele văzîndu-se de către iscălitul netrecute asemenea dări prin așezămîntul tîrgului, dumnealui posesorul a întîmpinat că asemenea venituri ce poate da dritul proprietății, au existat și mai înainte de posesia dumisale, precum și înșiși tîrgoveții n-au tăgăduit ; iar spre mai bună lămurire a cercetării a dat dumnealui Dobronici, de dovadă, un contract sub iscălitura fostului proprietar, dumnealui Costachi Cazimir, încheiat cu Herșcu Nuță la 1852 noiembrie 22, că între alte iraturi se cuprind și acele arătate mai sus ; care contract se vede trecut și prin formalnicul contract de posesie — întărit de Divan — la art. 12, unde se lămurește că dumnealui posesorul a plătit d-sale Cazimir 450 galbeni.

Pe așa temei legiuit, iscălitul n-a putut considera cererea din partea obștei — socotindu-se ca jignire a dritului proprietății, după stăpînirea urmată în curs de patru ani a posesorului — și mai ales pentru că bogasierii tîrgoveți n-au îndeplinit nici pînă acum art. 9 din așezămînt, a da cheazăsie către proprietă, precum s-au îndatorit, că vor a avea în toată vremea marfă cu îndestulare și cu prețul politicit pe la alte tîrguri, încît — proprietarul, fiind volnic a aduce neguțitori de pe aiurea — ei au luat asupra lor plata avatului de bogasierie și l-au și plătit după contracturile ce au avut, și astăzi le au de la dumnealui posesorul. Însă, spre a nu urma vreo asigurire, se va porunci comisarului numitului tîrg, că neguțitorii ce au marfă de bogasierie să se analoghisească la plată după starea și puțința lor ; asemenea și pentru tălpălari și ciobotari și cojocari, să se plătească cu dreapta analoghie.

Al 2-lea. Pentru mortasipie, deși prin așezămînt nu este prevăzută, cerînd tîrgoveții a se desființa, însă ea tot după dovada țitatului contract al dumisale Cazimir, rămîne statornicită ; cu aceasta însă ca să privegheze comisarul pe antreprenor a nu lua nici o plată pe acele ce vin în tîrg de-ale mîncării, adică verdețuri, legumuri și puricale de tot soiul, ce se aduc în tîrg de vînzare, spre înlesnirea tîrgoveților. Iar de la carăle cu marfă, și vînzarea de vite, se va lua o plată potrivită ca și pe la alte tîrguri mici, și analoghisită pe prețul mărții, chibzuind comisarul, în toată vremea, că nici au să asuprească pe acei ce aduc asemenea marfă, nici să se jignească dritul unui asemenea venit, asupra căruia dumnealui posesorul nu poate avea cuvînt să ia cît va vroi — de la asemenea irat — fiindcă dumnealui Cazimir n-a lămurit prețurile unor asemenea dări prin litera V. din contractul țitat.

Al 3-lea. Pentru lumînări, carne și pîine, fiind statornicit prin art. al 8-lea din așezămînt, a se vinde după prețul de la tîrgul Bîrladului —

afară de lumînările care se zice să se vîndă cu zece parale mai jos la ocă — dumnealui posesorul a întîmpinat, tot cu acel contract, că nu l-a mărginit dumnealui Cazimir după așezămînt, ci după cum s-a obișnuit și mai-nainte; asupra căruia, obștia a întîmpinat că pentru piine și carne sînt mulțamiți, iar pentru lumînări să se mărginească prețul în rostirea așezămîntului; asupra acestui caz, a întîmpinat antreprenorul că el, deși are contract încheiet cu posesorul, însă pînă la toamnă dă voie tîrgoveților să-și aducă lumînări de pe aiurea, în privire că șăul fiind acum scump, el nu a fost pregătît de său, așa precum contractul lui s-a început acum de la sfîntul Gheorghe trecut, anul curent, iară de la toamnă își va închipui său și va urma a păzi așezămîntul. Aceasta fiind o regulă neajignitoare, nici pentru obștie nici pentru mumgiu, s-a hotărît a se urma întocmai, însă fără a se jigni prețul contractului către posesor.

Iar apoi, pe viitor, pînă la expirarea contractului de posesie a dumisale Dobronici, comisarul și cu tîrgoveții împreună, vor face iar la fiecare trei luni, pentru aceste trei obiecte, și vor statornici prețul de la tîrgul Bîrladului, spre a lipsi tot felul de tînguiri.

Al 4-lea. Pentru imașul de vite, în temeiul art. 7-lea din așezămînt, cerînd tîrgoveții a li se da cîte 60 prăjini de dugheană sau casă — în proporție cu așezămîntul locuitoresc — dumnealui posesorul a întîmpinat că acest caz este sfîrșit încă din anul trecut 1855, cînd s-a osebit imașul locuitorilor după pontul nou, înfătoșînd de dovadă adresa Isprăvniceii din 19 mai același an, cu nr. 5175; asupra căruia obiect, iscălitul n-a putut îndatori pe posesor a le da mai mult imaș tîrgoveților, decît acel ce li s-a osebit prin brazdă, de către dumnealui boierul rînduit — la care lucrare a fost de față și dumnealui posesorul aga Negroponte — pe temeiurile acestea:

a) Că așezămîntul nu mărginește cîte anume prăjini să li se dei de două vite la întîmplare cînd, după vreme, locuitorii își vor deosebi imașul, precum acum s-a prilejit cu înființarea pontului nou.

b) Nu lămurește anume soiul vitelor și

v) că li se dă cîte 60 prăjini precum au cerut: ei nu lucrează pontul după cum lucrează locuitorii pe vara aceasta, și nu li s-a putut considera cererea, rămîind statornică lucrarea Isprăvniceii de anul trecut, și tîrgoveții supuși a plăti învoiala vitelor ce au cu dumnealui posesorul.

Iar apoi fiindcă ei s-au jeluît că și imașul acela hotărît pentru dînșii prin brazdă, s-ar fi călcînd de vitele boierești și de oile ce vin la căsăpie, în acest caz s-a hotărît dumnealui posesorului că pentru cît loc va călca cu vitele dumisale, aducîndu-și în hățaș vitele la adăpătoare, acel loc de hățaș să se măsoare, prin privighetorul de ocol, fâlcește, și cîte fâlci vor ieși la măsură să le adaoge în imașul tîrgului, pe din sus de brazdă, iar acele pentru căsăpii, să se ție pe locul posesorului, fiindcă, căsăpia este venitul posesorului.

Al 5-lea. Pentru sădirea viilor, cerînd tîrgoveții ca, după lucrarea din anul trecut 1853 aprilie 28, a dumisale serdarului Vrabie și pri-



vighetorului de ocol, să li se hotărască a fi pogonul de vie 30 prăjini, dumnealui posesorul a întâmpinat că în cazul acesta, pe lângă porunca Departamentului nr. 5537 din 1853 aprilie 6, cu însoțire de copia jalbei dumisale Cazimir, după care se socotește neatacată lucrarea dumnealor serdarului Vrabie și privighetorului, apoi a dat de dovadă însuși contractul dumisale Cazimir, acel citat mai sus, prin care se lămurește că dumnealui, ca proprietar ce-a fost, a mărginit pogonul de vie în 24 prăjini, și așa s-a și urmat pînă acum.

Pe acest temei — fiindcă tîrgoveții, prin așezămîntul viilor ce-au înfăoșat, nu și-au lămurit citimea unui pogon de vie atunci cînd și-au făcut așezămîntul viilor, iar apoi, în urmă, fostul proprietar, dumnealui Costache Cazimir, l-a mărginit în 24 prăjini, locul — nu li s-a putut considera cererea, fiind împotriva dritului proprietății, după contractul citat care se socotește ca un act trecut mai ales în contractul de posesie, întărit de Divan, și după care dumnealui posesorul a urmat cu stăpînirea în acest curs de patru ani de zile.

Al 6-lea. Pentru ceea ce se atinge executarea dumisale posesorului prin țigani modorăni, fiindcă acum țigani s-au dezrobit și dumnealui posesorul a arătat că pe Drăgoiu l-a tocmit slugă boierească, ca unul ce a intrat în dreptățile locuitorului, în acest caz s-a regularisit că pentru orice daraveluri va avea dumnealui posesorul cu tîrgoveții, este în dreptate numai a trimite feciori boierești ca să-și ceară dreptul de la fiecare tîrgoveț; iar a le face execuție prin asemenea feciori, nu este iertat, decît a se adresa cu cerere la comisarul de tîrg, care de îndată va împlini orice cerere și de orice valoare ar avea cu dreptate să ia de la tîrgoveți, dumnealui posesorul, fără să i se facă zmințeală, ca să fie silit a-și pierde interesurile și a veni pe la Isprăvnicie să se jăluiască; și numai atunci cînd vreunul din datornicii tîrgoveți vor prihăni datoria lor, cu dovezi temeinice, să-i îndrepleze cu raport la Isprăvnicie spre cuvenita hotărîre.

Al 7-lea. Intrucît, însă, privește cererea tîrgoveților, să se puie un vechil din partea stăpînului moșiei ca, împreună cu comisarul tîrgului, să cerceteze pricinile între tîrgoveți, se înțelege, fără amestecarea autorităților respective; aceasta nu s-a încuviințat fiind împotriva enstrucțiilor Administrației, și rămîne a se cere dezlegarea Departamentului.

Totodată, fiindcă pentru celelalte pricini mai mici — precum uciderea de mascuri, luări de pui și altele, de feciorii boierești — va cerceta privighetorul de ocol pe dovezile cele ce vor înfăoșa și, apoi, în puterea dreptului, să-i îndestuleze neprelungit, fără a mai lăsa mijloc de rezonabile tînguiri; sfîrșit pentru care, încheindu-se această prin puncturile lămurite mai sus, se va împărtăși în copie privighetorului de ocol și comisarului aceluia tîrgușor, scriindu-li-se ca să aducă întru împlinire, cu diferențe însă fiecare după dreptatea ce i se dă, în competența sa; asemenea se va împărtăși și dumisale posesorului a sta spre regulă.

Urmează legalizarea Isprăvniciei Tutova, din 26 iulie 1856.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 37419, f. 12—13 și 18.

1856 iunie 19. — *Raportul Isprăvniciei Vastui nr. 5044 către Departamentul Dinlăuntru, pentru cercetarea neînțelegerii dintre posesorii târguşorului Borosăşti, de la acel ţinut.*

Asupra rezoluţiei cinstiului Departament, nr. 1120, cu care se recomandă Isprăvniciei, în original, jalba evreului Bercu Moşcovici, mărginitoare că precum zdelca urmată între el şi pitarul Grigore Petrovici, pentru împosesierea târguşorului Borosăşti şi a crîşmelor din sat, se cunoşte desfiinţată, apoi nimeni altul se mai poate folosi de aceeaşi zdelcă, cu supunere se răspunde că împrejurările întru aceasta, după localnică cercetare, şi din însuşi netăgăduirea jăluitorului Bercu, se descoperă că el, într-adevăr, a orîndăluit dumisale Petrovici şi neguţitorului jidov Herşcu sin Şmil, iraturile târguşorului Borosăşti, cu adaus peste acele de trei fălci iarbă, şi a cît rachiu s-ar vinde la velniţă, cu oca pără la 3 vedre, să se folosească cîte un leu de fiecare vadră; pentru care, Bercu, deşi n-a prevăzut în zdelcă şi numele Herşcului, dar cercetarea dezveleşte că şi el a fost tovarăş, stînd dovadă la aceasta înscrisul ce jidovul păstrează de la Petrovici, cu data din 29 aprilie, cînd a urmat şi încheierea zdelcii şi răspunderea — de către dînsul şi nu de Petrovici — a arvonei de 50 galbeni, primiţi de Bercu pără la trădarea formalnicului contract.

Acestea, dar, împrejurări se supun cinstiului Departament spre a critica dacă învoirea propusă că ar fi săvîrşit Bercu cu Petrovici, fără primirea şi cunoştinţa şi a tovarăşului al 2-lea, numit Herşcu, care a numărat 50 galbeni, poate fi valabilă, aşa precum numitul neîncetat stăruieşte, cerînd îndeplinirea zdelcii aflată în păstrarea sa, şi a osebitului înscris ce-l are de la dumnealui pitarul; sau, de nu, să se dea convenita dezlegare, căci pînă la asemenea, în privirea rezoluţiei ţitată, s-au conţinut lucrările.

*Semnătura indescifrabilă*

Stolnacealnic, Găluşcă Ilie.

*Secţia 3-a, iunie 21.* Să se răspundă că de vreme ce jidovul Herşcu sin Şmil nu păstrează nici o legală dovadă pe numele său, despre orîndăluirea iraturilor târguşorului Borosăşti, apoi numai cercetarea ce iscălitul arată că a făcut, nefiind îndestul a informa asemenea titlu şi nici de competenţa ei a i-l face, le va arăta la stăruinţă a-şi căuta pretenţia prin canalul judecătoresc.

(Indescifrabil)

Arh. St. Iaşi, Tr. 1772, op. 2020, dos. 35690, f. 1.

*1856 iunie 21. — Jalba lui N. Damian, unul din vechilii obștei locuitorilor din târgușorul Puești, ținutul Tutova, către Departamentul Treburilor Dinlăuntru, prin care arată asuprașirile ce pățimesc din cauza posesorului.*

Obștia negușitorilor târgoveți, avînd așezămînt dela răposatul boier postelnic Răducanu Cazimir, fostul proprietar al moșiei Puești, pe al căruia temei s-a statornicit un <sic> fiecare viețuitor de acolo, făcîndu-și binala temeinice, sădindu-și vii și livezi, mori și alte acareturi împrejurul locuințelor, precum și pe la viile lor crămi, case, pivnițe și îngrădiri statornice, cu material cumpărat de aiurea, după starea și puțința fiecăruia. Și în curs de 12 ani trecuți liniștindu-se în mărghinirea acestui așezămînt, nu s-a urmat prihănire nici despre o parte, iar de cînd a intrat dumnealui sulgerul Ștefan Dobronici posesor pe această moșie, obștia a suferit feluri de asuprașitoare obijduiri, pentru care a și reclamat Ocîrmuirii despre asemenea.

1-*iu.* Pentru dărimarea dreptății avute în glăsuirea art. al 4-lea din așezămînt, cu oprirea vînzării unor mărfuri, precum bogasieria, cio-botăria și cojocăria și altele ce ne-au jignit în alișverisuri, nu numai de folosul ce am fi putut dobîndi, dar ne-a supus și unor plăți nelegiuite cu analoghie pe dugheni.

2-*lea.* Ne-a șmintit regularea făcută în predmetul alcătuirii viilor, atît a celor vechi precum și acelor noi, micșorînd măsura pogoanelor, luîndu-ne și neregulată dijmă, precum și obijduitoare plată pentru viile cele noi.

3-*lea.* A întemeiat o mortasapie jefuitoare și cu totul obijduitoare obștiei târgoveților, precum și străinilor, cu luare de plăți nelegiuite pe fiecă lucră ce intră în tîrg de vînzare, neprevăzute în așezămînt nici pentru vînzarea vitelor.

4-*lea.* Căsăpia, mumgeria și pităria, fiind mărghinite de așezămînt despre prețul vînzărilor, dumnealui toate le-a scumpit prin povodul dat antreprenorilor dumisale, avînd târgoveții totdeauna lipsă de asemenea obiecte și niciodată îndestulare.

5-*lea.* Luîndu-ne imașul ce am avut de mai înainte cu îndestulare, de a pășuna două vite fără plată, după glăsuirea așezămîntului la art. 7, și astăzi aflîndu-se sumă de 150 dugheni înlocuite de viețuitori care au — după așezămînt — toți, dreptul de a pășuna două vite fără plată, dumnealui ne-a lăsat numai 16 fâlci loc de imaș pentru toate vitele, care și acela se calcă de vitele dumisale cu trecerea, avînd hățaș la adăpătoare, precum și de oile învoite de dumnealui și acele a cășăpiei în folosul dumisale și, noi, vîzînd că nu avem unde pășuna vitele, le-am vîndut, și cîte au mai rămas am fost siliți de a-i plăti cîte două carboave și două găini de fiecare vită

6-*lea.* La pricinile târgoveților, protimisindu-se dumnealui — ca în loc de proprietar — de a-i judeca și a-i pune la cale, după care apoi silîndu-i a-i da rușfeturi bănești, prezenturi și lucrări de pămînt, precum despre aceste mai lămurit se va dovedi la fața locului.

7-lea. De către oamenii dumisale nu conținesc jăfuirile cu închiderea vitelor, uciderea de mascuri și de găște, luatul de găini, și altele ce cu de-amăruntă nu se pot scrie, execuțiile de țigani și feciori boierești la împlinirea samavolnicilor, și cele mai aspre necuviinți ce s-au urmat și se urmează, fiind și prin știrea dumisale posesorului; pentru care s-a reclamat Ocîrmuirii și proprietății și nici pînă acum vreo punere la cale nu s-a făcut — din ce anume pricină nu putem ști — decît că obștia țîrgoveților, neputînd a-și căuta dreptățile cuvenite, unindu-se, și-au făcut din parte-le vechili, alegîndu-ne pe noi dintre ei țîrgoveții, pe care au socotit că au mai temeinice acareturi statornicite în acest țîrg.

Prin formalnică vechilime, încredințîndu-ne și așezămîntul țîrgului, am primit însărcinare a stăruii către Ocîrmuire, spre căpătarea dreptăților ce li s-ar cuveni după glăsuire zisului așezămînt; care, mai întîi, stăruind către administrația ținutului prin reclamația ce am dat din nou cu cerere a ni se rîndui două sau trei fețe creditive, care să vie comisie la fața locului să cerceteze țînguirile obștiei, reclamate atît de mai înainte cît și în urmă, la care ni s-a rezultat că va păși la fața locului însuși dumnealui boierul dregător, unde a și venit.

Și intrînd în cercetare în ființa obștiei și a dumisale posesorului, scoțînd noi așezămîntul — dovada drepturilor țîrgoveților — și cerînd cuvenita îndestulare, dumnealui posesorul a întîmpinat cu un înscris rupt și desființat (ce era dat de dumnealui nobilul Costachi Cazimir, neguțitorului Herșcu Nuta), care n-a fost nicum cuprinderea lui în pomenitul țîrg, fiind abătut de cazurile așezămîntului. Și, prin înțelegerea ce ar fi avut dumnealui boierul dregător cu dumnealui posesorul, a luat în tratație mai mult cuprinderea aceluia înscris desființat și, după cercetare, în mijlocul adunării țîrgoveților, a declarat că îi va liniști cu punerea la cale după încheierea ce va face la Bîrlad; care încheiere, trimeșînd-o țîrgoveților la comisari, a hotărît a se urma cuprinderea acei încheieri, care prin copie o alăturăm odată cu aceasta, a căreia cuprindere văzînd-o cu abatere în dreptățile așezămîntului — pe a căruia temei, precum am zis, sîntem statorniciți — de-ndată, cunoscîndu-ne mai mult obișduiți în privire că ni se darîmă glăsuirea așezămîntului, am alergat de-a dreptul către onoratul Departament, cu supunere rugîndu-l să binevoiască a porunci conținerea lucrărilor făcute de dumnealui dregătoriu prin acea încheiere, cu înapoierea zăloagelor ce s-au împlinit de la țîrgoveți și, pe de altă parte, să ne rînduiască un înadins revizor care să meargă la fața locului, să cerceteze mai cu pătrundere, toate țînguirile opștii țîrgoveților și după descoperirea adevărului lămurindu-ne dreptățile ce am avea, să ne liniștească statornicirea; totodată, rugîndu-ne a ne despăgubi de obișduirile ce am pătimit de către dumnealui posesorul, de cînd a intrat dumnealui pe moșie și pînă acum.

N. Damian

*In 23 iunie 1856.* Fiindcă acești vechili, în ziua de 21 a curenteii, au mai dat o jalbă Departamentului, tot pentru aceste cazuri, și care, cu rezoluția sub nr. 1237 s-a recomandat în original dumisale dregătorului de Tutova, scriindu-i-se ca însuși să se conformeze de împrejurări, să mărginească cu seriozitate tot cazul de însovolnicie, să liniștească pe

jăluitorii târgoveți în dreptățile lor, după așezămîntul ce-l au pentru statornicirea târgoveților, și să raporteze grabnic, cu înapoierea ei, căci la mai multă tînguire se vor lua osebite măsuri, și pentru orice obijduire s-ar pricinui jăluitorilor tocmai dumnealui dregătorul va fi supus răs-punderii. Apoi aceasta rămîne în aceeași regularisire fără altă lucrare.

## Catargi

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 37419, f. 3 și 9.

## 273

*1856 septembrie 6. — Sumele plătite peste așeză-mînt de către negustorii din Tirgușorul Puești, ținutul Tutova.*

Listă arătătoare de plățile târgoveților către dumnealui posesorul moșiei Puești, dumnealui sulgerul Ștefan Dobronici, obijduiți peste așezămîntul târgului, de cînd a venit pe moșie.

### *Socoteala anului 1853 și 1854*

- 1500 lei pe anul întiiu, plata bogasieriei prin Herșcu Nuta.  
240 „ pe tîlpălărie, ciubotarie și cojocarie, asemenea prin Nuta.  
180 „ pe mortasapie, asemenea.  
500 „ pe mumgerie, luat cîte 10 parale mai mult decît după așezămînt.  
1200 „ pentru pitărie, luat preț cîte 4 parale la ocă mai mult decît nartul Birladului, hotărît de așezămînt.  
740 „ pentru cîșăpie, luat cîte 6 parale la ocă mai mult decît nartul Birladului.
- 
- 4360 „ <total>  
4360 „ asemenea a urmat și anul al 2-lea.  
960 „ pe opt pluguri ale târgoveților, ce-au luat silnic cu execuție de modorăni, și l-au ținut 3 zile în șir la arat boierescul, anul 1853, al căror nume prin izvod s-a dat comisiei.  
150 „ asemenea cinci grăpi la grăpat într-o zi, s-au luat la anul 1854 tot din aceiași.  
1400 „ pe 280 vedre de vin, în 2 ani, s-au luat mai mult de la viile târgoveților, peste dijma hotărîtă de comisia rînduită de Isprăvnicie, după prețurile ce au urmat, cîte 5 lei vadra.  
2000 lei pentru cumpăratul parilor și nuiele de pe alte moșii de s-a îngrădit gardul țarinii, prin execuție de țigani.  
550 „ pentru cinci fâlci, 40 prăjini loc, dat pentru vie lui Ursu, Ițiș Leizer și Ioan Marghiș, cu alcătuirea după forma viilor vechi și, după ce s-a îngrădit cu gard bun și s-a săpat locul și am pus viță de vie, după trecerea verii, dumnealui posesorul a întors alcătuirea, împlinind de la numiții cîte

50 lei pe falce, sîlnicindu-ne cu execuția de modorani, de i-am plătit și i-am dat și învoiala pe anii viitori, să plătim tot cîte 50 lei pe falcie.

300 „ pe 30 cară de boi și cai, la ezît iazul în 2 zile cînd a fost năvălitate de apă mare, în 2 rînduri, anul 1854, urmînd execuția de țigani.

1500 „ pe bogasierie.

300 „ tălpălăria, ciubotăria și cojocăria, prin Moisă Gherșin.

240 „ mortasiția, de asemenea prin Gherșin.

1850 „ mumgeria; luarea prețului a urmat de la un leu pînă la 60 parale la ocă mai mult de cît după așezămînt.

3700 „ pentru pitărie, luat cîte opt și zece parale la ocă mai mult decît după așezămînt.

2500 „ pe căsăpie; vînzarea a urmat de la 6 parale pe ocă de carne și pînă la 26 <parale> mai mult decît după așezămînt.

1200 „ pentru plata a 200 vite la imaș, cîte 6 lei de vită, după ce ne-a luat imașul tîrgoveților, avut din învechime.

15370 lei <total>

1200 „ 400 găini ce-au dat tîrgoveții, pentru fiecare vită, cite două găini.

700 „ pe dijma viilor luată mai mult decît regula făcută de Isprăvnicie, prin comisia ce a urmat.

1000 „ îngrădirea țarinii cu material cumpărat de pe aiurea ce nu-i prevăzut prin așezămîntul tîrgului.

4440 „ pe 120 fălci imaș, ce cuprinde 120 galbeni care ni s-a luat din imașul avut al tîrgoveților din învechime, după așezămînt.

275 „ plata a 5 fălci loc de vie, luați banii în loc de păpușoi.

3700 „ păgubirea tîrgoveților de tescovinele și drojdiile de vin ce nu le-au slobozit a le face rachiu, învoind numai unul a le lucra și, pînă nu se lucrează tescovinele boierești, nu are voie a se lucra ale altora; și după urmarea anului acestuia 1855, s-a trăgănat lucru pînă la 20 iulie, din care urmare, stricîndu-se tescovinele, unii le-au și lepădat.

26685 „ <total>

### Socoteala pe anul 1856

100 „ tălpălăria, ciubotăria } Aceste toate, cu urmarea prețului și cojocăria. } de anul trecut, s-au urmat numai pe

80 „ mortasiția. } vreme de trei luni, că după porun-

450 „ mumgeria. } ca Departamentului nr. (loc gol)

1000 „ chităria. } s-au îndreptat prețurile după așe-

800 „ căsăpia. } zămînt.

5040 lei plata a 210 vite pentru imaș, cîte 2 carboave de vită.

1260 „ pe 420 găini, cîte 2 găini de vită.

- 4440 „ pe 120 fălci imaș, luat din imașul târgoveților avut din vechi.
- 1200 „ pentru material cumpărat pentru îngrădirea țarinii
- 7 „ Șaim Zeilic, am dat portocale și alămii fără să mi se plătească.
- 20 „ și 20 parale pentru vitele închise.
- 795 „ Moisă Leiba, am dat posesorului prin Moisă Gherșin, în preajma unui sinet de 50 galbeni ce m-am împrumutat de la d-lui posesorul :
- 148 lei în 4 galbeni lui Moisă Gherșin.
- 85 „ cumpărarea unor curcani pentru curte.
- 44 „ 2 căpățini zahăr.
- 407 „ 11 galbeni i-a tras dumnealui posesorul din nr. a 50 galbeni când m-a împrumutat cu nume de dobîndă, peste dobînda legiuită.
- 111 „ asemenea i-am dat lui Moisă Gerșin.
- 795
- 1295 „ acești bani i-am dat lui Moisă Gherșin, în cantiliera dumisale comisarului, spre a-i da dumisale posesorului împotriva sinetului de 50 galbeni, și nici sinetul nu-l dă, nici țidula.
- 555 „ Herșcu Nuta, în 15 galbeni, pentru 2 cai rest din 50 galbeni dați dumisale posesorului cu tocmală.
- 111 „ în 3 galbeni rămași de la o trăsură cu hamuri ce i-am vîndut.
- 60 „ 4 roate de brișcă.
- 185 „ 2 chile, 10 dimirlui păpușoi de sămință.
- 185 „ 2 chile, 10 dimirlui orz de sămință.
- 370 lei un stog de fin împrumut, cînd a venit pe moșie.
- 111 „ un vițel ce l-a ținut închis și a murit.
- 74 „ stîrpirea fructului vacii după ce a murit vițelul.
- 111 „ pentru chiria unui cal, 3 drumuri la Vaslui și 1 la Galați.
- 44934 lei și 20 parale.
- Acești bani, în sumă de 1762 lei, în 9 condei arătate sus, sînt peste banii ce am a luat pretendați prin reclamație.
- 420 „ pe 30 lemne de stejar, cîte 4 stînjeni lungimea, ce a făcut dumnealui posesorul pod pe iaz, de drept lemnul meu.
- 740 „ pe 20 tâlpoaie de stejar, tot cîte de 4 stînjeni, iarăși din lemnul meu, Herșcu Nuta, luat la moara de la Barbăra.
- 28 „ Avram Meer o căpățină de zahăr am dat sinic pentru încredințarea unui zapis de cumpărarea unei dugheni, după ce i-am plătit vaetul hotărît.
- 111 „ 20 parale, Ițic sin Bercu croitor pentru lucrul croitorii, nu le plătește.
- 45 „ Vasile Aiftodoaei am dat 15 găini.
- 111 „ asemenea am mai lucrat un pogon de vie.
- 70 „ asemenea eu am secerat o falcie grîu.
- } Acestea le-am dat pentru că m-au pîrtinit dumnealui posesorul la judecata avută cu via de la Leizer sin Iosip. Lucrarea a urmat cu mîncarea mea.

- 500 „ Ioan Susanu, ce arată că s-ar fi păgubit de schimbarea dughenii, după mijlocirea dumisale posesorului i s-a luat dugheana înapoi.
- 15 lei o pelicică de miel luată Moisa Gherșin.
- 10 „ una ocă cafe bună, peșcheș.
- 12 „ pentru 2 boi la ispașă.
- 14 „ 4 găini tot pentru boi.
- 28 „ bani în nact, am dat vechilului pentru dugheana tăbăcărului și nu mi-a dat.
- 200 „ pentru o vacă ce a poruncit dumnealui posesorul de a tăiat-o de vie.
- 
- 47228 „
- 36 „ Gavril, ginerele lui Busuioc, pentru un sucman nou, luat la curte și nu mi l-a mai dat, zicînd că s-a prăpădit.
- 7 „ femeia lui Bosuioc, am dat pentru închiderea vacii.
- 6 „ Ioniță Căpătină, asemenea.
- 27 „ Neculai Cojocariu, o căpătină de zahăr, pentru asuprirea ce mi-a făcut, vrînd a mă desface de la cumpărarea unui loc de dugheană.
- 6 „ Costandin Neagu, o basma cu 2 sorocoveți, un haidău găsindu-i femeia trecînd pe șes, i-a luat și după jăluire nu s-a despăgubit.
- 6 „ Maxim Bîrsan pentru o vacă.
- 5 „ pentru o iapă
- 6 „ asemenea pentru o vacă } tot Bîrsan.
- 100 „ Ioniță Ureche din socoteala bordeiului.
- 185 „ Neculai Damian, în 5 galbeni, pentru 3 produse : moara de apă, căsăpia și mumgeria, pe care nu mi le-a dat în stăpînire, schimbînd condițiile alcătuirii avute.
- 241 lei răfuirea țidulelor — luaturi din dugheană — trecute în condica boierească și banii mi-i oprește, pentru ce anume, nu știu.
- 192 „ pretînd dobînda acestor bani pe vreme de un an și jumătate, de cînd sînt la dumnealui, așa precum și dumnealui ia dobîndă de la alții.
- 800 „ pentru pretenția prisăcii din livadă, dacă mă va depărta, desființînd alcătuirea ce am prin înscris cu dumnealui, pentru că pe temeiul alcătuirii acelu înscris m-am cheltuit cu facerea prisăcii, pe timp de 3 ani : am cumpărat stupi în primăvară mult mai scumpi decît toamna, și anul acesta este cunoscut că prisăcile n-au fost lucrătoare ca într-alți ani, cu care cunosc paguba însemnată din urmă, pentru că dumnealui posesorul a declarat, în ființa privighetorului de ocol, în vremea roiștii, să-mi ridic prisaca din livadă, fără privire despre păgubirea mea.
- 35 „ Catrina Mărășasca pe 10 giște luate la curte.
- 4440 „ pentru 80 mascuri prinși, tăiați și uciși, socotiți unul cu altul cîte un galben și jumătate, ce cuprind 120 galbeni ; a fiecăruia sînt, se însemnează anume :



Nr. mascurilor tîrgoveților uciși de cînd a venit d-lui posesorul pe moșie, și pînă astăzi 6 sept. 1856.

- 3 Andrei Hrițcu.
- 1 Costin Ocroi.
- 2 Costandin Neagu.
- 3 Neculai Botezatu.
- 4 Gheorghe Zaharia.
- 4 Mihai Brașoveanu.
- 11 Costin Dăniliuc.
- 16 Tanasă Dăniliuc.
- 2 Toader Balan.
- 5 Petrea Hrițcu.
- 3 Ioan Brașovanu.
- 2 Pavel Bogza.
- 1 Mihai Mocanu.
- 1 Gavril ginerele lui Bosuioc.
- 4 Dumitrache Obreja.
- 1 Toader Căpățină.
- 1 Grigore Nastasă.
- 1 Costandin Botezatu.
- 2 Vasile Cojocaru.
- 2 Gheorghe Zvarici.
- 1 Nistor Tufă.
- 8 Toader Ciortoloman.
- 1 băcăneasa văduvă.
- 1 Toader Bozga.

80 adică optzeci.

96 lei pentru 16 chile chirie la Galați, Neculai Miron cu ai săi tovarăși, 7 nume: ne-a rupt din preț cîte 6 lei de chilă, 1855.

160 „ asemenea pentru 16 chile grîu chirie la Galați, tot aceștia tovarăși, ne-a rupt din preț cîte 10 lei la chilă anul 1856.

---

53576 „ adică 53576 lei, cuprind banii arătați de negustori, luați de dumnealui posesorul peste așezămînt, precum mai sus se arată cum anume.

4000 lei cheltuielile ce au urmat de la pornirea procesului de judecată și pînă astăzi, 6 septembrie 1856.

7400 „ paguba mea, Herșcu Nuta, plătit dumisale Costăchescu la neurmarea cu darea grîului la vade, din pricina dumisale posesorului că ne-a învăluit cu judecățile.

---

64976 „ adică 64976 lei, cuprinde izvodul ce-l dăm comisiei, osebit pierderea interesurilor negustoriilor noastre, a vechililor.

N. Dămian.

*1856 octombrie 13. — Actul dat de Căimăcămie postelnicului Panaite Balș, ca să înființeze târg și 12 iarmaroace pe an, pe moșia sa Ivești, din ținutul Tecuci.*

## Act

Departamentul de Finanțe, prin raportul nr. 7888 din 5 a curenteii luni octombrie, ne-a adus la cunoștință că a îndeplinit convenitele lucrări după Așezământ, în urmarea cererii dumisale postelnicului Panaite Balș, atît de a se încuviința înființarea de târg pe moșia dumisale, Ivești, din ținutul Tecuciului, cu o zi de târg pe săptămîină, luna și douăsprezece iarmaroace pe an, care sînt : cel întîi la una ianuarie, al 2-lea la 30 ianuarie, al 3-lea la 25 martie, al 4-lea la 23 april, al 5-lea la 21 mai, al 6-lea la 29 iunie, al 7-lea la 20 iulie, al 8-lea la 15 august, al 9-lea la 14 septembrie, al 10-lea la 14 octombrie, al 11-lea la 8 noiembrie și al 12-lea la 6 decembrie, cît și de a se întări învoiala săvîrșită cu târgoveții șezători în acel târgușor, după cum mai jos se arată, adică :

1) Se îndatorește proprietatea a da loc cît va voi a cuprinde cineva în față, iar lungimea 24 stînjeni.

2) Fiecare gospodar are voie a ține și a pășuna pînă la trei vite pe imașul acestui târgușor și al satului, fără plată.

3) Pentru nația jidovilor să le dea proprietatea loc de școală, fere-deu și înmormîntare, fără plată de bezmăn, la a căroră clădire se vor ajuta și de proprietate la cheltuială.

4) Tuturor târgoveților se îndatorește proprietatea a le da acturi cu arătare cîți stînjeni față, pe care are a plăti bezmăn, cîți lungul, cîți dosul și cîți totalul împrejur.

5) Pentru 3 ani de zile, începător de la 1855 și pînă la 23 april 1858, nu va plăti obștia bezmăn și oțcup.

6) De la 23 april 1858, s-a învoit proprietatea cu obștia târgoveților să plătească bezmănul și oțcupul și anume :

— pentru fiecare stînjien de față, patru sorcoveți pe an în două vadele, adică la fiecare 23 april și la fieștecare 26 octombrie fiecărui an ;

— de vadră de rachiu-spirit, socotită 12 ocă, un sorocoveț ; de vadră de vin, socotită vadră 10 ocă, fără drojdie, un leu ; de vadră de păcură, socotită 15 ocă, un leu ; de oca de luminări de său, zece parale ; pentru o vită mare de țâet, un sorocoveț ; pentru o oae sau berbece, 20 parale ; și pentru un miel 10 parale.

7) Pe locurile ce li s-au dat sînt slobozi a-și clădi acum dintii după cum se vor înlesni ; care toți vor fi datori a le acoperi cu scînduri sau șandilă, iar nicidecum cu stuh, rogoz sau pae, aceasta chiar în priința obștiei, fiind mai feritoare de foc ; iar după 10 ani de zile și mult pînă la împlinirea de 15, sînt datori fiecare a-și clădi binale temeince de piatră sau de cărămidă, și acoperite cu oale, știind hotărîtor că oricare nu va face asemenea binale, va fi înlăturat fără a i se asculta orice fel de propunere, și locul se va da celor ce se vor îndemăna a clădi asemenea binale.

8) Orișicare târgoveț ar voi a trece locul său întreg sau parte dintrînsul, în vînzare, dănuire sau zestre, este slobod după pravilele țării și cu știința proprietarului.

9) Nimine, niciodată, nu este slobod a aduce de vînzare cu paralicul vin, rachiu și păcură, decît numai cu toptalicul.

10) Fînul și orzul este slobod a aduce de vînzare, oricine, fără nici un fel de plată.

11) Pităriile, mumgeriile și cîntariul, sînt ale proprietății.

12) Măhălitul și mortasipia, acesta totdeauna se vor da în antrepriză și venitul lor se va întrebuița în lefile comisarului și ale fanaragiilor, care sînt pentru slujba obștii.

13) Fiecare târgoveț va plăti cîte 2 lei pe an, pe lîngă acei ai locului, din care un leu va fi pentru ținerea școalei publice, — ce este zidită de proprietar — și altul se va stringe de către un târgoveț însemnat de proprietar, ca să cumpere tulumbele trebuitoare pentru foc.

Drept aceea, luînd în privire că înmulțirea târgurilor este un mijloc necontestat pentru înflorirea comerțului, am încuviințat și întăresc prin acest act, înființarea pomenitului târg pe moșia Ivești a dumisale postelnicului Panaite Balș, cu o zi de târg pe săptămîină și 12 iarmaroace pe an la zilele însemnate mai sus, precum și urmarea întocmai a învoielii prescrisă dintre dumnealui proprietarul cu târgoveții, cu aceasta însă ca mai întîi să înființeze casa de școală publică, cerută de Așezămînt, potrivit declarației ce dumnealui postelnicul a dat.

Totodată am însărcinat pe dumnealui șeful Departamentului de Finans, ca să publice acest act spre obștească știință.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1273, f. 99—100 și 103—104.

## 275

*1856 decembrie <12>. — Suplica vechililor obștei târgului Mihăileni, către Departamentul Dinlăuntru, în legătură cu abuzurile posesorului în comerțul ce-l fac.*

Impotriva învoielii ce avem cu proprietatea acestui târg, care ritos zice la punctul al 5-lea, că rachiu ce se va vinde cu vadra sau cu derdicata afară din târg, precum și tranzitul a tot felul de spirturi va fi slobod, fără vreo plată, asemenea și pentru vinul ce se cuprinde la punctul al 7-lea, dumnealui posesorul vedem că cu execuție ne ia plată și pentru rachiu, și pentru vinul ce îl vindem din târg afară, și măcar că după a noastră jăluire, în cîteva rînduri proprietăua a scris Isprăvniciei a-l îngrădi pe posesor de la răstălmăcirea învoielii — și chiar contractul ce îl are de la proprietari îl îngrădește — însă pîră acum nici o punere la cale primim.

De aceea, rugăm plecați pe onorabilul Departament să binevoiască a cere de la vechilul proprietății aceluși târg, dumnealui colonelul Iancu Crupenschi — fiind în capitalie — contractul în orighinal, ce are de la posesorul aceluși târg, fiindcă noi păstrăm învoirea ce o înfătoșăm, ca în urmare să putem a ne afla îndestulare, potrivit învoielii ce avem cu pro-

prietău ; și totodată a se mărgini pe posesori în viitor, de la asemenea urmări.

Și spre pliroforia onorabilului Departament, cu supunere înfătoșăm copia răvașului care scrie vechilul proprietății către posesor, legalizată supt nr. 710, nu mai puțin și două adresuri ce face vechilul proprietății către Isprăvnicia ținutală, înfătoșăm în copie.

### Iscălitură evrească

*Secția III, decembrie 12.* Să se adreseze poftire Comitetului averilor fostului domn Sturza, ca să trimită la Departament contractul ce va fi avînd încheiat cu acel posesor, spre a se observa și a se lua lămurire de cuprinderea lui, ca în urmare să se reguleze cele de cuviință asupra acestei tînguiri.

### Canta logofăt

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 28.765, f. 21.

## 276

*1857 ianuarie 8. — Jalba obștei răzășilor din Piatra Neamț către Căimăcămie, prin care arată asupririle ce pătinesc din partea Anei Balș, stăpîna moșiei Mărăței.*

Iertați a vă supune cunoștinții împrejurările după care se găsește înființată Eforia acestui oraș, întru neclătită nădejde în fireasca voastră iubire de dreptate, că așa precum niște așa împrejurări, chiar lucrările autorității competente nu pot tăgădui că ele pre cît sînt netăgăduite la vre-un oraș altul, pre atîta au ajuns în timpul de față a se mărgini în singură numai apăsare și desăvîrșită împilare a unui mic număr de indivizi, ce încă păstrăm dritul de răzăși. Nu veți trece cu vederea a ne sprijini și pe noi, cu aceeași căldură de care întreaga țară se bucură sub bine chibzuită oblăduire a excelenței voastre !

Viețuitorii acestui oraș, din învechime avînd cîștigat, de la fericirii întru pomenire domni, dritul de neatîrnată proprieta a întregimii lui, cu *singura* numai condiție, în sarcina orașenilor a ține în bună rînduială sfintele lăcașuri, între care există și catedrala zidită de eroul țării, Ștefan cel Mare, în cită vreme a fost megieșită moșia Mărăței, sub proprietatea schitului Vovideniei, suitorii noștri, în toată pacea s-au bucurat de hărăzirea fericitilor întru pomenire domni, mărginită, pe lingă neatîrnarea tîrgului la vreo <dare>, pînă și în locuri de hrană, imaș pentru vite și codri pentru încălzire. Dar, după ce din împrejurări necunoscute nouă, schitul Vovidenia a trecut în schimb a sa proprieta către răposatul vornic Vasile Roset, și de la acesta ajungînd de moștenire pînă la răposatul vornic Dimitrie Bogdan, prin feluri de învăluiri și simțitoare zguduiri din partea acestuia și a urmașilor săi, între care se numără și dumneaei cucoana Ana Balș, proprietara de astăzi a Mărățăilor, răzășii tîrgoveți, despuiați de cea mai mănoasă parte a proprietății lor, cu întregile locuri

de hrană, păduri, imaș și întreaga parte cu dugheni, astăzi ne găsim mărginiți numai într-o mică mahala cu toate bisericile, în număr de șase cu catedrala, sub singură a noastră ținare în purtare de grijă, pentru cele trebuitoare.

Această lămurire o supunem excelenței voastre, nu cu pretenție a vă pune în supărare, ca să răsturnați formalitățile odată închipuite — și nu mai departe decât la anul 1849 desăvârșit întărite — de cît numai ca să vă încredințați la ce grad de strîmtoare ne-a stelat (?) nedreptatea. Nu putem însă suferi în tăcere nepilduita apăsare ce astăzi suferim, și cu modul ce a ajuns a se organiza înființarea Eforiei, cînd un asemenea mod prea bine îl cunoaștem că este inadins închipuit, numai pentru desăvârșita noastră izgonire și din micul unghi — după atîtea apăsări și zguduiri — ce ne-au mai rămas de proprieta, și a părăsi rămășițele străbunilor pe la bisericile ținute pînă acum cu ale noastre mijloace.

Nu vă supărați dar, excelență, a vă supune a noastră ținguire, că pînă la trecutul an 1850, cu toată strîmtoarea și împilarea, ne găsiam mîngîiați cu simpla odihnă ce gustam în lăcașurile noastre, năimind locuri de hrană și imaș, și cumpărînd pădure pentru încălzire, în locul acelor ce am avut de proprieta și ni s-au luat cu nedreptate; ne reparam drumurile și podurile cu de la sine mijloace, și tot cu asemenea ne îngrijeam și pentru ferirea locuințelor noastre de primejdia focului, încît — de cînd noi trăim — niciodinioară nu s-a prilejit a se aprinde un hogoag măcar pe partea răzășască, cînd partea cu dugheni ce este proprieta a dumisale cucoanei Ana Balș, sub nume de Mărățai, în viața noastră de trei ori pînă acum am văzut-o deplin amestecată în cenușă și scăparea viețuitoarelor de pe ea a fost la noi.

Iar la anul 1850 ne pomenim cu o comisie rînduită prin lucrarea Departamentului Năuntral care, după mai multă sfătuire ce a avut cu dumneaei cucoana Ana Balș, ne-a declarat regularizarea Eforiei și în acest țîrg, după condițiile acceptate și iscălite de dumneaei cucoana, între care stă și aceasta, că dumneaei se leapădă, în folosul Eforiei, de dreptatea venitului vinului ce trăgea în al său folos și, cu toată cîrtirea răzeșilor, despre împovărarea cu plata îndoită pentru rachiul ce ar intra pe partea răzășască, decât acel ce ar intra pe partea de proprieta a dumisale, actul organizării Eforiei, cu asemenea condiții, căpătînd și înalta încuviințare, s-a și publicat generozitatea dumisale cucoanei, pentru hărăzirea vinului irat.

Înființîndu-se dar, Eforia, după ce pe temeiul regularisirii făcute prin contract legalizat s-au vîndut iratele și antreprenorii le-au strîns pe un an, a ieșit o a treia persoană, cu numele Iordachi Teohar, și înfățișînd contractul dumisale cucoanei, prin care-i vînduse venitul vinului pe mai mulți ani, guvernul a poruncit de l-a despăgubit Eforia care adunase acel venit după hărăzirea însăși a cucoanei, și ea să se întoarcă către cucoană a cere despăgubire; iar în mijlocul cererii Eforiei pentru despăgubirea sa de la cucoană, ca ceea ce rămăsese lipsită de mijloacele plății articolelor cuprinse prin buget, ne pomenim cu regularizarea împărtășită de Departamentul Năuntral, că asemenea despăgubire s-a încuviințat prin adaosul încă a cîte zece parale la vadra de vin, cu care și astăzi obștea țîrgului — și mai cu seamă noi răzășii — ne găsim împovărați.

Iar cucoana, nu numai că își trage și astăzi venitul vinului odată hărăzit și publicat pentru Eforie, dar încă cu mutarea barierelor statornicite odată cu înființarea Eforiei, a tras în a dumisale folos și jumătate de țîrg, sub nume de satul Mărăței și mahalaoa Poștei, unde nu sînt decît dughene cu băuturi și crîșme, așezări boierești și neșuțorești, apărate de dările eforicești; iar acele întii și al doilea, scutite pînă și de dările cuvenite haznelei, de pe la crîșme. Și, cu asemenea rînduială, numai noi răzășii ridicăm cele mai mari greutăți, prin plata iratelor Eforiei, cînd foloasele de îmbunătățire și apărare, mai mult sînt necesare părții dumisale cucoanei; nu numai că din pricină că obiectele de îndestulare a pităriei, cășăpiei și mumgeriei, numai de pe partea răzășască se vînd și se priveghează de Cîrmuire, iar acele de pe partea dumisale, rămîind slobode la singura dumisale administrare de personală folosință, obiectele noastre sînt silite a îndestula și pe viețuitorii de pe partea dumisale; și, din asemenea cauză, am ajuns a nu putea găsi antreprenori pînă nu le-am făcut avansuri bănești de la noi.

Și nu numai că și oștenii cantonați aici — preferînd curățenia caselor noastre, decît a evreilor aflători în cel mai mare număr pe partea dumisale — ne găsim însărcinați și cu cea mai grea povară, a încvartuirii, apoi și cu osebirea cele mai mari părți cu dughene și crîșme cu băătură, în singurul a dumisale cucoanei folos, se ridică și alișveriușul de la micul număr de vînzători de băătură ce avem pe partea răzășască, ce este numai mahala. Deși numai aceștia — după chiar regularisirea Departamentului Năuntral, ce cu întoarcerea condițiilor pentru antrepriza iratelor mărginește drițul Eforiei în apa Cuejdiului, ce este hotar despărțitor părții răzășăști de a Mărățăilor — au rămas a plăti iratele eforicești.

A<cestea dar>, excelență — care cu tragerea lor de către dumneai cucoana în contra a chiar subscrierii dumisale la înființarea Eforiei — aducînd în lipsă pe Eforie, tot pe noi numai ne pune sub povară, și a cisluirii pentru cele trebuitoare oștenilor, cu care tot noi numai ne strîmătorim a-i încvartirii pînă și în casele sârmanilor, a văduvelor și a preoților, și aceea că și tot soiul de product și lemne de foc, ce se consumă prin vînzare, pentru nevoile noastre, nu scapă nevămuite de antreprenorii dumisale cucoanei, contra pînă și articolului 20 din Organicescul Reglement. Oare nu ne ridică toată îndoiala și părerea că nu-i altă decît uneltirea de pustire și a încît părți ce ne-a mai rămas de proprieta ?

În cunoștința însă a iubirii voastre de dreptate, sîntem încredințați că tocmai sub fericitul guvern al excelenței voastre, asupra ne-și are considerație ! De aceea, întru tot supuși vă rugăm ca, potrivit legilor, să binevoiți a ne face cuvenita liniște și despovărare de niște așa nepilduite asupra, încît dacă vreo lege ar ridica deasupra dumisale cucoanei, îndatorirea ce de bună voie a primit asupra țîrgului dumisale la înființarea Eforiei, tot după aceeași lege să fim scutiți și noi, viețuitorii în mahala, de asemenea îndatorire și, prin urmare desființîndu-se și acum Eforia ca și la trecutul an 1834, tot din pricina dumisale, să nu se scape din vedere a se lua garanția cuvenită pentru paza focului, cu care nu în puține rînduri am fost amenințați despre partea dumisale, dar nu mai puțin și pentru cuvenita luminarisire a orașului; și pentru asemenea binefacere

a excelenței voastre, pomenirea va veșnici în inimile noastre, supușii voștri și a urmașilor noștri.

Obștea răzășilor Țîrgului Piatra, aga D. Stan, căminar N. Miloș, V. Dumitriu serdar, pitarul C. Crăcăoanu, M. Albu căminar, Scarlat Osvalt gheometru, N. Albu serdar (?), Costantin Vasiliu, D. Teodor, G. Stavăr pitar, V. Iliovici, M. Sterea, Ștefan Dimitriadi serdar, Costachi Măcărescu, G. Bozianu, Marin Orza, Ioan Robu, Gheorghe Hrițcu, Nicolai Robu, Gheorghe Robu, Enache Orza, Ștefan Voicu, Costantin Macarie, Toma Corbu, Iordachi Corbu, Costandin Corbu, Ilie Stoleriu, Toader Marga (?), Andrei Velea, Gheorghe Moale, Calapod serdar, D. Costinescu serdar, Iancu Vizor sulger, Ioan Lazariu sulger, Ion V. Tistu Moldovanul, I. Tisu stolnic, C. Popovici, I. Dafinescu, Radu Dumitriu, D. Iliescu, N. Vicol medelnicer, Dumitriu spătar, etc...

*1857 ghenarie 29.* Se recomanduește dumisale logofătului dinăuntru spre cuvenită ocrotire după dreptatea ce vor avea jăluitoarii.

T. Balș

Șeful secției jalobelor, Stoianovici

*Secția I, ghenarie 30.* Spre înfătoșare.

(Indescifrabil)

*Februarie 5.* Jaloba aceasta să se trimită Isprăvniceii în copie și i se scrie ca pe o parte să regularisească mărghinirea granițurii pînă unde cu un an mai înainte a fost cunoscută, în osebite vetrii Țîrgului, de Mărățai, iar pe de alta, în înțelegere cu Eforia, să încheie jurnal de ceea ce ar găsi de cuviință a se statornici pentru curmarea acestor neînțelegeri și să-l predstavlicească Departamentului. Să se scrie și Eforiei de aceasta.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 39.508, f. 1--4.

277

*1857 martie 19, Iași.* — Ciorna „actului“ cu nr. 326 dat de Căimăcămie postelnicului N. Istrati, pentru aprobarea unor zile de iarmaroc pe moșia sa Rotopănești, ținutul Suceava.

Act.

Departamentul de Finans, prin raportul nr. 1024 din 8 a curenteii luni mart — aducîndu-mi la cunoștință cererea primită de la d-lui postelnicul Neculai Istrati, de a i se încuviința să înființeze, pe moșia dumisale Rotopănești din ținutul Sucevei, două iarmaroace pe an și anume : unul pentru ziua de 3 iunie, a Pogoririi duhului sfînt, și altul pentru ziua de 6 decembrie, a sfîntului Neculai, cînd sînt și hramurile bisericilor aflătoare pe acea moșie — a mijlocit încuviințarea unei asămînea cereri, după care a și înaintat cuvenitele lucrări, potrivit cu așezămîntul în asemenea.

Deci, în privire că înmulțirea iarmaroacelor este un mijloc necontestat al înfloririi comerțului în țară, am încuviințat, și prin acest

act întăresc înființarea a două iarmaroace pe an, la numita moșie în zilele înșămnate mai sus.

Totodată, însărcinez pe d-lui șeful acestui Departament, de a pune în lucrare publicarea acestui act prin foile oficiale, spre obștească știință, iar mai cu osăbire a locuitorilor săteni.

Datu-s-a actul acesta în anul mîntuirii 1857 luna martie în 19 zile.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 2209, f. 14.

La fila 13 din același dosar se găsește raportul nr. 1024 din 8 martie 1857 al Departamentului de Finanțe către Căimăcămie, pentru a se aproba 2 iarmaroace pe an la moșia Rotopănești, ținutul Suceava.

## 278

*1857 mai 18. — Jalba vechilului obștei târgușorului Puești, ținutul Tutova, către Căimăcămie, prin care arată „abuzivele obișduiri“ ale posesorului.*

Subscrisul, plenipotentul obștei neguțitorilor târgului Puești, de la ținutul Tutovei, cu tot respectul depune în cunoștința excelenței voastre, abuzivele obișduiri ce încredințatoarea mea, obștea numită mai sus, suferă cu necurmăre de la posesorul moșiei, dumnealui sulgerul Ștefan Dobranici și care sînt următoarele :

1-*iu.* După așezămîntul târgului, fiecare neguțitoriu are dreptate a ține cîte două vite, spre a căroră pășuni, proprietarul sau posesorul este dator a da pentru un cap de vită, slobodă hrană pe întinderea moșiei, la locurile destinate pentru imaș, în apropierea târgului, fără plată.

2-*lea.* Din viile ce au sădit pe moșie, să-și iei legiuită dijmă după alcătuire — din fiecare pogon, scotit de 400 butuci în depărtare unul de altul, de la 12 pînă la 14 palme — fără a mai putea să facă vreo modificare de cum sînt ele sădite și regularea Isprăvniciei, supt nr. 5043 din 1853.

3-*lea.* Pentru mortasipie, nu este îngăduit a se lua vreun fel de havaiet.

4-*lea.* La facerea gardului împrejur, ce desparte târgul de țarină, neguțitorii nici într-un chip pot fi trași.

5-*lea.* Să se îndestuleze cu îmbețugare și cu preț moderat pe obștie, cu pîine, carne și lumînări, neîngăduit fiind a se împovăra pe antrepriza acestor iraturi, cu vreun preț mare, încît să aducă vreo lipsă obștei.

6-*lea.* Cotitul și cîntăritul din acest târg să se urmeze după așezămînt, cu luarea de prețuri neîmpovărate și regulate.

7-*lea.* Neguțitorii bogasieri să nu fie îndatoriți a da vreo mai grea chezășie decît cea rostită prin articolul al 9-lea din așezămînt.

8-*lea.* Prin contract, la punctul al 12-lea se mărginește pe posesor a păzi neajgnit, în toată vremea, cuprinderea așezămîntului, iar la punctul al 4-lea din așezămînt, este oprit a se supăra pe târgoveți cu vreun fel de havaiet, afară de acele cunoscute legiuit. Impotriva sus expuselor



drepturi, reglementale după instituțiile târgului nostru, dumnealui posesorul, abuzînd de îndatorirea ce și-a luat prin contractul ce a primit de împrumut, ca adică întru nimic să nu supere obștia așezămîntului, a alergat la chipuri economicoase și ne obișnuiește în chipul următoriu :

A. În contra dreptului ce fiecare neguțitor are de a ține două vite, și în contra dezlegării Departamentului Treburilor Dinlăuntru, ca să ni se dea — după articolul al 13, litera B, din așezămîntul pămîntesc — cîte 30 prăjini de o vită, potrivit căreia ni se și dăduse în stăpînire 115 fâlci, 40 prăjini de către dumnealui posesorul, ni s-a arat partea imasului cea mai bună, lăsîndu-ne acum numai în strîmtorile a niște rîpi și în bătăturile din jurul târgului, care niciodată au fost intrate la măsură.

B. De asemenea, împotriva așezămîntului și a hotărîrii Departamentului, precum și afară din obiceiul țării, dumnealui posesorul călcînd alcătuirea avută de noi cu proprietatea, și pe care s-a îndatorit a o respecta, ne măsură viile, și drept 24 prăjini socotește un pogon cu care urmare, înmulțind adevăratul număr al pogoanelor, ne obișnuiește la plata ce ni se cere cu sporire din acea adevărată ce se cuvine să dăm după obiceiurile părții de jos.

V. Fără a avea vreun drept, dumnealui posesorul după așezămînt și dezlegarea Departamentului, ne silnicește a-i plăti un neîngăduit havaet pentru mortasapie.

G. Fără să fim trași de așezămînt și ofițierele Departamentului la facerea gardului țarinei, dumnealui posesorul, sub cuvînt a ne supune unor așa nerostite îndatoriri, a făcut cumplite bîntuiri târgoveților prin închiderea vitelor, omorîrea masculilor și a păsărilor, mai mult de pe vatra târgului fără a-i face vreo stricăciune, fiind mai înainte de 23 aprilie.

D. Cu piine, carne și luminări, nu sîntem îndestulați după așezămînt, din cauză că dumnealui posesorul cu înadins scop a înmulțit prețul antreprizei, la o cîțime însemnătoare, și nu în natura adevărată a prețurilor din Bîrlad, și acele din așezămînt, încît noi provenisem a plăti către dumnealui prețul cerut, numai și numai ca să putem avea deplină îndestulare ce nu am căpătat-o încă pînă acum.

E. Pentru cotit și cîntărit, împotriva articolului al 11-lea din așezămînt, ni se iau prețuri împovărate și neregulate, peste acele a osebitorilor târguri.

J. Pe târgoveții bogasieri ce îi scutește așezămîntul a da chezășii grele, ci mai ales ușoare, dumnealui posesorul întrebunțează tot chipul, cînd cu cererea de chezășii grele, cînd că nu le primește, pentru a avea prilej să ceară plată de la târgoveții și

Z. Asupra tuturor acestora, ne-am tînguit atît Isprăvniciei cît și Departamentului Dinlăuntru, de la care Departament, deși cu porunca nr. 16227, s-a ordonat ca fiecare punct al driturilor noastre să nu se jignească nici într-un chip, în contra așezămîntelor ce ne sînt date, mai ales că dumnealui posesorul s-a obligat a-l respecta în totul. Tot acest Departament, însă, în urmă, se abate de la legiuita sa hotărîre și, prin din nou poruncă ce a dat, lasă îndemînare administrației ca după caprițiu posesorului să ne poată iarăși încălca drepturile, precum chiar ne-au și încălcat.

De aceea plecați rugăm pe excelența voastră să vă milostiviți a poveri respectarea drepturilor noastre întocmai după așezămintele ce le avem fără a se mai răstălmăci după vroința sau stăruința cuiva.

Al excelenței voastre prea plecată și supusă slugă,

N. Damian

*In 23 mai 1857. Dumnealui logofătul Dinlăuntru va lua măsurile cuviincioase spre a se statornici stăpînirea tîrgoveților, în legiuirea așezămîntului, pe temeiul căruia s-a înființat tîrgul.*

Șeful secției jalobe, Stoianovici

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 37.419, f. 180.

## 279

*1857 iunie 14. — Porunca nr. 12.185 a Ministerului de Interne către dregătorii tîrgului Bacău, în legătură cu tulburările ce pricinuesc unii din locuitori*

Ministerul acesta a luat lăaturalnică știință că unii din locuitorii acei politii, după feluri de intrigi între ei, ar fi venit la măsură de a se răzbuna fățiș cu cuvinte compromițătoare, prin care lesne s-ar putea amenința tulburarea liniștei obștești.

Se scrie dar dumitale că, dacă aceasta se va fi urmat, luînd dovezi înscrise de pe la acei ce au fost față și cunosc asemenea neorîndueli urmate, să le supuie grabnic Departamentului spre a se regula cele de cuviință.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. nr. 38.615, f. 1.

## 280

*1858 iulie 9. — Jalba obștiei locuitorilor tîrgului Sulița, ținutul Botoșani, către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, prin care arată asuprirea din partea posesorilor.*

Între tîrgoveții tîrgului Sulița, de pe moșia Drașani și proprietarul, înălțimea sa domnul Mihail Sturza, săvîrșindu-se o învoială la anul 1843, pentru relațiile dintre tîrgoveți și dintre propieta, prin acea învoială se cuprinde între altele și următoarele îndatoriri :

Punctul 5. „Vitele neguțitorilor aflătoare în acest oraș de la una pînă la trei, să aibă voie a le pășuna pe toloaca satului fără nici o plată, însă cu păzitorii trebuincioși spre a nu pricinui stricăciuni în țarină, oprită fiind și proprietaua a nu pune vite pe acest imaș ca să poată sluji pentru vitele satului și a tîrgului“.

Punctul 10. „Cărămida cită s-ar face și piatra cită s-ar scoate pentru zidirea și facerea acareturilor din acest tîrg, să nu fie supărați locui-

torii cu nici un fel de cerere de dijmă, lăsîndu-se aceasta ca un lucru de obştească înlesnire“.

Iar punctul 17, asemenea cuprinde ca și punctul 5, pentru toate vitele mahalagiilor, lăsînd a zice că condițiile sus-citatei învoiei, mai niciodată nu s-au respectat în toată puterea lor, de către posesorii veniți din vreme în vreme, care poartă condiția de a respecta și a îndeplini îndatoririle ce privesc pe propieta; dar, apoi, acum călcarea dreptăților stipulate țîrgului prin această învoială, a venit în grad de a nu se mai putea suferi, așa precum dumnealor posesorii de astăzi, după ce atacă cu dispreț toate celelalte puncturi din ea, apoi puncturile 5, 10 și 17 sus-citate, le-au paralizat cu desăvîrșire.

Dumnealor posesorii, împotriva cuprinderii punctului al 10-lea, au luat, în vara aceasta, un picior și două cară piatră cu puterea, din aceea ce s-a scos pentru reparația bisericii creștine din țîrg, bătînd și pe cărăuși, fără ca pînă astăzi să o mai întoarcă înapoi. Impotriva punctului al 5-lea și 17-lea au luat tot îmașului țîrgului, și au pus pe el aproape la 5000 oi, osebit de alte vite a dumnilorsale, încît vitele țîrgoveților neavînd unde a se pășuna, au pierit pînă acum 17 capete și dumnezeu știe cîte vor mai pieri de acum înainte.

Însfîrșit, împotriva buneii cuviinți, și a obiceiului din toată țara, dumnealor posesorii pretind plată pentru vînzarea rachiului pe socoteală de 10 oacă la vadră, iar nu pe 12, precum se dă în toate țîrgurile de seama acestuia.

Această arbitrară urmare a numiților posesori, noi n-am lipsit a o arăta în mai multe rînduri, atît dumisale boierului logofăt Catargiu, plenipotentul averilor prințului Sturza, cît și Administrației de Botoșani, dar fiindcă după toate mijlocirile și stăruințele dumisale logofătului Catargiu, noi tot n-am putut căpăta vreo îndestulare, nesupuindu-se dumnealor posesorii a da nici îmașul și nici piatra luată; apoi, subscrișii în nu mele obștiei acelu țîrg, prin acesta cu toată supunerea vin a ruga pe onoratul Departament, să binevoiască a porunci, pe de o parte administratorului de țînut ca însuși în persoană, să cerceteze necuviințele pe care noi astăzi le suferim și să ne restatornicească în drepturile ce avem, după învoiala proprietății, care cît pentru îmaș, se poate adeveri mai nemerit de la posesorul ce-a fost pe moșia Dracșani în anul 1843, cînd s-a făcut învoiala; iar pe de alta, a cere și însăși acta înființată întru aceasta la Isprăvnicie, spre a se încredința mai bine onoratul Departament, de adevărul tînguiriilor noastre, și de urmările dumnilorsale posesorilor, care ne rugăm a se mărgini numai în cercul dreptului ce au ca posesori, iar nicium a se amesteca și a jigni drepturile noastre încheiate cu proprietăta.

P. Costandiniu pitar

Șaina sin Meer David

*Secția a 3-a. Iulie 9.* Comunicîndu-se Administrației în copie suplica de față, i se va scrie ca prin cercetare încredințîndu-se despre împrejurările asupra cărora urmează tînguirea obștiei, să nu îngăduie nicium călcarea învoiei săvîrșită de înălțimea sa domnul Sturza, proprietarul moșiei, cu obștia, ci mai ales să mărginească pe posesor de la

orice urmare împotriva ei; iar Ministerul va da lămurită știință de împrejurări precum și de lucrările ce va înainta odată și cu trimiterea în copie a învoielii.

## Balș

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 42.655, f. 1.

## 281

*1859 ianuarie 10. — Jalba obștei târgului Bucecea, finutul Botoșani, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată asuprașirile ce are din partea comisarului ace-lui târg.*

Atuncea, pe cînd acest târgușor Bucecea se înființa după a noas-tre îndemănări, ne-am înduplecat a crede că statornicindu-ne în el vom fi pururea liniștiți și nejiigniți întru nimica la interesurile comune. Pe așa principiu am și urmat, dar — cu totul dimpotrivă și peste a noastră așteptare — nu tirziu am venit a ne încredința destul de bine, că am fost înșelați. Căci după ce, de către răposatul vornic și cavalier Dimitrie Ralet — proprietarul acestui târg — cînd se afla în viață, a înlocuit în postul de comisar pe dumnealui Manolache Mihăilescu, persoană lip-sită de știința scrierii și de cea asemenea cu care trebuie a fi înzestrat un ampioiant, la îndeplinirea unei așa misii, care deși <este> foarte mică în toată privirea la un alt bărbat, însă pentru dumnealui e mare, și cu atît mai mult că ne-a făcut a suferi simfătoare păgubiri, din cauza singurei neștiinți cu care este înzestrat, bălănsînd în pricinile ce avem, încît nevoiți sîntem, în tot timpul, a alerga la Administrația de district spre a afla rezultatul la reclamațiile ce-i adresăm, și a scăpa de pie-dicele pricinuite de dumnealui, ce nici la o pricină bine limpezită poate întreprinde măsurile de îndestulare.

Ba, încă, după ce și de Administrație, după reclamațiile ce-i adre-săm, ni se rezultă dreptul, nici atunci putem căpăta finitul rezultatului de la el, pînă ce nu-i mai aducem și alte din nou porunci de la Admi-nistrație, care cu îndestulă ocară (dojană), hotărîtor i se poruncește a ne îndestula cu cele ce ni s-ar conveni, urmare ce ne supune însemnă-toarelor cheltuieli cu drumul ce în mai multe rînduri facem la locafa Administrație, din îndărătnicia sa cu deplinirea poruncilor ce i se dau de ea, pierdere de vreme și alte cheltuieli. Către toate acestea, apoi, mai mult ne face a ne tîngui, că de la săvîrșirea din viață a dumisale pro-prietarului, numitul comisar și-a îndoit catahrisurile, care în puterea cu-ventului nu mai pot <fi> suferite.

În sfîrșit, nu rămîne alta decît ca spre a putea scăpa de numitul uneltitor <al> arătatorilor catahrisuri, plecați și cu lacrimi ne rugăm ono-ratului Departament să binevoiască a-l înlocui cu dumnealui nobilul Neculai Bălăceanu — ce pe lîngă funcția săvîrșită în numărul ampioian-ților zisei Administrații un îndelungat timp, apoi și merită ocuparea ace-s-tui post, fiind fiu de nobil și înzestrat cu științele ce se cer a avea un asemenea — spre a putea scăpa de jugul impus asupra-ne de numitul

rău cugetător, măcar în timpul de față, cînd România se găsește ferice, avînd de prinț pe maiestatea sa bunul Alexandru Ioan I, ce mai ales sprijină dreptul locuitoresc, acel ce pînă acum a fost cu totul îmbrîncat.

eu Toader Mîndrășteanu  
eu Enache Hîntășcu  
eu Petrache Popovici  
eu Gheorghe Codău  
eu Costandin fiul lui Nicolai Marin  
eu Gheorghe a Diaconiții  
eu Ioan Ūngureanu  
eu Costachi Dulgheriu

eu Toader Murdu  
eu Dumitrachi Sucevanu  
eu Gheorghe fiul lui dascălul  
Manolache  
eu Mihalachi Dulgheriu  
eu Vasile Codău  
eu Toader Curcudel

*1859 februarie 12. Secția I.*

Impărtășindu-se în copie, aceasta, Prefecturei de ținut, să i se scrie ca prin strictă și vrednică cercetare, să se încredințeze despre jeluirile cuprinse prin această suplică și, descoperind — întru adevăr — abuzuri săvîrșite de numitul comisar și că nu posedază nici știință de carte, apoi să-l suspendeze de la îndatorire, pentru abuzuri, să-l supuie asprimii legilor, iar în locu-i va prezenta pe un altul după înțelegerea ce ar avea cu proprietatea.

Semnătură indescifrabilă

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.388, f. 1.

## 282

*1859 iunie 25. — Ciorna „rezoluției“ nr. 2883 adresată de Ministerul de Interne către prefectii districtelor, pentru cercetarea actelor de proprietate asupra ținșurilor și ținșușoarelor.*

### Rezoluție.

Din mai multe izvoară, Ministerul a luat știință că unii din proprietarii de moșii — pe care sînt înființate ținșuri — impun locuitorilor dări neîndrituite, înființîndu-și venituri mai multe decît au după hrisoave și mai mult decît comportă dritul proprietății.

Urmarea aceasta fiind în contra dreptății, asupra locuitorilor, împiedecătoare înfloririi negoțului ce se exercitează prin acele ținșuri, fiind înfine un abuz care trebuie precurmat.

Ministerul, mai înainte de toate, are a bănuî prefecturilor de districte, căfora încredințîndu-li-se administrația spre a menține în toate ramurile, cu rigurozitate, legile, au lăsat fără nici un control exercițiul unor asemenea drituri de proprietate, care au degenerat în abuzuri; spre a căroră curmare se va ordona prefectilor de districte ca să ceară la toți proprietarii de ținșuri și ținșușoare a înfășoșă originalele hrisoave, prin care li s-au dat dreptul de a înființa ținșuri; să caute a se informa, însuși domnii prefecti, ce dări iau proprietarii și dacă nu și-au

însușit mai multe și mai întinse decît prin hrisoave li se dă ; și să mărginească pe fiecare în drepturile sale, după hrisoave, care formează titlurile de proprietate în puterea cărora pot lua venituri de la tîrgoveți.

Să se arate prefectilor că Ministerul speră ca prin aplicația acestui ordin, și prin strictă executare a legilor, vor face ca să dispară asemenea abuzuri, dacă în adevăr există. Iar de pe hrisoavele sau titlurile în puterea cărora se iau venituri, sau se pun dări pe tîrguri, vor opri la acte copii legalizate ; tot odată vor refera Ministerului pentru tîrgurile unde s-ar dovedi că au urmat asemenea abuzuri.

Această circulară se va publica prin Monitor.

L. Catargiu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, f. 1.

## 283

*1859 august 18. — Raportul nr. 12011 trimis de Prefectura Botoșani către Ministerul de Interne în legătură cu actele de proprietate ale tîrgușoarelor Burdujeni și Bucecea.*

Acuma primindu-se de la proprietățile tîrgurilor Burdujeni și Bucecea actul ce cea întii are cu tîrgoveții și hrisovul ce cea al doilea are de înființarea tîrgului, cu respect se prezentează onoratului Minister în exemplar sub legalizare că sînt întocmai cu originalele, conform ordinului nr. (loc alb) iară pentru celelalte tîrgușoare, îndată ce se vor primi după lucrările înaintate, se vor prezenta.

Constandache

Șeful biroului, Manolescu

*August 19.* Să se înfățișeze grabnic cu lucrările.

D. M. Grigoriu

*August 20.* Să se răspundă prefecturii că scopul circularei sub nr. (loc alb) a fost a nu îngădui pe proprietarii de tîrguri a lua mai multe dări decît acele ce se țin de dritul proprietății, sau care i s-au legiuil prin hrisoave și învoieli, precum Ministerul a văzut că se urmează în unele locuri. Așa dar, de vreme ce pentru aceste două tîrguri urmează acte legiuite, Prefectura va priveghea stricta lor aplicație, fără ca prin aceasta să se prejudece chestia de reorganizare a polițiilor și a muniți-palităților ce prin măsuri legislative s-ar adopta. Tot odată va face lucrarea cerută de circulara citată și pentru celelalte poliții din districtul său iar de pe hrisov și învoiala trimisă își va opri și ea copie spre a fi cunoscute driturile și îndatoririle dintre proprietarii de tîrguri și tîrgoveți.

D. M. Grigoriu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 228/1859, f. 1.

*1859 septembrie 18. — Raportul nr. 10.026 al Prefecturii de Vaslui către Ministerul de Interne, în legătură cu neînțelegerile dintre proprietar și locuitorii negustori din tg. Codăești.*

După officia onoratului minister nr. (loc alb), prin subprefectul ocolului, făcîndu-se cunoscut proprietarului tîrgușorului Codăești a înfățișa hrisovul ce posedază — spre a se observa cuprinderea sa, și de drepturile de la care trebuie a se folosi — la o asemenea, s-a primit întîmpinare din partea vechilului dumisale, cu care se împotrivese dare hrisovului, pe cuvînt că avînd sau neavînd un asemenea, nu vroeste a face explicație în luarea dărilor. De pe care comunicîndu-se onoratului Minister întocmai copie, se mijlocește dezlegare, ce urmare să se păzească, cu toate că dumnealui se făgăduiește că, de la sfîntul Gheorghe viitor, va hărăzi tîrgului taxa pităriilor și a căsăpiilor.

#### Indescifrabil

*Sept. 28.* Să se răspundă Prefecturii că dările pe tîrguri trebuie să fie întemeiate, sau pe hrisoave sau pe învoieli; și dacă proprietarul Codăeștilor nu voiește a înfățișa titlurile sale — consecvență neapărată a circularei nr. 16.090 — este ca să fie oprit a lua dări a căroră legitimitate nu o poate a o justifica. Exemplul Vasluiului — unde s-au luat dări nelegiuite și de la care acum, pe proprietate s-a oprit, sau a altor tîrguri — nu poate fi un titlu, căci toate tîrgurile nu au deopotrivă drituri și îndatoriri către proprietate.

Prin urmare dacă proprietarul de Codăești, într-un termen ce îi va da prefectura, va refuza din nou înfățișarea titlurilor sale, prefectura se va povățui de circulara nr. 16.090, care lămurit rostește a împiedeca pe fieștecare de a lua dări peste cuprinderea hrisoavelor.

D. Grigoriu

D-lui arhivarul, pentru fiecare district, se va înființa o actă deosebită.

D. Grigoriu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 236/1859, f. 6.

*1859 septembrie 21. — Raportul nr. 9639 al Prefecturii districtului Dorohoi către Ministerul de Interne, în legătură cu actele de proprietate ale maiorului I. Sturza, pentru tîrgușorul Rădăuți.*

Atît suplica domniei sale domnului maior I. Sturza, proprietarul tîrgului Rădăuți, cît și lămurirea alăturată pe lîngă ea, despre hrisoavele ce păstrează, atingătoare de tîrgul dumisale, se prezentează în co-

pie onoratului Minister spre a o avea în privire, supunându-se totodată că domnul Sturza a înfătoșat mai multe originale hrisoave, pe care i se întemeiază drepturile târgului Rădăuți:

Prefectura însă n-a putut crede de a sa competență a recunoaște care din ele pot avea lucrarea și care nu. Și, dar, supune Ministerului socotința de a se rîndui o comisie în district, la care să facă parte și domnul președinte al Tribunalului de district. Care comisie să cerceteze și să limpezească dreptățile ce au proprietarii târgurilor, spre a le supune Ministerului, în privire că dumnealor proprietarii își trag foloase de prin târguri, după osebite hrisoave, învoieli și obicei din învechime, încît toate aceste dreptăți au luat și prefacere, după vreme.

Pe lângă acestea, se supune că proprietarii târgurilor, după vestirea ce li s-a făcut — afară de domnul Sturza — niciunul nu s-a înfătoșat la Prefectură cu asemenea hrisoave și nici se găsesc cu locuința în acest district, încît neapărat Ministerul trebuie a regula cele ce va găsi de cuviință, căci în alt fel îndestulările obștești de prin acele târguri, nu se pot asigura după modelul publicat prin Monitorul nr. 71 și 87, și Prefectura cu așa urmare nici poate lua asupra-și răspunderea consecvențelor neaplicării acestor dispoziții.

Semnătură indescifrabilă

Șef mesei, Gr. Călcăi

*Septembrie 28.* Să se răspundă prefecturii că Ministerul nu vede cazul de a se rîndui comisie pentru specificarea drepturilor proprietății; aceasta, singură o poate face Prefectura, puind un termen proprietarilor de târguri a înfătoșa titlurile ce au, care titluri nu pot fi decît hrisoave, învoieli, înscrise sau primite prin o întrebuițare necurmată, fără o atestație sau dări formal încuviințate de guvernămînt, în cuprinderea căruia va mărgini pe fiecare. Dacă însă proprietarii nevoind a justifica legitimitatea dărilor ce iau de la târguri, guvernămîntul — neputînd lăsa pe locuitori în discreția și bunăvoință proprietarilor — va opti pe acei proprietari a lua dări nelegiuite, care aceasta este consecvența neapărată a circularii nr. 16.090.

Domnul arhivar va înființa pentru fiecare district o actă deosebită în cazul acesta al târgurilor.

Semnătură nedescifrabilă

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 229/1959, f. 4, 13.

## 286

*1859 octombrie 2. — Jalba locuitorilor din târgul Lespezi, către Ministerul de Interne, prin care dau în vileag abuzurile comisarului de târg.*

Cunoscut este onoratului Minister neconținutele stăruinți întrebuițate, atît la el cît și la Prefectura districtului Sucevii, despre rezoluțiile nr. 1584 a obștii și 1585 și 1589, însă pîră acum sîntem foarte obijduiți



cu îndestule cheltueli din care am rămas săraci, numai în cazul obijduirilor și abuzurilor ce ne face și uneltește dumnealui comisarul târgului Lespezile, care toate sînt împotriva reorganizațiilor publicate prin monitoarele oficiale, însă dumisale comisarului nepăsîndu-i de acestea le întrebuițează cele mai mari abuzuri împotriva ordinelor guvernului. Deci, neputîndu-le tăcea, alăturăm, lămurire de jacurile făcute, care la cercetare, mai multe se vor putea descoperi; ba încă de cînd au intrat comisarii, ne lipsesc finarele de pe uliți, în care razămă luminarisirea târgului, din care cauză pe mai mulți ne-au prădat de lucruri și bani, neputînd afla pe acei de rele făcători; și de zăciuală ce ia de la taxie, se folosește de ea.

De aceea, facem rugăminte onoratului Minister să binevoiască a rîndui înadîns revizor, sau un amploaiat cunoscător, căruia pragonul i se va plăti de către noi dacă ne va descoperi de vinovați, milostivîndu-se asupra noastră, onoratul Minister, căci acum sîntem siliți a ne lăsa locuințele noastre; dar venim și la cugetul acesta că Ministerul este părintele celor obijduiți, și pe temeiul reorganizațiilor ne va regula o altă persoană a ne fi comisar, cu care ni se va deplîni cererea și vom rămîne liniștiți.

Vasile Micșanu  
Vasile Popa  
Andrei Burlacu  
Iosip Ștefăniu

Gheorghe a Tomii  
Ion Popa  
Mandache Stan  
Dumitrache Vasiliu

și 18 iscălituri evreești.

*Octombrie 7.* În conformitatea circularei ce s-a trimis Prefecturii prin Monitorul nr. 1, acest Minister, nevoînd a lovi în dignitatea acelui post, îi recomandă, pe a sa răspundere, înlăturarea abuzurilor denunțate prin suplica de față, care i se trimite în copie, împreună cu lista; și plin de încredere că acea Prefectură se va convinge de greaoa răspundere ce ar privi-o cînd nu s-ar sîrgui a face grabnic legiuita îndestulare a fețelor și tragerea la răspundere a numitului comisar, dîndu-l dacă ar găsi adevărate tînguirile, în judecata Tribunalului. Lasă toată inițiativa unii așa lucrări în competența a însuși persoanei domnului prefect.

Semnat indescifrabil

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43271, f. 5.

287

*1859 octombrie 2. — Copia întîmpinării lui L. Roșeti adresată Prefecturii Fălciu, în legătură cu prezentarea titlurilor de proprietate a târgurilor și târgușoarelor.*

Prin adresa Prefecturii nr. 10912, mi se face cunoscut că Departamentul Dinlăuntru îi bănuiește despre lăsarea din parte-i, fără nici un control al târgurilor de prin ținut, în care — după știința luată din

mai multe izvoară — uniia din proprietarii de moșii, pe care se află înființate târgurile, ar impune lăcuiitorilor dări neîndrituite, înființându-și venituri mai mult decît au după hrisoave și mai mult decît compoartă dritul proprietății, urmare ce este în contra dreptății, asupritoare lăcuiitorilor, împedecătoare înfloririi negoțului și, în fine, un abuz care tre-bue precurmat.

Din aceste motive mi se face îndemnare să înfățsez Prefecturei în termen de zece zile, hrisovul sau titlurile ce aș poseda pentru înființarea târgului Răducănenii.

La așa motive a cererii ce mi se face, voi lua îndrăzneala a observa onor Prefecturii, că nu mă pot cunoaște cuprins în numărul acelor proprietari de târguri, a căroră descriere precedează: și că dacă, totuși, Departamentul Dinlăuntru cunoaște că aș comite abuzuri pe proprietatea mea, atunci este de competența sa a păși ex-ofiția întru cercetarea, descoperirea și suprimarea lor. Iar eu cer voie a nu înfățosa nici un alt titlu decît acel ce-mi dă stăpînirea pașnică și nevătămatoare legilor țării, în cită vreme nu va exista vreo contestație între mine cu locuitorii târgușorului meu; sau pînă ce onor Departamentul va binevoi a se adresa către mine, nu ca către un uneltitor de abuzuri, căruia vro-ește să-i taie unghiile, ci ca către un cetățean onest de la bunăvoința căruia atîrnă singur numai să-i dea știința ce i se cere.

L. Roseti

Conform originalului,  
semnat indescifrabîl

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 231/1859, f. 2.

## 288

*1859 octombrie 18, Iași. — Ciorna ordinului 26727 al Ministerului de Interne către Prefectura Fălciu, prin care se explică motivele potrivit cărora s-a luat măsura ca proprietarii să prezinte titlurile de stăpînire*

La raportul Prefecturii nr. 11.658 se răspunde că Ministerul a cerut de la proprietarii de târguri titlurile lor pentru două motive: întîi pentru a putea împiedeca pe acei care ar voi a lua dări mai multe decît acele legiuite prin hrisoave sau invoieli, și al doilea pentru a cunoaște relațiile dintre proprietari și târgoveți și starea târgurilor, științe neapărat (trebuitoare) administrației, la tot felul de proiecte pentru înflorirea și prosperitatea târgurilor. Și pentru a ajunge la asemenea scop a trebuit a se lua o măsură generală, fără ecsepție, adică, ca toți să înfățoseze titlurile lor.

Aceasta nu implică ideia că dacă de la domnul Roset se cer titlurile sale, că ar lua și dări mai multe decît ar avea drept; și Ministeriul este departe de a arunca prepusul asupra sa, pentru care dumneaui să scoată și să arate hrisoavele sau invoielile ce are.

Aceasta, Prefectura îi va face cunoscut.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 231/1859, f. 3—4.

*1859 noiembrie 1. — Intimpinarea Anei Balș către Ministerul de Interne, pentru faptul că a fost obligată să prezinte din nou actele de proprietate asupra moșiei Mărăței din Piatra.*

De către Prefectura acestui ținut Neamț și de către Eforia orășănească, prin adresele nr. 13713 și nr. 861, mă văd invitată a aduce în acel Departament hrisoavele cu care stăpînesc iraturile tîrgului. Aceasta mi-a fost un lucru foarte de mirare! Nu știu, sau vreo greșeală sau vreunii din dușmanii mei vroiesc a mă face spre a cheltui cu drumul pe la Iași, că de prisos a fost Departamentul a-mi face această chemare, cînd el are lucrările lui în acte, chiar prin anaforalele acestui onorat Departament, cu întărituri domnești încă de la 1853 august 25. Dar, spre a înlătura prihănilor, răutățile dușmanilor mei, vin iarăși a cheltui și a înfățișa onoratului Departament documenturi, hrisoave pentru cășăpii, mumgerii, pitării, măhăliț, dritul șoproanelor pe la iarmaroace.

Însă acel onorat Departament să binevroiască a mijloci către Divanul de Întărituri, slobozirea hrisovului acestor dări, care este amanetat la acel Divan, dacă Departamentul, după toate simpatiile ce le are asupra mea — și care mă pot fâli ca poporancă — n-ar vroi să creadă opisul hîrtilor, documenturilor, hrisoavelor, titlurilor proprietății moșiei Mărăței, făcut de răposatul hatmanul Iordache Costache în anul 1833, sub a sa iscălitură și pecete, precum în original îl înfățișez.

Ana Balș

*Secția I-ia, noiembrie 3. Să se întrebe pe Eforie și pe Prefectură dacă trebuiesc asemenea copii și de nu se poate lămuri din actele sale, despre driturile ce ar avea dumneaei cucoana, căci în cazul acesta a urmat, de la 1852 încoace, neconținute corespondențe, asupra căreia sînt și dezlegările Consiliului și anaforalele întărite de domnul Ghica.*

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 233/1859, f. 1, 6.

## 290

*1859 noiembrie 17. — Intimpinarea făcută de Fătu, plenipotentul lui Hriste Ovanes, către Ministerul de Interne, în legătură cu drepturile proprietarului moșiei asupra tîrgului Codăești.*

Din cea din urmă corespondență a încredințatorului meu, mă lămuresc că Prefectura de Vaslui ar fi dat ordin tîrgoveților din Codăești ca să nu plătească nimic proprietarului acelei moșii, din veniturile tîrgușorului, pe rezon că dumnealui proprietarul nu voiește a trăda Ministerului hrisovul statornicilor regulilor mărginitoare plății ce proprietarul are drit a trage, atît în privirea cîtimii cît și a obiectelor de pe care trebuie să tragă asemenea acciz.

Eu, după încredințarea ce am declarată prin înscris de dumnealui proprietariul, cu cuvenitul onor arăt respectivului Minister că dumnealui proprietarul actual al moșiei și târgușorului Codăești, nu posedează în mîinile sale vreun hrisov de asemenea natură, și nici are știință de există sau nu, ci posedează numai titlurile proprietății fondosului, despre care ca dovadă oficială este chiar lista lor în Curtea de Confirmație, prin organul căreia această moșie s-a cumpărat; dar, pentrucă respectivul Minister voințe a avea exactă știință despre foloasele ce proprietarul trage din târg, apoi iarăși îi declar că acestea, după uzul următ în curs de mai multe zăcenii de ani, sînt următoarele :

Galbeni	Lei	Parale	
—	7	20	vadra de rachiu
—	1	10	vadra de vin
—	15	—	bezmănul unui stînjen, fața uliții
110	—	—	cizmăria
73	—	—	mortasiția
240	—	—	mumgeria, căsăpia și pităria.

Acestea sînt, atît în cîtimea monezii cît și în felul obiectelor după care ele se trag, foloasele ce proprietarul primește anual de pe târgușorul Codăești.

Însă, dumnealui proprietarul, precum către Prefectură a declarat formal, asemenea și astăzi prin organul meu, declară că renonsează pentru totdeauna în viitor la acei 240 galbeni ce pînă acum s-au luat de pe mumgerii, căsăpii și pitării, și aceasta pe principiul de umanitate, fiind obiectele acestea de îndestulare obștească.

Pe rezon dar că accizurile de mai sus sînt lucrătoare din partea târgului către proprietar, fără vreo întrerumpere de un învechit timp, pe rezon că nimeni a ridicat asupra proprietarului vreo reclamație oficială sau oficioasă, și pe principiu după legile astăzi în vigoare <că> proprietarul — stăpănitor al unui drit sau fond — nu poate fi legiuit condamnat la dovedirea driturilor sale de folosință, rog pe respectivul Minister să binevoiască a ordona Prefecturei să se oprească de la orice măsură executivă, sau împiedecătoare proprietarului de a-și strînge driturile sale, lăsîndu-l în pace să-și stăpînească proprietatea fără cea mai mică jignire sau atacare.

Fătu

*Noiembrie 18.* Să se scrie Prefecturii de Vaslui, cu copie de pe aceasta, că dacă nu urmează opoziție din partea contribuabililor la aceste dări, pe care nu le poate justifica proprietatea — nici prin hrisov nici prin învoieli înscris — Prefectura nu va împiedeca proprietatea în luarea acestor dări, luînd totodată act din declarația de față prin care d. Hriste Ovanes, renunță la dările puse pe obiectele de întie necesitate.

Grigoriu

Arh. St. Buc., Minist. de Interne-Moldova, dos. 236/1859, f. 12 și 15.

*1859 noiembrie 23. — Raportul nr. 14565 adresat de Prefectura districtului Putna către Ministerul de Interne, în legătură cu nesupunerea proprietarilor târgurilor Adjudul, Domneştii și Nămoloasa de a prezenta titlurile de proprietate asupra acestor târguri.*

Indată — după primirea oficii nr. 16090, Prefectura a înaintit cuvenitele lucrări, atât către domnii proprietari de târgușoarele Agiudul, Domneştii și Nămoloasa — din cuprinsul acestui district — precum și către târgoveții viețuitori în ele, de a înfățișa la Prefectură hrisoavele și învoielile ce au privitoare pentru aceste târguri; însă dumnealor, domnii proprietari, după două încunoștinări ce li s-au făcut, precum și după anonsarea făcută prin Buletinul Oficial, cu deșteptarea ca în termen de 50 de zile, să înfățișeze niște asemenea, însă nu au fost următori, spre a se putea observa și a se opri copii legalizate la actă. Prin urmare niște asemenea fiind trebuitoare și în privința vânzării articolelor de îndestulare obștească, fiindcă de către proprietari sau posesori se iau prosforale, se referă onorabilului Minister spre a da dezlegare de urmare.

Prefect, indescifrabil

<1860> Ianuarie 9. Rămîne a se aștepta dezlegarea Consiliului Miniștrilor asupra referatului ce i s-a supus pentru consecvențele circularei sub nr. 16.090.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. nr. 237/1859, f. 1.

## 292

*1859 noiembrie 28, Iași. — Ciorna ordinului fără nr. și nesemnată de ministru, care urma să se trimită Prefecturii districtului Putna, în legătură cu nesupunerea proprietarilor de târguri de a prezenta documentele pe baza cărora încasează venituri de la târgoveți.*

La raportul nr. 14565 prin care arată că proprietarii nu voiesc a justifica legitimitatea dărilor ce iau de la târguri, i se răspunde că Guvernământul nu poate lăsa pe locuitori în discreția și bunăvoința proprietarilor. Prin urmare Prefectura, în consecvența circularei nr. 16090, va opri luarea a orice dări nelegiuite.

Ministru secretar de Stat,

Șef secției, C. Brăescu

Rămîne a se aștepta deslegarea Consiliului.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. nr. 237/1859, f. 4.

1859 decembrie 14. — Suplica adresată de obștea țirgului Codăești către Ministerul de Interne, prin care crată asuprașirile ce are din partea proprietății țirgului sau a posesorilor.

Lăturalnic, ne-am încredințat că guvernul a luat măsurile cuvenite în predmetul statornicirii regulelor compuse pentru țirgușoare, că adică toate dările privite pe localnici să se urmeze întocmai după hrisoavele slobozite. Privind dar că și la țirgușorul acesta, Codăești, de la înființare, din zi în zi și din an în an, însușesc prefaceri, adică se pun niște dări asupra tuturor articurilor : întii, plătim câte 15 lei pe stinjenul de loc pentru dugheni, bezmăn pe an ; al 2-lea, 7 lei 20 parale pe vadra de rachiu otcup, 50 parale pe vadra de vin ; cizmarii, tălpălarii 110 galbeni ; chitării, căsăpii, mumgerii 230 galbeni. mortasipia ; păcura 73 galbeni ; cotul și cîntarul 25 galbeni. Incît acum, niște asemenea dări împovărate înzecit decît acele dintii, timp de un șir de ani, ne-au adus în cea mai jalnică sărăcie și desnădejduire că, cînd vreunul din neguțitorii acestui țirgușor ar fi făcut măcar vreo cît de mică propunere de ținguire, în asemenea împovărare de dări, atunci negreșit, nu numai unul ca acesta, de către proprietate i s-a fi amenințat cele mai neazute îngroziri în asemenea, dar negreșit că deîndată era și surghiunit ; încît și astăzi tot mai există asemenea făgăduinți, îngroziri, de la proprietar, că dacă nu ne vom supune la asemenea dări cu plata, apoi ni s-ar desființa dreptatea de țirg și iarmaroc, ne mai fiind îngăduiți cu acareturile de locuință pe zisa proprieta, făcîndu-ni-se propunere a-i dișărta pămîntul ce cuprinde întinderea acareturilor, cu medean 5 fălci de loc, lucru cu totul împotriva legilor, că noi pentru acest pămînt i-am numărat peste 20.000 galbeni cel puțin de la înființarea țirgușorului.

De aceea, dară, cu umilință și durere năzuim a da supărare milosivului auz al onoratului Minister, ca să privească cu milostivire asupra dreptăților noastre și va cunoaște fumul obișduirilor ce suferim de la proprieta. Că deși s-a dat ordin de către Prefectură subprefectului de ocol a mării pe proprietar cu adunarea veniturilor în cuprinderea hrisovului, dar apoi ce folos că niște asemenea venituri, precum cismării și tălpălării, mortasipia, cîntariul, cotul și păcura, pitării, căsăpii și mumgerii sînt împoșasiete de către proprietar către osebite fețe, și care, de către Subprefectură, asemenea venituri nu s-au eliberat, sîndu-se de oareșicare răspundere, în privire că de către Prefectură — după ordinul ce i s-a dat — nu i se scrie hotărîtor ca să împiedice adunarea venitului, ci numai să-l mărginească cu adunarea, în cuprinderea hrisovului, care, proprietarul nici pînă acum nu-l înfăoșază, din care împrejurări subprefectul întîmpină nedumerire. De aceasta, dară, rugăm eliberarea noastră în totul — de la tot felul de dări — piră cînd proprietarul va scoate hrisovul după care, după legiuirile în care i se dă dreptate, să urmăm întocmai.

Semnături : 26 romînești, 14 evreești.

Arh. St. Buc., Minist. de Interne-Moldova, dos. 236/1859, f. 18, 19.

## 1859. — Listă de târgușoarele din țară

<i>Tecuci</i>	<i>Neamț</i>
Nicorești	Buhușoaia
Biserica Florii	Bicaz
Putăni	Bozieni
Stănișești	
Podul Turcului	<i>Putna</i>
Colonești	Odobești
Găiceana	Panciu
	Nămoloasa
<i>Suceava</i>	Adjudul Nou
Lespezi	Domnești
Huidești	
Pașcani	<i>Botoșani</i>
	Sulița
<i>Fălciu</i>	Ștefănești
Fălciu	
Docolina	<i>Tot Botoșani</i>
Răducăneni	Frumușica
Urdești	Burdujeni
	Bucecea
<i>Galați</i>	
Pechea	<i>Vaslui</i>
Foltești	Codăești
Golășăi	Borosăști
Rogojăni	Negrești
Vlădești	Pungești
Drăgușăni	
Berești	<i>Dorohoi</i>
	Mamornița
<i>Iași</i>	Rădăuți
Podul Iloae	Darabani
Cîrjoaia	Săveni
Bivolari	Mihăileni
Dimachi	
Căminărești	<i>Bacău</i>
Mălăești	Parincea
Sculeni	Valea Ră
Poenile	Căiuțu
Țibana	Moinești
Hărpășești	Podurile
Goești	

Onișcani  
Dămieniști  
Băcești  
Bira

Murgeni  
- Puiști  
Plopana

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 45782, f. 117—118.

La 25 februarie 1859, Ministerul de Interne al Moldovii a cerut de la toate prefecturile liste de satele, târgurile și târgușoarele ținuturilor respective. Din aceste liste, Ministerul a extras numai târgușoarele, alcătuiind tabelul de mai sus, deși în ele nu se face totdeauna distincție clară între orașe, târguri și târgușoare. Astfel, Tecuciu este numit târg cu specificare că „este rezidența ținutului”; în ținutul Suceava lista arată că târguri Fălțiceni și Lespezi, iar târgușoare Huidești și Pașcani. În lista trimisă de la Fălciu, Huși este târg „rezidența ținutului”, în timp ce la Covurlui, Galați este numit oraș; în ținutul Iași, „rezidența ținutului și capitala Moldovii este orașul Iași”; Tg. Frumos este târg, iar celelalte târgușoare. La ținutul Neamț, Piatra și Tg. Neamț, sînt târguri, iar celelalte, târgușoare. La Putna, Focșani este oraș, iar celelalte sînt târguri. În lista primită de la Dorohoi, nu găsim decît târguri; iar în ținutul Bacău, târguri sînt numai Bacăul și Tg. Ocna; celelalte fiind târgușoare; Prefectura Tutova numește Bîrladul oraș trecînd apoi direct la târgușoare.

## 295

*1860 ianuarie <5>. — Jalba locuitorilor din târgușorul Adjudul Nou către Ministerul de Interne, arătînd asuprașurile ce au din partea proprietarului moșiei, logofătul C. Balș, care le nesocotește vechiul așezămînt.*

Tîrgușorul Agiudul Nou, din învechime a fost pe moșia Agiudul Vechi, a mănăstirii Miera, de unde vroind noi a ne strămuta pentru cuvîntul că era departe de drumul mare, la anul 1794 iulie 13 ne-am învoit mai întîi cu cucoana Elencu Canta, proprietara moșiei Trotușul (numită astăzi Agiudul Nou) și așa l-am strămutat pe acea moșie — unde se găsește și astăzi — sub înscris alcătuire ca să dăm proprietății cîte 2 lei de dugheană, cîte 2 lei de crișmele ce vor fi pe la mahalale și cîte 1 leu de casă, cîte vor fi în mahala. Iar mai mult peste acestea să nu fim supărați și să avem toată voia a vinde vin și rachiu, și orice alișverîș vom voi pentru hrana noastră să facem, nefiind opriți sau strămutați în veci și cu hotărîre că oricine se va scula în urmă asupra acestei tocmeli, ca să o strice, să nu li se ție în seamă.

Această alcătuire s-a statornicit și prin hrisoave domnești la anul 1795 februarie 15. Inșă de la o vreme, cînd proprietatea a trecut în stăpînirea dumisale logofătului Constantin Balș, am fost siliți către alte dări mai mari, îndatorindu-ne a plăti 60 parale pe stînjenu de loc, 30 parale pentru vadra de rachiu, 10 parale pentru vadra de vin, 1 leu de vită, și cîte cinci parale de oaie, fără să ne ție în seamă alcătuirea ce-am săvîrșit la înființarea târgului, și hrisovul domnesc. Și, apoi, pe la anul



1838, domnul logofăt Alecu Balș, proprietarul de astăzi al acei moșii, nemulțumindu-se nici cu dările mai sus arătate, a apucat pe vreo 5—6 din noi și, prin mijloacele dumisale (fiind vistiernic), cu de-a sila, a făcut altă învoială, îndatorîndu-ne ca să dăm cîte 4 sfanți argint, pentru un stîngen de loc — acei ce ne aflăm la fața uliței — un sfert carboavă de vadra de rachiu, o jumătate sfanț de vadra de vin, și cîte o jumătate sfanț de vadra de păcură. Asemenea și gardul țarinei, ne-a obligat a-l face tot noi, și cu toate acestea, căsăpiile, făclieriile, pităriile și tăierea mascurilor în tîrg — ce au fost slobode pentru hrana noastră — le speculează și le antreprizuește tot dumnealui, cu deosebite foloase, fără să aibă un asemene drit prin învoială; nu mai puțin și pentru pășunatul vitelor ce avem noi tîrgoveții, pînă la o vreme ne-a dat imaș; iar apoi, mai pe urmă, încoace, ne-a luat și imașul, lăsîndu-ne numai niște prund.

Acestea, cu tot respectul, le supunem cunoștinței onoratului Minister, căci măcar deși în două rînduri am reclamat la Prefectura de Putna, însă nu am căpătat nici un rezultat. Noi ne cunoaștem asupriți cu învoiala din urmă, fiind slobozită după chipul prescriș mai sus și pentru că, totodată, este și călcată de către însuși dumnealui logofătul, prin apucarea articolelor de îndestulare în folosul proprietății și celelalte care ne-au pricinuit sărăcie curs de 21 de ani.

Cu lacrimi, întru tot plecați, ne rugăm onoratului Minister, ca să vă milostiviți a statornici așezarea din vechi ce avem cu răposata cucoană Elencu Çanta și hrisovul domnesc, pe a căroră temeuri ne-am strămutat de pe moșia Agiudul Vechi, și s-a făcut de către locuitorii noștri tîrgușorul ce se vede pe proprietatea de astăzi a dumisale logofătului.

Pentru care va rămîne în veci neuitată pomenire.

Ioan Ichim	Toader Apostu
Sava Băzorcă (?)	Nastase Păcuraru
Constantin Hriste	Constantin Săcară
Ianoli Dumitriu	Mihalache Costin
lordache Blănaru	Enache Lepădatu
Radu Hodor	Costache Lepădatu
Ion Pămînt	Anton Săcară
Iani fiul lui Negoită	Costin Gociu
Costache Tătaru	Grigore Șerban
Ion Cobur	Stănică Zamfir
Vasile Lazăr	Grigore Popa
Costache Gheorghiu	Gheorghe Bratu
Gheorghe Păcuraru	Vasile Giurgea
Constantin Păcuraru	Dima Cojocar
Costachi Apostului	Ștefan Păcuraru
Ion Popa	Gheorghită Oană
Gheorghe Vicol	Costandachi Bujor
Costache Lepădatu	Gheorghe, generele lui Sandu Tețcher
Costache Buinciu	

Ioan, fiul lui Mardare  
Gheorghe Stoica  
Matei Barbu  
Ion Hartoc  
Iordache, fiul lui Alexandru  
Neculai Hartoc  
Mihalache Vlaicu  
Vasile, fiul lui Vlaicu  
Hristea Heripcea (?)  
Vasile Apostu  
Ștefan Fețu  
Simion Cilibiu  
Manolache Tălabă  
Constantin Hriste  
Ioan Mitache  
Vasile Alistar  
Miron Antohi  
Enache Zamfir  
Ioan Bejan  
Iordache Blănaru  
Ene Branu

Anton Miron  
Ștefan Turculeț  
Ion Itrinescu  
Toma Avel  
Neculai, fiul lui Toader Pădure  
Anghelache Calalb  
Gheorghe Coman  
Vasile Danciu  
Dumitru Danciu  
Ioniță Romașcanu  
Grigore Aluman  
Ion Aluman  
Gheorghe Stratulat  
Neculoaia Beldi (?)  
Gheorghe Humă  
Mane Gheorghe  
Tănase Lețoi (?)  
Saghin Radu  
Neculai Cioară-moartă  
Gheorghe Hriste

Și noi toți creștinii jăluim cu lacrimi.

*Ianuarie 21.* Să se comunice în copie Prefecturii, invitându-se ca să se informeze despre împrejurări și de descoperire să refereze, regu-  
lînd cele legiuite pentru neasuprirea suplicanților.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 237/1859, f. 5—8.

La fila 56—58 din același dosar se găsește a doua reclamație a locuitorilor, din  
ianuarie 1855, în care se arată că prin „promulgarea” legii rurale de la 18 august din  
urmă ( 1864), toate legile, hrisoavele și învoielile sînt abrogate și că ei nici nu pot forma  
comună, deoarece „plătîm domnului Balș un acciz impus cu forta, tare greu, și n-avem  
decît suflet și colibă de casă fără cergă în pat și numai cînd Balș ne va înapoia tot ce  
ne-a luat cu obijduire și cînd se va anula zisa împovărare, putem a avea comună”.

## 296

*1860 ianuarie 9, Iași. — Referatul Consiliului de  
Miniștri, de la Ministerul de Interne, nr. 1003, secția I,  
privitor la greutățile făcute de proprietarii de țiguri,  
care refuzau să prezinte actele de stăpînire și învoielile  
cu locuitorii.*

La 11 iulie anul trecut 1859, ministrul de atunci al acestui Depar-  
tament a dat prefecturilor de districte o circulară în următoarea  
cuprindere :

„Din mai multe izvoară Ministerul a luat știință că unii din pro-  
prietarii de moșii, pe care sînt înființate țiguri, impun locuitorilor dări  
neîndrituite, înființîndu-și venituri mai multe decît au după hrisoave, și  
mai multe decît comportă dritul proprietății.

Urmărea aceasta fiind în contra dreptății, asupra locuitorilor, împiedecătoare înfloririi negoțului ce se exercitează prin acele târguri, fiind — înfine — un abuz care trebuie precumat, Ministerul, mai înainte de toate, are a bănuî prefecturilor de districte cărora încredințându-li-se administrația spre a mănține în toate ramurile cu rigurozitate legile, au lăsat fără nici un control exercițiul unor asemenea drituri de proprietate care au degenerat în abuzuri; spre a cărora, curmare ordonează domnilor prefecți de districte ca să cei de la toți proprietarii de țiguri și țiguşoare, a înfăoşa originalele hrisoave prin care li s-au dat dreptul de a înființa țiguri; să caute apoi a se informa înșiși domniile lor, ce dări iau proprietarii și dacă nu și-au însușit mai multe și mai întinse decît prin hrisoave li se dă; și să mărginească pe fiecare în drepturile sale, după hrisoave care formează titlurile de proprietate în puterea cărora pot lua venituri de la țigoveți".

Adăugîndu-se că Ministerul speră ca, prin aplicația acestui ordin și prin o strictă executare a legilor, va face ca să dispară asemenea abuzuri, dacă în adevăr eczistă. Iar de pe hrisoave sau titlurile în puterea cărora se iau venituri, sau se pun dări pe țiguri, să se oprească la acte în arhivele prefecturilor, copii legalizate și, totodată, să refereze Ministerului pentru țigurile unde s-ar dovedi că au urmat asemenea abuzuri.

Această circulară a motivat pînă acum cauzele și lucrările următoare:

I. Prefectura de Putna, în mai multe rînduri, a invitat pe proprietarii de Agiud, Domnești și Nămolosa, a înfăoşa hrisoavele și învoielile ce ar avea cu țigoveții, însă n-a căpătat nici un rezultat. Și prin raportul cu nr. 14.565, arată că sînt trebuitoare niște asemenea acte spre a se observa, mai cu osebite, dacă proprietarii sau posesorii au drept a se folosi cu prosforalile ce trag prin antreprizuirea obiectelor de obștească îndestulare, și țigoveții de Agiud se lînguesc că proprietarii — peste driturile sale — le-ar face mai multe asupriri.

II. Prefectura de Roman, prin raportul nr. 10.073, supune cunoștinței, că a luat măsuri pentru punerea în aplicație a ordinului circular, însă, ea, mai înainte de toate, găsește de neapărat a observa că, cazul rînduirii comisariilor la țiguşoare de către proprietari, este un caz care cere o neîntîrziată îndreptare, în privire că acei comisari, cărora le este încredințată administrația țiguşoarelor, depandînd de proprietarii de la care au zilnicile mijloace de viețuire, stau în subordinație privată.

III. Prefectura de Suceava arată că proprietara țigului Pașcani, este dusă peste hotar, în străinătate, și că n-a avut de la cine cere înfăoșarea hrisovului.

Iar pentru țigul Lespezile, în hrisovul acestei proprietăți se zice: „căsăpiile, cîte scaune vor fi, jumătate să fie a neguțitorilor și jumătate a stăpînilor de țig“ pe care temei proprietarul împotrivește aplicarea instrucțiilor generale pentru obiectele de îndestulare obștească și pretinde a se respecta vînzarea sa, prin care s-ar folosi cu 400 galbeni pe an. Pe lîngă aceasta, tot proprietarul de Lespezi, ia de la țigoveți bezmăn cîte 6 lei de stîngen fără deosebire de localitate, în vreme cînd

prin hrisov este îndrituit a lua numai cîte 4 lei de stînjenu de loc la uliță și cîte 2 lei de stînjenu la mahala.

IV. La districtul Tutovei nu s-au putut căpăta hrisoavele tîrgușoarelor Puești și Plopana, fiind proprietarii duși peste hotăr, iar proprietarul de Murgeni a întîmpinat că hrisovul său l-ar avea amanetat pentru o datorie în Valahia și că cu tîrgoveții ar avea încheiată o învoială.

Pentru acei ce nu sînt în putință a înfătoșa hrisoavele sau titlurile ce au — precum proprietarii de Puiesti și Plopana care lipsesc din țară — Ministerul a făcut cunoscut Prefecturii că nu trebuie a-i împiedeca în luarea veniturilor, ci a aștepta întoarcerea lor. Și pentru Murgeni, dacă există o învoială între proprietate și tîrgoveții, apoi ea trebuie a fi considerată ca un legiuit titlu.

V. Proprietarul tîrgului Moinești de la districtul Bacăului, după cum Prefectura încredințează, abuzează în totul de drepturile ce are prin hrisov precum :

— A modificat și îngreuiet mult condiția pentru rachiul ce intră în tîrg, împuind dare în alt feliu și făcînd tîrgoveților mîrginire în contra hrisovului.

— În contra art. 7 din hrisov, tîrgoveții sînt opriți a cumpăra păcură de afară de tîrg.

— De la băieși, pentru păcura ce scot, în loc ca după art. 8-le să iei dijmă din cinci vedre una, le ia dare în bani cît vroeste.

— După art. 10-lea, fiecare tîrgoveț este liber, fără nici o plată, a ține pe moșie trei vite albe, iar avînd cineva mai multe vite, să plătească cîte doi lei de fiecare; proprietariul însă, în ținerea pentru toate vitele ce au tîrgoveții, fără osebite, ia plată cîte trei lei de cap.

— Pentru lemnele de foc ce intră în tîrg, proprietarul ia plată; asemenea de la toate carele ce duc provizie de vînzare în tîrg, ia dări în contra art. 14 din hrisov.

În fine Prefectura arată și alte mai multe asupriri și împilări ce proprietarul de Moinești face tîrgoveților, pentru care încredințează că a luat dispoziții de îngrădire.

VI. Prefectura de Dorohoi arată că proprietarul de Rădăuți a înfătoșat mai multe hrisoave și ea nu s-a socotit competentă a recunoaște care din ele să aibă aplicație. Iar ceilalți proprietari ai tîrgușoarelor din acel district, *n-au urmat niciunul a înfătoșa titlurile ce posedează*, încît regularea asigurării obiectelor de obștească îndestulare, stînd în dispoziția proprietarilor, nu se poate face după instrucțiunile generale.

În asemenea privire, Ministerul a răspuns Prefecturii ca să puie un termen numiților proprietari a înfătoșa titlurile ce au, care titluri nu pot fi decît hrisoave, învoieli înscris, ori prin întrebuintare necurmată, fără contestație, sau dări formal încuviințate de Guvernămînt, în cuprinderea căroră să mîrginească pe fiecare. Dacă însă proprietarii nu vroesc a justifica legitimitatea dărilor ce iau de la tîrguri, Guvernămîntul, neputînd lăsa pe locuitori în discreția și bună voința proprietarilor, va opri pe acei proprietari a lua dări nelegiuite, fiind aceasta, consecvenție neapărată a circularei Ministerului.

VII. Pentru siguripsirea obiectelor de obștească îndestulare la tîrgușoarele din districtul Botoșani, vrînd a se pune în aplicație instruc-

țiile generale, s-au înfătoșat greuțăți prin amestecul proprietarilor cu pretenție de a participa la aceasta și a li se da foloase; pe lângă aceasta Prefectura arată că comisarii rînduiți de proprietari, neavînd nici o leafă, fac felurite abuzuri.

VIII. Prefectura de Fălciu, prin raportul nr. 11.658, a comunicat răspunsul prin care domnul Lascar Roset, proprietarul tîrgului Răducă-  
neni, a refuzat a înfătoșa titlurile după care ia dări de la tîrgoveți, și i s-a răspuns că Ministerul a cerut de la proprietarii de tîrguri titlurile lor pentru două motive: întii, pentru a putea împiedeca pe acei care ar voi a lua dări mai multe decît acele legiuite prin hrisoave sau învoieli și, al doilea, pentru a cunoaște relațiile dintre proprietari și tîrgoveți și starea tîrgurilor, știință neapărată administrației, la tot felul de proiecte pentru îmbunătățirea și prosperitatea tîrgurilor; și pentru a ajunge la asemenea scop a trebuit a se lua o măsură generală, fără excepție, adică, ca toți să înfătoșeze titlurile lor.

Tot la acest district, din partea tîrgoveților de Fălciu urmînd reclamație — pentru mai multe împilări și asupriri ce le-ar face proprietarul — acestea s-au cercetat de însuși prefectul districtului și, după împregiurările constatate și expuse prin procesul verbal prezentat cu raportul nr. 10.620, Ministerul a ordonat Prefecturii ca să mărginească pre proprietar în drepturile ce-i da învoiala făcută cu tîrgoveții la 1840, care a avut aplicația ei, la care vor fi supuși și toți locuitorii ce în urmă au venit și s-au statornicit în tîrg, afară dacă — pentru acești din urmă — proprietarul nu va scoate o deosebită învoială, la care caz să se urmeze după aceea.

Prefectura nu are trebuință a cere și a cerceta hrisoavele ce ar avea proprietatea, de vreme ce în mijloc există învoială pe care proprietatea nu o poate ataca sau desființa, decît prin curs judecătoresc.

Pentru obiectele de întie necesitate precum: carne, luminări, pîine, pe care proprietatea le-a monopolizat în folosul ei, fără a avea asemenea drit, Prefectura nu va îngădui niciun drit altul decît acele prevăzute prin învoială, urmînd ca aceste obiecte să se dee în antrepriză ca și în rezidenția Huși. Asemenea, nu va îngădui deosebitele dări ce proprietarul a aruncat asupra tîrgoveților, precum sporul la vin, rachiu, cantariatică, monopol pe fîn, ovăs, pastramă și altele și, înfine, nimic ce nu este prevăzut în învoială.

Dumnealui proprietarul însă, reclamă în contra aceștii dispoziții, arătînd că ar fi asuprit prin aplicarea învoielii pentru toți tîrgoveții de astăzi, în vreme cînd acea învoială este făcută la 1840, numai cu cîțiva din ei, și că dumnealui ca proprietar ar avea dreptul de care s-a folosit mai înainte a recomanda pe comisarul tîrgului.

La acest din urmă caz se observează că comisarul de Fălciu este plătit cu leafă din casa statului și prin urmare ca un funcționar public nu poate fi rînduit decît de guvern.

IX. Prefectura de Vaslui, prin raportul nr. 10.026, a supus răspunsul proprietarului de Codăești că, avînd sau neavînd hrisov, nu voiește să facă excepție de dreptate, că toate iraturile de pe proprietatea sa le-a bazat și hotărît după pilda tîrgului Vaslui, și că declară că hărăzește

tîrgului prosforaia pitărilor și a căsăpiilor ce se spiculează după obiceiul vechi de către proprietate.

Asupra acesteia, Ministerul a răspuns că dările pe tîrguri trebuie să fie întemeiate, sau pe hrisoave sau pe învoieli, și dacă proprietarul Codăeștilor nu vroește a înfătoșa titlurile sale — consecvenția neapărată a circularei cu nr. 16.090 — este ca să fie oprit a lua dări, a căroră legitimitate nu poate a o justifica exemplul Vasluiului, unde s-au luat dări nelegiuite, și de la care acum pe proprietate s-a oprit; sau a altor tîrguri nu poate fi un titlu căci toate tîrgurile nu au deopotrivă drituri și îndătorire către proprietate.

Prin urmare dacă proprietarul de Codăești, într-un termen ce-i va da Prefectura, va refuza din nou înfătoșarea titlurilor sale, Prefectura se va povățui de circulara dată care lămurit rostește a împiedeca pe fiecare a lua dări peste cuprinderea hrisoavelor.

În urma acestei deslegări, numitul proprietar de Codăești, prin vechil, s-a tînguit că Prefectura a ordonat ca tîrgoveții să nu-i plătească nimic pînă nu va înfătoșa hrisovul, că dumnealui (actualul proprietar) nu posedază în mîinile sale vreun hrisov și nici are știință de există sau nu, ci posedază numai titlurile fondosului proprietății, iar foloasele ce i s-ar cuveni de la tîrg, după uzul urmat în curs de mai mulți ani, ar fi :

Galbeni lei parale

7	20	pe vadra de rachiu
1	10	vadra de vin
15		bezmănul unui stînjen de loc.
110	—	— cizmăria
73	—	— mortasipie
240	—	— mumgerie, căsăpie și pitărie.

Și că pe rezon, că asemenea accize ar fi fost lucrătoare fără înterrupere de mai mult timp, pe rezon că nime a ridicat vreo reclamație și pe principiul legilor în vigoare, după care nu ar putea fi condamnat la dovedirea driturilor sale de folosință, să se oprească orice măsuri împiedecătoare.

S-a scris dar, Prefecturii, că dacă nu urmează opoziție din partea contribuabililor la aceste dări, pe care nu le poate justifica proprietatea nici prin hrisov, nici prin învoeli în scris, să nu se împiedice pe proprietate la foloasele arătate, luînd totodată act de declarația prin care renunță la dările puse asupra obiectelor de întie necesitate.

Acum însă tîrgoveții de Codăești, atît prin Prefectură, cit și de-a dreptul la Minister, se tînguesc că s-ar găsi asupriți și împilați de proprietate, care din zi în zi și din an în an preface și sporește dările impuse asupră-le.

Imprejurările aceste, Ministerul cu onoare le supune Consiliului, poftindu-l a da dezlegarea ce va socoti de urmarea ce ar trebui a se păzi, atît în privirea generală a motivelor circularei citate, cit și în spețial asupra cazurilor expuse mai sus.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, f. 8—11.

*1860 februarie 10. — Referatul nr. 216 trimis de Consiliul Municipal din Iași către Ministerul de Finanțe, pentru aprobarea unei zile de târg în Iași, pe locul „La Movila Cuzăi” din Tatarăși.*

Spre deplinirea rostirii articolului al LXXI din Reglementul Organic și după necesitatea ce urma în trecut, precum și spre împlinirea, totodată, și a dorinței orașenilor, aprobată de către Consiliul Miniștrilor în trecutul an 1851, și încuviințată de domnitorul stăpînitor, împărtășită Municipalității de Ministerul Interior cuofiția nr. 13.520, ca pe lângă iarmaroacele de peste an să se mai înființeze și o zi de târg, aici în capitală, pe toată săptămîna, spre o mai bună înlesnire a orașenilor, Consiliul acesta viind în socotință ca asemenea zi de târg să se așeze pe locul Municipalității din mahalaua Tătărăși, numit La Movilă, care s-a dăruit de dumnealui doctorul Cihac, și fiindcă un asemenea loc se găsea foarte mic pentru asemenea trebuință, s-a mai cumpărat, în anul trecut 1859, încă patru locuri ce erau în megieșie cu același anume: de la dumnealor căminăreasa Ruxanda Ivașcu, Despina Caliărghi, Toader Berihoi și Ioan Buraga și, prin acest chip, făcînd un trup în mărime de jurîmprejur de 265 stînjeni, a și înființat pe el, încă de la 21 iunie anul trecut, asemenea zi de târg în toată duminica, dîndu-i-se și numirea Movila Cuzăi.

Pe așa temei, Consiliul Municipal pofteste pe onoratul Minister ca să binevoiască, pe temeiul așezămîntului, a se da Municipalității și hrisovul cuvenit.

Prezident, T. Codrescu

Secretar, Alexandrescu

*12 febr. Secția III-a, Spre deplinirea mijlocirii de față, potrivit dispoziției în asemenea, dacă acea zi de târg este încuviințată de guvern.*

Indescifrabil

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 2733, f. 24.

*1860 martie 8. — Suplica obștei negușitorilor din târgușorul Codăești către Consiliul Administrativ, prin care arată asuprașirile ce sufăr din partea proprietății.*

Era în care a intrat Romînia de la un timp încoace, sîntem încredințați că este aceea ce are a ne conduce pe neteda cale a unui viitor fericit, supuind pe fiecare individ la dreptul rug al legii lor.

Acum, dar, cînd abuzurile trecutului am început a le uita, și cînd guvernul — în părinteasca sa probitate — a și pus în lucrare reguli

neștrămutate pentru îndreptarea a mai multor apăsări trecute cu vederea sub guvernele precedente, pe cînd voința era legea și puterea — dreptatea, și care observații au fost ațintite și asupra țirgușoarelor spre a le îmbunătății starea, pentru înflorirea comerțului și înlesnirea locuitorilor și îmbelșugarea țării în general, precum se vede publicat în Monitorul Oficial nr. 79, din anul conținut.

Motivat și noi de acest oficiu, am venit a ridica, amuțit de atita glas, cerînd dreptate contra apăsărilor ce suferim din partea proprietarului, prin adăogire de dări din zi în zi și din an în an, contra hrisovului ce dă dreptate de țirgușor pe moșia Codăești, și convinși că cerînd dreptate, acum putem fi siguri că vom și căpăta-o, fără a ne teme de înrîurirea favorizării ca în trecut.

Ne-am tînguit întii onoratei Prefecturi a districtului Vaslui că, după înființarea țirgușorului, precum mai sus s-a zis, din zi în zi și din an în an sîntem împovărați peste cuprinderea hrisovului — pe a căruia temei ne-am așezat — cu așa fel de dări, încît mai nici le mai putem suferi și anume :

1-*iu*. Mortasipia este dată în antrepriză cu 73 galbeni, însă fără nici o regulă ; încît antreprenorul ia ori cît voiește pe orice articol, fără osebite de frunte și verdețe, pe mare și mică cîtime, lucru neauzit.

2-*lea*. Cizmăria cu 110 galbeni, hotărît absolut că nime nu are voie a vinde — nici măcar o pereche de opinci — și ciubotarii sînt oprîți cu totul de a lucra cu marfa adusă de pe aiurea de mușterei lor.

3-*lea*. Cășăpia și mumgeria, cu 110 galbeni, fără nici o cît de mică regulă vinde cît voiește, fără a fi oservat dacă este bună sau ră carnea, drept sau nedrept cîntărită.

4-*lea*. Pităria cu 120 galbeni ; însă și aceasta, de și posedează niște condiții destul de avantajoase pentru antreprenor — încît nu are voie nimeni de a vinde măcar nici covrigi, aceea ce pe aiurea este slobod — totuși, în privirea obștiei, este destul de asupritoriu fiindcă noi plătim pîinea proastă (de 60 dramuri), 14 parale și care îi de cea mai rea calitate, care face 2 lei oca, întocmai ca în vremea lipsirii ; și această fără nici un fel de aiar sau observație a cuiva.

5-*le*. Cîntariul și cotul, dat cu 26 galbeni, ridică acsizi de 30 parale la suta de cîntărit ; asemenea  $2\frac{1}{2}$  lei de un vas cu vin cotit, pînă la 10 vedre ; iar mai sus de 10 vedre, 5 lei ; cu toate că se mai plătește și otcup în osebit — *asta-i adevărată girime și care la înființarea țirgușorului, toate aceste mai sus arătate nu-și aveau ființa lor de fel.*

6-*lea*. Otcupul vinului și al rachiului cu 500 galbeni ; se plătește  $7\frac{1}{2}$  lei de vadra rachiului, ce mai înainte se plătea numai  $2\frac{1}{2}$  lei ; iară vadra de vin un leu și zece, ce mai înainte se plătea numai 10 parale ; asemenea nimeni nu are voie de a aduce de la 10 vedre rachiului mai puțin, fiind silit a cumpăra de la cantoră care mai adaogă încă vreo șapte, opt — și cît voește — lei la vadră.

7-*lea*. Bezmănul cu 200 galbeni ; ce de fiecare stînjen loc se plătește 15 lei, ce mai înainte se plătea  $2\frac{1}{2}$  lei.

8-*lea*. Mai adună o sumă, la zece unu, de la toate dughenile ce se trec în veșnică vînzare ; de aici lesne se înțelege pînă la ce grad de asuprire sîntem împilați.



9-lea. La început, fiecare negustor avea slobodă pășunare a trei capete vită; astăzi plătim cîte 5 lei de o capră și 24 lei de o vită mare — care nici acestea și-au avut ființa — iară parte sînt urcate la calofonia cea mai mare după hrisov.

Cu astfel de tînguire către Prefectură, ne-am adresat și către Ministerul Interior, fiindcă Prefectura venise în nedumerire, necunoscînd cuprinderea hrisovului. Tot din astă cauză și ministerul a intrat cu referat la Inaltul Sfat, să binevoiască a da hotărîre prin locul competent: punerea în nestrămutată aplicație a hrisovului slobozit la înființarea acestui tîrgușor, și pe a căruia temei ne-am și așezat în el. Deși prin lucrările onoratei Prefecturi, după a Ministerului Interior, s-a fost pus în aplicație împiedecarea adunării venitului, pînă cînd de către proprietar se va înfătoșa hrisovul ce-l tăinuiește, după a căruia rostire să-și adune venitul, dar apoi, ce folos, că după ce onoratul minister a intrat cu referat la Inaltul Sfat, de unde așteptăm și așteptăm dreptate — ca să se puie în aplicație hrisovul și să contenească cu despoierea peste cuprinderea lui — în loc de a fi liniștiți și scăpați de asemenea abuzuri, s-a hotărît ca să se fie statu-quo, ca și mai înainte. Mai rău ne-a afundat a ne osîndi cu împovărarea dărilor pe timpul cît a fost împiedecat. Acum, deodată, ne vedem aspru executați la plată, a o exoflisi fără cît de o mică înlesnire de păsuire. De aceia, dar — fiindcă tîrgul s-a înființat cu hrisov domnesc de către răposatul boier Grigore Ghica, de către care nici am fost asupriți în tot timpul său, cît și în urmă de către clironomii săi, pâr la un timp — drept aceasta cu umilință și durere cădem la mila Inaltului Sfat și cu lacrimi ne rugăm să iei în privire tînguirile noastre și va cunoaște fumul obijduirilor pentru care cerem a ni se da dreptate.

14 semnături romînești, 21 evrești.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 236/1859, f. 31 și 38.

La fila 59 și 62 din același dosar, se găsește documentul din 20 aprilie 1865, privitor la cercelarea făcută de către prefectul jud. Vaslui, în pricina neînțelegerilor dintre negustorii din tîrgul Codăești și proprietarul moșiei „pentru plata arăturilor și otcupului acelu tîrg”. Din această reiese că încă din anul 1833 noiembrie 6, proprietarul moșiei, boierul Ghica, a obținut învoirea de a „face adunări de iarmaroace și zile de tîrg pe moșia Codăești (după care s-a început a se înființa și tîrgușorul)”.

## 299

*1860 martie 20, Piatra. — Jalba locuitorilor din tîrgul Piatra către Domnie, prin care arată asupririle din partea proprietății și protestează împotriva articolelor din ziarul Steaua Dunării, cu privire la alegerea deputatului Manoliu. .*

Este obștește cunoscut că din toate orașele Principatului Moldovei, singurul oraș, Piatra, în care noi iscăliții ne aflăm cu viețuirea, am fost și sîntem impuși la cele mai grele dări și contribuții din pricină

că cea mai mare parte din acest oraș este supus plății bezmănului și ocupurilor pe proprietatea astăzi a doamnei Ana Balș.

Jacurile și abuzurile câte ni s-au făcut, sînt necuprinse de mintea omenească! Noi însă, le cuprindem toate într-un cuvînt, că nu încapem mai vie dovadă de cît trista poziție de față, în care ne găsim, adică un popor peste zece mii suflete, ce locuim în acest oraș — ce este al doilea port după acel de Galați — după toate muncile și sîrguințele noastre la tot felul de negoț, totuși nu avem altă figură decît a unei grupe de saraci! Pricina de la care devine această soartă nenorocită este știută, că numai abuzurile, jacurile și monopolurile proprietății, ne-au adus la starea de față.

Prea înălțate doamne, principiul Unirii conviețuia din 19 august, și sufla pe tron a înălțimii voastre, în Principatele Unite, a fost pentru noi orășenii o rază de fericire și speranță că numai într-un asemenea timp vom putea scăpa de sub jugul robiei, și vom cîștiga libertatea pe care tot omul o dorește.

Am mulțumit fierbinte lui Dumnezeu cînd ne-am încredințat că țara noastră și-a cîștigat antica sa autonomie și un principe român, prin îndoita sa alegere. Poate că între toți locuitorii Moldovei noi să fim cei mai simpli, cei mai neispitiți în politică, dar cei mai curați în suferințele noastre și mai supuși către guvern și stăpînitorul țării, fiind pentru noi aceasta o lege ce o moștenim de la străbunii noștri.

Noi, în mai multe rînduri, cu multă liniște și înțelepciune, consfătuindu-ne prin care chipuri să ajungem și noi a fi eliberați cu tîrgul și a rămîne oameni liberi, prin vetrele noastre; cîți însă s-au arătat ca să ne sprijine la drepturile noastre, am văzut multe și îndestul de frumoase făgăduinți și vorbe, dar în realitate nimic.

O nădejde și încredere a venit între noi! Am alergat cu toții la sprijinul și bunăvoința a dumisale domnului Grigore Balș, carele în mai multe rînduri ne-a dat dovezi de om cu iubire de dreptate și pururea gata a sprijini pe cel mai slab; și rugîndu-l, cu cele mai umilite stăruințe, a primi asupra-i soarta noastră, de a stăruii și sprijini toate drepturile ce avem, a și făcut de îndată un pas de multă favoare în răscumpărare.

Deși dorința noastră obștească, a orășenilor, era ca să se aleagă pe dumnealut Grigore Balș deputat rezidenței noastre, însă frații noștri proprietari, primari din ocoale, luară inițiativa, și, prin urmare, rămîind rezidența noastră vacantă de candidatura dumisale, am dorit foarte mult a fi ales dumnealui Filip Manoliu, ca o persoană dintre cele mai oneste și, ca concetățean ce cunoaște și dumnealui toate nevoile obștești, carele s-a și ales.

Milostive doamne, de către unii — se vede răi voitori — cată a ne lovi crud. Vedem prin jurnale felurite neadevăruri asupra alegerilor de aici, și deși nu ne-ar fi iertat a le considera în ușoara lor valoare, dar ce-i mai mult, nu putem tăcea despre ceea ce este înserat în coloanele „Stelei Dunării“, nr 44, vorbind în conta obștii publice. Și fiindcă și noi facem o părțică din public, departe de asemenea idei ce sînt cu totul în contra celor ale noastre, găsim de datorie a vă arăta că cugetele

noastre sînt cugete adevărate de romîni ce aşteaptă viitorul lor numai de la înțeleapta voastră oblăduire.

Totodată, supuși a vă ruga a se porunci locurilor cuvenite, a ne despăgubi dumneaei doamna Ana Balș de sumele bănești ce ne-a luat în trecut, peste cuprinderea învoielii.

N. Nanu	Andrei Dornescu
I. Mironescu	Toderache Caș
N. Manole	Ion, fiul lui Ion Talpă
T. Liciu	Vasile Blaga
G. Grigoraș	T. Alcaz
N. Drăghici	G. Potlog
C. Rujinski	Ion Chiuaru
C. Calapod căminar	Iordache Vălean
C. Negreanu	Constantin Iutiș
Anastase Pogor clucer	I. Moale
M. Albu	Ioan Modoranu
V. Teohari	Ștefan Voicu
G. Hermeziu	Gheorghe, fiul lui Toader
V. Hibor pitar	Apostol
G. Coșescu	Sava Popovici
Crăcăuanu	Vasile, fiul lui Nica, chitar
Timofte Gheorghiu, staroste de corporație	T. Dorneanu
D. Teodor	Lefter Patrașcu
D. Gheorghiu	Gheorghe Banu
Gheorghiadu	Gheorghe Oniga
Ion Halia	Gheorghiu Ilie, fiul lui Timofte
Ioniță Crețu	Toader Chirilă
Iordachi Corbu	David Rotaru
Mihai, fiul lui Mihail	Ion Asofronie
Dumitru Vrăjitoru	Constantin Rotaru
Petrache mazil	Timofte Țaranu
Ioan Corbu	G. Corduneanu
Gheorghe Radu	Polcovnicu Ioan stegarul
Ioan Meleti	Constantin Rădășanu
Grigore Nacu	Gavril Mocanu
Ioniță Pleșa	Lupu Hanganu
Constantin Ene	Ioniță Pinte
Costache Imbru	Iordache Leonte
Ioan, ginerele lui Popa Du- mitru	Vasile Menderegiu
V. Gheorghiu	Gavril Corduneanu
	Iavorschi Grasinski

și alte semnături nedescifrabile.

*No. 1315, martie 29/1860*

Se recomandă Ministerului din Interior încît privește pretenția pro-  
prietăriței.

(L.P.)

Să se facă cunoscut Prefecturii de această suplică, încît se atinge de tînguirea tîrgoveților în contra doamnei Balș, ca ea să nu îngăduie pe dumneai a lua vreo dare sau a face cea mai mică asuprire peste cuprinderea titlurilor dumneai, care sînt învoiala și încheierile consiliului comisiei cît a Prefecturii, pentru ceace dumneai ar fi luat peste legiutele dumisale dreptăți. Această despăgubire fiind o chestie care este de competența ramului judecătoresc, tîrgoveții se vor adresa la acel ram; iar pentru pozițiunea tîrgului pe viitor, în privirea proprietății, acestea sînt chestii de organizare care trebuiesc făcute prin Adunarea legislativă, precum pentru Piatra, așa și pentru alte tîrguri care sînt proprietăți particulare și dumneai să fie îngăduitoare, căci Guvernămîntul cunoaște astă poziție nenormală și va face reformele cuvenite.

<Semnat indescifrabil>

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 233/1859, f. 22, 23, 26.

### 300

*1860 mai 24. — Suplica obștei locuitorilor din tîrgușorul Adjudul Nou către Ministerul de Interne, cerînd aplicarea măsurii de desființare a monopolului pentru mărfurile de folos obștesc.*

Văzînd ordinul onoratului Minister prin care s-a oborît monopolul pentru articolele de obștească îndestulare, ne-am adresat cu tînguire către Prefectura de Putna, cerînd ca să se puie în lucrare acea ordonanță și în tîrgușorul nostru; căci abuziv și contra actelor de învoială, ni s-a fost luat acest drept de <către> proprietate; căci acest tîrgușor a fost statornicit pe puterea unui hrisov din anul 1795. Și, după voința proprietarilor, am fost siliți a face osebite învoieli covârșitoare peste jumătatea prețului după lege, <ce> sînt căzute și pentru care avem a ne judeca.

Însă acum cînd în toată țara a căzut monopolul articolelor de îndestulare, la noi tot este în ființă acel monopol și nu sîntem ascultați de Prefectură, după un șir de jalobe ce i-am adresat; pentru care ne rugăm onoratului Minister ca să poruncească Prefecturii a ne elibera hrana vieții, căci nici prin acea silnică învoială, dumnealui proprietarul n-are drept a avea amestec în acele articole, precum dovedește învoiala de pe care alăturăm întocmai copie și înfățișăm și originalul; pentru că la Prefectură deși le-am înfățișat, n-am aflat punere la cale.

Și dacă domnul proprietar a pus osebite dări, ca cel ce era puternic și pentru care în trecut legile nu aveau putere, credem că astăzi, cînd vedem ordine — că toți sîntem deopotrivă înaintea legii — nu-l vor mai putea ajuta acele mijloace cu care s-a servit pînă acum, de ne-a supus cum a voit, că deși suferim încă în destule necazuri care le credem că devin nu numai din îndemnul unor indivizi ce încă se țin apropiați de domnul proprietar, însă sîntem bine încredințați că onoratul Minister nu are nici o știință, pentru că sărăcia în care am devenit în acest tîr-

gușor, nu ne-a iertat a veni să ne tînguim și nici am avut curajul căci, ca oameni fără nici o cunoștință, încă sîntem toți îngroziți de trecut pe cînd o mică împotrivire eram amenințați a fi surghiuniți precum a fost pildă pe această moșie.

Dar acum, cînd am văzut proclamația Ministerului actual, că tot românul este egal înaintea legii, am luat curaj și am scris acele cuvinte cu lacrimile de bucurie în inimile noastre, și cerem dreptatea ce ne dau legile, căci frica a lipsit.

(Urmează 49 de iscălituri dintre acelea menționate în actul din 5 ianuarie 1860).

Dregătorii tîrgului, să mergeți.  
Alesul, Neculai Rusu, staroste.

Urmează legalizarea.

*Mai 28, secția 1-a.* Să se invite pe dregători ca, fără întîrziere, să se conformeze ordinului ce li s-a dat sub nr. 11.401, neîngăduind a se face suplicanților tîrgoveți vreo asuprire.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 237/1859, f. 20, 33

## 301

*1860 mai. — Suplica obștei neguțătorilor din tîrgul Adjutul Nou, către Ministerul de Interne, prin care cere aplicarea legii pentru desființarea monopolului.*

Am văzut două articole publicîndu-se de înaltul guvern și anume : 1-iul, ca să nu se îngăduie nici cum pe proprietarii tîrgurilor de a su-păra și asupri pe tîrgoveți în dările către proprietate, peste cuprinderea învoielilor ce au săvîrșite din vechi, și hrisoavele domnești, și, al 2-lea ca să nu mai existe monopoluri prin orașe și tîrguri întru cee ce atinge vînzarea articolelor de îndestulare obștească, precum piine, carne și lu-mînări, ci să se lase slobod, adică volna, sub oarecare condiții chibzuite de înaltul guvern.

Aceste publicații au răspuns mai cu osebire la durerea noastră, pentru că — din partea posesorilor acestui tîrg, al cărui proprietar este dumnealui boierul, marele loğofăt Alecu Balș — și întru unul și al doilea ne cunoaștem asupriți, precum urmează învoiala săvîrșită din vechi, adică la anii 1794 iulie în 13, și hrisovul domnesc din 1795, des-ființîndu-se la anul 1838, prin altă învoială săvîrșită silnic din partea numai a cinci-sașe din tîrgoveți — după influența și mijlocirea dumisale boierului — mahalaua tîrgului s-a pustiit, căci văzînd oamenii suiți dărilor, au fost nevoiți a lăsa totul și a se împrăștia pe aiurea, iar noi tîrgoveții am rămas lipsiți de alișverişul ce făceam printrînșii.

Îmașul hotărît chiar după acea învoială, a se da tîrgoveților, po-sesorii însfîrșit l-au mîrginit numai într-un prund. Și, cu toate acestea, și acela se calcă mai mult de vitele dumisale, iar către facerea gardului țarinei, sîntem numai noi obligați.

Vînzarea pîinii, a cîrniei și luminările — și după învoiala din vechi și de pe cea nouă — se lasă în dispoziția noastră; asemenea și onoratul guvern, pentru binele comun, desființează monopolul și legiu-ește a se lăsa volna. Potrivit căroră temeieri noi ne-am pregătit de provizii trebuitoare și garanție în valoare asemănată consumației tîrgului. Însă dumnealor posesorii nu respectează nici așezările cu proprietatea, nici legile statornicite de onoratul guvern, hotărînd că cine va vroi să ție pîtria să dea 165 galbeni, iar pentru căsăpii și făclierii, 230 galbeni, în folosul posesorului.

În contra unor asemenea abuzuri, noi ne-am tînguit în mai multe rînduri Prefecturii districtuale, însă nici o îndestulare nu putem afla, și nici ni se spune care este motivul. Așa dar, pe încrederea că tot ceea ce se publică de înaltul guvern, trebuie să fie și respectat, siliți sîntem, cu toată supunerea, a ne înfătoșa onoratului Minister și a ne ruga că — dacă avem drept pentru articolele de îndestulare ca să nu mai fie suse-puse monopolului — după învoiala ce avem cu proprietatea și <conform> legii publicate de guvern, apoi să se ordoneze Prefecturii hotărîtură ca să se lase slobode a se spicula de fiecare. Iar de nu, iarăși să ni se lămurească după care lege sîntem respinși de la acest drept, ca să nu mai umblăm, supărînd și cheltuind zădarnic.

Iar pentru nămașu, pîră la hotărîrea ce se vede asupra învoielii din urmă, să se îndatorească pe posesor ani-1 da potrivit trebuinții, după înțelesul chiar și acei învoiali din urmă; asemenea să se urmeze.

Pentru care cu lacrimi ne rugăm înaltului și milostivului Minister, a se milostivi asupra tînguirii noastre, a ne regularisi după dreptul legii, precum s-au descoperit dreptățile, și de punerea la cale, va rămîne o neștersă pomenire în veci.

Urmează 61 iscălituri.

Aleșii tîrgului și starostele:

eu Simion Giurge, ales

eu Neculai Rosăt, staroste

Urmează întăritura făcută de Comisia tîrgului Agiudul Nou, la 23 mai 1860.

*Iunie 6.* Secția I. Să se repeteze ordinele date.

<Semnătură>

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 237/1859, f. 34, 37.

## 302

<1860 august 4>. — Copie de pe răspunsul lui A Valiside dat Prefecturii, în legătură cu așezămîntul negustorilor de pe moșia Cașinul.

La ofisul onoratei Subprefecturi nr. (loc alb), subscrisul posesor moșiei Cașinul, cu onor răspunde că nici hrisovul iarmarocului ce se face pe această moșie este în păstrarea mea — ci în a Epitropiei averilor sf. Mormînt — nici contractul posesiei mele cuprinde vreo clauză în-

datoritoare pentru mine în punctul acesta. Prin urmare, la intrarea mea în posesia moșiei, m-am servit drept regulă de exemplul posesorilor predecesori și, cît privește la articolele următoare a venitului în chestie, m-am mărginit în prețurile ce am găsit atunci.

I. Locurile sterpe — care se vînd cu stînjenu domnesc și al căror preț, cel mai mare, pentru 40 care se găsesc mai cu apropiere de ulița iarmarocului — nu se suie mai mult decît un galben.

II. Dreptul mortasipiei după care se ia cîte un leu de vită vînzătoare.

III. Pentru toată căruța încărcată bine cu fin, ovăz sau lemne, cîte un leu.

Iar cît privește prețul dughenilor, mă mărginesc a întîmpina că înainte cu 16 ani, cînd am intrat în posesia moșiei am găsit 10 șoproane în ulița iarmarocului. Și, după cererea chiar a neguțitorilor, m-am îndemnat de a construi aproape de 120 dugheni, destul de solide și comode, al căror preț variază, după poziții și încăpere, de 8 ani acum nu s-au prefăcut spre mai mare dezvelire a iarmarocului, cerută de interesul reciproc al neguțitorilor și al proprietății.

Însă dacă domnii neguțitori nu se mulțumesc cu dugheni acuma, nu au decît a închiria din locurile sterpe și a-și forma dugheni din corțuri, precum urma mai înainte. Iar de pe acesta, rog pe onorata Subprefectură a întări și întocmai copie la locurile competente.

Asemachi Valisidi

Conform cu originalul, <indescifrabil>

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 237/1859, f. 43.

### 303

*1860 august 8. Iași. — Suplica lui D. Danu, împuternicitul casei Roznovanu, arătînd motivul pentru care nu a putut prezenta la control hrisovul tîrgului Sculeni.*

În convingerea că înalta Ocîrmuire păstrează în toată întregimea dreptățile proprietății și nu îngăduie a se călca întrucît de puțin legile țării, vin astăzi a mă jeli asupra dumisale prefectului districtului Iași.

Casa răposatului vistiernic Roznovanu are proprietăți în acest district Iași, moșiile Stîncea, Cîrpiți, Luceni și tîrgul Sculeni. Atît cu locuitorii acelor sate, precum și cu tîrgoveții din Sculeni, sînt formalnice învoieli pentru dările ce se cuvin a răspunde împotriva pămîntului ce stăpînesc. După acele învoieli au urmat locuitorii dările sumă de ani, fără a se ivi vreodinioară nici o contestație din partea lor.

Acum, vreo cîțiva jidovi, așezați vremelnicește în acel tîrg, au dat jalobă la Prefectură cerînd a nu plăti venitul harabagelicului cuprins cu art. 16 al învoielii. Dumnealui prefectul, fără a se adresa la mine

ca să-i înfăţoşez învoielile, fără a lua o lămurire dacă jăluirea lor este dreaptă, a poruncit de a nu plăti nimeni harabagelul şi le-a zis că pînă în zece zile va desfiinţa toate acele învoieli, săvîrşite atît cu tîrgoveţii cît şi cu locuitorii săteni ; după care acum, tîrgoveţii nu vroiesc a plăti nici venitul băuturilor, nici vreo altă dare cuprinsă prin învoieli, ameninţînd casa de o pagubă simţitoare.

Eu sînt incredinţat că nişte asemenea lucrări ale dumisale prefectului nu sînt ştiute de înalta Ocîrmurie. Se aduc la a sa cunoştinţă, alăturînd şi originalnicile învoieli şi cu tot respectul rog pe onoratul Minister să binevoiască a porunci de a se păzi respectarea proprietăţii şi a legilor care consfinţesc nişte asemenea legale învoieli.

D. Danu

*August 10.* Se recomandă Prefecturii de Iaşi să dea ştiinţă de împrejurări, avînd în privire ofiţia nr. 17.485.

(D. M.) D. Grigoriu

*August 12.* În conformitatea rezoluţiei de mai sus, opozată odată cu înapoierea suplicii de faţă, se va aduce la cunoştinţa Ministerului că, din motivul ofiţiei sub nr. 16.090 din anul trecut şi 17.485 din anul curent, s-a dat sub nr. 7402, 8440 şi 8724, cuvenitele ordine, atît comisarului de Sculeni cît şi Subprefecturii de Branişte, ca să trimită la Prefectură copie de pe hrisovul după care s-a înfiinţat acest tîrg.

Asemenea sub nr. 8431 din conţinutul an, 8725 din anul curent, s-a făcut invitaţie dumisale Dimitrie Danu, vechilul proprietăţii, a înfăţoşa un asemenea hrisov sau — la cazul cînd ar exista — vreo învoială încheiată între proprietate şi tîrgoveţi. După cîte însă stăruinţi s-au întrebuintat, alt rezultat nu s-a putut căpăta de la dumnealui Danu, decît un răspuns prin care dumnealui arată că proprietara fiind dusă la Paris. hrisovul se află închis şi, prin urmare, nu se poate prezenta Prefecturii.

Pe lîngă acestea — osebit de suplica harabagiilor — s-a mai primit tînguire verbală a un mare număr de tîrgoveţi cu privirea păsirii subscrisului la acel tîrg, din a căroră, cercetîndu-se cazul de subscrisul, s-a luat încredinţare că dumnealui Dimitrie Danu, împotriva dreptului, atît ca vechil al proprietăţii cît şi îndemnat de interesul său personal, impune în acel tîrguşor felurite dări asupra tîrgoveţilor şi împiedecătoare înfloririi negoţului ; urmare ce a adus pe subscrisul în nevoia de a desfiinţa dările ce dumnealui a fost impus cu nedreptul harabagiilor, cît şi chiar asupra contrabandiştilor.

Asemenea împrejurări, supunîndu-se la cunoştinţa onoratului Minister, i se face rugămînte a invita pe dumnealui Danu ca în cel mai scurt timp să înfăţoşeze Prefecturii ţitatul hrisov sau vreo învoială, spre a se observa validitatea ei ; aşă precum la neurmăre, Prefectura va fi silită a lua energice măsuri pentru respingerea unor asemenea abuzuri ce nu mai pot fi tolerate sub guvernul de astăzi şi sub un regim constituţional.

Sturza

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, f. 21 şi 24



*1860 august 24, Iași. — Raportul nr. 9588 trimis de Prefectura Iași către Ministerul de Interne, dezbătând situația creată în tg. Sculeni, prin repetatele învoieli între proprietari și negustori, făcute în cursul timpului.*

Din motivul oficii sub nr. 19.203, primită de la acel onorat Minister, luându-se în observație :

— așezarea făcută de dumnealui domnul Neculai Roset-Roznovanu, cu vreo cîțiva din locuitorii tîrgului Sculeni, încredințată de această Prefectură sub nr. 101 din 8 septembrie 1848 ;

— așezarea încheiată între vechilul proprietății, dumnealui domnul Dimitrie Danu, cu vreo cîțiva locuitori din acel tîrg, adevărită de comisia locală sub nr. 748 din 29 decembrie 1858 ;

— și acta înființată în acest caz în Prefectură, s-a luat încredințare că proprietatea celui tîrg a obișnuit a face o asemenea așezare la fiecare zece ani, așa precum la 1839 s-a fost făcut așezarea, care expirînd după curgere de zece ani, s-a și desființat, înlocuită fiind prin aceea desăvîrșită la 1848 ; care iarăși la 1858, a fost înlocuită prin aceea ce astăzi se găsește protestată de tîrgoveți.

Osebit de aceasta s-a luat încredințare că, la fiecare prefacere de învoială, dările ce se iau — așa precum între ambele așezări trimasă de onoratul Minister, pe lîngă sus citata oficie — se găsesc următoarele deosebiri :

La punctul al 3-lea din învoiala din 1858, se hotărăște a se lua cîte 7 lei, 20 parale de fiecare vadră de rachiu, în loc de 5 lei, 20 parale hotărîți prin învoiala din 1848 ; asemenea mai jos se îndatorește pe toți străinii ce ar vinde rachiu cu deridicata, a plăti cîte 20 parale pe fiecare vadră, cînd prin învoiala din 1848, erau scutiți de asemenea îndatorire.

La punctul al X-lea s-a mărginit imașul pentru toți tîrgoveții în mărime de 80 fălci, fără plată ; cînd în învoiala de la 1848 li se dă imaș, iarăși fără plată, pentru un cal și o vacă de fiecare om.

La punctul al XII-le, i s-a adăugit că orice fabrici, mori și altele, vor vroi a face, să fie datori mai întîi a se învoi cu proprietatea, cînd o asemenea îndatorire nu era prevăzută în așezarea făcută în 1848.

La punctul al XIV-lea, osebit de darea prevăzută a se plăti în tîrg pentru cîntar prin așezarea din 1848, s-a adăogit a se plăti asemenea dare și pe la celelalte magazii dimprejurul tîrgului, adică mai cu osebite asupra sării pentru care este înființată magazie în marginea tîrgului.

La punctul al XVII-lea s-a adăogit că toți acei ce vor aduce marfă de Lipsca și de Viena, spre a o spicula în partea stîngă a Prutului, sînt datori a plăti (nelămurit cît) precum s-ar urma și pe la alte tîrguri.

Pe lîngă acestea, apoi, bezmănul hotărît a se plăti de fiecare stîngen, prin așezarea din 1848, cîte doi lei, s-a suit la patru lei prin așezarea din 1858.

Osebit de aceasta, ambele aceste învoieli, deși adevărite, cea întîi de Prefectura districtului și cea de a doua de comisia locală — precum

mai sus s-a zis — se văd însă antașate de oareșicare iregularității, așa precum: I-ii. Aceea din 1848, se vede din actă a fi fost iscălită numai de 24 neguțitori, iar cea din 1858 se vede a fi iscălită numai de 41 târgoveți, cînd numărul lor astăzi se vede a fi în realitate de peste 180 și cînd nici un soi de învoială nu poate fi îndatoritoare decît pentru acei ce-au iscălit; și, al II-lea că prin ambele aceste așezări, prin art. XVII, se îndatorește către plata harabagelîcului nu numai pe acei viețuitori în acel târg, dar și pe toți acei ce ar veni de afară în interesele lor.

Avîndu-se însă în considerație învechitul obicei de a se preface acele așezări la fiecare zece ani în acel târg, avîndu-se în considerație că așezarea din 1848 se găsește adevărată de însuși această Prefectură, subscrisul s-a mărginit a face în acest caz vreă regularisire, aducînd toate aceste împrejurări cu lămurire la cunoștința onoratului Minister. I se face rugăminte a da cuvenita dezlegare, cu adăogire că socotința iscălitului este a se pune în lucrare așezarea făcută la 1848, cu desființarea dării ce-i pusă asupra harabagiilor, așa precum ea este întinsă și asupra acelor străini ce ar trece numai prin târg și prin urmare, nefiind legală, trebuie a fi desființată.

Prefect, C. Sturza

*S. III-a. August 25.* Se va scrie Prefecturei că Ministerul a rînduit pe revizorul său, Gorovei, spre a cerceta împrejurările și mai ales tînguirea dumisale plenipotentului că d. prefect ar fi ordonat a nu se plăti nici o dare către proprietate.

Kogălniceanu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, f. 28 și 31.

### 305

*1860 septembrie 8, Iași. — Raportul nr. 10297 trimis de Prefectura Iași către Ministerul de Interne, în legătură cu situația actelor tg. Bivolari, pe care Temistocle Bastache nu le-a putut prezenta.*

Spre deplinirea rezoluției onoratului Minister nr. 2386, cu care s-a recomandat în original suplica ce i s-a adresat de dumnealui Temistocle Bastachi — în cazul desființării învoielii urmată în anul 1848 între dumnealui Elencu Ghica cu locuitorii târgului Bivolari — subscrisul, supus, îi împărtășește știința că la 6 august, avînd primită suplica târgoveților din târgușorul Bivolari, prin care cer desființarea învoielii din 1848 ca obijduitoare lor, și aplicarea alteia din 1844, săvîrșită cu dumnealui Teodor Balș fostul proprietar, a făcut aceasta cunoscut dumisale Bastachi: că așa precum dumnealui se află posesor acelei moșii și, pe lîngă aceasta, ca garant răspunzător pentru slobozirea pasportului dumisale proprietarei, la a sa trecere peste hotar — după cum subscrisul a luat încredințare — apoi negreșit să trimită dumnealui la Prefectură, pînă în termen de 6 zile, vreă altă învoială ce, în urma acelei de la 1844, proprietatea ar fi încheiat cu târgoveții, sau hrisovul în original;

căci la neurmare sau întârziere, Prefectura nu poate decît a pune în aplicație așezarea făcută la 1844, între dumnealui Teodor Balș, fostul proprietar al aceluî tîrgușor și tîrgoveții.

Însă de la d-lui, o asemenea pînă acum nu s-a primit și, dar, avîndu-se în vedere citata suplică, înregistrată sub nr. 9821, avînd în vedere că deși s-a dat subprefectului de Turia și comisarului aceluî tîrg, sub nr. 7402 din anul trecut, ordin de a trimite la Prefectură copie de pe hrisovul cu care s-a înființat acel tîrg, sau vreunei osebite învoielii ce ar exista între tîrgoveți și proprietate, nu s-a primit vreun rezultat și, în considerație că abuzurile și împilările sub care pînă acum au gemut niște asemenea tîrgoveți, nu mai pot fi tolerate sub un regim constituțional, și că în acest caz este și ordinul aceluî onorat Minister sub nr. 16.090, din anul 1859.

În privirea, dar a acestora, s-a ordonat comisarului de Bivolari ca — în minunt de la primirea ordinului — să puie în aplicație așezarea ce a făcut dumnealui Teodor Balș cu viețuitorii în acel tîrg în anul 1844, încredințată de Judecătoria de Eși sub nr. 567, așa precum tîrgoveții au declarat subscrisului că se mulțumesc cu acea așezare pe temeiul căreia au și înființat acel tîrg. Ordonîndu-i-se, totodată, dumisale comisarului a priveghea cu strictețe a nu se lua de la tîrgoveți, de către proprietate sau posesor, nici un ban peste cuprinderea acelei așezări, invitîndu-se și pe subprefectul de Turia a avea o de aproape priveghere a se îndeplini acest ordin fără cît de puțină abatere.

Cauza aplicației învoielii din 1844 este făcută numai că plenipotentul proprietății, dumnealui Bastachi, n-a înfătoșat învoiala propusă că ar fi înființat, în urmă la 1848, spre a se vedea a ei cuprindere și a se cunoaște împrejurările ce au motivat desființarea învoielii întărită de Judecătoria la 1844.

Cu nr. 2386, s-a recomandat Prefecturii de Iași suplica d. Bastachi din 5 septembrie, ca să trimită știință de împrejurări, și pentru care cuvînt s-a oborît învoiala care trebuie să fie cu tîrgoveții.

Grigore

*Secția 3. sept. 10.* După asemeni împrejurări d. Bastachi nu are decît a-și bănuî pentru că nu înfătoșează titlul în puterea căruia se folosește de dări la tîrgul Bivolari.

D. Grigoriu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Mo'dova, dos. 232/1859, f. 26—27.

306

*1860 octombrie 15. — Raportul nr. 140 trimis de revizorul N. Gorovei către Ministerul de Interne, asupra cercetării făcute la tg. Sculeni, în urma reclamațiilor ivite între proprietate și negustori.*

Spre îndeplinirea ordinului cu nr. 24073, pășind la tîrgul Sculeni, districtul Iași, unde avînd în privire raporturile sub nr. 9175 și 9588, ale Prefecturii, urmate către Minister, precum și alte lucrări ce urmează la

ea, relative la cauza dintre proprietate și târgoveți, din cercetare — în prezența ambelor părți — s-a constatat a fi de netăgăduit ca învoielile mijlocitoare între ambele părți sînt așa precum Prefectura, prin menționatele raporturi, a spus cunoștinței Ministerului, cu adăogire numai că, după lămurirea luată, plata harabagilicului se întinde numai asupra târgoveților, deși în învoială se zice și asupra străinilor. Acea învoială, iscălită numai de 43 nume — iar în acel târg sînt peste 100 — își are lucrarea ei de la 1858, nefiind contestată pînă la trecuta lună iulie, cînd harabagii s-au tînguit la Minister că li s-ar lua mai multă plată; după care s-a făcut l-ia cercetare și, care suplică, după însuși a lor arătare, privea mai mult pe antreprenorul harabagilicului din capitalie.

Asupriri a târgoveților sînt următoarele, devenite de la antreprenor, care n-a aplicat întocmai învoiala, căci, în loc a lua 3 lei pe vadra de păcură, precum la punctul al 5-le din învoială se zice, antreprenorul ia 4 lei 20 parale și, osebit, 1 leu ia mai mult pentru acei ce speculează cu vasul. Mai ia încă, cîte 10 parale mai mult de la oca de sare; după arătarea tot a târgoveților, li se mai cere — de fiecare — cîte jumătate galben, sub cuvînt că ar pășuna mai mult loc cu vitele decît acel prevăzut prin învoială.

Avîndu-se însă în vedere că la punctul al 10-lea se lămurește că proprietatea e datoare a le da 80 fălci loc, pe socoteala de un cal și o vacă, și avînd nevoie de mai mult să se învoiască din nou, subscrisul, lămurindu-se că în adevăr târgoveții pășunează pe niște cosire a antreprenorului, fără a urma vreo învoială între ei, le-a spus la fața locului, că atît antreprenorul nu poate lua plată fără vreo învoială, precum nici ei nu sînt liberi a pășuna samavolnic alt loc peste acele 80 fălci.

S-a mai înfătoșat aici și evreul Haim Mihailovici că proprietatea i-a luat, pentru facerea unei mori în ograda caselor sale, 48 galbeni, înfătoșînd și adevărința doveditoare că a plătit acești bani pe socoteala de cîte 24 galbeni pe an. Observîndu-se învoiala, se vede la punctul al 12 că ori care ar înființa vreo fabrică sau moară, trebuie a se învoi din nou cu proprietatea, fără a se explica însă dacă acel punct este obligatoriu și pentru acei care înființează asemenea mori prin ogrăzile lor (loc pe care plătesc bezmăn), sau numai pentru acei care ar fi înființînd asemenea fabrici pe locuri sterpe.

Acestea sînt asupriri ce s-au putut vedea la fața locului, și care în acele raporturi ale Prefecturii nu sînt arătate; cu adăogire că întrebați fiind numiții târgoveți de ce au tăcut pînă acum, au declarat — parte — că n-au cunoscut învoiala, iar antreprenorul, care este numai din anul acesta, declară iarăși că dacă a abuzat la aplicația învoielii, aceasta devine de la însărcinatul său a strînge darea, și care însărcinat ar fi fost deprins de la antreprenorul anului trecut, și că n-a cunoscut pînă acum aceasta, urmare deși cam de necrezut, însă însărcinatul său, fiind chemat, n-a tăgăduit-o.

Avîndu-se aici în privire și tînguirea plenipotentului proprietății în contra dispozițiilor Prefecturii, se dovedește că domnul prefect a dat ordin comisarului acelui târg, a nu îngădui numai luarea de plata harabagilicului; iar alte dispoziții formale nu se văd luate, decît evreul Zaim Mihailovici și alți doi, arată că le-ar fi zis a nu plăti și iratul, adică plata pe mărfurile ce se spiculează în a stînga Prutului, făgăduin-

du-le și aceasta, că-i va pune la cale cu învoiala. Zisele însă — ale proprietății — că din cauza Prefecturii numiții târgoveți nu s-ar supune la plată, se bazează că, după punctul al 13-lea, fiecare e dator a duce vasul, în care va fi băutură sau păcură, la un anume loc, destinat pentru a se coti, și că n-ar urma; lucru ce în adevăr se vede a fi așa, dar ei au declarat că pînă se va hotărî despre urmarea învoelii pe viitor, nu se împotrivesc la plată, deși cei mai mulți din ei nici sînt iscăliți în învoială.

N. Gorovei

*1861, martie 24.* În privirea tînguirilor înfătoșate din partea ambelor părți, rămîne a se însărcina din nou pe revizorul Gorovei, după rezoluția pusă pe suplica plenipotentului proprietății.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, f. 44 și 49.

### 307

*1861 ianuarie 26. — Cererea lui Iancu Cantacuzino, plenipotentul lui T. Bastache, adresată Ministerului de Interne în legătură cu desființarea unor venituri ale proprietății de la negustorii din tg. Bivolari.*

Cu contractul a căruia copie aici alături, încredințatorul meu a luat în posesie de la doamna Elena Ghica, moșia Bivolari, Cornul Negru și Săvești, din districtul Eși, pe timp de 6 ani.

La punctul al II-lea al acestui contract se zice: toate veniturile tîrgului, aflătoare pe moșia Bivolari, vor fi în folosul și dispoziția dumneavoastră, posesorului, potrivit hrisovului și a învoelii ce este pentru acel tîrg, dator fiind și dumnealui a da tîrgoveților imaș potrivit acelu hrisov și învoelii.

Indatorirea cuprinsă în acest articol, încredințatorul meu a îndeplinit-o dînd tîrgoveților imașul potrivit hrisovului și învoelii, dar aceștia — sprijinindu-se pe o circulară a acestui onorat Minister, care poruncește prefecturilor a nu se îngădui vreo dare prin tîrgurile particulare, afară de acele stipulate prin hrisoave — nu vroesc a se mai supune dărilor cuprinse în învoială și, prin aceasta, pricinuiesc posesorului o pagubă de 600 galbeni pe an.

Prețul posesiei moșiei a fost bazat pe venitul ei. Dacă astăzi, după o măsură luată de Ocîrmuire, acest venit scade așa de însemnător, această pagubă nu poate privi pe încredințatorul meu, și puterea executivă — care după lege este chemată a aduce întru împlinire alcătuirile de bună voie — binevoiască, sau a supune pe tîrgoveți la îndatoririle cuprinse în învoială, sau a face cunoscut doamnei, proprietara moșiei, ca să fiu scăzut din cîști, cu pagubele care sufăr din pricina neaplicării acei învoelii. Căci, dacă scutirea ce se face tîrgoveților îi legală, paguba trebuie a privi pe proprietar iar nu pe posesor, care a calculat prețul posesiei după venitul moșiei, și care nu a putut crede că cu o măsură

administrativă se poate ridica un drit bazat pe o alcătuire de bună voie și aplicată în curs de mai mulți ani.

Iancu Cantacuzino

*Februarie 28.* La stăruința domnului plenipotent se va arăta că, din însuși punctul al doilea ce citează din contract, se vede că încredințătorului d-sale nu i se dă alt drept decât că toate veniturile târgului Bivolari să le iei potrivit hrisovului și a învoiei ce este pentru acel târg; prin urmare, dacă dumnealui n-a înfătoșat la Prefectură nici învoiala din 1848, nici hrisovul, Prefectura trebuie să aplice învoiala din 1844.

D. Grigoriu

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, I. 40.

### 308

*1861 martie 23. — Suplica obștiei târgoveților din Sculeni către Ministerul de Interne, împotriva persecuțiilor ce suferă din partea proprietății.*

Cunoscut este onoratului Minister chipul cu care astăzi ne vedem obijduiți de proprietate, prin o învoială ce se poate zice că nu numai că nu este o învoială săvârșită cu târgul, ci o îndatorire silită, precum de dovadă sînt plîngerile noastre încă din anul 1858, către onorabilul Minister, cînd proprietatea și-a fost închipuit o asemenea învoială. Și la propunerea către târgoveți de a iscăli, nevrînd unii din ei a iscăli, au fost bătuiți pe uliță ca cei mai vajnici criminaliști, după voința proprietății; care învoială, deși neiscălită de obștie, o vedem pusă în aplicație, acum de un an; și, după suplica dată onorabilului Minister, din conținutul an 1860, a rînduit un revizor al său pentru a cerceta local această chestie și nici pînă astăzi vreun rezultat nu am văzut.

Acum însă, văzînd publicată de proprietate prin Monitorul Oficial nr. 99, antreprizuirea venitului acestui târg, și pentru ca nu, prin asemenea antreprizuire, să ni se calce drepturile noastre de <către> proprietate, venim a ruga pe onorabilul Minister ca, pe de o parte să iei în băgare de seamă tînguirea noastră de mai sus, iar pe de altă a regula mai curînd, prin acea de pe urmă hotărîre, chipul cu care noi în viitor să ne cunoaștem obligați către proprietate.

Vasile Stamate

eu Vasile Agarici  
eu Costache Popa

eu Gheorghe Luca  
eu Vasile Iute  
eu Iordachi Obreja

eu Ion Cojocaru

Urmează 26 iscălituri evrești

*Martie 24.* Se va urma după rezoluția pusă tot astăzi pe suplica plenipotentului proprietății.

Arh. St. Buc., Ministerul de Interne-Moldova, dos. 232/1859, I. 46.

*1861 august 28. — Cererea lui M. Kogălniceanu adresată Ministerului de Finanțe, de a i se da aprobare pentru înființarea târgușorului Drănceni la districtul Fălciu.*

Domnule Ministru,

Pe moșia mea Rîpile, districtul Fălciu, ocolul Podoleni, și anume la trecătoarea Prutului de punctul Drănceni, vroiesc a înființa un târg cu numele Drănceni. La acest târg vroiesc a înființa zile de târg în fiecare duminică și opt iarmaroace peste an și anume: de sînții Trii-Erarhi, de Buna Vestire, de sînții Constantin și Elena, de Sînpetru, de Schimbarea la față, de Ziua Crucei, de Arhanghelii Gavriel și Mihail, de Nașterea Domnului.

Aducînd acestea la cunoștința guvernului, vă rog dar, domnule ministru, să ordonați înaintirea lucrărilor cuvenite întru aceasta.

Binevoii a primi asigurarea deosebitei mele considerații,

Kogălniceanu

*Secția III-a, aug. 28.* Va cere relații de la Prefectura de Fălciu, dacă zilele propuse nu sînt acordate la alte localități din depărtare mai puțin de patru ore.

Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 2859, f. 2.

La fila 12 din același dosar, se găsește ciorna ordinului Ministerului de Finanțe din 15 septembrie 1861, către Prefectura de Fălciu, spre a se vesti prin ocoalele ținutului aprobarea care s-a dat pentru înființarea târgului Drănceni.

### 310

*1861 septembrie 15, Iași. — Cererea lui M. Kogălniceanu către Ministerul de Finanțe prin care protestează împotriva neaprobării zilelor cerute pentru târgușorul său Drănceni.*

Domnule Ministru,

Am avut onoarea a primi răspunsul dumneavoastră la cererea ce v-am adresat, pentru a se publica înființarea de târgușor, zi de târg și iarmaroace pe moșia mea Drănceni de la ținutul Fălciu. Dumneavoastră îmi faceți cunoscut că Prefectura de Fălciu v-a făcut cunoscut că, între târgușorul Răducăneni și între moșia Rîpile sau Drănceni, nu este decît o depărtare de jumătate oră, și între Huși și proprietatea mea nu este iarăși decît o depărtare de trei ore; că moșia Răducăneni are zi de târg înființată duminica, iar Huși are adunare de iarmaroc în 14 sep-

temvrie. Pe așa raportație, și întemeindu-ne pe așezământul de înființare de zile de târg și iarmaroace, dumneavoastră îmi faceți cunoscut că nu-mi puteți încuviința zile de târg duminica, nici iarmaroc în 14 septembrie.

Domnule ministru, eu nu știu că în urma art. 46 din Convenție, care oboară privilegiurile, moșia Răducăneni și târgul Huși pot păstra privilegiul de a nu permite altor proprietari, în depărtare de patru ore, de a nu desvolta toate resursele și mijloacele lor de venituri și speculații. Potrivit Convenției, legile vechi se păstrează numai întrucât sunt conforme cu noua Constituție. Prin urmare, odată cu promulgarea actului european din 18 august 1858, a căzut și legea pentru iarmaroace. Îmi păstrez, dar, dreptul de a reclama la locurile cuvenite, în contra mărginirii ce mi se face.

Până atunce, însă, în cuprinsul așezământului pe care dumneavoastră vă întemeiați, apelez la dumneavoastră și denunsez ca neadevărat raportul Prefecturii, care zice că de la Răducăneni până la Drănceni este numai jumătate oră de distanță. De la Răducăneni și până la punctul unde voiesc a înființa zi de târg, sînt următoarele moșii: 1) Răducăneni, 2) Bohotinul, 3) Isaia, 4) Gura Bohotinului, 5) Moșna, 6) Ghermănești, 7) Drănceni răzășăști și 8), însfirșit Drăncenii mei. Eu sprijin că între Răducăneni și între proprietatea mea este o distanță mult mai mare decît chiar între Drănceni și între Huși.

Vă rog dar, domnule ministru, ca prin chipul ce veți socoti de cuviință, să vă încredințați de adevăr și, prin urmare, să faceți ca Prefectura să nu vă mai adreseze raporturi neadevărate.

Aștept, domnule ministru că, în simțimîntul dumneavoastră pentru noile noastre instituții, veți binevoi a lăsa deoparte niște mărginiri ale libertății comerțului, care au căzut odată cu vechiul regim și că, prin urmare, veți binevoi a nu mai pune stavilă la cererea mea din 20 august.

Binevoiți, domnule ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerații,

Kogălniceanu

*Secția III-a, sept. 15.* Fiindcă după lămuririle luate, și împrejurările expuse aici — al cărora temei de netăgăduit — se aprobează zilele cerute prin suplica primită, pentru care se vor înainta cuvenitele lucrări.

<Iscălitură indescifrabilă>

Arh. St. Iași. Tr. 1768, op. 2017, doc. 2859, f. 11—16.



## A N E X Ă \*

1. — *1803 septembrie 10.* — Divanul înaintează domnului anaforaua sa în pricina dintre Costache Crupenschi căminar și șavgăii ocniei, locuitori din Tîrgul Trotușului, privind hotarele moșiilor Rediu și Pleșăști, precum și un loc de peste apa Trotuș, toate proprietatea căminarului. Hotărîrea domnească în pricina de mai sus: proprietățile menționate rămîn în stăpînirea lui C. Crupenschi. (Arh. St. Iași, condica lit. K/371, f. 52—54).

2. — *1803 septembrie 21.* — Alexandru Constantin Moruzi voievod reîntărește lui Costache Ghica hatman, stăpînirea pe tîrgul Vaslui, în urma cererii făcută de el, împotriva localnicilor și străinilor care, luînd loc în acel tîrg, își fac case și dugheni și nu-i plătesc bezmănul cuvenit. Totodată poruncește ispravnicului de ținut să țină seama de această carte domnească, dînd ajutorul necesar proprietarului. (Arh. St. Iași, Doc. P. 434/42.)

3. — *1806 februarie 21, Iași.* — Copia hrisovului dat de Alexandru C. Moruzi voievod locuitorilor din tîrgul Hîrlău, pentru hotărnicirea vetrei tîrgului și obligațiile lor către mănăstirea Precista din Roman, care era proprietara moșiei Cîmpul, din jurul tîrgului. Tîrgoveții au obținut hrisovul în urma repetatelor jalbe pe care le făcuseră Domniei din cauza „multor supărări și obișduiri din partea mănăstirii Precista din Roman, ca să dei dijmuri din grădini“ și alte „ădėtiuri“, deși „din vatra tîrgului și din mahalale, de cînd s-a locuit acest tîrg, nu a fost obicei a se lua vreun venit de către cineva“. Se face hotărnicia vetrii tîrgului și se hotărăște ca tîrgoveții să dea m-rii cîte 35 ocă ceară. Atît mănăstirea cît și „vechilii ce îi va avea rînduiți asupra tîrgului de afară“, să nu se mai amestece „la cel mai mic venit al vetrii tîrgului“. Se limitează imașul la numărul de vite strict necesar locuitorilor „pentru hrana lor“. Pentru vitele de negoț trebuiau să arendeze imaș. În

---

\*) Cele mai multe documente referitoare la tîrguri sint alcătuite după un formular aproape identic. Pentru a evita o prea mare repetare a unui conținut ce nu diferă de multe ori decît prin numele localității și a persoanelor, s-a găsit necesar ca parte din documente să se publice în rezumat. Este ceea ce facem în anexa de față.

hrisov se mai arată că la o hotărnicire anterioară a vetrei târgului, ră-măseseră 28 case ale târgoveților necuprinse în vatra târgului, fapt care a determinat pe târgoveți să se adreseze Domniei „cu mare jalobă și plîngere“, ca să fie și ei cuprinși în vatra târgului „cu toate casele și așezările lor“. Se hotărăște să se facă și o hartă a vetrii târgului. (Arh. St. Iași, Doc. P. 425/216).

4. — *1817 februarie 10.* — Copie de pe hrisovul dat de voievodul Alexandru Calimachi, postelnicului Mihalachi Mavrogheni, pentru înființarea a 6 adunări de iarmaroace pe an, pe moșia sa, Umbrărești, ținutul Tecuci. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 60).

5. — *1817 septembrie 19, Iași.* — Hrisovul dat de Scarlat Calimachi voievod marelui spătar Alexandru Hrisoverghi, pentru ținerea a 12 iarmaroace pe an la moșia sa, Chircești, de la ținutul Vaslui și pentru veniturile de pe acea moșie. (Arh. St. Iași, Doc. P. 462/69).

6. — *1818 august 4, Iași.* — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Alexandru Calimachi voievod Eufrosinei Mavrogheni, prin care i se aprobă înființarea unor zile de târg și iarmaroace pe moșia sa, Săveni, ținutul Dorohoi, și i se dăruiește venitul mortasipiei de la vitele ce se vor vinde la iarmaroace, și i se scutesc 15 liude de bir și 20 dugheni de banii ajutorinței. (Ed. D. Furtună, *Revista Istorică*, I, 1915, nr. 7—8, p. 129—131).

7. — *1818 august 7, Iași.* — Copia hrisovului dat de Scarlat Alexandru Calimachi voievod domniței Eufrosina Mavrogheni, de a-și înființa 12 iarmaroace pe an la moșia sa Oniceni, ținutul Suceava. (Arh. St. Iași, Dos. lit. „Ia“/26, f. 4).

8. — *1820 ianuarie 18.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Roman pentru banii datorăți de neguțitorii hrisovuliți armeni și creștini, din târgul Roman. Spre a-și ușura birul, unii și-au unit două dugheni alăturate, dărîmînd peretele din mijloc și făcînd numai o dugheană. Se stabilește ca să plătească tot ca mai înainte pe două dugheni. Asemenea și pentru vinul ce vor vinde, atît în dughene cît și în crișme, să plătească după hotărîrea hrisovului, 3 lei butea și 60 parale de poloboc. Pentru hanuri să plătească după starea lor. (Arh. St. Iași, Tr. 166, nr. 6, f. 31. Registrul de ieșirea hîrtilor din Visterie pe anul 1819—1820).

9. — *1820 ianuarie 20.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Tutova în legătură cu jalba neguțitorilor din târgul Bîrlad, pentru a-i scădea de la banii ajutorinții „fiîndcă acolo, din pricina boalei ciumii n-a urmat alijveriş“; li s-a scăzut din sumă 1000 lei, iar cealaltă sumă să o cumpănească pe dugheni și crișme, fără pîrtinire. Această scădere se face numai pe dughenile târgului nu și ale hrisovuliților. (Ibidem f. 33).

10. — *1820 ianuarie 22.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Neamț, dată în urma jalbei târgoveților de a li se scădea 500 lei din banii ajutorinței din suma anului trecut, prin care li se arată că nu pot

fi scăzuți nici din suma anului trecut nici din sporul ce s-a făcut, care nu este spor „ci împlinirea lipsei de la alte târguri ce au pățimit de boala ciumei și s-au pustiit o mulțime de dugheni“. Iar pentru dughenile și crîșmele hrisovuliților evrei, nici în anul trecut nici acum „nu s-a analoghisiit, căci banii dughenilor sînt întrați în banii sferturilor“, sporindu-li-se suma hotărîtă pe jumătate, urmînd ca pentru „vinul cușer“ să nu plătească, ci numai pentru cel „trif“. (Ibidem f. 37).

11. — *1820 ianuarie 25.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Bacău dată în urma jalbei locuitorilor străini din târgul Bacău, pentru scăderea de bir. Li s-a dat răspuns că nu se poate. Pentru asupririle și cheltuielile ce arată, să-i puie la cale. Iar pentru 12 lei ce-i dau pe toată luna beșleagăi, pentru rîndași „să lipsească“. Cum și pentru birnicii ce-i arată prin jalbă că li s-a luat să se dei cu satul, să nu cuteze ispravnicii a-i scuti din birnici, nici pe unul. (Ibidem f. 39 v).

12. — *1820 ianuarie 28.* — Cartea Visteriei către Isprăvnicia Fălciu, prin care dă răspuns la jalba neguțitorilor din târgul Huși, de a fi scăzuți din banii ajutorinței. Se arată că s-a sporit numai doi lei la zece, și aceasta nu se poate socoti asuprire și nici spor, urmînd ca ei să „cumpănească rînduirea după starea fiiștecăruia, rînduind și pe toate crîșmele“. (Ibidem f. 43 v).

13. — *1820 februarie 4.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Dorohoi, în legătură cu jalba locuitorilor din acel târg pentru oameni ce li s-au luat din birnicii lor. Să se cerceteze „din ce vreme, la cine sînt supuși și de li s-a scăzut niscaiva bani pentru dînșii“, urmînd a se „pune la cale ca pămînturile ce au avut pînă acum să le aibă și de acum“. (Ibidem f. 51 v).

14. — *1820 februarie 6.* — Cartea Visteriei către dregătorii de Galați, prin care — la cererea obștiei din acel târg de a fi scutită de toți banii ajutorinței și ai crîșmelor — i se scad 3980 lei banii Visteriei și 7000 lei ce au rămas „să se analoghisească drept fără asuprire“. (Ibidem f. 53 v).

15. — *1820 februarie 6.* — Porunca domnească dată Pîrcălăbiei Galați, în urma jalbei târgoveților de acolo în pricina locului „magazalelor“ distruse de incendiu. Ei cer să li se lase slobode drumurile vechi ce-au fost pentru „magazale“ și care pe nedrept au fost cuprinse de binale. (Ibidem f. 56).

16. — *1820 februarie 22.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Fălciu, ca urmare la jalba locuitorilor din mahalaua Răești, prin care arată că sînt asupriți prin unirea cu birnicii din târgul Huși. Se recomandă a se face cercetări și „a se pune la cale“. (Ibidem f. 65 v).

17. — *1820 aprilie 8.* — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Vaslui, prin care hotărăște că dreptul spătarului Gh. Cuza trebuie să se limiteze numai la venitul moșiei sale și să nu se amestece în cele ce privesc

Ocîrmuirea, adică : cercetarea pricinilor de judecată și a tilharilor, încasarea brudinei pentru trecători ș. a. (Ibidem f. 98 v).

18. — 1820 aprilie 16. — Visteria comunică Isprăvniciei Tutova să rezolve împreună cu vornicul Conachi, jalba locuitorilor din târgul Bîrlad, mahalaua Podeni și mahalaua de Mijloc pentru banii carantinei, „iar pentru bir, se vor pune la cale la cercetarea catagrafiei“. (Ibidem f. 106 v).

19. — 1820 mai 1. — Porunca Visteriei către Stărostia Putna, dată în urma jaloabei neguțitorilor hrisovuliți din târgul Adjud, acei ce arată că sînt „slabi și nevrednici“ și „cer să se așeze în locul lor pe ficiorii lor“. Se va cerceta dacă acei feciori nu sînt așezați la vreo dare. (Ibidem f. 121).

20. — 1820 mai 7. — Porunca Visteriei către ispravnicii de Bacău, ca să trimită catagrafia Tîrgului Ocniștii cu sameșul, deoarece aceea făcută de cămărașii ocniștii și de alt om al lor, a produs tulburări. (Ibidem f. 123).

21. — 1820 iunie 3. — Poruncă domnească prin care se hotărăște ca evreii din Tg. Neamț să nu mai dea 2 parale de dugheană pe toată săptămîna, 2 parale de toată vîta ce se vinde în târg și cîte 15 parale de tot trunchiul de căsăpie pe săptămîna, ca venit al bisericii sf. Ioan de acolo, deoarece această taxă a fost pusă vremelnic peste „aceea ce dau tîrgoveții pentru adetiul moșiei“ care era proprietatea m-rei Neamțului. (Ibidem f. 131).

22. — 1820 iunie 10. — Poruncă domnească dată Isprăvniciei Fălciu, în urma jaloabei neguțitorilor hrisovuliți și a altor locuitori din târgul Huși, care sînt așezați la rînduiala ruptelor Visteriei, și se cred asupriți. Se hotărăște ca : 1) pentru cheltuiala poterașilor să dea numai cînd va ieși vreunul din ei cu potera țînutului ; 2) pentru cheltuiala ce se face cu ducerea banilor la Visterie, ispravnicii să asigure trimiterea lor cu slujitori ai țînutului și neferii beșlegei, dînd negustorii ajutor, oameni de pază, mai ales în vremea ce va fi primejdie de țîlhari ; 3) pentru cheltuiala carantinelor să nu-i asuprească zapcii, ci să contribuie numai atunci cînd vor fi obligați toți locuitorii. (Ibidem f. 133).

23. — 1820 septembrie. — Locuitorii tîrgului Vaslui fac cerere la Domnie, pentru reînnoirea cărților ce le au de la domnii anteriori, prin care sînt apărați de pîgubirile ce le fac drumeții trecători prin acel tîrg, luîndu-le caii și altele. (Arh. St. Iași, Doc. P. 434/68).

24. — 1820 noiembrie 12. — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Dorohoi, ca să cerceteze jalba locuitorilor birnici din acel tîrg, în legătură cu fixarea birului și cu sustragerea unora dintre dînșii de la îndatoririle de bir și havalele, sub diferite pretexte. (Arh. St. Iași, Tr. 166, nr. 6, f. 176 v. Registrul de ieșirea hîrtilor din Visterie pe anul 1819—1820).

25. — *1824 decembrie 12.* — Porunca Domniei către Iancu Calimah, diac de Visterie, ca să cerceteze jalba locuitorilor birnici din târgul Vaslui — proprietatea logofetesei Măriuța Ghica — pentru asupririle și nedreptățile cu boierescul etc., ce sufăr din partea lui C. Bencovici, arendașul moșiei târgului. (Arh. St. Iași, Doc. P. 434/86).

26. — *1826 decembrie 12, Iași.* — Copia hrisovului dat de Ion Sandu Sturza voievod, logofătului Teodor Balș, întărindu-i drepturile asupra veniturilor și proprietății târgușorului de pe moșia Rugășești, numit Vlădeni sau Tîrgul Nou, ținutul Dorohoi (Arh. St. Iași, Dos. lit. M./509. f. 266 v — 269 v).

27. — *1827 februarie 7.* — Copia hrisovului dat de Ioan Sandu Sturza voievod, prin care întărește hatmanului Răducanu Roset, dreptul ce-l avea prin hrisovul din 1818, pentru înființarea de târg, cu zi de târg în fiecare săptămână și 7 iarmaroace pe an, la moșia sa Căiuți, ținutul Bacău. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1482, dos. 1132, f. 3).

28. — *1832 martie 25.* — Jalba spătarului Răducanu Cazimir către Visterie, prin care cere reînnoirea dreptului de a ține iarmaroace pe moșia sa Puiești, ținutul Tutova. (Arh. St. Iași, Dos. lit. „Ia“/25, tom. I., f. 1).

29. — *1832 aprilie 30, Iași.* — Cererea Eufrosinei Mavrogheni adresată Visteriei, de a i se reînnoi dreptul de a ține cele 12 iarmaroace pe moșia sa Onțeni, ținutul Suceava, potrivit hrisovului din 1818 și care au încetat încă „din vremea răzvrătirilor“. (Arh. St. Iași, Dos. lit. „Ia“/26, tom. I., f. 1).

30. — *1832 decembrie 17.* — Raportul cu nr. 4342, înaintat de către Isprăvnicia Suceava la Visterie, confirmînd publicarea iarmaroacelor de la moșia Blăgești, a mănăstirii sf. Spiridon. (Arh. St. Iași, Dos. litera „Ia“/27, f. 28).

31. — *1834 mai 16, Iași.* — Adresa Secretariatului de Stat nr. 1313 către Visterie, privind iarmaroacele și zilele de târg de pe moșia Sculeni, ținutul Iași, proprietatea vistiernicului Neculai Roset Roznovanu. (Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 537, f. 54).

32. — *1834 noiembrie 2, Iași.* — Porunca nr. 17915, trimisă de către Departamentul Dinlăuntru către Isprăvnicia ținutului Bacău, pentru reînființarea iarmaroacelor de la târgul Ștefănești, al hatmanului C. Palade. (Arh. St. Iași, Tr. 345, op. 370, dos. 525, f. 1).

33. — *1834 noiembrie 12.* — Cererea Casandrei Iamandi către Domnie, de a i se reînnoi adunările de iarmaroace de pe moșia Dămăcușa, ținutul Tecuci. (Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos 537, f. 162).

34. — *1834 decembrie 14, Iași.* — Adresa nr. 1275 trimisă de Postelnicie la Departamentul de Finanțe, cu privire la cererea cămina-

rului Gr. Roset de a i se hotărî zile de târg și iarmaroace pe moșia sa Filipeni, ținutul Tecuci. (Ibidem, f. 167).

35. — *1835 ianuarie 7, Iași.* — Copia hrisovului nr. 1 prin care Mihail Sturza voievod întărește fostului mare vistiernic, Iordachi Roset, zile de iarmaroace la moșia Roznov, ținutul Neamț. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 245).

36. — *1835 ianuarie 10, Iași.* — Adresa Secretariatului de Stat nr. 29 către Departamentul de Finanțe, pentru rezolvarea cererii făcută de paharnicul N. Virlănescu, de a i se aproba zidirea unor dugheni lângă ratoșul de pe moșia Zimțești. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 2).

37. — *1835 ianuarie 28, Iași.* — Jalba lui Iordachi Roset către Domnie prin care cere reînnoirea hrisovului vechi, pentru zilele de iarmaroc de la Pașcani. (Ibidem, f. 4).

38. — *1835 februarie 24.* — Listă de iarmaroacele de la Tecuci, Nicorești, Podul Turcului și Brehoia. (Ibidem, f. 26).

39. — *1835 martie 2, Iași.* — Ciorna hrisovului domnesc nr. 4, dat fostului vistiernic Iordachi Roset pentru reîntărirea a 12 iarmaroace pe an la moșia sa Pașcani. (Ibidem, f. 6—7).

40. — *1835 aprilie 6.* — Porunca Departamentului Trebilor Dinlăuntru către Isprăvnicia Bacău, pentru publicarea în ținut că de acum înainte Târgul Nou de pe moșia Rogojăști, de la ținutul Dorohoi, se va numi târgul Mihăilești; această schimbare făcându-se în urma cererii logofătului Teodor Balș. (Arh. St. Iași, Tr. 1318, op. III/1491, dos. 9, f. 1).

41. — *1835 august 14, Iași.* — Adresa nr. 1324, trimisă de Postelnicie la Departamentul de Finanțe, propunând a se face publicațiile necesare în vederea aprobării zilelor de iarmaroc pe moșia Vladnicul a Savastei Shina. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 110).

42. — *1835 decembrie 11, Iași.* — Adresa Secretariatului de Stat nr. 1994 către Visterie, pentru publicarea zilelor de iarmaroc la Adjud. (Ibidem, f. 276).

43. — *1835 decembrie 31, Iași.* — Raportul nr. 2133 trimis de Sfatul Administrativ către Domnie, cu propunere de a se aproba comisului Grigore Gane, o zi de târg pe săptămână și 6 iarmaroace pe an la moșia sa Zahorna, din ținutul Iași. (Ibidem, f. 208).

44. — *1836 iunie 30.* — Cererea cneazului D. Moruzi către Domnie, de a i se da un hrisov pentru întemeierea a 12 iarmaroace la moșia sa Pechea, ținutul Covurlui. (Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 538, f. 68).

45. — *1836 octombrie 14.* — Cererea vistiernicului Nicolai Roset Roznovanu către Visterie, pentru a se publica adunările de iarmaroace la târgul Sculeni, ținutul Iași. (Ibidem, dos. 537, f. 238).

46. — 1836 noiembrie 10, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 56 dat beizadelei D. Moruzi, prin care i se aprobă 12 zile de iarmaroc la moșia sa Pechea ținutul Covurlui. (Ibidem, dos. 538, f. 150 și 167).

47. — 1837 ianuarie 14, Iași. — Ciorna poruncii cu nr. 312, trimisă de Visterie la Isprăvnicia Vaslui, pentru cercetările cuvenite, în vederea aprobării dreptului de iarmaroc pe moșia Călugărenii Vechi a spătarului Lativ Luca. (Ibidem, dos. 539, f. 2,).

48. — 1837 ianuarie 18, Iași. — Jalba Anei Buhuș către Visterie prin care protestează împotriva înființării de iarmaroace pe moșia Blăgești, fapt care-i prejudiciază veniturile de la moșia sa Bodești (Buhuș). (Ibidem, f. 3).

49. — 1837 februarie 10, Iași. — Ciorna hrisovului dat de Mihai Sturza voievod obștiei târgului Birlad, pentru 4 zile iarmaroc pe an. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 425, f. 430).

50. — 1837 februarie 10, Iași. — Ciorna hrisovului domnesc nr. 5 prin care se hotărăște a se ține 10 iarmaroace pe an la moșia Brănești, ținutul Covurlui, proprietatea maiorului Iancu Fote. (Ibidem, f. 435—436).

51. — 1837 februarie 19. — Porunca Departamentului Trebilor Dinlăuntru către Isprăvnicia ținutului Bacău, dată în urma jalbei unor neguțitori din Târgul Ocna care ar fi păgubiți de alijveriș prin facerea de dugheni și acareturi în partea din vale a târgului „unde merge drumul sării de la ocna”. Mutîndu-se acolo „tot felul de alijveriș, ei au rămas cu totul în pustiire”, însă la plata havalelelor sînt îndatoriti ca niște fruntași. Ei cer punere la cale, târgul fiind din vechime așezat „în partea din deal”. (Arh. St. Iași, Tr. 938, op. 1/1079, dos. 165, f. 1).

52. — 1837 martie 15, Iași. — Ciorna hrisovului dat de Mihai Sturza voievod, banului C. Botez, prin care i se aprobă zi de tîrg și 8 iarmaroace pe an, la moșia sa Glodurile, ținutul Vaslui. (Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 536, f. 42).

53. 1837 iunie 21, Iași. — Copie de pe hrisovul nr. 27 dat de Mihai Sturza voievod, logofătului Lupu Balș, pentru zilele de tîrg și iarmaroace de pe moșia sa Bozieni, ținutul Neamț. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1133, f. 21).

54. — 1837 iunie 21, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 28 dat de Mihai Sturza voievod logofătului T. Balș, inspector general al Miliției, spre a-și înființa zi de tîrg și 12 iarmaroace pe moșia sa Darabani, ținutul Dorohoi. (Arh. St. Iași, Tr. 766, op. 868, dos. 539, f. 233, 238).

55. — 1837 august 2. — Jalba lui V. Roset către Domnie, cerînd a i se aproba zile de tîrg duminica și 8 iarmaroace pe an, la moșia sa Pribești. (Ibidem, partea II, f. 623).

56. — 1837 octombrie 23. — Porunca Isprăvniciei Tecuci cu nr. 7415, către starostele din târgul Nicorești, ca să publice zilele de iarmaroace fixate la moșia Vladnic din acel ținut. (Ibidem, f. 1480—1481).

57. — 1837 octombrie 27. — Adresa Pîrcălăbiei Galați cu nr. 11940 către Poliția orașului, ca să facă publicațiile în legătură cu înființarea zilelor de iarmaroc la moșiile Borzăști, Pătrășcani și Bogdănești de la ținutul Bacău. (Ibidem, f. 1029).

58. — 1837 decembrie 21, Iași. — Ciorna hrisovului cu nr. 65 dat de Mihail Sturza voievod Eufrosinei Negre, născută Mavrogheni, întărindu-i iarmaroacele și ziua de târg săptămînal, la moșia Săveni, ținutul Dorohoi. (Ibidem, f. 978 și 1018).

La fila 977, același dosar, se găsește și cererea proprietarei către Visterie, pentru reînnoirea hrisovului târgului Săveni, lîngă care se alătură și hrisovul dat de Scarlat Alexandru Calimachi voievod.

59. — 1838 ianuarie 26. — Copie de pe protestul spătarului Iancu Greceanu, împotriva înființării de iarmaroace pe moșia Berești, ținutul Covurlui, care i-ar stînjiți alișveriușul târgușorului său Drăgușani, din același ținut. (Ibidem, f. 1449).

60. — 1838 august 19. — Jalba spătarului Răducanu Cazimir adresată Sfatului Ocîrmuitor, prin care cere statornicirea unor iarmaroace și zile de târg la Puești. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1015, f. 51).

61. — 1838 septembrie 4, Iași. — Anaforaua nr. 1687, înaintată Domniei de către Sfatul Administrativ, pentru a se aproba spătarului Răducanu Cazimir înființarea de târgușor pe moșia Puești. (Ibidem, f. 53).

62. — 1838 septembrie 24. — Copia „ofisului domnesc” pentru statornicirea târgului Mihăileni „a căruia gheograficească poziție legată în o directă comunicație cu drumurile poștelor Galiției și ale Ungariei, siguripesc circulația negoțului din partea Europei și învrednicesc zastava Mihăileni a se număra cea întîi pe granița uscată a Principatului”. (Arh. St. Iași, Tr. 1318, op. 111/1491, dos. 9, f. 5—6).

63. — 1838 octombrie 16. — Adresa Secretariatului de Stat cu nr. 1971, către Departamentul de Finanțe, propunînd înființarea de iarmaroace la moșia Umbrărești, ținutul Tecuci, a Elencăi Mavrogheni. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 198).

64. — 1838 noiembrie 10. — Jalba soborului maicelor de la mănăstirea Varatic către Domnie, cerînd reînființarea iarmarocului de la Fîntîna Iordanului din Drăgoești, ținutul Neamț. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 926, f. 98).

65. — 1838 noiembrie 22. — Anaforaua nr. 2222 înaintată de Sfatul Cîrmuitor către Domnie, pentru a se aproba înființarea de târgușor pe



moșia Bogdănești la ținutul Fălciu, proprietatea lui V. Iamandi. (Ibidem, f. 13).

66. — 1839 ianuarie 16. — Cererea spătarului Vasile Sturza către Domnie, pentru a i se hărăzi statornicirea unei zile de târg săptămînal la moșia sa Răcăciuni, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 1137, f. 1).

67. — 1839 ianuarie 30. — Jalba Saftei Lambrino către Domnie, cerînd a se aproba zile de târg și de iarmaroace pe moșia sa Cîrja, ținutul Fălciu. (Ibidem, dos. 1243, f. 63).

68. — 1839 februarie 25. — Jalba logofătului N. Canta către Visterie, prin care cere hrisov domnesc pentru statornicirea învoielii ce a făcut cu locuitorii din târgul Podul Leloaiei. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 427, f. 5).

69. — 1839 aprilie 5, Tg. Ocna. — Camara Ocnelor aduce la cunoștința Visteriei nemulțumirea obștei din Tg. Ocna — în majoritate rufetași ai ocnei — provocată de abuzurile ce le săvîrșesc comisarii polițienești locali, care abuzuri pot aduce păgubiri și haznelii Visteriei. Cere — cu încuviințarea Departamentului Ocîrmuitor — să se numească un polițai în locul celor menționați, și propune 3 persoane din care să se numească una în funcția amintită. (Arh. St. Iași, Tr. 1621, op. 1834, dos. 539, f. 71).

70. — 1839 mai 14, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 67, dat cneazului Matei Cantacuzino, pentru înființarea de iarmaroace și zile de târg la moșia Băleni, ținutul Covurlui. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 569 și 572).

71. — 1839 mai 15. — Cererea lui A. Sturza hatman către Domnie spre a i se aproba zile de iarmaroc și de târg pe moșia sa Găiceana, de la ținutul Tecuci. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1137, f. 23).

72. — 1839 iunie 23, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 144 dat medelnicerului Vasile Vidrașcu, pentru înființarea unei zile de târg la moșia Colonești, ținutul Tecuci. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 426, f. 565—566).

73. — 1839 octombrie 6, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 161, dat maiorului Plitos spre reîntărirea a 6 iarmaroace și o zi de târg pe săptămîină, pe moșia Lărgășeni, de la ținutul Tecuci. (Ibidem, dos. 427, f. 74—75).

74. — 1839 decembrie 18, Iași. — Raportul cu nr. 2445, al Sfatului Administrativ către Domnie, pentru aprobarea zilelor de târg și de iarmaroace la moșia Găiceana, a lui Alecu Sturza agă. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1137, f. 29).

75. — 1839 decembrie 20, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 173 dat vornicului Costache Sturza spre a-și întemeia iarmaroace și zile de târg

pe moșia sa Șcheia de la ținutul Roman. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 427, f. 287 și 300).

Se află și cererea vornicului C. Sturza, din luna mai 1839, de a i se aproba statornicirea de 8 iarmaroace la moșia Scheia, ținutul Roman, mai ales că din vechime a fost și târg la această moșie, se găsește la drumul mare și are distanța legală de alte târguri. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1137, f. 15).

76. — *1840 ianuarie 9.* — Cererea spătarului Neculai Milu către Visterie, pentru înființarea de iarmaroace și zile de târg la moșia Cozmești numită și Iuganii din Deal, ținutul Roman. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1128, f. 1).

77. — *1840 ianuarie 10.* — Cererea logofătului Lupu Balș către Visterie, pentru a i se aproba o zi de târg în fiecare săptămână și 10 iarmaroace pe an la moșia sa Foltești, ținutul Covurlui. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 18, f. 1).

78. — *1840 ianuarie 17, Iași.* — Ciorna hrisevului nr. 3 dat vornicului Alecu Sturza, spre reînțărirea zilelor de iarmaroc pe moșia sa Găiceana și zi de târg săptăminal. (Ibidem, dos. 427, f. 325 și 328).

79. — *1840 februarie 2.* — Cererea hatmanului Alecu Aslan către Visterie, pentru a i se aproba înființarea de târgușor, cu zi de târg în fiecare săptămână și 7 iarmaroace pe an, la moșia sa Onești, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 2, f. 1).

80. — *1840 martie 26.* — Cererea postelnicului Gh. Beldiman către Secretariatul de Stat, de a i se aproba 12 iarmaroace pe an la moșia Hoceni, ținutul Fălciu. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1243, f. 5).

81. — *1840 martie 27.* — Adresa nr. 4 trimisă de M. Kogălniceanu, redactorul Foi Sătești, către Visterie, de a i se comunica lista iarmaroacelor care au loc în cursul lunii, în vederea publicării. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 428, f. 1).

82. — *1840 mai 4.* — Adresa nr. 262 prin care Camara Ocnelor cere Visteriei a porunci ispravnicilor să publice ziua de iarmaroc ce se face la Tîrgul Trotuș, pe moșia Ocnii, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 389, f. 1).

83. — *1840 mai 13.* — Cererea spatarului Vasile Alexandri către Domnie, pentru a i se aproba zile de târg la moșia sa Mircești, ținutul Roman. (Ibidem, dos. 3, f. 1).

84. — *1840 mai 26.* — Cererea logofătului Lupu Balș către Visterie, de a se repeta publicațiile făcute pentru zilele de târg și iarmaroace, de pe moșia sa Bozieni din ținutul Neamț, în vederea adunării negustorilor de tot felul de vite. (Ibidem, dos. 429, f. 6).

85. — 1840 iunie 13. — Anaforaua nr. 1000 înaintată Domniei de către Sfatul Administrativ, pentru aprobarea zilelor de târg și iarmaroace pe moșia Foltești, ținutul Covurlui, a logofătului Lupu Balș. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1243, f. 31).

86. — 1840 iunie 17. — Anaforaua nr. 1028 înaintată Domniei de către Sfatul Administrativ, pentru aprobarea zilelor de târg și iarmaroace pe moșia Mircești, ținutul Roman, a spătarului Vasile Alexandri. (Ibidem, f. 41).

87. — 1840 iunie 17. — Cererea colonelului Lascarachi Bogdan către Domnie, pentru a i se aproba o zi de târg în fiecare săptămână și 12 iarmaroace pe an, la moșia Unțăști, ținutul Tutova. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 19, f. 1).

88. — 1840 iunie 20. — Cererea lui Iorgu Suțu către Visterie, pentru a i se aproba o zi de târg în fiecare săptămână și 6 adunări de iarmaroace pe an, la moșia sa Goești, ținutul Iași. (Ibidem dos. 364, f. 1).

89. — 1840 iulie 6. — Docladul nr. 5682 înaintat de Visterie la Secretariatul de Stat, pentru aprobarea zilelor de târg și iarmaroace la moșia Unțești, ținutul Tutova, a colonelului Lascar Bogdan. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1243, f. 53).

90. — 1840 iulie 10. — Cererea lui Iancu Vasiliu către Domnie, pentru a i se aproba o zi de târg în fiecare săptămână și 12 iarmaroace pe an, la moșia Linova, ținutul Vaslui. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1129, f. 1).

91. — 1840 iulie 26. — Jalba lui Gheorghe Hagi Panaghiotu, către Visterie, prin care arată că zilele de iarmaroace stabilite prin hrisov, pe moșia Băsești din ținutul Fălciu, pe care o ține în arendă, nu pot fi lucrătoare, deoarece ispravnicul ținutului nu face publicațiile cuvenite, și cere a se porunci Isprăvniceii de urmare. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 429, f. 14).

92. — 1840 iulie 30, Fălciu. — Raportul privighetorului ocolului Prut, ținutul Fălciu către Isprăvnicie, în care se arată că mai mulți locuitori din târgul Fălciu au fugit din cauza „îngrozirilor” din partea posesorului moșiei „cu bățai, și pe unii îi silnicește a-i lucra și a-i plăti peste legiuire și nu le dă loc de hrană fînaț și imaș”. Averea ce le-a rămas a luat-o tot posesorul. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 398, f. 18).

93. — 1840 august 6. — Docladul nr. 6800 înaintat de Ministerul de Finanțe la Secretariatul de Stat, pentru a se aproba zilele de târg și iarmaroace la moșia Lipova, ținutul Vaslui, a lui Iancu Vasiliu. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1243, f. 69).

94. — *1840 septembrie 26.* — Docladul nr. 7389, înaintat de Ministerul de Finanțe la Secretariatul de Stat, pentru aprobarea a două iarmaroace și o zi de târg pe moșia Horodiștea, ținutul Iași, a spătarului T. Aslan. (Ibidem, f. 73).

95. — *1840 noiembrie 14.* — Cererea comisului Iordachi Ghelime, proprietarul moșiei Brăteni, ținutul Suceava, prin care solicită Visteriei, ca la târgușorul Lespezi, ce este pe moșia sa, ziua de târg să se țină luna și nu duminica. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 429, f. 159).

96. — *1840 decembrie 2.* — Cererea spatarului Costache Carp către Domnie, pentru a i se aproba o zi de târg în fiecare săptămână la moșia sa Căminărești, ținutul Iași. (Ibidem, dos. 86, f. 1).

97. — *1841 martie 5.* — Cererea spatarului Costache Negruți către Visterie, pentru a i se aproba 4 zile de iarmaroc pe an, la moșia sa Trifeștii Vechi „poreclită” și Hermeziu, ținutul Iași. (Ibidem, dos. 137, f. 1).

98. — *1841 martie 6.* — Adresa nr. 4475 prin care Departamentul Dinlăuntru cere Visteriei să-i comunice iarmarocul de căpetenie de la fiecare ținut, pentru cercetarea vitelor, de către comisiile ce se vor statornici potrivit cu art. 3 din Așezământ. (Ibidem, dos. 430, f. 1).

99. — *1841 martie 12.* — Anaforaua Sfatului Administrativ către Domnie, cu propunerea de a se elibera spătarului C. Negruți un hrisov pentru târgușorul Hermeziu la Trifeștii Vechi. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1380, f. 8).

100. — *1841 martie 22.* — Anaforaua Sfatului Ad-tiv către Domnie, cu propunerea de a se elibera spătarului C. Negruți un hrisov pentru târgușorul Hermeziu, la Trifeștii Vechi. (Ibidem, f. 9).

101. — *1841 iulie 26.* — Jalba locuitorilor din târgușorul Lespezi, ținutul Suceava, prin care arată Departamentului Dinlăuntru abuzurile comisarilor din acea localitate. (Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 45901, f. 56).

102. — *1841 noiembrie 9.* — Jalba locuitorilor din satul Berești, ținutul Covurlui, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată că Tudurache Emandi face adunări de iarmaroace pe moșia sa, situată lângă moșia lor numită Voinești, pe care o calcă vitele celor ce vin la iarmaroace, producându-le pagube și alte supărări „ce nu le pot scrie”. Cer desființarea acestor zile de iarmaroace. (Arh. St. Iași, Tr. 875, op. 997, dos. 430, f. 7).

103. — *1842 ianuarie 19.* — Cererea comisului Neculachi Matei Boghici către Domnie, pentru înființarea de târgușor la moșia Ruseni, ținutul Tutova. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 54).

104. — *1842 februarie 16.* — Docladul nr. 1007 înaintat de către Visterie la Secretariatul de Stat, pentru stabilirea zilelor de târg și iarmăroace la moșia Cîmpurile, ținutul Putna, a lui Asanachi Danu. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1560, f. 1).

105. — *1842 februarie 25.* — Copia cererii lui Alecu Buhuș către Domnie, prin care protestează că s-au acordat moșiei Roznov aceleași zile de iarmaroc ca și moșiei sale Bodești, din ținutul Neamț. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 86).

106. — *1842 martie 9.* — Jalba înaintată de N. Suțu către Secretariatul de Stat (pentru Sfatul Administrativ) prin care protestează împotriva posesorului moșiei vecine, Pungești, din ținutul Vaslui, care îi prejudiciază bunul mers al comerțului de pe moșia sa, Negrești. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1560, f. 6).

107. — *1842 martie 19.* — Cererea epitropilor casei hatmanului Iordachi Ghica către Domnie, pentru înființarea de iarmaroc și zile de târg la moșiile Trifești, ținutul Roman și Cornul Negru sau Bivolari, ținutul Iași. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 281, f. 103).

108. — *1842 martie 27.* — Cererea logofătului Teodor Balș către Domnie pentru schimbarea zilei de târg pe moșia sa Darabani, ținutul Dorohoi. (Ibidem, f. 95).

109 — *1842 martie 27.* — Anaforaua Sfatului Cîrmuitor cu nr. 40, înaintată Domniei cu propunerea de a se aproba zile de târg și iarmaroc pe moșia Avereștii de Jos (Golășei), ținutul Roman, a vornicului Gheorghieș Sturza. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos 1560, f. 15).

110. — *1842 mai 5.* — Jalba locuitorilor mahalalelor târgului Boțoșani către Eforia orășenească, prin care arată obișnuirile din partea mănăstirii Popăuți, pentru dreapta lor moșie ce o au moștenire. (Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1598, f. 2).

111. — *1842 mai 25.* — Jalba locuitorilor din mahalaua Mohorăni, târgul Roman, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată că sînt obișnuiți de posesorul moșiei târgului, care le-a luat bani și zăloage pentru bezmănul locurilor ce au, pretinzîndu-le cîte 4 lei de stîngen în loc de 3 parale pe prăjină, cum este hotărîrea hrisovului. (Ibidem, dos. 2107, f. 1).

112. — *1842 august 14.* — Adresa nr. 15083, trimisă de Departamentul Trebilor Dinlăuntru la Visterie prin care se face cunoscut că mahalaua Cotroceni din Huși, se unește cu satul Cornii Unguri și se consideră mahala a târgului, ca și satul Broșteni, din același târg. În acest fel, locuitorii nu se vor mai jelui că sînt puși la bir și cu mahalagiii și cu sătenii. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1478, dos. 201, f. 2).

113. — *1842 august 15.* — Jalba locuitorilor din satul Cașin, ținutul Bacău către Visterie, prin care arată că „iarmarocul ce se face pe această moșie... după întinderea negoțului și grămădirea oamenilor, este pentru noi de mare strucin și sărăcie, din pricină că locul lăcuinței ce cuprinde această moșie este puțin, și la grămădirea neguțitorilor cu vite la zilele iarmarocului, nu strică ogoarele, încît dintr-aceasta nici într-un an nu avem pîinea noastră“. Ei cer Visteriei „să se ridice cu totul acest iarmaroc din sat, regularisindu-se a se face la alt loc îndemînatec“. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1130, f. 1).

114. — *1842 septembrie 12, Lespezi.* — Jalba locuitorilor din tîrgul Lespezi, ținutul Sucevii, prin care arată Visteriei că sînt asupriți cu plata birului unor locuitori care au fugit din tîrg din cauza proprietarului moșiei. (Ibidem, dos. 461).

115. — *1842 octombrie 24.* — Jalba vechililor tîrgoveților din Botoșani către Domnie, în legătură cu obișduirile ce le suferă obștea din partea egumenului mănăstirii Păpăuți pentru moșia ce are în tîrg. Ei cer „ca, după dreptățile de care tîrgul este sprijinit, să-și poată cîștiga proprietatea, ce cu nelegiuire li s-a răpit, și cu așa chip opștia să poată scăpa de supt înjugarea în care este învăluită“. (Arh. St. Iași, Tr. 1357, op. 1543, dos. 280, f. 9).

116. — *1843 ianuarie 26.* — Jalba vechililor obștiei tîrgului Botoșani către Divanul Domnesc, în care arată drepturile și actele doveditoare ce au, în procesul cu mănăstirea Păpăuți, pentru un număr de fâlci din hotarul moșiei Botoșani. (Ibidem, f. 43—44). ✗

117. — *1843 martie 29, Iași.* — Cererea lui T. Balș, epitropul casei hatmanului Iordache Ghica, pentru drepturile de tîrg și iarmaroace la moșiile Cornul Negru (Bivolari), ținutul Iași și Trifești, ținutul Roman. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 281, f. 254).

118. — *1843 mai 16.* — Aga Ilie Gherghel cere Domniei hărăzirea de iarmaroace și zi de tîrg la moșia Brăești, ținutul Dorohoi. (Ibidem, f. 273).

119. — *1843 iunie 8, Iași.* — Ciorna hrîsovului nr. 84, prin care se aprobă postelnicului Grigore Done înființarea de iarmaroace la moșia Bătrîneștii de Sus, ținutul Roman. (Ibidem, f. 299).

120. — *1843 iunie 8, Iași.* — Ciorna hrîsovului nr. 85 prin care Mihail Sturza voievod hărăzește epitropiei casei hatmanului Iordachi Ghica, drept de iarmaroace, zile de tîrg și dugheni la moșia Cornu Negru sau Bivolari, ținutul Iași. (Ibidem, f. 266).

121. — *1843 iunie 16, Iași.* — Adresa „Comitetului moșiilor înălțimii sale“, cu nr. 344 către Visterie, intervenind la cererea tîrgoveților din Sulițoaia, ținutul Botoșani, de a înființa acolo zi de tîrg și iarmaroace. (Ibidem, f. 285).

122. — *1843 august 28.* — Jalba locuitorilor din mahalaua Mo-horăanii de Sus (tîrgul Roman) către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată că posesorul moșiei le-a luat bani mai mulți, ca unii ce au case la ulițe și nu la mahala, și cer o cercetare la fața locului, iar după „descoperire, cu asprime să poruncească împlinirea banilor de la posesor, căci noi săracii ne găsim în de istov ticăloșie, plătind grea dobîndă pentru banii cu care ne-am împrumutat“ spre a-i plăti posesorului. (Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 2107, f. 26).

123. — *1843 septembrie 19.* — Copie de pe jalba unui locuitor din obștea orașului Galați către Pîrcălăbie, prin care arată că vechilul spă-tarului Mihalache Străjescu, posesorul moșiei Țiglina, a mănăstirii Mavramolu, a închis vitele locuitorilor fără motiv, ținîndu-le „hămesite de foame“, iar „numitul vechil n-a voit a le slobozi pînă cînd nu i s-a plătit de fieștecare vită cîte 15 lei 23 parale“. (Ibidem, dos. 3184, f. 2).

124. — *1843 octombrie 18, Iași.* — Cererea postelnicului Neculai Milu către Domnie, pentru înființare de tîrgușor, iarmaroace și zi de tîrg la moșia Poiana Cîrnului, ținutul Vaslui, prin care trece noul drum al poștei. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I 2017 dos. 281, f. 341).

125. — *1843 noiembrie 20.* — „Insemnare din cuprinderea hriso-vului slobozit la 20 noiembrie anul 1843, supt nr. 696, în predmetul iarmaroacelor ce urmează a se face în tîrgușorul Ștefănești, ținutul Bo-loșani“. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 23).

126. — *1843 decembrie 8, Iași.* — Ciorna hrisovului dat postel-nicului Iorgu Razu, prin care întărește privilegiul din 1826, de a avea zi de tîrg și iarmaroace la moșia Domnești precum să ia și 24 bani de toată vita mare, adusă la iarmaroc. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I/2017, dos. 281, f. 382 și 285).

127. — *1843 decembrie 29.* — Cererea lui T. Iamandi către Visterie prin care propune ca 6 mazili din Beresti să fie însărcinați cu paza celui tîrgușor în zilele de tîrg și iarmaroace. (Ibidem, f. 417).

128. — *1844 ianuarie 22, Iași.* — Ciorna hrisovului dat mănăstirii Cașin din ținutul Bacău, prin care îi întărește dreptul de a ține iarmaroc anual pe moșia sa, după cum este statornicit din vechime. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1130, f. 33 și 36).

129. — *1844 februarie 10.* — Doclad înaintat de Visterie către Secretariatul de Stat, în legătură cu conflictul dintre vistiernicul Alecu Balș și postelnicul Iorgu Razu, pentru zilele de tîrg și iarmaroacele de pe moșiile lor. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1926, f. 25).

130. — *1844 februarie 14.* — Cererea agăi Costache Aslan, către Domnie, de a i se întări hrisovul ce-l are de la Ioan Sandu Sturza voievod, pentru iarmaroacele de pe moșia sa, Sascut, ținutul Putna. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. I).

131. — 1844 februarie 21. — Ciorna poruncii nr. 1324 prin care Visteria cere Ispravniciei Putna să cerceteze dacă adunările de iarmaroace de pe moșia Sascut, ținutul Putna — a agăi Costachi Aslan — nu coincid cu acele aprobate altor moșii. (Ibidem, f. 2).

132. — 1844 martie 10. — Copia hrisovului domnesc nr. 36 prin care s-a aprobat maiorului Iorgu Voinescu, înființarea de târg, cu zi de târg în fiecare săptămână, și 6 iarmaroace pe an, la moșia Plopana ținutul Tutova. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 1273, f. 172).

133. — 1844 aprilie 8. — Jalba vornicului Neculai Greceanu către Visterie, prin care cere a nu se aproba vornicului Alecu Sturza târg și iarmaroc pe moșia sa, Murgești, fiind prea apropiată de târgul său, Urdești, ținutul Fălciu. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos 1131, f. 12).

134. — 1844 mai 6. — Adresa Secretariatului de Stat nr. 957, către Departamentul de Finanțe, propunând înființarea de târg, iarmaroace și zi de târg la moșia Golășei, ținutul Covurlui. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I/2017, dos. 281, f. 514).

135. — 1844 mai 21. — Extras din hrisovul nr. 696, dat marchizei Lucia Palade, pentru întemeierea de iarmaroace și zi de târg în târgușorul Ștefănești, ținutul Botoșani. (Ed. Foiaia Sătească a Principatului Moldovei, nr. 21 din 21 mai 1844, p. 115).

136. — 1844 iunie 12. — Raportul nr. 5201 trimis de ispravnicul de Fălciu la Visterie, pentru aprobarea unei zile de iarmaroc în târgul Huși. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 50).

137. — 1844 august 7, Iași. — Anaforaua cu nr. 1879 a Sfatului Administrativ al Moldovei către domn, pentru aprobarea cererii vornicului Alecu Sturza de a i se înființa zi de târg pe moșia sa Murgești, pe Elan, ținutul Bîrlad. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1926, f. 10).

138. — 1844 august 14. — Cererea lui Costache Rosel, către Visterie, de a i se aproba să înființeze târgușor pe moșia Bălăneasa, ținutul Bacău. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 106).

139. — 1844 septembrie 4. — Vechilimeaua dată maiorului Mihail Kogălniceanu de către împuterniciții târgului Botoșani, de a le reprezenta interesele la Divanul Domnesc, în procesul ce au cu mănăstirea Popăuți, pentru moșia târgului. (Arh. St. Iași, Tr. 1357, op. 1543, dos. 280, f. 411).

140. — 1844 septembrie 6, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 129, dat vornicului Alecu Sturza, de a-și înființa târg cu zi de târg și iarmaroace pe moșia sa, Murgeni, din ținutul Tutova. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 127 și 130).



141. — *1844 octombrie 4.* — Cererea boierilor din ținutul Bacău către Visterie, de a i se aproba lui C. Roset, dreptul de a înființa târgușor pe moșia sa Bălăneasa, din acel ținut, și nu lui Lascar Roset care ceruse aprobare pentru moșia sa Valea Ră sau Orășa. (Ibidem, f. 155).
142. — *1844 octombrie 4, Iași.* — Ciorna hrisovului domnesc nr. 140, dat banului Iancu Iamandi spre a-și înființa zi de târg și iarmaroace pe moșia sa Bîra, ținutul Roman. (Ibidem, f. 159 și 162).
143. — *1844 octombrie 10.* — Jalba lui Constantin Roset, adresată Visteriei, prin care protestează împotriva faptului că nu i se acordă dreptul de a înființa târg pe moșia sa Bălăneasa, de la ținutul Bacău, sub cuvînt că o asemenea aprobare s-a dat pentru moșia Orășa. (Ibidem, f. 154).
144. — *1844 decembrie 8, Iași.* — Cererea Ancuței Mihalache către Domnie, de a i se aproba ținerea unei zile de târg săptămînal pe moșia sa Băcești de la ținutul Roman. (Ibidem, f. 170).
145. — *1845 februarie 5.* — Cererea lui Neculai Suțu către Visterie, pentru a i se aproba „alcătuirea“ făcută cu târgoveții de pe moșia sa Pungești, ținutul Vaslui. (Ibidem, f. 20).
146. — *1845 februarie 10, Iași.* — Copie de pe hrisovul cu nr. 92/32 dat Anuței Mihalache, proprietara târgului Băcești, pentru o nouă zi de târg săptămînal. (Arh. St. Buc., Ministerul de Interne Moldova, dos. 234/859, f. 5).
147. — *1845 februarie 10, Iași.* — Ciorna hrisovului domnesc nr. 132, dat Ancuței Mihalache, spre a-și înființa o zi de târg pe săptămîină la moșia sa, Băcești, unde mai avea și alt privilegiu de târgușor. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1131, f. 175 și 178).
148. — *1845 martie 8.* — Cererea logofătului Ștefan Catargiu către Visterie, pentru a i se aproba târg, cu zi de târg în fiecare săptămîină și patru adunări de iarmaroace pe an, la moșia sa Tupilați, ținutul Roman. (Ibidem, f. 16).
149. — *1845 martie 21.* — Cererea Eufrosinei Roseti către Sfatul Ocirmuitor prin care cere a i se aproba zi de târg săptămînal, pe moșia sa Negrești, la ținutul Vaslui. (Arh. St. Iași, Tr. 1764, op. 2013, dos. 1926, f. 830).
150. — *1845 aprilie 9.* — Cererea lui Iancu Cantacuzino către Visterie, de a i se aproba statornicirea unor neguțitori evrei pe moșia sa, Horodniceni, ținutul Suceava. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 50).
151. — *1845 aprilie 16.* — Cererea spatarului Iancu Botez către Visterie, prin care arată că pentru înființare de târg la una din moșiile

sale Filipești sau Roșiori, din ținutul Suceava, este depărtarea legiuită față de alte târguri și nu numai 2 ceasuri cum greșit raportează Isprăvnicia Suceava. (Ibidem, f. 152).

152. — *1845 iunie 11.* — Cererea logofătului Costachi Sturza către Domnie, pentru a i se aproba zi de târg săptămînal și 5 iarmaroace pe an, la târgul Rădăuți, ce este înființat în baza hrisovului din 1819 mai 7, al doilea din 1820 septembrie 13, și al treilea din 1827 iunie 10. (Ibidem, f. 112).

153. — *1845 iulie 5.* — Copia învoielii dintre Eufrosina Roset, proprietara târgului Negrești, ținutul Vaslui, și neguțitorii de acolo, pentru înființarea de case și dugheni. Condiții. (Arh. St. Iași, Tr. 1765, op. 2014, dos. 98, f. 60—63).

154. — *1845 noiembrie 4, Iași.* — Ciorna hrisovului cu nr. 225 prin care se aprobă târgoveților din Mihăileni, ținutul Dorohoi, două adunări de iarmaroace. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 240 și 243).

155. — *1846 aprilie 1.* — Cererea maiorului Iordachi Voinescu adresată Visteriei, de a se publica spre știință zilele de târg-iarmaroace, la moșia sa Plopana. (Ibidem, dos. 1133, f. 12).

156. — *1846 aprilie 15.* — Cererea spătarului T. Aslan către Departamentul de Finanțe, de a i se reinnoi și publica zilele de târg și de iarmaroace de la moșia sa, Horodești, ținutul Iași. (Ibidem, f. 16).

157. — *1846 iulie 16.* — Cererea vistiernicului N. Roset Roznovanu către Visterie, de a i se publica zilele de târg și 12 iarmaroace pe an, la Sculeni, pe moșia sa, Sfinca. (Ibidem, f. 40).

158. — *1846 octombrie 16, Iași.* — Ciorna hrisovului nr. 227 dat logofătului Costache Sturza, pentru zi de târg și iarmaroace la târgul Rădăuți, ținutul Dorohoi. (Ibidem, dos. 1132, f. 385—386).

159. — *1846 octombrie 31.* — Scrisoarea lui A. Mavrocordat, proprietarul târgului Frumușica, către postelnicul Asachi, privind înființarea de târg pe moșia sa Trăisteni, ținutul Botoșani. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 422, f. 9).

160. — *1846 noiembrie 18, Iași.* — Ciorna hrisovului nr. 245 dat postelnicului Grigore Done, pentru înființare de târgușor, iarmaroace și zi de târg la Onișcani, ținutul Roman. (Arh. St. Iași, Tr. 1316, op. 1488, dos. 1132, f. 389 și 392).

161. — *1846 noiembrie 27, Iași.* — Ciorna hrisovului nr. 244 prin care se hărăzește târgoveților din Mihăileni, ținutul Dorohoi, 4 zile de iarmaroace. (Ibidem, dos. 1133, f. 70 și 73).

162. — 1846 decembrie 16. — Cererea epitropiei casei hatmanului Iordache Ghica, adresată Visteriei, de a se reinnoi publicațiile pentru zilele de târg și iarmaroace, la moșia Cornul Negru din ținutul Iași. (Ibidem, f. 78).

163. — 1847 ianuarie 12. — Raportul nr. 393 trimis de Isprăvnicia ținutului Bacău, la Visterie, cerînd a se publica zilele de târg și iarmaroace de la moșia Ionășcani, a postelnicului Gr. Done. (Ibidem, f. 75).

164. — 1847 ianuarie 16, Iași. — Cererea vistiernicului C. Roset către Visterie, de a se face publicații și în orașul Iași, pentru zilele de târg și iarmaroace de la târgușorul Sculeni, ținutul Iași. (Arh. St. Iași, Tr.1768 op. I 2017, dos. 422, f. 2).

165. — 1847 februarie 10, Iași. — Adresa Epitropiei Casei sf. Spiridon din Iași nr. 118 către postelnicul Petrache Asache, prin care acceptă adunarea de târg pe moșia Trăisteni, ținutul Botoșani. (Ibidem, f. 10).

166. — 1847 septembrie 10. — Cererea postelnicului Panaitachi Balș către Visterie pentru înființarea de iarmaroace și zile de târg pe moșia sa Ivești, ținutul Tecuci. (Ibidem, f. 37).

167. — 1847 septembrie 16, Iași. — Adresa Departamentului Trebilor Dinlăuntru nr. 20283, către Visterie, cerînd înființarea de iarmaroace în orașul Galați. (Ibidem, f. 45).

168. — 1848 ianuarie 14, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 1 dat vornicului Lascar Cantacuzin, pentru înființarea de iarmaroace, zi de târg și orînduirea de comisar la târgul Podul Iloaei, ținutul Iași. (Ibidem, f. 68).

169. — 1848 martie 20. — Cererea logofătului Costache Conachi către Visterie, prin care solicită publicarea în foile sătești și buletine, a zilei de târg săptămînal și 6 iarmaroace pe an, ce le are hărăzite prin hrisoavele din anii 1814 și 1827, la moșia sa Puțani, ținutul Tecuci. (Ibidem, dos. 469, f. 11).

170. — 1848 septembrie 26, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 79, dat banului Anastase Ioan pentru înființarea de târg, adunări de iarmaroace și zi de târg pe moșia Parincea, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 422, f. 80).

171. — 1848 octombrie 28. — Cererea vornicului Dimitrie Mavrocordat către Domnie, prin care solicită a i se aproba înființarea de târg, cu zi de târg săptămînal și 4 iarmaroace pe an, la moșia sa Ciorăști la Itu, ținutul Tutova. (Ibidem, f. 25).

172. — 1849 februarie 20. — Jalba locuitorilor din satele Priponești, Toderești și Grohăeni, ținutul Tutova, către Visterie, prin care cer să nu se încuviințeze vornicului Dimitrie Mavrocordat înființarea de târg la locul Itul, fiind „moșie dreaptă a noastră, căci cu aceasta,

dumnealui boierul nu vroeste altă a face, decît a ne sărăci cu totul și a-și însuși dreptăți de stăpînire pe moșia noastră". (Ibidem, f. 31).

173. — *1849 august 13.* — Cererea hatmanului Teodor Balș către Domnie de a i se întări 12 zile de iarmaroace ce le are hărăzite prin hrisovul din 28 octombrie 1826, și să i se aprobe statornicire de tîrg, cu zi de tîrg săptămînal, la moșia Gugești, ținutul Fălciu, proprietatea soției sale. (Ibidem, dos. 552, f. 3).

174. — *1850 februarie 13.* — Copia hrisovului nr. 10, prin care se întărește hatmanului Teodor Balș 12 adunări de iarmaroace pe an și statornicire de tîrg, cu zi de tîrg săptămînal, la moșia Gugești, ținutul Fălciu, proprietatea soției sale. (Ibidem, f. 32).

175. — *1850 februarie 24.* — Cererea vornicului Iancu Greceanu către Visterie, ca să poruncească Isprăvnicilor Tutova, Tecuci, și Galați, publicarea zilei de tîrg săptămînal și a zilelor de iarmaroace la tîrgul Drăgușeni din ținutul Covurlui. (Ibidem, dos. 609, f. 2).

176. — *1850 martie 10.* — Cererea vechilului vornicului Neculai Greceanu, proprietarul tîrgului Urdești, către Visterie, prin care protestează împotriva înființării de tîrg, de către posesorul moșiei Băsăști, ținutul Fălciu. (Ibidem, f. 5).

177. — *1850 aprilie 16.* — Cererea postelnicului Panaitache Balș către Visterie de a i se elibera un hrisov de înființare a tîrgușorului Ivești, ținutul Tecuci. (Ibidem, dos. 422, f. 43).

178. — *1850 iunie 8.* — Jalba tîrgoveților din Codăești, ținutul Vaslui, către Cleopatra Ghica, proprietara acestui tîrg, prin care cer ca să intervină pentru schimbarea zilei de tîrg de la Gugești, în altă zi din săptămîină, deoarece duminica le produce „cumplită struncinare și dărmare". (Ibidem, dos. 609, f. 14).

179. — *1850 iunie 12.* — Cererea Cleopatrei Ghica proprietara tîrgului Codăești, ținutul Vaslui, către Domnie, la care alăturază jalba tîrgoveților, arătînd că aceștia, cît și proprietatea, sînt păgubiți prin ținerea zilei de tîrg de la moșta Gugești. (Ibidem, f. 13).

180. — *1850 iunie 18.* — Referatul secției I-a din Departamentul Dinlăuntru, privind numirea lui Gheorghe Malahescu în postul de comisar al tîrgului Panciu. (Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 1908, f. 12).

181. — *1850 august 14, Huși.* — Raportul Isprăvniciei Fălciu către Departamentul Dinlăuntru, privitor la conflictul dintre obștea locuitorilor din tîrgul Huși cu posesorul moșiei, pentru obijduirile ce sufăr cu luarea dijmei din cărămida ce fac pe acea moșie. Arendașul avea luată prin contract „dijma fabricii de cărămidă arsă după obiceiul urmat din învechime" dar, locuitorii nu voiau să dea dijma din cărămida pe care

o făceau pe imașul târgului, pe de o parte, iar pe de alta, dijma, spuneau ei, trebuie luată din „cărămida crudă”. (Ibidem, dos. 44690, f. 1).

182. — 1850 septembrie 30. — Cererea postelnicului Constantin Botez către Domnie, de a i se aproba înființarea de târgușor, cu zi de târg săptămînal și 12 adunări de iarmaroace pe an, la moșia sa Hilișeni, ținutul Suceava. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 609, f. 21).

183. — 1850 decembrie 14. — Cererea postelnicului Gheorghe Greceanu către Domnie, prin care protestează asupra înființării de târg la moșia Hilișeni sau Știrbățu, ținutul Suceava — proprietatea postelnicului Constantin Botez — deoarece el a cerut cu 4 ani înainte să i se aprobe târg la moșia sa, Valea Glodului. (Ibidem, f. 31).

184. — 1851 februarie 15. — Cererea lui Panaite Docan către Visterie, pentru a i se aproba înființarea unui târg, cu zi de târg săptămînal și un iarmaroc pe an, la moșia sa Tamașa ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 596, f. 7).

185. — 1851 mai 26, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 43, prin care se aprobă agăi Lascarache Roset, dreptul de târgușor la moșia Răducăneni, ținutul Fălciu, potrivit hrisovului din 1816, pe care l-a pierdut. (Ibidem, dos. 775, f. 19—20).

La fila 18 din același dosar, se găsește propunerea Ministerului de Finanțe din 30 aprilie 1851, pentru reînnoirea hrisoavelor târgușorului Răducăneni, din anii 1816 și 1818.

186. — 1851 <iunie 4>. — Cererea vistiernicului N. Roznovanu către Domnie, de a i se aproba zile de târg și iarmaroace pe moșia sa Știubieni de la ținutul Dorohoi. (Ibidem, f. 38).

187. — <1851> iunie 8. — Cererea lui Polidor Ventura către Visterie, de a i se înființa zile de târg săptămînal și 5 zile de iarmaroace pe fiecare an, la moșia sa Vlădești, ținutul Covurlui. (Ibidem, dos. 857, f. 2).

188. — 1851 noiembrie 30, Iași. — Adresa cu nr. 25617, trimisă de către Departamentul Dinlăuntru la Visterie, prin care se cer relații asupra târgușorului Socola Mare din Iași. (Ibidem, dos. 775, f. 92).

189. — 1852 iunie 11. — Cererea postelnicului Petrache Asachi adresată Visteriei, pentru reîntărirea zilelor de târg și iarmaroace la Răpciuni, pe moșia Hăngu, ținutul Neamț, proprietatea Smarandei Sturza. (Ibidem, dos. 1015, f.-2).

190. — 1852 august 25, Iași. — Ciorna hrisovului cu nr. 130, dat Anastasiei Vîrnav, pentru înființarea de târgușor pe moșia sa, Pitulușeni, ținutul Botoșani. (Ibidem, dos. 773, f. 13, 14).

La fila 2 din același dosar, se găsește cererea Anastasiei Vîrnav, din 1851 decembrie 10, pentru a i se aproba 10 zile de târg și iarmaroace pe moșia sa Pitulușeni, ținutul Botoșani.

191. — *1852 octombrie 4, Iași.* — Adresa nr. 3106, trimisă de Secretariatul de Stat la Departamentul de Finanțe, spre a face formele pentru aprobarea a două noi iarmaroace la târgul Dorohoi. (Ibidem, dos. 1017, f. 11).

192. — *1852 noiembrie 10.* — Cererea adresată Domniei de către Mihail Kogălniceanu, împuternicitul mănăstirilor Neamț și Secu, de a se aproba ținerea unui nou iarmaroc la Tg. Neamț. (Ibidem, dos. 1019, f. 2).

193. — *1853 ianuarie 10.* — Hrisovul nr. 4, prin care se aprobă lui Panaite Docan înființarea de târg, cu zi de târg săptămînal și un iarmaroc odată pe an, la moșia sa Tamașa ținutul Bacău. (Ibidem dos. 596, f. 64).

194. — *1853 ianuarie 13.* — Hrisovul nr. 5, prin care se aprobă lui Polidor Ventura o zi de târg săptămînal și 5 iarmaroace pe an, la moșia sa Vlădești, ținutul Covurlui. (Ibidem, dos. 857, f. 15).

195. — *1853 februarie 2.* — Cererea postelnicului A. Mavrocor dat către Visterie, de a i se aproba prin „Sfatul Moldovei” dreptul de înființare a unui târgușor pe moșia sa Ghermănești. (Ibidem, dos. 1433, f. 2).

196. — *1853 martie 16.* — Cererea vornicului N. Greceanu către Visterie, de a i se aproba înființarea de târgușoare pe trei din moșiile sale — Mastatici, Simila și Poeni, și a i se da dreptul de numire a comisarilor la aceste locuri. (Ibidem, dos. 1435, f. 2).

197. — *1853 iunie 14.* — Cererea lui Costache Roset Tețcanu către Visterie, de a i se aproba 4 zile de iarmaroc la moșia sa Tețcani, din ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 1437, f. 1).

198. — *1853 iunie.* — Jalba unor locuitori din târgul Bîrlad, adresată Domniei, prin care protestează contra cererii vornicului N. Greceanu, de a înființa târgușoare pe trei din moșiile sale. (Ibidem, dos. 1435, f. 23).

199. — *1853 august 23.* — Cererea Zoîței Negruți către Departamentul de Finanțe, de a i se aproba înființarea unui târgușor pe moșia Poiana Mănăstirii (Voinești), ținutului Iași. (Ibidem, dos. 1471, f. 2).

200. — *1853 august 26, Iași.* — Ciorna hrisovului nr. 111, dat hatmanului Alecu Aslan, pentru înființarea unui nou iarmaroc, pe moșia sa Onești, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 1013, f. 26).

201. — *1853 septembrie 30, Iași.* — Ciorna hrisovului dat coloneului M. Kogălniceanu, împuternicitul mănăstirilor Neamț și Secu, prin care se aprobă înființarea unui nou iarmaroc la Tg. Neamț. (Ibidem, dos. 1019, f. 16).
202. — *1854. februarie 14.* — Așezământul vornicului Grigore Done, pentru negustorii care se statornicesc pe proprietatea sa, târgușorul Onișcani, ținutul Roman. (*Buletinul Foaiă Publicațiilor* nr. 13, din 14 februarie 1854, f. 52).
203. — *1854 iunie 15.* — Jalba obștei locuitorilor din târgușorul Căminărești, ținutul Iași, către Departamentul Dinlăuntru, arătînd că li se pretinde să plătească a doua oară banii zeciuiei pe timp de 3 ani. (Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos 32.238, f. 1).
204. — *1855 mai 28.* — Cererea Zoitei Negruți către Domnie, prin care precizează că târgul aprobat a se înființa pe moșia Voinești, va purta numele Țibana. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I 2017, dos. 1471, f. 16).
205. — *1855 septembrie 30.* — Adresa nr. 233 a mănăstirii Neamț către Departamentul de Finanțe, prin care cere înființarea a 12 iarmaroace pe an, pe moșia Munții, cotuna Galu, ținutul Neamț. (Ibidem, dos. 2124, f. 2).
206. — *1855 octombrie 11, Iași.* — Ciorna „actului domnesc“ nr. 1027 dat lui Em. Arghiropol cu învoirea de a înființa târgușor la moșia sa Hîrlicești din ținutul Neamț. (Ibidem, dos. 2013, f. 17 și 20).
207. — *1855 octombrie 27, Iași.* — Ciorna „actului domnesc“ nr. 323, dat pentru înființarea a 6 zile de iarmaroc pe moșia Tețcani, ținutul Bacău, a agăi Costache Roset-Tețcanu. (Ibidem, dos. 1437, f. 22 și 25).
208. — *1856 februarie 15.* — Cererea agăi Neculai Negroponte către Departamentul de Finanțe de a i se aproba o zi de târg și 6 iarmaroace pe an, la târgușorul său, Puești, ținutul Tutova. (Ibidem, dos. 1273, f. 53).
209. — *1856 februarie 28.* — Cererea Eufrosinei Calimachi către Departamentul de Finanțe de a i se aproba 3 iarmaroace pe an „și ocol pentru vînzare de vite“, la târgușorul de pe moșia sa, Stănișești, ținutul Tecuci. (Ibidem, f. 51).
210. — *1856 martie 17.* — Adresa nr. 1957 prin care Departamentul de Finanțe comunică Administrației ținutului Tutova, încuviințarea unei zile de târg săptămînal și 6 iarmaroace pe an, la târgușorul Puești, din acel ținut, proprietatea agăi Neculai Negroponte. (Ibidem, f. 55).

211. — *1856 martie 29.* — Cererea lui Ioan Ivașcu către Departamentul de Finanțe, de a se publica în Foile oficiale încuviințarea ce s-a dat prin hrisovul din 1844 octombrie 29, pentru înființarea de târgușor, cu o zi de târg săptămînal și 4 iarmaroace pe an, la moșia Valea Rea sau Orășa, ținutul Bacău. (Ibidem, f. 59).

212. — *1856 aprilie 3.* — Cererea spatarului Dimitrie Cracte către Departamentul de Finanțe de a i se aproba înființarea unui târgușor, cu zi de târg săptămînal și 3 iarmaroace pe an, la moșia sa Luncani sau Pîrăul Glodului, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 2189, f. 2).

213. — *1856 aprilie 28.* — Cererea vornicului Gheorghieș Sturza către Departamentul de Finanțe, pentru a i se aproba să înființeze pe moșia sa, Tăcuta sau Bumbătești, ținutul Vaslui, un târgușor cu zile de târg joia și 12 iarmaroace pe an. (Ibidem, dos. 2262, f. 2).

214. — *1856 mai 23.* — Cererea lui Vasile Alecsandri către Departamentul de Finanțe de a i se încuviința a face târg pe moșia sa Mircești, ținutul Roman. (Ibidem, dos. 1273, f. 63).

215. — *1856 iunie 21.* — Actul domnesc nr. 786 prin care se aprobă postelnicului Vasile Alecsandri să înființeze târg pe moșia sa Mircești, ținutul Roman. (Ibidem, f. 70).

216. — *1856 iunie 26, Iași.* — Ciorna „actului domnesc“ dat agăi I. Palade, pentru înființarea de târg pe moșia Băcani, ținutul Tutova, sub numele Ionășeni. (Ibidem, dos. 2098, f. 18).

217. — *1856 iunie 28.* — Cererea vornicului Vasile Ghica către Departamentul de Finanțe, spre a se publica în Foile oficiale, iarmaroacele și ziua de târg ce sînt hărăzite mai de mult la târgușorul său Codăești, ținutul Vaslui. (Ibidem, dos. 1273, f. 75).

218. — *1856 iunie 30.* — Hrisovul nr. 780 prin care se aprobă vornicului Gheorghieș Sturza să înființeze pe moșia sa, Tăcuta sau Bumbătești, din ținutul Vaslui, un târg cu zi de târg joia și 12 iarmaroace pe an. (Ibidem, dos. 2262, f. 15).

219. — *1856 iulie 2, Iași.* — Ciorna „actului domnesc“ nr. 787, dat Elenei Sturza pentru înființarea târgușorului Sturzeni, pe moșia Tărița, la ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 2125, f. 29).

220. — *1856 iulie 2, Iași.* — Ciorna „actului domnesc“ nr. 788, dat Elenei Sturza spre a înființa 6 iarmaroace pe an la moșia sa, Păstrăveni, ținutul Neamț. (Ibidem, f. 30).

221. — *1856 octombrie 8.* — Ciorna „actului domnesc“ nr. 66, dat agăi Costache Greceanu, pentru înființarea de târgușor pe moșia sa Popeni, de la ținutul Tutova. (Ibidem, dos. 1435, f. 90).



222. — 1856 octombrie 8, Iași. — Actul nr. 67 eliberat de Căimăcâmie, agăi C. Greceanu, spre a-și înființa târg pe moșia sa Mastatici de la ținutul Tutova. (Arh. St. Iași, Doc. P. 49 a/33).

223. — 1856 octombrie 8, Iași. — Ciorna „actului domnesc“ nr. 68, dat agăi Costache Greceanu pentru înființarea de târgușor pe moșia Simila, districtul Tutova. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. I 2017, dos. 1435, f. 92).

224. — 1856 octombrie 13. — Ciorna actului nr. 69 prin care Căimăcâmia aprobă postelnicului Panaite Balș înființarea de târg la moșia sa Ivești, ținutul Tecuci, cu zi de târg săptămînal și 12 iarmaroace pe an, și-i întărește și învoiala alcătuită cu târgoveții de acolo. În hrisov se cuprind articolele învoielii; „nimeni nu va fi slobod a aduce în târg vin, rachiu și păcură cu paralîc cu numai cu totalîc“. Pităriile, mumgeriile și cîntarul rămîn monopolul proprietății. Măhălitul și mortasipia trebuie să se dea în arendă, iar venitul să se întrebuițeze pentru leafa comisarului și a fanaragiilor „care sînt pentru slujba obștii“. (Ibidem, dos. 1273, f. 99—100 și 103—104).

225. — 1857 februarie 7. — Actul nr. 213 prin care se aprobă agăi Neculai Drosu înființarea de târg cu zi de târg săptămînal și 6 iarmaroace pe an, la moșia sa, Ivești sau Mărgiucani, ținutul Tutova. (Ibidem, dos. 2192, f. 1).

La fila 2 în același dosar, se află cererea lui N. Drosu, pentru actul de mai sus.

226. — 1857 mai 18. — Cererea vornicului Vasile Pogor către Departamentul de Finanțe pentru a i se aproba să înființeze pe moșia sa Misăștii „ce-i zice și Mălăeștii“, ținutul Iași, un târgușor cu numele Misăștii cu zi de târg duminică și patru iarmaroace pe an. (Ibidem, dos. 2388, f. 2).

227. — 1857 mai 20. — Cererea comisului Dimitrie Secară către Departamentul de Finanțe de a i se aproba două adunări de iarmaroace pe an, la moșia sa Verșăști, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 2432, f. 2).

228. — 1857 iunie 17. — Cererea vornicului Alecu Cantacuzin către Departamentul de Finanțe, de a i se aproba înființarea unei zile de târg săptămînal și două adunări de iarmaroace pe an, la moșia Șerbești-Neamț. (Ibidem, dos. 2352, f. 2).

229. — 1857 august 20. — Hrisovul nr. 1525 prin care se acordă vornicului Vasile Pogor dreptul de a înființa pe moșia sa Misăști „ce i se zice și Mălăeștii“ ținutul Iași, un târgușor cu zi de târg duminică și 4 iarmaroace pe an. (Ibidem, dos. 2388, f. 13).

230. — 1857 noiembrie 10, Iași. — Ciorna actului nr. 1531, dat de Căimăcâmie vornicului Alecu Cantacuzino, prin care se aprobă în-

ființarea de târgușor pe moșia Șerbești de la ținutul Neamț. (Ibidem, dos. 2352, f. 13).

231. — *1857 noiembrie 22.* — Cererea agăi Grigore Costachi către Departamentul de Finanțe de a i se aproba încă șase iarmaroace pe an (Ibidem, dos. 2392, f. 2).

232. — *1858 ianuarie 10.* — Cererea vechilor obștei târgului Nicorești, ținutul Tecuci către Departamentul de Finanțe, pentru înființarea a 4 iarmaroace pe an în acea localitate. (Ibidem, dos. 2533, f. 2).

233. — *1858 ianuarie 16.* — Actul nr. 728, prin care se aprobă comisului Dimitrie Secară înființarea a două iarmaroace pe an, la moșia sa Verșăști ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 2432, f. 12).

234. — *1858 ianuarie 23, Vaslui.* — Depeșa telegrafică a obștei locuitorilor din târgul Vaslui, către Departamentul Dinlăuntru în legătură cu tulburările întâmplăte în ziua de 21 ianuarie, cu prilejul adunării de iarmaroc în târgul Vaslui. (Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos 42423 f. 1).

Dosarul este intitulat „Obștea locuitorilor târgului Vaslui cu Isprăvnicia districtului, pentru arestarea unora din ei, devenită de la un conflict ce s-a întâmplat la iarmarocul de acolo, pentru punerea sau nepunerea mărfurilor și altele“.

235. — *1858 ianuarie 24, Vaslui.* — Raportul Isprăvnicii ținutului Vaslui către Departamentul Treburilor Dinlăuntru privitor la tulburările care s-au făcut între locuitorii târgului cu prilejul iarmarocului (Ibidem, f. 6).

236. — *1858 februarie 13, Vaslui.* — Depeșă telegrafică a obștiei locuitorilor târgului Vaslui către Departamentul Dinlăuntru, împotriva abuzurilor proprietarei acelei târg care-i silește să aducă lemne din păduri străine în „depărtarea ceasurilor peste așezămint“, în timp ce ea avea pădure pe moșia sa, „pe care o speculează“. Ei arată că nu se pot plînge dregătorului din ținut, deoarece acesta în loc de a da adevăratul înțeles legiurii pomenite, îi îngrozește cu bătata, executîndu-i cu jandarmi. (Ibidem, dos. 42801, f. 1).

237. — *1858 mai 17.* — Cererea spatatului Gheorghe State către Departamentul de Finanțe pentru a i se aproba înființarea de târg, la moșia sa Hălțeni, din ținutul Iași, cu o zi de târg săptămînal și 3 adunări de iarmaroace pe an. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 2609, f. 2).

238. — *1858 iunie 23.* — Actul nr. 764 prin care se întărește spatatului Gheorghe State, înființarea de târg, la moșia sa Hălțeni din ținutul Iași, cu o zi de târg săptămînal și 3 adunări de iarmaroace pe an. (Ibidem, f. 12).

239. — 1858 august 11, Iași. — Ciorna „actului“ eliberat postelnicului D. Danu, pentru înființarea unui târgușor pe moșiile Știubeeni și Petricani, districtul Dorohoi. (Ibidem, dos. 2611, f. 5).

240. — 1858 august 20. — Cererea hătămănesei Ruxanda Roset Roznovanu către Departamentul de Finanțe, pentru a i se aproba 12 zile de iarmaroace pe an la moșia sa Faraoni, ținutul Bacău. (Ibidem, dos. 2517, f. 3).

La fila 5, din același dosar, este „actul“ cu nr. 1120, pentru aprobarea cererei de mai sus.

241. — 1858 august 29. — Cererea spătarului Teodor Sion către Departamentul de Finanțe, pentru a i se aproba înființarea unei zile de târg pe săptămână la moșia sa Coșești, ținutul Vaslui, și 12 iarmaroace pe an. (Ibidem, dos. 2610, f. 2).

242. — 1859 martie 6. — Actul nr. 2675 prin care Departamentul de Finanțe comunică Prefecturii Tecuci că s-a aprobat înființarea a 4 zile de iarmaroc pe an la târgul Nicorești, din acel ținut. (Ibidem, dos. 2533, f. 25).

243. — 1859 martie 9. — Adresa nr. 295 trimisă de Consiliul Municipal Iași către Departamentul de Finanțe, prin care cere să se aprobe o zi de târg pe săptămână în mahalaua Tatarăși „la Movilă“. (Ibidem, dos. 2733, f. 2).

244. — 1859 martie 12. — Actul nr. 3091, prin care Departamentul de Finanțe comunică Prefecturii Fălciu că s-a aprobat agăi Grigore Costache, proprietarul târgului Fălciu, încă 6 adunări de iarmaroace pe an, afară de altele de mai înainte. (Ibidem, dos. 2392, f. 20).

245. — 1859 mai 4. — Adresa nr. 171 prin care Consiliul Municipal din Tg. Ocna cere Departamentului de Finanțe, înființarea unei zile de iarmaroc în acel oraș. (Ibidem, dos. 2660, f. 2).

246. — 1859 octombrie 20, Tecuci. — Memoriul obștei locuitorilor din târgul Tecuci către Ministerul de Interne, în legătură cu asupririle și abuzurile pe care le suferea din partea administrației locale. Ei arată că încă de la 1836 „ne mai putînd suferi impozitele directe și indirecte ale proprietarului de atunci, globirile, monopolurile și alte șicane după capriciul posesorilor“, au cumpărat moșia „prin ostenitoare stăruinți, cu însemnate cheltuieli, vînzîndu-se odoarele noastre, vitele noastre și sacrificînd cele mai necesare obiecte ale viețuirii“. După ce au devenit proprietari, cu hrisovul din 1839, au început iarăși nemulțumirile încît „mulți dintre noi doream trecutul, alții viitorul“ însă toți se tînguiau că „acei puternici“ — aleși tot de ei — batjocoreau avutul comun al acelor care „cu sudoarea muncii lor au contribuit la cumpărarea moșiei“. Apoi arată că au venit asupririle din partea prefectului și a Efo-

riei oraşului. Obştea cere dreptate ne mai putînd suferi asupririle. (Arh. St. Iaşi, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43219, f. 69—84).

247. — *1860 ianuarie 30, Iaşi.* — Adresa Ministerului de Externe, către Ministerul de Interne, cu privire la controlul actelor de învoială dintre proprietarii tîrgurilor cu locuitorii. (Arh. St. Buc., Ministerul de Interne, Moldova, dos. 232/1859, f. 12).

248. — *1860 aprilie 28.* — Actul nr. 3508 prin care Departamentul de Finanţe comunică Redacţiei Monitorului Oficial spre publicare, aprobarea unei zile de tîrg pe săptămîină în mahalaua Tatarăşi „la Movilă“ (în oraşul Iaşi). (Arh. St. Iaşi, Tr. 1768, op. 2017, dos. 2733, f. 25).

249. — *1860 august.* — Raportul nr. 9175 al Prefecturii de Iaşi, biroul statistic, adresat Ministerului de Interne cu privire la neprezentarea actelor tîrgului Sculeni, de către episcopul D. Danu, al casei lui Neculai Roseti-Roznovanu. (Arh. St. Bucureşti, Ministerul de Interne, Moldova, dos. 232/1859, f. 20).

250. — *1860 octombrie 15, Iaşi.* — Cererea doctorului G. Apostoleanu către Ministerul de Finanţe, de a i se publica zilele de tîrg şi iarmaroace, de pe moşia sa Coloneşti, districtul Tecuci. (Arh. St. Iaşi, Tr. 1768, op. 1/2017, dos. 2786, f. 2).

251. — *1860 decembrie, Iaşi.* — Ordinul trimis de Ministerul de Interne către Prefectura Iaşi, prin care se reglementează relaţiile dintre negustorii din tîrgul Sculeni şi proprietate. (Arh. St. Buc., Ministerul de Interne — Moldova, dos. 232/1859, f. 45 şi 48).

252. — *1861 aprilie 9.* — Suplica locuitorilor din tîrgul Sculeni adresată Ministerului de Interne, spre a li se cerceta situaţia faţă de proprietate. (Ibidem, f. 80).

253. — *1861 aprilie 19, Iaşi.* — Ciorna poruncii nr. 8212 trimisă de Ministerul de Interne la Prefectura Iaşi, în legătură cu relaţiile dintre tîrgoveţii din Sculeni şi proprietar. (Ibidem, f. 66).

254. — *1861 înainte de 23 aprilie.* — Învoiala dintre D. Danu, plenipotentul casei lui Roset-Roznovanu, cu locuitorii negustori din tîrgul Sculeni, pentru plata veniturilor cuvenite proprietăţii. (Ibidem, f. 62—63 şi 70).

255. — *1861 aprilie.* — Raportul revizorului Panu către Ministerul de Interne, în legătură cu cercetarea făcută la Sculeni, pentru rezolvarea neînţelegerilor dintre proprietate şi negustorii acelu tîrg. (Ibidem, f. 60 şi 73).

256. — *1861 august 14, Iaşi.* — Raportul nr. 10849 trimis de Prefectura Iaşi la Ministerul de Interne, în legătură cu perceperea unei taxe

ilegale pe păcura care a trecut prin târgul Sculeni, peste graniță. (Ibidem, f. 96).

257. — *1861 august 21.* — Actul nr. 9323 prin care Ministerul de Finanțe comunică Municipalității din Hîrlău că se aprobă înființarea a 4 iarmaroace pe an în acel târg. (Arh. St. Iași, Tr. 1768, op. 2017, dos. 2864, f. 41).

La fila 2, din același dosar, se află adresa nr. 30 prin care Sfatul orășenesc din Hîrlău, cere Ministerului de Finanțe, actul de mai sus.

258. — *1861 septembrie 15.* — Ciorna ordinului Ministerului de Finanțe către Prefectura Fălcu, de a se vesti prin ocoalele ținutului cererea de înființare a târgușorului Drănceni. (Ibidem, dos. 2859, f. 12).



# LISTA DOCUMENTELOR





1. — 1776 decembrie 28. — Scrisoarea târgoveților din Fălcium, către Manolache Bogdan mare spătar, prin care cer înlocuirea lui Hriste Grecuț de la exploatarea podului de peste Prut, cu căpitanul Tudor Pomană.

2. — 1779 iulie <9>. — Constantin Dimitrie Moruzi voievod, luind în considerare reclamațiile târgoveților din Iași, hotărăște ca întreg imașul din jurul orașului să fie iăsat spre folosul locuitorilor, pentru vitele lor.

3. — 1784 mai 6, Iași. — Hrisovul dat de Alexandru Constantin Mavrocordat voievod, pentru statornicirea drepturilor locuitorilor din vatra veche a Tîrgului Frumos, asuprași de către călugării de la schitul din Codrul Iașilor.

4. — 1785 august 19. — Porunca domnească trimisă ispravnicilor de Bacău, ca să cerceteze neînțelegerea dintre răzășii de pe moșia Nicorești, cu târgoveții din Troțuș.

5. — 1786 noiembrie 27. — „Așezarea târgoveților ce șed pe Prund, pe moșia Mărăței”, în târgul Piatra, prin care se învoiesc cu vornicul Lascarache Roset, pentru plata havaetului vinului ce-l vor vinde.

6. — 1789 ianuarie 26, Roman. — Porunca Cezaro-Crăeștii Agenții, prin Divanul din Roman, către locuitorii de pe moșia Mărăței din târgul Piatra, să fie supuși la îndatoririle ce au față de vistiernicul Lascar Roseti, stăpînul moșiei.

7. — 1789 mai 30. — „Carte de judecată” dată în Isprăvnicia Neamț, în pricina dintre Șt. Pisoschi, vechilul vistiernicului L. Roset și sătenii din Mărăței târgului Piatra, pentru asuprași.

8. — 1791 octombrie 30, Piatra. — Răspunsul ispravnicului de Neamț către Căimăcămie, prin care se dau informații asupra neînțelegerilor dintre negustorii din Mărăței și slăpînul moșiei.

9. — 1791 noiembrie 21. — Raportul căpitanului Pisoschi către Căimăcămie, prin care arată că negustorii din târgul Piatra, moșia Mărăței, nu se supun obligațiilor față de stăpînul moșiei, fixate prin cartea dată de Alexandru Mavrocordat voievod.

10. — 1792 iunie 12, Roman. — Alexandru Moruz voievod, aprobă înființarea de târg pe moșia Vlădeni de la ținutul Suceava și, totodată, întărește și învoiala dintre proprietar și târgoveți.

11. — 1792 iulie 20, Iași. — Copie de pe cartea dată de voievodul Alex. C. Moruzi, la cererea târgoveților din Burdujeni, ținutul Suceava, prin care întărește învoiala dintre ei și mănăstirea Tudoreni cu privire la îndatoririle reciproce și stabilirea zilelor de târg și iarmaroace.

12. — 1793 mai 18, <Iași>. — Copie de pe cartea domnească prin care se hotărăște bezmănul ce trebuie să-l plătească târgoveții din Focșani.

13. — 1794 noiembrie 8, Iași. — Mihail Constantin Suțu voievod întărește în slăpînirea locuitorilor din târgul Botoșani, locul domnesc pe care stăteau din vechime, fără să aibă un act de proprietate.

14. — 1795 februarie 15. — Copie de pe hrisovul dat de voievodul Mihai Suțu, pentru așezarea târgușorului Adjudul Nou.

15. — 1795 octombrie 4, Iași. — Cartea domnească dată pentru ținerea a patru iarmaroace pe an, la târgul Vaslui.

16. — <1796> februarie 4. — Jalba vechilului mănăstirii sf. Spiridon din Iași către Domnie, prin care arată că locuitorii din târgul Vaslui nu se supun la plata veni-tului cuvenit mănăstirii Precista din Roman, proprietara moșiei aceluia târg.

17. <1796> mai 24. — Jalba vechilului m-rei sf. Spiridon din Iași către Domnie, prin care arată că locuitorii din târgul Vaslui se opun la plata venitului cuvenit mănăstirii Precista din Roman, proprietara moșiei aceluiași târg.

18. — 1797 mai 8, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Alex. Callimachi voievod, locuitorilor din târgul Piatra, cărora le-a dăruit tot locul domnesc ce mai rămăsese.

19. — 1800 martie 15. — Copie de pe învoiala dintre hatmanul Costache Ghica și neguțitorii străini C. Adam și C. și Gh. Arapu, cărora le acordă unele scutiri și reduceri de obligații.

20. — 1801 aprilie 2, Iași. — Hrisovul dat de Constantin Alexandru Ipsilanti voievod lui Șerban Costachi, prin care îi dăruiește târgul Fălcui, cu toate veniturile, rinduindu-i și zi de târg.

21. — 1801 mai 15. — Carte de la Constantin Alexandru Ipsilanti voievod, prin care miluește pe Dimitrache Bogdan, fost mare spătar, stăpînul moșiei Mărației din Piatra, cu venitul din mortasipia ce se strînge la zilele de târg și iarmaroace.

22. — 1802 noiembrie 30. — Carte domnească dată la mîna locuitorilor din Vaslui, spre a fi apărați de abuzurile drumeșilor. Se recomandă ispravnicilor și beșlegei a fi apărați.

23. — 1803 martie 16, Iași. — Copia tipărită a hrisovului prin care Alexandru Moruzi voievod întărește lui Șerban Costachi, fost mare spătar, dania ce are pe târgul Fălcui și-i sposede veniturile din bezmene și iarmaroace.

24. — 1803 iulie 31. — Copie de pe cartea domnească dată în pricina de judecată dintre locuitorii târgului Botoșani și m-rea sf. Neculai din acel târg, pentru folosirea locului de imaș.

25. — 1803 noiembrie 8, Iași. — Hrisov prin care Alexandru C. Moruzi voievod împarte și face danie un loc domnesc de lîngă Iași, între domnița Ralu Mavrocordat și Comunitatea evanghelică (luterană) din Iași.

26. — 1804 septembrie 15. — Poruncă domnească adresată ispravnicilor de Vaslui, să oblige pe locuitorii din Vaslui să dea ajutor logofătului C. Ghica la facerea iazului și a morii de pe moșia târgului.

27. — 1804 <Iași>. — Copie de pe cartea de judecată încheiată de Divan, în pricina dintre neamul Hobjilă, Enache Popa și târgoveții din Focșani, pentru dreptul de proprietate.

28. — 1806 aprilie 12, Tg. Frumos. — Jalba locuitorilor din Târgul Frumos către Domnie, arătînd obișduirile din partea posesorului moșiei pe care era așezat târgul.

29. — 1807 septembrie 12. <Piatra Neamț>. — Zapisul târgoveților din Piatra Neamț, dat unul pentru altul, ca să fie uniți la judecata cu Dimitrie Bogdan, „pentru târgul Piatra”. Ei s-au răzvrătit împotriva stăpînului moșiei.

30. — 1812 decembrie 20, <Iași>. — Copie de pe anaforaua Divanului întărită de domn, privind judecata dintre târgoveții din Adjudul Nou și logofătul C. Balș, stăpînul moșiei pe care era târgul.

31. — 1813 iunie 23, Iași. — Hrisovul dat de Alex. Callimachi voievod fiicei sale Ralu Callimachi, căreia îi face danie Târgul Frumos.

32. — 1813 august 8, Iași. — Copie de pe anaforaua Divanului, întărită de Domnie, prin care s-au rezolvat neînțelegerile dintre târgoveții din Focșani și proprietate (m-rea Mera).

33. — 1814 martie 15, Iași. — Anaforaua Divanului către Domnie, cuprinzînd constatările la care a ajuns, în urma cercetărilor ce s-au făcut spre a se curma neînțelegerile dintre obștea locuitorilor din Târgul Frumos și mănăstirea sf. Spiridon.

34. — 1814 aprilie 30. — Cartea domnească dată fostului logofăt C. Ghica, spre a fi împuțernicit să ia dijmă după ponturi, din moșia sa, pe care se află și târgul Vaslui.

35. — 1814 mai 20, <Iași>. — Copia anaforei Agiei orașului Iași, pentru reînființarea pieții din ulița sf. Teodor din Iași.

36. — 1814 iunie 6. — Copie de pe cartea dată de Scarlat Al. Callimachi voievod, prin care arată cum trebuiesc soluționate, de către episcopii și frunțașii târgului Piatra, neînțelegerile ce se ivesc între locuitorii care folosesc o parte din locul domnesc de acolo.

37. — 1814 iulie 11, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Alex. Callimachi, prin care se aprobă ca m-rea sf. Spiridon să-și înființeze 10 iarmaroace la moșia sa Blăgești, ținutul Bacău.

38. — 1815 ianuarie 23. — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Vaslui, spre a sili pe locuitorii răzvrătiți din acel ținut, contra logofătului C. Ghica, să-și îndeplinească obligațiile față de stăpînul moșiei.

39. — 1817 iulie 20, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Callimachi voievod locuitorilor din ținuturile Tecuci și Nîtoresli, pentru întărirea zilelor de iarmaroace și pentru dările ce trebuie să plătească negustorii de acolo.

40. — 1818 martie 12, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Callimachi voievod fostului mare ban Mihalache, pentru întărirea drepturilor sale asupra veniturilor din moșia Mamornița.

41. — 1818 martie 14, Iași. — Copia hrisovului dat de Scarlat Alexandru Callimachi voievod hatmanului Răducanu Roset, pentru alcătuire de ținut la moșia sa Căiuți, ținutul Bacău.

42. — 1818 decembrie 16. — Carte de la voievodul Scarlat Alex. Callimachi, prin care face danii bisericii de pe moșia Cucorăna, Botoșani, unde se făcuse „Ținut din nou”.

43. — 1819 martie 9, Iași. — Alex. Callimachi voievod, întărește lui Toader Buhuș, zile de ținut și iarmaroace la moșia Budești, ținutul Neamț (Buhuși).

44. — 1819 aprilie 23, Iași. — Copie de pe învoiala dintre C. Mavrocordat și locuitorii din Drăcșani, la Sulița, în drumul Botoșanilor, prin care se stabilesc condițiile așezării lor ca țărgoveți.

45. — 1819 mai 7. — Perilipsis de pe hrisovul dat de Scarlat Callimachi voievod fostului vistiernic Sandu Sturza, pentru vadul de pod de la țărgușorul Rădăuți și pentru Căpitănia marginii de acolo.

46. — 1819 mai 26, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de Scarlat Alexandru Callimachi voievod fostului mare vornic Costache Mavrocordat, prin care se întărește învoiala sa cu locuitorii țărgoveți de pe moșia sa Drăcșani, de la ținutul Botoșani.

47. — 1819 iunie 15. — Copia poruncii Visteriei către Isprăvnicia Dorohoi, recomandînd măsuri pentru păstrarea liniștii publice și interzicerea răspîndirii difelurilor zvornuri tendențioase.

48. — 1820 aprilie 30. — Copie de pe porunca dată de către Domnie, pentru cercetarea plîngerii unor oameni străini din țărgul Fălciu, asupriți de către orîndatori ia lucrul boerescului.

49. — 1820 iulie 20, <Iași>. — Copia hrisovului dat la cererea negustorilor străini din Galați, prin care se reglementează drepturile și obligațiile lor față de Visterie, în exercitarea comerțului ce fac în ținut și prin sate.

50. — 1820 septembrie 13. — Mihai Suțul voievod, întărește fostului vistiernic Sandu Sturza, dreptul de stăpînire a Căpităniei marginii de la țărgușorul Rădăuți.

51. — 1821 ianuarie 10, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de M. Gr. Suțu voievod lui Iordache Roset, fost mare vistiernic, pentru administrarea veniturilor țărgului Sculeni, de pe moșia sa.

52. — 1821 ianuarie 28. — Ponturile hotărîte de hatmanul C. Ghica la arendarea veniturilor din țărgul Vaslui și a moșiilor înconjurătoare. Arendașii sînt paharnicul Emanoil Andipa și căpitanul Gr. Economul.

53. — 1822 decembrie 2, Iași. — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Vaslui, prin care se reglementează raporturile dintre hatmanul Alecu Ghica, proprietarul țg. Vaslui și locuitorii din acel ținut.

54. — 1823 ianuarie 8. — Copie de pe cartea domnească nr. 1 dată de Ion Sandu Sturza voievod, țărgoveților din Piatra, pentru oprirea negustorilor desegari de a face comerț în oraș în ale zile decît la iarmaroacele mari.

55. — 1823 februarie 23, Iași. — Copia hrisovului nr. 5 dat de Ion Sandu Sturza voievod țărgoveților din Fălticeni, restatornicind vechiul așezămînt al relațiilor dintre ei și proprietari.

56. — 1823 martie 15, Iași. — Hrisovul dat de Ion Sandu Sturza voievod m-rei Neamț, prin care îi sporește venitul ce-l avea pînă atunci de la locuitorii din Țg. Neamț și de la cei din satele Pometele, Pîrfiul Ursului, Blebea și Humulești, toate în hotarul țărgului.

57. — 1823 aprilie 7. — Hrisovul dat de Ion S. Sturza voievod, prin care întărește iarmaroacele și zilele de ținut pe moșia Budești, ținutul Neamț (Buhuși), a vornicesei Anica Bals.

58. — 1823 iulie 10. — Porunca Domniei către dregătorii țărgului Vaslui pentru înfrînarea țărgoveților care fac tulburări pe moșia Măriuței Canta.

59. — 1823 iulie 23, Iași. — Copia hrisovului dat de Ion Sandu Sturza voievod Țirgului Bacău, pentru instituirea „cutiei” Țirgului (casierie) și a veniturilor necesare pentru buna sa organizare, precum și pentru înființarea unei școli publice.

60. — 1823 iulie 25, <Iași>. — Copia hrisovului dat de Ion Sandu Sturza voievod locuitorilor din Țirgul Podul Iloaie, prin care se reintărește așezarea făcută de ei cu hatmanul C. Palade, proprietarul moșiei Totoești, de lângă acel Țirg.

61. — 1823 septembrie 3. — Copie de pe scrisoarea de învoială dintre aga Buhuș și neguțătorii ce se vor așeza în Țirgușorul de pe moșia sa Bodești, Ținutul Neamț.

62. — <1823>. — Copia învoielii dintre Spiridon Pavlu, proprietarul moșiei Sulița și Țirgoveții din Sulițoaia, privitoare la obligațiile reciproce dintre proprietar și Țirgoveți.

63. — 1824 octombrie 16, Iași. — Copia hrisovului prin care Ion Sandu Sturza voievod întărește fostului mare spătar Alexandru Scorțescu dreptul de a înființa iarmaroace la moșia sa Hăbășești, Ținutul Roman.

64. — 1825 martie 5, Iași. — Anaforaua Divanului Domnesc în pricina de judecată dintre spătarul Andrei Bașotă și Țirgoveții din Fălticeni, pentru veniturile Țirgului Șoldănești, zis Fălticeni.

65. — 1825 aprilie 12. — Copia scrisorii de învoială a Anicăi Buhuș către locuitorii din Țirgușorul București, de pe moșia sa Bodești, Ținutul Neamț.

66. — 1825 iunie 9. — Jalba Țirgoveților din Țirgul Frumos către Domnie, cerind respectarea hrisovului vechi, ca iarmaroacele din acea localitate să se facă, deopotrivă, în vatra veche și în cea nouă a Țirgului. Urmează porunca domnească pentru cercetare.

67. — 1826 martie 23, Iași. — Porunca Visteriei către Isprăvnicia Vaslui, de a lua măsuri contra locuitorilor și Țirgoveților care se împotrivesc la lucrul boierescului și la plata bezmănului cuvenit moșiei Țirgului.

68. — 1826 martie 29, Iași. — Anaforaua Divanului, întărită de Domnie, prin care se reglementează relațiile dintre Țirgoveții din Fălticeni și spătarul Andrei Bașotă, stăpînul moșiei Șoldănești.

69. — 1826 mai 15, Iași. — Hrisovul dat de Ioan Sandu Sturza voievod, prin care întărește Țirgoveților birădeni hotarul moșiei Țirgului Bîrlad, despărțindu-l de al moșiei Cetățuia, a lui Scarlat Donici, agă.

70. — 1826 noiembrie 16, Iași. — Copie de pe anaforaua Adunării Obștești întărită de Ion Sandu Sturza voievod, prin care se recunosc drepturile logofătului T. Balș asupra Țirgușorului de pe moșia Rogoșășli, cunoscut și sub numele de Vlădeni sau Țirgul Nou.

71. — 1827 martie 4, Roman. — Jalba unor Țirgoveți din Roman către vistiernicul Iordachi, arătînd că sînt asupriți cu slujba panțiriei.

72. — 1827 iunie 10, Iași. — Copia hrisovului dat de Ion Sandu Sturza voievod vistiernicului Sandu Sturza, pentru drepturile sale asupra moșiei Rădăuți, a Căpităniei marginii, a iarmaroacelor și a podului de peste Prut.

73. — <1827>. — Ion Sandu Sturza voievod către vornicul Costache Conachi pentru înființarea de Țirg pe moșia sa Nămoloasa, Ținutul Putna.

74. — 1828 ianuarie 16, Iași. — Hrisovul dat de Ion Sandu Sturza voievod lui Alexandru Ralet, fost mare spătar, pentru înființarea de iarmaroace și zi de Țirg pe moșia sa Bucecea, Ținutul Botoșani.

75. — 1829 aprilie 10. — Cererea vornicului C. Conachi către Divanul Implinitor, de a i se da învoire să întemeieze Țirg la Nămoloasa, potrivit hrisovului ce are.

76. — 1829 iulie 9. — Raportul nr. 231 trimis de Isprăvnicia Cîrligătura la Divanul Implinitor, cerînd confirmare dacă din cauza ciumei se opresc iarmaroacele la Țirgul Frumos.

77. — 1829 august 26, Stînca. — Răspunsul vistiernicului N. Roset Roznovanu către Divanul Implinitor, în legătură cu hrisovul Căpităniei Țirgului Sculeni, de pe moșia Stînca.

78. — 1829 august 30, Adjud. — Răspunsul postelnicului Alex. Balș către Divanul Implinitor, în legătură cu hrisovul Căpităniei Adjudului.

79. — <1829>. — Ciorna poruncii nr. 4588 trimisă de către Divanul Implinitor la Agie, spre a interzice vremelnice adunările de iarmaroace, din cauza ivirii ciumei.

80. — 1830 iulie 30, <Botoșani>. — Raportul Comisiei epitropiei orașului Botoșani către Divanul Implinitor, anunțind constituirea ei și colaborator pe dregătorul Elisei Cantacuzino, spătar.

81. — <1830 septembrie 6>. — Taxele ce se încasează la târgul Odobești, în timpul iarmarocului.

82. — 1830 octombrie 15. — Copia actului nr. 13, încheiat între mănăstirea sf. Spiridon și Panaiotache Malaxa, pentru un loc din târgul Galați, la schelea Dunării.

83. — 1830 octombrie 20. — Copie de pe învoiala dintre vistiernicul Alex. Balș și locuitorii târgușorului Adjudul Nou, pentru îndatoririle acestora din urmă.

84. — 1830 decembrie 22. — Copia actului prin care căminarul Costache Pelin vinde lui Moise Iuster și Herșcu Amendoloei, venitul târgușorului Podul Iloaei cu hanul și pivnița boierească.

85. — 1830 decembrie. — Copia jalbei lui <Manolache Onciu>, fost căpitan de târg la Botoșani, către <Divanul Implinitor al Cnejei Moldovei>, pentru învinuirile ce i le aduce Comisia întâia revizuitoare.

86. — 1831 aprilie 8. — Raportul nr. 214 adresat Divanului Implinitor de către Iordachi Rale, paharnic, sameșul ținutului Hîrlău, prin care arată că locuitorii din satul Deleni și altele, împreună cu târgoveții din Hîrlău, umblă să-i ucidă pe dregătorii Isprăvniceii.

87. — 1831 mai 16. — Jalba târgoveților din Roman către Divanul Implinitor, prin care cer desființarea velnițelor din oraș, fiind o primejdie pentru sănătatea locuitorilor și pentru siguranța orașului.

88. — 1831 noiembrie 9, Iași. — Comunicarea cu nr. 39, a epitropiei casei hatmanului Constantin Palade către Divanul Implinitor, prin care se protestează împotriva înlăturării ilegale a căpitanului târgului Podul Iloaei.

89. — 1832 ianuarie 28, <Ocnele>. — Jalba întregului rufet muncitor al Ocnelor către Sfatul Administrativ al Cnejei Moldovei, arătînd starea de mizerie în care se află ei și familiile lor.

90. — 1832 februarie <29>. — Porunca Departamentului Pricinilor Dinlăuntru către Isprăvnicia Bacău, ca să facă publicațiile legale pentru ziua de târg săptăminal (joia) la Iași.

91. — 1832 martie 2. — Porunca nr. 1536 trimisă de către Departamentul Dinlăuntru către Sfatul Municipal din Iași, spre a delega un membru al Sfatului pe lângă inginerul Filipescu, ca să despresureze locul Tîrgul Boilor.

92. — 1832 martie 8, Iași. — Jalba locuitorilor din Tîrgul de Sus din Iași, către Sfatul Orășenesc, prin care cer reînființarea pieței din fața bisericii sf. Teodor.

93. — 1832 martie 9. — Docladul înaintat de către Visterie, Sfatului Ad-tiv, în legătură cu situația lipovenilor din diferite sate, care fac comerț în unele orașe ca Roman, Fălticeni, Piatra, Tîrgul Frumos și altele și cer a fi trecuți în rîndurile patentarilor.

94. — 1832 aprilie 21, Roman. — Jalba unor târgoveți din Roman, către Departamentul Dinlăuntru, arătînd că sînt asupriți cu noua taxă de 3 lei pe vadra de rachiu și cerînd un sistem mai just de impunere pentru toți negustorii târgului.

95. — 1832 mai 1, Iași. — Adresa nr. 281 a Sfatului Municipal al orașului Iași către Agie, spre a porunci să supravegheze ca locuitorii ce vin cu produse de vînzare să se adune numai în piețele din Tîrgul Boilor, Grădina Domnească, Beilic și sf. Teodor.

96. — 1832 mai 15, Iași. — Scrisoarea trimisă de C. Conachi, mare logofăt, posesorului Teodorachi Grecinschi, de la moșia Ștefănești, sfătuiindu-l să scadă prețul orînzilor datorate de negustorii evrei din acel târg.

97. — 1832 mai 20, Iași. — Adresa nr. 331, prin care Sfatul Municipal al orașului Iași roagă Agia ca să aducă la cunoștința tuturor, reorganizarea piețelor de la Beilic, de lângă sf. Teodor, și din Tîrgul Cucului.

98. — <1832 mai 27>. — „Zapiscă despre așezarea în târguri a lucrătorilor de pămînt, prin patente“.

99. — 1832 iunie 22, Iași. — Jalba lipovenilor pescari din ulița sf. Vineri, orașul Iași, către Departamentul Dinlăuntru, prin care cer păsuire spre a se muta cu marfa la Podul Roș.

100. — 1832 august 6, Tg. Neamț. — Raportul nr. 188 trimis de Sfatul municipal al Tîrgului Neamț la Ministerul de Interne, clarificînd problema patentelor împărțite la locuitorii din sate.

101. — 1832 august 27. — Copia poruncii nr. 1436 a Departamentului Dinlăuntru către Isprăvnicia Iași, spre a lua măsuri ca să vină cit mai mulți locuitori din ținut, cu mărfurile lor, la ziua de țîrg înființată joia la Iași.

102. — 1832 septembrie 6, Iași. — Copie de pe jalba țîrgoveților din ulița sf. Vineri din Iași, prin care protestează împotriva măsurii ce s-a luat pentru mularea, din această stradă, a comerțului de zarzavat și produse din lapte, ouă etc..

103. — 1832 octombrie 10. — Jalba supușilor Austriei, de la fabrica de farfurii din Podul Iloaei către Consulatul Rusiei, cerînd a fi scoși din rîndul birnicilor.

104. — 1832 octombrie 11, Iași. — Adresa nr. 1248 a Consulatului rus către Vistieria Moldovei, intervenind pentru scutirea de dări a unor supuși austrieci, fabricanți de farfurii.

105. — 1832 octombrie 20, Iași. — Adresa nr. 403 a epitropiei casei hatmanului Constantin Paladi către Vistierie, prin care cere înființare de iarmaroace și zi de țîrg la Podul Iloaei, ținutul Cîrligătura.

106. — <1833> mai 29, <Galați>. — Copia practicei încheiată de Judecătoria ținutului Covurlui, în judecata ce au avut țîrgoveții din Drăgușeni cu posesorul moșiei, Pandichi.

107. — 1833 iulie 10. — Jalba banului C. Botez către Sfatul Ocirmuilor cerînd aprobarea pentru zile de țîrg și 10 iarmaroace pe an, la moșia sa Glodurile, ținutul Tecuci.

108. — 1833 iulie 27. — Jalba locuitorilor din Țîrgul Ocna către Logofeția Justiției, prin care protestează împotriva încălcării locurilor de hrană ce le-au cum-părat de la șavgăii de acolo.

109. — 1833 noiembrie 15. — Invoiala paharnicului Constantin Elefteriu cu locuitorii satului Orbeni, de pe moșia Stăești, ținutul Putna, pentru ca boerescul să fie plătit în bani.

110. — 1833 decembrie 18. — Jalba lui Vasile Rosel către Sfatul Ocirmuitor, prin care protestează împotriva aprobării de iarmaroace pe moșia Codăești, vecină cu moșia sa Pribești, ținutul Vaslui.

111. — 1834 martie 8, Iași. — Adresa Secretariatului de Stat nr. 565 către Vistierie, prin care se cere publicarea adunărilor de iarmaroace pe moșia Pungești ținutul Vaslui, proprietatea lui Neculai Suflu.

112. — 1834 aprilie, Iași. — Docladul Vistieriei asupra celor constatate la cercetarea făcută în neînțelegerea dintre proprietarii moșiilor Codăești și Pribești, pen-tru zilele de țîrguri și iarmaroace.

113. — 1834 septembrie 5. — Copia cererei Anicăi Buhuș către Domnie, de a i se hărăzi un așezămînt la moșia Bodești, ținutul Neamț, asemănător cu al altor țîrguri.

114. — 1834 septembrie 18. — Jalba Eufrosinei Calimah, de a i se pune în aplicare privilegiile existente pentru moșia Stănișăști, ținutul Tecuci.

115. — 1834 noiembrie 27. — Cîrna docladului nr. 8240 trimis de Vistierie la Sfatul Ad-tiv, cu propuneri asupra drepturilor Anei Buhuș din veniturile țîrgușorului său, Bodești, din ținutul Neamț și statornicirea unui așezămînt după modelul celui de la țg. Sulițoiaia.

116. — 1835 ianuarie 15. — Porunca Vistieriei nr. 396, către Isprăvnicia Vaslui, spre a face publicațiile necesare în vederea deschiderii unor iarmaroace în cîteva localități de pe graniță.

117. — 1835 februarie 21. — Porunca nr. 2751 trimisă de Departamentul Tre-burilor Dinlăuntru la Isprăvnicia Dorohoi, pentru alungarea unui tulburător din Țîrgul Nou, din acel ținut.

118. — <1835> martie 22. — „Copie după jalba obștii țîrgoveților adunați la moșia Brătești, a dumisale bănesei Ileana Pătrașcu, de la ținutul Sucevii, către prea înălțatul doinn, din 22 mart”.

119. — 1835 <martie 31>. — Copie de pe jalba Elenei Pătrașcu, născută Negre, adresată Domniei, în legătură cu neînțelegerile ce are cu țîrgoveții din Bră-tești, ținutul Sucevei.

120. — 1835 aprilie 19, Iași. — Copie de pe hrisovul dat de M. Sturza voievod, în urma judecării ce a urmat între Episcopia Roman și țîrgoveții din acel oraș, pentru drepturile ce le are în moșia țîrgului care a fost domnească.

121. — 1835 aprilie 25, Iași. — Anaforaua Sfatului Administrativ nr. 554 către Domnie, în legătură cu protestul vornicului Gr. Ghica contra înființării iarmaroacelor de la Mamornița, ținutul Dorohoi, pentru colaborarea negusturilor moldoveni cu cei străini.

122. — 1835 mai 26, Tg. Hirlău. — Jalba unor negustori din târgul Hirlău către Domnie, cerind reîntărirea vechiului hrisov din 1804 și aprobarea a 4 iarmaroace noi pe an.

123. — 1835 iunie 28. — Raportul nr. 962 adresat de Slatul Administrativ către Domnie, propunând să se dea un hrisov Smarandei Beldiman, pentru zi de târg săptăminal, duminica, pe moșia sa Hocenii, ținutul Fălciu.

124. — 1835 iunie 30, Birlad. — Jalba obștiei locuitorilor din orașul Birlad, către Domnie, prin care arată greutățile ce au cu plata iraturilor, fiind pe moșie particulară, și cer 4 iarmaroace pe an.

125. — <1835 august 30>, Nicorești. — Copie de pe jalba locuitorilor din târgul Nicorești, prin care cer a li se aproba zile de iarmaroc pentru vânzarea zarzavaturilor.

126. — 1835 și 1838. „Lămurire asupra așezământului târgului Mihăileni“.

127. — 1836 ianurie. — Adresa nr. 1031 a Departamentului Trebilor Dinlăuntru către Postelnicie, în legătură cu extinderea Eforiei târgului Piatra și pe partea situată pe moșia Mărăței, a vornicului I. Costache Lătescu.

128. — 1836 decembrie 12. — Copie după învoiala dintre obștea locuitorilor din Mărăței, târgul Piatra, cu proprietarul moșiei, pentru stabilirea obligațiilor reciproce.

129. — 1837 februarie 7, Iași. — Adresa nr. 2106 trimisă de către Departamentul Trebilor Dinlăuntru la Vistieria Moldovei, în legătură cu sancțiunile hotărâte împotriva unor negustori din Mărăței (la Piatra Neamț), pentru că s-au răzvrătit cu alți împotriva proprietarului Iordache Costache.

130. — 1837 februarie 13. — Cererea agăi Iordache Cuza către Domnie, de a i se reînoi dreptul mai vechi pentru iarmaroacele de la Tatomirești.

131. — 1837 martie 9. — Cererea logofătului C. Sturza către Vistierie, în calitate de epitrop al casei Sultana Eni, de a se aproba înființarea de târgușor la locul numit Cotul Scheii.

132. — 1837 martie 10, Iași. — Ciorna hrisovului dat de Mihai Sturza voievod vistiernicului Alexandru Balș, spre a-și întemeia zi de târg și iarmaroace la moșia sa Poeni, ținutul Iași.

133. — 1837 iulie 12, Iași. — Ciorna contractului dintre epitropia casei C. Palade și comisul Gh. Coroi, pentru arendarea unor moșii pe care se află și târgul Ștefănești, ținutul Botoșani.

134. — 1837 iulie 14, Iași. — Anaforaua nr. 13369 înaintată de către Departamentul Dinlăuntru la Domnie, pentru stabilirea mijloacelor de răscumpărare a târgului Fălțiceni de la spătarul M. Cantacuzino.

135. — 1837 octombrie. — Jalba banului C. Botez adresată Visteriei, prin care cere privilegiu pentru întemeierea unui târgușor statornic, pe moșia sa Glodurile.

136. — 1838 ianuarie 26, Iași. — Copia hrisovului nr. 6 dat de Mihai Sturza voievod, prin care întărește agăi Iordachi Cuza, 12 zile de iarmaroace pe an la moșia Tatomirești, ținutul Vaslui, pe lângă acele 5 hărăzite de Scarlat Calimah și Ion Sandu Sturza voievozi.

137. — 1838 ianuarie 31. — Jalba fraților Stupu către Domnie, prin care cer dreptul de a înființa târgușor pe moșia Văleni, ținutul Bacău.

138. — 1838 februarie 9, Iași. — Mihai Sturza voievod, reîntărește vechile așezăminte statornicite între locuitorii din Târgul Neamț și m-rea Neamț.

139. — 1838 martie 13, Iași. — Cererea cneazului Gh. Cantacuzino către Secretariatul de Stat, de a i se aproba înființarea târgușorului Aspazieni în satul Răpciuni pe moșia Hangu, ținutul Neamț.

140. 1838 mai 28. — Jalba căminarului Spiridon Pavlu către Domnie, prin care cere să i se aprobe a înființa „târg locuit“ la Docolina, pe moșia Tirzii.

141. 1838 iunie 23, <Iași>. — Anaforaua nr. 1191 înaintată Domniei de către Sfatul Ad-tiv, pentru aprobarea înființării târgușorului Aspazieni pe moșia Hangu, ținutul Neamț — proprietatea cneazului Gh. Cantacuzino.

142. — 1838 iulie 22. — Copia raportului nr. 496 a privighetorului ocolului Siret către Pircălăbia Galați, prin care propune înființarea de iarmaroace la moșia Băleni, ținutul Covurli, proprietatea cneazului Matei Cantacuzino.

143. — 1838 septembrie 24. — Copia ofisului domnesc nr. 48, către Sfatul Ocîrmuitor, întărind așezământul făcut de domn pentru târgul Mihăileni, ținutul Dorohoi.

144. — 1838 octombrie 3, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 48, prin care Mihail Sturza voievod întărește agăi Alecu Balș înființarea de iarmaroace la moșia Hălăucești, ținutul Roman.

145. — 1838 octombrie 26, Darabani. — Invoiala dintre hatmanul T. Balș, proprietarul moșiei Darabani, ținutul Dorohoi, și locuitorii așezați în târgul de pe acea moșie.
146. — 1838 noiembrie 26. — Așaforaua nr. 2221 trimisă de Sfatul Ad-liv la Domnie, spre a se aproba o zi de târg, joia, la Jași, în 4 puncte diferite ale orașului.
147. — 1838 noiembrie 28. — Invoiala locuitorilor din târgul Podul Iloaie, cu proprietarul moșiei Scobințeni, logofătul N. Canta, asupra obligațiilor reciproce.
148. — 1838 decembrie 1, Iași. — Adresa cu nr. 11143 trimisă de Visterie la Departamentul Dinlăuntru, în legătură cu tulburările pe care le fac sirbo-bulgarii din orașul Bîrlad.
149. — 1838, Iași. — „Înștiințare“ tipărită, prin care Grigore Ganea aduce la cunoștință condițiile întemeierii târgușorului de pe moșia Zahornă, ținutul Iași.
150. — 1839 ianuarie 16, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 14 dat de Mihai Sturza voievod spătarului Răducanu Cazimir, pentru înființarea de târg la moșia Puești, ținutul Tutova.
151. — 1839 aprilie 18, — Jalba adresată de Iancu Crupenschi la Visterie, prin care arată samavolnicile șavgăilor de la Ocnă. Ei i-au încălcat moșia, luându-i o cantitate de nulele și allele.
152. — 1839 mai 14, Tg. Ocnei. — Raportul înaintat de Camera Ocnelor la Visterie, prin care cere a se face publicații ca sătenii ce vin după sare, să aducă alimente în Târgul Ocnei, unde este mare lipsă și scumpețe.
153. — 1839 mai 22. — Hrisovul dat de M. Sturza voievod fostului mare logofăt N. Cantacuzino, prin care i se reînnoește privilegiul pentru târgul Podul Iloaiei, pe moșia Scobilțeni.
154. — 1839 iunie 14. — Jalba răzășilor și locuitorilor din satele Suhuleț, Tansa și altele, de la ținutul Vaslui, cerind a li se aproba zi de târg, joia, la Hodorâni (sau Schineta), pe moșia căminarului Sava Givit.
155. — 1839 iunie 18. — Jalba maiorului Plitoș către Domnie, prin care cere hrisov pentru reînființarea târgului de pe moșia sa, Lărgășani, ținutul Tecuci.
156. — 1839 septembrie 28, Iași. — Jalba locuitorilor din Târgul Neamț către Înaltul Sfat, prin care arată că m-rea Neamț le ștrîmtoează locul pieței, prin construire de binale.
157. — 1839 decembrie 21. — Copia de pe „jurnalul“ încheiat de comisia însărcinată de către Departamentul Dinlăuntru, a cerceta conflictul dintre m-rea Neamț și locuitorii târgoveți, pentru locul de piață.
158. — 1840 mai 9, Tg. Puești. — Copie de pe învoiala „de așezare“ dintre spătarul Răducanu Cazimir, proprietarul târgului Puești, ținutul Tutova, și târgoveții de acolo, pentru statornicirea lor și a bunei întemeieri a târgului.
159. — 1840 iunie 12, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 25, prin care Mihail Sturza voievod hărăzește spatarului Neculai Milu zi de târg la moșia Iuganii din Deal, ținutul Roman.
160. — 1840 iulie 1. — „Copie de pe jalba colonelului Lascăr Bogdan“ către Secretariatul de Stat, pentru a i se aproba ca zilele de târg de pe moșia sa Unțăști, ținutul Tutova, să fie schimbate duminica.
161. — 1841 ianuarie 31. — Jalba lui Trohin Petrovici, în numele obștei târgului Panciu, ținutul Putna, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată asupririle ce le face comisarul din localitate.
162. — <1841 iunie 30>. — „Izvođ de venitul ce se cuvine a se aduna la târgul Fălțiceni, pentru proprietatea acestui târg, potrivit cu porunca Departamentului Dinlăuntru, de sub nr. 9565“.
163. — 1841 iulie 26. — Jalba locuitorilor din târgușorul Lespezi, ținutul Suceava, prin care arată Departamentul Dinlăuntru abuzurile comisarilor din acea localitate.
164. — 1841 decembrie 7. — Jalba locuitorilor sațului Orbeni, ținutul Putna, de pe moșia Stiești, prin care cer Visteriei să fie trecuți în numărul patentarilor orașului Focșani, întrucât sînt mahalagii cu meserie.
165. — 1841 decembrie 29. — Copia raportului nr. 61 a paharnicului Costache Lupul și a revizorului Visteriei, serdarul Pandelachi Zoia, prin care se arată că mahalaua Bahnile face parte din târgul Focșani și că locuitorii se ocupă cu găitănăria și urmează a fi scutiți de bir și trecuți între patentari.
166. — 1842 ianuarie 8. — Docladul nr. 32 înaintat de Visterie către Secretariatul de Stat, prin care se arată că locuitorii birnici din mahalaua Bahnile, din târgul Focșani, cer să fie recunoscuți ca mahalagii ai acestui târg.



167. — 1842 februarie 10. — Copie de ponturile stabilite de postelnicul Răducanu Cazimir, pentru locuitorii care se vor așeza cu vii la târgul Puești.

168. — 1842 februarie 13. — Docladul Statului Ad-tiv cu nr. 1006, înaintat Secretariatului de Stat, prin care se reglementează condițiile așezării de târguri și iarmaroace pe la moșii.

169. — 1842 aprilie 1. — Jalba postelnicului Gh. Hermeziu înaintată Secretariatului de Stat pentru Înaltul Stat, prin care protestează împotriva înființării de iarmaroace pe moșiile vecine (Bătrânești și Averești), întrucât îi stînjenesc comerțul de pe moșia sa Dămieniști, ținutul Roman.

170. — 1842 aprilie 27. — Jalba târgoveților din localitatea Buhușoaia, ținutul Neamț, către Departamentul Dinlăuntru, împotriva măsurilor abuzive ale proprietarului Alex. Buhuș.

171. — 1842 mai 13. — Locuitorii neguțitori din târgul Buhușoafiei, ținutul Neamț, se jăluiesc Isprăvniceii despre obijduirile de care sufar din cauza proprietarului.

172. — 1842 mai 20. — Copie de pe jalba târgoveților și locuitorilor din Odobești către Isprăvnicia ținutului Putna, prin care arată numeroasele abuzuri ale comisarului târgului.

173. — 1842 iunie 2/14, Iași. — Jalba supușilor austrieci din târgușorul Buhușoaiei către Agenție, arătînd cum au întemeiat târgușorul la 1823 și asuprașii de care sufar din partea urmașilor lui T. Buhuș.

174. — 1842 iunie 6, Bacău. — Jalba locuitorilor din târgul Bacău către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată multe asuprașii ce pătinesc din partea polițmaistrului.

175. — 1842 iulie 13. — Jalba locuitorilor din târgul Tecuci către Departamentul Dinlăuntru, prin care cer înlocuirea comisarului abuziv din localitatea lor.

176. — 1842 august 2, Bacău. — Raportul nr. 106 trimis cu revizorul Lupașcu la Departamentul Dinlăuntru, în legătură cu conflictul dintre obștea târgoveților din Bacău, cu polițmaistrul de acolo.

177. — 1842 august 15. — Jalba neguțitorilor ce se adună la iarmarocul de pe moșia Cașin, ținutul Bacău, către Vistierie, prin care arată taxele mari și lipsa de loc suficient pentru ținerea vitelor aduse spre vînzare.

178. — <1842>. — Iarmaroace și târguri din Moldova.

179. — <1843> februarie 28. — Copia jalbei Epitropiei moșiei târgului Bîrlad către Statul Ocîrmuitor, prin care cere dreptul de a lua o taxă pe vitele aduse spre vînzare la iarmaroc și care pășunează pe imașul târgului.

180. — 1843 martie 11. — Locuitorii birnici din târgul Roman cer Vistieriei ca banii zecuielilor să fie în folosul lor, spre a se putea ajuta la plata birului, pentru acei absenți.

181. — 1843 aprilie 26. — Raportul nr. 3469 trimis de Isprăvnicia ținutului Tutova la Departamentul Trebilor Dinlăuntru, în care se explică scopul unor împrumuturi de bani în vederea îndepărtării unor ieniceri din acel târg.

182. — 1843 mai 30. — Jalba făcută de „toți patentarii din târgușorul de peste apa Niculinii” către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, prin care arată obijduirile cauzate de Isprăvnicia ținutului Iași.

183. — 1843 iunie 24, Tg. Ocna. — Raportul nr. 351 trimis de Camara Ocnelor la Visterie, în care arată neorinduielile cauzate de șavgăii, pagubele cauzate cu răzvrătirile lor împotriva administrației ocnelor, silniciile împotriva personalului și altele.

184. — 1843 iulie 3. — Copie de pe jalba locuitorilor din Podul Iloaei către Domnie, de a fi apărați de persecuțiile comisarului din acel târg.

185. — 1843 august 27. — Jalba „obștiei locuitorilor din târgușorul de peste apa Nicolinei”, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată obijduirile ce sufar din partea posesorului moșiei.

186. — 1843 septembrie 23. — Cîțiva locuitori din târgul Tecuci cer Visteriei să fie trecuți între calfele breslii băcalilor sau între patentari și nu printre birnicii târgului.

187. — 1843 noiembrie 16, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 134 dat de Mihail Sturza voievod logofătului Costache Mavrocordat, pentru înființarea de târg, iarmaroace și zi de târg la moșia Tuțora, ținutul Iași.

188. — 1843 noiembrie 27. — Jalba târgoveților din Dorohoi către Domnie, prin care arată asuprașii ce sufar din partea polițaiului orașului și a fratelui său, de îi aduc la răzvrătire.

189. — 1843 decembrie 25, Hudeștii-Mari, Dorohoi. — Jalba hatmanului Iordache Costache (Lățescu) către Isprăvnicia Neamț, prin care protestează împotriva intervenției spătarului Hristodor, de a se înființa eforie la târgul Piatra.

190. — 1844 ianuarie 30. — Jalba locuitorilor din târgul Moinești către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, arătînd că sînt asupriți de comisar, posesor și oțcupic.

191. — 1844 februarie 19. — Jalba șavgăilor surghiuniți din Tîrgul Ocnei — către Vistierie — prin care cer a fi învoiți a se așeza în cîteva sate din jurul aceluiași târg.

192. — 1844 februarie 26. — Jalba unor locuitori din târgul Adjudul Nou, ținutul Putna, prin care protestează împotriva cererii lui Iorgu Razu, de a înființa zile de târg și iarmaroace pe moșia Domnești.

193. — 1844 martie 23, București. — Cererea Direcției Ocnelor cu nr. 25 către Vistieria Moldovei, de a menține hotărîrea luată ca șavgăii tulburători ai liniștii să fie îndepărtați din Tg. Ocna.

194. — 1844 aprilie 20, Botoșani. — Jalba obștei locuitorilor din orașul și ținutul Botoșani către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, cerînd aprobarea pentru trei iarmaroace de cîte o săptămîină fiecare și publicarea lor și în Bucovina și Galiția, pentru informarea negustorilor străini.

195. — 1844 mai 4. — Mărturia unor locuitori din Podul Iloaie, pentru negustorul Toader Bănăruță, persecutat de comisarul târgului.

196. — 1844 mai 22. — Docladul nr. 3832 înaintat de Vistierie către Secretariatul de Stat în legătură cu conflictul dintre vistiernicul A. Balș și postelnicul Iorgu Razu, pentru zilele de târg și iarmaroacele de pe moșiile lor.

197. — 1844 iulie 2. — Raportul postelnicului N. Boteanu, și Iorgu Radu către Vistieria Moldovei, cuprinzînd constatările făcute la fața locului în legătură cu condițiile de fixare a unor zile de iarmaroc pe moșiile Ordești și Murgeni.

198. — 1844 august 17. — Cererea cu nr. 107 adresată de exarhul sf. Munte Sion către Vistierie, prin care protestează împotriva înființării unor iarmaroace la Botoșani, întrucît sînt prea aproape de cele din Iași, de pe moșia m-rei Frumoasa.

199. — 1844 octombrie 2. — Jalba lui Lascarache Roset către Domnie, prin care protestează împotriva înființării târgușorului Tețcani, întrucît aceasta îi aduce prejudicii târgușorului său Orășa, ținutul Bacău.

200. — 1844 octombrie 12. — Jalba „vechilor obștiei Botoșanilor“, către „Inaltul Divan Domnesc“ prin care se arată drepturile târgoveților asupra locului domnesc din acel târg, în opoziție cu drepturile mănăstirii sf. Neculai.

201. — 1844 octombrie 13. — Practicaua încheiată de către Divanul domnesc în pricina de judecată dintre mănăstirea sf. Neculai (Popăuți) și locuitorii târgului Botoșani, pentru dreptul de stăpînire a vechiului loc domnesc.

202. — 1844 octombrie 24, Iași. — Cîrna hrisovului domnesc, nr. 162, dat lui Lascarache Roset de a-și înființa târgușorul Orășa (Valea Ră) din ținutul Bacăului.

203. — 1844 octombrie 25, Moinești. — Invoiala dintre locuitorii târgului Moinești, ținutul Bacău, cu proprietarul moșiei A. C. Mavrocordat, privind obligațiile lor către proprietate.

204. — 1844 noiembrie 8. — Copia actului de alcătuire între proprietarii moșiei și neguțătorii, la înființarea târgului Băcești, ținutul Roman.

205. — 1845 aprilie 2, Iași. — Jalba agăi D. Shina, proprietarul moșiei Vladnic, ținutul Tecuci, prin care cere Vistieriei să-i aprobe înființarea unui târgușor cu 6 iarmaroace pe an, la Vladnic.

206. — 1845 aprilie 6, Iași. — Copia hrisovului nr. 79 prin care Mihail Sturza voievod întărește lui Neculai Suțu invoiala făcută cu neguțătorii din târgul înființat pe moșia sa Pungești, ținutul Vaslui.

207. — 1845 april 23. — „Copia actului de alcătuire dintre postelnicul Iancu Iamandi, cu obștea târgușorului Bîra“.

208. — 1845 aprilie 30. — Raportul nr. 3437, adresat de Isprăvnicia Fălciu către Vistierie, cerînd a i se comunica dacă localitatea Docolina este socotită ca târgușor.

209. — 1845 mai 11. — Copia așezămîntului încheiat între logofătul Costache Sturza, proprietarul moșiei Rădăuți, ținutul Dorohoi și neguțătorii evrei, pentru „propinația“ târgului.

210. — 1845 mai 12, Iași. — Copia hrisovului nr. 124 dat de Mihail Sturza voievod maiorului Iordache Voinescu, întărîndu-i invoiala făcută cu neguțătorii din târgul Plopana, înființat pe moșia sa din ținutul Tutova.

211. — 1845 mai 21. — Așezarea făcută între Alecu Balș, stăpînul moșiei Poeni din ținutul Iași, și un număr de 29 neguțători evrei, pentru întemeierea unui târgușor pe numita moșie.

212. — 1845 iunie 25, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 172 prin care Mihail Sturza voievod întărește învoiala dintre logofătul Alecu Mavrocordat cu neguțitorii ce se așează la târgul Frumușica, de pe moșia Storești, ținutul Botoșani.

213. — 1845 iulie 9, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 181, dat de Mihail Sturza voievod, prin care se întărește învoiala încheiată între Lăscarache Roset proprietarul târgului Orășuța, numit și Valea Rea, ținutul Bacău, și neguțitorii ce se așează acolo.

214. — 1845 august 29. — Cererea logofătului A. Mavrocordat către Departamentul Dinlăuntru, pentru a se aproba numirea lui Șt. Cujbă, în postul de comisar al târgușorului Frumușica.

215. — 1845 aug. 30. — Jalba obștei locuitorilor târgului Odobești către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată că sînt asupriți de către comisarul Novac și cer numirea lui D. Polizu.

216. — 1845 sept. 28. — Raportul nr. 8110, al Isprăvniceii Roman la Departamentul Dinlăuntru, pentru numirea unui comisar la târgușorul Bîra.

217. — 1845 noiembrie 3, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 237 dat de Mihail Sturza voievod Mariei Moruzi, încuviințînd o zi de târg pe săptămîină, la ratoșul Uidești pe moșia Oniceni ținutul Suceava.

218. — 1845 noiembrie 4, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 234 dat de Mihail Sturza voievod, vornicului Ioan Costache, pentru înființarea de târgușor pe moșia Boroșești, ținutul Vaslui.

219. — 1845 noiembrie 26. — Ciorna hrisovului nr. 264 prin care Mihail Sturza voievod întărește învoiala dintre Eufrosina Roset și neguțitorii din târgul Negrești, ținutul Vaslui.

220. — 1845 decembrie 20. — Invoiala făcută între obștia locuitorilor din Tîrgul Frumos, cu Epitropia mănăstirii sf. Spiridon, pentru îndatoririle lor către mănăstire, în legătură cu plata embaticului.

221. — 1846 ianuarie 1, Iași. — Jalba Eufrosinei Mavrogheni către Domnie, de a i se face dreptate, eliberîndu-i-se hrisovul cerut pentru târgușorul Mamornița.

222. — 1846 februarie 20. — Jalba agăi Alecu Botez către Vistierie, protestînd împotriva înființării zilelor de târg și de iarmaroace pe moșia Giurgești a agăi Gh. Greceanu.

223. — 1846 aprilie 13. — Cererea adresată de G. Suțu către Vistierie, de a se da poruncă la Isprăvnicie spre a nu supune la dări pe neguțitorii așezați de curînd pe moșia sa.

224. — 1846 iunie 20, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 161 dat de Mihail Sturza voievod, postelnicului Costachi Carp, pentru înființarea târgului Căminărești, ținutul Iași.

225. — 1846 octombrie 16, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 228 dat de Mihail Sturza voievod Epitropiei m-rii sf. Spiridon din Iași pentru înființarea de târgușor și iarmaroc la moșia Bumbăta, ținutul Fălciu.

226. — 1846 decembrie 15. — Jalba locuitorilor din Tîrgul Neamț către Inaltul Sfat Ocîrmuitor, prin care cer lămuriri asupra actelor ce trebuie să prezinte la cercetarea litigiului dintre ei și m-rea Neamț, pentru locul pieței târgului.

227. — 1847 iunie 3. — Copia anaforalei Sfatului Administrativ Extraordinar, nr. 1169, către Domnie, în pricina zilelor de iarmaroace și zilelor de târg pe moșiile Scobînteni-Tutuești și Podul Iloae, din ținutul Iași.

228. — 1847 iulie 12, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 89 dat de Mihail Sturza voievod postelnicului Petrache Asache, pentru înființarea târgului Țintia, cu o zi de târg, pe moșia Trăisteni, ținutul Botoșani.

229. — <1847 noiembrie 13>. — Copia raportului clucerului Iacovachi Costandiniu către Isprăvnicia Bacău, cu propuneri pentru înființarea de târg la moșia Parincea a banului Anastasie Ioan.

230. — 1848 februarie 11. — A. Suțu informează Departamentul Dinlăuntru despre cele întîmplate la târgușorul Bivolari, între un negustor și un locuitor, de față cu privighetorul ocolului.

231. — 1849 iulie 5. — Cererea obștei locuitorilor târgului Focșani, către Departamentul Trebilor Dinlăuntru, prin care arată asupririle ce le suferă din partea conducătorilor Eforiei.

232. — 1849 august. — Jalba starețului Neonil, al mănăstirilor Neamțu și Secu, adresată Domniei, cerînd respectarea drepturilor sale în neînțelegerea ce o are cu obștea locuitorilor din Tg. Neamț.

233. — 1849 septembrie 24, Focșani. — Raportul nr. 13 trimis de Comisia rînduită spre cercetarea reclamațiilor obșteii locuitorilor din Focșani, asupra abuzurilor săvîrșite de membrii Eforiei și oamenii lor.

234. — 1850 februarie 13, Iași. — Adresa Ministerului de Interne, secția I-a, nr. 2804 către Ministerul Lucrărilor Publice, prin care se cer lămuriri cu privire la drepturile de a înființa tirgușoarele de peste barieră.

235. — 1850 martie 30. — Jalba obștiei locuitorilor din Tîrgul Neamț către Domnie, de a nu incuviința ca M. Kogălniceanu, posesorul moșiei tîrgului, a m-rei Neamț, să calce vechile așezăminte dintre tîrgoveți și mănăstire.

236. — 1850 iunie 13. — Jalba lui M. Kogălniceanu către Grigore Ghica voievod, cerînd ca drepturile m-rei Neamț, asupra moșiei Tîrgului Neamț, să fie respectate potrivit așezămintelor și legilor existente.

237. — 1850 iunie 19. — Docladul Sfatului Departamentului Dinlăuntru, către Secretariatul de Stat, pentru cercetarea pricinilor dintre locuitorii din Tîrgul Neamț și m-rei Neamț, pentru nerespectarea așezămintelor.

238. — 1850 iulie 7. — Ciorna adresei nr. 4025, trimisă de ministrul M. Kogălniceanu către egumenul mănăstirii Trei-Ierarhi, în legătură cu exproprierea locului de la Copou, pentru cazarmă, loc de plimbare și piață publică în noul tirgușor înființat aici.

239. — 1850 decembrie 7. — Cererea vistiernicului Roset către Vistierie, de a i se aproba strămutarea a 12 săteni de pe moșia Slinca ș. a. la moșia Știubceni, fiind tulburători.

240. — 1851 aprilie 17, Iași. — Referatul Sfatului din Departamentul Treburilor Dinlăuntru, nr. 7832, către Secretariatul de Stat, propunînd a se aproba o zi de tîrg în 4 locuri din Iași.

241. — 1851 august 2. — Jalba obștiei tîrgului Huși adresată Domniei, prin care cere schimbarea zilei de iarmaroc, în ziua de 14 septembrie.

242. — 1851 septembrie 2, Iași. — Ciorna hrisovului cu nr. 97 dat de Gr. Ghica voievod pentru statornicirea iarmarocului de la 6 august, în orașul Roman.

243. — 1851 septembrie 28, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 108, dat de Gr. Ghica voievod pentru statornicirea tirgușorului de pe moșia Dămieniștii din ținutul Roman, proprietatea agăi Iordachi Hermeziu.

244. — 1852 februarie 26. — Act de învoială între Maria Moruzi împuternicită fratelui ei N. Negre, și tîrgoveții din Săveni, ținutul Dorohoi, cuprinzînd condițiile reciproce: plata bezmănului, veniturile din comerț etc...

245. — 1852 martie 17. — Cererea paharnicului G. Romașcu către Domnie, de a i se aproba înființarea de tirgușor pe moșia sa Gănești, la ținutul Tutova.

246. — 1852 martie 25, Iași. — Ciorna hrisovului nr. 64 dat de Gr. Ghica voievod, cneazului Al. Moruzi, spre a-și întemeia tirgușor la moșia sa Borțărișul din ținutul Putnei.

247. — 1852 iunie 9. — Raportul nr. 10050 al Ministerului de Interne, secția I-a, către Domnie, prin care se arată ca lipsite de temei pretențiile Anei Balș asupra tîrgoveților din Piatra-Neamț.

248. — 1852 august 20. — Copie de pe jalba dată Departamentului Bisericesc, de către locuitorii din partea de sus a tîrgului Panciu, arătînd că sînt păgubiți de către cei din partea de jos, în exercitarea comerțului.

249. — 1852 octombrie 20. — „Copie de pe adresa arhimandritului Antonie, egumenul m-rei Bogdana”, înaintata Departamentului Bisericesc, în legatură cu neînțelegerea dintre locuitorii tîrgului Panciu, de pe partea răsăzască și cea mănăstirească, în exercitarea comerțului.

250. — 1853 martie 10. — Copie de pe jalba vornicului Greceanu adresată Ministerului de Finanțe, pentru Sfatul Cîrmuitor, prin care protestează împotriva cererii lui Alecu Mavrocordat, de a înființa tirgușor lîngă moșia sa.

251. — <1853 mai 21>. — Copie de pe jalba obștiei corporației din tîrgul Piatra, adresată Sfatului orășănesc, în legătură cu alegerea ilegală a starostelui lor.

252. — 1853 iunie 13. — Copie de pe „alcătuirea” dintre aga Botez și obștea tîrgului Fălticeni, pentru arendarea veniturilor.

253. — 1853 iunie. — Jalba unor locuitori din tîrgul Bîrlad, adresată Domniei, prin care protestează contra cererii vornicului N. Greceanu, de a înființa tirgușoare pe trei din moșiile sale.

254. — 1853 iulie 13, Iași. — Cererea agăi V. Bosie către Departamentul de Finanțe, de a i se aproba 4 zile de iarmaroc și zi de tîrg săptămînal, pe moșia sa, Sirca, ținutul Iași.

255. — 1853 august 20. — Jalba Anei Balș adresată Domniei, prin care protestează împotriva Eforiei și a amestecului ei în veniturile moșiei sale, Mărăței, pe care se află o parte a târgului Piatra.

256. — 1853 octombrie 22, Mihăileni. — Copie de pe contractul dintre serdarul Iosip Uhrinovschi și doi negustori pentru închirierea propinației târgului Mihăileni.

257. — 1854 ianuarie 25. — Ciorna poruncii cu nr. 1403, trimisă de către Departamentul Treburilor Dinlăuntru la Isprăvnicia Iași, ca să cerceteze jalba locuitorilor din Țg. Sculeni, pentru asuprii.

258. — 1854 martie 21. — Jalba locuitorilor din satul Lețcani, ținutul Bacău, către Departamentul de Finanțe, cerind aprobarea a se muta în târgul Buhușoia, ținutul Neamț.

259. — 1855 martie 31. — Cererea Anei Balș cu nr. 24 din Piatra Neamț către Domnie, prin care declară ca va renunța la dreptul de bezmăn de pe partea orașului situat pe moșie sa, în schimbul altor privilegii.

260. — 1855 aprilie 18. — Ciorna actului domnesc nr. 44, dat de Gr. Ghica voievod, Elencăi Sturza și fiului său Grigore, pentru dreptul de târgușor la Dimachi pe moșia Zaboloteni, sub numele de Grigorieni.

261. — 1855 aprilie 18, Iași. — Ciorna „actului domnesc” nr. 45 dat de Gr. Ghica voievod, pentru înființarea unui târgușor pe moșie Strahotin, ținutul Botoșani, proprietatea lui Gh. Caruz.

262. — 1855 mai 30, Iași. — Ciorna „actului domnesc” nr. 152 prin care se aprobă agăi V. Bosie o zi de târg săptămânal și 4 iarmaroace la moșia sa Sîrca, ținutul Iași.

263. — 1855 mai 8. — Ciorna hrisovului nr. 151 dat de Grigore Ghica voievod mănăstirii Bisericieni din ținutul Neamț, ca să înființeze „politia” Bicaz.

264. — 1855 iunie 10, Iași. — Ciorna „actului domnesc” nr. 661, dat de Gr. Ghica voievod Zoiței Negruți, de a înființa un târgușor pe moșia sa, Poiana Mănăstirii, comuna Voinești, ținutul Iași, sub numele de Țibana,

265. — 1855 iulie 17. — Ciorna anaforalei nr. 15.166, înaintată de către Departamentul Dinlăuntru la Domnie, cu propunerea de a se unifica din punct de vedere polițienesc, orașul Iași cu târgușoarele învecinate.

266. — 1855 august 15. — Lista târgurilor și târgușoarelor mai însemnate.

267. — 1855 octombrie 23. — Copie de pe raportul comisarului despărțirii a 2-a Iași, în legătură cu măsurile ce se impun odată cu alipirea târgușorului Nicolina la oraș.

268. — 1855 octombrie 24. — Copie de pe raportul comisarului despărțirii I-a din Iași, cu nr. 10.004, către Departamentul Dinlăuntru, privind alipirea târgușorului Păcurari la oraș.

269. — 1855 decembrie 21. — „Copie de pe raportul Divanului General, cu nr. 17” „adresat Domniei, pentru precizarea textului de lege din 1852, relativ la înființarea târgurilor și iarmaroacelor.

270. — 1856 iunie 11. — Copie de pe încheierea comisiei instituită pentru cercetarea abuzurilor săvârșite de posesorul târgușorului Puești, ținutul Tutova, împotriva locuitorilor din acea localitate.

271. — 1856 iunie 19. — Raportul Isprăvnicii Vaslui nr. 5044 către Departamentul Dinlăuntru, pentru cercetarea neînțelegerii dintre posesorii târgușorului Boroșești, de la acel ținut.

272. — 1856 iunie 21. — Jalba lui N. Damian, unul din vechilii obștei locuitorilor din Târgușorul Puești, ținutul Tutova, către Departamentul Treburilor Dinlăuntru, prin care arată asupriile ce pătinesc din cauza posesorului.

273. — 1856 septembrie 6. — Sumele plătite peste așezământ de către negustorii din Târgușorul Puești, ținutul Tutova.

274. — 1856 octombrie 13. — Actul dat de Căimăcămie postelnicului Panaite Balș, ca să înființeze târg și 12 iarmaroace pe an, pe moșia sa Ivești, din ținutul Tecuci.

275. — 1856 decembrie <12>. — Suplica vechililor obștei târgului Mihăileni, către Departamentul Dinlăuntru, în legătură cu abuzurile posesorului în comerțul ce-l fac.

276. — 1857 ianuarie 8. — Jalba obștei răzășilor din Piatra Neamț către Căimăcămie, prin care arată asupriile ce pătinesc din partea Anei Balș, stăpina moșiei Mărăței și altele.

277. — 1857 martie 19, Iași. — Ciorna „actului” cu nr. 326 dat de Căimăcămie, postelnicului N. Istrati, pentru aprobarea unor zile de iarmaroc pe moșia sa Rotopănești, ținutul Suceava.

278. — 1857 mai 18. — Jalba vechilului obștei târgușorului Puești, ținutul Tutova, către Căimăcămie, prin care arată „abuzurile obișnuite” ale posesorului.

279. — 1857 iunie 14. — Porunca nr. 12.185, a Ministerului de Interne către dregătorii târgului Bacău, în legătură cu tulburările ce pricinuesc unii din locuitorii.

280. — 1858 iulie 9. — Jalba obștei locuitorilor târgului Sulița, ținutul Botoșani, către Departamentul Treburilor Dinlăuntru, prin care arată asuprirea din partea posesorilor.

281. — 1859 ianuarie 10. — Jalba obștei târgului Bucecea, ținutul Botoșani, către Departamentul Dinlăuntru, prin care arată asupririle ce are din partea comisarului aceluiași târg.

282. — 1859 iunie 25. — Ciorna „rezoluției” nr. 2883 adresată de Ministerul de Interne către prefectii districtelor, pentru cercetarea actelor de proprietate asupra târgurilor și târgușoarelor.

283. — 1859 august 18. — Raportul nr. 12011 trimis de Prefectura Botoșani către Ministerul de Interne în legătură cu actele de proprietate ale târgușoarelor Burdujeni și Bucecea.

284. — 1859 septembrie 18, Vaslui. — Raportul nr. 10.026 a Prefecturii de Vaslui către Ministerul de Interne, în legătură cu neînțelegerile dintre proprietar și locuitorii negustori din tg. Codăești.

285. — 1859 septembrie 21, Dorohoi. — Raportul nr. 9639 al Prefecturii districtului Dorohoi către Ministerul de Interne, în legătură cu actele de proprietate ale maiorului I. Sturza, pentru târgușorul Rădăuți.

286. — 1859 octombrie 2. — Jalba locuitorilor din târgul Lespezi, către Ministerul de Interne, prin care dau în vileag abuzurile comisarului de târg.

287. — 1859 octombrie 2. — Copia întîmpinării lui L. Roseti adresată Prefecturii Fălciu, în legătură cu prezentarea titlurilor de proprietate a târgurilor și târgușoarelor.

288. — 1859 octombrie 18, Iași. — Ciorna ordinului nr. 26727 al Ministerului de Interne către Prefectura Fălciu, prin care se explică motivele potrivit cărora s-a luat măsura ca proprietarii să prezinte titlurile de stăpînire.

289. — 1859 noiembrie 1. — Intîmpinarea Anei Balș către Ministerul de Interne, pentru faptul că a fost obligată să prezinte din nou actele de proprietate asupra moșiei Mărăței din Piatra.

290. — 1859 noiembrie 17. — Intîmpinarea făcută de Fătu, plenipotentul lui Hriste Ovanes, către Ministerul de Interne, în legătură cu drepturile proprietarului moșiei asupra târgului Codăești.

291. — 1859 noiembrie 23. — Raportul nr. 14565 adresat de Prefectura districtului Putna către Ministerul de Interne în legătură cu nesupunerea proprietarilor târgurilor Adjudul, Domnești și Nămolosa de a prezenta titlurile de proprietate asupra acestor târguri.

292. — 1859 noiembrie 28, Iași. — Ciorna ordinului fără nr. și nesemnală de ministru, care urma să se trimită Prefecturii districtului Putna, în legătură cu nesupunerea proprietarilor de târguri de a prezenta documentele pe baza cărora încasează venituri de la târgoveți.

293. — 1859 decembrie 14. — Suplica adresată de obștea târgului Codăești către Ministerul de Interne, prin care arată asupririle ce are din partea proprietății târgului sau a posesorilor.

294. — 1859. — Listă de târgușoarele din țară.

295. — 1860 ianuarie <5>. — Jalba locuitorilor din târgușorul Adjudul Nou către Ministerul de Interne, arătînd asupririle ce au din partea proprietarului moșiei, logofătul C. Balș, care le nesocotește vechiul așezămint.

296. — 1860 ianuarie 9, Iași. — Referatul Consiliului de Miniștri, de la Ministerul de Interne, nr. 1003, secția 1, privitor la greutățile făcute de proprietarii de târguri, care refuzau să prezinte actele de stăpînire și invoielile cu locuitorii.

297. — 1860 februarie 10, Iași. — Referatul nr. 216 trimis de Consiliul Municipal din Iași către Ministerul de Finanțe, pentru aprobarea unei zile de târg în Iași, pe locul „La Movila Cuzăi” din Tătărași.

298. — 1860 martie 8. — Suplica obștei neguțitorilor din târgușorul Codăești către Consiliul Administrativ, prin care arată asupririle ce sufar din partea proprietății.

299. — 1860 martie 20, Piatra. — Jalba locuitorilor din târgul Piatra către Domnie, prin care arată asupririle din partea proprietății și protestează împotriva articolelor din ziarul Steaua Dunării, cu privire la alegerea deputatului Manoliu.

300. — 1860 mai 24. — Suplica obștei locuitorilor din târgușorul Adjudului Nou către Ministerul de Interne, cerînd aplicarea măsurii de desființare a monopoliului pentru mărfurile de folos obștesc.

301. — 1860 mai. — Suplica obștei neguțătorilor din târgul Adjudului Nou, către Ministerul de Interne, prin care cere aplicarea legii pentru desființarea monopolului.

302. — <1860 august 4>. — Copie de pe răspunsul lui A. Valiside dat prefecturii, în legătură cu așezământul neguțătorilor de pe moșia Cașinul.

303. — 1860 august 8, Iași. — Suplica lui D. Danu, împuternicitul casei Roznovanu, arătând motivul pentru care nu au putut prezenta la control hrissovul târgului Sculeni.

304. — 1860 august 24, Iași. — Raportul nr. 9588 trimis de Prefectura Iași către Ministerul de interne, dezbătând situația creată în tg. Sculeni, prin repetatele învoieli, între proprietari și neguțori, făcute în cursul timpului.

305. — 1860 septembrie 8, Iași. — Raportul nr. 10.297 trimis de Prefectura Iași către Ministerul de Interne, în legătură cu situația actelor tg. Bivolari, pe care Temistocle Bastache nu le-a putut prezenta.

306. — 1860 octombrie 15. — Raportul nr. 140 trimis de revizorul N. Gorovei către Ministerul de Interne, asupra cercetării făcute la tg. Sculeni, în urma reclamațiilor ivite între proprietate și neguțori.

307. — 1861 ianuarie 26. — Cererea lui Iancu Cantacuzino, plenipotentul lui T. Bastache, adresată Ministerului de Interne, în legătură cu desființarea unor venituri ale proprietății de la neguțorii din tg. Bivolari.

308. — 1861 martie 23. — Suplica obștiei târgoveților din Sculeni către Ministerul de Interne, împotriva persecuțiilor ce suferă din partea proprietății.

309. — 1861 august 28. — Cererea lui M. Kogălniceanu adresată Ministerului de Finanțe, de a i se da aprobare pentru înființarea târgușorului Drănceni, la districtul Fălciu.

310. — 1861 septembrie 15, Iași. — Cererea lui M. Kogălniceanu către Ministrul de Finanțe prin care protestează împotriva neaprobării zilelor cerute pentru târgușorul său Drănceni.





INDICE GENERAL

,



**A**

- abăgeri 260  
 abuzuri 10; — ale comisarilor 256, 257, 266, 426; dezrădăcinarea lor 354; — ale drumetilor 30; — ale eforturilor 352; — încetarea lor 346, 453; — negustorilor 105, 110; — posesorilor 413, 418, 419; — proprietarilor 265, 484  
 acareturi 86  
 acatatrexi, vezi catadixi  
 accidente mortale în Iași din aglomerație 151  
 accizi, dare de mărfuri la bariere 429, 436, 440, 442  
 Achinăfiev T. 290  
 acoperișul caselor 202  
 acte; — anulate 58, 89; — autentice 355; cercetarea — 423, 425; eliberări de — 203; — lăturănice 355; — nelegiuite 350; — pierdute 177; — vechi citate de foarte multe documente; — la Roman din 1612 sec. 19 etc.  
 activitate comercială paralizată 421  
 adălmașuri 278  
 Adam C., negustor străin la Vaslui 27  
 adăpătoarea vitelor 147, 303, 402  
 Adăscăliței C. 364  
 adeliu, adetiuri (cuv. turc) taxă, dajdie 9—13, 17, 25, 33—35, 46, 66, 70, 83, 84, 89, 91—96, 99, 114, 115, 124, 173, 190, 216, 224, 238, 242, 350, 459; — de casă 6; — Domniei la Roman, cedat Episcopiei 190, 191; — țirgoveților, rînduiala lui 76; — satelor 91; cu sens de angărie (dare asupraitoare) 192  
 Adjud, țirg și moșie 133, 290, 396, 430, 462, 464; descălecătoarea țg. Adjud 48; — vechi 23, 434; — Nou 22, 23, 45, 48, 137, 138, 272, 433, 434, 435, 437, 446, 447; alcătuirea țg. — 434; pîtăriile din — 435; — imașul țg-ului, pustiirea mahalalei, locuitorii cer desființarea monopolurilor 447  
 administrația districtului 422; — țg. Pu-ești 400; — ținutului 327, 406  
 Adunarea Obștească 120, 229, 299 — pravi-la ei 359  
 adunare de țirg, de țirgușor, de iarmaroc 83, 149, 170, 264; vezi și aproape toate documentele  
 adunătorime la iarmaroc 264  
 afanisire, dărîmăre, distrugere 199, 247, 268  
 afierosite, hărăzire, dăruire 299, 355  
 Agachi, bacal 9  
 Agapi (hliza lui —) 39  
 Agărici V. 456  
 agă, marele — din Iași 5, 473, 474  
 Agenția austriacă; — cezaro-crăiască 9, 174, 175, 267  
 Agia din Iași 61, 134, 151—153, 155, 158, 310, 318  
 agricultură 154  
 ahotnici 245  
 ahtarlicuri 325  
 Aiftodoaiei V. 409  
 Aivaz Toma și Ioniță 4  
 ajutorintă 71, 80, 85, 93, 130, 460, 461; — de iarnă 124  
 alamă 317  
 alămii 409  
 Albești sat 292  
 Albu Gh. 212; — M., cărămidar 417, 445; — N. 417  
 Alcaz T. 445  
 alcătuire 475; — de țirg la Cucorăni 72; — negustorilor din Bodești 99; idem din Mihăileni 229; — locuitorilor din Bira 313; — de țirg la Adjudul Nou 434  
 Alecsandri V., spăt. cere aprobare de țirg și iarmaroc la Mircești 468, 469, 482  
 Ajeicu opincar 259  
 Alexandrescu, secretar 441  
 Alexandri Gh. 199  
 Alexandru, mare căminar 52  
 Alexandru (Cuza), domn 423  
 alimente 232, 240, 325; — calitatea lor 370; — din gospodăria țărăneasă 233; — scutite de dări 401  
 Alistar V. 436  
 Alistarh, spătar 185

- alişveriş, comerţ, ciştig 7, 101, 113, 129, 245, 251; — în Botoşani 33; — locuitorilor 23, 55, 61, 65—67, 70, 148  
 Aluman Gr. I. 436  
 Amendeloaiei Herşcu 138  
 amăruntul, vânzare cu — 314  
 Amortitu Hascal 248  
 analoghie (proporţie, măsură, cotă parte) 11, 35, 42, 51, 64  
 Anastasie, mare postelnic 21; — Ioan ban 212, 343  
 Ancie Nisin 247  
 Andoni, şlicar 45  
 Andrei, grădinar 139  
 Antipa Em., arendaş 85  
 Andrei Lică 244; — staroste de negustori 269  
 Andronie Anastasie 157  
 Anedelei Ilie 3  
 anerisire 178, 189, 342  
 angărie, angarale (corvezi) 29, 85, 93, 183, 192  
 Anghelachi Climentii 135; — Nec. 199  
 Anghelichi Lupu şi Ion 45  
 Angheli Matachi 327  
 Angheluţă, podar 4  
 antal, butoiuş 83, 234  
 Antohi Miron 436  
 antaşat (cuv. franc.), pătat, călcat, nerespectat 452  
 antica autonomie a ţării 444  
 Antonia de 342, 379  
 Antioh vodă 43  
 Antonie, arhimandritul m-rii Bogdana 377  
 Antoniu Gh., negustor 249  
 antreprenorii iraturilor 416  
 antrepo (antrepozit) la graniţa Transilvaniei 305  
 antrepruzirea (antrepriza) obiectelor de obşleşcă îndestulare 435, 437; — harabagilicului 454; — iraturilor 418; — monopolurilor 413; vezi şi apalt  
 apalt (antrepriză, monopol) 341  
 apă minerală la Văiluţa 237  
 apătoşire 344  
 Apostol Alecu, negustor 272, 287; — C. 435; — Ioniţă 45; — preot 212; — Scridon 245; — Stan, suiger 349; — Toader şi Gheorghe 445  
 Apostu T. 435; — V. 436  
 Apostoleanu, dr. cere aprobare pt. ţirg şi iarmaroace la Coloneşti (Tecuci) 486  
 aprozi 183  
 arabagie, arabagilic, arabagibaşa, vezi harabagie  
 arac, băutură alcoolică 205, 330  
 aralic, loc de arătură 235, 242  
 aramă 317  
 Arapu C. şi Gh., negustori străini 27; — Vasile, logofăt 9, 289  
 arenda, arendări 47, 85; — monopolurilor 370; — de moşie 381  
 Arghiri, băcal 9  
 Arghiropol Em. 399, 481; — Iacovachi, mare cămăraş 21  
 Argintaru Moişă 316  
 arhitect 202  
 armenii din Roman nu se supun la dijmă 187; — negustori 135, 143, 180, 181, 258  
 arnăuţi 30  
 Aron Şmaia, Smil 204, 208  
 Aron vodă (loc şi iaz) 5  
 Aronovici Dimitrie 289  
 articole de negoţ 84, 305.  
 arvonă 404  
 Asachi Petre, postelnic 342; — cere înfiinţare de ţirguşor la Răpciuni (Hangu) 479; — idem la Trăisteni 476, 477; vezi Ținta  
 Aslan Alecu, logofăt cere iarmaroc la Oneşti Vaslui 116, 468, 480; — Const. agă, vornic, cere iarmaroace la Sascut 107, 473, 474; — Ion, logofăt 112; — Toader, spat. cere iarmaroc la Horodişte Iaşi 311, 470, 476  
 Asmeroi Ion, pasnic 244  
 Aspazieni, ţirg la Răpciuni (Hangu) 226—228.  
 asuprişi; locuitori şi negustori — 11, 125, 140, 177, 253, 267, 353, 405, 434, 439, 485 şi passim.  
 aşezări; — la bir cu hrisov 80; — boiereşti şi negustoreşti 415; — făcută cu credinţă 120; — între locuitori şi proprietar 46, 48; — de ţirguşoare şi zile de ţirg, passim — răsuflate 14; — pentru veniturile moşilor, passim.  
 aşezămînt 59; — unor ţirguşoare şi ţirguri: Adjudul Nou 137, Băceşti 308, 310; Brăteşti 176, Bucecea 130, Buhuşoia 267, Fălciţeni 88, 89, 115, Mihăileni 200, Moineşti 305—307, Orăsa 323—326, Podul Iloaie 242, Poeni 320, 321, Pueşti 412, Rădăuţi 316—317; Aşezămîntul Nou (Regulamentul Organic) 166, 192, 195, 214; — obşteşti 285; — din 1848, pentru desfiinţarea embaticurilor 360; — din 1851, pentru drepturile proprietăţii 374; — pămînteşti 419; — vechililor 357; — viilor 403  
 Atanasie, episcop 180, 183, 187; — Ioan, ban cere ţirg şi iarmaroace la Parincea Bacău 477  
 atcazarisi (refuza) 275  
 Austria 68, 174, 200  
 autonomie 444  
 autorităţi mutate la Mihăileni 230  
 avaiet, vezi havaiet  
 avansuri băneşti 416  
 avantaje pentru negustorii moşiei 217  
 averea Sultanei Ene ameninţată 214  
 Avereştii de Jos moşie, numită Golăsei 254, 471  
 Avel Toma 436

Avram (de la Băcești) 310; — sin Has-  
cal 204, 208; — Leiba 236; — Meer  
409; — orindrarul 308; — Smil 248  
Avramul, loc 62, 63  
Avrâmia Ioan 254

## R

bacali 9, 13, 45, 80, 83, 84, 106, 128, 307,  
314, 317, 325 etc.

Bacani, sat (sau Ionășeni) la Tutova 482  
Bacău (eforie) 271; — distr. 433, 438; —  
ispărnicie 72, 147, 221, 343, 386; —  
oraș 270; — tg. 93, 94, 164, 223, 264,  
269, 324, 344, 371, 420, 434; — ti-  
nut 7, 65, 70, 147, 221, 223, 241, 293,  
304, 323, 386, 395; — mărirea tg. (în  
1842) 269; — tulburarea obștească  
420; — scutirea de bir a negustori-  
lor 461; — sameșul 462; — prefec-  
tura 448

bacșiș la șavgăi 277

Badiu Tanasă 4

Badiuți, sat Botoșani 215

Bağdajov Hriste 376

Bahluețuț, pirău 139

Bahlui, ocol 396; — riu 241, 341, 363; —  
șes și gârle 4; — vechi 36, 37

Bahnile, mahala în Focșani 260, 261; —  
de Jos sat 261

Bahrinești, sat Botoșani 215

Baia, tgș. 272

Balan Sandu 45; — Simion 364; —  
Teodor 411

balansa (oscila) 422

Balcu, loc 4

Baldovici G., căminar 143

balercă 306

Balș 421; — Alecu, mare agă 38, vis-  
tier 48, 52, 133, 138, 195, 214, 290,  
320, 321, 435, 447, 473; — epistat al  
Vorniciei de Aprozi 52; — stăpînul  
Adjudului Nou 137, — în conflict cu  
Iorgu Razu pentru iarmaroace la Dom-  
nești 290, 473;

Balș Ana 92, 373, 374, 429, 414, 444; —  
să fie pusă în drepturile iraturilor din  
Piatra apoi oferă o parte din ele efo-  
riei 383; — cere desființarea obștei  
de pe partea sa de moșie 384; —  
renunță la bezmăn 387; — încarcă  
sume pește așezămînt 445

Balș C., mare log. 10, 29, 37, 38, 45—48,  
52, 102, 134, 224, 434; — mare vor-  
nic 48, 55; — Dumitru, agă 230, 255;  
— Gr. sprijină pe tirgoveții din Pia-  
tra 444; — Ion, log. 36, 38; — Ior-  
dache, agă 52, vorn. 195; — Lupu,  
mare log. 60, 195, 196, 224; cere iar-  
maroace la Bozieni 465, 468 și la Fol-  
tești 468, 469; — mare vorn. 38; —  
N. mare spăt. 38; — Panaitache,

post. 412, cere tg. și iarmaroc la  
Ivesti 477, 478, 483

Balș T. 198, 235, 264, 288, 417; — log. 12,  
107, 115, 120, 211, cere zi de tg. și  
iarmaroc la Darabani; idem la Ro-  
goșești (Vlădeni sau Tirgul Nou sau  
Mihăileni) 463; — fost proprietar Bi-  
volari 452; — hatman 115, cere tg. și  
iarmaroc la Gugești 478; — spătar  
45, 51, 57, 58; — vornic 21; — vis-  
tieric 291

Balta stîrpuului 188

ban (rang boieresc) 343, 477

banii ajutorintei, vezi ajutorință; bani  
împrumutați 220; — în naht 410; —  
Visteriei 128; — zeciuelii 274

Bantaș C., pah. 143; — Toader 212

Banu Gh. 445

Banu Gheorghită 244

bareșnicie (taxă pe venitul transporturilor  
cu poveri ce nu se cîntăresc) 206, 209

bariere 153, 201, 416

Barbu Matei 436

Barnea Ion 245

Bastache Temistocle posesor, apoi proprie-  
tar la Bivolari 452

Bașău, ocol 395

Bașotă Andrei, spăt. proprietarul moșiei  
Soldănești și al tg. Fălțiceni 102, 103,  
113; — Ioniță, stol. 80 și Ștefan, sul-  
ger 89, 108

bazarisi 376

Bazga, sat 344

Băcăloaia, sat 364

băcăneasa 411

Băcești, moșie și tg. 244, 308—310, 328,  
395, 434, 475

băieși 438

Bălăceanu Nec. 422

Bălăneasa Bacău 474, 475

✓ Bălănești 272

✓ Băleni 272; — Covurlui 467; — moșie  
228, 229

Bănărucă T. 290

bănești fonduri pt. împrumutul negustori-  
lor la Mihăileni 229

bărbierie 235

Bărbieru D. 284; — Nistor 284

Bărgăuanu 272

✗ Băsaști 272; — la Fălciu 469; — moșie  
478; — sat 292

bătaia, amenințare cu — la Nicolina 276

Bătrînești, moșie 264; — de Sus Roman  
472

bătrînul Bratului, loc al Stanciului în  
Pitna 39

bânturi 12—14, 16, 17, 31, 46, 51, 53, 54,  
71, 75, 77, 84, 91, 92, 94, 98, 100,  
106, 109, 138, 144, 145, 152, 162, 175,  
195, 198, 205, 230, 232, 235, 238, 242,  
250, 254, 312, 314, 316, 319, 322, 324,  
330, 369, 372, 407, 430, 432; — contro-  
bont 100; — cotărit 325; — havaetul 162,

- 175; — la Ivesti 483; — predmetul 306; — rom și vutcă 373; — spicularisirea 330; — taxe 306; — vânzare 128; 167, 173, 177, 360, 368, 369, 434; — să fie slobode 224; — cu toptalicul slobodă 413; — cu paralicul interzisă 413; — pontul și datoriile locuitorilor din Ștefănești 218
- Băzorcă Sava 435
- Beilic, piață Iași 151, 153, 234, 365; beificuri 140; angării la Nămoloaia (scutiri de-) 128; — diferite (corvezi cu care) 276
- Bejan Ion 436; — Neculai 10, 12; — Simion 364
- bejenari 77
- bełchiuguri 202
- Beldi Nicolaoaia 436
- Beldiman D., mare ban 52, 55; — mare vorn. 115, 124; — Gheorghe, vorn. 311; — post. cere iarmaroc la Hocenii-Fălcui 468; — Smaranda propr. moșiei Hocenii 197, 198
- Belea Iani 349
- Bencovici C. cercetează plîngerile locuit din Vaslui 463
- Benedict, episcop 183
- Beniș Solomon 248; — sin Solomon 247
- berării 89, 122, 175, 206, 250, 309, 370; — la Bîra 314; — Bucecea 130; — la Fălciceni 106, 114
- Bercu Motel 248
- bere 71, 75, 78, 84, 98, 232, 235, 242, 256, 317, 319, 392; — aducerea ei pt. casnica întrebuițare 209
- Berești 272, 470, 473; — Covurlui 466; — locuitorii protestează împotriva iarmaroacelor de la Voinești 470; — maziți cu paza țg. 473; — țgș. țin. Covurlui 396, 433
- Berezești, sat 292
- Berheci zarea 343
- Berhomete, ocol 395; privighitor de- 175
- Berihoi Toader 441
- Besă Ioan, zidar 260
- beșleaga din Bacău 461; — căpitan de țg. 66, 67; — din Vaslui 30
- bezmăn 6—8, 13—20, 31, 32, 34, 41, 45, 49, 51, 53—55, 58, 84, 89, 94, 97, 99, 103—105, 109, 114, 129, 137, 146, 158, 175, 176, 189, 190, 193, 207, 231, 235, 238, 242, 247, 249, 298, 302, 306, 309, 313, 318, 322, 331, 368, 385, 387, 391, 430, 432, 442, 451; — de casă 56; — caselor și dughenilor 67, 374; — dugheni și băuturi 113; dreptul de — 387; — prevăzut în Condiția Civilă 374; — locului 70, 75, 77, 120, 129, 204, 325; — de la Mărăței 211; — plata 175, 203, 314, 388; — pontul — 195; sporirea — în Iași, după 1827, p. 158; — veșnic 334; — vinului 27, 173; — la Vaslui 112, 459
- Bibiștești, proprietate răzășească 344
- Bicaz, politie, condițiile așezării 391; 392; — moșie 391, 392; — țgș. distr. Neamț 433
- biliard, monopol 374; — la Piatra-Neamț 373
- Bilești, ocol, ținutul Putna 396
- binale zidite 204
- bir 128; — casei sătești 265; nesupărare de — 123; plata — 265; — slujitorilor 274; — tirgoveților la Căiuti 71; — Visteriei 44, 69, 123
- birăul 240, 278; — bățut de zurbagii 278; — ocnelor 147; — șavgailor 165
- birnici 159; 260; — luptă să intre în orașe 461; — din mahalaua Bahnile, țg. Focșani 261; — orășeni la Bacău 461; — transformarea rufetașilor răzvrățiți în 279
- Bisericiani, m-rea 391
- biserica 251, 433; — Albă 186, 188; — curții boierești 258; — domnească din Piatra Neamț 26; — din Tg. Frumos 7; — Florii, țgș. distr. Tecuci 433; obligațiile moșiei față de — 257; construire de — la Podul Iloaiei 236
- Bistrița 181, 226; — apă 344; malul — 391; — ocol țin. Neamț 397; podul de peste apa — 391; prundul mîncătorei — 391; — riu 164, 223, 375; — de Sus, ocol 344; — de Jos țin. Bacău 395
- Bivolari (452, 471) Balș T., fost proprietar la —; dărea în posesie a moșiei — 455; locuitorii asupriți în — 452; — țg. 344; — țgș., ocol Turia țin. Iași 396, 433; acte prezentate pt. — 453; monopoluri desființate la țg. — 455
- Bîra, feredeu și școală la 315; — Roman 475; țgș., țin. Roman 313, 434; — ocol 395; țințirim la — 315; alcătuirea locuitorilor din — pt. țg. 313.
- Bîrlad 272, 407, 419; — apa 117, 378; — Eforia 199, 382; — malul 118; moara în — 308; — oraș 198, 236, 434; prețurile de la — 251; — țg. țin. Turiova 116, 142, 164, 273, 371, 381, 401, 406, 462, 465, 480; carantină la — 462; catagrafie la — 462; ciurma la 462; — eforie țg. 274; — epitropia moșiei țg. 273; negustori hrisonviliți din — 460; — negustorii cer scutire de ajutorintă 460
- Bîrlești, sat 292
- Bîrsan Maxim 410
- Bîrșova, uliță în Roman 183, 193
- Blaga Vasile 445
- Blăgescu David 265 —
- Blăgești 292; — moșie Bacău 65, 465; — moșie Suceava 463
- blănari 9, 45, 126; — al Episcopiei Roman 192

- blănăric 80  
 Blănaru Iordache 435, 436; — Neculai 376  
 Blebea, sat la țg. Neamț 90  
 blindețe; se recomandă — față de locuitorii de pe moșia Ștefănești 216  
 boala ciummii 245  
 Boan Toader, Serghi, Costache, 159, 160  
 Boatca, sat 244  
 Bobești, moșie la Tutova 371  
 Bodești, moșie, vezi Buhuși la Neamț 95, 171, 344, 465, 471; alcătuirea negustorilor din — 99; așezămint pt. țg. — 172; — țgș. 267; vezi și București  
 Boga, pîrau 239  
 bogășierie 80, 314, 401, 405; plata taxei pt. — 407, 408; idem în natură 401  
 bogășieri 353, 401, 418  
 Bogdan Dimitrie 52, 414; — Dumitrachi 12, 14, 15, 29, 44; — Lascar, vornic 379, cere iarmaroace la Onțești Tutova 469; — Manolache, mare spat. 3; — Simion 376  
 Bogdana, m-reă 377; — vale 253  
 Bogdănești-Bacău 287; iarmaroacele la — 466; — sat 292; — țgș. Fălcu 467  
 Bogza Pavel, Toader 411  
 Bohotin 458  
 boiangerie 323  
 boieresc 79, 93, 113, 250, 332; — lucru 310, 351; — muncă 407; — în bani la Stăești Putna 166; plată de — 32; — la Totoești 97; lătărăsenii fug de — 364; — la Vaslui 87, 112; zilele de — 147  
 boieri și negustori din Botoșani 287; — moșinași 145; — scutiți de plată pt. spirit și alte băuturi. (propinație) 208  
 Bonciu I. 289  
 Bontaș Scarlat, căm. 349  
 borcut, la Văița moșia Zahorna 237  
 bordei 410  
 Bordeianu Gh. 279, 287  
 Borec Gh. 245  
 Boroncia Asfadur 349  
 Boroșești, țg. Vaslui 404; — țgș. 329, 433  
 Borzești-Bacău, iarmaroace la moșia — 466  
 Borzoceanul 62, 63  
 Boul Constantin căp. 291  
 Bosie Ștefan, cămăraș 296; — V. agă, stăpînul moșiei Sirca 382, 390  
 Boteanu N. post. 291, 292  
 bateie, turme de oi 167  
 Botez Alecu agă, proprietarul satelor Preotești și Vlădești 337, 380, 381; — Cont., agă propr. moșiei Gloduri Vaslui 164, 221, 344, 465; — Const. post. propr. Hilișenilor Suceava, cere țgș. și iarmaroc 479; — D. pah. 287; — Iancu cere țg. la moșia Roșiori Suceava 475, 476  
 Botezat Ion 240  
 Botezatu Const. 411; — Gheorghe, Lasca-rache 387; — Neculai 411; — Sondu din Tecuci 270  
 Botoșani 272, 292, 472; — administrația 421; — distr. 433, 439; — drum 36, 37, 237; epitropia orașului — 135; irat la — 135; — Ispravnicie 327; judecată între m-reă sf. Neculai și locuitorii țg. — 295; locuitorii cer noi iarmaroace în — 289; Cogălniceanu M., vechil al locuitorilor din — 474; locuitorii săraci la — 299; — oraș 289, 292, 343, 474; piața — 287; Prefectura — 423, 424; spitalul din — 135; — țg. 20, 21, 33—35, 140, 232, 471; Țirgoveții din — obiduiți de m-reă Popăuți 472  
 Boțirlău, moșie la Putna 372  
 bour 193  
 bourari din Roman 192  
 Bozianu G. 417  
 Bozieni 272; — Neamț 465, 468;  
 Bran D., post. 295, 296, 304  
 Braniștea, ocol Iași 397; idem Subprefectură 450  
 Branu Ene 436; — inginer 191  
 Brașov 99; oca de — 138  
 Brașovanu Ioan, Mihai 411; — Todirăscu 4  
 brașovenie 80, 255, 307, 325  
 Brașovenița, sat 244  
 Bratu, loc 39  
 Bratu Gh. 435  
 Brăescu C. 431; — P. 253  
 Brăești Dorohoi 472  
 Brăila 132  
 Brănești 272; — Covurlui 465  
 Brănișteanu, comis 147  
 Brăteni, moșie 121, 122; — Suceava 470  
 Brătești, așezămint cu negustorii din — 176; — moșie 175; țg. la Suceava 176  
 Brătulești, moșie 39  
 breasla 115, 156, 175; — evreilor din Făl-ticeni 219; — negustorilor hrivoluți din Galați 81; — vechilii — evreești 220  
 Breazu, loc 5  
 Brehoaia, iarmaroace 464  
 brișcă (trăsură) 256, 409  
 brînză 61, 394; — de oaie 241; — de oi și vaci 84  
 Broșteanu Dimitrie 266  
 Broșteni, sat lângă Huși 471  
 brudină 83, 84, 344; — la Vaslui 462  
 bruscareă jălăuitorilor de către Eforia Focșani 347  
 bucate (vite) 81  
 bucătărie (restaurant) 84, 235, 243, 332; — la Nămoloașă 128  
 Bucecea, moșie la Botoșani 129; așezămintul Țirgoveților de la — 130; locuitorii

- asupriți de comisar la tg. — 422; hanuri la — 130; școală în tg. — 131; — tg. 422, 424; — tgs. 396, 433; orînda băuturilor la — 130; oameni din — fușiți la baltă 129, 130  
 Bucovina (bariera de pe graniță) 201, 287  
 Bucșenescu Iordache 195  
 București, vezi Bodești Buhuși, învoiala locuitorilor din — 111  
 Budeanu Nec. 257; — Toader 379  
 Budești 272; — moșie la Neamț 73, 92  
 Buduroi Vasile, Mandache 364  
 bufet la Piatra Neamț 373  
 bugetul tg. Negrești 333  
 Bugiug Petrea 257  
 Buhăescu V. 184  
 Buhuși Alecu 268; — stăpînul moșiei Bodești protestează contra iarmaroacelor de la Roznov 471; — Alex., propr. tg. Buhușoia 265; — agă 98, 99; — Anica 73, 111, 171, 172, 173, 268; — stăpîna Bodeștilor cere iarmaroace la Blăgești Bacău 465; — hatman 107; — Toader 73, 367; — agă 173; — post. 187; — întemeietorul tg. Bodești Buhuși 171; — moartea sa 111; — asuprirea locuitorilor de către propr. 267; — executie cu țigani modorâni 268, 406, 407, 408; — Buhuși = Bodești la Neamț 92; — închisoare vajnică 268; — moșie 399; — pecetea tg. 266; — pecetluirea crîmelor 268; — tg. 73; — întemeiere 267; — tgs. ocol Bistrița Neamț 397  
 Buhușoia tg. 265, 386; — distr. Neamț 433; — așezămint pt. — 267; locuitori din — obișduiți de propr. 265.  
 Buinciuc Costache 435  
 buirdiu (ordin, poruncă) 103, 120, 174, 199, 337  
 Bujur Costandachi 435; — Gh., negustor din Adjuldu Nou 287  
 Buletin Oficial 263, 359; — Foi Oficiale 337  
 bumbac 317  
 Bumbăta, moșie Fălciu 339  
 Bumbătești Vaslui 482  
 bunt (răscoală) 142  
 Buraga Ioan 441  
 Burdujeni 272; — tg. 17, 424; zile de tg. la — 18; tgs. ocol tin. Botoșani 395; — distr. Botoșani 433  
 Burghel Mihailă 180  
 Burih Iosip 247  
 Burlacu Andrei 427  
 Busuoc N., pah. 269  
 butcă (trăsură de lux) 256  
 butcărie 150  
 bute 8, 13, 14; — caselor 356; — de vin 83  
 Butnaru Manolache 257  
 Buță V. 229  
 Buțuică V. 9, 12, 13, 14, 45  
 Buțuicești 13  
 Buzatul Pătrașcu 181  
 Buză-Albă Ioan 260  
 Buzdugan T., comis 289  
 Buznea Lupu 289  
 buzum sau voștină (rezidul rămas după topirea cerii) 27

## C

- Cacaina, pîrau 19, 20, 40, 54, 61, 363  
 cacerdisi 394  
 cafea 410  
 cafenea, avaețul ei 80; — la Piatra Neamț 373  
 cafengi bașa 80  
 cai de călărie 17; — încartiruirea lor 347; — de trăsură 84; — de menzil scutiri 81; — de olac 30  
 Caimacan Costache, polițai la Bacău 269, 271  
 calabalic 84  
 cal de pohan 84  
 Calalb Anghelache 436  
 Calance Ion, polcovnic 284  
 Calapod, serd. 417; — C. căm. 445  
 calarași, bani pt. — 254  
 Calcăntraur Ioan 208; — Iordache 204  
 Calciu Ivan hași 349  
 calfe de negustori 80; — breslei băcalilor 282  
 Caliarghi Despina 491  
 Calimachi vodă 93, 106, 117, 173, 264, 350, 355, 361; — Alexandru Ioan vodă 23, 26, 49, 52, 62, 73, 169, 273; — Eufrosina 172, 463, 481; Grigore Ioan vodă 6, 34, 58; — Ion T. 297; — Ralu 49, 51; — Scarlat Alex. vodă 6, 46, 60, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 76, 88, 90, 96, 122, 126, 134, 160, 200, 213, 221, 224, 245, 341  
 calitatea mărfurilor 251  
 Calman Ilic pitărie 108  
 calofonie (plafon maxim de sumă) 443  
 Calotă Ghiță, negustor 353  
 Camara ocnelor 145, 146, 276, 286; — și ziua de iarmaroc la Trotuș 468  
 camănă 191, 193  
 canalizarea apei 346  
 canalul judecătoresc 404  
 cancelaria Epitropiei, componența ei 274  
 Canta, log. 148, 242, 328, 383, 414; — mare log. 175, 198, 210, 212, 227, 228, 235, 327, 365; — spat. 135; — Alecu. mare agă 62; — C. 46, 47; — Costachi, mare vist. 69; D. spat. 195; — Flencu 22, 434; — Ilinca 46; — Ionită, mare log. 22; — spat. ispravnic de Roman 182; — Iordachi, mare log. 27, 48, 55; — Măriuța 93; — Neculai log. 341, 342; — învoială cu locuitorii din Podul Iloaiei 467; — proprietarul Scobințenilor 235; — post. stă-



- pinul Podul Iloaiei 159
- Cantacuzino Alexandru 483; — mare log. 52; — Costachi, mare vist. 72; — vist. socrul lui Nec. Sutu 169; — Dumitrașcu vodă 183; — Elisei, spat. numit în comisia epitropiei orașului Botoșani 135; — familia 297, 301; — Gh. cneaz 226, 227; — Iancu 365; — plenipotentul lui T. Bastache 455; — sta-tornicire de negustori la Horodnicei Suceava 475; — Ion, mare log. de Țara de Jos 21; — Ioniță spat. 181; — Lascăr 477; — vist. 341; — mare spat., stăpînul Fălticeniilor 219; — Ma-tei, cneaz 228, 467; — Mihalache spat. 380; — N., log. stăpînul Podul Iloa-iei 241; — T. medel. 184; — stof. 184
- cantaragiu 251, 310, 314
- cantaratică (taxa cîntarului) 439; — țir-gului 317
- Cantemir Antioh 184; — Constantin vodă 183
- cantoră (birou) 232, 442
- cantoria băuturilor (loc de deșfacerea bău-turilor) 387
- capîște evreească 205
- capitație 259; — militarilor 275
- Caramlău Carabet, pah. 349
- Caranfil, ban 310
- carantină 134; — așezarea ei 127; — la Rădăuți 76, 81; — la Sculeni 83
- care; — cu cherestele 158; — încărcat (măsură) 83; — cu lemne 87, 91, 158; — cu mărfuri de Bacău 94; — cu producturi, 248; — să nu fie împovă-rate cu nimic 361; — tărănești 152
- carboave (monede) 215, 321, 405, 408, 435
- cariera Ocîrmuirii (miilooirea) 240
- carne 91, 145, 149, 182, 310, 331, 360, 398, 401; aprovizionarea țg. Puești cu — 418; cușer 243; — cu marfă de peste hotar 317; — monopolul proprietății 439; — la Săveni 369; — scumpirea ei 347; — lăiatul ei 163; — vînza-rea ei 128
- Carp Costachi, post. 338; — spat. 470
- carte deschisă 21, 66; — Divanului 67
- cartofi 398
- Caruz Gh. stăpînul Strahotinului 389
- carvasara (vamă) 30, 73, 182
- Casă — clerului 393; — epitropiei moșiei Bîrlad 274; — de găzduire în Fălti-ceni 105; havaetul de — 307; — lo-cuitorilor din Moinești 307; — muni-cipală din Roman 150; — obștească 155; — numărul — din Păcurari 399; proastă 78; — de la rohatcă 385; — de rugăciune 17; — scutite 187; — Sfaturii 156; — stăpînescă 87, 139; — de școală 393; — tăietoarei vitelor 380; — țîrgului 332; — din vălătuci,
- acoperite cu stuh, în Iași 355
- casapi 45
- Caș Toderache 445
- Cașacceu 135
- Cașin țin. Bacău 272, 472; Apostol Alecu, negustor la — 272; construcția de dugheni la — 449; iarmaroc la — 271, 449; locuri sterpe la — 449; locuitorii cer mutarea iarmarocului 472; — țg. 448
- Cașul Ioan agă, stăpînul Vălenilor 334
- catadixi (a se decide cu greu, a binevoii) 280
- catagrafie 260; facerea ei 159; — de pro-prietățile din Roman 191; cea de la Țg. Ocna produce nemulțumiri 462
- catahrisis (abuz) 66, 100, 122, 236, 254, 270; — comise de comisarul din Bu-cecea 422
- catane, prădăciunile lor 186; — pentru în-pliniri de dări 13
- ✓Catargiu 389, 407; — log. 137, 291, 421; — mare log. 288; — Costin, mare vorn. 21; — Constantin, log. 124; — lordachi, vist. 115; — mare vist. 107; — L. 424; — Ștefan, mare vorn. 115, 124, 137, 475
- catastihul orașului Roman 183
- categorii de locuri la Zahorna 238
- catran 198
- cațaveică 254; — de postav 290
- Cavadinești, sat 292
- cazarme de cavalerie 363; — infanterie la Copou 363
- Cazimir Răducanu Costache 251, 401, 406, 466
- căciuli 254
- Căimăcămie 12, 14, 412, 414, 417, 418
- Căiuți; banii ajutorinței pe crîșme și du-gheni la — 71; — moșie 70; — țgș. Bacău 395, 433, 463
- Călcîi Gr., șeful mesei 426
- căldări, punerea lor la velniță 99; — de rachiu 233
- căliap de tors 87
- Călin, ciubotar 258
- Călugărenii vechi 465
- cămăra, venitul ei 57; — ocnelor 145, 146, 240; — nemulțumită de comi-sarul din Țg. Ocna 467
- cămănari 192
- cămărașii ocnelor 146, 165, 276
- cămănar; Alexandru mare — 52; Gane — 143
- Căminărești Iași 272, 470, 481; — Ţocuitorii din — asupra cu zeciueli și bani 481; — țg. 433, — înființarea lui 338
- Căpățină Ioniță, Toader 410
- căpitan; Emanoil Gr. 85, 86; dreptu-riile — de poteră 67; — la Fălticeni 102; Onciu Manolache — la Botoșani 140; — de poartă 67; — la Podul

Iloaiei 139; îndepărtarea ilegală a — 143; — tirgurilor 66, 125, 128, 130, 143; — de slujitori 201; — al Stărostiei 353  
 Căpitănia Adjudului 133; drepturile ei 69; — de graniță 68, 69; havaetul ei 125; — marginei tutelată de Hătmănie 125; — marginei de la Rădăuți 76, 81, 126, 127; privilegiul — Podul Iloaiei 143; — Sculeni este a Hătmăniei 133; situația ei juridică, pe ce temei s-a dat stăpînului moșiei Adjudul Nou 134; — va fi a stăpînului moșiei 122; — taxa ei 134; — tirgului 125; Hătmănia să nu aibă amestec la — 128; — Tirgului Nou 123  
 căpriori 321  
 cărași, boi — 84  
 cărămidă 202, 381; — crudă 479; confecționarea ei 203, 369; — necesară zidirii locuințelor 420  
 cărămidari 203  
 cărămidării 167, 346;  
 Cărămădarii, uliță la Mihăileni 201  
 cărărie 150  
 cărături de gunoi 381  
 cărăuși 68; — la sate 67  
 cărăușie 150  
 Cărăușu Nechita 244  
 cărți de așezare, reînnoirea lor cerută de locuitorii din Vaslui 462; — bisericesti 26; — de blestem 302; — împărătești (legiuiri) 355  
 cărțuli pt. cărăuși (taxe vamale) 68  
 căruțe cu mărfuri de import, export și tranzit 68  
 căsaș 391  
 căsăpie 1, 16, 28, 31, 52, 74, 84, 104, 109, 114, 122, 144, 162, 195, 206, 259, 306, 321, 335, 405, 407, 408, 410, 416, 429, 430, 432, 442; — la Adjudul Nou 435; antreprenor de — 347, 365, 380; — la Bacău 94; — la Băcești 310; — la Bicaz 392; — la Bira 314; — la Bucecea 130; — la Codăești 440; — la Darabani 232; darea — în otcup 319; — să nu fie neoprite 114; oi pt. — 402; — la Orășia 324; — la Plopana 319; — la Podul Iloaiei 235, 243; prosoforalele — 440; — la Puești 250; scaun de — 71, 77, 106; — la Ștefănești 216; — taxa ei 425; — la Tg. Ocna 277; — tirgului 167; ținerea — liberă cu obligația de a plăti 6 lei pe lună 116; — la Totoești 97; trunchiuri de — la Frumușica 322  
 cășăria de la Tg. Frumos 58  
 Cătălănescu 379  
 căvâfie (magazin de încălțăminte) 80  
 ceară 27, 63, 91, 317, 360; darea ei 224; — la Hirău 459; vînzarea ei 391  
 ceastie, sector de oraș 348  
 ceata șavg., ilor ocnei 146; — de țigani 86  
 ceauș 123  
 cep, a da — la butoaie 331; cepăril 191, 193; cepari la Roman 192  
 Cerăscu Gavril 267  
 cercelari (negustori) 313  
 cercetare pe sub cumpăt 181; — desvelește 404; — cu scumpătate 269  
 cereale Iași 152  
 cererea locuitorilor de a fi așezați în stările negustorești sau în corporația meșterilor 149  
 cergă; (n-avem decît suflet și colibă de casă fără —) 436  
 Cerlan Dumitru 260  
 certare (pedeapsă corporală) 11  
 Certieni, sat 212  
 Cervinov lord., pit. 230; — I., serd. 291  
 ↙ Getătuia, discuții arheologice și toponimice 118  
 cfartalnic 398  
 cîit (venit) 352  
 Chebac Costi, polc. anchetator la Drăgușeni Covurlui 163  
 chele (a rupe — de polițmaistru) 271  
 cheltuiala carantinelor la Huși 462; — chenzinală a unui șavgău 145  
 chereștea 115, 147, 159, 237; — comert, mare rang de avuție națională 375; — la Iași 152; — la Nicorești 200  
 chetrari 86  
 Chetriș, sat 344  
 Chicoi Iordachi 269  
 chipuri economicoase viclene 419  
 Chircești, moșie la Vaslui, înființare de iarmaroace 460  
 chiria dughenilor 114, 314; — la Roman 189; — grele pt. dugheni în Iași 158; — împovorate 158  
 Chiriac Radu 199  
 chiriarchie 363  
 chirigii la Săveni 370  
 Chiril, arhimandrit 296  
 Chirilă Toader 445  
 Chirița, iaz 4  
 Chirița Ioan 7, 260  
 chitari (pitari) 445; țigani — 86; chitării 432  
 Chitariul Avram 248  
 Chitaru Tanasă 290  
 Chiuaru Ion 445  
 chiuă (piuă) 85; chivă de suhmane, venitul ei 308  
 cîașniurile se întorc la 4 luni 346  
 Chihac, doctor 441  
 Cilibiu Simion 436  
 cinovnic (functionar) 276  
 Cioară Lupu 265  
 Cioarămoartă Năculai 436  
 ciocan, otelitul — de ocnă 145  
 cioclu 398  
 Ciolpan D. 45  
 ciomege 142  
 Ciorăști Tuțova 477  
 Cioromelea Nec. 168  
 Ciortoloman Toader 411

- Ciotul V. 3  
 cirac 280  
 cireadă de vite 167, 258  
 cislă, plata birului în — 274; — drobilor de sare 277; — pt. răscumpărarea tg. Fălțiceni 220  
 Cișmeaua, sat Botoșani 33, 35  
 cișmele 135; — ridicate din vremea fanarioșilor 346; — la Tg. Neamț 358  
 oiubotar 45, 126, 158, 166, 258, 259, 401; — Gheorghe 259; — Ioan 259  
 Ciubotaru Ioan 257  
 ciubotărie 332, 374, 405, 407, 408, 442  
 Ciuciulică Necula 364  
 Ciudin C., vorn. 3  
 ciună, boală lipicioasă 132, 133, 134, 461  
 Ciungii, loc 391  
 Ciurea Tudorache, căm. 88, 102, 110; — impresurător al mahalalelor tg. Fălțiceni 106  
 ciudesc, ciușdi, ciujdi ( a fugi, a sbughi afară) 269  
 cizmărie 430, 432, 442; — la Codăești 440  
 Cizmăriei, uliță la Mihăileni 201  
 cîmp 145; — de arătură 166  
 Cîmpu, moșie la Hîrlău 459  
 Cîmpuri, loc Putna 471  
 cînepă 126  
 cîntar 127, 129, 216, 233, 235, 245, 326, 392, 413, 442, 451; — havaetul lui 307, 319  
 cîntărit 206, 322, 418  
 cîrduri de vite la Botoșani 289  
 Cîrja, sat Fălciu 292, 467  
 Cîrjoaia, tgș. Iași 433  
 Cîrligătura, ocol 397; Isprăvnicie 143; în. 6, 51, 56, 96, 112, 132, 143, 160, 241  
 cîrmuire 323, 383  
 Cîrpiți, sat 364; — la Sculeni 449  
 ciștig 7  
 ciștiul moșiei 167  
 citimea înașului la Mihăileni 203  
 clacă 11, 39; zile de — 167  
 Clipoaie evreică 248  
 Clironom (moștenitor) 37, 268  
 clucer; Onosăi Neculai — 400; strînge dijele 186  
 ✓Cneția Moldovei (Sfatul Administrativ) 135, 144, 157  
 Cobur Ion 435  
 cobzarii Episcopiei Roman 185  
 Codăești; iarmaroace la — 168, 169; irat la — 439; — moșie la Vaslui 170, 171, 442; — medean la — 432; mortasapie la — 440; mumgerie la — 440; obște locuitorilor din — asuprită de proprietari 432; pitărie la — 440; proprietar la — 439, 440; taxe mari plătite de negustori la — 432; — tg. la Vaslui 425, 429, 432, 433, 443, 478, 482; tîrgoveții din — renunță la drepturile de monopol 440; opoziția contribuabililor din — la dări 430  
 Codău Gheorghe, Vasile 423  
 Codrescu M., vechilul casei proprietății Ștefănești 219; — T. prezident 441  
 codri pt. încălzire 414  
 codru 86; codrul lașilor 6; schitul din — 56; — ocol 397; — ținut 3  
 cofe 83, 257; cofer 267  
 cofetărie monopol 374; — la Piatra Neamț 373  
 Cogălniceanu Iancu, dregător de Hîrlău, bățut de locuitori 141; — M. 452  
 cojmeri (cojocari) 191  
 Cojocariul Gavril, Gheorghe, Ioan, Vasile 387  
 cojocari 45, 126, 401; — al Episcopiei Roman 192; cojocărie 332, 401, 405, 407  
 Cojocarul Dima 435; — Ion 265, 266, 456; Neculai 265, 266, 410; — Simion 257; — Vasile 411  
 colaborarea negustorilor moldoveni cu cei străini 196  
 colaci 373; monopolul lor 374  
 colibă; (n-avem decât suflet și colibă de casă fără cergă) 436  
 Colonești, tgș. Tecuci 272, 433, 467, 486  
 Coman Constantin, pah. 181; — Gheorghe 436  
 comanda de cazaci 353; — pojarnicească 346  
 Comănești, moșie 122; — sat 292  
 comercianți, trebuință de — și meseriași 154  
 comerț 7; — ambulant 80; chereștelei la Piatra 375; — cu deridicată 326; — cu Europa 466; exercitarea — 376; — făcut cu lipoveni în Fălțiceni, Piatra, Tg. Frumos, Roman 149; — înapoiat în nordul Moldovei 229; înflorirea — 441; înlesnirea — între Moldova și Austria 336; prosperarea — în tîrguri 221; — în Galați 229; stînjenirea lui la Dămieneshi 264; — cu vite la Tg. Nou 124; — de zarzavat 158, 159  
 comisar; — abuzivi 256, 258, 266, 270, 283, 426; — la Bucecea neștiutor de carte 422; — Filipescu Iordache la Dorohoi 283; — la Frumușica 323, 326; — la Iași 152, 397, 398; numire de la tg. Bira 328; — la Mihăileni 207; — mițuții de precpupeți 394; — plății de Efloria Focșani 348; — din Odobești asuprește populația 327; — la Puești 403, 406; — rinduiți de proprietari, neavînd leafă comit multe abuzuri 349; — de tg. 394, 413, 437; — fură lemne de la locuitori 257  
 comisariat 398  
 comisie; — de anchetă la Dorohoi 284; — la Puești 406; — catagrafi-

- cească 274; — de cercetarea abuzurilor la Moinești 286; — cvartalu lui din Iași 155; înființarea lor la Țirguți 135; — instituită pt. încetarea abuzurilor săvârșite de posesorul tg. Pucești 400; — de judecată dintre negustorii frunțași 251; — de judecată a polițaiului din Bacău 271; — orășenească 155; — revezuitoare 140; — rînduită pt. cercetarea reclamațiilor obștei locuitorilor din Focșani 352; — rînduite la ținuturi pt. distribuirea patentelor 149; — Tg. Neamț 341
- comitetul averilor fostului domn Sturza 414; — înălțimii sale 472; — Sănătății 397
- competent 285
- competența comisiilor eforiei orașelor 135
- comunicație; înlesnirea — și comerțului 202; — nouă prin muntii 391; piața pt. — negoțului obștiilor 245
- comunitatea evanghelică 36
- Conache Costachi 102; — mare log. 161; — stăpînitor moșiei Ștefănești 152; — vorn. 124, 128, 143; — judecă p.cina dintre Țirgoveții din Birlad și mahalale 462; — cere întemeierea tg. Nămolosa 132; — cere zi de tg. și iarmaroc la Puțeni Tecuci 477; — fost proprietar Zahornei 238
- condee de bani 163
- condica; — bisericii domnești 64; — boierească 410; — cadastru a tg. Darabani 232; — casei 162; — casei boierilor greci 164; — civilă 363, 374; — Divanului 21, 27, 38; — de hrisoave 20, 53; politicească 264, 335; — scrisorilor Episcopiei Romanului 194; Visteriei 30, 32, 38, 72, 73, 85, 133
- condee de bani 163
- condicar 22
- condiții; — arenzii Tg. Frumos 139; — așezării locuitorilor străini în tg. 70; — așezării locuitorilor ca Țirgoveți 74, 75; — așezării de tg. și iarmaroc 262; — fixate pt. locuitorii tg. 199; — pt. iarmaroc și zile de tg. 263; — impuse de propr. Țirgoveților pt. construirea clădirilor 312; — întemeierii de țes. pe moșia Zahorna 237; — mutării sâtenilor la tg. 134
- conditionare, danie către Episcopie 192
- confiscarea băuturilor 77
- conflicte; — între Eforie și proprietate 383; — pt. iarmaroc 290; — pt. imaș la Drăgușeni 163; — între locuitorii din Bacău cu Poliția 269, 270; — celor din Huși cu posesorul de acolo 478; — dintre locuitorii din Tg. Neamț și m-re Neamț pt. locul pieții 246, 247; — între locuitorii și Țirgoveții din Buhuși și proprietate 268; — dintre un
- negustor din Bivolari și privilegetorul ocolului și V. Popovici 345; — între negustorii și m-re sf. Neculai Botoșani 296; — dintre negustorii din Ulița Veche și Ulița Nouă Tg. Neamț 248; — dintre obștea locuitorilor din Bacău cu comisarul 270; — dintre obștea Tg. Neamț și m-re Neamț 340; — între proprietarii de moșie la Podul Iloaiei pt. zile de tg. 342; — proprietarii pt. întemeierea unor Țirguri 294; — între proprietari pt. înființare de tg. 378; — între șavgăi și C. Crupenschi 459; — dintre Țirgoveții din Piatra Neamț 62; — obștei Tg. Neamț cu m-re Neamț 350; — dintre posesorul tg. Borosești cu orîndarul 404; — dintre proprietar și locuitori din tg. Codăești 425; — dintre proprietarii moșiilor Codăești și Pribești pt. iarmaroc și Țirguri 170; — dintre Țirgoveții și proprietari 53, 351, 359
- Constandache 424
- Constantin dijmarul 183; — Ion 269
- Constantiniu Iacovachi, clucer 343
- Consiliul administrativ 441; — legislativ hotărâște organizarea Țirgurilor 446; — miniștrilor 430, 441; — de la ministrul de interne 436; — Municipal din Iași 441
- construcție de dugheni la Cașin 449
- consulat 118; — austriac 37; — Rusiei 159; — rus intervine pt. scutirea de bir a unor supuși austriei 160
- consul; vice — cezaro-crăesc 163
- contrabandă 250; — de băuturi 235; — de mărfuri 313; — e pedepsită 331; — pedepsită la Podul Iloaiei 242
- contrabonturi 138, 234
- contractierul articolelor de îndestulare 353; — mungeriilor 307; — pităriilor 307
- contractăluire 259
- contribuabili; opoziția lor la dări la Codăești 430
- contribuția morilor în natură 87; — în șpicule (negustorie) 387
- Contescu G. 445
- convenție; — ohoară (abrogă) privilegiile 458; — vamală 267
- Copece, comis 354; — I. 349; — Răducanu, comis 350; — Stere 9
- Coper Iancu la Bodești 173
- Copou, cazarmă 362, 363; — deal 5; — m-re 36, 37; — piață publică 362; — platou 363; — țes. înființat aici 362
- Corbu Constantin 417; — Ion 445; — Iordache 417, 445; — Toma 417
- Corduneanu Gh., Gr., 445
- Corne Sava 136; — serd. 143
- Cornii unguri (sat lângă Huși) 471
- Cornul Luncii 174; — Neșru 477 (Bivolari) 455, 472, (Iași) 471
- Coroi Gh., comis arendaș la tg. Ștefănești

- 215; — Ioniță 161; — Manolache ban, chezaș 219  
 corpcari 313  
 corporația meșterilor 149; — din Tg. Piatra 379  
 cosaș 145  
 Costache Șerban, mare spat. 28  
 Costachi, pah. 315; — Gr., agă cere aprobare de iarmaroace la Fălcu 484, 485; — Ilie, pah. stăpînul Gîdînșilor 188; — Ioan, pah. 316; — Ion, vorn. stăpînul Boroseștilor 329; — Iordache 212, 429; — Iordache, mare vorn. 103, 211, 212; — Ștefan, negustor la Cașin 272; — Vasile, mare vorn. 38, 48, 52  
 Costandiniu P., pitar 421  
 Costăchescu 411  
 Costești, sat 292  
 Costin Matei 20, clucer 27, condicar 22, 29, 38; — Mihalache 435  
 Costinescu D., serd. 417  
 Coșa Anton, Ștefan 240  
 coșere 43  
 Coșești Vaslui 485  
 Coșula, ocol țin. Botoșani 395  
 Cotan Vasile mazel 244  
 cotlar (măsurător cu cotul) 115, 251; — tîrgului 310, 314; — colăritul la Bacău 394;  
 colit 319, 273, 418  
 Cotroceni, mahala Huși 471  
 Cotruță Vasile 256, 257  
 cot 139, 326, 392, 432, 442; — eforicesc (măsură) 368; — vămii 97, 242; venitul — de vase 175  
 Cotul Scheii, loc 213  
 covrigi 77, 97, 100, 324, 373; — și colaci 392, 442  
 Covurlui Judecătorie 161, 163, 164; — ținut 122, 396  
 Cozma Ioan 247, 248  
 Cozmești Roman 468  
 Cozone Ianacache, serd. 286  
 Cracte Dimitrie 177; — cere țgș. la Lunecani Bacău 482  
 cramă 262, 405  
 Crasna, picior 391; — privighetor de — 170  
 Crăcăuanu Const. 379, 417, 445  
 Crăciun, rachier 267, 327  
 Crăești, drum 308  
 credit 280  
 crețari argint 206, 316  
 creștini 143  
 Creiu Ioniță 445  
 criminalisti (criminali) vainici 456  
 Cristea Pavalache, căm. 271  
 Cristești țin. Suceava; lipoveni din — 149; — moșie Tutova 371  
 Cristov S. 349  
 critica 404; — trecutului 442  
 Critico Gh., stol. 35  
 crivac (macara) 146  
 crișme 8, 9, 14, 15, 16, 17, 22, 27, 32, 46, 67, 71, 80, 89, 103, 128, 138, 144, 181, 191, 205, 254, 277, 335, 382, 416, 434; — Episcopiei Romanului 191; — din Mihăileni 385; — din nuiete 378; — la Ștefănești; crișmar moldovean bun, vrednic 139  
 croitori 45, 158, 332, 374, 409  
 Croitoru Matei 327  
 Crucea de Sus la Panciu 254  
 cruciocuri (șmecherii) 357  
 cruciogar (certăreț) 357  
 Crudu Vasile 267  
 Crupenschi Costache, căm. 459; — Gr. vorn. 304, 335; — Iancu, colonel 239, 413; — Sandul, mare vorn. 124  
 Cucuic Gh. 19, 20, 54  
 Cucorăni, moșie 72; — tg. nou 72  
 Cucos Gh. 199  
 Cuejd, pîrau la Piatra, desparte pe răzăși de m-re 416  
 culhne 326  
 Cujbă Ștefan comisar la Frumușica 326  
 culuciu (păzitor de noapte) 257  
 cumpărare de acaret 114  
 cuptor de pitărie 317  
 curătură 10, 63, 92, 225, 355, 361  
 curățirea Tg. Nou 123  
 curcani 409  
 Curcă Const., vorn. 244  
 Curcudel Toader 423  
 curelari 126; — curelăria 332  
 cursul monedei 105; — politicit, legal 167  
 Curtea Administrativă 365; — arșă la Iași 152, 234; — de Confirmatii 430; — Domnească 6, 61; — poarta 93  
 curtenii (de la ocne) 146  
 cutezarea locuitorilor din Vaslui 66  
 Cutia țg. Bacău 93, 94  
 cuvinte, a presura — 271  
 Cuza Alecu 289, 375; — Gh. (Vaslui), spat. 461; — Iordache, agă 213, 221, 222  
 cvartaluri Iași 152; cvartalic 398  
 cvartiruire de oștiri 199  
 cvit, cfit 104

## D

- dabila împărătească (amendă) 183  
 Dafinescu I. 417  
 Daibot, finatul lui — 180  
 daijii, scutiri de — 191  
 Damian, căpitan 111; — Neculai 249, 400, 406, 410, 420; — Neculai, vechilul obștei locuitorilor din țg. Puești 405  
 Danciu Vasile, Dumitru 436  
 Dane Ștefanide, pah. 248  
 danii bisericii din Cucurăni 72; — din locuri domnești 50; — de sare 37  
 Danu Asanache cere iarmaroace la Cîmpuri Putna 471; — post. 350, 352; — D. abuzurile lui în Sculeni 450; — D. 449,

- 451; — D. nu prezintă actele Sculeni-  
lor 486; — D. cere tgș. la Ștubeei  
și Petricani Dorohoi 485; — Enache,  
jicnicer 39
- Darabani țin. Dorohoi 234, 272, 337, 465,  
471; — moșie 231; învoiri dintre pro-  
prietarul moșiei — și locuitorii ce vor  
să se așeze în tgș. 231; — tgș. 336,  
433, 232; fabrici la — 233; havaetul  
pt. negoț la — 232
- dare 128; — în bani a locuitorilor de la  
Tg. Neamț 92; — la m-re pt. locuri la  
Tg. Neamț 225; — plătită forțat prin  
catane 13
- Darie Const., post 244
- Darim Sîrbu 349
- daruri de sare pt. șavgăi 277
- dascăli scutiți de pastoi (de încarțuire)  
347
- Dascălu Const., mazăl 244; — Dumitru, Fi-  
lip 387; — Vasile 257, 259
- Davidel Alex. 89
- Davideni 272
- Dămăcușa, moșie Tecuci 463
- Dămian N. 411
- Dămieniști, moșie Roman 264, 367; — tg.  
367; — tgș. ocol Fundu țin. Roman  
395; — tgș. distr. Bacău 434
- Dănilă Ion, comisar 328
- Dăniluc Costin, Tânașă 411
- dări 29, 69; — arbitrare 374; — peste  
Așezămînt la Puești 401; — în bani  
432; — pt. băutură 311; — eforicești  
416; — fixarea lor 71; — haznelii  
394; — ilegale impuse locuitorilor 428;  
— împovărare 432; — care se încă-  
sează 437; — localnicilor 432; —  
negustorilor la Tecuci și Nicorești 66;  
— către proprietate 356, 447; — scu-  
tiri pt. oameni străini 129; — la tg.  
trebuie să fie întemeiate pe hrisoave  
425, 440
- dărîmarea dreptului satelor 373; — privile-  
giului la Stănișăști 172; — stărilor  
338
- Dăscălescu Ștefan, spat. 260
- Dealul Mare, sat 344
- debatate 296, 399
- decăderea tg. Căiuți 72
- degenerare spre abuz 423
- Deleni, sat Hîrlău 141
- Departamentul Bisericesc 376, 377; — Cul-  
tului și al Instrucției Publice 390, 391,  
393; — Dinlăuntru 148, 155, 157, 210  
219, 236, 245, 247, 253, 255, 256, 265,  
276, 281, 315, 327, 340, 344, 364, 375,  
384, 393, 398, 400, 404, 413, 415, 422,  
427; — de Finanțe 234, 382, 386, 389,  
390, 392, 393, 399, 412, 417; — Lucră-  
rilor Publice 362, 395; — Pricinilor  
Dinlăuntru 147; — Pricinilor Străine  
118; — Treburilor Dinlăuntru 174, 209,  
210, 212, 275, 345, 386, 397, 405, 419,  
420
- depărtarea dintre tgș. nu se mai ia în  
seamă, ci numai coincidența zilelor 399
- deridicată, mod de vînzare 8, 84
- Derța 201
- descălécătorul tg. Fălticeni 88; — Botoșani  
20; — tg. Adjud 48
- desegari 88
- desetînă 10, 73; — negustorilor 81; — din  
stupi 182
- desetnici 73, 81, 348; — plătiți numai de  
sărăcimea birnică 348
- destoinicire 253
- desubjugătie (eliberare) 388
- dezrădăcinarea abuzurilor 354
- Diaconitii Gh. 423
- Diaconu Nec., mazăl 244
- diafendepsire (apărare) 142
- Diamandescu Gr., sameș 328
- diată (testament) 40
- dihonie 152
- dijma, 6, 9, 11, 33, 35, 47, 52, 60, 75, 78,  
91, 167, 225, 361, 405; — în barii era  
asupritoare 178; — de la băieși 438; —  
din cărămidă 478; — pt. Episcopie 186;  
— din grădini 166, 459; — de pe loc  
domnesc 295, 296; — pt. m-re 299; —  
de pe moșie 216; — în natură 178;  
— din produsele cîmpului 71; se înter-  
zice a da — din mărunțișuri proprietă-  
ții 163; — la Roman 189; — la Tg.  
Neamț 12; — tirgovetii din Tg. Sulita  
nu sînt supuși la plata ei pt. facerea  
acareturilor 421; — tarinilor 190; —  
viilor 408, 418; dijmuri 186
- Dima, căm. 180; — Ștefan hași 349
- Dimachi Manolache 33; — mare stol. 7;  
— mare spat. 21; — mare vorn. al  
Obștei 36, 37, 52, 55; — Neculai,  
mare căm. 38; — mare vorn. 107, 115,  
124, 229, 302; — Profirita 117
- Dimachi, lg. (vezi Grigorienii) 389; — tgș.  
distr. Iași 433
- dimensiunile proprietății Tg. Frumos 334
- dimirle 163
- Dimitrache, clucer 132
- Dimitriadi Ștefan, serd. 417
- Dimitrie, pîrc. de Roman 182
- Dimitriu D. 349; — V. 138; — spătar  
417
- Directia Ociniilor de Visterie pt. a înde-  
părta pe șavgăii tulburători 288
- discuții asupra documentelor 300
- district, administrația lui 422; — Fălcui  
433, 434, 457
- Divan 8, 14, 19, 33, 39, 43, 48, 52, 60, 87,  
143; — de Apel 212, 224, 311, 318,  
330, 335, 361; — Cnejei 191, 248; —  
Domnesc 53, 54, 63, 102, 113, 115, 117,  
179, 245, 294, 334, 351, 361, 401; —  
General 399; — Împlinitor 133, 134,  
135, 140, 141, 142, 143, 245; — de  
Întărituri 429; — Judecătoresc 169; — de  
Obștesc 399; — Ocîrmuiei 47; — de

- la Roman 9; — Țării de Sus 219  
 dirjie (dirzenie) 240  
 Dobos Iacob 281  
 Dobronici Ștefan 401; — sulger 400, 401, 407, 418  
 Dobrovici Chiriac 199; — pitar 382; — serd. 228  
 Docan Neculai, juris-consult 296; — Pa-naite cere tg. și iarmaroc Tamașa Ba-cău 479, 480  
 doclad 149, 172, 290; docladarisi 169; do-cladarisire 170  
 Docolina 253; — tg. 227; — tgș. 315, 316; — tgș. distr. Fălciu 433  
 doctor 131  
 documente pt. dijme, doc. Episcopiei Roman duse la Pingarati s-au înecat în Bistri-ța 186  
 Dohatcu Mihalache, vorn. fost comisar la Mihăileni 284  
 dohot 28, 31, 51, 52, 74, 77, 84, 97, 189, 232, 235, 242, 331, 369; — la Căiuți 71; — orînda 114  
 Domnești 290, 473; — moșie 287, 290, 437; — tg. 430; — tgș. Putna ocol Ră-căciuni 396, 433  
 Done Grig. spat. vechilul țirgoveților 180; — post. cere iarmaroc la Bătrîneștii de Sus Roman 472; — cere zi de țirg și iarmaroc la Ionășceni 477; — cere iarmaroc la Onișcani Roman 476; — cere tgș. la Onișcani Roman 481, 264  
 Donici Andronache, mare log. 103, 115, 124; — Andronici, mare log. 107; — Scarlat agă 116  
 Dorohoi 272, 283; — distr. 425, 433; — iarmaroace 480; — Isprăvnicie 78, 132, 174; — Judecătoria 207; — negustori 461; — Prefectura 425, 438; — tg. 208, 462, 480; — ținut 120, 126, 174, 196, 200, 229, 316, 364, 368, 395  
 Dorneanu Andrei, T. 445  
 Dracian, feredeu la — 78  
 Drașani 75, 78; — moșie 76, 78, 122, 420; — întirim la — 78; feredeu la — 75  
 Dragomir Iancu 260; — Ștefan 382  
 Dragomirești 183  
 Dragoș Vasile, capitan 349  
 draniță 308  
 Drăghici Iordache, mare vorn. 124; — Ne-culai 445  
 Drăgoești M. 466  
 Drăgoiu 403  
 Drăgușeni Covurluj 466, 478; — moșie 122, 162; — tg. 161, 164, 272; — tgș. ocolul Horincea țin. Covurlui 396; — distr. Galați 433; iarmaroc la — 478; havaeturi nelegiuite la — 163  
 Drănceni, Drînceni țin. Fălciu 457; — în-fiintare de tg. 487  
 dregători 183; — de margini 29, 71, 130; — de ținut 29, 30, 48, 65, 71, 106, 130, 141, 169  
 drept de proprietate 39; — de protimisii 97; — boierilor de stăpînire 106; — proprietăresc 194; — de pășunat 217; — de dezbrăcare 294; — de a iz-goni locuitorii tulburători 345; — de sprijinirea locuitorilor 423; — șoproa-nelor 429  
 Dric loc 366  
 Drisleuca, pirău 296, 303  
 dritul obșteșc 300; — orînzii 360; — pro-prietății 302, 334, 373  
 drojdii (băutură) 206, 250; — scutite de propinație 209  
 Drosu N., agă cere tg. și iarmaroc la Ivești-Mărgineni Tutova 483  
 drumeți, abuzurile 30  
 drumuri la Bacău 233; — Botoșanilor 74; — cărămîdărilor (loc) 166; — lumini-ilor (loc) 166; — de comunicație 335; — grele de munte 226; — și pă-duri 415; — mari 22, 215, 237, 229; — la Adjudul Nou 434; — la țin. Ro-man 213; — la Scheia 468; — poștei 213, 229, 379; — Galiției și Ungariei 466; — poștei (ratașul de piatră) 227  
 Duca C. 183; — Dimitriță 143; — vodă 183  
 dugheni 9, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 32, 34, 36, 41, 46, 53, 54, 55, 56, 59, 67, 70, 75, 85, 87, 89, 91, 93, 96, 103, 112, 114, 121, 122, 128, 129, 150, 151, 156, 161, 162, 175, 176, 181, 193, 200, 205, 207, 224, 235, 242, 255, 268, 298, 306, 308, 312, 313, 318, 322, 324, 360, 368, 380, 391, 397, 405, 409, 415, 434, 442; — apărate și scutite 99; — să nu fie acoperite cu stuh, paie sau fin 318; — aprovizionate cu marfă 115; — noi la Bacău 94; bezmăn — 374; — la Bicaz 391; — la Bodești 99; — la Poinești 308; — cu chirie 155; — construire de — 264, 371; corturi pt. — 449; — la Drașani 76, 77, 78; — urbanistică 201; — la Gănești 372; igienă — 399; — închiriate 51; — li-povenești la Roman, Piatra, Fălticeni, Tg. Frumos 150; — mutarea lor în tg. Brătești, 177; — la Negrești 330; — Panciu 377; — pline de precupii (fa-sole, mazăre, cartofi) 398; — la Piatra 63; — din Puești 405; — scutite 187; — și locuri oprite la vînzare de țirgoveți 191; — din Tg. Neamț 249; — la sf. Vineri 149; vînzare de — 236; — la Zahorna 237; dughengii (negustori) 258  
 dugheniță 282  
 Dulgheriu Costachi, Mănoachi 423  
 Dumitrașcu Copilul 180; — vodă 191  
 Dumitriu Ianoli 435; — Necola hași 349, — Radu 417; — V. serd. 417

Dumitru găitănăr 267; — olar 259; — săpunar 267; — tăbăcar 259  
Dunărea 137

## E

Economul Gr., căpitan 85, 86; — Mihail 349  
Edesis Antim, egumen 33  
edilitate 135, 151, 201, 236  
Eforii orașenești 199, 201, 209, 210, 220, 260, 345, 348, 353, 383, 394  
Elefteriades I. 149  
Elefteriu C., pah. 166, 167, 258  
embatic 203, 304, 363, 334; desființarea lor 357; — de ferăstraie 359  
emifitevisis („de moștenire“) 203  
Enciu Ion 349  
Ene C. 445; — Toader 244; — Sultana 213, 214  
Episcopia Huși 31, 32; — Roman 177, 179, 190  
epistat 134, 175, 398, 399; — comisiei 52; — podurilor din Iași 61  
epitropia orașelor, negustorii ce fac parte din comisie 135  
epitropii „cutiei“ din Bacău 94, 95; — casei hatm. C. Palade 143, 160; — m-rei sf. Spiridon 67, 334, 339; — Tg. Frumos 112  
epoha 301  
eptaeție (perioadă de 7 ani) 260  
Epurenii, sat 292  
Eremia Toader 257  
Eșanu C. 289; — Leiba 249; — Panaite 45  
Europa 229; comerț cu — 466  
Evaziune fiscală, Roman, prin contopirea a două dugheni 460  
evrei 143, 174, 267 etc. V. și numele evreiești din acest indice  
evreească nație 315  
Evstafie, vechil 25, 26  
exarhul muntelui Sion protestează contra iarmarocelor din Botoșani 292  
execuție (opresiune) prin țigani 268, 406, 407, 408  
exodul sătenilor la oraș primejduiește agricultura 154  
exoflisi (lichida) 443  
exportul vinului, liber de orice dare 208

## F

fabrici 250, 309, 314, 332; — la Darabani 233; — de băuturi 75, 78, 98; — de cărămidă la Huși 478; — de farfurii la Podul Iloaiei 159, 160  
fag, lemne 321  
falsificarea duhului legii 357  
fanarașii 254, 257, 259, 333, 398, 413; —

cu hac 326; uniforma lor 333  
Faraoni în. Bacău 485  
farfurii vezi fabrici  
fasole 398  
Faur Alex. 267  
favoruri 279  
făclierie la Adjudul Nou 435; — la Podul Iloaie 235  
faină 145, 255, 371, 394; — de popușoi și grâu 87; — taxarea ei 374  
Fălcianu Simion 199  
Fălcu 273, 469, 485; — distr. 433, 434, 457; — Isprăvnicie 198, 315, 379; — Prefectură 427, 439, 457, 487; — tg. 3, 28, 31, 32, 79, 462; fuga locuitorilor din — 469; țirgoveții din — impilați de proprietari 439  
Fălticeneanu Zaharia Avram 248  
Fălticeni 88, 89, 102, 105, 107, 110, 113, 115, 220, 273; — oraș 149, 150; — tg. 88, 102, 113, 219, 255, 371, 380, 434; — locul întemeierii lui 106, 397; arenda anuală a moșiilor din — 381; obrăznicia negustorilor din — 109; — răscumpărarea tg. 220  
Fărtună Ion 284  
Fătu 429  
fecieri boierești 403  
Fedești, sat 292  
femeile aduc alimente la piață 158  
Fedorov Chiuda 290  
feredeu 16, 17, 75, 78, 98, 176, 205, 233, 238, 243, 251, 307, 310, 312, 315, 317, 320, 321, 322, 324, 332, 370, 412 etc  
Ferenț, catanele lui — 186  
fețe creditive 406  
Fetu Ștefan 436  
fheresăi (ferestraie) 359  
fierari, herari, 86, 216; — Episcopiei Roman 185; — obligațiile lor 216; — scutiți de prestații și dajdii 216; — țigani 86  
fifirigi (firfirici) monedă 368  
Filipeni 343; — moșie Tecuci 343, 464  
Filipescu Costache 283; — Gh. inginer 148; — Iordache, comisar la Dorohoi 283; abuzurile comisarului — din Dorohoi 283  
Filipești, sat lângă Tg. Ocna 287; — sau Roșiori Suceava 475, 476  
filotim (generos) 326; — filotimon 137  
Finanțe, ministru 245  
fiorini monedă 316  
firea pricinii 301  
firtă, sfert 262  
Fiscul, moșia Fiscului 277  
fin 9, 74, 77, 97, 158, 255, 322, 371, 409, 413; — pt. caii Ocnei 144; — de vinzare 34, 115; coasa — 277; obligație de — la Vaslui 24  
finare 398; — la Focșani 346; lipsa — de la uliți 427  
finat 10, 11, 163, 167; finețe la Iași, finețe,



- 434; Părcălăbia — 473; șchela — 371; — tg. 80, 396  
 galbeni (monedă) 401; — blanci 308; — olandezi 205, 215  
 Galitia 229, 287, 351, 466  
 Galu, moșia, munții Neamț 481  
 Gane 240; — căm. 143; — Grigore, comis cere iarmaroace la Zahorna 237, 464; — Iordache 243; — Mihai, spat. 109  
 garboavă (monedă) 138  
 garduri 407; — la țarină 11, 447  
 Gașpar Teodor, serd. 124  
 Gavril, vorn. 45  
 Găiceana 272, 468; — tgș. Tecuci 433, 467  
 găini 408; — dajdie 87  
 găitănari 260; — furnizori ai negustorilor din Focșani 261  
 Gălușcă Ilie, stolonacealnic 404  
 Gănești, moșie, sat, înființare de tgș. 292, 371  
 Găureni 244  
 Gevid Hristache 149  
 Ghenea polv. 282  
 Gheorghe Albu 212; — ciubotar 259; — cofer 267; — episcop Roman 186; — Ioan 267; — mitropolit 181, 187; — pescar 267; — stol. 162; — tăbăcar 259; — ginerile lui Tanase 257  
 Gheorghiane 445; — căm. 379  
 Gheorghian Neculai 289  
 Gheorghiu Atanasie 199; — Costache maior 264, 435; — Dimitrache 199, 445; — Enache 376; — Timofte, staroste de corporație 445; — Vasile 445  
 Gherasim, economul mării Neamț 247; — episcopul Romanului 38, 107, 115  
 Gherghel Ilie, aga cere iarmaroace la Brănești Dorohoi 472  
 Ghermănești 292; — Fălcu 458, 480; — moșie 378  
 Gherșin 408  
 Ghețu Dică, Toader, Dumitru 376  
 Ghiblică Dragomir intrigant 279; — șav-gău 287  
 Ghica 246, 285, 375; — Alecu hat. 112; — propr. tg. Vaslui 87; — Alex. vodă 188; — Catinca 336, 337; — Cleopatra, propr. tg. Codăești Vaslui 478; — Constantin 388; — hat. 23, 24, 27, 28, 85, 459; — log. 38, 60, 65; — vist. mare 113; — Dimitrache 137; — comis mare 38; vist. 107, 122; — Elencu 455; — fost propr. la Bivolari 452; — Gheorghe 287; — Grigore Alex. vodă 19, 54, 57, 184, 192, 295, 296, 352, 356, 358, 366, 367, 372, 375, 382, 385, 388, 391, 393, 443; — vorn. 168, 169, 170, 171, 196; — Iordache, hat. cere iarmaroace și zile de tg. la Cornul Negru Bivolari 471, 472, 477; — log. mare 21, 335; — vist. mare 227, 235,

## G

- Gafta Andronachi 265  
 Galata, deal 4  
 Galați 136, 201, 272, 411, 434, 478; — distr. 433; — drumuri 409; — iarmaroc 477; — magazine arse 461; — obștea tg. — scutire de ajutorință 461,

- 243; — ministrul Visteriei 237; — Iorgu, vorn. 199; — Matei vodă 6, 52, 57, 185, 297; — Scarlat vodă 297; — Toderiță agă, post. 304; — Vasile, vorn. cere iarmaroace la Codăești Vaslui 478; — vodă 388, 429
- Ghidale sin Moise 315
- Ghilime Iordache, propr. moșiei Brăteni, cere zi de tg. la Lespezi 470
- Ghiltotești, sat 292
- Ghimici Ion 212; — Mihalache 212
- Ghiu Caludi 349
- Giomută Ianache 244
- Gioseni, sat 344
- girime (amendă) 442
- Giunca Pricope, Gheorghe 387
- Giurcea Vasile 435
- Giurgești, moșie 337
- Givit Sava, căm. stăpînul Hodorănilor 244
- Gizdava C. 287
- Gîdinti 188, 193
- gilcevia țîrgoveților 187
- Gîrde Mihai hagi 376
- Gîrlele, ocol țîn. Putna 396
- Gîrneașă Spiridon 168
- gîște 410
- Gîtă Ioan, sulg. din Panciu 376
- Gligoraș Ioan 257; — Mihai 269
- globiri 266; — vilelor țîrgoveților de posesorul moșiei 281
- globnici de Roman 183
- glođași, muncitori la ocnă, la scos și încărcat sarea, în mojoritade robi țigani 146
- Gloduri, moșie 164, 221, 344; — tg. 164; — țgș. ocol Bistrița de Sus 395; — la Vaslui 465
- Gociu Costin 435; — Iordache
- Goești 272, 469; — moșie, țgș., ocol Cîrligătura țîn Iași 397, 433
- Goilaf Ștefan 135
- Goilav Luca, sulg. 289
- Golășei 471; — iarmaroace pe moșia — 474; — țgș. ocol Prut țîn. Covurlui 396, 433
- Gorovei 452; — revizor 453
- gospodărie țărănească 233
- goștină 73; — goștinari 73
- grainice prelenții 285
- grajduri 324, 347; — domnesc (dare pt. —) 185; — poștei 167
- Gramă Grigoraș, secretar 157
- grădare, taxă (dare majorată) 150
- grădinari 259, 346
- grădină 52, 54, 75, 138, 145, 334, 361; — domnească 147; — piață din Iași 151; — la Drașani 78; — cu legume, ze-ciuală 186; — la Orbeni 16; — la Podul Iloaei 98; — la Tg. Neamț 225; — la Totoești 139
- Grăjdeanu Neculai mazil 244
- Grăjdeni, schit 119
- Grăpeni, sat 292
- Grăpescu Nec. 45
- grăpi 407
- Greceanu Cost., agă cere tg. la Mastatic 483; — idem la Popeni Tutova 482; — idem la Simila Tutova; — mare vorn. 21, 378; — Gheorghe, agă stăpînul Giurgeștilor 337; 338; — cere tg. la Valea Glodului 479; — Iancu, spat. stăpînul Drăgușenilor împotriva înființării iarmarocului la Berești 466; — vorn. cere iarmaroace la Drăgușeni Covurlui 478; — Ion, vorn. mare 107; — stăpînul Drăgușenilor 161, 162; — căm. 399; — Neculai, mare vorn. 107, 227, 381; — proprietar țg. Urdești 474, 478; — țgș. la Mastatic, Simila și Poeni 480
- Greteni (ținut) 3
- greci, negustori în Iași 149
- Grecinschi Tudorache, posesor la Ștefănești 152
- greitari de argint (austrieici) 330
- Grigoraș G. 445; — Ioan 327; — Mihai, negustor la Bacău 271
- Grigore, ciubotar 259; — Ion, Neculai și Gheorghe 327; — pah. 67
- Grigorescu D., pit. 274, 280
- Grigorieni, țg. Vezi Dimachi 389
- Grigoriu 226, 430; — Dimițrie 425, 450, 456; — Mihai 424; — med. 234
- griu 241, 409
- Grohăeni, sat Tutova 477
- groșoișii de la gropile de păcură 306
- gros, pus în butuc la — 257; — închi-soare 280
- Grosul, steiarri 181
- Gugești Fălcu și Vaslui 478; — sat 292
- Gura Bohotinului — loc la Iași 458
- guvernămîntul nu poate lăsa pe locuitori la discreția proprietarilor 431

## H

- haidău 410
- Haim Smil 248
- haine 45
- Halia Ion 445
- Halin, negustori de Roman 180
- Hama Ion 63
- hamalic 84
- Hanganu Lupu 445
- Hangu, locuitori împrejuși din — 226; — moșie 226, 227, 228 479
- hanuri 3, 123, 128, 149, 176, 347; — la Adjutul Nou 138; — la Bucecea 130, — la Focșani 353; — Panciu 254, 376; — cu pivniță boierească 138; — din Roman 188
- harabaği bașa 67
- harabağii 67, 206; — scutiți de băreșnicie 209

- harabagiile 68, 129, 449, 452, 454; — dat în antrepiză 454  
 haractir 327  
 hareci, hareciliure, adjudecare, vindere la meza 46, 256  
 hartă iconomicoasă 191; — inginerească 117; — a moșiilor din tg. Roman 186; — topografică 191  
 Hartoc Ion și Neculai 437  
 Hasnaș, ban 383  
 hatâr 140  
 hatmanul 52; — de poștă 68  
 havaet (taxă, venit) 66, 69, 97, 99, 100, 102, 112, 232, 250, 418; — băuturi 162, 175; — căpitanie 125; — cafenelei 80; — de casă 307; — cîntar 307; — pt. negoțul din Darabani 232; — nelegiuit la Drăgășeni 163; — nesupunerea la 297; — moșiei 74; — păcurei 162; — la Podul Țoaiei 139; — pe vin 8  
 havalele, vezi angării 44, 69, 111, 128; — de frunțași la Tg. Ocna 465; scutiți de — 136  
 havra 104, 105  
 havuz 135  
 haznea (vezi Visterie) 288; — statului 279  
 Hăbășești, moșie 101  
 Hălăucești, moșie 230, 231  
 Hălțeni 484  
 Hănășeni, sat 291, 292  
 Hărpășești, tgs., ocol Cîrligătura, ținutul Iași 397, 433  
 Hărmănia 122, 124, 133, 362; — drepturile ei 69; — tutelează Căpitania marginii 125; — să nu aibă amestec în Căpitania tg. 128  
 hățașul vitelor 402  
 Heht Ilie 385  
 heleșteu 297  
 herghelegii 303  
 Heripea Hristea 436  
 Hermeziu Gh., post. 264, 295, 296, 304, 445; — lordachi, agă stăpinul la Dămieniști 367  
 Herșcu 143; — sin Izdrail 315; — sin Smil 404  
 Hibor V., pitar 445.  
 Hilip, olar 259  
 Hilișeni, vezi Stirbăt țin. Suceava 479  
 hindic (șanț) 118  
 Hințascu Enache 423  
 Hirilău tg. 141, 197, 273, 322, 487; — locuitorii cer să fie încorporați la vatra tg. — 460; — hotărnicia vetrei 459; — tgs. în ocol Coșula țin. Botoșani 395; — sameșul ținutului 141  
 Hirlicești țin Neamț 481  
 hirtii, tăria lor 223; — lepădate, ștergere lor din condicile Divanului 110  
 hlize (parcele de pământ) 258, 359  
 Hobjilă 39, 40, 41, 42, 43; — Paraschiva 41  
 Hoceni 273; — moșie, zile de tg. la — 197; — tgs. 315; — la țin. Fălciu 468  
 Hociung Ion 248  
 Hodor Radu 435  
 Hodorâni loc 244  
 Hogaș Manolache, privighilor 229  
 hogașuri din cărămidă 318  
 Holban Antohi, Ion 260  
 holercă, vezi horilcă 14, 71, 84  
 Homita, sat lipovenesc 149  
 Horăeta, vale 253  
 Horgești, moșie 344  
 Horinca, ocol Covurlui 396  
 Horodiște 273; — Iași 470, 476, 311  
 Horodniceni țin. Suceava 475  
 hoștinari 191  
 hotare, își dă coaste cu ținutul Tecuciului (se învecinează) 344  
 hotărîrea pravilelor 41  
 hotărîtura moșiei Cetățuia 117; — Ocnei 277  
 hotărnicirea moșiei tg. Botoșani 298  
 hrana dobitoacelor 49; — norodului 331; — oamenilor 49; — vitelor 225  
 Hrăniceni, sat 292  
 hrisoave cu bir 80; — breslei negustorilor, înlocuirea morțiilor sau celor plecați 81; — contrazicătoare 362; — Episcopiei s-au înecat în Bistrița la vremea catanelor 181; — de pronomii 224; — vechi la Tg. Frumos 111  
 Hrisoverghi Alex., spat. 460  
 hrisovuliți, negustori armeni și creștini 460  
 Hriste Constantin 435, 436; — Gheorghe 436; — grecul 3; — Iordache 327  
 Hristodor 135; — spat. 284  
 Hrițcu Andrei, Petre 411; — Gheorghe 417  
 Hudic Bogdan 289  
 hudițe, scutițe de bezmăn 248, 307  
 Huițești, tgs. Suceava 397, 433, 434  
 Humă Gh. 436  
 Humulești, sat la Tg. Neamț 90  
 Hurduc Dumitrache, staroste de negustori la Puești 249  
 hurta 232  
 husari, escadron de — 353  
 husăși (monedă) 215  
 Huși 273, 439, 457, 478; — birnici la — 461; Episcopie la — 31, 32; fabrica de cărămidă din — 478; zi de iarmaroc la — 474; — tg. la țin. Fălciu 365, 396, 434, 461, 462

I  
 Iacomi C. 282  
 Ianachi Vasile 244  
 Iancu Grigoraș 89

- Iamandi Casandra, stăpina moșiei Dămăcușa 63; — Iancu, post. 313; cere tg. la Bîra Roman 475; — Ion, agă proprietar la Bîra 328; — Mihai post. 245; — Tudurachi 470; — T. cere pază la tgș. Berești cu mazili 473; — V. cere tg. la Bogdănești Fălcu 467
- Ianov Șt. 136
- iarnaroc 16, 17, 29, 73, 80, 83, 84, 91, 92, 147, 228, 256, 481; — și tg. din Moldova 272; — cercetare 291; — chemarea locuitorilor 65; înmulțirea lor 199; — lista lor 468; — fixarea locurilor; — loc de adunare 75; — publicații 135, 463; — oprite, cauza; — ciurmă 132, 134; — schimbarea lor 252, 293; — vite 470; — venit 336; — Bîrlad 199; — Blăgești Bacău 65, 463; — Bodești 98, 173; — Borosești 336; — Botoșani 289, 292; — Bucecea Botoșani 129; — Darabani 231; — Drașani 78; — Fălcu 31, 32; — Fălticeni 102, 104, 106, 114, 256; — Gloduri 164; — Hangu 228; — Hăbășești Roman 101; — Hîrlău 197, 487; — Huși 365; — Iași 157; — Mamornița 196; — Mihăileni Dorohoi 476; — „Movilă” Iași 486; — Nămoloașă 129; — Nicorești 66, 67, 484; — Odobești 136; — Poenii Iloaei 98, 161; — Poeni 214; — Piatra 88; — Pungesti 169; — Rădăuți 126; — Stănișești 172; — Sulițoia Botoșani 472; — Ștefănești Botoșani 473; — Tatarăși Iași 486; — Tecuci 66, 67; — Tg. Frumos 111; — Tg. Nou 122, 123; — Tg. Ocna 485; — Umbrărești 460; — Vaslui 23, 414; — Vladnic 466; — Adjud 464; — Galați 477; zi de — la Huși 474; adunătorimea la — 264; — Lupu Balș log. cere înființare de — la Bozieni Neamț 465, 468; — Aslan Alecu hat. cere — la Onești Bacău 468, 480; — înființare de — la moșia Oniceni 460; Gr. Gane comis. cere înființarea de — la Zahorna 464; — negustorii de la Cașin cere mutarea lui 272, negustorii străini la — Odobești 136; — conflicte. pentru — 290
- Iași 4, 71, 272; — agia orașului 61; — arhive distruse de foc 133; — district 433; — judecătorie 356; — oraș 14, 69, 78, 147, 148, 155, 157, 158, 234, 237, 363, 365, 393, 396, 429; — incendiu 133; — prefectură 451, — rezidența 434; șavgăii vin la — 278; — tg. 36, 37, 38; tinut 83, 157, 214, 237, 241, 276, 280, 230, 338, 339, 342, 364, 382, 390, 393, 396
- Iavorschi Grasinschi 445
- iaz 85, 87, 113, 301, 408; — Aron Vodă 4; — Mitropoliei 5; — pescuire 86; — la Ștefănești 216, 217; — la Vaslui 38
- Ichim Gh. 269; — Ivan, Ioan, Dumitru 387; Ion 435; — ungurean 45
- iconomie, buna administrare a — 50; — viclenie de catahris 45, 278
- idei progresiste de la începutul hrisoavelor 230
- Idriciul, sat 292
- ieniceri, îndepărtarea lor din tg. 275
- Iftincăi D. 212
- Igești, sat 292
- ighemonicesc 29; — îngrijire 126
- igienă 61; — la tg. Negrești 333
- Ilie — de la Băbuș 310; — Dumitru 267; — D. 327; sin Istrail 315
- Iliescu D. 417
- Iliovici V. 417
- imaș pentru vitele sătenilor și ale țirgoveților passim.
- Imbru Costache 379, 445
- incendiu Bîrlad 381; — la 1844 Huși 366; — Lespezi tg. 257; — Măraței 415; — magazale din Galați distrus de — 461
- industrie 160, 374; — agriculturii 258; dezvoltarea — și negoțului atrage pe săteni 154
- inginer 191, 316; — Gh. Filipescu 148
- instanțe îmbrăcate cu căutarea pricinilor 357
- interesele proprietății, jignirea lor 285
- interegn la 1807, p. 44
- inundații la Tg. Neamț 245
- Ioachim Vasile 252
- Ioan Gheorghie 140; medelnicer 143; — olar 259
- Ioanichie episcop Roman 186, 187; — preot 165
- Ionașcu 180
- Ionașcu a Floarei 259, 261
- Ionașcani Bacău 477, 482
- Ionescu Tatu 327
- Ionită Dumitrache 282 — Jan 57; — fiul lui Radu Ardeleanu 279; — vornic 10
- Ionita, vornic 45
- Iordache 10, 12; — Alex. 436; — Leonte 445; — al 3-lea log. 22; — vistiernic 125
- Iosăp sin Haim Bandel 310; — sin Hascal 208; — sin Ițic 204, 208; — Zaharia 249
- Ipsilante C. Al. vv. 28, 29, 31, 59, 68, 178, 196, 336; — pod 397; — uliță 393; 397; — rohatce 397
- irat (venit) 136, 274, 319, 330, 383, 401; — Boroșești 404; — cântarului 331, 351; — plata 198, 314; — tg. stabilirea lui 135; vinderea — 415
- irmilic (monedă) 280; — nou sau vechi 215

Irodi Spiridon 240  
Isaia, loc la Iași 458  
Isariu Nichita 276  
Ispas Ion 143  
ispașă 4, 410  
isprăvnici Fălciu 3, 315, 379; — Iași 5, 157, 276, 386, 394, 398; — Neamț 10, 12; — Roman 7; — Tecuci 67, 245; — Vaslui 23, 30, 38, 60, 65, 93, 170 etc.

isterisit 104, 105, 106, 192, 244  
istov (sfârșit, încheiere) al, 74; strămutare de — 340

Istrari Neculai, post. 417; — spatar 363  
Itrinescu Ioan 436  
Itul, loc la Tutova 477  
Ițic sin Bercu 409; — sin Calman 315; — sin Marcu 315

Iuga Ion 45  
Iuganii din deal, Roman 252, 468  
Iuliano, secretar 143; — Iordache, sameșul casei proprietății 219

Iuster Maria 138, 249  
Iute Vasile 456  
Iuteș C. 445

Ivești, înființare de țgș. 412; — sau Mărgiucani Tutova 483; — moșie 412; — Tecuci 477, 478, 483; — învoeli 483; Balș Panaitache cere înființare de țg. și iarmaroc 477, 478, 483; fe-redeu la — 412

Ivașcu Ion cere înființare de țgș. la Valea Rea (numită apoi Orășu, Bacău) 260, 482; Ruxanda 441

izbrănit (terminat) 197  
izgonirea locuitorilor turbulenți din Bîrlad 236

iznoavă (din nou) 13, 43  
Izrail sin Iacob 236  
izvoare vii (active) 237

## I

îmbelșugarea țării prin comerț 441  
îmbourarea șavgăilor răzvrătiți 276  
îmbrîncat (împins, înlăturat) 423  
împăcăliu 327

împerechere, întovărășire la fapte rele 234  
împotrivirea țirgoveților din Roman 194  
împrumut de bani cu dobîndă luată din capital 409

Înaltul Sfat Ocîrmuitor 168, 349  
închisoare vajnică la Buhuși 268  
înființare de țirg., vezi țirguri și zile de țirg

înfrînarea răzvrătiților 66  
înfrumusețarea țirgurilor, vezi țirguri  
îngrădirea țirginilor 408  
îngroziri cu bății la Vaslui 484

întărtători care cer mutarea pietei din Sf. Vineri Iași 152; — la Vaslui 112  
întocmi, cu sens de anulat 40

întreprinderii industriale 375, paralizarea lor  
învățătură pentru săraci 92  
învoeli cu locuitorii și cu țirgoveții 76—79, 111, 231, 330, 334, 335, 376, 483; — controlate de minister 486

## J

jaful 95  
jalbe; — sub șnur 286; semnate de 200 țirgoveți 356

Jandarmi 398  
Jăgălia, sat 292  
Jătu I., serdar 289

Jeltuhin, general 134  
jertfe pentru patrie 82  
jignire veniturilor iarmarocelor 336

jițar, păzitor la țarină 166  
jîmnă, jîmblă, pîine albă 346  
Jora, postelnic 275

judecătorii 163, 246, 356  
judecăți 295, 462  
judele țiganilor 147

jugărit, taxă pe carul cu mărfuri 273, 371  
Jugul nevoii 199

## K

Kiselef, general 155  
Kogălniceanu M. 295, 296, 356, 358, 359, 362, 363, 375; — pentru iarmaroc; — vechilul obștei Botoșanilor; — face reproșuri Domnului; — și așezămîntul Tg. Neamț; publică iarmarocul din țară și din statele vecine 468

## L

Lambrino Safta, cere iarmaroc la Cîrja Fălciu 467

lapte 158  
Lascăr Bogdan 252  
Lativ Luca spat., cere înființare de iarmaroc la Călugărenii Vechi 465

lavre, mănăstiri 352  
lazareturi 134  
Lazariu Ioan, sulger 417

Lazăr Ion 376; — Mihai 269; — Vasile 435  
Lazu 178; — Costachi 296; — serdar vechil 356

Lazuri 178; — de finaț 186  
lăcătușeria 332; — lăcătuși la Mihăileni 203

Lăceanu Ion 241, 279  
Lăcuseanu Vasile, mare pah. 21  
lăptării 394; — se mută la Beilic 153; — Iași 152; lăpturi 61, 149

Lărgășani, moșie la Tecuci 245, 467

- lăturași 185; — de la ocne 146  
lăturile, a umbra 142  
Lătescu Costache Iordachi hatman, protest  
contra Eforiei Piatra 284; — Lă-  
tescu I., Costache, vornic 209, 210  
Lătești, sat 292  
lăutari ai Episcopiei Roman 185  
leafa comisarului, sporirea ei 398  
legea Obșteștei Adunări 357  
Lespezi — locuitorii bătuți și schingiuiți de  
comisar 256, 257, 426  
Lețcani, mutafea locuitorilor din — la Bu-  
hușoia 386  
libertate negustorilor străini de a parti-  
cipa la iarmaroace, 320  
Liciu T. 445  
limanului Galațiilor 229  
limbi (națiuni) 21  
limita numărului locuitorilor în Frumu-  
șica 323  
lingurari domnești (țigani) 308  
liniștea publică 78  
Lipova Vaslui 469  
lipoveni la Fălcui 79; — meseriași, sta-  
rea juridică și financiară 150; — la  
Pașcani 149; — să fie trecuți între  
palentari 149; pescari 155; — plă-  
teau birul în cisle satelor 150; —  
săteni plăteau fumăritul cu țg. pentru  
dugheni 150; — situația lor la sate  
149  
lipscan de marfă subțire, 317; — lipscă-  
nie 255, 307, 313, 314, 325  
litografierea actelor de proprietate, la Red.  
Albăi 203  
liudi 69, 71; — oameni străini aduși de  
peste hotar 130; podari scutiți de bir  
și havalele 85  
livezi, 52, 54, 63, 75, 197, 361, 405; —  
la Drașcani 78; — la Podul Iloaei  
98; la Tg. Neamț 225  
lină 84, 317, 331  
Leahu Ioniță intrigant 279; — șavgău  
287  
Leca D. 315; — Gheorghe 456  
legiuri pămîntești 168, 370; — din 1852  
pt. înfrîntarea țg. și țgș. 399; — tă-  
rii 238  
legume 16, 84, 233, 371, 401  
Leib sin Lazăr 315; — Leiba căciular 247,  
248  
Leibovici Herșcu 204, 208  
Lefler, săpunar 260  
Leizer Ițic 407  
lemnari 259  
lemnne 84, 255, 371, 394; — de construc-  
ții la Pungești 312; — dat de proprie-  
tar pt. construirea dughenilor 323; —  
de foc 115, 152, 392, 416, 438; — la  
Bacău 95; pt. negustori 324; — de  
casă 364; din pădure 91, 217  
Lepădatu Enachi, Costache 435  
Lespezi 470; abuzurile comisarilor din —  
470; — căsăpii, scaune de 437; —  
comisarul 427; — iluminarea țg 427;  
proprietarul de — 437; — țg. 197,  
256, 426, 434; țgș. în. Suceava 397;  
433, 472; venit global la Tg. Les-  
pezi 437  
Leordeni, sat 344  
Letcani, sat Bacău 386  
Lețoi Tănase 436  
loc de arat 10, 11, 167, 225, 350, 361; —  
cu bezmăn 370; — domnesc 10, 12,  
20, 26, 62 din Botoșani 294, la Iași  
36, 10 Fălcui 28; — dughenilor 114,  
432; — la Nămolosa 129; — mă-  
rimea unui loc de casă și dugheană  
202; — embaticat 387; — de fe-  
redu 236; — de finaț 225, 350, 361;  
— gîrbovit cu văi și dealuri 223; —  
loc de hrană 33, 34, 281, 357, 359,  
414; — după pontul nou 400; —  
răpirea lor 165; — încălcarea — șav-  
găilor 165; — Tg. Frumos 43; —  
prielnic pt. alcătuire de țg. pe moșia  
Bucecea Botoșani 129; — expropie-  
rea de la Copou pt. cazarmă 362; —  
măsuri și împărțiri — la Episcopie  
178; — fixarea locului vânzării făinii  
în Iași 153; — fixarea vânzării lem-  
nelor în Iași; — de case la Orbeni  
166; — biserici Albe din Roman 181;  
— de piață la Sf. Vineri 149; — de  
semănături 165; — de școală la Bră-  
tești 176; — la Ivești 412; la Podul  
Iloaei 236; — vechi al ținutului  
Săveni 370; loc sterp 40, 114, 225;  
— Stăpînirea în Tg. Neamț, fără ti-  
tlu 356; — mănăstirei din Tg.  
Neamț 247; — pieței Tg. Neamț 340;  
— de velniță la Tg. Nou 122; — unde  
s-a încheșat Tg. Nou la Rogoșești  
220  
locuitori, judecata lor Adjud 45; — din  
ținut. Bacău și Neamț 267; — bir-  
nici sustrași din havalele ș.a. 462; —  
din Botoșani cer noi iarmaroace.  
Publicarea lor în Bucovina și Galiția  
289; — saraci la Botoșani 299; — din  
țg. Bucecea asupriți de comisar 422;  
— din Buhușoia cer libertate pentru  
comerț fiind săraci 265; — categori-  
sirea lor de ei înșiși 44; — din Că-  
minărești asupriți cu banii zeciuellii  
481; — codași 274; — care rămîn  
în sate se supun dărilor 153; — deo-  
sebiea lor după proprietari la Focșani  
258; — împrejurași la Hangu 226;  
— din afara țg. Hîrlău cer încorpora-  
rea la vatra tirgului 460; — înlesni-  
rea lor pe timp de lipsă 218; — Iru-  
tași 274; — din Lespezi bătuți și  
schingiuiți de comisari 256; — idem

- asuprași cu plata birului 472; — din Lespezi 472; — mutarea lor din Lețcani la Buhușoia 386, — mahalalelor 330; — din mahalaua Cotroceni Huși uniți cu satul Corni Unguri, protest 471; — obștea din Mărăței 211; — mijlocași 274; — din tg. Moinești sunt asuprași de comisari posesori și otcupcic; 286; — mutarea lor se întărește prin Regulamentul Organic 154; — obișduiți de posesori la Nicolina 281; — cer înlocuirea comisarului din Panciu 254; — pantiri 139; — cu patente, vind cu cintrul 156; — fără patente vind numai cu vurta 156; — solidaritatea, legământul lor la Piatra 44; — judecata — 45; — apărarea celor saraci din Piatra 64; — răzvrătirea lor la Piatra 44; — din Mărăței, — Piatra 9; — pontăși 400; — pribegiți 274; — care aduc produse în țară 151; — din sat nu se pot amesteca cu Țigoveții din Roman 193; — din mahalaua Mohărenii de Sus Roman asuprași de proprietar 473; — idem de posesor 471; — din mahalaua Răești protestează contra unirii lor cu birnicii din Huși 461; — birnici din Roman 274; — străini 35; — oamenie față de — din Ștefănești 216; — negustorii din Tecuci cer schimbarea din birnici în patentari 282; — din Tecuci răscumpără tg. 485; — răzvrățiți din Vaslui 65; — se opun în țările la plata adetului 25  
 Loghin Iorga, vornic 244; — Radu 260  
 logofăt 9, 112, 116, 468, 480; — de taină 22  
 Logofeția Dinlăuntru 169; — Dreptății 224, 247, 350, 362, 378; — Justiției 165, 166; Marea Logofeție 247, Logofeția Dreptății 356  
 luaturi și daturi 64; — din dugheană 410  
 Luca, căminar 311; — Ion, mare vornic 107; — N. 136  
 Luchian Gavril 281  
 Luceni, sat 364; — la Sculeni 449  
 lucrări agricole 277  
 lucrătorii de pământ 252, 258, 304; — la Mihăileni 230; — așezarea lor în tg. prin patente 153; — patentati plătesc bir și patentă 154  
 luminări 77, 97, 182, 206, 235, 243, 317, 319, 401; — de ceară 307, 321; — de său 307, 310, 312, 321, 412; — la Săveni 369; aprovizionarea tg. Puzești cu — 418; — monopol abuziv al proprietății 439; — scumpe și proaste 347; vânzarea — 324  
 Luncani Bacău 482  
 Lupașcu revizor 269, 270, trimite ra

port Departamentului 270; — Teodor 271  
 Lupești, sat 292  
 Lupovici Ițic 316  
 Lupu 226; băcal 45; — căpitanul 6; — Costachi pah. 260, 261; — sin Leiba 310; — Pavel 199; — Ștefăniță vodă 191  
 lut la moșia Bicaz 391  
 lutrani, națioane a — (luterani) 36, 37  
 Luțca Roman 180, 192

## M

Macarie Const. 417  
 made, materie, subiect, specialitate 74, 104, 150, 199  
 magazale 37, 84; — la Galați 136; — pt. mărfuri 203, 207  
 magistrat (ispravnic) 155  
 mahalale 84; — Botoșani 471; — Bucecea 129, 131; — Fălțiceni 102, 114; — armenească Focșani 348; — Nicolina tgs., alipirea lui la Iași 397; — poștei 167; — poștei în Piatra 416; — pustiirea — tg. Adjudul Nou 447; — tăbăcării 167; — unificarea orașului Iași cu — vecine 393, 394, 395; mahalagii din Focșani uniți în bir cu satul 259, 260, 261  
 mahali 115  
 Malahescu Gh., comisar la Panciu 478  
 Malaxa Panaiotache 136  
 malduri 202  
 malotă, manta, blană, șubă 290  
 Mamornița 174; — margine 68; — moșie 68, 69; — sat la Dorohoi 196; — tgs. distr. Dorohoi 335, 433; — tract. barieră 201  
 Manea Ioan 267  
 Manolache, blănar 44; — Gheorghe, dascăl 423; — Zaharia 199  
 Manole Gh. 436; — N. 445; — sat lipovenesc 149  
 Manolescu 424  
 Manoli Ioan 376  
 Manoliu Filip 444  
 mansupuri (?) 267  
 Manu 311; — Costache, mare com. 21; — Dimitrie mare post. 38; — Iordache, mare post. 52; — Manolache, hal. 72  
 Marcu Avram 248; — sin Haim 315; — posesor la Nicolina 281; — Zaharia 174  
 Mardare Gh., pah., vechilul Episcopiei Roman 178, 180; — Ioan 436  
 Mareș C-tin, proprietar la Vlădeni 15  
 marfă 52, 71, 75, 78, 84, 91, 114, 128, 162, 206, 314, 319, 380; — adusă de locuitorii la tg. 66; — avaietului ei 307; — luată controbont 309, 314; — groasă 317; — la iarmaroc 360; — cu mă-

- runta sau cu toptanul 309, 314, 317 ;  
— purtareată 388
- Marga Toader 417
- Marghiș Ioan 407
- Marin Gh. 289 ; — Neculai, Constandin 423
- Mariș Const. 120, 121, 123
- marșă, marș, avînt 398
- masa financiară 400 ; — de zaraflic 380
- mascuri 11, 61 ; — ucși 10, 406, 410
- Mastatici 381, 480 ; — moșie Tutova 379, 483 ; Greceanu agă cere înființare de țg. la — 483
- mașini la Darabani 233
- matahuri 52
- Matasaru Petru 45
- matca veche a Siretului 187
- Matei Dumitru, blanar 45 ; — Ghica vodă 295, 334 ; — Neculai com. cere țgs. la Ruseni Tutova 470 ; — velnicer 267
- materiale de construcție 202, 412 ; — la Bicaz 391 ; — la Săveni 371
- Matricalău V. 45
- Mavrocordat 337, 362 ; — A. 326 ; — propr. la Frumușica 476 ; Al. C. vodă 6, 58 ; — Al. Ioan vodă 7, 12, 57 ; — Alecu la Ghermănești Fălcui 378, 480 ; log. la Storești 321 ; — Alex., mare cămăraș 38 ; — Gheorghe, hat. la Moinești 286, 305 ; — vodă 14 ; — C. vodă 184 ; — Costache, log. la Tuțora 282, 283 ; mare vorn. 74, 75, 76, 78 ; — Dimitrie 315 ; vorn. cere iarmaroace la Ciorăști și Itul Tutova 477 ; — Ralu 36, 37
- Mavrodin Alecu, stol. 284 ; — Iordache, mare căm. 21 ; — Mihail, stol. 204, 208 ; — Mihalache, stol. 284
- Mavrogheni Elencu cere iarmaroace la Umbrărești Tecuci 466 ; — Eufrosina idem la Oniceni Suceava 335, 337, 460. 463 ; — Mihalache post. 460
- Mavroieni Costache 296 ; — serd. 289
- Mavromate, com. 135, 136
- mazăre 398
- mazili 7, 8 ; — rînduiala lor 81 ; Zbera Alex. — 244 ; — cu paza la țg. Berești 473
- Măcărescu Costache 417 ; — Neculai 243
- măcelar ; Năstase — 259
- măcinare, epuizare 288
- Măgură 391
- măhălit 326, 392, 429 ; — antrepriza lui 413 ; — la Bacău 94 ; — la Ivesti 483
- mălai (cereale) 11
- Mălăești, sat 292
- Mălinici Grigore 387
- mănăstire 56, 67, 158, 334, 339 ; — Dobrovă, vezi moșie 171 ; — Mavromolu 473 ; — Miera 40, 43, 53, 55 ; — Neamț 90 ; — sf. Neculai Botoșani 21, 33, 34, 295 ; — Precista Roman 18, 19, 24, 25 ; zidul ei 186 ; — Proorocul Sa-
- moil Focșani 18, 19, 40, 54 ; — sf. Spiridon 24, 25
- Mărășasca Catrina 410
- Mărățai 12, 387 ; — loc în P. Neamț 8 ; — locuitori din — 9 ; — moșie 14, 29, 209, 211, 212, 384, 429 ; — Neamț 212, 373 ; Piatra 9, 284, 414 ; — obștea locuitorilor 211 ; — sat 10, 12, 415 ; vatra țg. — 417
- Mărățeni loc din Mărățai 11
- mărfuri 12, 16, 88, 98, 106, 109, 122, 130, 203, 238, 255, 331 ; — cu amănuntul 250, 251 ; — în dugheni cu patentă și zeciuială 150, 151 ; — de export 83 ; — aduse la oraș 157 ; idem de săteni 394 ; — scutite de cîntar și tranzit 209 ; — străine 28 ; — trecătoare (de tranzit) 68 ; — cu toptanul 250, 251 ; — vînzarea să fie slobodă 369
- Mărgiucani-Ivești Tutova 483
- mărirea pielii „Movilei Cuzii”, vezi Tata-rași 441
- Măriuța Ghica, propr. Vaslui 463
- Măriutei Toader, pasnic 245 ; — mărunțișuri aduse de străini la Darabani 232
- măsura distanței între localități, cu car cu boi și „pitine” 291 ; — locului, vezi Boloșani 303 ; — polițienești contra precepușilor 397 ; — vasului cu cotul 100, 306 ; — vedrelor de rachiu și păcură 211 ; — luare de — pt. mărfurile aduse la oraș, vezi Iași 157 ; strictetea — polițienești 394 ; verificarea — de greutate și capacitate 290
- măsurătoare inginerească 303
- mecet turcesc (loc de rugăciune, geamie, piață) 148, 234
- mèdean 75, 78, 149 ; — (loc de răspîndire a zvonului public) 79 ; — din Beilic 152 ; — pt. țg. vezi Bîra 313 ; — pt. iarmarocul vitelor vezi Fălticeni 380 ; — la Iași 61, 365 ; — la Moinești 307 ; — la Podul Iloaie 236, 243 ; — sf. Spiridon 158 ; — la Totoești 98
- medelnicer ; Ioan — 143
- Melelie Ioan 445 ; — episcop de Huși 38. 107, 115
- Meletiev Xenofonte și Teodor 290
- Melinte Gh. 365
- Mendel sin Leizăr 315
- Menderigiu Vasile 445
- menzil (poștă) 81 ; — domnesc 24, 25 ; obligația locuitorilor pt. — 24
- mere 16
- Mereacre, căm. 148
- meremet (reparație) 63, 87, 217 ; — acareturilor 112 ; zilele de — pt. acareturile moșiei 217
- mesărnită (căsăpie) 71, 189
- mesericii 191, 193
- meseriași 166, 258, 267, 313
- meserii 150, 202, 314, 323, 325, 332, 430
- meșteri, la Mihăileni 230 ; — poslușnici ai



Episcopiei scutiți de bir 183; — străini scutiți de bezmă la Mihăileni 203  
meșteșugul mînelor 126; — mina lucrătoare 150; — uelntirea — 260; înlesnirea negoțului și a — prin săteni 153  
metaherisire 74, 77, 87, 97, 149, 200  
mezat 46; — Ioniță 265; vînzare la — 36  
Miclescu Iord., vorn. 295; — Vasile, mare vorn. 115, 124; — vorn. 304  
Miclești, sat 292  
Miçșanu Vasile 427  
mied 71, 75, 78, 84, 98, 232  
Miera m-re 53, 433; Zaharia egumen la — 53  
miere 83, 331  
Mihail Gheorghe 334; — Mihai 445; — Mihai, opincar 259; — V. pah. 289  
Mihalache Ancuta 310; — cere zi de tg. la Băcești Roman 475; bacal 9; — mare ban 68; — M. 345; — Mihai, com. 168; — jicnicer, ispravnic de Roman 180; — spat. 310  
Mihake Carabet 212  
Mihaloviți Haim, morar 454  
Mihăiescu Manolache 422  
Mihăilă Const. și Ion 244  
Mihăileni 234; — Dorohoi 476; — Eforie, înființarea ei 201; — înțlia graniță pe uscat a Moldovei 229, 466; — statornicirea tg., importanța lui 466; — tg. în. Dorohoi 200, 205, 207, 229, 230, 385, 395, 413, 433, 466; — ulițele sale: Cărmidăriei, Cizmăriei, Domnească, Evreească, Ferdeclor, Lungă, Magazalelor, Maidanului, Scurtă, Nouă, de Sus, Veche, Vlădenilor 201; — zastavă 229; geograficeasca poziție a — 229; năminteni scutiți de la bezmă pt. construirea caselor la — 208; 3 categorii de uliți la — 201; 24 uliți la — 201; arhitectul tg. — 202; așezămintul tg. — 200; mutarea autorităților de la — la Dorohoi 230  
Mihăilești 272  
Mihel Moise 248  
Milcov, apa — trei canale 346  
mildui, a — (a prezenta pt. înscriere) 205, 231  
Milea Mihai 143  
Mileoai Ioan, Const. 260  
Milești propr. răzășască 344  
Miletin, ocol în. Botoșani 395  
Miloș Nec., căm. 417; clucer 212  
Milu N. 295; — Nec., post. cere iarmaroace la Poiana Cîrnului Vaslui 473; spat. cere iarmaroace la moșia Cozmești sau Jugani Roman 252, 468; vorn. 296, 304; — Vasile vorn. 107  
Minciu Const. 199  
Minciună Ioniță 267  
Ministerul Dinlăuntru 150; — de Finante 378, 441; — de Interne 156, 354, 373, 420, 423, 424, 425, 426, 428, 429, 430, 432, 434, 441, 443, 446, 447, 451; — Lucrărilor Publice 354. Vezi și Departament  
Mircești 272, 469; — moșie Roman 171, 468, 482; Alecsandri Vasile cere iarmaroace la — 468, 469, 482  
Miron Antohi 436; — Neculai 411  
Mironescu I. 445  
Miroslava, podiș 4  
Misăști sau Mălăești 483  
Misir Vasilache armean 180  
Mitache Ioan 436  
mitoc la m-re a sf. Spiridon 6  
Mitrican Neculai, Gligore 387  
Mitrofan episcop de Roman 182, 183  
Mitropolia Moldovei 120  
mîgle (grămezi) 146  
mîncări 106, 149  
Mindrășteanu Toader 423  
Minzătești, sat 292  
Mirzacu Iftimie 45  
Moale Gh. 417; — Ion 445  
moară 33, 37, 38, 85, 91, 117, 250, 308, 309, 360; — de apă 410; — în apa Bîrladului 117, 118; — Neamțului 225, 361; — de la Barbărea 409; — la Bîra 314; — Podul Iloaiei 139; — la Puești 405; — la Ștefănești 217; — la Tecuci 66; — țărănești pe Prut, avaețul lor 216; — la Vaslui 87; venitul — de pe Bașău 216  
moașă 131  
Mocanu Gavril 445; — Ion 260; — Mihai 411  
Modoranu Ion 445  
modorăni țigani 268, 406, 408; — pt. execuții silite 403  
modul de recuperare a datorilor locuitorilor 218  
Mohorăni mahala Roman 471; — de Sus 473  
Moinești tg. ocolul Tazlău de Sus în. Bacău 286, 294, 305, 307, 395, 433, 438; așezămintul locuitorilor din — 305, 306, 307; ferețeu, școli, întirimuri la — 307  
Moisăi Lupu 364  
Moise sin David 265; — sin Leiba 310, 409; — sin Mihil 247; — Movilă vodă 183  
Moițăș Ioșap 316  
Moldova provincie 68; — rîu 213; rupturi 187; — seacă 185  
Moldovanu 172, 176; — Tistu V. și Ion, ștol. 417  
moldoveni 267; — negustori 258  
monedă, cursul ei 195; — firirigi 368; — husăși 215; — zimți împărătești 385  
monopol 51, 84; — boierului 71; — dărimarea lui 377; — pe fin 439; — proprietății 313; la Ivești 483; la Podul Iloaie 235; — proprietății suprimat la Roman în 1799 p. 182; — speciale

- ale proprietății 373; antrepriza — 413; desființarea — 446; locuitorii din Adjutul Nou pt. desființarea — 447; plata arendeii pt. — 370; taxe de — 267; — la Podul Iloaie 242; venitul — era al rufetașilor 278
- morăria 150
- Moreni, loc Roman 213
- morminturi la Rădăuți 317
- mortasapie (cășăpie) 28, 31, 32, 52, 57, 68, 69, 83, 93, 99, 127, 163, 216, 235, 243, 307, 322, 401, 407, 418, 430, 432; — antrepriza ei 413, 422; — la Bodești 173; — la Cașin 449; — la Ivești 483; — jefuitoare 405; — la Pungesti 169; — taxă pt. vitele tăiate sau vîndute 29, 30; — venitul ei 73, 131; la Nămoloasa 129; — pt. vite 85, 122, 369; — la Rădăuți 127
- Moruzi vodă 299; — Al. cneaz 372; — Alex. vodă 15, 31, 239; — Alex. C. vodă 17, 18, 30, 36, 38, 43, 120, 197, 248; — C-tin vodă 106; — Const. Dim. vodă 4, 19, 34, 54, 297; — D. beizade, cere iarmaroace la Pechea Covurlui 464, 465; — D. vodă 89
- Moscovici Bercu 404
- Moscu sin Avram, Solca 204, 208
- moșie domnească 10; a ocnelor 144, 239, 468; la Roman 177; — Episcopiei Roman, cele 3 părți constitutive ale ei 179; — minate prin cheltuieli de judecată 223; — m-rei Neamț 355; — Oanei este a Fiscului; nu se vinde 277; — de sat 193; — Tg. Frumos 6; Adjutul Vechi; — la Putna 434; Filipeni — 343; Galu — muntii Neamț 48; havaetul — 74; Hangu —, numărul locuitorilor ei 226—228; Ordești — 253, 291, 315, 378, 474, 478; m-rean pr. Samoii — 67; Sascut —, Aslan C. agă cere iarmaroace 473; Stăești Putna —, satul Orbeni de acolo 166, 258; Soldănești —, 102, 107, 110; Ștefănești — 152, 215; Știubeni — 364, 483; Tîbana — 393, 433, 481; țigani de stuibă — 86; veniturile m-rei Neamț 91; Zaboloteni — 272, 388; Zahorna — 237; — Zimțești 464; — Zlătarii răzăsești 344
- Moșna, loc Iași 458
- moșnaș Niculiță Rusul sin Rusoaia 40, 43
- Motel Strul Leiba 248
- Movila Cuzii, Tatarăși Iași 441, 485; iarmaroace la — zi de tg. 441
- Movilă C. vodă 183; — Grigore 27; — pietre hotar 4, 334
- Movilău 189
- mumgerii 74, 97, 104, 106, 109, 114, 206, 307, 324, 335, 347, 392, 405, 407, 408, 410, 413, 416, 422, 429, 430, 432; — atelier de lumînări 477; — la Băcești 310; la Bîra 314; — la Bucecea 130; — la Darabani 232; — la Frumușica 322; — la Nămoloasa 128; — la Plopana 319; — la Podul Iloaie 243; — la Puești 250; — să fie slobod 114; — la Ștefănești 216; vezi monopolul mumgeriilor.
- munca boierescului 74; — grea din ocnă 145
- Munteanu Costache pitar, comisar la Tecuci; abuzurile lui 270
- Muntele Sion 292
- Muntenia, aducerea șavgăilor din — 277
- Murdu Toader 423
- Murgeni 438; — moșia lui Alecu Sturza 291; — sate participante la iarmarocul de acolo 292; tgs. ocol Tîrgului țin. Tutova 396, 434
- Murgești Fălcu pe Elan 474
- musaaadele, avantaje, reduceri 278, 279
- Muscalul Pîrau 363
- Mustață T., baron 102; — Ionită 260
- Mușata, sat 292
- mutări (de finai) 11
- mutarea (termen pastoral) 391

## N

- nacialsdvă (comandament, autoritate superioară) 143
- Năcu Grigore 445
- Nahman sin Marcu 315
- naht (numerar) 139
- Nanu N. 445
- napăste 10
- nart (pret fix) 407
- Nas-roșu Radu 260
- Nastase bacal 9, 13; — Grigore 411; — Lupu 364; — măcelar 259
- nația evreiască 315
- Nazarie Gh. șavgău 287
- nădi, a — 267
- năimi (a angaja cu plată) 5, 255
- nămaș, vezi imas
- Nămoloasa 132, 272; — moșie la Putna 128; proprietari de — 437; — tg. 132, 430; — tgs. ocol Biliști, Putna 396, 433
- Nănești moșie 344
- Năuntral, vezi Departamentul 415
- Năzari Gh. 279
- năzăria poștelor 67
- Neagu Const. 410; — Ilie birău, 240; — Ionită intrigant 240, 279
- Neamț 272; — transformări de dajdii la — 461; — distr. 433; — isprăvnicia 209, 212, 214, 265, 359, 373, 379, 383, 386; — judecătoria 212, 246, 362; — mănăstirea 224, 246, 247, 340, 350, 359, 480, 481; — cere iarmaroace la moșia Munții, satul Galu 481; cuib de jăcași și împilatori obștei 356; — prefectură 429

neamuri vechi 28, 31, 127  
 Neculai D. 267; — jigănerul 187; — voievod 296  
 Neculai Costin 267; — Cristea 289; — Gheorghe, stolnic 319; — Ion 45  
 Neculce, stolnic 51, 57  
 Nedelcu Nic., ispravnic de curte 36, 37  
 Nedelea Ilie 3  
 nedreptatea făcută ȧrgoveșilor către partea răzăsească tg. Panciu 377  
 neferi beșeagă la Huși 462  
 Negel Iancu, mare spatar 124; — Șerban, vornic 124, 159, 241, 341  
 Negoe Cost., spatar 175  
 Negoiaș Iani 435  
 negociație a slăbit în marșul ei, 381  
 negoțul, armonia lui, 289; — oprirea lui pentru băutura de către proprietar 265; — deosebite stări 343; — înflorirea lui 229, 239; — înlesnirea lui și a meșteșugului prin săteni 153; — obștelesc 343  
 negoțul înfloreste datorită orașelor 355  
 Negrea Costache, mare postelnic 52; — spatar 176; — Eufrosina născută Mavrogheni 466; — Ioan, paharnic 176; — Iordachi, mare agă 21; N. 368  
 Negrea Const., spatar 121  
 Negreanu C. 445  
 Negrești, iarmarocul de la — 244, 264; — tg. 330, 332, 333; — tgș., ocol Funduri, Vaslui 396, 433, 471, 475, 476  
 Negroponte Neculai, agă, posesor 400, 402; cere zi de tg. și iarmaroc la Puești 481  
 Negru David 204; — Ioan, Neculai 387; — Pavel 376  
 Negrușor Ichim 7  
 Negruți Cost., iarmaroc la Trifeștii Vechi (Hermeziu) 470  
 Negruți Zoița proprietara moșiei Poiana Mănăstirei (ȧibana) 393, 480; — cere schimbarea numelui tgș. Voinești în ȧibana 481  
 negustori 9, 23, 24, 28, 74, 75, 78, 99, 114, 170, 175, 242, 275, 324; — din Austriă 174; — din Adjutul Nou se opun la înființarea de iarmaroc pe moșia Domnești 287; — abuzivi 105, 110; — asupriți și făcuți pantiri 125; — „așezarea” lor și a meșterilor de prin tg.; — de băuturi 126; — dărîmarea poziției lor la Bîrlad 381; — din Bodești 98; — la Buhuși 371; — de la iarmarocul din Cașin se jeluiesc de taxele mari 271; — de la Cașin cer mutarea iarmarocului pe o moșie vecină 272; — creștini 100, 308; — fac parte din comisia Epitropiei orașelor 135; — desăgari 88; dughengii 258; — evrei 308, 310, 316; — evrei din tg. Negrești și de la

Poeni 320, 330; — din Ștefănești cer scăderea orînzilor 152; — zurbalicul lor la Fălticeni 109; — din Focșani 19, 20, 53, 349; — tulburători la Focșani 354; — din tg. Frumușica 321; — fruntași 310, 382; — din Huși cer scutire de ajutorință 461; — hrisovuliți din Huși protestează împotriva așezării lor ca rupte ale Visteriei 462; — scutiți de havalele 81; — greci în Iași 149; — meșteri 261; — la Mihăileni 230, 385; — moldoveni și armeni 258; — din Piatra N. 9, 12, 14; — pedepsiti cu strămutarea din Piatra N. 252; — de la Neamț cer scăderea de la ajutorință 460; — nemulțumiți pentru bezmănul prea mare 55; — din tg. Orașa 323; — din tg. Plopana 318; — răzvrătiți 212; — de băuturi din Roman plătesc patentă și taxă comunală 151; — străini 27, 51, 88, 91, 114, 123, 128, 251, 287, 360, 370; — darea negustorilor străini 94; — străini Bacău 94; — condiția așezării lor 233; — străini cu mărfuri la Botoșani 303; — străini la Buhuși 111; — străini din Galați 80; — de peste hotar la Mamornita 196; — de peste hotar la Nămolosa 128; — străini la tg. Neamț 248; — cei străini să fie nesupărați de bir și havalele, cinci ani 130; — străini la iarmaroc în Odobești 136; — străini la Săveni 369; — amenință cu plecarea din Ștefănești 152; — din tg. Sulițoaia 173; — din Tg. Ocna nemulțumiți de întinderea orașului pe drumul sării 465; — uneltitori 104; — de vite 173; — diferiți la Vlădeni 16  
 Neicu Marin 382  
 Neimș Lazăr, Vasile, Ioan 387  
 Neonil, staretul m-rii Neamț și Secul 350, 352  
 neprecupic, cu sensul de — neconcurență 341  
 nesupunere 66; — pentru boieresc la Văslui 93  
 Nica Vasile, pitar 445  
 Nicolau Dimitrie 212  
 Nicolina tgș. ocol Codru, ținut Iași 281, 393; alipirea la orașul Iași 397  
 Nicorescu Ioniță 45  
 Nicorești, loc 7, 8; tg. la — 66, 67, 466, 484; — tgș. distr. Tecuci 433; — tgș. și ocol la ținut Tecuci 396; iarmaroc la — 67, 200, 464, 485; starostele de — 466  
 Niculi Neculau 349  
 Nisim sin Herscu 247  
 nisip la moșia Bicaz 391  
 Niță Ștefan 267

norod, adunarea — la ulița sf. Vineri Iași 159  
Novac comisar din tg. Odobești, asuprește populația 327  
nuci 83  
nuielei 321; — luată samavolnic 240  
Nusem Ancel 248; — Herșcu 248  
Nuta Herșcu 400, 401, 406, 407, 409

## O

oameni; — boierești 86; — fugiți la bălta 130; legați de bir cu săteni 258; — de pază la Huși 462; — pentru pază de foc 130; — proprietății bătuții la Fălțiceni 109; — de scuteală 184; — de slujbă 29; — străini 29, 69, 71, 145; — străini la Bucecea 128, 129; — străini la Tg. Nou 123.  
Oană Alexandru 260; — Gheorghită 435  
Oanca Manoli, Toader și Ursul 387  
obicei; — ar fi mișcat cu sporirea a câte un mic obicei 178; — pământului 11, 36, 37, 46, 50, 106, 150; — stricarea — de șavgăi 278; — țării 419; — vechi 9, 440; — vechi al țării 154, 264; — vechi al pământului 278  
obiecte de obștească îndestulare, siguripsirea lor 438  
objiduri; — din partea posesorului moșiei 43; — suferite de locuitorii din tg. Buhușoia 265  
oblăditor (protector) 28  
obligații; — pentru biserică 26; — în legătură cu clădirile noi 232; — locuitorilor 14; — locuitorilor față de stăpîni moșiei 65; — locuitorilor patentați de la sate 155; — locuitorilor din Ștefănești 216; — dintre proprietari și țirgovești 99; — reciproce dintre proprietari și locuitori 235; — la Piatra 211; scutiri și reducere de — 27; — șavgăilor 146; — fierarilor față de moșie 216; — de fin. la Vaslui 24  
oborîți 194; oborîți (desființați) 150  
Oboroceni 272  
obraznicia locuitorilor din Vaslui 65; — negustorilor din Fălțiceni 109  
Obreja Dumitrache 411; — Iordache 456  
obștea din Birlad protestează împotriva lui N. Greceanu pentru înființare de tg. 382; — tg. Birlad cere iarmaroace 465; conta — publice 444; — creștinilor și evreilor 377; — tg. Fălțiceni 380; — tg. Botoșani 294; — din Focșani asuprită de Eforie 345; — din Neamt, chemați cu acte de proprietate 340; — nației evreești la Mihaileni 204; — negustorilor din Codăești asuprită 441; — răzăsilor în Piatra 334, 417; — satului 155; Tg. Neamt 224

Obșteasca Adunare 103, 110, 115, 120, 124, 220; — lege 357; — pravila 351; — vezi și Adunarea Obștească  
Ocîrmuirea 201, 307, 315, 327, 332, 351, 354, 374, 392, 406; — vremea ocîrmuirii rusești 18  
ocna 144, 145, 146, 165, 239, 276, 277, 278, 286, 287, 288, 459; — domnească 37; — drumul ei 293, 294; — moșie domnească 239; — moșie — este a Fiscului, nu se poate vinde 277  
ocolușul ocolului 71  
ocolul de vite la Nicoreșli 200  
Ocroi Costin 411  
Odobești; împuscarea ciinilor la — 266; — tg. 136, 266, 267, 273, 327; — țgș. 396, 433  
oi 81; — pentru căsăpie 402; — turme de — 303  
olac, cai de — 30  
olandezi; galbeni — 205  
olane pentru acoperiș 202  
olari 166, 258, 259; olării 126; Hilip — 259; Ion — 259  
Olaru Dimache 265; — Mihai 45; — Vasile 279; — Vasile șavgău 287  
olăcari (oameni la cai de olac) 184  
olării 126  
Oloeriu Ion 257  
Olteanu Preda 267  
Onciu Manolache căpitan la Botoșani 140  
Onești 273; — Bacău 468, 480; — sat — 292; — sat la Tg. Ocna 287  
Onică 180  
Oniceni moșie Suceava 328, 463; — înființare de iarmaroace 460  
Onigă Gheorghe 445  
Onișcani Roman 476, 481; — țgș. ținut Roman 395, 434  
Onofrei Ion, șavgău se scutește de plata unui ciocan 279; — șavgău 287  
Onosăi Neculai, clucer 400  
Onțani moșie 296  
Onțești 273; — tg. 252, 253, 378; Bogdan Lascar cere înființare de iarmaroace la — 469  
opincar 259  
opridelenie (hotărîre) 164  
Oprișan, sameș de ținut 275  
oraș 149, 150, 201, 434; exodul sătenilor la — primejduște agricultura 154; orașele fac să înflorească negoțul 355; — sînt podoaba unei țări 355  
Orășa, la Bacău 293; școală la — 324; — tg. 304; — tg. vezi Valca-Rea 323, 324, 326, 482  
orașeni din Botoșani 22; — din Focșani 258; — din Iași 4  
Orbăscu Costache 286

- Orbeni, sat pe moșia Stăești, Putna 166.  
258
- Ordești, 273; — moșie 231
- Oriuc Andrei, D. Gheorghe, Ion 266
- orîndarii țg. Darabani 232; — de la moșii 330; — vechi 275; vezi moșie, vezi țg. țgs., sate
- orîndatori 79; — moșiei Tg. Frumos 44; moșiei Vaslui 65; — țg. 275
- orînzi 74, 97—99, 338; — globală la Ștefănești 216; — băuturii 28, 47, 71, 74, 113, 122, 130, 189; Episcopia nu ia — din vânzarea băuturii 190; — cărnii 144; — dohotului 114; — îndepărtarea evreilor de la orînzi 315; velnița și berăria sînt în a doua orîndă a moșiilor 114; — păcurii 71, 114, 144; satului 176; din Ștefănești 152; negustori evrei din Ștefănești cer scăderea lor 152
- orz 75, 77, 87, 97, 321, 322, 371, 413; — de sămînță 409; — trebuincios pentru cai 146
- Orza Enache 417; Mane 63; Marin 417; Toader 9
- ostași; — asupra locuitorilor săraci din Focșani prin cîrtiruirea lor 353
- Osvat Carol (Osvalt Scarlat), geometru 191, 417
- oștii, retragerea lor (1812) 50; — rusești 118; — ce trec peste Siret 132; vremea oștirii 56, 59; găzduirea oștenilor 416
- ocup (arendă) 150, 251, 412; — băuturii 250, 309, 321; — prin mezat 333; ocnelor 278, 288; — proprietății 306; — vinului 384; — vinului și arenda rachiului 199
- ocupcici (arendași) 206; — Eforiei de Focșani nu se prezintă la mezat 348, 349
- otnoșenie (raport) 170, 290
- otpusť de piatră 217; — la Ștefănești 216
- ouă 158, 394
- ovajenie 214, 279, 369
- Ovanes Hristie, proprietar Codăești 429
- ovăs 12, 321, 439
- Palsa (?) Anghel, gramatic 47
- Panaghiotu Gh. haği, iarmaroace la Bădești-Tutova 469
- Panaite Dumitru, mazil 244; — Gheorghe 260; — Nec. 267
- Pană Ion, sudit 271
- Panciu, țg. ocolul Zăbrăuț țin. Putna 253, 254, 273, 376, 396, 433, 478; — proprietate răzăsească și mănăstirească 377; — asupra irile comisarului, înlocuirea lui 253, 254
- Pancul Gh. 364
- Pandelachi Zota, revizor 261
- Pandichi Const., posesor 161, 162, 163
- Panu, căminar 180
- panțir (slujitor înarmat al isprăvnicilor) 140, 142; — Isprăvniciei Roman 190
- panțirie (slujba panțirilor) 125
- paragrafisire (prescripție) 355
- paralic (sumă de parale, gologani) 483
- Paraschiv 9; — haği 45; — Const. 267
- paravlisit (renunțat, cedat) 277
- pari, nuele 92, 321; cumpăratul lor 407, 457
- Parincea-Bacău 477; — moșie 343; — țg. 433, 477; — iarmaroc 477
- parmac (unitate de măsură divizionară a palmei domnești) 318
- Pascal sin Leiba 315
- pascar 267
- pasnic, Ioan Asmeroi; — Toader Ene 244
- pastoi (încărtiruire de militari, scutire de —) 347
- pastramă 241, 439
- Pașcani, țg. ținutul Suceava 397, 433, 434, 437, 464
- patentarii orașului Focșani 258; obișduire — 276; — lipscani 149; — meșteri 261; — țg. Nicolina 276; — din Piatra răzvrățiți 379; — satelor, scutiți de bir dar nu și de îndatoriri 155
- patente 260; darea — 149, 156, 259; negustori de băuturi din Roman plătesc și darea comunală și — 151; — ze-cciuala 210
- Patrașceni Bacău, iarmaroace 466
- Patrașcu Gh., 212; — Ioan, ban 175; — lefter 445
- patriot, patriod 270
- Pavalache, comisar la Panciu 253
- Pavatti Giovanni 272
- Pavel, ciobolar 259; — Costache, negustor Bacău 271
- pavele la Focșani 346
- Pavlu Spiridon, proprietarul moșiet Sulita 99, 101; — căminar stăpinul Docolinei 227; — Andrei 316
- paza de foc 323, 370, 416
- paza liniști țg. 399; — Tg. Nou 123; — de noapte oraș Iași 398
- Păcurari Iași 365; — barieră 355; — piață 234; — rohatce 393; — țgs.,

## P

- Pahomie, episcop de Roman 186
- paianturi 202
- Paiu, D. 72
- Palade Const. 98, 143, 160, 247, 248; — mare agă 61; — hatman 96, 138, 160, 215, 243, 235, 341, 463; — spatar 315; — vornic 38, 117, 304
- Palade Iacovachi, vornic 295, 296; — deputatul ținutului 335; — I. agă cere țg. la Băcani, numit Ionășeni-Tutova 482; — Lucia, marchiză 474
- palnă domnească (măsură) 162

- alipirea lui la Iași 398; — din Tg. Ocna 277
- Păcuraru Const., Gh., Nastase și Ștefan 435; — Vasile, negustor din Adjudul Nou 287
- păcură 28, 31, 51, 52, 74, 77, 84, 97, 99, 138, 162, 195, 198, 211, 232, 235, 242, 250, 309, 312, 316, 319, 321, 322, 325, 331, 335, 369, 392, 398, 432, 435; — la Bucecea 130; — la Căiuți 71; — comertul cu — 206; gropi de — 306; — la Ivești 483; poloboc cu — 83; poșlina — 210; — la Sculeni 487; — la Ștefănești 216; vînzarea — 177; orînda vînzării — 71, 114, 144
- pădurar 86, 216
- pădure 237, 359; — de apărătură 217; — pentru lemne de foc 237; — pe moșia Tisășii 239; — tainice a tîlhariilor 223
- Pădure Toader și N. 436
- Pădureni, sat la Roman 185
- Pădurețu Gh. 284
- pămînt de calita mijlocasă 219; — dărea lui pentru hrana șavgăilor 277; — hrăpit de străini din moșia ocnei 277, 278; — răsluite de străini, din moșia ocnei 277; — tinut în chip nelegiuit 40
- Pămînt Ion 435
- pămînteni, scutiți de bezmăn pentru construirea caselor la Mihăileni 208
- păpușoi 408; culesul lor 277; — făina 241
- Părincea, tgs. ocolul Bistrița de Jos, ținutul Bacău 395
- păsări 233, 394, 406; — uciderea lor la Puești 419
- Păstrăveni Neamț 273, 482
- pășunarea vitelor 131, 238; 412 passim
- pășune 147, 165, 369; — boteilor de oi și mîei 167
- Pătrașcu, Elena născută Negre 176; — Ileana stăpîna moșiei Brătești Suceava 175; — Ioan ban 121, 176
- Păunești 291
- pecetea tg. Buhuși 266; — Tg. Piatra 63, 64
- pecetuirea crișmelor la Buhuși 268
- Pechea 273, 464, 465; — tgs. ocolul Siretului ținutul Covurlui 396, 433
- pedepse pentru tînuitorii de mărfuri la Piatra 211
- pedepsirea împotrivorilor la Roman 190
- Peicani, sat 292
- Pelin Costache 138; — căminar 140; — cumpărătorul moșiei Toloesti 143
- Pene, loc la Moldova Seacă 185
- Penhâr 248
- perceperea unei taxe pentru cei străini care vin cu marfă în tg. 144
- perilipsis (rezumat) 25, 147
- periorisire (limitare, determinare, oprire 105, 108, 109
- peripisică (corespondență, reclamație) 263, 400
- perje uscate 83
- persecuțiile comisarilor tg. 290; — din Tg. Podul Iloae 280
- pescari lipoveni 155
- pescărie, pescari 62, 376; centru — ulița sf. Vineri 155; — Iași 152; — mutarea lor din sf. Vineri la Beilic 151, 152; — lipoveni 155; — veche 61
- Petrache., mazil 445
- Petre. crișmar 9; — olar 259; — sirbu 45; — Toader, mazil 244
- Petreanu Ionită 254
- Petrești, sat 344
- Petricani la Dorohoi 485
- Petrlă Miron, mazil 244
- Petrov Constantin, căminar 348
- Petrovici C., ispravnic Iași 328; — Gri-gore, pitar 404; — Solir hağı 349; — Trohin 253
- Petru vodă 182
- peșceș 410
- pește 149, 182, 307; — sărat 155, 241; — vînzare 321
- Piatra Neamț 12, 273, 387, 414, 429, 443; abuzuri și jafuri 444; alegerile din — discutate în presă 444; — apărarea locuitorilor săraci 64; — persistența bezmănului și otcupului 444; biserica domnească din — 62; — Eforie 210, 373, 383, 384, 414, 415, 429; locuitorii din — sub jugul robiei, monopoliuri abuzive 444; — municipalitatea 387; obștea — 375; — port principal la Bistrița 375, 444; — tînuire de mărfuri 211; — oraș 149, 150; schele din orașul — 388; Piatra, tg. 8, 26, 29, 30, 44, 45, 62, 88, 209, 210, 211, 222, 371, 373, 383, 397, 434; — asigurarea pecetii 63, 64; — tg. domnesc 10; iraturile — 429; — învoială între proprietari și tîrgoveți 375; — liber în mare parte 210; — tg. particular 374; răscumpărarea — de la proprietari 344; — partea răzăsească 388; — răzvrătiri 44; vatra tg. 62, 63; neînțelegeri dintre negustorii de pe locul domnesc cu cei din Mărăței la — 62
- piatră, exploatare de — 369, 420; la moșia Bicaz 391; — de hotar 36, 37, 57, 334; — de moară 207
- piată 130; — Beilicului 158; tg. Bacău 95; — tg. Bucecea 129; — la Fălticeni 102; — la Iași 62, 151, 234, 365; reorganizarea — din Iași 153; — cu medean 246; — vitelor la Tg. Neamț, desființată 248; — tg. Negrești 330; — tg. Panciu 376; — tg. Vlădeni

- 120; — uliței 122; — reînființarea ei din ulița sf. Teodor 61, 62; — în ulița sf. Vineri Iași 151; „întăritori” care cer mutarea — din ulița sf. Vineri 159; reînființarea — la tg. de sus 148; — tg. de vite 175; — de vite la Darabani 232; — de vite la Tg. Neamț în prund 248; conflictul dintre locuitorii din Tg. Neamț și m-rea Neamț pentru locul de — 246
- picior (măsură pentru piatră) 424  
 piei, de vite 84; — de miel 371, 410  
 pietrari la Mihăileni 203  
 piatrărie 150  
 Pintilei Ioan 376  
 Pisoschi Ștefan, căpitan, vechil 10, 11, 14, 15; — Tudorachi serdar, vechil al târgoveților 296, 304  
 pitari (brutari) țigani 86  
 pitărie 80, 84, 104, 106, 109, 114, 122, 206, 307, 335, 404, 407, 408, 413, 416, 429, 430, 442; darea — în oțcup 312; — la: Adjulul Nou 435, Băcești 310, Bicaz 392, Bîra 314, Bucecea 130, Darabani 232, Frumușica 322, Mihăileni 208, Nămolosa 128, Piatra Neamț 373, Plopana 319, Podul Iloaiei 235, 243, Puești 250, Ștefănești 216, Tg. Ocna 277; proforaua — 440; — să fie slobodă 114; taxa — 425
- Pitulușeni Dorohoi 479  
 pivnicerit 191, 193  
 pivniță 8, 242, 405; — boierească 138; — de piatră 176; — Episcopiei scutite de camână, cepărit 192; — ne gustorilor 309
- piine 74, 77, 91, 97, 100, 144, 182, 186, 310, 312, 331, 347 360, 364, 369, 401, 442; aprovizionarea cu — a tg. Puești 418; — evreiască 324; faccea — 374; — moldovenească 324; monopolul abuziv asupra — 439; vinzarea — de către femeile șavgăilor în Tg. Ocna 145
- Pîncești, sat 344  
 Pingărați, mănăstire 186  
 Pîntea Ioniță 445
- †Pîrcălăbie 83, 127, 163, 228, 473; pîrcălabi de Suceava 52, de Galați 81  
 pîrgari de Roman 182  
 Pirăul, — Glodului 337, 482; — Negru (vezi Pirăul Ursului la Tg. Neamț) 90, 92  
 Pirvan Similanul 9  
 Pirvul, hotarnic 184; — pîrcălab de Roman 183
- plan arhitectonic de înfrumusețarea tgș. 395; — locurilor din Botoșani 296; — moșiei Ocnei 277; — moșiei Roman 191
- plastografia unor cărți de judecată 39  
 plata, orînzii 77; — sfertului 380; — șavgăilor 145; târgoveții din Puești —
- către posesor 407; — veniturilor monopolului 308; angajare cu — 5, 255
- plămădirea căzilor 205  
 Pleșa Grig. 180; — Ioniță 445  
 Pleșești, moșie la Trotuș 459  
 pliroforie (lămurire) 133, 134, 292, 414; a pliroforisi 66, 132; pliroforisit 162  
 Plitos, maior 245, 246; — cere iarmaroace la Lărgășeni Tecuci 467  
 plîngerea șavgăilor către domn 278  
 plocon; un clapon — de dugheană 175; — șavgăilor pentru Camară 145  
 Plopana, feredu 320; — plantare de copaci pe ulițe 318; — tg. 318; școală la — 320; — tgș. și ocol tinutul Tutova 396, 434; nu s-au obținut hrisoavele — 438; proprietari de — 438, 474, 476
- pluguri 11, plugari 407  
 plumb 317  
 plute 388  
 poame 233, 371  
 pod peste iaz 409  
 podari la Căpitanie 128; — din sat 136  
 podariu Angheluță 4  
 podeală de plop 321  
 Podeni, mahala la Bîrlad 462  
 podețele la Focșani 346  
 podgorie 100  
 podoabe bisericesti 26  
 Podoleni, ocol Fălcu 396, 457  
 podrat (antrepriză) 250, 310  
 podul lui Cucu 19, 20; — de la Fălcu 3  
 Podul Iloaiei 159, 160, 273, 290, 341, 342, 467, 477; — întemeiere 161; școli publice la — 98, 243; Podul Leloaie 96, 122, 138, 143, 285, 241, 280, 396; tgș. în distr. Iași 433, 96, 236, 243; — așezămintul negustorilor 242; tg. la — 96; — fabrici de farfurii 159, 160; — făclerie 235; — feredu 98; 243; — havaet 139; — conflictul între proprietarii de moși pentru zilele de țîrg 342
- Podul Roș (Iași) 155  
 Podul Turcului, iarmaroace 464; moșie 245; tgș. tin. Tecuci 396, 433  
 Podul de la Vadul Vechi 3  
 Podul Vechi, uliță 61  
 poduri, epistatul — din Iași 61; — uliței sf. Neculai 61; — la Sculeni 83; — nou pe Siret 132; — vechi al Stoleului (Băcești) 308  
 Podurile, tgș. distr. Bacău 433  
 podvoadă (transport cu carăle) 87, 150, 167, 183
- Poenști (neamul —) 39, 40  
 Poeni 480; moșie în ținutul Iași 214, 222, 320, 343; școală la 321; — ocol Codru, Iași 397, 433; țințirim la — 321; așezămintul negustorilor evrei din — 320, 321  
 pofitori, a — (a repeta) 190

- Pogor Anastase, clucer 445; — Vasile, comis 195; — Vasile, postelnic, vechilul m-rei Popăuți 296; — Vasile, vornic cere țgș. la Mălăești sau Misăști 483
- Poiana Cîrnului, Vaslui 473; — Mănăstirii (Voinești) Iași 393, 480
- poieni (de finat) 10, 11
- Polcovnicul Ion, stegar 445
- Polidor Ventura cere zi de țg. la Vlădești Vaslui 479
- politie (oraș) 333; — Bîrlad 381
- poliție, conflicte între locuitorii din Bacău cu — 269, 270; — Iași 365, 394, 397, 399; — țg. 147
- Polizu N. 366; — D. se cere numirea lui 327
- poloboc 8, 13, 14, 83
- Pomană Tudor, căpitan 3
- pomăzuit (ales, investit) 132, 384, 385
- pomet 187, 202
- Pometele, sat la Tg. Neamț 90—92
- Pompici Ștefan 349
- ponturi 11, 79, 87; — de arendă a moșiei Stănești cu țg. mahalalele și sațele 215; — veniturilor țg. Vaslui 85, 86; — așezării țirgovetilor din Bîrlad 273; — țg. Burdujeni 17; — domnești 35, 59, 60; — țg. Fălticeni 107; — negustorilor din Tg. Neamț 224, 248, 361; — oanei 37; — pravilelor 167; — așezării țg. Puești 249—251; — moșiei Stăești 166, 167; — Suliței 99; — Visteriei 12, 71
- Popa Costache 456; — Enache 39—43; — Grigore 435; — Ioan Dimitrie 445; — Ion 435; — Sandu, Pavel, Sfetcu 260; — Vasile poroșnic 157; — Vasile și Ion 427
- Popăuți, mănăstire 295, 296; — asupra împotriva locuitorilor din țg. 471; — sat la Botoșani 33, 35
- Popeni Tutova 292, 382, 482
- Popești moșie 139
- Popovici Constantin 149, 417; — Gh. 246; — Ioan 265, 327; — D. 266; — Nec. 267; — Niță negustor 282; — Pelrache 423; — Sava 445; — Toma 236; — Tudorache, căpitan la Podul Iloaci 143; — Vasile stolnic 344
- populație nr. — la Piatra Neamț 444; — din moșia țg. Vaslui (30 oameni) 24
- porci (sfini) 81
- portocale 409
- posesori, abuzurile — 413, 419; — și arendași la Pucști 401; — nu respectă așezările și legile 448; conflictul locuitorilor din Huși cu — 478; Negro-ponte agă — la Pucști 402
- posledui, a — (colationa) 27
- poslușnici ai Episcopiei Roman, strinși din alte țări 184; — învăluți de oraș 182; a posluși pe episcop 183
- Poslușnici, sat al Episcopiei Roman 182; — sat vlădicesc 185
- postăvări 260
- Postelnic 170, 172, 174, 209, 210, 350
- postelnicul Asache Petrache 342, 476, 479
- poșlină 312; — băuturilor 210; poșlinari 267
- poște 466
- poterași la Huși, cheltuială 462
- Potlog G. 445; — Stratulat hotarnic 184; — pîrcălab la Roman 183
- potlogării 394
- povară 307
- povod (motiv, ocazie) 236, 275, 399; — stăruințelor 285
- poziție favorabilă la Bicaz 391
- pozvoli (învoi, aproba) 161, 170, 220, 281, 292, 318, 328
- practica (act redactat în cancelaria unei judecătorii și trecut în condica de practicele) 295
- pravăț (exemplu) 121, 297
- pravile 43, 48, 107; — aplicarea lor 385; — boierescului tipărită și publicată 216; lipsă de — în Moldova 280; — pământului 219; — Obștei Adunări 351
- Prăjescu Ion, agă 143
- prăpăstui, a- de islov 281
- prășitul păpușoiului 277
- prăzi și răscoale în trecut 177
- Precista, mănăstire din Roman 54, 179, 258; — abuzuri contra locuitorilor din Hîrlău 459
- precupeți, aprovizionarea — de la moșii boierești 394; — periorisiți pentru speculă cu mărfuri 394
- precupii 126, 218, 398
- Preda A. 143
- predlojenie (ordin superior, directive) 133, 143
- predmet (chestiune, problemă) 155, 163, 262, 285, 473; — dajnice 269; — viilor 405
- predstavlisire (a prezenta, a recomanda) 174
- Prefectura Fălciu 427, 439, 457, 487
- Prefectura distr. Putna 430, 431, 435, 437; — Tecuci 485; — Vaslui să nu împiedice pe proprietar (din țg. Codăești) a-și strînge drepturile 430; — de distr. cercetează actele de proprietate din țiguri 436
- preocupări urbanistice la Băcești 308
- Preotești, sat 337, 338
- preoți scutiți de pastoi 347
- presăn 257
- prestalii 405; desființarea plății — în bani 167



presudsfie (cancelarie, birou) 164, 169, 285  
 președintele Eforiei (Focșani) e nevrednic 348  
 pretențiile Episcopiei Roman asupra țărgo-  
 veșilor și moșiei Roman 179  
 prețul oficial al alimentelor 241; — pî-  
 nii 307; — politicite la Podul Iloaei  
 243, 251  
 prezenturi (cadouri) 405  
 Pribești 465; — moșie 168, 169; — la  
 Vaslui 170, 171  
 prigoniri între negustori și mănăstiri 299  
 prilog, pîrlög 11  
 principiul de umanitate 430; — Unirii  
 444; — prîntîpii 287  
 pripasuri 409  
 Priponești sat la Tutova 477  
 prisacă din livadă 410; — cu pomete la  
 Roman, scutite de dijmă 187; — cu  
 stupi, zeciuală 186  
 pristav 216  
 Priveghe Anton 267  
 privighetorii, de ocoale 241; 263; 386; —  
 de Crasna 170; — Mîlcovul de Sus  
 168; — Piatra 380; conflictul dintre  
 un negustor din Bivolari și — ocolu-  
 lui 345  
 Privileghie posesorul țg. Podul Iloaei 280  
 privilegiul Tg. Nou 120; — pentru căpi-  
 țania țg. Podul Iloaei 143; — pă-  
 mîntului 21  
 procaloh (cel dinainte, anterior) 88, 90,  
 96, 176  
 procente 207, 317  
 Prodănești, sat 292  
 producturi 331, 416; — pentru mîncare  
 162; — moșiei Zahorna 236; înlesni-  
 rea vînzării — de negoț 147; — a-  
 duse cu spatele și coșnițele în Iasi  
 159; — de viață 241, 277; — ali-  
 mente 246  
 produse luate controbont 322; strîngerea  
 — 165; — tărănești la oraș 151  
 prohibit 240  
 proiecte pentru înflorirea țărgurilor 428  
 proistosul mănăstirii 303  
 pronomii (privilegii) 47, 68, 76, 83, 85,  
 126  
 propinația 203, 205, 357; locuitorii din  
 Mihăileni pentru — țg. 229, 385; —  
 țg. Rădăuți 316  
 proprietar abuziv 265, 484; — de Moi-  
 nești asupra țărgoveții 438; — de  
 moșii, impun dări nelegale 423, 436;  
 — ia plată de la carăle ce duc po-  
 veri la țg. 438; — nesupunere la pre-  
 zentarea documentelor 431; contlicte  
 între locuitorii și țărgoveții din Buhuși  
 cu — 268; conflict între — pentru  
 înființarea unor țărguri 294, 378  
 proprietate, definiție 374; sameșul casei

— 219; conflict între Eforie — (Pia-  
 tra Neamț) 383;  
 prosfora 430; — ce trag din antreprize  
 cu venituri 437  
 protest, împotriva înființării Eforiei  
 la Piatra 284; — între negustori 287  
 protimisii (drept de prioritate) 11, 77, 91,  
 119, 189, 225, 230, 233, 299, 309, 314,  
 332, 355, 360, 405; drept de — 65  
 protizmia contractului 385  
 prund la Piatra Neamț 8; — de la Si-  
 ret pentru drumuri la Bucecea 131  
 Prut, apă 117; — rîu 3, 83, 126 — ocol  
 tinutul Covurului 396; — ocol tinut  
 Fălciu 396; podul de peste — 126  
 publicarea Așezămîntului în Buletin 230;  
 — de noi iarmaroace în Iasi 147; —  
 iarmaroacelor de pe graniță 173  
 Pucești, moșie și țg. 239 253, 262, 273, 396,  
 400, 405, 407, 418, 434, 463, 466, 481;  
 întemeierea țg. — 249; așezămîntul pen-  
 tru — 249, 412, 418; abuzuri la —  
 405, 418, 419; administrația țg. — 400;  
 proprietarii și hrisoavele — 438;  
 școala la — 251; vatra țg. — 419;  
 vii la — 418; antrepriza iraturilor la  
 — 418  
 puhoi 216  
 pușori de 3 creitari argint 206; — mo-  
 nedă 368, 369  
 punere în butuci (pedeapsă prin imobi-  
 lizarea picioarelor sau miinilor unui  
 om într-un butuc anume făcut pentru  
 asta, care se mai chemă și căldău)  
 280  
 Pungești, moșie 169; — școală 312; —  
 țg. la Vaslui 311; — țgș. ocol Ra-  
 cova 396, 433, 471, 475; feredeu la  
 — 312  
 puricale, poricale (fructe, poame, gor-  
 goaze) 401  
 purtări rele ale comisarului țg. Odobesti  
 327  
 pustiri în țărguri 21; — la țg. Roman,  
 din cauza asupririlor 126; — la țg.  
 Nicorești 200  
 pușocuri (pușchiunuri...), chioșc pentru  
 vînzarea pîinii 100  
 Putna, distr. 433; — isprăvnicie 254, 266;  
 — prefectură 446; — stărosia 266,  
 462; — finut 19, 22, 46, 53, 128, 166,  
 241, 253, 258, 266, 344, 372, 396; abu-  
 zurile comisarului — 266  
 Pușani, țgș. distr. Tecuci 433, 477

## R

rachierie 80  
 Rachieru Crăciun 327  
 rachiu 22, 28, 71, 84, 216, 439, 440; —  
 orînda 27; — oțcup 442; — taxa

- 189; — vinzare 404, cu de ridicata 166 cu oca 116
- Racova, ocol țin. Vaslui 396
- Racovița Cehan vodă (în mai multe documente)
- Radovici 199; — Ion Barbier 212
- Radu, croitor 45; — Gh. 445; — Iorgu 29; — Vodă 183
- raia 251; 317; raiele 143
- Raicul, sat 292
- Rais Șmil 265
- Ralet Iordăchi, paharnic 141
- Ralet Alex., mare spatar 129; — Dimitrie vornic 422
- Ramadan Anastasie, spatar 57, — Atanasie 59
- revizor departamental 282
- rascladca (repartizare, aranjare) 154
- rataș 139, 308, 321, 370, 378; — Negrești 330; — din Uidești 328, la Zimțești 464 — la drumul cel mare 237; — vechi la Dracșani 75, 78, la moșia Totoești 98; ratașuri boierești la Sulițoiaia 100; — în drumul poștei 227
- Razu Elenco, stăpina moșiei Domnești 291; — Iancu, mare vornic 21; — Ioan, Nicolai Gh. 457; — Iorgu conflict cu Balș pentru iarmaroace — 290, iarmaroace la Domnești 473, — postelnic 473, proprietarul Domneștilor 287; — V. mare logofăt 5
- Răcăciuni 273; — Bacău 467; — iarmaroc 344; ocol ținut Putna 396
- Răcățău, sat 344
- răchită 321
- Rădășcanu C. 445
- Rădăuți, căpitanie 127; — Dorohoi 476; — moșie 126, 127, 316; — proprietarul de 438; scoli la țg. — 317; — țg. 76, 81, 357; — țgș. 426; — la distr. Dorohoi 433
- Răducanu 354; — Cazimir, postelnic stăpînul țg. Puești 262, 405 — spatar prop. Pueștilor 239, 249, 463; — Roset hatm. stăpînul moșiei Căiuți (Bacău) 463
- Răducăneni 273; — la Fălciu 457, 479; — țg. 428, 439; — țgș. 315; țgș. ocol Podoleni, țin. Fălciu 396, 433
- Răduță Ioniță 260
- răzvrățiți, pedepsire pt. nesupunere 66
- Răești, mahala la Huși 461
- răfuirea țidulelor 410
- răi alcătuiți 78
- Rângheni, sat 292
- Rânghoia, sat 244
- Răpciuni la Hangu 434 479; — sat 226
- răpiri viclene de moșii de către boieri 145
- răsări (a) → din somn, boală 281
- răscumpărarea țg. Fălțiceni cu bani împrimutați 220
- Răspopi, moșie pe care este Adjutul Nou 46
- răste, (formă coruptă din răstimp) 3
- răstălmăcirea învoielilor la țîrguri 413
- răsuflat, anulat 137, 203
- răsură 80, 128
- răutăți aplicări la — 277
- răzăși de Nicorești 7; — deposedați de moșie 477; obște — asuprită 414; — din Piatra 285; — din satele Suhuleț și Tansa 244; — țîrgoveți din Troțuș 8
- răzor 40
- răzvrătire 234; — în obște. 379; — la 1821 p. 117, 245; — la Vaslui 93; — șavgăilor împotriva administrației 165, 276; — țîrgoveților din Dorohoi 283; vremea 463; — locuitori 65; — din Piatra Neamț 380
- recoltă, nouă 364; — vremea 134
- Rediu, moșie la Troțuș 459, — Tatar (loc) 5; Rădiul, Mitropoliei (loc) 5
- Regenztrav Negru David 208
- regim constituțional 453
- reglementarea relațiilor dintre negustori și proprietarul Sculenilor 486
- Regulamentul Organic 147, 151, 154, 164, 172, 175, 198, 220, 226, 227, 258, 273, 354, 364, 374, 416, 441; — prevede plata birului la casa sătească 154; — relativ la industria 160; vezi și Așezămîntul Nou
- reguli pentru construcții în cele 3 stări de ulițe (Mihăileni) 202
- reînființarea de țîrg la Lărgășeni (Tecuci) 245
- relații comerciale cu Tara Românească și Brăila 132; — dintre proprietari și țîrgoveți (Răducăneni) 428; — dintre țîrgoveții și proprietari la Fălțiceni 88
- Rengalici (?) revizor 284
- replică 191
- resăproc (reciproc) 226
- revidație (revizuire) 398
- revizorul episcopiei țg. Ștefănești 219; — Visteriei 260
- revoltarea șavgăilor 288
- rezidența ținutului în Huși 434
- rezon (dreptate) 271
- rîndași 86
- Rîndunică Lefter 212
- Rînzești, sat 292
- Rîpile, moșie Fălciu 457
- Rîșcani, sat 292
- Rîșcanu, vornic 107; — Const., vornic 36, 37; — T. 27
- robi 50; — ocîrmuirii 201; — țigani ai ornelor 147
- Rola Costache, agă 365
- Rogojăni, țîrgușor distr. Galați 273, 396 433

Rogășăști, moșie (vezi Vlădeni și Tg. Nou) 120, 121, 124, 125  
 rogoz 202, 412  
 rohatcă 306, 318, 322, 393  
 rom 205; monopol — 374  
 Romașcu Gh., paharnic, propr. moșiei Gănești Tutova 371  
 Romașcanu Ioniță 436  
 Romănescu N., clucer 349  
 Roman, distr. 434; — dugheni 460; — Episcopia 177, 178, 186, 192; — evaziune fiscală prin contopirea a două dugheni 460; — iarmaroace 366; — isprăvnicie 143, 214; — împotrivirea țărgoveților 194; — Judecătoria 315; — locul zilei de țărg 186; — negustori hrisovuliți armeni și creștini 460; — oraș 149, 150, 366; — Prefectura 437; — șoltuz 182, 191; — taxa pe băuturi 460; — tg. 9, 13, 125, 142, 150, 164, 186, 192, 210, 213, 264, 274, 275, 310, 371, 460; — țărgoveți 177; — ținut 101, 149, 164, 213, 230, 231, 241, 244, 252, 264, 308, 344, 367, 395; — zeciuiala Episcopiei 178, 186  
 România 423, 441  
 Roset 428; — vistiernic 364; — C. cere țărgușor la Bălăneasa Bacău 474, 475, idem la Sculeni Iași 477; — Cost. Tețcanu iarmaroc la Tețcani Bacău 480, 481; — Costache 293, 294; — Eufrosina cere iarmaroc cu înființare de case și dugheni la Negrești Vaslui 72, 330, 475, 476; — G. căminar cere iarmaroace la Filipeni Tecuci 464; — Iordache, idem, la Pașcani 464; mare vistiernic 21, 82; vistiernic iarmaroace la Roznov 464; — Iordachi, mare vistiernic 38, 67; paharnic 25; — L. 427; — Lascar, proprietarul țg. Răducăneni (439, 479, cere țgs. la Valea Rea (vezi Orășa Bacău) 475; vistiernic 9, 10; — Lascarache 12, 293, 304, proprietar țg. Orășa 323; vistiernic 14, vornic 8; — N. 287 mare ban 7, mare spatâr 52, mare vistiernic 83, 85, vistiernic țg. și iarmaroc la Sculeni — Stinca 464, 476; — Nec. staroste 448, vistiernic 464, 451; — P. 304; — Petrache vornic 295; — Răducanu hatman 70, hatman mare și pircălah al Sucevei 38; — Roznovanu, vistiernic propr. Sculenilor 486; — N. vistiernic 133, stăpînul Sculenilor 463; — Ruxanda cere iarmaroace la Făraoani Bacău 485; — Ștefan, mare vornic 96; — V., mare vornic 48; — Vasile 168, 170 ban 180, 181 cere iarmaroace la Pribești 465, mare ban 38, mare logofăt 115, 120, 124, mare vornic al Obștei 52, vornic 414; — Zamfiruța 293

Rosieci, sat 292

Roșca Ioniță 267; — Iordachi 267  
 Roșiori sau Filipești 475—476  
 Roșu Solomon 265  
 Rotaru C. 445; — David 445  
 rotăria 150  
 Rotopănești 417  
 Roznov 273; — Neamț 464, 471  
 Roznovanu vistiernic, casa de la Sculeni 449, iarmaroc la Știubeeni 479; — Roset Nec. 316  
 rufetașii ocnei 240, 241, 277 288; — re-beli ai ocnelor izgoniți din Tg. Ocna 239  
 rufetul ocnelor 144, 145, 146  
 Rujinschi C. 445  
 ruinaarea proprietății Tg. Neamț prin actul nelegal 351  
 rupe 216  
 ruptele Visteriei 462  
 rupturile Siretului și ale Moldovei 187  
 Ruseni-Tutova 470  
 Ruset Grigorie postelnic 345  
 Rusia 117  
 Rusu Nec. staroste 447; — Neculită și Rusoaie moșnaș 40, 43; — Ștefăna-che sulger 349  
 rușfet (mită) 347, — bacșișuri 405  
 Rușii sat lipovenesc din țin. Roman 149

## S

saduri 364  
 Saghin Radu 436  
 salahori 81  
 salhana (abator) 281  
 sama anuală a cutiei țg. Bacău 95  
 samavolniciei contra locuitorilor din Roman 179; — șavgăilor 239  
 sameșul casei proprietății din Ștefănești 219; — ținutului Hirău 141; Opișan — de ținut 275  
 Samoil, mănăstirea proorocului — din Focșani 54, 258  
 Samson casap 284  
 Samurcaș I. 287  
 sancțiuni pentru contrabandă 368; — împotriva unor negustori din Mărăței 212  
 Sandu, ciubotar 259; — Petre 260  
 sare, 16, 37, 83, 232, 255, 321, 331; — cantitate tăială zilnic de șavgăi 145; vezi ocne și șavgăi  
 Sascut la Putna 473, 474  
 satele din drumul mare pătinesc din partea trecătorilor 371; — participante la iarmarocul din Onțești 253, la Ordești 292 ș.a.  
 Saule Gh., vornic 291  
 Sava, episcop de Roman 186  
 Savovici V. 289  
 Săbăoani, la Roman 187  
 Săcară C., Anton 435, 483, 484  
 Săcna, pîrțu 303

- sădirea viilor 407  
săindu-se (sfiindu-se) 432  
Săndulache Gide 376  
săpunari 126  
Săpunaru D. 327  
săraci 274; — școală pentru — 95; să-  
răcimea pieritoare la Roman 178; să-  
răcimea locuitorilor din Hirău ame-  
niință cu împrăștierea 197  
Sărărie, stradă în Iași 234, 365, — me-  
dean la Iași 152  
Săre 188; Săre Mihalache 282; Sărițeni  
292  
săteni; prin așezarea lor în oraș rămîne  
pămîntul nelucrat; — exodul lor 154;  
— din Mărăței 10; — care vin după  
sare sînt invitați să aducă alimente  
240; dezvoltarea industriei și negoțului  
în țg. atrage pe — 154  
său 347, 402  
Săucești, moșie 118  
Săveni, Dorohoi 273, 337, 369, 460, 466;  
— curățire țg. 370; dreptul de găzdu-  
ire al străinilor la — 371; edilitate la  
— 370; fabrici la — 370; luminarea  
țg. — 370; — moșie, înființare de  
țg. și iarmaroace 460; renunțare la  
mortaspie 460; — oameni scutiți 460;  
loc de școală la — 370; țg. 368; țgș.  
— 336, 395, 433; loc de feredeu la  
— 370  
Săvești, Iași 455  
scală, loc de oprire pentru negoț 336  
scaun domnesc 4; idem Tg. Frumos 6  
schela Dunării 136; — Galați 371  
schimburi de loc dintre Episcopia Roman  
și mănăstirea Precista 194  
Schineni, sat 292  
Schineta, loc 244  
Schipor Gh., 135  
Schitul din Codrul Iașilor, 6, 52, 57  
schiverniseală, vezi chiverniseală  
scînduri 83, 308, 318  
Schmiel Reiz 268  
Scobintăni, sat 423; — moșie 122, 235,  
241, 341; — țg. 123, 341, 342  
scornituri 79  
Scorpan 310  
Scorțescu Alex., mare spătar 101; — Pro-  
fira 102  
scrisori meșteșugite cu vicleșug vezi plas-  
tografie 39, 42  
Sculeni 85, 133, 273, 477, 486; — așeză-  
mintele locuitorilor 451; — fabrici 451,  
454; — imaș 451, 454; locuitorii din  
— 454, asupriți 387; magazinele de la  
— 451; mărfuri de Lipsca și Viena la  
— 451; mărirea iraturilor la — 454;  
mori la — 451; Prefacerea învoierilor 451;  
țg. — 82, 386, 453, 456, 462; dezba-  
terea situației la — 451; țirgoțetii din  
— protestează contra abuzurilor 456;  
-- țgș. 397, 433, 464, așezare pentru  
venitul de la — 83  
scurmarea pricinilor la Vaslui 93  
scutelnici, 79, 145; — pe moșia Ștefănești  
216  
Scutiri de dări la alimente 401; — de bez-  
măn la Plopana 319; — de dădji bi-  
serica Cucorăni 72; — de banii ajuto-  
rinței la dugheni 460; — femeilor să-  
race de muncă și plată 32; — țirgo-  
veților 35; — dascălilor de pastoi 347  
Secretariatul de Stat 169, 209, 212, 226,  
261—264, 290, 340, 350, 359, 365, 384,  
399  
Secu, mănăstire 350, 480, 481  
secrie 83  
seliște vechi 334  
semănături 33, 34  
semînteni (neam) 40  
semnale de răzvrătire prin cărbuni apruși  
în ocne 278  
serdar 289, 385; Gaspar Teodor — 124  
Sergheevici D. 289  
Sevastia Ananie de la m-rea Tudoreni 17  
sfații de argint, monede 137, 435  
sfat 156, 157, 395; — Administrativ 144,  
149, 150, 158, 159, 172, 196, 197, 198,  
223, 226, 227, 231, 234, 236, 244, 261,  
263, 350, 351, 356; cîrmuitor 212, 275,  
336, 378; — Departamentului Dinlăun-  
tru 359; — Departamentului Trebilor  
Dinlăuntru 365; — domnesc 4, 33, 35,  
41, 48, 63, 115, 146, 174, 199, 210, 220,  
231, 239, 340, 343, 372; — Executiv  
375; — Extraordinar 356, 366; — Inalt  
246, 264, 443; — Municipal 148, 151,  
153, 156; — Ocîrmuitor 154, 164, 168,  
169, 170, 178, 209, 229, 273; — oră-  
șenesc 147, 148, 365, 379  
Sfetcu Dumitrache 157, 248  
Sahina D., agă 311; — Savastița 464  
siguripsi 154, 217; — obiectelor de ob-  
ștească îndestulare 438  
siliști 46; — la Oniceni 329; — Scheia,  
fost țg. vechi 214; — veche 58; — la  
Tg. Frumos 7  
silnicii și arestări printre locuitorii din  
Panciu 254  
simbrie angajare de oameni cu — 277  
Simila 382, 480; — Tutova 483; — vale  
253  
Similache Ioan, paharnic 349; Simion, ciu-  
botar 45; — G. 448; — scutelnic și  
pristav 217; Simon sin Avram 247  
sincatavasis 171  
sinet (chitanță) 163, 409  
Singer Marcus Volf 268  
sinisfora (contributie) 86  
simpatrioți ai pămîntului 223  
Sion Const., paharnic 260, 350, 354, -- T.  
spatar 262, 485  
Sipeni, sat 292  
Siretul, apă 344; — de Jos ocol 343, 395;  
— ocol ținut Botoșani 395; — ocol țin.

( Covurlui 396; — riu 132, 164, 183,  
 : 223; — de Sus ocol la țin. Roman  
 : 395; — vechi 188  
 sîstersternă 357  
 Sîniciniucă Neculai 4  
 sîrbîrbbi la zilele de tîrg în Panciu 376; sîrbo-  
 bulgari, tulburarea lor 236; Sirbu Du-  
 mitrache 281; — Grigore 9; — ta-  
 mandi 45; — Petre, Dumitrache și  
 Marin 276  
 Sîrcârca, moșie 139, 382, 390  
 Sîrgîrghie Lupu 3  
 Slatîlatîna 361; — slatină la Tg. Neamț  
 (taxă) 225  
 Slivriivna, sat 292  
 Slobobozia Ungurenilor 344; slobozia la Bo-  
 dești 171  
 slugugi 145; — fug de la stăpînii lor 394  
 slujbuibe; — Căpităniei 71; — Ocîrmuirii 76,  
 127; — pantîriei 139; slujbași volnici  
 : 261, ai proprietarilor 258; slujbe răs-  
 plătire; — sluji (a) cu hac (leafă)  
 126; — slujitori bisericești 218; —  
 care plătesc biruri 274  
 smetnett (deviz) 203  
 Socococla 52; — barieră 355; — deal 6; —  
 rohatce la — 393; — Mare țgș. la  
 Iași 479  
 Sofrofronie Ion 445  
 soglaglîasie obștească (conglăsuire) 273  
 Söhröhne Zambati Paul 289  
 Solcolca 208  
 Soloolomon Burl 268; — Tanasă 364  
 sopolponării la Bucecea 130  
 Soroooroceanu A. 263  
 sorooorocoveți (monezi) 167, 205, 206, 307, 321,  
 324, 334, 369, 410, 412  
 sortărtiă (calitate) 84  
 Sovoveja 273  
 spatbatîr 28, 31, 185; Aslan T. — 311, 470,  
 476; Gane Iordache — 243; Gane M.  
 — 109  
 specuecularisi (a-) 282; speculație din pi-  
 cioare 325  
 Spînimeni, moșie la Tutova 371  
 Spirididon, casa Epitropiei 477; — m-re 6,  
 52, 56, 57, 65, 136, 334, 463  
 Spirididonești 264  
 spîrbîrt, speculație de — 207, 208, 242  
 Spiriduru cămar 173  
 spîrtaital 251; — la Darabani 233; — la Iași  
 : 25; — la Plopana 320; — la Rădăuți  
 : 317; — sf. Spiridon 24; — Tg. Fru-  
 mos 334; — din Tg. Neamț 351, 358;  
 — la Zahorna 238  
 spîteierie 131  
 spînzurătoarea, locul ei 302  
 spratrafcă 169, 261, 282  
 stabiabilirea întînderii țg. Mihăileni 201; —  
 negustorilor la Bodești 98  
 Stamatule Enache 90, 204; — Vasile 456;  
 — Stamatin 45  
 Statan D., agă 417; — Manolache 427  
 stanție de poștă la Talomirești 213  
 starea precară a locuitorilor din Nicolina  
 281; — din cauza ocupației oștilor 50;  
 a șavgăilor și a familiilor lor 145  
 starostei de bresle la Bucecea 130; — de  
 corporații 156, 365, 379; — de negus-  
 tori 269, 310; — de Putna 19, 53  
 Statachi D., mare căminar 52  
 State Gh., spătar cere țg. la Hălçeni Iași  
 484  
 statistica oștenilor încartiruiți 353  
 statornicirea de privilegiu pe moșia Po-  
 enile 214  
 statul boierilor pămînteni aleși 124  
 statu-quo 240, 359  
 Stavăr G., pitar 417; — Hristea 212; —  
 Nec. 47  
 stavilarisire 265  
 Stavri, bacal 45  
 Stăești, moșie la Putna 166  
 Stănișăști, moșie la Tecuci 172, 481; —  
 țgș. Tecuci 433  
 stăpînire 47; — stăpînii velnițelor 143  
 stări; — binalelor 306; negustorești 149;  
 negoțul deosebitelor — 343  
 Stăroștia Putna 168, 254, 327, 353  
 stegar 445  
 stejâr, lemn 409  
 stenhoria (nevoie, constrîngere) 37, 172,  
 241  
 Slerca M. 417  
 Sterie baș 13  
 Stiești, moșie la Putna 258  
 Stihe Stefan 34, 298  
 Stile Gh., vechil 19  
 Stîlp (hotar) 4  
 stîlpi cu finare 333  
 Stîncă, moșie 133, 364; — sat 364; — la  
 Sculeni 449; — la Ștefănești 215; —  
 cu Zimle 391  
 Stănișoara picior 391  
 stînjei domnesc 306; stînjei pătrat (mă-  
 sură) 238  
 Stîrce Ștefan, serdar 219  
 Stîrciu Gavril, spatar 349  
 Stoenescu C. 349  
 Stoești, sat 292  
 Stoian Grigore 212  
 Stoianovici 199, 288, 294; — Șeful Secției  
 jalobelor 213, 223, 227, 246, 284, 337,  
 372, 417, 420  
 Stoica Gh. 436; — protoereu 166  
 stoleri 126; — la Mihăileni 203; stolerie  
 332, 374  
 Stoleriu Iancu 139; — Ilie 417; — V. 290  
 stolnacealnic (șef de birou) 280; Găluș-  
 că Ilie — 404  
 stolnic; — Neculce 51  
 Stolniceni, sat 257  
 Storești, moșie 321  
 Strahotin, țg. înființare de școală 390; —  
 moșie la Botoșani 389  
 straie 325

străini 79, 307; — în Iași, — la iarmarocul din Bîrlad plătesc dări 274; — oprîți să-și facă așezări în tg. Fălcu 32; împiedică statornicirea tg. 251; — plătesc dijma 186; — scutiți de bezmăn pt. clădirea caselor în Mihăileni 208

Străjescu Mihalachi, spat. posesor, închide vitele locuitorilor 473

strămutarea hotarelor vechi tg. Bîrlad 117; — locuitorilor de pe locul Episcopiei Roman 182; oprirea locuitorilor din alte tg. a se strămuta la Căiuți 70; — sătenilor tulburători 364; — oamenilor străini la Nămoloașă 128; negustori pedepsiți cu — din Piatra Neamț

stricători de legămînt, pedepsirea lor 44

Stroea Const. 260; — Simion Sandu 260

Stroești, hotar 39

Strulovici Leizer 316

stuh 412

Stuhuleț 292

stupi, 9, 81; — în primăvară 410

Stupu Costache, pah. Alecu și Constantin 223; — Ilie, căm. stăpînul moșiei Văleni 222

Sturza 350, 450; — A. 362, — hatman cere iarmaroc la Găiceana Tecuci 467, 468; — vornic 264, 265, 275; — cere iarmaroc la Murgeni 474; — Costache 362, 452; log. 316, 317; — mare log. 228; — episcopul casei Sultana Eni 213, 214; — cere zi de tg. și iarmaroc la Rădăuți 476; — spătar 117; — vornic 38, 76; — cere iarmaroc la Scheia Roman 467, 468; — Dimitrie log. 115, 124; — mare log. 48, 52, 55; — al doilea log. 125; — donn 414; — Elena cere iarmaroc la Păstrăveni Neamț 482; — Grigore 388, 389; — înființează tg. Sturzeni pe moșia Tărița Bacău 482; — Gheorghe cere zi de tg. la Avereștii de Jos 471; — vornic cere tgs. la Tăcuta sau Bumbătești Vaslui 482; — Grigorașco hatman 21; — mare vistiernic 52; — Ioan 146; — maior, proprietarul tg. Rădăuți 425; — Ion S. vodă 88, 90, 92, 93, 96, 101, 110, 116, 128, 129, 133, 157, 162, 176, 196, 200, 213, 224, 245, 290, 344, 350, 357, 360, 361; — Iordache mare ban 21; — log. 226; mare log. 33; — Mihai clucer 180; — mare log. 48, 49; — vodă 177, 196, 197, 204, 214, 220, 221, 224, 228, 230, 235, 239, 241, 282, 311, 318, 321, 323, 330, 338, 339, 350, 355, 362, 420; Petrache 96; — vist. 92, 149; 207; — Sandu vistiernic 76, 81, 126—128; — Ion vodă 120, 124, 126, 128, 221; — Smaranda

proprietara moșiei Hangu 479; — Teodor hatman 140, 195; — log. 344; — Vasile spat. cere iarmaroc la Răcăciuni 467; — vornic 311, 344; — neamul Sturzesc 127

Sturzeni, tg. moșia Tărița Bacău 482

subpădurar la Ștefănești 217

subprefectul ocolului 425

Suceava distr. 433; — Isprăvnicia 256, 381; — ținut 15, 17, 113, 121, 149, 175, 176, 219, 256, 381, 397, 417; — Prefectura distr. 426, 427, 437

Sucevanu Dumitrachi 423

sucman nou 410

Sucmănaru Ion 180

sudiți 143, 160, 251, 315; — raia 310, — austrieci la Podul Iloaei cer să fie scoși dintre birnici 159; — fabricanți de farfurii 160

Suhuleț, sat 244

sulger 27; — Apostol Stan — 349

Sulița loc la Botoșani 74; — moșie 99, — tg. 99, 197, 267, 420; tgs. din Botoșani 395, 433; ponturile de la — 111; — relațiile dintre țirgoveți și proprietari 420

Sulițoaia 273; — Botoșani; — tg. 122, 172, 173; — tgs. 99

sultan mezat 48

sumeție 237; — comisarului de Bacău 271

supușii austrieci din tg. Buhușoaia 267

surete neadevărate 39; — rupturi 187

surparea așezămîntului 89

surugii 274; — scutiți de pastoi 347

Susanu Ioan 410

Susăni, sat 292

suspendarea monopolurilor la Fălticeni 114

Sutu 169, 227, 352, 362, 375; — Alex. vodă 68; — A. 344; — Gheorghe 170, 338, 364, 365, 372; — Iorgu 469; — mare postelnic 227; — mare vist. 247; — Mihai vodă 22; 81; — Mihai Const. vodă judecă în Focșani 18, 20, 46, 47, 53, 54; — M. Grigorie vodă, 31, 82, 126, 311; — N. 198, 228, 235, 264; — Neculai vodă 196; — N. proprietar Negrești contra iarmarocelor de la Pungești 169, 170, 471, 475; — N. beizade 311; — N. mare vist. 245, 262, 263; — vodă 117, 258

svonuri terdențioase 78

## Ș

șadril, cadril, palrat 319

șanțuri împrejurul orașelor 354

Șapte Oamenii, loc în Iași 5

șavgăi, tăietori de sare în ocnă 144—146, 287, 459; — ceata lor 146, — aducerea lor din Țara Românească 277; — disciplina lor 276, 288; — îmbourarea lor 276; — stricarea obiceiurilor 278; —

- pămînturile de hrană 277; — revoltanți și zurbagii 239; — refuză a intra în ocnă 278; — tulburători 288; — surghiuniți din Tg. Ocna 286; — uniți în tărie 165; — strîngerea veniturilor lor de către birău 278
- Șcheia, moșie la Roman 213, 467, 468
- școală 16, 173, 233; — publică (obștească) în Bacău 95; Băcești 310; — Bira 315; — Bucecea 131; — Dracșani 75, 78; — Fălticeni 89; — Frumușica 322; — Moinești 307; — Negrești 322; — Orășuța 324; — Plopana 320; — Podul Iloaie 98, 243; — publică 413; — Poeni 321; — Puești 251; — Pungești 312; Rădăuți 317; — pentru săraci 95; — Săveni 370; — Strahotin 390; — Tg. Neamț 358; — Zahorna 238
- Șendrea Iordachi 166
- Șerban, mare sulger 27; — Costachi stol. 31; — Grigore 435
- Șerbești Neamț 483
- șicane 347
- Șindilari, tgș. la Putna 396
- Șipote, sat 292
- șteahul Botoșanilor 237
- șliboviță 205, 330
- șlicari 45
- Soldan Iordachi 45
- Soldănești, moșie și tgș. la Fălticeni 102, 106, 107, 110, 113
- șoltuzii de Roman 182, 191
- șoproane pentru iarmaroace 256
- Șoroșari, loc 5
- șoselele orașului, dimensiunile Ocîrmuirii pentru — 202
- Ștefan cel Mare 182, 414
- Ștefan, vătav 240
- Ștefănescu Iorgu 380; — V. 315
- Ștefănești, moșie la Botoșani, ocol, tgș. 152, 215, 395, 433, 463, 473, 474
- Ștefăniu Iosip 427
- ștergare 257
- Știrbăt Suceava 479
- Știubieni, moșie 364, 485; — tgș. 485
- ștreluit (amendat) 157, 313, 347
- șugubinari 183
- Suletea, sat 292
- șum (băutură) 205, 235, 330
- T
- tablă pt. înscrierea vaselor cu băutură 325
- tabunuri (cîrduri) 84
- tagmina, a — (fixa) 387
- taht (sediu, rezidență) — Isprăvniciei 142
- tainul soldaților 348
- Talpan Ușăr 208
- Talpă 273; — Ion 445
- Tamașa țin. Bacău 479, 480; — sat 344
- tamazlic (cîreadă de vaci sau de boi) 17
- Tanasă, blănar 9, 45; — socrul lui Gheorghede 257
- Tansa, sat 244
- tarabă 52; — la Fălticeni 380; — vremelnică la Bucecea 130
- Tarbes Aron Moise, prăvilaș de Iași 318
- Tatarăși Botoșani 295
- Tatomirești moșie 221, 222; — sat 213
- Tatu Ionașcu 267
- taval, (a da taval, a rostogoli) 84
- Tazlăul de Jos, ocol țin. Bacău 395
- taxă, asupraore la Roman 150; — pe băutură 211; — pe casă plătită de negustori 81; — pe căruța cu mărfuri 499; — dugheni 80; — exagerate pt. locuri la Cașin 271; — hahamilor 206; — încasate la iarmaroace 380; — pe jug de marfă 255; — pe mărfuri la iarmarocul Odobești 136; — morii la Tg. Neamț 462; — negustori 189; — negustorilor turci 67; — proprietății pe băuturi la Mihăileni 205; — pe tăiatul păsărilor 206; — pt. urbanistică 330; — vamale 69; — pe vite de vinzare 232, 273
- taxierul nației evreiești 386
- tăbăcari 126, 166, 167, 258, 259; tăbăcărie 323, 410
- Tăcuta la Bumbăești Vaslui 482, tăierea — sării la ocnă 144, 277
- Tălaba Manolache 436
- tălmăcirea înțelesului hrisoavelor domnești nu o poate face Sfatul 342
- Tălpan Ușăr 204
- tălpălari 401; tălpălărie 401, 407, 408 432
- tălpoaie de stejar 409
- Tămășeni, moșie sat la Roman 187, 292, 378
- tămîie 63
- Tănase log. 185
- tărăbile dughenilor din Iași 158; — vremelnice 122
- tărbântașii din rufetul Ocnei 146—147
- tărie 11, 25
- Tărița, moșie în țin. Bacău 482
- Tataru Costache 436
- Tătărăși 299; — mahala 364; — moșie 296, 301; „la Movilă“ în Iași 485, 485, 486
- Tăutu Apostol 56, 59; — Ion vorn. 107, 115
- teascuri de ceară 27; Teascul sat 303
- Tecuci 273, 485; — distr. 433; — iarmaroace din 464; — Isprăvnicie 478; — tg. 66, 67, 257, 270, 371; — rezidența țin. 434; — țin. 67, 164, 172, 200, 241, 245, 311, 344, 396, 412
- telal 141
- temelii, boieresti 107; — pt. case vor avea un etaj 202
- Teodor D. 417, 445; sf. — piață la Iași 151, 153
- Teohari C. pah. 136; — Iordachi 415; — V. 445
- termen de construcție 202; — în tg. Plopana 320

- tescove și drojdie de vin 408  
 teslari 86; — la Mihăileni 203  
 teslimar (predare) 71; — teslimarisi 139, 217  
 Tețcani 294; — tgș. Bacău 293, 480, 481  
 Tețcher Sandu 435  
 Timcovschi, consul rus 160  
 Timofte Ilie 445  
 tiranie 276  
 Tisăști, moșie Bacău 239  
 Tistu, vezi Moldovanul 417  
 tîfhari judecați la Vaslui 462  
 Timpești, moșie 102, 110  
 tîrg vechi (Scheia) 214  
 tîrgoveți 88, 184; — din Adjud 22, 46, —  
 asupriți 437; — armeni 186; — bogasierii 401; — din Botoșani 21, 294, 296;  
 — din Burdujeni 17; — creștini și  
 evrei la Panciu 376; — din Dorohoi  
 asupriți 232; — dughengii 62, 63; —  
 din Fălcu 3, 4; — din Focșani 18, 40;  
 — fruntași din Piatra 64; — din Iași  
 4; — este liber a da vitele pe imas  
 438; — din Mărăței la Piatra 8; —  
 din Mihăileni 204; — din Moinești sint  
 oprîți a cumpăra păcură în afară de  
 tg. 438; — moldoveni și armeni 186;  
 — oprîți a avea căldări de rachiu 106;  
 — din Piatra 88, își aleg un vechil  
 64; — din Podul Iloaiei amenință cu  
 plecarea 161; — din Roman 150; —  
 din Roman la 1612 amenință Episcopia  
 182; — din Săveni nu se supun  
 lăurii dijmei pt. piatră 369; — și  
 străinii din Vaslui se opun la plata  
 bezmănului 459; — din Sulitoaia 99;  
 — supuși la obligațiile birnicilor cu  
 săteni 282; — din Tg. Neamț 247;  
 — vechi contra celor suditi 107; —  
 din Trotuș 7, 8; — de Vaslui se împotrivesc  
 la boieresc 112; — din Vaslui  
 tulburători 93  
 tîrg, înființare de —, vezi la numeroase  
 documente; tg. boierești 70, 84, 103, 113;  
 — tg. boilor, piață din Iași 148, 151,  
 365; Tg. Cucului, piață în Iași 153,  
 158; — domnesc 285  
 Tîrgul Frumos 6, 43, 51, 56, 57, 112, 132,  
 149, 150, 197, 273, 334, 382, 396, 434;  
 argintării, bezmăn asupritor boieresc 56,  
 57, 58; despăgubire 6, 58; — dăruit  
 lui Ralu Calimachi 49, 51; dijmă 59,  
 60; iarmaroc — 52; locuitorii boierinași  
 privilegiați 54; moară 56; neînțelegeri  
 56; obligații de lucru desființate 60;  
 — oraș de seamă, vechi 58; scutiri  
 acordate locuitorilor 59; siliștea  
 veche și vatra 57, 59; tîrgovetii cer ca  
 iarmarocul să se facă pe ambele vetre  
 prin alternare 111  
 Tîrgul Neamț 156, 224, 246, 340, 350, 355,  
 356, 358, 359, 462, 480, 481; adetiu  
 462; evrei și taxele pe mărfuri 462;  
 jalbă semnată de 200 de oameni  
 356; iarmaroc 355, 480, 481; împărțirea  
 patentelor 156; tg. 434  
 tîrguri diferite; Tîrgul Nou 121, 174; —  
 la Cucorăni 72; — se va numi Mihăilești  
 464; vezi și Vlădeni și Rogojești  
 120, 463; Tg. Ocna 165, 240, 241,  
 276, 277, 286, 288, 324, 395, 434, 465,  
 467, 485; centru vechi comercial în  
 deal 465; comisar abuziv la — 467;  
 lipsă de alimente și scumpete 240; reparații  
 467; Tg. Orașa 305; Păcurari  
 158; Tg. de pe moșia Puești 239; la  
 Trăisteni Botoșani 476, 477; Tg. de  
 Sus (Iași) 61, 62, 148, 152; Tg. Unțești  
 Tutova 252, 469; Vlădeni 15  
 tîrgușor; înființare de — la Aspazieni 226;  
 idem la Cotul Scheei 213; idem pe  
 moșia Vlădeni Bacău 223; idem pe  
 moșia Glodurile 221; lista din anul  
 1859 p. 433, 434; — Răcăciuni în  
 Putna 396, 430; — tîrguri deosebirea  
 dintre ele 397; — și tîrguri mai însemnate  
 din Moldova 397; — Tibana  
 Iași 433; unirea — de la rohatce cu  
 capitala 394; — Urdești 253, 315,  
 378, 433, 474, 478; — Zahorna 238  
 Tîrzii, moșie 227, 273  
 Toader, bogasier 353; ciubotar 259; croitor  
 45; vătăv 265; — Ion pah. 275  
 tocmeii între mănăstire și tîrgoveți 361  
 Toderești, sat Tutova 477  
 toloacă 74, 77, 97, 207, 420  
 Toma Gheorghe 427; — Teodor 341  
 Tomescu Simion 265, 266  
 Tomești loc 4  
 topografică hartă 191  
 toptalic 483; toptanul 314  
 totalul birnicilor din tg. Roman 274  
 totimea obștiei 380  
 Toloiești 139; — moșie la Iași 96; —  
 moșie la Pod. Iloaie 98, 143  
 tovărășie la gropile de păcură 306  
 tractul drumului mare spre Tg. Frumos 382,  
 391; — Iașului 201; — mare al poștelor  
 343  
 transformarea mahalalei în tg. 53, 55  
 Transilvania 228; zastava dinspre — 305;  
 hotar 391; negustori din — 226  
 tranzitul mărfurilor scutit de adetiu 116  
 Trăistaru Nicule înbourat și bătut pt. faptele  
 lui 279; — N. șavgău 287  
 Trăisteni Botoșani 476, 477, 342  
 trăsură 103, 380; — cu hamuri 409; —  
 obligație 191  
 trecătoare vezi zastavă, peste Prut 83, 127;  
 — la Sculeni 128  
 Trei Ierarhi, m-re 362  
 Triandaf lordache 376  
 Tribunalul de distr. 426; — Judecătoresc  
 204  
 Trifan Andronachi 269  
 Trilești în. Roman 185, 471, 472; —



vechi — Hermeziu Iași 273, 470  
 Trofin Ștefan 248  
 Troțuș apă 459; — moșie 22; — ocol țin.  
 Bacău 315; — tg. Bacău 459, 468,  
 718  
 Trufanda Ghe., căpitan 48  
 Tudor Petre 260; — Vasile intrigant 279 :  
 — șavgău 287  
 Tudora Toader 266  
 Tudorachi C. 327; — cojocar 45  
 Tudoreni, m-re 17  
 Tudurance Șarban 260  
 Tuduri 257  
 tuțari 4  
 Tuță Nistor 411  
 tulburările provocate de loc. din Vaslui la  
 Iarmaroc 484; — sârbo-bulgarilor din  
 Birlad 236; tulburători vezi șavgăi 288  
 tulumbe pompieresti 136, 413  
 Tupilăți, sat Roman 292, 475  
 turcu (abuzuri) 30  
 Turculeț Ștefan 436  
 Turia ocol țin. Iași 396  
 turme de oi 303  
 Turtureanu Vasile staroste 276, 281  
 Tutova distr. 434, 437; — Isprăvnicie 275,  
 403, 407, 478 — ocol 396; — ținut  
 239, 249, 275, 318, 371, 378, 396, 400,  
 405, 407, 418  
 tutun 232, 321; — moldovenesc comerț cu  
 deridicată și cu de a mărunta 266;  
 — turcesc 388

### T

țambră, lemn tare de construcție 146  
 Tara ungurească 184  
 țărani, locul lor în țirg 17  
 Țăranu Ioniță 135; — Timofte 445; Za-  
 haria și Andronic 289  
 țarină 4, 10, 11, 95, 165, 166, 197, 369, 407,  
 408, 418, 447  
 țălină, pământ telinos 11  
 țercuri, sferă, autoritate 284  
 Țibana, moșie și țirgușor la Iași 393, 433,  
 481; vezi și Voinești  
 Tibănești, sat în Iași 244  
 țidulă 318  
 Tifu, sat 292  
 țigani 139; — chitari 86; — fierari scu-  
 tiți de prestații și dișne 86, 216; —  
 gospodari, obligați de muncă 86; — ai  
 Episcopiei Roman 183, 185; judele de  
 —; modorâni de execuții silite 403;  
 — Ocrnei 147, 278; — de slujba moșiei 86  
 Țigara Mărioara 245  
 Țiglina, moșie 473  
 Țintia, deal 343; vezi Asachi, vezi  
 Trăisteni  
 țințirim 75, 78, 98, 158, 175, 236, 238, 243,  
 251, 307, 315, 321—324, 332  
 ținut, passim  
 Țiroiu Manolache 267  
 țitrnar, țătnari (cuv. germ. Zentner), chintal,  
 50 Kilogr; 8 parale de —

Togoia 180  
 tolincă 232  
 Țubuloaia, loc 391  
 Țura Tudose 364  
 Țuțora, moșie reînființare de țirg 282

### U

Uhrinovschi Iosip, serdar 385  
 uimul morii din Birlad 308  
 ulițe 61, 151, 155, 158, 248; — cușătirea lor  
 61; — de 3 categorii 201; — împodo-  
 birea lor 201, 318; — mărirea lor 313  
 Umbrărești moșie Tecuci 460, 466  
 unelte pojarnicești (pompieri) 323, 333  
 Ungaria 229, 466  
 Ungureanu Ion 423; — Lupu 265; — Niță  
 260  
 Ungureni, sat 344  
 unificarea orașului Iași cu țirgușoarele ve-  
 cine 393—395  
 untdelemn 63  
 Untești, tg. la Țutova 252, 469  
 urbanistică 326, 333  
 Urdești, moșie, țgș. la Fălciu 253, 315, 378,  
 433, 474, 478  
 Ureche Ioniță 410  
 uric 21  
 Urican Vasile 244  
 urmare arbitrară 421  
 urneli pe ascuns 13  
 Ursu 407  
 Ursuian C. logofăt de laină 22  
 Uruic I. Gh. 265  
 Uturmuzache Sămin 376  
 uvajeni (considerare) 211

### V

Vacota loc la Iași 5  
 vad de moară 224, 360; — la Luța 181;  
 — de pod 126; — la Rădăuți 76  
 vadé (termen) 13  
 Vadul Vechi; podul de la — 3  
 vagabonzi 374  
 Vaisman Moise Beer 316  
 Valahia 347  
 Valea Adincă Iași 4; — Glodului 479; —  
 Ră (Orășa), tg. 305, 430, 475, 482; —  
 Vici (loc la Piatra 63  
 Valiside Asanache posesor, epitropul averilor  
 sf. mormint 448  
 valurile omenirii 381  
 vamă 19, 66, 129, 201, 266; — domnească  
 73; — la hotar 54; vameș 28, 30, 95,  
 267; — la Mihăileni 385  
 var 84  
 varaticul vitelor 322  
 Varlaam Gh., pah. 287; — Sardeon 137  
 Vartolomei, egumen la Precista Roman 186  
 vas de vin cotit 442; vase cu băuturi 115;  
 — pt. podgorii la Nicorești 200  
 Vasilache casap 45; — Vasile ciubotar 259;  
 — opincar 259; — Neculai 267

- Vasilii Const. 417; — Dumitrache 427; — Gh. Manolache 267; — Iancu cere înființare de iarmaroc la Lipova Vaslui 469; — Nec. 378; — șeful mesei 376
- Vaslui 484; abuzurile proprietății la — 484; — Isprăvnicia 65, 168, 173, 221, 312, 404; — îngroziri cu bătaii la — 484; locuitori înfățișători la — 112; — moșie 112; — Prefectura 425, 429, 439, 442; răzvrătirea locuitorilor la — 65; spital la — moșii dăruite la — 371; — tg. 23, 24, 25, 27, 30, 60, 85, 87, 93, 112, 459, 461, 462, 463; — drumuri 409; — ținut 23, 38, 168, 169, 170, 173, 213, 221, 227, 244, 312, 330, 396, 433
- vatra Țurgului 56, 224, 300, 360; — Birlad 119; — Botoșani 21, 33, 298; — Fălcui 28, 31; — Tg. Frumos 6; — veche și nouă 111; — Tg. Neamț 91; — Tg. Piatra 8; — Roman 188, 193; — Vaslui 24
- Vădeni, sat 292
- vădrari 73; vădrărit 73, 317
- Văiluta loc. 237
- Văleanu Iordachi 445
- Văleni, moșie 213, 223; — proprietate 344; — sat 292
- Văratec; m-rea cere înființare de iarmaroc la Fintina Iordanului din Drăgoești 466
- vărvăria șavgăilor 165
- Vârzar Ioan, Enache, Dan 260; Vărzărescu Tache 276
- vătăf de țărăbănțaș (salahor la ocnă) 147; vătășii scriu aruncătoarea drobilor 278; Vătășii de harabagii 68, 69, 127, 317; — de curteni 147; — de lăturași 147; Ștefan — 240
- vechil 10, 12, 19, 25, 26, 47; așezământul 357; — breslei evrești 220; — log. C. Ghica 66; — obștei din Puești 106; — plata sa în tg. 333; vechilic 357; vechilime 103, 173
- Veisa condicar 30; — Const. 24, 52, 72; — med. 33, 38; — pah. 92, 96, 102, 133, 134; — Vasile post. 295 296, 304; — spaț. directorul Depart. 158, 226
- Veles Andrei 417
- velnicer 267
- velniță 52, 89, 99, 104, 75, 211, 237, 250, 306, 307, 309, 317, 361, 369; — la Bacău 94; — Bira 314; — Borosești 404; — Buccacea 130; — Darabani 233; — Fălticeni 103, 106, 114; — Mihăileni 205; — Tg. Neamț 225; — desființarea lor din Roman 142; — cauzatoare de incendii 142; — lucrătoare de rachiu din piine 129; — primejdie pt. sănătatea locuitorilor 142; — regiul lor la Mihăileni 205; — la sate 150; — statistica și felul cum sînt construite 143
- venetic 271
- Veneamin, mitropolitul Moldovei 38, 48, 60, 107 115, 124, 161, 224, 225, 350, 355
- venituri 83; așezarea — la Bacău 93; — din bezmân 31, 32; — din băuturi 51; — Căpităniei margintii 81; — cîntarului 122, 130, 369; — cutiei tg. Bacău 94; — Domniei din dugheni și mărfuri la Roman 192; — global pt. piine, carne și luminări 448; — însemnat 144; — log. Cantacuzino 243; — indirecte pe băuturi și obiecte de îndestulare obștească 374; — mortasișiei 71, 101; — moșiei tg. 24, 28; — moșiei tg. Botoșani 34; — tgs. Bodești Neamț 172; — tg. Căiuși 70; — arendarea — la Fălticeni 380; — iarmaroc tg. Fălticeni 255; — tg. Mihăileni 385; — moșiei Ocnei 145, 146; — Pircălabiei 68, 69; arendarea — din Podul Iloaiei 138; — tg. Podul Iloaiei 235; — podului de pe Siret 129; — zilelor de tg. la Săveni 370; — tg. Sculeni 82; — cîmpului de pe moșia Ștefănești 216; luarea — de la Vaslui 60
- Ventura Polidor cere înființare de tg. și iarmaroc la Vlădești Covurului 480
- verdeturi 61, 84, 394, 401
- Verșești țin. Bacău 483, 484
- veșnici 417
- viclesug 233
- Vicol Gh. 435; — Neculai, med. 417
- viderat 343
- Vidrașcu C 400; — Dimitrachi, pah. 258; — Marghioala, Const. 349; — Vasile, med. cere înființare de iarmaroc la Colonești Tecuci 467
- Viforoni, sat 344
- Vigdâr Moizăș 316
- vii 33, 35, 75, 197, 407; culesul — 277, sădirea — 402; — la Băcești 309; — la Botoșani 303; — la Dracșani 78; — la Podul Iloaiei 98; — la Puești 250, 405; așezare de — 262; — la Sorogari 5
- Vilara A. împotrivire pt. întoarcerea șavgăilor revoluții 288
- vin 8, 22, 28, 71, 83, 84, 189, 211, 439, 440; — din buzum, mied 28; — ținut 415; — exploatare din tr. Mihăileni 207; otocul — 442; scutire de dare pt. vin la Puești 262
- vinovati purlati cu cazaci 280
- Vislerie 23, 29, 49, 65, 68, 71, 78, 128, 131, 149, 169 170, 172, 173, 174, 197, 198, 212, 213, 221, 223, 226, 227, 228, 236, 239, 240, 241, 258, 260, 261, 263, 264, 274, 276, 311, 312, 336, 337, 338, 343, 354, 364, 366, 367, 378, 382; condica — 101, 121, 128; — și cursul monezii 211; — priveghează prețurile la carne, piine și luminări 106
- vite 16, 30, 34, 77, 93, 97, 147, 157, 162, 167, 238, 241, 324, 408, 420; — albe

- 319; — de casă 312; — de căsăpie 306; — de comerț 33, 34, 68, 69, 71, 101, 123, 319; hrana — 167; — la iarmaroc 32; — la Odobești 136; închiderea — la Puești 406; — mănăstirești 225; — de negoț 115, 174, 255, 274, 322; — de negustorie 298; pășunarea — 236, 335, 435; — la Bicaz 391; păzitor de — 369; — pt. tăiat 317; — țirgoveților 130; — de vânzare 196, 392, 405
- Vitner Marcu 385  
vitei 409  
Vizor Ianu  
vînzare de acaret 114; — băuturii 74, 96, 113; — pe cep; 99; — cu deridicata 99, 100, 325, 330; — finului 321; — cu hurta 100, 317; — păcurii 122; — cu vurtă 162; — zarzavaturilor 200
- Vîrlănescu N., pah. zidește dugheni pe moșia Zimțești 444
- Vîrnav Anastasie cere înființare de țgș. la Pitulușeni Vaslui 479; — Dumitrache, log. al doilea 5
- virtute 283  
Vlad, olar 259  
Vladnic, moșie 464; — înființare de țg. 311  
Vlaicu Gh. 45; — Mihalache, Vasile 436  
Vlădeni, bariera 201; — moșie la Suceava 15; — moșie răzășească vezi Tg. Nou 120; — țg., vezi Rogoșești și Tg. Nou 120, 121, 125, 463
- Vlădești sat 338; — Covurlui 479, 480; — țgș. distr. Galați 396, 433
- Voicu Ștefan 417, 445  
Voinescu Iordache 318; — cere înființare de țg. și iarmaroc la Plopana 474, 476
- Voinești 470, 480; — cotina 393; — moșie la Tutova 371; — Țibana 481
- Volf David 268; — Israil 268  
volna (slobodă) 447  
volnicie 11, 79; a volnici (a împuternici) 6  
Voloșcan D. 327  
vorbe răsuflăte 79  
vornic 258, 275; Gavril — 45; Greceanu Neculai — propr. la Urdești 478; marele — al Obștiei 33; — obștiei 52
- Vornicia de Botoșani 35, 140; — obștiei 33  
Vornicu Ioan 259  
voștină vezi buzum  
Vovidenie, schiț 414  
Vrabie, serd. 402  
Vrăjitoru Dumitru 445  
vremea așezării țg. Fălticeni 103  
vremea roiștii 410  
Vucenic Ilie 143  
vulcă, monopol 374
- Zaharescu D. 266  
Zaharia Andrei 143; — armeanu 180, — Gh. 411; — egumen m-răa Miera 53  
zaharicale 374  
zaherea, produse alimentare, grîne, vite, 81, 84, 115  
Zahorna, moșie, țirgușor 237, 238, 464  
Zahana Iași, abator 393  
Zalman, Leb sin Cioară 265  
Zambaco D., hatman și pircălab de Suceava 52  
Zamfir Stănică 435; — Enache 436  
zapcii 11, 32, 79; — isprăvniciești 102  
zapis, dreptul de întărire de către proprietar 178; — iconomicos 104  
zapiscă, înscris —, 153  
zaplaji gard, 186  
zarzavat 152, 153  
zastavă (barieră, vamă) 207, 229  
Zăhărații, ocol la Putna 396  
zăcelnia, vezi zecelnici  
zăcînială, vezi zecînială  
Zăgănescu Costache, căpitan 47  
Zaharescu D., staroste 265  
zalog 25, 167, 266; — de la locuitori 167; de la țirgoveți 406  
zăstimp, răstimp 346  
zătîcnire (incetinire); — comerțului 147  
Zbiera Al. și D. mazili 244  
Zbuceni Gr. 376  
zdelcă (învoială, act provizoriu, chitanță) 404  
zecelnici: oameni scutiți de bir cuveniti stăpînului moșie — un om din 10 — în locul privilegiului oamenilor de scuteală (scutelnici, breslași, slugile moșiei și slugile rangului), înființați prin Regulamentul Organic. Ei se numeau slujbași volnici; 216, 385  
zeciuială, dare 113, 178, 186, 274, 386  
zel 289  
Zeletin, ocol la Tecuci 311, 396  
Zeilic Ițic 247 și Șain 409  
zile de țirg 23, 29, 46, 80, 84, 109; — la Burdujeni 18; — la Movila Cuzei Iași 485; — Roman 186  
zilele de meremet se vor face numai la parașia acareturilor moșiei 217  
ziduri; — m-rei Precista (Roman) 186; — vechi cu hrube la Nămoloașă 132  
zimți împărătești (galbeni cu zimți) 385  
Zimțești, moșie 464  
Zlătari, moșie răzășească 344  
Zoia Pandelache, serdar, revizor departamental 260, 282  
Zota Costache 289  
zulma, nedreptate, tiranie, asuprire 207, 269  
zurba 103; zurbagii 276, 278; zurbalic 78, 266; — negustorilor din Fălticeni 109; zurbuluire, tulburare 236  
Zus Mihalache 284  
Zvarici Gh. 411

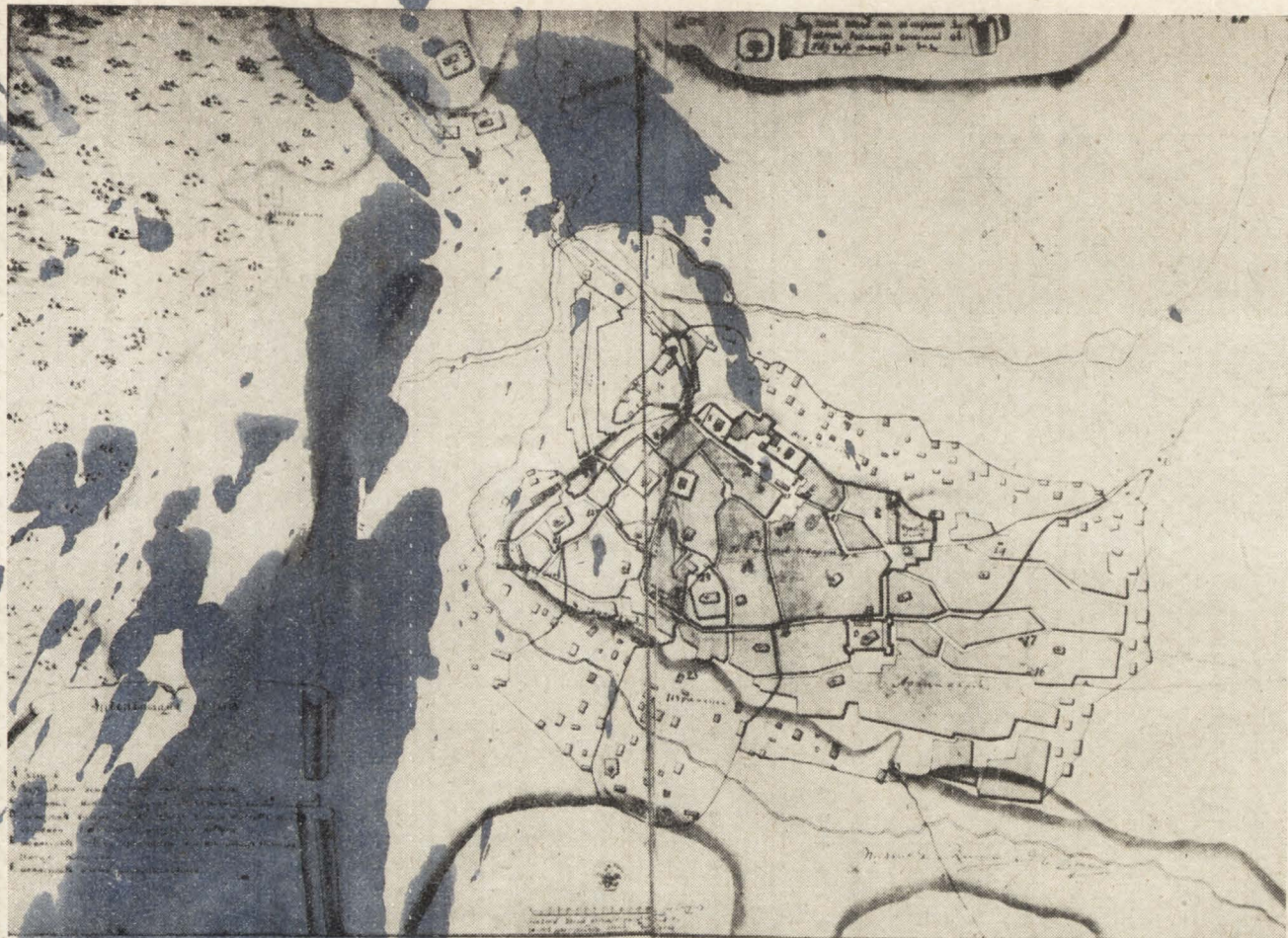
## Z

Zaboloteni, moșie 272, 388  
zahar 374, 409



# FOTOCOPII DE DOCUMENTE



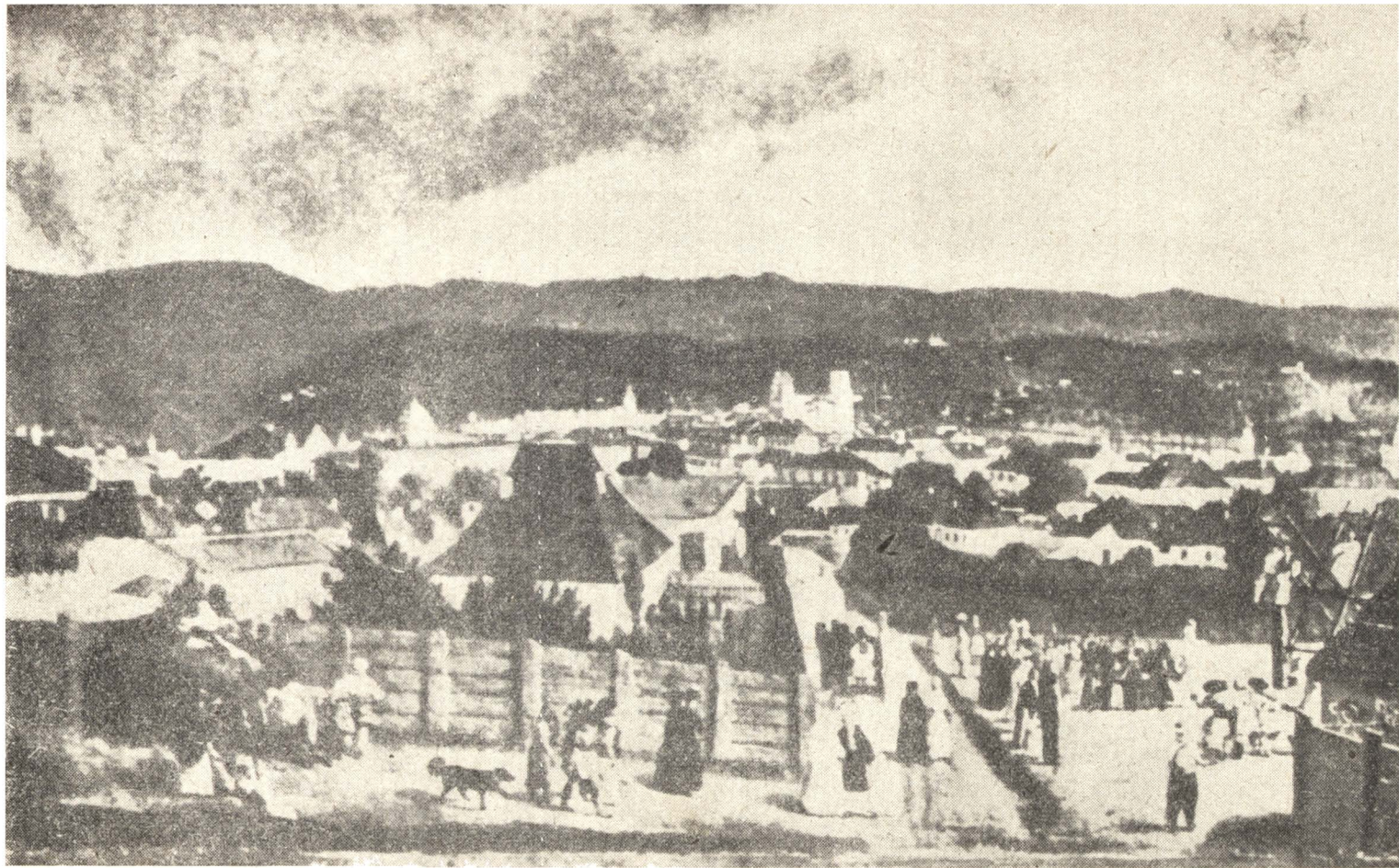


Planul oraşului Iaşi din 1769.

Originalul se păstrează în Ț.G.V.I.A., Moscova, fond V.U.A., Nr. 2067.



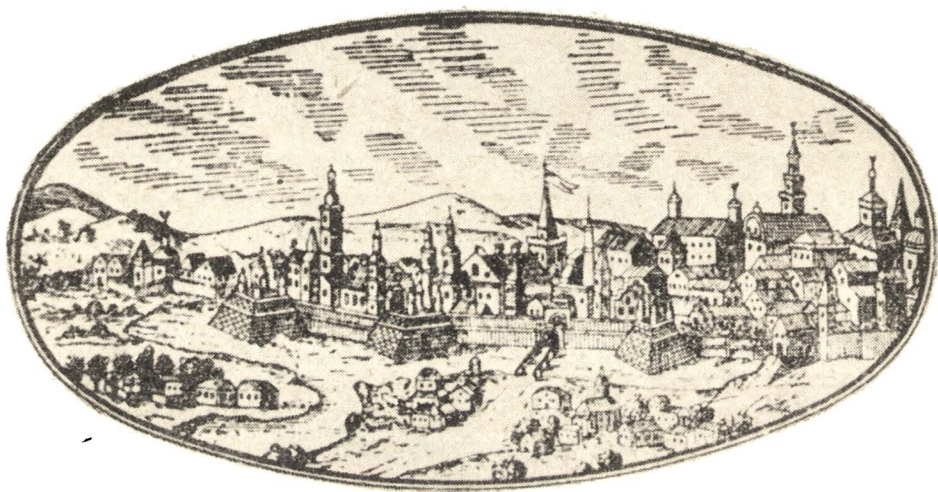




Tablou în ulei de L. Stawski reprezentînd Iașul la 1840

Orig. în Muzeul de Artă Iași

<https://biblioteca-digitala.ro/> <http://artefierationale.ro>



Orașul Iași după o stampă din sec. al XVIII-lea.

1774  
1775  
1776  
1777  
1778  
1779  
1780  
1781  
1782  
1783  
1784

Handwritten text in two columns, likely a ledger or account book. The text is dense and difficult to read due to the cursive script and fading. It appears to be organized into columns, possibly representing dates, descriptions, and monetary values.

*[Handwritten signature]*



*[Handwritten signature]* 3

1774  
1775  
1776  
1777  
1778  
1779  
1780  
1781  
1782  
1783  
1784

1774  
1775  
1776  
1777  
1778  
1779  
1780  
1781  
1782  
1783  
1784

1784 mai 6. — Doc. Nr. 6.

~~SECRET~~

*[Faint, mostly illegible handwritten text, likely a historical document or report.]*



№ 256

ROMANIA  
ARHIVA STATULUI DIN IASI



Seful Arhivei

49108

*[Handwritten signature or name]*

*[Handwritten text]*

*[Handwritten notes or dates]*

1839 mai 22. — Doc. Nr. 5.

**ARHIVELE STATULUI IASI**  
**BIBLIOTECA**  
Nr. \_\_\_\_\_

## CUPRINS

1. Introducere . . . . .	V—IX
2. Documente . . . . .	3—458
3. Lista documentelor . . . . .	459—505
4. Indice general . . . . .	507—549
5. Fotocopii de documente . . . . .	551—558

## E R A T Ă

<u>Pag.</u>	<u>Rînd</u>	<u>In loc de</u>	<u>Se va citi</u>
V	8	exploatatorilor.	exploatatorilor feudali.
38	30	Matei Costachi	Matei Costin
44	10	orîndatarii moşiei tîrgului moşiei	orîndatarii moşiei tîrgului
61	11	epistalul	epistatul
113	36	însă irăşi	însă iarăşi
125	6		rîndul 7 trece după rîndul 8
141	35	Dos. lit. P/433	Dos. lit. P/483
185	36-37	jos-luşnici	pos-luşnici
205	8 de sus	arăşi	iarăşi
218	ultimul de jos	ciştigul	ciştiul
236-237			nota de la p. 237 este pentru p. 236.
252	5 de jos	se aprobă	se aproba
260	16 de jos	Sfectu	Sfetcu
265	16 de jos	că cerceteze	să cerceteze
267	10 de sus	şi jăfuieste	şi-i jăfuieste
275	12 de jos	ieniceni	ieniceri
278	12 de jos	socotetala	socoteala
290	17 de sus	nici un fel	nici cu un fel
313	3 de jos	plătîm	plătînd
357	22	s-au	sau
359	3 de jos	Insprăvniciei	Isprăvniciei
391	14 de jos	poliţiei	politiei
396	4 de sus	Golăşti	Golăşei
397	2	Cadrul	Codrul

